

Bilaga 1. Objektsbeskrivningar

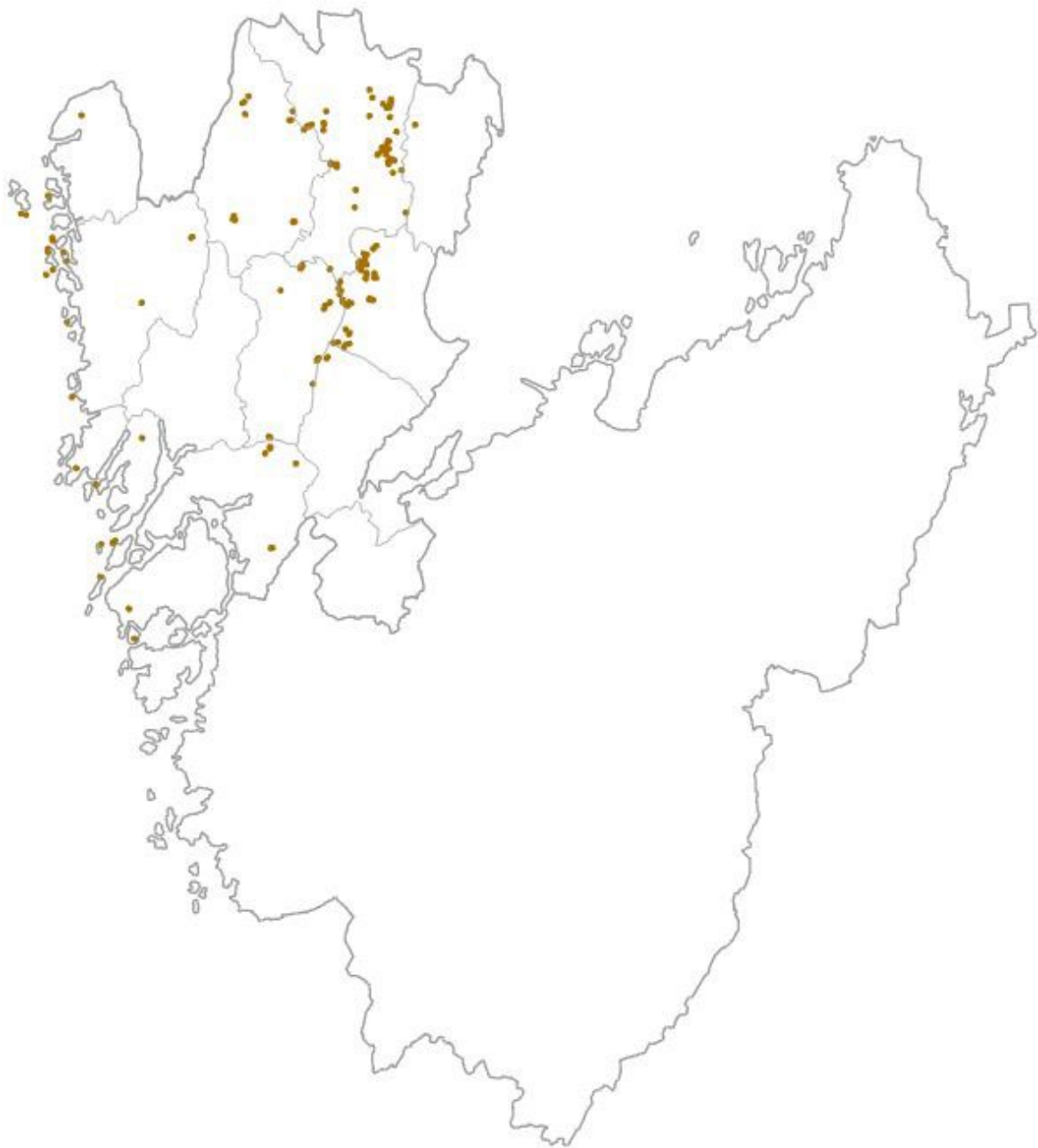
Rikkärr i Västra Götalands län 1995-2022

Länsstyrelsen
Västra Götaland

Objektsbeskrivningar av **kända rikkärr** i Västra Götalands län
Bilaga 1 till rapport 2023:39 Rikkärr i Västra Götalands län 1995–2022
Utgivare: Länsstyrelsen Västra Götaland
Foto framsida: Kam- eller nordtuffmossa i Sotalidens rikkärr. Foto:
Jennie Niesel ISSN: 1403-168X

Mer information hittar du på: lansstyrelsen.se/vastragotaland

Rikkärr i Fyrbodal

Bengtstors kommun

09B4h02 Bredmossen 2 km SV Bäcke

Myrkomplex 414 ha (411 ha våtmark). Fält 1998. Bengtstors, Färgelanda kn.

Delobjekt 1: Platåformigt välvd mosse

380 ha, öppet. Stark lokal påverkan från dikning järnväg, torvtäkt, kraftledning mm.

Element 1: ca 1 ha, lagg, medelrikkärr. Mjukmattekärr av starr-vitmoss-brunmosstyp. Snip.

Beskrivning 1998

Ett laggkärr längst ner i mossens sydöstra del. Kärrret är tämligen fattigt men bitvis ganska örtrikt. Huvuddelen domineras av starr-vitmossvegetation med spridda ristuvor. Blåtåtel omväxlar med bladvass som dominant. Blötare partier med ett starr-vitmoss-brunmoss-samhälle bildar en mosaik över kärrytan. Bitvis har kärrret gungflykaraktär. Riklig förekomst av snip. Rikkärrret är opåverkat.

Naturvärde: Klass 3

09B7i010101 Våtmarksområde 2 km OSO om Steneby

Topogent kärr, 1,4 ha fält 2010. Bengtstors kn.

Beskrivning 2004 (Miljöövervakning)

Inom det aktuella våtmarksobjektet är det den igenvuxna tjärnen norr om Kolvattnet som i viss mån har rikkärrsprägel. Ag, smalkaveldun, sjöfråken och små, öppna vattenytor med gul och vit näckros utgör hjärtat i området. Vid besöket var det omöjligt att ta sig ända ut i dessa delar p.g.a. allt regnande och höga vattenstånd. Kärrret utgörs i övrigt av öppna starrängar av trådstarr, flaskstarr där man kan hitta kallgräs och myggblomster i havet av vitmossa. På öppna höljer växer gott om vitag, dystarr men endast lite snip och hirsstarr. Bottenskiktet domineras helt av Sphagnum. Lite korvskorpionmossa och kärrkrokmossa sågs i en hölja. Spjutmossa förekom i den omgivande sumpskogen. Buskar och småträd förekommer men utgör ingen hotfull igenväxning. De mindre hyggen som finns i närheten kan dock på sikt komma att bidra till

ökad näringstillgång och därmed snabbare igenväxning. Utöver de blöta gungflyna i kärrets mitt, starrängar och vitmossemattor finns även en tallmossa väster om området. Bedömning: Ett fint kärrkomplex där den största delen dock utgörs av fattigkärr.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2010 (Miljöövervakning)

Rikkärrret utgörs av en igenvuxen göl med en bred remsa av kärrvegetation längs kanterna. De inre delarna utgörs av gungfly och öppet vatten. Området hävdas det inte och vass, pors och trådstarr förekommer i riklig mängd. Endast enstaka buskar och träd finns i området. Den relativt omfattande förekomsten av högväxande gräs och halvgräs genererar en hel del förna. Vanligt förekommande arter i fältskiktet är vattenklöver, kråklöver, flaskstarr, ängsull och sjöfråken. Här växer också hirsstarr och nålstarr samt mer kalkkrävande arter som trindstarr och i den sydöstra delen klubbstarr. I bottenskiktet finns rikligt med fetbålmossa, kärrbryum, guldspärrmossa och kärrkrokmossa samt en del korvskorpionmossa och storskedmossa. Även späd- och röd skorpionmossa, myruddmossa, purpurvitmossa och lockvitmossa förekommer. Spjutmossa är vanlig men dominerar inte. Stort, variabelt, opåverkat, ganska artrikt, beläget i en del av länet där rikkärr är ovanliga. Variationerna i vattenstånd och isstörning hjälper till att hålla kärret öppet. Det tjocka förnalagret missgynnar dock rikkärrarterna i bottenskiktet och extensiv hävd i form av slätter är önskvärd. Initialt bör slätter ske varje år, men efter ett par år när vassen minskat i förekomst räcker det antagligen att slå rikkärrret ca var tredje år. Medelhög prioritet.

Naturvärde: Klass 2

09B7i02 Kärr SO om St Långetjärnet 5 km SSO Steneby kyrka

Sluttande kärr, 0,25 ha (0,25 ha våtmark). Fält 1998, 2017. Bengtstors kn.

Delobjekt 4: Sluttande kärr
0,25 ha. Öppet. Inga ingrepp.

Element 1: kärrgolv. Ett begränsat område. Mjukmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Gräsull.

Beskrivning 1998 (ingår i VMI-objekt)

Ett tydligt sluttande kärr med källpåverkan. Ganska artrik rikkärrsflora, men här och var inslag av fattiga tuvor. Kärret planar ut och blir fattigare mot väster. Igenväxande med tall och lövsly. Körskador i östra kanten.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring)

Kärr, 0,13 ha. Objektet är påverkat av igenväxning och krontäckningen skiljer sig marginellt från omkringliggande skogsmark. Snö och is under inventeringen kan ha resulterat i att indikatorarter har missats, men vår bedömning är att området inte är ett rikkärr.

Naturvärde: Klass 2

Länsstyrelsens kommentar 2019: Objektet kvarhålls i väntan på utförligare information. I uppdraget ingick att avgränsa kärren hydrologiskt vilket kräver bar mark för att kunna se mossor.

09B8h02 Korsdaletjärn 5 km NNV Steneby

Topogent kärr 2,8 ha (1,8 ha våtmark). Fält 1998, 2004, 2017. Bengtsfors, Dals-Eds kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

1,8 ha öppet. Rikkärr. Svag lokal hydrologisk påverkan från väg.

Element 1: kärrgolv. Fastmattekärr av ört-starr-vitmosstyp. Gräsull.

Struktur 1: Tuva. Ristuvmosse av Sphagnum fuscum-typ.

Element 2: kärrgolv. Fastmattekärr av starr-vitmosstyp

Delobjekt 2: Tjärn

Delobjekt 3: Fuktäng

Beskrivning 1998

Korsdaletjärnet omges i söder och väster av ett örtrikt topogent kärr. Bottenskiktet innehåller

en mångfald rikkärrsarter bl.a. *Preissia quadrata*. Norr om tjärnen finns en örtrik fuktäng.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2004 (Miljöövervakning)

Väster om Korsdaletjärnet ligger ett mycket fint svagt sluttande rikkärr med källor och starrängar. Hela kärret är bevuxet med ett glest trädskikt av tall, björk, Salix, pors, blåtåtel m.m. Ängsnycklar och Jungfru Marie nycklar förekommer med flera 10-tals exemplar. Här förekommer även slätterblomma, gräsull, nålstarr, loppstarr, hirsstarr, snip, tätört, darrgräs, ängsvädd, kärrspira, pors, ljung, blåtåtel och älggräs. I källsprängens höljer växer tagelsäv sida vid sida med vitag. Rikkärrets bottenskikt domineras av guldspärrmossa, späd skorpionmossa, korvskorpionmossa, fetbålsmossa, purpurvitmossa och spjutmossa. I mattorna av *Scorpidium* finns dy- och blekbläddra. Den vackra rostvitmossan växer på tuvornas toppar ibland ihop med räffelmossa. Kalklungmossa uppges från Våtmarksinventeringen.

Närmast sjön övergår kärret i ett bladvassområde. Söder och norr om tjärnen finns fuktängar som skiljer sig väsentligt från rikkärret. Här förekommer en del gamla diken som dock inte verkar ha någon större negativ effekt. På dessa ganska rika fuktängar växer mycket gott om knaggelstarr. Andra inslag är blåtåtel, gökblomster, knapptåg, skogsstjärnblomma, revsmörblomma, slätterblomma, gräsull, rankstarr, kärrtistel, hirsstarr, älggräs, kärrsälting och ängsvädd. På den södra fuktängen finns även mycket gott om skogssäv. Buskskikt av klibbal, björk, gran förekommer men utgör inget hot mot områdets kvaliteter. På kärrsilja hittas makaonfjärilens spektakulära larv. Brunfläckig pärlemorfjäril, älggräsfjäril och andra fjärilar flyger i området. Närmast tjärnen är vegetationen fattigare med trådstarr, flaskstarr, kråklöver och vattenklöver som dominerar i fältskiktet. Vackra Sphagnummattor med den guldgula krokvitmossan i kombination med praktvitmossa och lockvitmossa dominerar här helt förutom längs strandlinjen där arter som korvskorpionmossa, kärrskedmossa, blek skedmossa, strandspärrmossa, och kärrkrokmossa också förekommer. Under

vattenlinjen i tjärnen ses områdets tredje Utriculariaart, vattenbläddra. Korsdaletjärn är ett högklassigt våtmarksområde med rikkärret i väster som russinet i kakan. I rikkärret bör all trädvegetation tas bort. Slätter bör ske regelbundet, kanske med några års mellanrum. Övriga delar är också mycket värdefulla med hänsyn till hydrologi, artrikedom och mångformighet.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring)

Rikkärr vid Korsdaletjärn, med riklig förekomst av karakteristiska rikkärtsarter längs med sjökanten. Längre ifrån sjökanten avtar förekomsten av indikatorarter.

Naturvärde: Klass: 1

**09B8i01 Sandtjärns mossen 1,3 km NNV
Gapungebyn**

Topogent kärr, 5,5 ha (5,0 ha våtmark), 130 m.ö.h. Fält 1998, 2017. Bengtsfors kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

5,0 ha. Öppet. Svag lokal hydrologisk påverkan från väg.

Element 1: Golv. Ett begränsat område. Mjukmattekärr av starr-vitmoss-brunmosstyp. Snip.

Delobjekt 2: Tjärn

Beskrivning 1998

Ett långsträckt, öppet topogent kärr i dalgången mellan Daltjärnet och Sandtjärnet. Kärrret domineras av mjukmattor med flera olika mossor (guldspärrmossa, korvmossa, sotvitmossa, röd glansvitmossa, krokvitmossa och purpurvitmossa) omväxlande dominanta. Trädstarr dominerar i fältskiktet tillsammans med bladvass och andra graminider. Förekomst av snip och tagelsäv.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring)

10.1 ha. Bengtsfors kn. Vår bedömning är att området kan vara ett rikkärr med god hydrologisk status. Snö och is gjorde inventeringen av indikatorarter komplicerad och vi rekommenderar inventering under

standardens tidsperiod för att få ett bättre underlag. En bergtäkt ligger i direkt anslutning till objektets östra gräns.

Naturvärde: Klass 2

Länsstyrelsens kommentar 2019: I uppdraget ingick att hydrologiskt avgränsa rikkärret. Snötäckt mark var inte tillåtet. Området kvarstår i väntan på utförligare beskrivning.

09B9j01 Slättermyren 4 km S Laxarby kyrka

Topogent kärr 1 ha (1 ha våtmark). Fält 1998, 2017. Bengtsfors kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

1 ha. Tätt trädtäckt. Inga ingrepp.

Element 1: kärrgolv. Fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Klubbstarr.

Beskrivning 1998

Ett till stora delar igenvuxet kärr som delvis övergår i ren sumpskog. På drag och öppna kärrytter finns rikkärtsvegetation.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring)

Topogent kärr 1,17 ha. Sumpskog och fuktäng.

Naturvärde: Klass 2

Länsstyrelsens kommentar 2019: Objektet kvarhålls i väntan på utförligare information.

**09C6b02 Kärr vid Manstjärnet 3 km SO
Tisselskog**

Topogent kärr 2,5 ha (1,5 ha våtmark). Fält 1998. Bengtsfors kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

1,5 ha. Tätt trädtäckt. Inga ingrepp.

Element 1: kärrgolv. Fastmattekärr av starr-vitmoss-brunmosstyp. Tagelstarr, gräsull.

Beskrivning 1998

Ett till stora delar igenvuxet kärr. Endast små öppna ytor med rikkärtsvegetation.

Naturvärde: Klass 3

09C8a01 Kärr vid Stora Skärobotjärnet ca 6,5 km SSO Skåpafors

Topogent kärr 1,3 ha (1,3 ha våtmark). Fält 1974, 2016. Bengtsfors kn. Naturinventering av Skärboområdet 1977:1. Naturreservat och Natura 2000-område Skärbo. Medelrikkärr.

Delobjekt 1: Topogent kärr
1,3 ha. Inga ingrepp.

Element 1: kärrgolv. Fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp.

Beskrivning 1974

Egentligen två kärrområden, ett vid sjöns nordända och ett på sydvästsidan med mellanliggande bård av sumpskog. Området har ej besökts. Avgränsning och klassning är mycket preliminära.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2016, 09C8a01010101 södra kärret, 09C8a01010102 norra kärret (Miljöövervakning)

Objektet utgörs av två åtskilda ytor utmed Skärobotjärns västra (i söder) och norra sida. Det norra är mycket igenvuxet av bladvass och pors. Sumpskog i kanterna. Det södra är mer öppet, mycket gungfly längst ut mot vattnet. Här är det också mycket mindre bladvass - mera starrvegetation. Bottenskiktet i båda kärren är rikt på brunmossor - rikkärrsarter. Den södra delen av det västra objektet betas. I bottenskiktet finns gott om brunmossor, lite sämre rikkärrsarter på kärlväxtsidan. Ag finns ut mot vattnet. Ett ganska fint rikkärr med mycket mjukmattor, finast i söder. Övriga data finns i accessdatabas. Kärret anges som medelrikkärr i excelfil. Noterade arter är bland annat bandpraktmossa, fetbålsmossa, guldspärrmossa, hirsstarr, knaggelstarr, korvskorpionmossa, kärrspärrmossa, myruddmossa, nålstarr, näbbstarr, röd skorpionmossa, späd skorpionmossa, stor skedmossa, bladvass, vattenklöver och älggräs. Foton visar kärr kraftigt igenväxande med bladvass, pors, en del klibbal och kaveldun.

Naturvärde: Klass 2

09C8a04 Jordbromyren 1,2 km O Skaterud

Topogent kärr 0,8 ha (0,8 ha våtm). Fält 1998. Bengtsfors kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr
0,8 ha, öppet-glest träd täckt. Inga ingrepp.

Element 1: kärrgolv, fastmattekärr av starrvitmoss-brunmoss-typ.

Beskrivning 1998

Ett litet kärr som är öppet i den södra delen. Fältskiktet domineras av blåtåtel tillsammans med pors, trädstarr och andra starrarter. Bottenskiktet domineras omväxlande av purpurvitmossa, guldspärrmossa och korvmossa. I norra delen är bottenskiktet svagt utvecklat. Förekomst av gräsull och snip.

Naturvärde: Klass 3

09C8a05 Kärr vid Grytans nordända 1,1 km NV Smedserud

Mad vid sjö 0,3 ha (0,3 ha våtm). Fält 1998. Bengtsfors, Åmåls kn.

Delobjekt 1: Mad vid sjö
0,3 ha, öppet.

Element 1: gungfly, mjukmattekärr av starr-brunmoss-typ

Beskrivning 1998

En liten gungflyyta som domineras av brunag och pors. Bottenskikt med korvmossa och guldspärrmossa samt dybläddra och storsileshår.

Naturvärde: Klass 3

09C9a0302 Torpetjärnet ca 6 km SSO Skåpafors

Topogent kärr 1,7 ha (1,2 ha våtmark). Fält 1974, 2016. Bengtsfors kn. Naturinventering av Skärboområdet 1977:1. Medelrikkärr.

Delobjekt 1: Topogent kärr
1,2 ha, glest träd täckt. Inga ingrepp.

Element 1: kärrgolv. Fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Gräsull.

Delobjekt 2: tjärn

0,5 ha.

Beskrivning 1974

I tjärnen växer mycket gäddnate samt vattenklöver och trådstarr. Tre vass- eller trådstarrdominerade kärrytor runt tjärnen. Främst brunmossor i bottenskiktet. Inga återfynd av ag. Förekomst av gräsull.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2016 (Miljöövervakning)

Klartextbeskrivning från 2016 års miljöövervakning saknas. Data finns i accessdatabas. Kärrret anges som medelrikkärr i excel-fil. Noterade arter är bland annat bandpraktmossa, blååtätel, dunmossa, grenrör, guldspärrmossa, hirsstarr, knaggelstarr, kärrfibbla, purpurvitmossa, rikkärrsmörkia, späd skorpionmossa, trådstarr, tuvull, bladvass, vattenklöver och älggräs. Foton visar ett kärr igenväxande med bladvass och pors. Avgränsningen bör ses över. Stora delar verkar vara sumpskog.

09C9a0401 Kärr öster om Kuvetjärnet ca 4 km SO Skåpafors

Topogent kärr 0,8 ha (0,8 ha våtmark). Fält 1974, 2017. Bengtsfors kn. Naturinventering av Skärboområdet 1977:1.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,8 ha. Glest träd täckt. Inga ingrepp.

Element 1: kärrgolv. Fastmattekärr av starrört-brunmosstyp. Oxstarr, gräsull.

Beskrivning 1974

Kärrret är snårigt av varggranar och albuskar. Området har ej besökts. Avgränsning och klassning är mycket preliminära.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring)

Topogent kärr 0,78 ha. Sumpskog och mosse.

Naturvärde: Klass 2

Länsstyrelsens kommentar 2019: Objektet kvarhålls tills utförligare information finns.

09C9a050101 Bågekullsmossen ca 4 km SSO Skåpafors

Topogent kärr 1,2 ha (1,2 ha våtmark). Fält 1974, 2017. Bengtsfors kn. Naturinventering av Skärboområdet 1977:1.

Delobjekt 1: Topogent kärr

1,2 ha. Tätt träd täckt. Inga ingrepp.

Element 1: kärrgolv. Fastmattekärr av starrört-brunmosstyp. Oxstarr.

Beskrivning 1974

Kärrret omges av hyggen på alla sidor. Mycket stora bestånd av tagelstarr och kärrbräken. Området har ej besökts. Avgränsning och klassning är mycket preliminära.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring)

Topogent kärr 1,22 ha. Mosse och skogsbeklädd myr i kanter.

Naturvärde: Klass 2

Länsstyrelsens kommentar 2019: Objektet kvarhålls i väntan på utförligare information.

09C9a06 Kärr norr om Porsetjärnet ca 4 km SO Skåpafors

Topogent kärr 1,3 ha (1,3 ha våtmark). Fält 1974, 2017. Bengtsfors kn. Naturinventering av Skärboområdet 1977:1.

Delobjekt 1: Topogent kärr

1,3 ha. Glest träd täckt, inga ingrepp.

Element 1: kärrgolv. Fastmattekärr av starrört-brunmosstyp.

Beskrivning 1974

Området har ej besökts. Avgränsning och klassning är mycket preliminära.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring)

P.g.a. snö så är inventeringen/resultatet något osäker. Igenväxt fuktäng med blååtätel, kärr och skog. Vissa områden med mycket ljung. Bladvass, vitmossor och tuvull. Troligtvis inget rikkärr.

Naturvärde: Klass 3

Länsstyrelsens kommentar 2019: Objektet kvarstår tills utförligare information finns.

09C9a07 Kärr öster om Bågetjärnet ca 3,5 km SSO Skåpafors

Topogent kärr 0,6 ha (0,6 ha våtmark). Fält 1974, 2017. Bengtsfors kn. Naturinventering av Skärboområdet 1977:1.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,6 ha. Tätt träd täckt. Inga ingrepp.

Element 1: kärrgolv. Fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp.

Beskrivning 1974

Området har ej besökts. Avgränsning och klassning är mycket preliminära.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring)

Topogent kärr 0,63 ha. Sumpkärr som domineras av Sphagnum-tuvor. Stjärnstarr förekommer rikligt i området.

Naturvärde: Klass 3

Länsstyrelsens kommentar 2019: Objektet kvarhålls i väntan på utförligare information.

09C9a09 Kärr vid Långvattnets nordända ca 6 km SSO Skåpafors

Topogent kärr 0,8 ha (0,8 ha våtmark). Fält 1974, 2014, 2020. Bengtsfors kn. Naturinventering av Skärboområdet 1977:1.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,8 ha. Öppet. Inga ingrepp.

Element 1: kärrgolv, öppet. Fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp.

Beskrivning 1974

Kärret domineras av bladvass och trådstarr med korvmossa och praktkrokmossa i bottenskiktet. Förekomst av gräsull och klubbstarr.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2014 (Miljöövervakning)

I nordändan av sjön Långvattnet ligger detta rikkärr, strax norr om Skärbo naturreservat. Bäck som avvattnar sjön meandrar sig fram genom kärret. Kärret är ganska artfattigt men här finns en hel del klubbstarr. Pors och blåtåtel är viktiga inslag, framför allt i kanterna. Trådstarr dominerar halvgräsen. Sannolikt påverkas kärret av sjöns vattenståndsfluktuationer, bottenskiktet är dåligt utvecklat. Åtgärdsförslag: För närvarande behöver inga åtgärder vidtas för att bevara naturvärdena. Skulle igenväxningen av björk och andra träd öka kan röjning företas. Det röjda materialet ska då forslas bort från kärretorna.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2020 (Miljöövervakning)

Vid Långvattnets norra strand, strax norr om Skärbo naturreservat, mynnar en liten bäck ut i sjön. Marken intill bäcken är stenig – sandig och med en fastbotten och bildar ett öppet kärr med en gles förekomst av bladvass tillsammans med en tät starrvegetation där trådstarr Carex lasiocarpa dominerar. Närmast sjön ökar inslaget med lågvuxna buskar av pors och viden. Kärret har en fläckvis förekomst av rikkärrsarter och det inslaget är som mest utpräglat närmast den lilla bäcken. Besöktes 2020-08-25.

09C9a10 Kärr vid Långvattnets sydända ca 6 km SSO Skåpafors

Topogent kärr 0,6 ha (0,6 ha våtmark). Fält 1974, 2016. Bengtsfors kn. Naturinventering av Skärboområdet 1977:1. Medelrikkärr. Heter även Långvattnet.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,6 ha. Tätt träd täckt, inga ingrepp

Element 1: kärrgolv. Fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp.

Beskrivning 1974

Området har ej besökts. Avgränsning och klassning är mycket preliminära.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2016 (Miljöövervakning)

Klartextbeskrivning från 2016 års miljöövervakning saknas. Data finns i accessdatabas. Kärret beskrivs som medelrikkärr i excelfil. Noterade arter är bland annat blååtätel, guldspärrmossa, hirsstarr, klubbstarr, knaggelstarr, korvskorpionmossa och späd skorpionmossa. Foton (30 aug) visar en sjöstrand/gungfly med en hel del pors och klibbal. Tvär övergång till omgivande skog som tränger ut rikkärret mot tjärnen.

09C9a11 Torpemyren ca 6 km SSO Skåpafors

Topogent kärr 2,7 ha (2,7 ha våtmark). Fält 1974, 2014, 2016. Bengtsfors kn. Naturinventering av Skärboområdet 1977:1. Medelrikkärr.

Delobjekt 1: Topogent kärr

2,2 ha. Glest träd täckt, inga ingrepp.

Element 1: 1 ha, kärrgolv. Fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp.

Beskrivning 1974

Södra kärret: Bladvass och blååtätel dominerar helt med brunmossdominerat bottenskikt som dock är svagt utvecklat.

Norra kärret: Kärret har ett brunmossdominerat bottenskikt med rikkärrsindikatorer som domineras av guldspärrmossa, späd skorpionmossa och gyllenmossa. Purpurvitmossa, fetbålmossa och stor skedmossa har fläckvisa förekomster. Bladvass växer rikligt med inslag av blååtätel och pors. Knaggelstarr växer generellt över hela objektet. Rikkärret har diffusa gränser med ett gradvis avtagande av rikkärrsindikatorer utåt från den centrala fastmarksholmen.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2014, 09C9a11010102 norra kärret (Kvalitetssäkring)

Ett litet topogent rikkärr i form av en sumpskog i norra delen av Skärbo naturreservat. Objektet ligger i skogsmark och angränsar till äldre ängsgranskog och tallskog. Kärret är delvis öppet men till större delen trädbevuxet. Centralt i kärret finns en fastmarksholme där tall växer. Östra delen av kärret domineras av klibbal. I syd och väst är det en blandsumpskog av tall, gran, klibbal och

björk. Kärret har ett brunmossdominerat fältskikt med rikkärrsindikatorer som domineras av *Campyllum stellatum*, *Scorpidium cossonii* och *Tomentypnum nitens*. *Sphagnum warnstorffii*, *Aneura pinguis* och *Calliargon giganteum* har fläckvisa förekomster. Bladvass växer rikligt med inslag av blååtätel och pors. Ytterligare en rikkärrsindikator, *Carex flava*, växer generellt över hela objektet. Rikkärret har diffusa gränser med ett gradvis avtagande av rikkärrsindikatorer utåt från den centrala fastmarksholmen. Söder om objektet finns ytterligare ett rikkärr med brunmossdominerat bottenskikt. Objektet har inget behov av åtgärder.

Naturvärde: Klass: 2

Beskrivning 2016, 09C9a110101 södra kärret, 09C9a1100102 norra kärret (Miljöövervakning)

Klartextbeskrivning från 2016 års miljöövervakning saknas. Data finns i accessdatabas. Kärren beskrivs som medelrikkärr i excelfil. I det norra kärret har bland annat följande arter noterats: Bandpraktmossa, blååtätel, guldspärrmossa, hirsstarr, knaggelstarr, nålstarr, purpurvitmossa, späd skorpionmossa, trådstarr, bladvass, vattenklöver och älggräs. Det södra kärret är något artrikare och arter som bland annat blååtätel, guldspärrmossa, gyllenmossa, hirsstarr, knaggelstarr, korvskorpionmossa, myruddmossa, nålstarr, purpurvitmossa, slankstarr, späd skorpionmossa, stjärnstarr, trådstarr, bladvass och vattenklöver. Foton (31 aug) visar rikligt med bladvass, en del klibbal, gran och unga tallar i båda kärren.

09C9a14 Dammerudsbäcken 6 km SSO Skåpafors

Topogent kärr 1,4 ha (1,4 ha våtmark). Fält 1997, 2016. Bengtsfors kn. Naturreservat och Natura 2000-område Skärbo. Medelrikkärr.

Delobjekt 1: Topogent kärr

1,4 ha. Glest träd täckt-öppet. Inga ingrepp.

Element 1: 1,4 ha, kärrgolv, öppet. Fastmattekärr av starr-brunmosstyp.

Beskrivning 1997

Pors och blåttåtel dominerar. Svagt utvecklat bottenskikt med purpurvitmossa och mellankrokmossa.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2005 (bevarandeplan), 7210 kalkkärr med gotlandsag

Gotlandsagen förekommer på flera platser i Dalsland. Gemensamt för lokalerna är att de utgörs av gungflyartade kärrmarker kring mindre sjöar med ett stabilt vattenstånd och ett relativt högt pH. Inslaget av andra rikkärrsarter är ofta begränsat. Förekomsten i Västsverige avviker således en del från hur agen uppträder på Gotland där den uteslutande finns i mycket kalkrika våtmarker. Kring Lilla Skärbotjärnet finns ett kärr med gotlandsag. Bestånden av gotlandsag är rätt så stora och utgör ett dominerande inslag i kärret. Här finns också klubbstar (*Carex buxbaumi*).

Beskrivning 2005 (bevarandeplan), 7230 rikkärr

I de öppnare rikkärren finns ofta ett stort inslag av gräsull *Eriophorum latifolium*. Vidare har flera starrarter som gynnas av en rikare miljö noterats, exempelvis klubbstarr (*Carex buxbaumii*), tagelstarr (*C. appropinquata*) och trindstarr (*C. Diandra*). Arter som kransrams, kärrbräken och kärrfibbla förekommer i kärrens randzoner och i anslutande igenväxande partier eller sumpskogar. Rikkärr finns vid Torpetjärnet, Torpemyren och i anslutning till Dammerudsbäcken.

Beskrivning 2016 (Miljöövervakning)

Klartextbeskrivning från 2016 års miljöövervakning saknas. Data finns i accessdatabas. Kärret anges som medelrikkärr i excel-fil. Arter som hittats är bland annat guldspärrmossa, hirsstarr, knaggelstarr, purpurvitmossa och späd skorpionmossa. Foton visar ett kärr bitvis igenväxande med bl.a. pors, klibbal och småtallar.

Länsstyrelsens kommentar 2020: I NNK avgränsas endast ett mindre område som rikkärr jämfört med polygonen för rikkärret i rikkärrsskiktet. I nuläget har den större polygonen behållits.

09C9a1501 Dyvelsmyren 2,3 km SO Laxarby kyrka

Topogent kärr 4 ha, fält 2007, 2013, 2018. Bengtsfors kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

4 ha. Glest träd täckt. Inga ingrepp

Element 1: 0,7 ha, kärrgolv, två skilda ytor, rikkärr, öppet-glest träd täckt fastmattekärr av starr-vitmoss-brunmoss-typ.

Beskrivning 2007

Ett fint skogskärr omgivet av granskog. Fältskiktet domineras av trädstarr, flaskstarr och blåttåtel. Kärrets bottenskikt domineras till stor del av Sphagnumarter som växer i både fattigare och rikare miljöer t.ex. praktvitmossa och purpurvitmossa. Mindre ytor med förekomst av brunmossor som korvskorpionmossa, guldspärrmossa, späd skorpionmossa och röd skorpionmossa (i kollekt) finns. Tall håller på att etablera sig i den öppna ytan men kärret känns relativt stabilt m.a.p. igenväxning. Den östra delen av Dyvelsmyren som ligger utanför ”rikkärrsavgränsningen” var uteslutande dominerad av Sphagnum med bara enstaka fynd av guldspärrmossa. Det kan inte uteslutas att fläckar med rikare partier finns även här. Ett litet, sluttande område i Dyvelsmyrens södra del hyser inslag av rikkärrsarter som fetbålmossa och späd skorpionmossa.

Naturvärde: Klass 3.

Beskrivning 2013 (Miljöövervakning)

Detta objekt består av två skilda ytor, belägna drygt 300 m från varandra, fågelvägen räknat. Båda tillhör ändå samma våtmarksobjekt och binds samman med mosse, sumpskogar och intermediära öppna kärr. De intermediära kärren har bitvis stort inslag av rikkärrsarter. Den mindre ytan, det soligena kärret, sluttar starkt från söder där flera tydliga källor i angränsande sumpskogskant är de mest öppna partierna. Sumpskogar omsluter kärret utom i väster där ungskog på fastmarken växer närmast kärret. I kärrets nedre del finns klibbalsumpskog som bildar en smal bård där terrängen börjar flacka ut men övergår i ett öppet kärr med delvis rikkärrskaraktär i sluttningen nedanför. Angränsande sumpskogar i övrigt har stor andel äldre gran i

trädsiktigt. Samtliga sumpskogar är sluttande, källpåverkade och har naturvärden knutna både till träd- och fältskikt. Kärrytan är halvöppen men med ett artrikt buskskikt där olvon, brakved, bindvide tillsammans med uppväxande klibbal och glasbjörk bildar ett bitvis tätt buskskikt. Trots kärrets mycket begränsade areal, ca 0,2 ha, är dess flora mycket innehållsrik med närmare 60 våtmarksarter. De mest intressanta inslagen är rikligt av hirs- och knagglestarr, gräsull, kärrsälting, brudborste, slätterblomma, tätört, purpurvitmossa, källmossa, fetbålsmossa, flikbålsmossa och purpurkrokmossa. En mosse omsluter en liten göl och väster om denna breder ett öppet topogent rikkärr ut sig. Centrala delarna är öppna medan kantzonen har ganska tätt trädsikt, mest medelålders björk och klibbal i norr och gran i söder. I västra kanten tätnar trädsiktet till en sumpskog. Buskskiktet är sparsamt utbredd med spritt förekommande pors och i kantzonen odon. Omgivande fastmark domineras av äldre granskog. Längst i väster finns ett färskt hygge. Karaktäristiskt för de öppna rikkärrspartierna är snip, nål- och hirsstarr, dybläddra och vattenklöver. Det soligena kärret är genom sin starka källpåverkan och lutning mycket säreget. Floran är mycket rik och ingrepp saknas helt, även i omgivningen. Naturvärdet är därför mycket högt och bedöms till klass 2. Det topogena kärret är ett mer ordinärt medelrikkärr, klass 3. Emellertid bör ett samlat grepp tas på hela våtmarksobjektet, där sumpskogar och övriga medelrikkärr och intermediära kärr bedöms som helhet. Därför ges klass 2 på hela objektet. Åtgärdsförslag: Inga åtgärder föreslås.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2018 (Miljöövervakning)

Dyvelsmyren ligger ungefär en mil öster om Bengtfors strax väster om den lilla sjön Kronetjärnet. Den omges av barrskogar -. Den analyserade ytan ingår i ett öst/västligt stråk av öppna våtmarker: mindre skogsbäckar och sumpskogar som avvattnas invid Kronetjärnets norra ände. Undersökningsområdet ligger på en plåtå med en liten mossegöl och små tallmossar. Kärret domineras i kanterna av pors och odon medan de centrala delarna och kring gölen: där vattnet är något mer rörligt

domineras av grenrör, flaskstarr och trådstarr. I dessa delar finns också enstaka förekomster av brunmossor och rikmarksväxter som slätterblomma och snip. Objektet hävdas inte och det finns inslag av träd och buskar.

Naturvärde: Klass 3

09C9a16 Kärr 2,4 km SO Laxarby kyrka

Topogent kärr 0,7 ha. Fält 2007. Bengtsfors kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,7 ha, glest träd täckt. Inga ingrepp

Element 1: kärrgolv, fastmattekärr av starrvitmoss-brunmosstyp

Beskrivning 2007

Kärr omgivet av barrblandskog. Fältsiktet domineras av trådstarr och blåtåtel. Sphagnum dominerar bottenskiktet med tydliga inslag av brunmossor som korvskorpionmossa och guldspärrmossa samt enstaka fynd av stor skedmossa och röd skorpionmossa (kollekt). Unga tallar växer upp i kärret.

Naturvärde: Klass 3

09C9a17 Komyren 3 km SO Laxarby kyrka

Topogent kärr 0,5 ha. Fält 2007. Bengtsfors kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,5 ha, öppet-glest träd täckt. Inga ingrepp

Element 1: kärrgolv, fastmatta av starrvitmoss-brunmosstyp.

Beskrivning 2007

Ett fint kärr som är omgivet av blandbarrskog. Kärret är en mosaik av Sphagnumdominerade fattigare partier och rikare partier med brunmossor. De delar av kärret som har förekomst av brunmossor är i sin tur en mosaik av mjukmatta – lösbotten med korvskorpionmossa och guldspärrmossa samt fastmatta med guldspärrmossa och späd skorpionmossa. Även röd skorpionmossa hittades. Större delen av kärret är täckt av bladvass tillsammans med pors och ett mindre örtinslag. Små tallar är rikligt förekommande. Våtmarken skulle därför må bra av aktiv skötsel.

Naturvärde: Klass 3

09C9a19 Våtmark vid nordändan av Hansebotjärnet 4 km SSO Laxarby kyrka

Topogent kärr 1 ha. Fält 2007, 2017. Bengtsfors kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

1 ha, öppet-glest träd täckt.

Element 1: kärrgolv, mjukmattekärr av starrvitmoss-brunmosstyp.

Beskrivning 2007

Ett mycket fint kärr vid Hansebotjärnets nordände. Bottenskiktet är på sina ställen välutvecklat men delar av kärret har mycket tät starrvegetation. Bottenskiktet domineras av korvskorpionmossa på mjukbottnar och späd skorpionmossa och guldspärrmossa i fastare partier. Fältskiktet i södra delen av kärret domineras av trådstarr medan i den mer trädklädd delen i norr får blååtätel (flaskstarr) ett mer dominerande inslag. Kärret, tillsammans med vattnet och barrskogen omkring, ger en viss känsla av orördhet och får därför 2 i naturvärdesklass. Kärret besöktes sent på säsongen men enstaka ”rester” från orkidéer och gräsull hittades.

Naturvärde: Klass 2.

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring)

Topogent kärr, 1,32 ha. Bengtsfors kn. Intermediärt kärr med flera källindikatorer. Kärret är till stor del opåverkat och har en intakt hydrologi. Objektet ligger intill en sjö. Späd skorpionmossa förekommer i objektet.

Naturvärde: Klass 2

Länsstyrelsens kommentar 2019: Objektet kvarstår i väntan på utförligare beskrivning.

10B0g03 N Klovstenstjärnet 7 km NNO Håbols kyrka

Topogent kärr 0,21 ha (0,21 ha våtmark). Fält 1998. Bengtsfors, Dals-Eds kn. Hydrologiskt opåverkat, ostört.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,21 ha, glest träd täckt, inga ingrepp.

Element 1: kärrgolv. Fastmattekärr av starrört-brunmosstyp

Beskrivning 1998

Litet plant kärr norr om Klovestjärnet. Kärr med artfattig medelrikkärnsflora och stora inslag av fattiga tuvor. Delvis sumpskog. Förekomst av *Scorpidium cossoni*, *Scorpidium scorpioides*.

Naturvärde: Klass 3

10B0h01 Kärr 3 km V om Ärtemark

Topogent kärr, 1,4 ha. Fält 2004. Bengtsfors kn.

Beskrivning 2004 (Miljöövervakning)

Väster om Ärtemark utbreder sig ett större våtmarks komplex mellan tre tjärnar. Våtmarken domineras av trädbevuxen sumpskog av ganska fattig typ. I anslutning till sjöarna finns öppna kärrytor dominerade av trådstarr, flaskstarr, Sphagnum spp., vattenklöver, blååtätel, pors och ibland även bladvass, björk och små tallar. Vid besöket krävdes mycket sökande i obanad terräng för att hitta ytor som hade rikkärnskaraktär. Det mest utpräglade rikkärnsavsnittet återfanns vid Tunntjärnets norra strand. Här växer mycket gott om bladvass med björk, tall gran och pors i buskskiktet. Fältskiktet är ganska fattigt men en del snip, slätterblomma, blååtätel, hirsstarr och knaggelstarr förekommer. I vitmossemattorna med ljung sågs myggblomster. I bottenskiktet växte späd skorpionmossa, korvskorpionmossa, röd skorpionmossa, maskgulmossa, purpurvitmossa, stor fickmossa, guldspärrmossa och spjutmossa. Ett bevarandevärd våtmarks komplex som endast har rikkärnskaraktär på mindre delar. De finaste delarna växer sakta men säkert igen, bl.a. med god hjälp från näringsläckage från angränsande hyggen. Området kan knappast prioriteras när det gäller praktiska naturvårdsåtgärder.

Naturvärde: Klass 3

10B0h02 Smörmyrarna mfl myrar 4 km NV Ärtemarks kyrka

Topogent kärr 32 ha (25 ha våtmark). Fält 1998, 2017. Bengtsfors kn. Svag generell påverkan från dikning.

Delobjekt 1: Topogent kärr

21 ha. Öppet, inga ingrepp

Element 1: 2,4 ha, kärrgolv. Mjukmattekärr av starr-brunmosstyp. Snip, kärrull.

Beskrivning 1998

En ganska stor del av det topogena kärret är rikkärr som är blött och översilat. Mjukmattekärr med artrik mossflora med bl.a *Scorpidium cossoni*, *Scorpidium revolvens*, *Scorpidium scorpioides*, *Tomentypnum nitens*. Omges av fattigkärr och mossholmar.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring)

6,8 ha. Ett rikkärr med flera indikatorarter. Ingen tydlig hydrologisk påverkan finns. Røjning av träd och vass är önskvärt. P.g.a. snötäckning med tjock is på vattnet kan fler indikatorarter finnas och inventering under tid inom standarden rekommenderas.

Naturvärde: Klass 2

Länsstyrelsens kommentar 2019: Det ingick i uppdraget att avgränsa kärren hydrologiskt vilket kräver bar mark så att mossorna kan ses.

10B0h03 Karingetjärnet 3,5 km NV om Ärtemarks kyrka

Topogent kärr, 1 ha (0,11 ha våtmark). Fält 1998, 2011, 2020. Bengtsfors kn. Hydrologiskt helt opåverkat, ostört.

Delobjekt 1: Tjärn

1 ha. Öppet trädtäckt. Inga ingrepp

Element 1: Bårdtjärn. Starr-ört-agkärr med lös botten *Cladium mariscus* (ag)

Element 2: Gungfly. Mjukmattekärr av starr-vitmos-brunmosstyp.

Beskrivning 1998

Litet gungfly i södra delen av tjärnen. Lite rikkärrsflora. I övergång till öppet vattenväxter ett litet bestånd av ag, ca 10 m.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2011 (Miljöövervakning)

Karingetjärnet ligger i ett kuperat barrskoglandskap ca 7 km väster om Bengtsfors. Den lilla sjön avvattnas mot norr genom en liten skogsbäck. Den kantas helt av barrskogar och stränderna är bestående av gungflyn och små mosskanter. Här växer mellansileshår och myrsälting. I skogskanten påträffades ett bestånd med skvattram. I söder blir näringsrikedomen större. Här finns en lövdominerad sumpskog med en bård av vass och ag mot tjärnen. Åtgärdsförslag: Inga.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2020 (Miljöövervakning)

Karingetjärnet ligger i ett kuperat barrskoglandskap ca 7 km väster om Bengtsfors. Den lilla sjön kantas helt av barrskogar och stränderna är bestående av gungflyn och små mosskanter. Här växer småsileshår och myrsälting. Ett litet parti vid gölen södra kant har inslag med rikkärrsväxter men är nu starkt igenvuxet med bladvass, björk, viden och al. Tjärnen ligger på en liten plåtå och avvattnas norrut mot den stora mossen Dyvlarna. Besöktes 2020-08-25.

10B0h04 Kotjärnet 6,5 km VNV om Ärtemarks kyrka

Topogent kärr. 0,5 ha (0,07 ha våtmark). Fält 1998, 2013, 2016. Bengtsfors kn. Hydrologiskt helt opåverkat, helt ostört. Medelrikkärr.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,07 ha. Tätt trädtäckt. Inga ingrepp

Element 1: kärrgolv. Mjukmattekärr av ört-starr-brunmosstyp

Beskrivning 1998

Delobjekt är mycket blött och närmast sumpskog med rikkärrsytor. En del rikkärrsmossor och mycket kärrbräken. Omges av sumpskog och tjärn.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2013 (Miljöövervakning)

Vid Kotjärnets södra ände ligger detta lilla rikkärr omslutet på övriga sidor av sumpskogar. Själva rikkärret är diffust avgränsat mot sumpskogskanten som smygande flyttar fram sina positioner och i framtiden helt kommer att innesluta de idag

ännu halvöppna partierna. Utmed västra sidan av gölen finns en smal remsa med vitmossmattor. Angränsande fastmarker består av skogsmark som domineras av äldre hyggen. I väster finns i kanten mot sumpskogen förvånansvärt många ängsmarksväxter i markfloran mellan granplantorna, exempelvis stor blåklocka, jungfrulin och ängsvädd, sistnämnda art finns även i sumpskogen. Rikkärret avvattnas söderut genom ett diffust avlopp likt en rännil. Längs denna sträcker sig rikkärret betydligt längre mot söder än vad kartavgränsningen visade. Här finns inslag av rikkärtsarter. Sumpskogen har här även naturvärden knutna till trädskiktet med äldre klibbalar på tydliga socklar och inslag av död ved. Även äldre granar förekommer. Floran är både artrik och med stort inslag av krävande arter. Totalt finns drygt 60 våtmarksarter, däribland gräsull, snip, slätterblomma, kärrbräken, kärrspira, trind och nålstarr, 3 arter bläddror, korv- och späd skorpionmossa samt fetbålsmossa. Rikast är kärret närmast gölen i nordväst. Igenväxningen börjar bli ett bekymmer för rikkärrets fortlevnad där klibbalen noterades i hälften av rutorna där enbart en ruta helt saknade träd- eller buskskikt. Älgar bidrar till att hålla tillbaka igenväxningen. Flera färska legor fanns i kärret vid besökstillfället. Åtgärdsförslag: Det finns ett behov av att hejda igenväxningen med hjälp av röjning.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2016 (Miljöövervakning)

Klartextbeskrivning från 2016 års miljöövervakning saknas. Data finns i accessdatabas. Kärret anges som medelrikkärr i excel-fil. Noterade arter är bland annat bandpraktmossa, knaggelstarr, källgräs-mossa, kärrdunört, kärrpraktmossa, nålstarr, trådstarr och tuvull. Foton visar ett kärr igenväxande med klibbal, frodigt gräs, gran och småtallar.

Länsstyrelsens kommentar 2019: Ytan justerad efter miljöövervakning 2013.

10B0h05 Varddyveln 6,5 km NNV om Ärtemarks kyrka

Topogent kärr 0,8 ha (0,7 ha våtmark). Fält 1998. Bengtsfors kn. Hydrologiskt stark lokal påverkan, lokalt stört av dikning och väg.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,7 ha. Glest trädtäckt. Inga ingrepp

Element 1: 0,1 ha, kärrgolv. Mjukmattekärr av starr-brunmosstyp

Beskrivning 1998

Litet rikkärr norr om Varddyveln. Löst gungfly närmast vattnet som övergår i fast mark i norr. En del rikkärtsmossflora men artfattig kärlväxtflora. Omges av igenvuxet kärr och en tjärn.

Naturvärde: Klass 3

10B0h06 Kärr SSO Slaggerud 6 km VNV Ärtemarks kyrka

Topogent kärr, 0,48 ha (0,48 ha våtmark). Fält 1998. Bengtsfors kn. Hydrologiskt helt opåverkat, helt ostört. Källpåverkan.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,48 ha. Glest trädtäckt. Inga ingrepp.

Element 1: kärrgolv. Mjukmattekärr av starr-brunmosstyp. Oxstarr.

Beskrivning 1998

Ett blött översilningskärr där två bäckar möts i södra änden. En del rikkärtsmossflora. Inslag av fattiga tuvor. Övergår i sumpskog i kanten.

Naturvärde: Klass 3

10B0j01 Kärr 300 m SV Linhultstjärnet 5 km NO Bengtsfors

Topogent kärr, 1,9 ha (1,9 ha våtmark). Fält 1996, 2017. Bengtsfors kn. Hydrologiskt helt opåverkat, helt ostört. Källpåverkan.

Delobjekt 1: Topogent kärr

1,4 ha. Glest trädtäckt. Inga ingrepp

Element 1: kärrgolv. Fastmattekärr av starr-vitmoss-brunmoss-typ. Klubbstarr, gräsull.

Element 2: Tuva. Mjukmattekärr av tallrismoss-typ.

Delobjekt 2: Sumpskog

0,5 ha. Tätt trädtäckt.

Beskrivning 1996

Mycket fint kärr med artrik mossflora med bl.a. *Scorpidium cossoni*, *Scorpidium revolvens*, *Scorpidium scorpioides* och *Tomentypnum nitens*. Igenväxande. Övergår mot söder i sumpskog.

Naturvärde: Klass 1-2

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring)

2,0 ha. Objektet är tydligt påverkat av igenväxning. Vi har inte hittat några rikkärrsindikatorer med då det var djup snö vid inventeringstillfället går det inte att frånsä det faktum att det kan finnas indikatorarter som vi inte påträffat. En inventering under perioden för standarden rekommenderas.

Naturvärde: Klass 1

Länsstyrelsens kommentar 2019: Det ingick i uppdraget att avgränsa kärren hydrologiskt vilket kräver att marken är bar så att mossor kan ses.

10B1h01 Gottarsbyälven 5 km NNV Ärtemark

Limnogen strandkomplex 18 ha (14 ha våtmark). Fält 1984. Bengtsfors kn.

Delobjekt 1: Mad vid vattendrag

15 ha. Öppet. Svag lokal påverkan av dammanläggning, stark lokal påverkan från dikning och väg, svag lokal påverkan från kraftledning.

Element 3: 0,1 ha, kärrgolv. Fastmattekärr av starr-ört-vitmoss-brunmoss-typ. Klubbstarr.

Beskrivning 1984 (ingår i VMI-objekt)

Tidigare slåttrat, nyligen röjt från sly. Grenar dock kvarlämnade över kärrytan Hö har tippats i kanten. Förekomst av *Scorpidium cossoni*. I övrigt tämligen ointressant som rikkärr.

Naturvärde: Klass 3

10B1j01 Intaketjärnet 2,5 km VNV Solvik

Topogent kärr, 2,9 ha (0,8 ha våtm). Fält 1996. Bengtsfors kn. Lokalt hydrologisk påverkat av kanalisering.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,8 ha. Glest träd täckt. Ingrepp genom kanalisering

Element 1: kärrgolv. Mjukmattekärr av starr-vitmoss-brunmoss-typ. Klubbstarr, gräsull.

Element 2: Golv. Mjukmattekärr av starr-Sphagnum papillosum-typ.

Delobjekt 2: Tjärn

2,1 ha.

Beskrivning 1996

Kärret vid tjärnens västsida är mest ganska tätt träd täckt. Vegetationen är medelrik med mossorna guldspärrmossa, korvmossa och röd glansvitmossa omväxlande dominant i bottenskiktet och bladvass och hirsstarr i fältskiktet.

Naturvärde: Klass 3

10B1j02 Rörmyren 9,5 km NNV Laxarby kyrka

Topogent kärr, 0,9 ha (0,9 ha våtmark. Fält 1998, 2017, 2018. Bengtsfors kn. Hydrologisk helt opåverkat, ostört.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,9 ha. Glest träd täckt. Inga ingrepp

Element 1: kärrgolv. Fastmattekärr av starr-ört-brunmoss-typ. Snip.

Element 2: Plan. Ristuvemosse av rubellum-typ

Element 3: Golv. Mjukmattekärr av starr-brunmoss-typ. Snip.

Beskrivning 1998

Ett mot norr svagt sluttande kärr som till stor del utgörs av fattigkärr, fattiga tuvor, sumpskog och lite mossmark. Fältskiktet domineras omväxlande av bladvass, trädstarr, blåtåtel och hirsstarr. Rikkärrsytor finns främst i norra delen och ett drag från södra änden. På dessa ytor finns artrik rikkärrsflora.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring)

Mindre rikkärr som håller på att växa igen. Få arter hittades men troligtvis finns det mer.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2018 (Miljöövervakning)

Rörmyren ligger ungefär en mil norr om Bengtsfors strax öster om sjön Svärdlången och strax norr om den lilla sjön Kotjärnet. Våtmarken avvattnas åt norr till den Svarttjärnet och sedan till Svärdlången. Området ingår i en kuperad trakt som domineras av barrskogar. Våtmarken domineras i söder av grenrör och trådstarr. Här finns också ett bestånd med kärrbräken. I den mellersta delen har den mer karaktär av mosse med ljung och tuvsäv. Den norra delen är något blötare med dominans av gles vass. Här finns det ganska rikligt med brunmossor som gyllenmossa, purpurvitmossa och skorpionmossor. Objektet hävdas inte och det finns inslag av träd och buskar.

Naturvärde: Klass 2

10C0a02 Kärr NO Halleby 3,5 km O Laxarby kyrka

Topogent kärr, 0,9 ha (0,9 ha våtm). Fält 1998. Bengtsfors kn. Hydrologiskt helt opåverkat, lokalt stört.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,9 ha. Glest träd täckt. Lokalt stört av kraftledning.

Element 1: 0,15 ha, kärrgolv. Mjukmattekärr av starr-ört-brunmosstyp, Warnstorffi-variant. Gräsull.

Element 2: Golv. Mjukmattekärr av starr-vitmoss-typ

Beskrivning 1998

Mycket blött, som delvis mest liknar ett sumpkärr. Fältskiktet domineras av hirsstarr och vattenköver. Mitten av kärret är ganska öppen och innehåller rikkärrsflora. I övrigt övergår det till fattigkärr och sumpskog mot kanterna.

Naturvärde: Klass 3

10C0a03 Gröverönningsmyren 4 km NO Laxarby kyrka

Sumpskog, 2,2 ha (2,2 ha våtm). Fält 1998. Bengtsfors kn. Hydrologiskt opåverkat, lokalt stört av avverkningsavfall. Källpåverkan.

Delobjekt 1: Sumpskog

2,2 ha Tätt träd täckt. Upplag av avverkningsavfall.

Element 1: 0,3 ha, kärrgolv. Fastmattekärr av starr-ört-brunmoss-typ. Klubbstarr.

Beskrivning 1998

Ett kärr som till största delen vuxit igen till sumpskog. Stråk av rikkärrsvegetation i söder. Röjning av rikkärrsytter behövs.

Naturvärde: Klass 3

10C1a01 Mögsjöns norra strand 7 km NNO Laxarby

Sjöstrand, 13 ha (13 ha våtm). Fält 1984. Bengtsfors kn.

Delobjekt 1: Mad vid sjö

11 ha, glest träd täckt. Göl, lösbotten, mjukmatta

Element 1: 0,1 ha, kärrgolv, ett begränsat område. Mjukmattekärr av ört-starr-vitmoss-brunmosstyp. Snip.

Beskrivning 1984

Rikkärrsvegetation förekommer inom mycket begränsade delar av sjömaden som i övrigt domineras av sparsam och fattig vegetation. Förekomst av *Sphagnum subnitens*, *Sphagnum warnstorffii*.

Naturvärde: Klass 3.

10C1a02 Våtmarksområde 7 km NNO Laxarby

Topogent kärr, 29 ha (21 ha våtm). Fält 1984, 2004, 2010. Bengtsfors kn.

Delobjekt 2: Topogent kärr

16 ha, skogsbevuxet. Stark lokal påverkan från väg.

Bäckdråg, fastmatta, lösbotten, mjukmatta.

Element 1: Golv, ett begränsat område. > 25 % krontäckning, lövskog. Gran-björkkärr av brunmossrik-typ. Snip, brunstarr, klubbstarr.

Element 2: Golv flera begränsade områden. Mjukmattekärr av starr-brunmoss-typ.

Beskrivning 1984

Ett bitvis örtrikt kärr med mycket artrik mossflora, *Tometyponum nitens*, *Paludella squarrosa*, *Helodium blandowi*, *Scorpidium scorpidioides*.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2004 (Miljöövervakning)

Området ingår i ett större våtmarkskomplex bestående av olika typer av våtmarker. Störst areal har tallmossen med odon, hjortron, ljung och tuvull i fältskiktet och granvitmossa i bottenskiktet. På de helt öppna delarna i anslutning till den lilla bäcken dominerar trådstarr och vattenklöver med inslag av kråklöver, kärrsilja, dystarr, småstarr, flaskstarr och lite gräsull. Vass har tagit över stora delar av det här området. I gräns mellan öppen mad och det trädklädda kärret växer en del pors. Älggräs förekommer men utgör inget problem i den här typen av våtmark. I områdets södra del finns rikare partier, se kartan, under en skärm av björk och i viss mån tall. Här växer rikligt med grenrör, vattenklöver, sjöfräken och hirsstarr. Ovanligare inslag är slätterblomma, kärrspira, kärrbräken, kråklöver och kärrfräken. På en liten yta förekommer rikligt med Jungfru Marie nyckel tillsammans med bl.a. tagelstarr, nålstarr, vitpyrola och ormrot. Förutom purpurvitmossa som dominerar på de rikaste delarna noteras bara ett fåtal rikkärrsmossor såsom spjutmossa, guldspärrmossa och gyllenmossa. Stor skedmossa förekommer rikligt på blöta partier i områdets södra del. Komossa ses också. Den här våtmarken är intressant på grund av sin variation och mångformighet snarare än för sin höga artrikedom. Ingrepp förutom ett näraliggande hygge saknas. Igenväxning pågår av såväl starr som bladvass, buskar och träd. Området lämnas utan åtgärder. Även om det är bevarandevärt på grund av sin mångformighet och orörda hydrologi kan det knappast prioriteras när det gäller praktiska naturvårdsåtgärder. Det ska påpekas att

området är stort och att det vid besöket hade regnat kopiöst vilket innebar svårigheter att ta sig fram överallt. Våtmarksinventeringen uppger flera intressanta arter såsom gyllenmossa, piprensarmossa, kärrkamossa och klubbstarr som tyvärr inte sågs vid besöket.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2010 (Miljöövervakning)

Rikkärret utgörs av ett trädklätt kärr som ingår i ett större våtmarkskomplex bestående av många olika våtmarkstyper. Trädskiktet utgörs av ett likåldrigt bestånd av 30-årig björk, samt lite underväxande gran. Fältskiktet domineras av trådstarr, flaskstarr och pors. Här finns också sjöfräken, vattenklöver, ängsull, älggräs, grenrör, kråklöver, hirsstarr, kärrfräken, nålstarr, kärrspira, tagelstarr och kärrsilja samt Jungfru Marie nycklar i riklig mängd. I bottenskiktet står svällande vitmossetuvor av mossetyp sida vid sida med rikkärrshöljor som hyser stor skedmossa, gyllenmossa, kärrbryum, spjutmossa, guldspärrmossa, piprensarmossa, spädskorpionmossa, purpurvitmossa och lockvitmossa. Kärret är långsamt igenväxande. Det skulle vara positivt för områdets rikkärrskvalitéer om träd- och buskskikt samt vitmossetuvor avlägsnades och hävden togs upp. Förändringarna sker dock långsamt och ska nog snarast ses som ett uttryck av naturlig succession. Av den anledningen har åtgärder låg prioritet i detta område.

Naturvärde: Klass 3.

10C1a03 Budalen 7 km NNO Laxarby

Topogent kärr, 11 ha (11 ha våtm). Fält 1984. Bengtsfors kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

11 ha, glest träd täckt. Svag lokal påverkan från anslutande hyggen. Dråg, fastmatta, mjukmatta.

Element 2: kärrgolv, flera begränsade områden, gran-björkkärr av brunmossrik typ. Gräsull, snip.

Beskrivning 1984

Huvuddelen av området är m.el.m tätt träd täckt. Här och var finns dock halvöppna

partier med utpräglad rikkärrsflora. Mycket artrikt i fält- och bottenskikt, med arter som *Paludella squarrosa*, *Tomentypnum nitens*, *Carex appropinquata*, *Scorpidium scorpidioides*, *Sphagnum warnstorffii*, *Tomentypnum nitens*. Området som tidigare troligen varit betat eller slåttat behöver restaureras.

Naturvärde: Klass 2

Dals-Eds kommun

09B6d03 Kyråsmossen och Trinnemaden 2 km NO Töftedal

Myrkomplex 116 ha (94 ha våtmark). Fält 1998, 2017. Dals Eds kn.

Delobjekt 4: Topogen kärrmosaik

69 ha. Glest träd täckt. Lokal hydrologisk påverkan från väg och dikning.

Element 2: Dråg, flera begränsade områden (rikkärrsvegetationen utgör endast en bråkdel av arealen). Fastmattekärr av tuvsäv-blåtåtelvit-brunmosstyp.

Beskrivning 1998 (ingår i VMI-objekt)

Centralt i denna stora våtmark finns en kärrmosaik där flera av drågpartierna hyser rikkärrsvegetation. Den samlade ytan av denna vegetation är endast en bråkdel av totalytan.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring)

Myrkomplex 0,59 ha. Dikad mosse med skogbevuxen myr i kanter. Markägare informerade om försurning i området.

Myrkomplex 1,30 ha. Utdikad mosse/myr samt skogbevuxen myr. Markägare informerade om försurning i området.

Myrkomplex 2,73 ha. Dikad mosse, skogbevuxen myr och fuktäng. Markägare informerade om försurning i området.

Naturvärde: Klass 3

Länsstyrelsens kommentar 2019: Objektet kvarhålls i väntan på utförligare information.

09B6g03 St Tingvallamossen 8 km SO Dals Ed

Excentrisk mosse, 658 ha (595 ha våtmark). Fält 1998. Dals Eds kn.

Delobjekt 4: Sluttande kärr

8 ha. Öppet. Inga ingrepp.

Element 1: Dråg. Ett begränsat område. Medelrikkärr Mjukmattekärr av starr-vitmossbrunmosstyp. Snip, kärrull, gräsull, myggblomster.

Beskrivning 1998 (ingår i VMI-objekt)

Strax nordväst om Ekön finns ett svagt sluttande kärrparti med svagt rikkärrsbetonad vegetation. Flera sällsynta arter finns uppgivna i litteraturen.

Naturvärde: Klass 1

09B8h02 Korsdaletjärn 5 km NNV Steneby

Topogent kärr 2,8 ha (1,8 ha våtmark). Fält 1998, 2004, 2017. Bengtsfors, Dals-Eds kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

1,8 ha öppet. Rikkärr. Svag lokal hydrologisk påverkan från väg.

Element 1: kärrgolv. Fastmattekärr av örtstarr-vitmossbrunmosstyp. Gräsull.

Struktur 1: Tuva. Ristuvmosse av *Sphagnum fuscum*-typ.

Element 2: kärrgolv. Fastmattekärr av starrvitmosstyp

Delobjekt 2: Tjärn

Delobjekt 3: Fuktäng

Beskrivning 1998

Korsdaletjärnet omges i söder och väster av ett örtrikt topogent kärr. Bottenskiktet innehåller en mångfald rikkärrsarter bl.a. *Preissia quadrata*. Norr om tjärnen finns en örtrikt fuktäng.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2004 (Miljöövervakning)

Väster om Korsdaletjärnet ligger ett mycket fint svagt sluttande rikkärr med källor och

starrängar. Hela kärret är bevuxet med ett glest trädskikt av tall, björk, Salix, pors, blåttåtel m.m. Ängsnycklar och Jungfru Marie nycklar förekommer med flera 10-tals exemplar. Här förekommer även slätterblomma, gräsull, nålstarr, loppstarr, hirsstarr, snip, tätört, darrgräs, ängsvädd, kärrspira, pors, ljung, blåttåtel och älggräs. I källsprängens höljer växer tagelsäv sida vid sida med vitag. Rikkärrets bottenskikt domineras av guldspärrmossa, späd skorpionmossa, korvskorpionmossa, fetbålsmossa, purpurvitmossa och spjutmossa. I mattorna av *Scorpidium* finns dy- och blekbläddra. Den vackra rostvitmossan växer på tuvornas toppar ibland ihop med räffelmossa. Kalklungmossa uppges från Våtmarksinventeringen. Närmast sjön övergår kärret i ett bladvassområde. Söder och norr om tjärnen finns fuktängar som skiljer sig väsentligt från rikkärret. Här förekommer en del gamla diken som dock inte verkar ha någon större negativ effekt. På dessa ganska rika fuktängar växer mycket gott om knaggelstarr. Andra inslag är blåttåtel, gökblomster, knapptåg, skogsstjärnblomma, revsmörblomma, slätterblomma, gräsull, rankstarr, kärrtistel, hirsstar, älggräs, kärrsälting och ängsvädd. På den södra fuktängen finns även mycket gott om skogssäv. Buskskikt av klibbal, björk, gran förekommer men utgör inget hot mot områdets kvaliteter. På kärrsilja hittas makaonfjärilens spektakulära larv. Brunfläckig pärlemorfjäril, älggräsfjäril och andra fjärilar flyger i området. Närmast tjärnen är vegetationen fattigare med trådstarr, flaskstarr, kråklöver och vattenklöver som dominerar i fältskiktet. Vackra Sphagnummattor med den guldgula krokvitmossan i kombination med praktvitmossa och lockvitmossa dominerar här helt förutom längs strandlinjen där arter som korvskorpionmossa, kärrskedmossa, blek skedmossa, strandspärrmossa, och kärrkrokmossa också förekommer. Under vattenlinjen i tjärnen ses områdets tredje Utriculariaart, vattenbläddra. Korsdaletjärn är ett högklassigt våtmarksområde med rikkärret i väster som russinet i kakan. I rikkärret bör all trädvegetation tas bort. Slätter bör ske regelbundet, kanske med några års mellanrum. Övriga delar är också mycket värdefulla med hänsyn till hydrologi, artrikedom och mångformighet.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring)

Rikkärr vid Korsdaletjärn, med riklig förekomst av karakteristiska rikkärrarter längs med sjökanten. Längre ifrån sjökanten avtar förekomsten av indikatorarter.

Naturvärde: Klass: 1

10B0g01 Kärr strax NO Sandsjön ca 9 km N Håbols kyrka

Kärrkomplex 1,8 ha (1,8 ha våtmark). Fält 1998, 2017. Dals Eds kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

Ca 1,6 ha. Tätt trädäckat. Kraftledning ger svag lokal påverkan.

Element 1: kärrgolv. Fastmattekärr, starr-ört-brunmoss-typ. Snip.

Delobjekt 2: Sluttande kärr

Ca 0,2 ha. Krontäckning 4-25 %. Inga ingrepp. Mossviol.

Element 1: kärrgolv. Fastmattekärr, starr-ört-brunmoss-typ

Beskrivning 1998

Stort och omväxlande rikkärr. Mest plant till svagt sluttande men i öster finns ett tydligt sluttande kärrparti. Stora delar domineras av rikkärrsvegetation, men längs bäcken samt i väster finns sumpskogspartier. Stort inslag av fattiga tuvor bland rikkärrsytor. Artrik rikkärrsflora. I det sluttande kärrpartiet finns *Paludella squarrosa* (piprensarmossa). Røjning är önskvärt.

Naturvärde: Klass 1-2

Beskrivning 2017, 10B0g010201 (Kvalitetssäkring)

Objektet är hydrologiskt förbundet med det intilliggande rikkärret, men är mycket mindre till ytan och mer påverkat av igenväxning av gran och vass. Avverkning av gran, samt røjning av vass, skulle gynna utvecklingen av rikkärret.

Naturvärde: Klass 2

**Beskrivning 2017, 10B0g0101
(Kvalitetssäkring)**

Rikkärr som har flera indikatorarter längsmed djurens gångstråk. Utanför gångstråket saknas karakteristiska arter för rikkärr, och en kraftig igenväxning av gran och vass sker i större delen av området. Avverkning av gran samt röjning av vass, skulle gynna utvecklingen av rikkärret.

Naturvärde: Klass 2

**10B0g03 N Klovstenstjärnet 7 km NNO
Håbols kyrka**

Topogent kärr 0,21 ha (0,21 ha våtmark). Fält 1998. Bengtsfors, Dals-Eds kn. Hydrologiskt opåverkat, ostört.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,21 ha, glest trädtäckt, inga ingrepp.

Element 1: kärrgolv. Fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp

Beskrivning 1998

Litet plant kärr norr om Klovestjärnet. Kärr med artfattig medelrikkärnsflora och stora inslag av fattiga tuvor. Delvis sumpskog. Förekomst av *Scorpidium cossoni*, *Scorpidium scorpioides*.

Naturvärde: Klass 3

**10B1e01 Mosse vid Beckkasen 3 km N
Rävmarken**

Svagt välvd mosse, 0,9 ha (0,9 ha våtmark). Fält 1996, 2017. Dals Eds kn. Hydrologiskt opåverkat, ostört.

Delobjekt 1: Svagt välvd mosse

0,9 ha. Tätt trädtäckt. Inga ingrepp

Element 1: Plan. Starr-vitmosstyp

Element 2: 0,1 ha, lagg. Mjukmattekärr av starr-vitmos-brunmosstyp. Snip.

Beskrivning 1998

Ett fint litet laggkärr i sydvästkanten av mossen. Tämligen artrik moss- och kärleväxtflora.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring)

Svagt välvd mosse 0,10 ha. P.g.a. några cm snö så är inventeringen/resultatet något osäker. Kärr/myr med starr och vitmossor. Lite sumpskog. Troligtvis inte ett rikkärr. Mycket lera och finare partikulärt material inom objektet.

Naturvärde: Klass 3

Länsstyrelsens kommentar 2019: Objektet kvarhålls i väntan på utförligare information.

**10B1e02 Mosse S Lilla Ulevattnet 5 km NNV
Rävmarken**

Svagt välvd mosse 1,9 ha (1,9 ha våtmark). Fält 1996. Dals Eds kn. Hydrologisk stark lokal påverkan av dikning, lokalt stört av väg.

Delobjekt 1: Svagt välvd mosse

1,9 ha Tätt trädtäckt. Ingrepp av väg

Element 1: Plan. Tallrismoss-typ

Element 2: 0,1 ha, lagg. Fastmattekärr av starr-vitmos-brunmosstyp. Snip.

Element 3: Kantzon. Sumpskog

Beskrivning 1996

Litet laggkärr i västra kanten av mossen.

Naturvärde: Klass 3

10B1e03 Trätaremad 6 km N Rävmarken

Topogent kärr, 2,5 ha (2,5 ha våtmark). Fält 1996. Dals Eds kn. Hydrologiskt opåverkat, ostört.

Delobjekt 1: Topogent kärr

2,5 ha. Glest trädtäckt. Inga ingrepp

Element 1: kärrgolv. Mjukmattekärr av starr-vitmos-brunmosstyp. Snip.

Beskrivning 1996

Topogent kärr med dominerande trådstarr i fältskiktet. Artfattig flora av rikkärnsmossor i bottenskiktet.

Naturvärde: Klass 3

10B1e04 Sticksmeden 3,3 km SSO

Rörmarken

Topogent kärr, 4,4 ha (4,4 ha våtm). Fält 1996. Dals Eds kn. Hydrologiskt opåverkat, lokalt stört av väg.

Delobjekt 1: Topogent kärr

4,4 ha. öppet. Väg.

Element 1: 1,4 ha, golv. Mjukmattekärr av starr-vitmoss-brunmoss-typkärr Snip.

Element 2: 3 ha, golv, mjukmattekärr av starr-vitmosstyp.

Beskrivning 1996

Litet kärr som i den södra delen är rikare och där domineras av bladvass och blååtätel tillsammans med bl.a. trådstarr, hirsstarr och pors i fältskiktet. Bottenskiktet utgörs av vitmossor och brunmossor som är omväxlande dominanta.

Naturvärde: Klass 3

10B1g02 Kärr vid Krokvattnet 3,5 km OSO Valsebo

Topogent kärr 1 ha. Fält 2007, 2014. Dals-Eds kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

1 ha, öppet. Svag lokal hydrologisk påverkan från dikning.

Element 1: kärrgolv, fastmattekärr av starr-brunmosstyp

Beskrivning 2007

Öppet kärr. Öster om bäcken är fältskiktet dominerat av trådstarr och bottenskiktet av guldspärrmossa med enstaka förekomst av korvskorpionmossa och fetbålmossa. I väst mellan bäcken och ett mindre berg finns ett smalt stråk med riktig förekomst av späd skorpionmossa och guldspärrmossa. Ett ganska stort parti med vass finns i våtmarken. Inslag av rikindikerande mossor finns fläckvis över hela våtmarken. Kärrret inventerades sent på säsongen och artlistan över kärlväxter kan möjligtvis utökas.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2014 (Miljöövervakning)

I sydväständan av Krokvattnet, där sjön avvattnas i sydlig riktning ligger ett större rikkärr. I stora delar av kärret, särskilt i de västra delarna, utmed bäcken som avvattnar sjön, finns täta bladvassområden. I den mittersta zonen finns en mellanzon med mjukmattor och en del pors. I kanten, mot öster, finns en smal zon med tallsumpskog. Kärrret är artfattigt och inga ovanligare arter noterades. Utloppet av sjön ger intryck av att en sjösänkning skett som kan ha medfört att rikkärret utvecklats. Kärrret ligger långt från bilväg och omges av brukade barrskogar. Åtgärdsförslag: Inga åtgärder föreslås.

Naturvärde: Klass 3

Färgelanda kommun

08B7f02 Röddalen 7 km SSO Torp

Svagt välvd mosse, 16 ha (15 ha våtm). Fält 1996. Färgelanda kn.

Delobjekt 2: Topogent kärr

8 ha, glest träd täckt. Lokalt starkt påverkat av väg och dikning.

Element 1: kärrgolv, medelrikkärr.

Fastmattekärr av tuvsäv-blååtätel.vitmoss-brunmoss-typ

Element 2: Dråg, flera begränsade områden. Lösbottenkärr av oligotrof typ.

Beskrivning 1996 (ingår i VMI-objekt)

Kärrpartiet strax nordväst om Vickare tjärn domineras av ett medelrikt växtsamhälle. Dikning i området hotar att torka ut och förstöra kärret. *Sphagnum subnitens*, *Sphagnum warnstorffii*.

Naturvärde: Klass 3

08B9h04 Alekusen 8 km ONO Ödeborgs kyrka

Sluttande kärr 0,5 ha. Fält 1997, 2017. Färgelanda kn.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

0,5 ha, öppet. Inga ingrepp.

Element 1: kärrgolv. Mjukmattekärr av örtstarr-vitmoss-brunmosstyp.

Element 2: Gungfly. Ett begränsat område. Sumpkärr, ag-variant.

Beskrivning 1997

Ett litet, mot öster svagt sluttande kärr i anslutning till en liten tjärn. Kärrret är glest träd täckt med blandskog. Utmed tjärnens västsida växer ett ca två meter brett bälte med ag i vattenbrynet. Strax öster därom finns rikligt med klubbstarr. Övriga delar domineras av örtrika mjukmattor. Avverkning och körning har skett i objektet.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring)

Beskogad rikkärr. Liten tuva med spå skorpionmossa och guldspärrmossa hittas. Annars mycket blåttåtel, bladvass och kaveldun.

Naturvärde: Klass 2

09B0h01 Muggelid mader 6 km SO Högsäter

Topogent kärr 13 ha (7 ha våtm). Fält 1984. Färgelanda kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

7 ha, öppet, svag lokal påverkan av anslutande väg.

Element 1: kärrgolv, flera begränsade områden, 1-3 % krontäckning, lövskog, medelrikkärr. Sumpkärr av högstarr-örttyp.

Element 2: kärrgolv, flera begränsade områden, medelrikkärr. Lösbottenkärr av intermediär typ.

Beskrivning 1984

Kärrytor kring bäcken söder om Muggelidsjön. Domineras av sumpkärr omväxlande med vegetationsfattiga lösbottenområden med korvmossa och praktkrokmossa. Förekomst av brunag.

Naturvärde: Klass 3

09B2h050104 Mölnetjärnarna 3 km S Järbo

Svagt välvd mosse 10 ha. Fält? Färgelanda kn. Anslutande väg. Svag lokal påverkan. Naturvårdsplan. Botaniska värden.

Delobjekt 1: Svagt välvd mosse

Element 1: Tjärn 6 ha

Element 2: Svagt välvd mosse 4 ha

Element 3: ?

Element 4: Topogent kärr 0,2 ha?

Beskrivning

Saknar data. Oklart var det kommer ifrån. Finns inga andra geodatalager som överlappar geografiskt med ytan. Har förgäves sökt i detta dokument på VMI-id. Finns inte med i rapporten 1993:6 Våtmarker i Älvsborgs län.

09B2h07 Svartetjärn 3 km SSO Järbo kyrka

Topogent kärr 1 ha (1 ha våtmark). Fält 1998. Färgelanda kn. Extremrikkärr.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,5 ha, glest träd täckt. Inga ingrepp.

Element 1: kärrgolv. Fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp, warnstorfi-variant.

Delobjekt 2: Tjärn

0,5 ha, öppet

Element 1: Gungfly. Mjukmattekärr av starr-ört-brunmosstyp, ag-variant.

Beskrivning 1998

Tjärnet omges av gungflyn som mest domineras av fattig vegetation. I söder finns sparsamt med rikkärrsvegetation samt ag i gungflykanten.

Naturvärde: Klass 3

09B3f01 Härslättemossen 4 km SV Råggård

Mossekomplex 204 ha (184 ha våtmark). Fält 1998, 2017. Färgelanda kn.

Delobjekt 2: Svagt välvd mosse

45 ha, öppet. Inga ingrepp.

Element 5: Underelement 1: Lagg, medelrikkärr, mjukmattekärr av starr-vitmoss-brunmosstyp. Ullsäv, sumpnycklar

Element 5: Underelement 2. Höljor. Enstaka. Mjukmattekärr av starr-ört-brunmosstyp.

Beskrivning 1998

Laggkärret vid "Mossefoten" längs ner i syöstra delen av Härslättemossen har rikkärskaraktär. Ett mjukmattekärr med riklig förekomst av brunmossor i bottenskiktet.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring)

Mossekomplex 0,46 ha, Färgelanda kommun. Fukttäng med flaskstarr, bladvass och vitmossor, samt mosse. Stor skedmossa hittades.

Naturvärde: Klass 1

09B3h03 Kärr väster om Duverösetjärnet 1,5 km SO Nubberud

Topogent kärr 0,5 ha (0,5 ha våtmark). Fält 1997, 2017. Färgelanda kn. Extremrikkärr.

Delobjekt 2: Topogent kärr

0,5 ha, öppet. Inga ingrepp.

Element 1: kärrgolv. Fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp, axagvariant. axag, ullsäv

Beskrivning 1997

Detta lilla axagkärr övergår mot norr i en fattigare kärrtyp. Hela kärrytan domineras av bladvass. Riklig förekomst av snip och axag. Glest trädäckte främst mot kanterna.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring)

Topogent kärr 0,49 ha, Färgelanda kn. Varierande objekt med fuktäng (blåtåtel), skogbevuxen myr och svagt välvd mosse med dråg. Dock inget rikkärr.

Naturvärde: Klass 2

Länsstyrelsens kommentar 2019: Objektet kvarstår tills utförligare beskrivning finns.

09B3i05 St Örlevattnets västända ca 4 km O Järbo kyrka

Mad vid sjö 0,5 ha (0,5 ha våtm). Fält 1998. Färgelanda kn.

Delobjekt 1: Mad vid sjö

0,5 ha, öppet. Inga ingrepp.

Element 1: kärrgolv. Mjukmattekärr av starr-brunmosstyp. Klubbstarr.

Beskrivning 1998

Ett litet kärr utmed St Örlevattnets västspets. Kärrmadden som är källpåverkad sluttar svagt mot sjön och övergår alltmer i gungfly. Rikkärrsflora dominerar. Ag finns uppgiven i litteraturen men har inte återfunnits.

Naturvärde: Klass 3

09B3i070101 Kärr N om Lindalstjärnet 4 km ONO Järbo kyrka

Länsstyrelsens kommentar 2019: Tveksamt om någon del av kärret ligger i Färgelanda kommun. Bläddra till Melleruds kommun.

09B3i10 Kärr SO om L Lysetjärn 4,5 km OSO Järbo kyrka

Topogent kärr 0,2 ha (0,2 ha våtmark). Fält 1998, 2017. Färgelanda kn, Melleruds kn

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,2 ha. Glest trädäckte. Inga ingrepp.

Element 1: kärrgolv. Fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp, Sphagnum warnstorffi-variant. Gräsull, snip

Beskrivning 1998

Ett svagt sluttande kärr där den västra halvan domineras av tämligen artrik fastmattevegetation med inslag av fattiga tuvor. Östra halvan domineras av fattigkärvegetation och där finns flera gölar. Mot söder övergår kärret i sumpskog.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring)

Topogent kärr, 0,86 ha. Intermediärt kärr som är starkt igenväxt med vass. Bland mossorna dominerar Sphagnum-arter som är karakteristiska för fattigkär och intermediära kärr.

Naturvärde: Klass 2

Länsstyrelsens kommentar 2019: Objektet kvarhålls tills utförligare information finns.

09B3i11 Kärr norr om Elingetjärnet 5 km SO Järbo kyrka

Topogent kärr 0,5 ha (0,5 ha våtmark). Fält 1998, 2014. Färgelanda kn, Melleruds kn. Medelrikkärr

Delobjekt 1: Topogent kärr
0,5 ha. Glest träd täckt. Inga ingrepp.

Element 1: kärrgolv. Fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp.

Element 2: kärrgolv. Fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. *Sphagnum warnstorffii*-variant.

Beskrivning 1998

Två plana till svagt sluttande kärrytter och däremellan ett litet sluttande kärrdråg. Den västra delen (element 2) hyser endast lite rikkärrsflora och domineras av blååtätel. Den östra delen har rikkärrsflora med inslag av fattiga tuvor i norr och väster och är för övrigt fattig.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2014, 09B3i110102 (Miljöövervakning)

Detta lilla medelrikkärr är beläget strax norr om Elingetjärnet på Kroppefjäll i Melleruds kommun. Omgivningarna består nästan uteslutande av skogsmark som del-vis brukas ganska intensivt. Förekomst av avverkade ytor ger en viss påverkan på naturvärdena i kärret. Vegetationen är inte särskilt artrik men mossor som trivs i något rikare miljöer såsom purpovitmossa *Sphagnum warnstorffii* och spärrvitmossa *Sphagnum squarrosum* är utbredda här och var liksom rena fattigkärrsarter sump-vitmossa *Sphagnum palustre* och praktvitmossa *Sphagnum magellanicum*. Nämnas kan också förekomst av skogshakmossa *Rhytidiadelphus subpinnatus*. Förutom närheten till hyggen saknas negativ påverkan. En mindre bäck rinner intill kärret. Åtgärdsförslag: Inga skötselåtgärder föreslås.

Naturvärde: Klass 3

09B4g01 Öjemossen 2 km NO Råggård

Mossekomplex 873 ha (827 ha våtmark). Fält 1998, 2018 (NNK). Färgelanda kn. Naturresevat och Natura 2000-område Öjemossen

Delobjekt 1: Platåformigt välvd mosse
548 ha, öppet. Svag lokal påverkan från dikning, anslutande övrig täkt, väg.

Element 5: ca 7 ha dråg, ett begränsat område, medelrikkärr. Mjukmattekärr av starr-vitmossbunnsstyp.

Beskrivning 1998

Dräneringsdråg med rikare vegetation. Bottenskiktet domineras delvis av brunmossor som *Campylium stellatum*, *Sphagnum teres*, *Sphagnum warnstorffii* och *Sphagnum subnitens*.

Naturvärde: Klass 3

09B4h02 Bredmossen 2 km SV Bäcke

Myrkomplex 414 ha (411 ha våtmark). Fält 1998. Bengtsfors, Färgelanda kn.

Delobjekt 1: Platåformigt välvd mosse
380 ha, öppet. Stark lokal påverkan från dikning järnväg, torvtäkt, kraftledning mm.

Element 1: ca 1 ha, lagg, medelrikkärr. Mjukmattekärr av starr-vitmossbunnsstyp. Snip.

Beskrivning 1998

Ett laggkärr längst ner i mossens sydöstra del. Kärret är tämligen fattigt men bitvis ganska örtrikt. Huvuddelen domineras av starr-vitmossväxtlighet med spridda ristuvor. Blååtätel omväxlar med bladvass som dominant. Blötare partier med ett starr-vitmossbunnsstyp-samhälle bildar en mosaik över kärret. Bitvis har kärret gungflykaraktär. Riklig förekomst av snip. Rikkärret är opåverkat.

Naturvärde: Klass 3

Lysekils kommun

08A3i01 Våtmarker på Gåsö 3 km NO Grundsund

Topogent kärr 6 ha (5 ha våtm.). Fält 2003 (ÄOB), 2013, 2014. Lysekils kn.
Naturvårdsområde Gåsö-skärgården.

Delobjekt 1: Topogent kärr

6 ha, fördelat på 9 eller fler ytor, öppet.

Element 1: ca 0,9 ha rikkärr, kärrgolv, öppet, fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp.

Beskrivning 2013 (Inventering av rikkärr och kalkfuktängar, Lysekils kommun)

Kärret och kringliggande kalkfuktängar är ett av Bohusläns allra finaste och ingår i ett större område som betas av nötkreatur. Området utgörs av ett rikkärr som övergår i kalkfuktäng, artrik gräs- lågstarräng mot kringliggande marker och mot NO. Det aktuella området är relativt stort svagt sluttande och översilat kärrsystem i en klåva på den centrala delen av Storön/Gåsö. Kärret omges av en bård av igenväxande buskvegetation av brakved, sälg, enbuskar, björk, tall m m. Ca 50 % av kärret är numera igenväxt. I stora delar finns emellertid en mycket fin ängsflora med slankstarr, darrgräs, tätört, vildlin, m fl arter. Särskilt skyddsvärda kärlväxter: darrgräs *Briza media* (1), nålstarr *Carex dioica* (2), knagglestarr *C flava* (2), ängsstarr *C hostiana* VU (2), loppstarr *C pulicaris* VU (2), jungfru Marie nycklar *Dactylorhiza maculata* (3), vildin *Linum catharticum* (2) och tätört *Pinguicula vulgaris* (3). Särskilt skyddsvärda mossor: fetbålmossa *Aneura pinguis* (3), guldspärrmossa *Campylium stellatum* (2), spädkorppionmossa *Scorpidium cossonii* (3) och rödkorppionmossa *Scorpidium revolvens* (3). Insekter: slättergräsfjäril. Hydrologi: infiltration av vatten från en stor sprickdal i SV – NO. Längre mot SV ligger igenväxande mossemarker. Hävd: beteshävd. Hävden i merparten av kärret är tämligen svag och det har skett en påtaglig tubvildning. Tillstånd och påverkan: igenväxning med tall, enbuskar, sälg och björk. Kärret har ett akut behov av röjningar/slätter. I den övre delen av vass och annan igenväxningsvegetation etablerat sig. Det finns också en tydlig igenväxning med ljung, klockljung och knapptåg. Ett förmodat

anlagt dike från kärret mot havet i NO ger stor och negativ avvattnings.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2014 (Kvalitetssäkring)

Objektet ligger vid strandängarna som sammanbinder Gåsö och Storön. Objektet ingår i ett stort, betat område som omfattar strandängar, berg och ljungedalar. Strandängarna är artrika, en bit från objektet noterades kustgentiana och kustarun. I norra änden av objektet är marken öppen med fin tuvstruktur och väl betad. Goda förekomster av granspira noterades här. Stora delar av objektet är igenväxta, framförallt av klibbal, videsnår, pors och enbuskar. Tillrinning sker via en bäck som ansluter till kärret söderifrån. Närmast tillrinningen dominerar vass och klibbal. Ljung, enbuskar och sälg dominerar norröver. Få och små förekomster av rikkärrsindikatorer noterades här. Kalkkamossa, spädkorppionmossa och guldspärrmossa är de vanligaste rikkärrsindikatorerna. Få förekomster av myrbryum noterades också. Kärret kan med fördel klassas som ett rikkärr. Objektet är i behov av åtgärder. Det behöver öppnas upp, framförallt genom röjning av klibbal och tätare videbuskar så att betesdjuren kan komma åt och beta.

Naturvärde: Klass 3.

08A3i02 Gröderhamnsängen 1,5 km V Fiskebäckskils kapell

Fuktäng, 5 ha (5 ha våtm.). Fält 2005, 2014. Lysekils kn. Inga ingrepp. Naturvårdsområde samt Natura 2000-område Gröderhamnsängen. Botaniska värden.

Delobjekt 1: Topogent kärr

1 ha, öppet. Inga ingrepp

Element 1: ca 0,6 ha, kärrgolv, fastmatta av starr-ört-brunmosstyp.

Beskrivning 2005

Öppet rikkärr som hävdas med bete och även viss slätter i kanterna. I anslutning till kärret finns ett litet dike som kanske gjort kärret mindre. Fastmatta och mjukmatta som övergår i fattigare kärrvegetation i NO, men i SV övergående i kalkfuktäng.

Kärret ligger sannolikt i en utströmningszon i en skalgrusbänk. Det lågvuxna fältskiktet domineras av kråklöver, klockljung och ängsull, men även ängsnycklar är mycket vanliga särskilt där kärret övergår i kalkfuktäng. Bottenskiktet är väl utvecklat, med rikliga mängder *Sphagnum subnitens*, *Scorpidium cossoni* och *S. scorpioides*. Mossfloran är relativt artrik och innehåller flera kalkkrävande arter som *Preissia quadrata* och *Scorpidium cossoni*. Till de mer exklusiva arterna hör särskilt *Palustriella falcata* och *Pseudocalliergon lycopodioides*. Båda dessa hittades i den något kalkrikare sydöstra delen av objektet. Loppstarr är tidigare funnen i objektet.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2014 (Inventering av rikkärr och kalkfuktängar, Lysekils kommun)

Gröderhamnskärret är en av Bohuskustens finaste och mest välkända botaniska lokaler. Kärret ligger i en sänka/dalgång strax norr om Stockevik och utgörs av ett stort, flackt våtmarksparti som avvattnas från norr och från väster. Delar av kärret verkar ha varit uppodlat tidigare (strukturer syns) och det finns ett större dike som leder genom områdets centrala delar mot väster ut i havet. Marken är mycket skalkalkrik och domineras av både kalkfuktäng på fastmark (ca 1 ha) och rikkärr (ca 0,8 ha) med bottenskikt av mossor. Det rör sig om ett öppet och topogent rikkärr (flackt eller svagt lutande kärr) av starr-ört-brunmostyp. Fastmattor och mjukmattor som övergår i fattigare kärrvegetation i NO, men i SV övergående i kalkfuktäng. I anslutning till kärret finns ett litet dike som kanske gjort kärret torrare. Gröderhamnskärret ligger i en utströmningszon från en skalgrusbänk. Det lågvuxna fältskiktet domineras av kråklöver, klockljung och ängsull, men även ängsnycklar är mycket vanliga särskilt där kärret övergår i kalkfuktäng. Särskilt skyddsvärda kärlväxter: darrgräs *Briza media* (1), nålstarr *Carex dioica* (2), slankstarr *C. flacca* (1), ängsstarr *C. hostiana* VU (2), hirsstarr *C. panicea* (1), loppstarr *C. pulicaris* VU (2), ängsnycklar *Dactylorhiza incarnata* (2), jungfru Marie nycklar *D. maculata* (1), vildlin *Linum catharticum* (1), tätört *Pinguicula vulgaris* (3), granspira *Pedicularis sylvatica* NT (2) och

ängsvädd *Succisa pratensis* (1). Även dvärglumner *Selaginella selaginoides* uppges från området (Föreningen Bohusläns Flora). Särskilt skyddsvärda mossor: rikligt av röd glansvitmossa *Sphagnum subnitens* (1), späd skorpionmossa *Scorpidium cossoni* (1), korvskorpionmossa *S. scorpioides* (2), kalklungmossa *Preissia quadrata* (2), klotuffmossa *Palustriella falcata* (sällsynt på västkusten), grov gulmossa *Pseudocalliergon lycopodioides*. De två sistnämnda arterna förekommer i den kalkrikare delen i sydöst (Henrik Weibull, muntlig uppgift). Hydrologi: påverkan från sötvattenavrinning från högre liggande marker öster om kärret samt från dalgången i norr. Det större dike som leder genom området har sannolikt en negativ betydelse för de kärrartade delarna eftersom hela området då dräneras på vatten, medan kalkfuktängarna möjligen kan gynnas. Hävd: området är väl hävdad genom bete och slätter med slätterbalk. Tillstånd och påverkan: området har dikats. Igenväxning syns i områdets kanter.

Naturvärde: Klass 1

08A3i03 Kärr 250 m SV Kristineberg

Medel-rikkärr 0,1 ha. Kalkfuktäng 0,1 ha. Fält 2013, 2014. Lysekils kn. Naturreservat Gåsevik.

Beskrivning 2013 (Inventering av rikkärr och kalkfuktängar, Lysekils kommun)

Inventerades på uppdrag av Lysekils kommun inom ramen för ett LONA-projekt 2013-2014. Området utgör en av de allra finaste och mest sevärda floralokalerna i Lysekils kommun. Området utgörs av en sänka mellan ett par bergskullar. I den övre delen är marken av friskängstyp som successivt övergår i artrika staggmarker, gräs-lågstarräng och sedan i ett fuktigt kärrartat parti (rikkärr) med en liten bäck (källa). Den lilla kärrmarken innehåller flera rödlistade arter och ett stort antal kalkkrävande kärlväxter. Mot kanterna växer rikligt med klockljung. Underlaget är skalgrus och finkorniga sediment. Längre nedanför finns slagna, öppna marker och betesmarker i en mosaik. Särskilt skyddsvärda kärlväxter: darrgräs *Briza media* (1), nålstarr *Carex dioica* (2), slankstarr *C. flacca* (1), ängsstarr *C. hostiana* VU (1), loppstarr *C. pulicaris* VU (1), jungfru Marie nycklar *Dactylorhiza maculata* (2),

vildlin *Linum catharticum* (1), granspira *Pedicularis sylvatica* (2), kärrspira *P palustris* (2), tätört *Pinguicula vulgaris* (3) och ängsvädd *Succisa pratensis* (2). Särskilt skyddsvärda mossor: späd skorpionmossa *Scorpidium cossoni* (2), korvskorpionmossa *Scorpidium scorpioides* (3), guldspärrmossa *Campylium stellatum* (2), röd glansvitmossa *Sphagnum subnitens* (1), hornvitmossa *S denticulatum* (auriculatum) (1), kärrkrokmossa *Warnstorfia exannulata* (2), strandbronia *Fossombronia foveolata* (3), fickpellia *Pellia epiphylla* (2) och kalkkällmossa *Philonotis calcarea* NT (3).

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2014 (Kvalitetssäkring)

Objektet ligger ca 500 m SV om Sven Lovén centrum för marina vetenskaper i Kristineberg. Högsta punkten utgörs av en vattensamling där det finns rikligt med vattenkrokmossa, *Warnstorfia fluitans*. Från vattensamlingen rinner sedan en bäck genom objektet. I området finns det stora mängder med ängsvädd, granspira, knägräs och blodrot. Karaktäristiskt för vegetationen är tuvor av ljung och klockljung med inslag av blåttåtel. Buskar finns i form av lågvuxna enar i måttlig mängd. Trädskikt saknas i stort sett helt. Vegetationstypen är väl beskriven i Vegetationstyper i Norden där den benämns som klockljung-typ, 5121. Vegetationstypen påminner också om Natura 2000-typen Nordatlantiska fukthedar med klockljung, 4010. Inslaget av Jungfru Marie nycklar och *Scorpidium cossonii* tyder på något rikare markförhållanden men objektet bedöms ändå vara en fukthed och inte ett rikkärr. På sin höjd kan det kallas medelrikkärr. Objektet bör hävdas.

08A5h Rikkärr och fuktäng 730 m SV gården Näverkärr

Mosaik av rikkärr och kalkfuktäng 0,3 ha, medelrikkärr 0,3 ha. Fält 2014. Lysekils kn. Naturreservat och Natura 2000 Näverkärr.

Beskrivning 2014 (Inventering av rikkärr, Lysekils kommun)

Området utgörs av ett utströmningsområde från skalgrusbänk. Marken har en rikkärrsliknande

växtlighet (mot havet) med en del rikkärrsmossor och en rik kärlväxtflora. I området SV del finns en liten kalkpåverkad strandäng. Särskilt skyddsvärda kärlväxter: darrgräs *Briza media* (1), nålstarr *Carex dioica* (2), plattstarr *C disticha* (2), slankstarr *C flacca* (2), knagglestarr *C flava* (3), ängsstarr *C hostiana* VU (2), ärtstarr *C oederi* (3), loppstarr *C pulicaris* VU (2) och kustarun *Centaurium littorale* (2). Särskilt skyddsvärda mossor: späd skorpionmossa *Scorpidium cossoni* (3), guldspärrmossa *Campylium stellatum* (2) och spjutmossa *Calliergonella stellata* (1). Insekter: silversmygare *Heperia comma* NT. Hydrologi: Området är ett utströmningsområde från en ovanliggande (norr om) grusrygg/skalgrusbänk. Hävd: området är välhävdad av nötkreatur. Tillstånd och påverkan: nyröjt i omgivningarna.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2014 (Kvalitetssäkring)

Objektet ligger i naturreservatet Näverkärr, vilket bland annat omfattar en betesmark som sträcker sig söderut från Näverkärr Gård. Stora delar av betesmarkerna har genomgått betydande restaureringar. Träd och buskar har nyligen röjts, endast lite lågvuxen pors återstår. Bränning har också förekommit. Den inventerade ytan är en betad fuktäng som ligger i något som liknar en svacka i betesmarken. De skarpa kanterna påminner om grävspår. Avrinningen från betesmarken sker genom objektet och ansamlar därför en del vatten men bildar inget kärr. Hävden är god. Inga rikkärrsindikatorer noterades.

08A7j02 Kärr 150 m V om Åsen, Axtveten, Bro sn.

Topogent kärr ca 1 ha. Fält 2005, 2017. Lysekils kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

ca 1 ha, öppet –glest träd täckt. Inga ingrepp

Element 1: kärrgolv, mjukmattekärr av starr-brunmosstyp. Tagelstarr.

Beskrivning 2005

Öppet till halvöppet, mycket blött och periodvis översvämmat rikkärr. Enligt ägarna till den intilliggande gården Åsen är objektet

en tidigare torvtäkt. Bitvis är kärret relativt tätt bevuxet med senvuxna (men fortfarande unga) träd på socklar. Tagelstarr dominerar i vissa delar och bildar höga tuvor, men däremellan består kärret av omfattande (ej gångbara) lösbottnar och en del mjukmatta. I kanterna övergår kärret i en troligen mycket värdefull sumpskog med väl utvecklade socklar. Bottenskiktet domineras till stor del av de kalkgynnade vitmossorna *Sphagnum contortum*, *S. subsecundum* (lockvitmossa), *S. teres* (knoppvitmossa) och *S. warnstorffii*, men även av *Campylium stellatum* och späd skorpionmossa. Dessutom växer det rikligt med kransalger (Characeae) på lösbottnarna.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring)

Topogent kärr 1,69 ha. Blött kärr/sumpskog. Palmmossa, kranshakmossa, spärrvitmossa, krushättemossa, rundfiltmossa hittas bl.a.

Naturvärde: Klass 3

Länsstyrelsens kommentar 2019: Objektet kvarhålls i väntan på utförligare information.

Melleruds kommun

09B1h03 Mossemosaik 7 km O Högsäter

Myrkomplex, 309 ha (232 ha våtm). Fält 1997, 2017. Melleruds kn.

Delobjekt 1: Mosse med mosaikform

209 ha, glest träd täckt. Svag lokal påverkan från dikning, väg. Ett flertal dråg, fastmatta, lagg.

Element 1: ca 0,2 ha, två områden, kärrgolv. Fastmattekärr av starr-ört brunmosstyp.

Beskrivning 1997

09B1H0302: En liten rikkärnsyta som är en del av det långa kärrdråget söder om bäcken till Ringedaltjärn. Svagt sluttande och bevuxen med många träd. **09B1H0301:** Ett litet topogent kärr (ca 0,25 ha) strax N om Kannevattnet. Kärret är beläget som i en gryta omgiven av bergknallar. Vegetationen domineras av bladvass. Fattiga partier omväxlar med rikare delar. Tämligen rikt med örter. Påverkan från avverkning i öster. Rikkärret har måttliga naturvärden.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2017, 09B1H0302

(Kvalitetssäkring)

0,09 ha. Sumpskog med bäck där mossor typiska för intermediära kärr påträffas.

Naturvärde: Klass 2

Länsstyrelsens kommentar 2019: Objektet kvarhålls tills utförligare data finns.

09B1i02 Kärr V Kornås ca 7 km VSV Örs kyrka

Topogent kärr, 1 ha (1 ha våtm). Fält 1997, 2011. Melleruds kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

1 ha, öppet. Inga ingrepp. Medelrikkärr

Element 1: kärrgolv. Fastmattekärr av starr-ört brunmosstyp.

Beskrivning 1997

Kärr längs bäcken från Myresjön. Södra delen är svagt sluttande och rikare medan norra delen är fattig och delvis sumpkärr. Blandad vegetation. Rikkärnsfloran är inte dominerande.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2011 (Miljöövervakning)

Dessa våtmarker ligger på den västra delen av Kroppefjäll ca 3 kilometer väster om Gunvarbyn. Dessa fuktstråk och fattigkärr dränerar åt norr där de ansluter till Falån. Drågen har ett typiskt västsvenskt utseende med dominerande pors och blåtåtel tillsammans med vitmossor. Landskapet är helt dominerat av barrträdsodlingar. De två våtmarksstråken är förbundna med en torrare tallmosse i ett parti. Det östra stråket är ett svagt sluttande fattigkärr med små fläckar av medelrikkärr i kanten mot fastmarken. Punkterna har flyttas västerut för att beskriva dessa (låg ursprungligen på fastmarken öster om kärret). I det västra fuktstråket rinner en liten bäck. De södra delarna är en blandlövsumpskog och den norra delen är en gransumpskog. De centrala delarna har avverkats och här finns nu bara spridda buskar

kvar med en hel del körskador. Åtgärdsförslag: Inga.

Naturvärde: Klass 3

09B1i03 Mosse O Kornås ca 6,5 km VSV Örs kyrka

Svagt välvd mosse 1;5 ha (1,5 ha våtm). Fält 1997. Melleruds kn. Medelrikkärr.

Delobjekt 1: Svagt välvd mosse

1 ha, öppet. Inga ingrepp.

Element 1: kärrgolv. Fastmattekärr av starrört-brunmosstyp. Snip.

Beskrivning 1997

Objektet består av en liten mosse som delvis övergår i ett avlångt kärr. Kärrret är rikt i den centrala delen och fattigt mot kanterna.

Naturvärde: Klass 3

09B1i04 Kärr ca 6 km VSV Örs kyrka

Topogent kärr 1 ha (1 ha våtmark). Fält 1998, 2011. Melleruds kn. Medelrikkärr.

Delobjekt 1: Topogent kärr

1,5 ha, Glest träd täckt. Inga ingrepp.

Element 1: kärrgolv. Fastmattekärr av starrört-brunmosstyp, warnstorfi-variant.

Beskrivning 1997

Kärrret domineras till stora delar av fattig vegetation med riklig förekomst av myrlilja. Två små ytor domineras av rikkärnsvegetation. Avgränsningen av rikkärren är mycket osäker.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2011 (Miljöövervakning)

Dessa våtmarker ligger på den västra delen av Kroppefjäll ca 3 kilometer väster om Gunvarbyn. Dessa fuktstråk och fattigkärr dränerar åt norr där de ansluter till Falån. Drågen har ett typiskt västsvenskt utseende med dominerande pors och blåtåtel tillsammans med vitmossor. Landskapet är helt dominerat av barrträdsodlingar. De två våtmarksstråken är förbundna med en torrare tallmosse i ett parti. Det östra stråket är ett svagt sluttande fattigkärr med små fläckar av

medelrikkärr i kanten mot fastmarken. Punkterna har flyttas västerut för att beskriva dessa (låg ursprungligen på fastmarken öster om kärret). I det västra fuktstråket rinner en liten bäck. De södra delarna är en blandlövsumpskog och den norra delen är en gransumpskog. De centrala delarna har avverkats och här finns nu bara spridda buskar kvar med en hel del körskador. Åtgärdsförslag: Inga.

Naturvärde: Klass 3

Länsstyrelsens kommentar 2019: Det västra objektet har utklassats (se bilaga 2). Det östra bör återbesökas och bedömning göras om det ska vara kvar som rikkärr.

09B1i05 Kärr ca 6,5 km V Örs kyrka

Topogent kärr 1,5 ha (1,5 ha våtmark). Fält 1998. Melleruds kn. Svagt medelrikkärr.

Delobjekt 1: Topogent kärr

1,5 ha, Glest träd täckt. Inga ingrepp.

Element 1: kärrgolv. Fastmattekärr av starrört-brunmosstyp, warnstorfi-variant.

Beskrivning 1998

Kärrret domineras till stora delar av fattig vegetation. Spritt finns flera fläckar som domineras av rikkärnsvegetation.

Naturvärde: Klass 3

09B1i06 Kärr S Myresjön 1,9 km NNV Västra Bleken

Topogent kärr 3,3 ha (3,3 ha våtm). Fält 1998, 2011. Melleruds kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

3,3 ha glest träd täckt. Dikning.

Element 1: kärrgolv, medelrikkärr, fastmattekärr av starr-vitmoss-brunmoss-typ.

Element 2: tuva, ristuvemosse av Sphagnum fuscum-typ

Beskrivning 1998

Kärrrets fältskikt har fattigkärnskaraktär och domineras av bladvass tillsammans med bl.a. blåtåtel, myrlilja, klockljung och tuvsäv.

Bottenskiktet domineras omväxlande av purpurvitmossa, korvmossa, guldspärmossa och praktkrokmossa.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2011 (Miljöövervakning)

Denna våtmark ligger på den västra sidan av Kroppefjäll ungefär en mil NV om Brålanda. Den ligger i botten av en västsluttning och sluttar svagt mot norr där en mindre bäck avvattnar våtmarken mot Myresjön. Landskapet domineras helt av granskogsbruket. I slutningen väster om våtmarken finns en granskog med inslag av ek. I övrigt kantas den av granplanteringar och ungsogar. Kärret är stundom utformat som en tallmosse men det rörliga grundvattnet bryter igenom i små partier i de centrala delarna. I dessa partier blir vegetationen rikkärrsbetonad med små mattor av brunmossor. Vid frisök påträffades brunmossorna *Campylium stellatum*, *Scorpidium scorpioides* och *Scorpidium revolvens* samt ängsstarr *Carex hostiana*. Åtgärdsförslag: Inga.

Naturvärde: Klass 2

09B1i07 Lindesmaden 2,3 km O Gunvarbyn

Topogent kärr 3,1 ha (3,1 ha våtm). Fält 1998. Melleruds kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

Element 1: 0,1 ha, kärrgolv, medelrikkärr, mjukmattekärr av starr-vitmoss-brunmoss-typ

Beskrivning 1998

En mindre del av Lindesmaden, söder om bäcken har rikare vegetation som domineras av guldspärmossa och korvmossa i bottenskiktet. Även praktkrokmossa och purpurvitmossa förekommer. Fältskiktet är sparsamt utvecklat. Förekomst av gräsull.

Naturvärde: Klass 3

09B2i02 300 m O Tveläppetjärnen

1,13 ha. Fält 2008, 2017. Melleruds kn.

Beskrivning 2008 (Inventering av sällsynta grynsnäckor)

Rikkärriga stråk i medelrikkärr i sänkor mellan berg. Något tall, björk. Pors. Dominerande

lågstarrpartier med blåtåtel. Även axagtuvor, slätterblomma. Något, glest stående vass. Dominerande vitmossor, i rika stråk brunmossor. Lokalen hyser en rad karakteristiska hygrofila arter som förekommer både i medelrikkärr och i rikkärr: *Carychium minimum* (ängsdvärgsnäcka), *Carychium tridentatum* (skogsdvärgsnäcka), *Euconulus praticola* (kärrkonsnäcka) och *Deroceras laeve* (sumpsnigel). Härtill kommer den rödlistade rikkärrsindikatorn *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka) – enda kända lokalen i landskapet, vilket ger kärret en unik ställning bland dalsländska rikkärr. Faunan är mycket likartad vid de båda undersökningstillfällena 1979 och 2008, vilket visar på stabila förhållanden. Skötselrekommendationer: Fri utveckling, övervaka vassens utveckling. Området bör avsättas som Naturreservat eller få annan form av skydd.

Värdering: Högt skyddsvärde (översatt till klass 2).

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring)

Objektet är ett fattigkärr som till stora delar är igenväxt av buskvegetation och vass. Arterna som påträffas är karakteristiska för fattigkärr och mossar.

Naturvärde: Klass 2

Länsstyrelsens kommentar 2019: Området har fått ligga kvar i rikkärrsskiktet med anledning av att lokalen åtminstone 2008 hyste kalkkärrsgrynsnäcka och att man då bedömde förhållandena som stabila. Utklassning får ske på utförligare underlag.

09B3i02 Smörkulle mossarna mfl mossar 7 km V Dals Rostock

Myrkomplex 78 ha (59 ha våtmark). Fält 1997, 2011, 2016, 2017, 2020. Melleruds kn.

Delobjekt 2: Tjärn

3 ha

Element 1: kantzon vid tjärn, flera begränsade områden. Sumpkärr av högstarr-örttyp, agvariant.

Element 2: Gungfly, flera begränsade områden. Medelrikkärr, mjukmattekärr av starr-vitmosss-brunmosstyp.

Delobjekt 5: Topogen kärrmosaik

54 ha, glest trädäckt. Svag lokal påverkan från dikning och väg.

Element 1: kärrgolv. Fem begränsade områden, extremrikkärr. Fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp, axagvariant. axag, ullsäv, gräsull, myggblomster.

Element 2: kärrgolv. Ett begränsat område, medelrikkärr. Fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp.

Beskrivning 1997

Smörkullemossarna består av en starkt uppsplittrad mosaik av kärr och mosseytor med mellanliggande små tjärnar. Vegetationen är över huvuddelen av området av fattig karaktär. Utmed stranden av Tvelippetjärn och Trolltjärn finns en bård med riklig förekomst av ag och brunmossor, främst korvmossa i bottenskiktet. Inom området finns också flera små ytor med extremrik karaktär. Axag dominerar i flera av dessa ytor tillsammans med många olika örter och en artrik mossflora med främst olika brunmossor. Rikkärren omfattar totalt ca 1 ha. Området är i det närmaste helt opåverkat och har utpräglad vildmarkskaraktär.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2011 (Miljöövervakning), 09B3I0202, 09B3I020501, 09B3I020503, 09B3I020504, 09B3I020505,

Dessa våtmarker ligger tillsammans med en lång rad småvatten i den norra delen av Kroppefjäll ungefär 6 kilometer SV om Gunnersbyn. Området är ganska flackt och starkt sönderbrutet med ett nätverk av tallbevuxna berghällar som omges av långsträckta våtmarker, fuktdrag och små tjärnar. I tjärnarna växer ag på flera platser. De analyserade partier ligger utspridda i ett komplicerat nätverk av små kärrdrag och kärrpartier i små dalgångar och sprickor. Huvuddelen av fuktdrågen har en stark västsvensk prägel med pors, blåtåtel, klockljung och myrlilja men på vissa platser

finns också en vegetation som påminner om extremrikkärren. Området ligger i ett reservat. Åtgärdsförslag: Inga.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring), Trolltjärnen, 09B3I0202

Myrkomplex 0,22 ha. Melleruds kn. P.g.a. av snö så är inventeringen/resultatet något osäkert. Tjärn.

Naturvärde: Klass 1

Länsstyrelsens kommentar 2019: I uppdraget 2017 ingick att hydrologiskt avgränsa rikkärr. Det går inte att göra vid snö. Området kvarstår i väntan på bättre beskrivning. I miljöövervakningen 2016 anges i excelfil att området Smörkullemossarna mfl mossar – östra är medelrikkärr. Noterade arter är bland annat blåtåtel, stjärnstarr, taggstarr, tuvull, bladvass och ängsull.

Beskrivning 2020 (Miljöövervakning)

Delobjekt 6: På den norra delen av Kroppefjäll ca 2 kilometer söder om Teåkersjön finns ett vidsträckt nätverk av våtmarker i en flack men småkuperad terräng. Huvuddelen av fuktdrågen har en stark västsvensk prägel med pors, blåtåtel, klockljung och myrlilja men på vissa platser finns också mer exklusiva rikmarksväxter. Denna del av detta vidsträckta våtmarkskomplex kallas för Smörkullemossarna och detta parti ligger strax norr om Fågellekstjärnet. Våtmarken är flack med tät vegetation av starr där det i stråk där vattnet blir mer rörligt finns ruggar med pors och/eller *Carex rostrata*. I partier med mer rörligt vatten finns en fin rikkärnsvegetation med bland annat ax-ag *Schoenus ferrugineus*. I kanterna mot fastmarken finns mycket blåtåtel. Besöktes 2020-08-28.

Delobjekt 7: På den norra delen av Kroppefjäll ca 2 kilometer söder om Teåkersjön finns ett vidsträckt nätverk av våtmarker i en flack men småkuperad terräng. Huvuddelen av fuktdrågen har en stark västsvensk prägel med pors, blåtåtel, klockljung och myrlilja men på vissa platser finns också mer exklusiva rikmarksväxter. Denna del av detta vidsträckta våtmarkskomplex kallas för

Smörkulle mossarna och detta parti ligger strax norr om Fågellekstjärnet. Våtmarken är flack med tät vegetation av starr där det i stråk där vattnet blir mer rörligt finns ruggar med pors och/eller *Carex rostrata*. I partier med mer rörligt vatten finns en fin rikkärrsvegetation med bland annat dvärglumner *Selaginella*. I kanterna mot fastmarken finns mycket blååtätel. I den södra delen finns några små fastmarksholmar med tall. Besöktes 2020-08-28.

09B3i06 Kärr strax NO om Lindalstjärnet 4 km ONO Järbo kyrka

Sluttande kärr 0,25 ha (0,25 ha våtmark). Fält 1998, 2017. Melleruds kn. Medelrikkärr.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

0,25 ha. Glest träd täckt. Inga ingrepp.

Element 1: kärrgolv, ett begränsat område. Fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Gräsull

Beskrivning 1998

Ett litet, starkt sluttande och källpåverkat kärr strax nordost om Lindalstjärnet. Källorna bildar en liten bäck. Stort inslag av rikkärrsflora. Vid källflödena dominerar korvmossa. Längre från flödena och ner mot sjön övergår vegetationen alltmer till fattig kärrflora.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring)

Rikkärr vid kanten av en sjö. En avverkning har nyligen genomförts och skotarspår går genom objektet.

Naturvärde: Klass 2

09B3i07 Kärr N om Lindalstjärnet 4 km ONO Järbo kyrka

Topogent kärr 0,25 ha (0,25 ha våtmark). Fält 1998, 2014, 2018. Melleruds kn. Medelrikkärr.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,25 ha. Glest träd täckt. Inga ingrepp.

Element 1: kärrgolv, ett begränsat område. Fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Gräsull, ullsäv (ej återfunnen).

Beskrivning 1998

En liten plan-svagt sluttande kärrmad utmed bäcken strax norr om Lindalstjärnet. Blååtätel och pors dominerar och inslaget rikkärrsarter är påtagligt.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2014 (Miljöövervakning)

Denna lilla våtmark är belägen i en mindre dalgång mellan Stora Yxesjön och Lindalstjärnet på Kroppefjäll i Melleruds kommun. Ytan består av ett plant medelrik-kärr med inslag av rikkärrspartier. Längs våtmarkens västra kant rinner en mindre skogsbäck. Kärrret omges av skogsmark som delvis är intensivt brukad och intellig-gande hyggen ger en viss påverkan. I övrigt märks dock ingen negativ påverkan. Åtgärdsförslag: Kärrret har inte tidigare omfattats av några skötselinsatser och några sådana föreslås inte heller i nuläget.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2018 (Miljöövervakning)

Området ligger utmed bäcken mellan St. Yxesjön och Lindalstjärnet, en bit väster om Teåkerssjön. Det omges av barrskog. Det består av litet, plant medelrikkärr som domineras av blååtäteltuvor och pors. I nordost finns inslag av klubbstarr som är kalkgynnad och en ovanlig art i södra Sverige. Här finns också rikkärrsarterna *Plagiomnium ellipticum* och *Rhizomnium pseudopunctatum*. Ställvis förekommer även andra brunmossor. I söder domineras bottenskiktet av vitmossor. Objektet hävdas inte och det finns inslag av träd och buskar.

Naturvärde: Klass 2

09B3i08 Gräsmaden 4 km O Järbo kyrka

Topogent kärr 0,5 ha (0,5 ha våtmark). Fält 1998. Melleruds kn. Medelrikkärr.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,5 ha. Glest träd täckt. Inga ingrepp.

Element 1: kärrgolv, ett begränsat område. Fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Gräsull, sumpnycklar

Beskrivning 1998

Ett smalt kärr som sluttar svagt åt öster. I västra halvan dominerar rikkärnsvegetation medan östra halvan är bladvassdominerad och artfattigare.

Naturvärde: Klass 3

**09B3i09 L Yxesjöns västända 4,5 km NO
Järbo kyrka**

Mad vid sjö 0,2 ha (0,2 ha våtmark). Fält 1998. Melleruds kn. Medelrikkärr.

Delobjekt 1: Mad vid sjö
0,2 ha. Glest träd täckt. Inga ingrepp.

Element 1: kärrgolv, ett begränsat område. Mjukmattekärr av starr-brunmosstyp.

Beskrivning 1998

En liten plan kärrmad i sjökanten. Litet inslag av rikkärnsarter. Övergår mot väster i sumpskog. Ag finns uppgiven i litteraturen men har inte återfunnits.

Naturvärde: Klass 3

**09B3i10 Kärr SO om L Lysetjärn 4,5 km OSO
Järbo kyrka**

Topogent kärr 0,2 ha (0,2 ha våtmark). Fält 1998, 2017. Färgelanda kn, Melleruds kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr
0,2 ha. Glest träd täckt. Inga ingrepp.

Element 1: kärrgolv. Fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp, Sphagnum warnstorffi-variant. Gräsull, snip

Beskrivning 1998

Ett svagt sluttande kärr där den västra halvan domineras av tämligen artrik fastmattevegetation med inslag av fattiga tuvor. Östra halvan domineras av fattigkärrvegetation och där finns flera gölar. Mot söder övergår kärret i sumpskog.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring)

Topogent kärr, 0,86 ha. Intermediärt kärr som är starkt igenväxt med vass. Bland mossorna dominerar Sphagnum-arter som är

karakteristiska för fattigkärr och intermediära kärr.

Naturvärde: Klass 2

Länsstyrelsens kommentar 2019: Objektet kvarhålls tills utförligare information finns.

**09B3i11 Kärr norr om Elingetjärnet 5 km SO
Järbo kyrka**

Topogent kärr 0,5 ha (0,5 ha våtmark). Fält 1998, 2014. Färgelanda kn, Melleruds kn. Medelrikkärr.

Delobjekt 1: Topogent kärr
0,5 ha. Glest träd täckt. Inga ingrepp.

Element 1: kärrgolv. Fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp.

Element 2: kärrgolv. Fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Sphagnum warnstorffi-variant.

Beskrivning 1998

Två plana till svagt sluttande kärrytter och däremellan ett litet sluttande kärrdrag. Den västra delen (element 2) hyser endast lite rikkärnsflora och domineras av blåtåtel. Den östra delen har rikkärnsflora med inslag av fattiga tuvor i norr och väster och är för övrigt fattig.

Naturvärde: Klass 3

**Beskrivning 2014, 09B3i110102
(Miljöövervakning)**

Detta lilla medelrikkärr är beläget strax norr om Elingetjärnet på Kroppefjäll i Melleruds kommun. Omgivningarna består nästan uteslutande av skogsmark som del-vis brukas ganska intensivt. Förekomst av avverkade ytor ger en viss påverkan på naturvärdena i kärret. Vegetationen är inte särskilt artrik men mossor som trivs i något rikare miljöer såsom purpovitmossa *Sphagnum warnstorfi* och spärrvitmossa *Sphagnum squarrosum* är utbredda här och var liksom rena fattigkärrsarter sump-vitmossa *Sphagnum palustre* och praktvitmossa *Sphagnum magellanicum*. Nämnas kan också förekomst av skogshakmossa *Rhytidiadelphus subpinnatus*. Förutom närheten till hyggen saknas negativ påverkan. En mindre bäck rinner intill kärret.

Åtgärdsförslag: Inga skötselåtgärder föreslås.

Naturvärde: Klass 3

09B3j01 Kabbomossen 3 km SSO Dalskog

Topogent kärr 23 ha (20 ha våtmark). Fält 1998, 2017. Melleruds kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

18 ha. Två begränsade områden. Inga ingrepp.

Element 1: 0,4 ha, kärrgolv. Extremrikkärr. Fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp, axag-variant.

Beskrivning 1998

Två separata kärrytter utmed mossens östra kant. Bladvass dominerar tillsammans med axag och rikligt med örter.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2017, 09B3j0101 (Kvalitetssäkring)

Topogent kärr, 0,11 ha. Kärr. Mycket bladvass. Inga rikkärrarter.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2017, 09B3j0102 (Kvalitetssäkring)

Topogent kärr, 0,13 ha. Myr och kärr. Myrlilja, klockljung och pors hittas i mer öppna miljöer. Inga rikkärrarter.

Naturvärde: Klass 3

Länsstyrelsens kommentar 2019: Objekten kvarhålls tills utförligare information finns.

09B3j03 Kärr 100 m S Helvetestjärn 2 km V Dals Rostock

Topogent kärr 0,3 ha (0,3 ha våtmark). Fält 1998, 2017. Melleruds kn. Medelrikkärr.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,3 ha. Glest träd täckt. Inga ingrepp.

Element 1: kärrgolv. Mjukmattekärr av starr-vitmosstyp.

Element 2: kärrgolv. Mjukmattekärr av ört-vitmos- brunmosstyp. Snip, sumpnycklar.

Beskrivning 1998

Ett litet, plant kärr beläget som i en gryta omgivet av skog. Norra delen av kärret är fattigt men övergår mot söder i en rikare typ med bl.a. riklig förekomst av snip samt enstaka sumpnycklar. Kärret är helt opåverkat.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2017, 09B3j0301 (Kvalitetssäkring)

Topogent kärr, 0,32 ha. Melleruds kn. Kärr. Inga rikkärrarter. Mycket vitmossor, tuvull och pors.

Naturvärde: Klass 3

Länsstyrelsens kommentar 2019: Objektet kvarhålls tills utförligare information finns.

09B4i03 Kärr vid Hästedalarna 5 km VNV Dalskog

Topogent kärr 0,25 ha (0,25 ha våtmark). Fält 1998. Melleruds kn. Medelrikkärr.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,25 ha. Öppet. Inga ingrepp.

Element 1: kärrgolv. Mjukmattekärr av starr-vitmos- brunmosstyp.

Beskrivning 1998

Ett litet topogent kärr som omgärdas av skog. Vegetationen domineras av ängsstarr med brunmossor i bottenskiktet. Övergår mot norr i rik sumpskog. Helt inga ingrepp.

Naturvärde: Klass 3

09B4j Liten våtmark S om Stora Funnebomossen, Dalskog

Sluttande medelrikkärr 0,2 ha. Fält 2004, 2016, 2017. Melleruds kn. Natura 2000-område Lunnebo.

Beskrivning 2004 (Miljöövervakning)

Ett plant till svagt sluttande källpåverkat rikkärr med ett fältskikt bestående av gräsull, tuvsäv, snip, knaggelstarr, ängsstarr, loppstarr, nålstarr, hirsstarr, ärtstarr, småstarr, myrtåg, kärrfibbla, blodrot, slätterblomma, tätört och ängsvädd. Sumpnyckel och Jungfru Marie nyckel

förekommer med några 10-tal exemplar vardera. Älggräs förekommer men utgör inget hot mot kärret. Däremot är blåttåtel ett påträngande inslag på delar av kärret. Igenväxning sker också med pors, klibbal, gran och enbuskar vilket bör hejdas genom röjning inom ett par år. Vitmossor dominerar bottenskiktet. Purpurvitmossa, lockvitmossa, sumpvitmossa, spjutmossa, späd skorpionmossa, röd skorpionmossa, kärrbryum, filtrundmossa och guldspärrmossa är också vanliga liksom fetbålsmossa i källflödena. Korvskorpionmossa finns på de mest blöta delarna. Komossa och räffelmossa noteras också. Kärret är ett mycket fint rikkärr med källflöden och öppna små höljor i kombination med fuktängar med starr, orkidéer m.m. Kärret bör bevaras och skötas genom regelbunden slåtter och röjning.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2016 (Bevarandeplan, NNK)

Besöktes 2016 i samband med uppdatering av bevarandeplan. Anges som fattigmyr med mindre rikkärrsinslag i de blötare delarna. Röd skorpionmossa, korvskorpionmossa, gräsull.

Beskrivning 2017 (Miljöövervakning)

Ett litet öppet kärrparti i ett barrskogsområde. Objektet sträcker sig i väst-östlig riktning i en mindre sprickdal. Hällmarkstallskog avgränsar i norr medan kärret övergår i laggkärr med björk och klibbal i väst och öst. Pors och blåttåtel är dominerande. Centralt finns ett öppnare dråg med starr-ört-brunmoss-typ dominerande vegetation. Här noterades bland annat rikkärrsmossorna *Scorpidium scorpioides* och *Scorpidium cossonii*. Av kärlväxter hemmahörande i rikkärr noterades knagglestarr, kärrsälting och gräsull. Hydrologin är intakt, området hävdas inte i någon form.

Naturvärde: Klass 3

Länsstyrelsens kommentar 2019: Kärret är artfattigt. Under miljöövervakningen i augusti 2017 hittades de typiska rikkärrsarterna fetbålsmossa, gräsull, knagglestarr, röd skorpionmossa samt späd skorpionmossa i 1-2 rutor av 25. Kärret klassades som medelrikkärr. I nuläget har kärret behållits i geodatalagret LstO Rikkärr.

09B4j00 Rikkärr vid Krackemyren, 3 km NV om Källhult

0,8 ha. Fält 2016. Medelrikkärr. Melleruds kn. Natura 2000-område Lunnebo.

Beskrivning 2017 och 2019 09B4j00 (bevarandeplan och NNK)

2017: Rikkärret vid Krackemyren har till stor del ett glest trädskikt av klen björk, enstaka, tall, gran och klibbal. Bottenskiktet är rikt på brunmossor med förekomst av arter som späd- och röd skorpionmossa, fetbålsmossa, gyllenmossa och guldspärrmossa. I öster övergår rikkärret i en fin skogbevuxen myr med förekomst av gamla träd, främst tallar, samt förekomst av både liggande och stående död ved. Mellan tuvorna, vilka oftast domineras av vitmossor förekommer inslag av brunmossor. Inga kända ingrepp förekommer i kärret. **2019:** Medelrikkärr med glest trädskikt i vissa delar. Vore bra att röja bort sly och andra småträd samt pors i de mer öppna delarna.

Länsstyrelsens kommentar 2019: Kärrytan hittades i samband med fältbesök under uppdatering av bevarandeplan. Ytan har lagts till i geodatalagret LstO Rikkärr.

09B4j01 Kärr NO Örletjärn 5 km NNV Dalskogs kyrka

Topogent kärr 3 ha (3 ha våtmark). Fält 1998, 2016, 2017. Melleruds kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

3 ha. Öppet. Inga ingrepp.

Element 1: kärrgolv, medelrikkärr.

Mjukmattekärr av starr-vitmoss-brunmosstyp. Snip.

Element 2: Golv. Mjukmattekärr av starr-vitmossstyp

Beskrivning 1998

Helt öppet topogent kärr med örtfattig, medelrik vegetation. Övergår mot söder i rent fattigkärr. Det södra delområdet har medelrik vegetation med riklig förekomst av snip och korvmossa i bottenskiktet. Kärret är helt utan ingrepp.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning N delen 2016 (bevarandeplan)

Besöktes 2016 i samband med uppdatering av bevarandeplan. Fattig myr. Saknar rikkärrsindikatorer. Endast vitmossor. Ganska mycket vass.

Beskrivning N delen 2017 (Miljöövervakning)

Öppet plant kärr med enstaka tall. Objektet är beläget i en barrskogsdominerad trakt. I västra delen går ett fuktigare dråg i nord-sydlig riktning som sedan rinner ur objektet i söder. Dråget är särskilt näringsrikt med arter som *Scorpidium scorpioides* och *Scorpidium cossonii*. Slätterblomma och snip noterades också. Bladvass växer glest. Troligen utförs siktröjning för jakt då ett jaktorn är placerat med utsikt över objektet. Fattigare partier med ljung och klockljung förekommer också, främst i vitmossetuvor. Hydrologin är intakt och ingen hävd utförs.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning SV delen 2016 (Natura 2000)

Besöktes 2016 i samband med uppdatering av bevarandeplan. Medelrikkärr främst i blötare delarna. Måttligt med rikkärrsarter, ganska mycket vitmossor. Röd och späd skorpionmossa, guldspärrmossa, fetbålmossa, gyllenmossa, korvskorpion. Justerad yta.

Beskrivning SV delen 2017 (Miljöövervakning)

Kärret sträcker sig i smala stråk genom små sprickdalar åt norr, väst och öster. Objektet är till större delen öppet med pors och blååtäl. Rikare partier med *Scorpidium scorpioides* och *Scorpidium cossonii* återfinns i östra delen. Objektet är hydrologiskt intakt. Slätterblomma växer sporadiskt. Ängsvädd är mycket vanlig. Där fyrahjuling och större vilt rört sig trycker grundvatten fram och ger ett rikare inslag med rikkärrsmossor. Kärret utgör idag ett sakta igenväxande medelrikkärr.

Naturvärde: Klass 3

Länsstyrelsen kommentar 2019: Ytan i det SV objektet har justerats efter habitatgränsen i NNK. Inget av kärren hyser överdrivet mycket rikkärrsarter: I det norra kärret hittades i augusti 2017 fetbålmossa, slätterblomma, gräsull, korvskorpionmossa, snip, späd

skorpionmossa, tätört och ängsstarr i 1-4 rutor av total 25. I det SV kärret hittades fetbålmossa, slätterblomma, snip, späd skorpionmossa i 4-8 rutor samt korvskorpionmossa och ängsstarr i vardera 1 ruta av totalt 25. De har i nuläget behållits i geodatalagret LstO Rikkärr.

09B4j02 Stora Funnebomossen 5 km N Dalskog

Svagt välvd mosse 41 ha (40 ha våtmark). Fält 1998, 2016, 2017. Melleruds kn. Natura 2000 Lunnebo.

Delobjekt 1: Svagt välvd mosse

27 ha. Glest träddäckt. Stark lokal påverkan från dikning, kanalisering.

Element 1: 0,3 ha, lagg, medelrikkärr. Fastmattekärr av starr-vitmoss-brunmosstyp. Gräsull.

Delobjekt 3: Topogent kärr

8 ha. Glest träddäckt. Stark lokal påverkan från dikning, väg.

Element 1: kärrgolv. Mjukmattekärr av starr-vitmossstyp

Element 2: kärrgolv, medelrikkärr. Fastmattekärr av starr-vitmoss-brunmosstyp.

Element 3: kärrgolv, extremrikkärr. Fastmattekärr av starr-vitmoss-brunmosstyp, axagvariant. Gräsull, snip.

Element 4: Dråg. Källpåverkan, medelrikkärr. Mjukmattekärr av starr-brunmosstyp. Gräsull.

Beskrivning 1998

Utmed Stora Funnebomossens västra sida finns flera kärrpartier med medelrik flora samt ett litet område som domineras av axag. Kärren har bitvis tämligen örtrik flora. Längs sydkanten av Lillmossen finns ett laggparti med medelrik kärrflora. Längst i söder är kärret svagt påverkat av en äldre dikning. I övrigt är dessa områden opåverkade av övriga ingrepp som noterats på Funnebomossen.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2016, 09B4j020304 (bevarandeplan, NNK)

Besöktes 2016 i samband med uppdatering av bevarandeplan. Beskrivs som fattigkärr med enstaka rikkärrsarter närmast bäckfåran.

**Beskrivning 2017, 09B4j020304
(Miljöövervakning)**

(egentligen bara den allra sydvästligaste delen)
Detta är ett medelrikkärr (den mindra ytan) utmed en bäck som dränerar Stora Funnebomossen. Kärrret bör klassas som ett topogent kärr. Som medelrikkärr är det ganska artfattigt och vegetationen har inslag av fukthed med mycket klockljung och även myrtilja. I drågen finns bäcknate. Avgränsningen tar med ganska mycket av sumpskogen i kanterna. I kärrret sker ingen skötsel.

Naturvärde: Klass 3.

**Beskrivning 2016, 09B4j020301
(bevarandeplan, NNK)**

Besöktes 2016 i samband med uppdatering av bevarandeplan och beskrevs som fattigkärr med enstaka rikkärrsarter närmast bäckfåran.

**Beskrivning 2017, 09B4j020301
(Miljöövervakning)**

(egentligen bara den allra sydvästligaste delen)
Detta är också ett medelrikkärr (den större ytan) i anslutning till föregående kärr. Det är omotiverat att skilja dessa åt, de har stora likheter och ligger kloss an till varandra. Även här finns fukthedsarter och bäckdråg med bäcknate. Inte heller i detta kärr sker någon skötsel.

Naturvärde: Klass 3.

Länsstyrelsen kommentar 2019: Kärrytan kallas 09B4j02 i miljöövervakningen 2017 och är den större ytan av de två. Gränserna har justerats och de två angränsande kärrytorna har slagits ihop till en mindre kärryta med ID 09B4j020304. Avgränsningen oklar. Kärrret är tämligen artfattigt. Fetbålsmossa, knaggelstarr, slåtterblomma och gräsull hittades i 1-4 rutor av 25.

**Beskrivning 2017, 09B4j020303
(Kvalitetssäkring)**

Svagt välvd mosse, 0,32 ha. Melleruds kn. Mosse.

Naturvärde: Klass 2

Länsstyrelsen kommentar 2019: Objektet kvarstår i väntan på utförligare beskrivning.

**09B4j04 Kärr SV om Funnebomossen 5 km N
Dalskog**

Sluttande kärr 0,4 ha (0,4 ha våtmark). Fält 1998, 2016, 2017. Melleruds kn. Extremrikkärr. Natura 2000 Lunnebo.

Delobjekt 1: Sluttande kärr
0,4 ha. Öppet. Inga ingrepp.

Element 1: kärrgolv. Fastmattekärr av starrvitmoss-brunmosstyp, axagvariant. Gräsull, snip, sumpäggschamp, kärrknipprot, axag.

Beskrivning 1998

Ett mycket fint litet rikkärr som sluttar tydligt mot nordost. Kärrret domineras av axag och blåtåtel tillsammans med ett flertal örter. Artrikt och välutvecklat bottenskikt. Förekomst av den rödlistade (missgynnad) arten *Bovista paludosa*.

Naturvärde: Klass 1

**Beskrivning 2016, 09B4j040101
(Bevarandeplan, NNK)**

Besöktes 2016 i samband med uppdatering av bevarandeplan. Medelrikkärr. Axag, tätört, gräsull, gyllenmossa, guldspärr, röd och späd skorpion, korvskorpion, purpurvitmossa. Yta justerad i NNK.

**Beskrivning 2017, 09B4j040101
(Miljöövervakning)**

Detta är ett topogent kärr av medelrikkärrstyp med mindre ytor extremrikkärr. Här finns t.ex. axag, brudsporre, ängsstarr, loppstarr, snip och gräsull. Även slåtterblomma, darrgräs och kärrspira finns men noterades ej i rutorna. Kärrret är ganska igenväxt i kanterna och skulle må väl av röjning av sly, buskar och träd. Ingen skötsel förefaller ha skett inom överskådlig tid bakåt.

Naturvärde: Klass 2 med viss tvekan.

Länsstyrelsens kommentar 2019: Gränsen har justerats så att den följer habitatgränsen för rikkärr i NNK.

09B4j05 Stutedalstjärnarna 2,5 km NNO Dalskog

Topogent kärr 2,5 ha (1,5 ha våtmark). Fält 1998, 2016. Melleruds kn. Naturreservat och Natura 2000-område Norra Båsane.

Delobjekt 1: Topogent kärr
1,5 ha. Öppet. Inga ingrepp.

Element 1: kärrgolv, medelrikkärr.
Fastmattekärr av starr-vitmoss-brunmosstyp.
Gräsull, snip.

Struktur 1: Gungfly. Mosaik av våtor.
Mjukmattekärr av starr-brunmosstyp

Element 2: kärrgolv. Mjukmattekärr av starr-vitmosstyp.

Delobjekt 2: Tjärn

Element 1: Gungfly. Sumpkärr, agvariant.

Beskrivning 1998

Tjärnarna omgärdas av topogena kärr. Kärren är öppna och har över stora delar gungflykaraktär. Kring Lilla Stutedalstjärn domineras vegetationen av starr-arter och pors på mjukmattor med främst brunmossor. Här och var finns tuvor med vitmossor. Närmast tjärnen finns en mosaik av höljer som domineras av brun- och vitag. I söder och norr övergår kärret i en sumpvariant med höga tuvor av blåtåtel. Mellan tjärnarna växer en örtrik alsumpskog. Den norra tjärnen omgärdas av fattiga mjukmattor av starr-vitmosstyp. Runt båda tjärnarna växer en smal bård av Gotlandsag.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2016 (Miljöövervakning)

Klartextbeskrivning från 2016 års miljöövervakning saknas. Data finns i accessdatabas. Kärren anges i huvudsak som medelrikkärr i excelfil, utom det längst i norr som beskrivs som extremrikkärr. Kärrzonerna närmast tjärnarna anges som sumpkärr. Noterade arter i norra kärret är bland annat ag, blåtåtel, fetbålsmossa, guldspärrmossa, gyllenmossa, hirsstarr, korvskorpionmossa, källmossa, myruddmossa, nålstarr, Pors, purpurvitmossa, rikkärrsmörkia, röd skorpionmossa, slät rutlungmossa, späd skorpionmossa, stor fickmossa, stor

skedmossa, trådstarr, bladvass och vattenklöver. I södra kärret har bland annat följande arter noterats: blåtåtel, fetbålsmossa, guldspärrmossa, hirsstarr, korvskorpionmossa, purpurvitmossa, späd skorpionmossa, stjärnstarr, trådstarr, tuvull, vattenklöver och älggräs. Foton visar att extremrikkärret längst i norr är igenväxande med bladvass och pors. Foton från kärret mellan tjärnarna (spång) visar pågående igenväxning med främst pors medan medelrikkärret längst i söder är bitvis igenväxande med pors, ung klibbal och småtall.

Länsstyrelsens kommentar 2019:

Kärrzonerna närmast tjärnarna har utklassats (se bilaga 2).

09B4j06 Lilla Stentjärn 4 km NNV Dalskog

Sluttande kärr 0,4 ha (0,4 ha våtmark). Fält 1998, 2016, 2017. Melleruds kn. Medelrikkärr. Natura 2000-område Lunnebo.

Delobjekt 1: Topogent kärr
0,4 ha. Öppet. Inga ingrepp.

Element 1: kärrgolv. Mjukmattekärr av starr-vitmoss-brunmosstyp. Snip.

Beskrivning 1998

Två små medelrika-rika kärr på var sin sida om tjärnen. Det östra kärret övergår till stor del i blåtåtel-fukthet. Tidigare har påträffats ag och ängsnycklar. Dessa återfanns inte vid inventeringen.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning västra kärret 2016, 09B4Jo60101 (Natura 2000)

Inget rikkärr. Besöktes 2016 i samband med uppdatering av bevarandeplanen. Smal strandrensa med myrvegetation. Endast enstaka rikkärrsmossor, ex. korvskorpion och röd skorpionmossa, här och där.

Beskrivning västra kärret 2017, 09B4Jo60101 (Miljöövervakning)

Kärret ligger som ett strandkärr utmed västra kanten av Lilla Stentjärn. Det utgörs av en ganska smal zon, sumpskog tar vid längre västerut. Avgränsningen har inkluderat ytor som snarast är sumpskog. I sumpskogen finns naturvärden knutna till trädskiktet, gamla träd och en del död ved. Ingen skötsel sker i

området. Kärrret, som är av medelrikkärrstyp, är rikt på blåttätel och pors. Det är orealistiskt att tänka sig någon skötsel i denna smala kantzon. Genom att skogsarter och strandväxter finns så är kärrret ganska artrikt.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning östra kärrret 2016, 09B4J060102 (Natura 2000)

Fattigkärr. Inga rikkärrsarter. Kärrret besöktes i samband med uppdatering av bevarandeplanen.

Beskrivning östra kärrret 2017, 09B4J060102 (Miljöövervakning)

Kärrret sträcker sig från Lilla Stentjärn österut och sedan norrut och kröker sen av igen mot väster. Kärrret varierar i typ från öppet strandkärr i sydväst, ganska igenväxt kärr (snarast sumpskog i sydöst) för att öppna sig i norr till ett kärr med bitvis ganska mycket bladvass. Avgränsningen är i de södra delarna inte korrekt. Här finns ytor som borde varit med. Kärrret är ganska artfattigt, av medelrikkärrstyp. Utöver noterade arter i rutorna så finns här också gräsull. Till skillnad mot det andra objektet vid Lilla Stentjärn så är röjning av buskar och träd möjlig i detta objekt.

Naturvärde: Klass 3

Länsstyrelsens kommentar 2019: Inget av kärren hyser någon artrik rikkärrsflora. Båda kärren bedöms som medelrikkärr i miljöövervakningen 2017 baserat på fältbesök i augusti. Inventerarna är vana vid inventering av rikkärr. Knaggelstarr hittades som enda typiska art för rikkärr i det västra kärret i 5 rutor av 25. I det östra kärret hittades knaggelstarr, slätterblomma och ängsstarr i vardera en ruta. I nuläget har båda kärren behållits i geodatalagret LstO Rikkärr.

09B4j07 Sumpskog vid Högebo 3 km ONO Dalskog

Sumpskog 4 ha (4 ha våtmark). Fält 1998. Melleruds kn.

Delobjekt 1: Sumpskog

3,5 ha. Tätt trädtäckt. Lokalt stört av dikning.

Delobjekt 2: Topogent kärr

0,5 ha. Glest trädtäckt. Inga ingrepp.

Element 1: kärrgolv, medelrikkärr. Mjukmattekärr av ört-starr-brunmosstyp.

Beskrivning 1998

Objektet domineras av sumpskog som i söder öppnar sig till ett svagt sluttande kärr. Genom kärrret rinner en smal bäck, som genom sumpskogen har dikats. Kärrret domineras av ängsstarr och flera örter. Kärrret är opåverkat.

Naturvärde: Klass 3

09B4j08 Kärr NO Barlindemossen 3,5 km NNV Dalskog

Topogent kärr 0,6 ha (0,6 ha våtmark). Fält 1998, 2014, 2017. Melleruds kn. Svagt medelrikkärr.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,6 ha. Öppet. Lokalt stört av väg.

Element 1: kärrgolv. Fastmattekärr av starrvitmoss-brunmosstyp. Snip.

Beskrivning 1998

Ett litet plant kärr som domineras av bladvass och en tämligen örtrik flora. Fattigare vegetation mot kanterna.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2014 (Miljöövervakning)

Detta är ett långsmalt, topogent kärr med en mindre fastmarksholme i de centrala delarna. Det ligger någon kilometer norr om Dalskog. Kärrret omges av brukade barrskogar. Den nordvästra delen är kraftigt igenvuxen med bladvass. Vegetationen är av medelrikkärrstyp och domineras av mjukmattor. I kanterna finns fukt-hedsvegetation med bestånd av myrlilja, klockljung och mycket pors. Kärrret är hydrologisk orört men något påverkat av vägen nordväst om kärret. Åtgärdsförslag: Kärrret skulle med fördel kunna röjas i de centrala delarna. Bladvassen är ett negativt inslag men de rikaste delarna av kärret är i sydöst och här är bladvassen ett litet problem.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2017 (Miljöövervakning)

I en svacka i skogslandskapet breder ett långsmalt medelrikkärr ut sig. Nordvästra

delen är vassdominerad medan den sydöstra övergår i pors-blåtåtelvegetation. Centralt finns en skogsholme på fastmark. Rikkärrspartier domineras i bottenskiktet av *Campylium stellatum*, *Scorpidium cossonii* och *Scorpidium scorpioides*. Den något ovanligare *Dicranum bonjeanii* noterades också. Jungfru Marie nycklar och slätterblomma förekommer sparsamt. Hydrologin är intakt.

Naturvärde: Klass 3

09B4j09 Kärr 600 m V Flathult 4,5 km NNO Dalskog

Topogent kärr 0,25 ha (0,25 ha våtmark). Fält 1998. Melleruds kn. Medelrikkärr.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,25 ha. Öppet. Lokalt stört av dikning.

Element 1: kärrgolv. Fastmattekärr av starr-vitmoss-brunmosstyp. Gräsull.

Beskrivning 1998

Ett litet plant kärr som domineras av en tämligen örtrik flora. Mot öster övergår vegetationen i mot sumpkärr dominerat av starr och utan bottenskikt.

Naturvärde: Klass 3

09B4j10 Kärr NV om Bockhålstjärnet 3 km NO Dalskog, östra

Sluttande kärr 1,5 ha (1,5 ha våtmark). Fält 1998, 2012. Melleruds kn.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

0,4 ha. Glest trädtäckt. Inga ingrepp.

Element 1: kärrgolv, medelrikkärr. Mjukmattekärr av starr-vitmoss-brunmosstyp. Snip.

Delobjekt 2: Svagt välvd mosse

1,1 ha. Tätt trädtäckt. Anslutande väg.

Beskrivning 1998

Ett litet, mot söder tydligt sluttande kärr, som är helt omgivet av skog. Öster om kärret går en skogsbilväg som inte påverkar hydrologin. Kärret är glest trädtäckt med tall och björk samt mot kanterna klibbal. Örtfattig rikkärrsflora med dominans av starrarter.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2012 (Miljöövervakning)

Ett fint, topogent rikkärr med inslag av källor och rika surdråg med brunmossor. Som majoriteten av årets inventerade kärr så saknas skötsel. Av framträdande eller intressanta arter märks vattenklöver, tagelsäv, ullsäv, gräsull, småstarr, hirsstarr, nålstarr, loppstarr, ängsstarr, sjöfräken, tranbär och blodrot. Bottenskiktet varierar från Sphagnumtytor till brunmossemattor där det är som blötast. Gyllenmossa och piprensarmossa hör till de finare mossfynden. Kärret som är befriat från invasiver, är högt prioriterat i bevarandearbetet och bör säkerställas som naturreservat. Åtgärdsförslag: Även om igenväxningen inte utgör något hot för tillfället är det bra om viss röjning och gallring ändå sker av såväl den centrala delen som i kärrets kanter.

Naturvärde: Klass 1

09B4j11 Kärr NV om Bockhålstjärnet 3 km NO Dalskog, västra

Topogent kärr 1 ha (1 ha våtmark). Fält 1998. Melleruds kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,5 ha. Glest trädtäckt. Inga ingrepp.

Element 1: kärrgolv. Mjukmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Gräsull.

Delobjekt 2: Sumpskog

0,5 ha. Tätt trädtäckt.

Beskrivning 1998

Litet, öppet kärr som mot väster övergår i mosse. Mot öster övergår kärret i alsumpskog med fin sockelbildning. Våtmarken omges helt av skog. Helt utan ingrepp. Över stora delar saknas bottenskikt. Hirsstarr och ängsstarr dominerar med brunmossor i botten. Mot öster finns tämligen rikligt mer örter inblandade.

Naturvärde: Klass 3

09B4j120101 Bromyren 3,5 km NO Dalskog

Topogent kärr 3,2 ha (3,2 ha våtmark). Fält 1998, 2014, 2016. Melleruds kn. Medelrikkärr.

Delobjekt 1: Topogent kärr

2,5 ha. Glest träd täckt. Inga ingrepp.
Medelrikkärr

Element 1: kärrgolv. Fastmattekärr av starr-brunmosstyp. Snip.

Delobjekt 2: Svagt välvd mosse

0,7 ha. Tätt träd täckt.

Beskrivning 1998

Ett fint fastmattekärr som domineras av ängsstarr och korvmossa i botten. Kärrret omges av skog och är helt utan ingrepp. I söder och väster övergår kärrret i mosse.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2014 (Miljöövervakning)

Detta rikkärr är beläget i skogsmark några kilometer nordost om Dalskog i Melleruds kommun. Vegetationen är artrik och arter såsom skorpionmossor *Scorpidium spp.*, gyllenmossa *Tomentypnum nitens*, purpurvitmossa *Sphagnum warnstorfi* och maskgulmossa *Pseudocalliergon trifarium* är utbredda. I fältskiktet märks bland annat slätterblomma och kärrknipprot. Skogsmarken runtomkring brukas intensivt och ett hygge når ända ner till kärrkanten. Detta har gett upphov till expansion av bladvass i vissa delar. I kärrret finns också en del trampskador efter vilt intill en saltsten och smärre körskador.

Åtgärdsförslag: Kärrret verkar inte ha omfattats av någon skötsel. Saltstenen skulle kunna flyttas till lite fastare mark så att trampskadorna skulle kunna reduceras. Naturvärdena skulle också gynnas om vasslätter genomfördes under en period för att trycka tillbaka bladvassen.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2016 (Miljöövervakning)

Klartextbeskrivning från 2016 års miljöövervakning saknas. Data finns i accessdatabas. I excel fil anges kärrret som medelrikkärr. Älgjakttorn, körväg över våtmarker. Båda dessa ganska små ingrepp, upphuggning av gator för jakttornet i viss mån positivt. Arter som hittats är bland annat bandpraktmossa, filtrundmossa, fläckigt nyckelblomster, guldspärrmossa, gyllenmossa,

hirsstarr, knaggelstarr, kärrspärrmossa, nålstarr, röd skorpionmossa, späd skorpionmossa, stor skedmossa, ängsstarr. Foton visar ett kärr bitvis igenväxande med bladvass, ung klibbal och småtall.

09B4j13 Tillitetjärn 3,5 km V Källhult

Topogent kärr 1,4 ha (1,3 ha våtm). Fält 1996, 2014, 2018. Melleruds kn. Medelrikkärr.

Delobjekt 1: Topogent kärr

1,3 ha, glest träd täckt. Inga ingrepp.

Element 1: kärrgolv, fastmattekärr av örtstarr-vitmoss-brunmosstyp. Gräsull.

Delobjekt 2: Tjärn

0,1 ha

Element 1: gungfly, sumpkärr av ag-typ. Gotlandsag.

Beskrivning 1996

Kärrret domineras av ängsstarr och tuvsäv tillsammans med bl.a. pors och blåtåtel. Bottenskikt med purpurvitmossa och brunmossor. Förekomst av mellankrokmossa. Kring tjärnen växer en bård av gotlandsag.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2014, 09B4j130101 och 09B4j130102 (Miljöövervakning)

Detta kärr är ett ganska stort rikkärr med två åtskilda rikkärrsytor på var sin sida om Tillitetjärnet några kilometer N om Dalskog. I kanterna av tjärnen finns ag. Den nordöstra delen är störst och är i stort sett öppet. Enstaka låga martallar finns spridda liksom någon gran och björk. Sydöst om den lilla tjärnen finns en mindre och mer igenväxt rikkärrsyta. Den ursprungligen avgränsade ytan innehåller stora arealer sumpskog. Området omges av brukade skogsmarker med ganska stora hyg-gen. Det nordöstra kärrret är botaniskt rikast. Det är ett mjukmattekärr med stora ytor guldspärrmossa och korvskorpionmossa. I kärrret finns en hel del orkidéer, bl.a. noterades myggblomster, ängsnycklar och jungfru Marie nycklar vid besöket. Enligt skogsförvaltaren har mossnycklar noterats i denna del. Sumoskogen har röjts på några ställen för att ge mer ljus för kärrväxterna. Åtgärdsförslag: Den röjning som

gjorts kan utökas till fler delar av den omgivande sumpskogen. Det är viktigt att avverkat material forslas bort från kärret till fastmarken.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2018, 09B4j130102 (Miljöövervakning)

Området ligger en bit nordväst om naturreservatet Norra Båsan. Det omges av tallskog. Strax söder om området ligger en tjärn med ag. Kärret är plant och har ett visst sparsamt inslag av brunmossor och kalkgynnade kärlväxter. Blåtåteltuvor, trådstarr och pors dominerar. Förutom de kärlväxter som noterats i småprovytorna förekommer här även bland annat slätterblomma och kärrsälting. Bottenskiktet domineras av vitmossor och endast ett fåtal brunmossor med sparsamma förekomster noterades.

Naturvärde: Klass 3

09B5j09 Slattamad 8 km NNO Dalskog

Topogent kärr 2,4 ha (2,4 ha våtmark). Fält 1998, 2004, 2017. Melleruds kn. Medelrikkärr.

Delobjekt 1: Topogent kärr

2,4 ha. Öppet. Inga ingrepp.

Element 1: kärrgolv. Fastmattekärr av starrvitmoss-brunmosstyp. Snip.

Element 2: kärrgolv. Fastmattekärr av starrört-brunmosstyp.

Beskrivning 1998

Ett litet, topogent kärr som omges av skog. Norra delen domineras av fattigare vegetation med trådstarr och olika vitmossor. Snip och purpurvitmossa är dock mycket vanliga. I söder omväxlar fattiga ristuvor med blöta, rika partier. Dessa delar är örtrika och med brunmossor som dominerar i bottenskiktet. Förekomst av *Paludella squarrosa* (piprensarmossa). Helt utan ingrepp.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2004 (Miljöövervakning)

Slattamad är ett utomordentligt vackert exempel på medelrikkärr med rik och varierad

flora. Hydrologin är orörd och igenväxningen av buskar och träd måttlig. Maden, som troligen har slagits förr, kantas av en bård av glesa tallar med insprängda björkar, viden och pors. De centrala delarna har ett glest skikt av små tallar och björk som dock inte utgör hot mot de värden som finns här. Mosaiken av blöta höljor och tuvor i kärrets centrala delar är mest spännande. I höljornas botten finns fina mattor av korvskorpionmossa. Här växer också rikligt med snip, trådstarr, en del tagelsäv, vitag, storsileshår, vattenklöver, kråklöver och gräsull. I mattorna av korvskorpionmossa förekommer den ovanliga maskgulmossan, fetbålsmossa och praktflikmossa. Andra mossor som ses är späd skorpionmossa, guldspärrmossa, kärrbryum, räffelmossa, gyllenmossa, lockvitmossa, komossa, blek skedmossa och stor skedmossa. (Även piprensarmossa uppges i Våtmarksinventeringen). Mellan höljorna förekommer vackra, välvda tuvor av rostvitmossa. Spjutmossa saknas ute i det öppna kärret. I den västra kanten övergår de mest blöta delarna i tuvor av purpurvitmossa, blåtåtel, älggräs och knaggelstarr. Sumpnyckel och Jungfru Marie nyckel, hirsstarr, ängsvädd, vattenklöver, gräsull förekommer spridda i nästan hela kärret. Kärrspira, tätört, loppstarr, nålstarr, kärr- och sjöfräken har också flera bestånd. Vad jag dock lyckades se var ett exemplar av Europas längsta trollslända, en tjugig gulsvarttrandig kungstrollslända, (*Cordulegaster boltoni*). Kärret är ett mycket vackert medelrikkärr med rik och mångformig flora. Hydrologin är orörd vilket bidrar till en långsam igenväxning. För att långsiktigt värna om kärrets kvaliteter föreslås att försiktig röjning utförs med jämna mellanrum.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring)

Långsmalt rikkärr troligtvis i gammal traktorväg/dike/djurstig där det har öppnat upp sig mer i vissa delar. Igenväxning kan ske av vitmossor, och i söder även blåtåtel. Ligger på mosse och skogbevuxen myr.

Naturvärde: Klass 1.

09B5j10 Hålemaden 5 km V Håverud

Sumpskog 1,5 ha (1,5 ha våtmark). Fält 1998, 2012, 2016. Melleruds kn.

Delobjekt 1: Sumpskog

1,5 ha. Tätt trädäckat. Lokal hydrologisk påverkan från väg.

Element 1: kärrgolv, medelrikkärr.
Mjukmattekärr av starr-vitmoss-brunmosstyp.
Mossviol.

Beskrivning 1998

Området domineras av tät blandsumpskog med främst tall och björk. Centralt finns ett litet, halvöppet område med rikkärrsvegetation. Längs västra kanten löper en väg, i övrigt är området inga ingrepp.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2012 (Miljöövervakning)

Ett medelrikt, topogent kärr dominerat av ängsstarr, knaggelstarr, flaskstarr, hirsstarr, småstarr och oxstarr. Övriga framträdande inslag i fältskiktet är vattenklöver, älggräs, ängsvädd samt gräsull medan ängsnyckel, darrgräs, nålstarr, loppstarr och tagelsäv förekommer sällsynt. Intill kärret ligger en väg som dock inte verkar påverka kärret negativt. Åtgärdsförslag: Inga förutom att ha kärret under uppsikt. Viss gallring och buskröjning bör dock ske återkommande. Åtgärden är dock inte akut.

Naturvärde: Klass 2

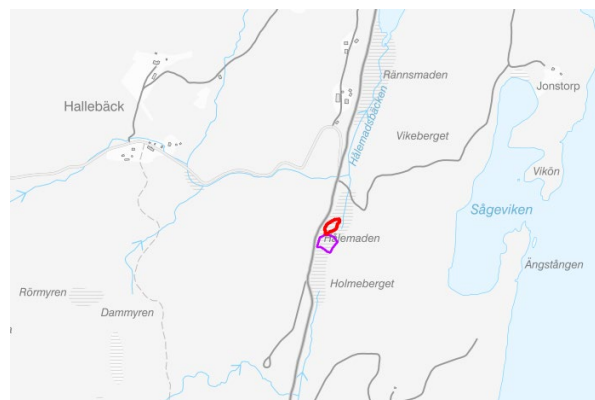
Beskrivning 2016, 09B5J100101 (Miljöövervakning)

Klartextbeskrivning från 2016 års miljöövervakning saknas. Data finns i accessdatabas. Kärret anges som medelrikkärr i excel-fil. Störning som noterats är: En landsväg löper intill och möjligen har anläggning av denna inneburit en viss påverkan. Noterade arter är bland annat bandpraktmossa, guldspärrmossa, gyllenmossa, hirsstarr, purpurvitmossa, späd skorpionmossa och tagelstarr. Foton visar ett kärr igenväxande med smågran och lövsly.

Naturvärde: Klass 3

Länsstyrelsens kommentar 2022: I miljöövervakningen 2012 flyttades inventeringspunkterna till en yta längre

norrut. Den gamla ytan ansågs inte vara rikkärr och har därför utklassats (se bilaga 2).

Figur 15. Röd yta avser idag befintligt rikkärr i Hålemaden.

09B5j11 Pers äng 2,8 km VNV Håbolsbyn

Sumpskog 5,2 ha (5,2 ha våtmark). Fält 1996, 2012. Melleruds kn. Medelrikkärr.

Delobjekt 1: Topogent kärr

1,5 ha. Öppet. Inga ingrepp. Medelrikkärr

Element 1: 1,8 ha, kärrgolv. Mjukmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Snip.

Delobjekt 2: Sumpskog

Beskrivning 1996

Området domineras av tät blandsumpskog med främst tall och björk. Centralt finns ett litet, öppet topogent kärr med rikkärrsvegetation. Fältskiktet domineras av trädstarr, hirsstarr samt blåtåtel och pors tillsammans med en del örter. Bottenskiktet domineras av brunmossor. Området har inga ingrepp.

Naturvärde: Klass 3

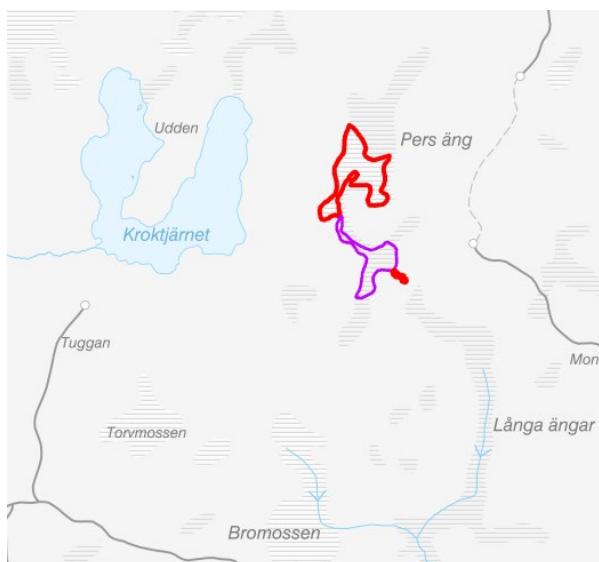
Beskrivning 2012, 09B5j110202 (Miljöövervakning)

Där punkterna låg fanns inget rikkärr om det nu någonsin funnits där? Där låg i stället ett fattigt -medelrikt starrkärr med stor dominans av trädstarr, småstarr, stjärnstarr, vattenklöver samt ett mycket litet inslag av blåsstarr, nålstarr och knaggelstarr. Som enstaka förekom slätterblomma och ängsstarr. Även ett trädskikt av björk och klibbal har etablerats sig sedan området brukades som äng för säkert många decennier sedan. Istället för att inventera denna del av våtmarken valdes en

del som låg intill och som mer påminde om ett rikkärr. Här dominerade småstarr, hirsstarr, loppstarr tillsammans med bl.a. ängsvädd. Här fanns även Jungfru-Marie nycklar, ängsstarr, ängsull, slankstarr, svinrot, sumpmåra m.m. Ett hygge går ända fram till kanten av kärret och bidrar till att grenrör uppträder invasivt. Bladvass saknas dock helt. Åtgärdsförslag: Återkommande slåtter och röjning krävs för att bevara områdets fina kvaliteter.

Naturvärde: Klass 2

Länsstyrelsen kommentar 2022: I miljöövervakningen 2012 flyttades inventeringspunkterna till en yta längre norrut. Den gamla ytan ansågs inte vara rikkärr och har därför utklassats (se bilaga 2).

Figur 16. Röda ytor är befintliga rikkärr i Pers äng. Den lilla i SO inventerades i miljöövervakningen 2012.

09B5j12 Sumpskog 0,5 km NNV Funnebo

Sumpskog 2,7 ha (2,7 ha våtmark). Fält 1996, 2014, 2017. Melleruds kn.

Delobjekt 1: Sumpskog

1,5 ha. Tätt träd täckt. Svag lokal påverkan från väg.

Delobjekt 2: Topogent kärr

1,2 ha, öppet, medelrikkärr

Element 1: 85 % golv, fastmattekärr av tuvsäv-blåtåtel-vitmoss-typ.

Element 2: 15 % golv. Fastmattekärr av starrört-brunmossstyp. Axag.

Beskrivning 1996

Området domineras av tät blandsumpskog. I den södra delen finns ett litet, öppet topogent kärr som till största delen domineras av tuvsäv, klockkljung och hirsstarr. Ett mindre parti har rikkärrsvegetation där axag är dominerande tillsammans med tuvsäv hirsstarr, blåtåtel och pors. Bottenskiktet domineras omväxlande av korvmossa och praktkrokmossa samt röd glansvitmossa, purpurvitmossa och sotvitmossa. Kärret saknar ingrepp men genom sumpskogen går en liten väg.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2014, 09B5j1202 (Miljöövervakning)

Objektet är beläget en dryg halvmil norr om Dalskog. Detta är ett tuvigt, ganska torrt och artfattigt rikkärr som domineras av blåtåtel. I kärret finns sprida tallar och en hel del yngre tall och björk tränger upp. I kärret finns glest med bladvass. Det omges av skogsmark med en hel del hyggen. Endast ganska små ytor bör klassas som rikkärr. Inga ovanligare arter noterades. Åtgärdsförslag: Inga åtgärder föreslås.

Naturvärde: Klass 4

Beskrivning 2017, 09B5j1202 (Kvalitetssäkring)

Fuktäng med blåtåtel och bladvass. Små partier med kalkfuktäng.

Länsstyrelsens kommentar 2019: Objektet kvarstår tills utförligare information finns.

Orust kommun

07A9j02 Rikkärr på Lyr, 1 km SO om Bäckeвик

Topogent medelrikkärr. Fält 2019. Orust kn. Naturreservat Stigfjorden.

Beskrivning 2019 (Basinventering Natura 2000)

Fint litet rikkärr i svacka. Övergår i kalkfuktäng mot lagunen (Inre Kilen).

Brunmossor. Möjligen späd skorpionmossa, guldspärrmossa och kalkkammosa. Finns även spjutmossa. Rikligt med jungfru Marie nycklar, darrgräs och ängsvädd. Förekomster av tätört, ängstarr och kärrspira. Röjningsbehov av klibbal, björk, en och vide samt öppning och viss komplettering av stängsel för att betesdjuren ska komma åt hela kärret. Mycket åkerfräken.

08A0j020101 Våtmark 450 m S om södra huset i Hjortsbacken, Boxvik, Tegneby sn.

Topogent kärr, <0,05 ha. Fält 2005. Orusts kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr
<0,05 ha, öppet. Inga ingrepp

Element 1: golv, mjukmattekärr av starr-brunmosstyp. Gräsull.

Beskrivning 2005

Mycket litet rikkärr i en svacka, eventuellt ett igenväxande dike. Mestadels mjukmatta, men även riktigt blöta lösbottenlika partier. Största värdena utgörs av de sparsamma förekomsterna av knaggelstarr och gräsull. Bottenskiktet domineras av stor skedmossa, men innehåller även ett par ytterligare rikkärrarter.

Naturvärde: Klass 3

08A0j030101 Kärr i Boxvik, 300 m SSO om husen Hjortsbacken, Tegneby sn.

Topogent kärr, ca 0,5 ha. Fält 2005, 2012, 2019. Orust kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr
ca 0,5 ha, öppet. Inga ingrepp

Element 1: kärrgolv, fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Tagelsäv, gräsull.

Beskrivning 2005

Öppet rikkärr i en svacka mellan bergknallar och fastmark. Ingen aktiv betes- eller slätterpåverkan, och ingen tydlig hydrologisk påverkan. Mestadels fastmatta med inslag av mjukmatta, men i norra delen blir det successivt blötare, fattigare och mer igenväxt. Kärret är artrikt med rikliga förekomster av tagelsäv, men även en del gräsull. Bottenskiktet är väl utvecklat, med rikliga mängder *Campylium stellatum*, *Scorpidium*

cossoni (späd skorpionmossa) och *S. scorpioides*. Dessutom hittades de i regionen mycket sällsynta arterna *Cinclidium stygium* (myruddmossa) och *Moerchia hibernica* (kärrmörkia). Tidigare är loppstarr funnen i objektet.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2012 (Miljöövervakning)

Ett fint, topogent, blött och delvis gungflyartat kärr av medelrik-fattig typ. Kärret karakteriseras av de rika förekomsterna av vattenklöver, pors, trådstarr och flaskstarr, i vissa delar även mycket vitag och knaggelstarr. Rikare partier med hirsstarr och kärrsälting m.m. förekommer ytterst sparsamt längst i sydost. I de blöta, otillgängliga höljorna växer vit näckros, blåsäv, tagelsäv, bäcknate, dvärgigelknopp, dvärgbläddra, blekbläddra och dybläddra. 7 stänglar bredkaveldun är allt som finns av den arten. Bottenskiktet domineras i partier av brunmossor som korvskorpionmossa, skorpionmossa och guldspärrmossa. I en av rutorna hittades även kärrspärrmossa, en sällsynt mossa. Åtgärdsförslag: Inga men på sikt gallring och röjning.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2019 (Miljöövervakning)

Detta är ett plant medelrikkärr med fin flora och ett par små gölar i den södra delen. Vegetationen är ganska högvuxen med rikliga förekomster av pors och trådstarr som dominerande arter. Kärret är beläget i en skogsmark men ett hästbete tangerar lokalen i den sydvästra delen. Den norra och mer smala delen växer nu igen eftersom ungbjörk tränger in i de vidträckta porsruggarna.

Naturvärde: Klass 2

08A1i010201 Litet kärr vid Vadet, Lilla Hermanö, Gullholmen sn.

Våtmarkskomplex ca 1 ha. Fält 2005. Orust kn.

Delobjekt 1: Fuktäng
ca 1 ha, öppet. Inga ingrepp

Element 1: artrik gräs-lågstarr-äng

Delobjekt 2: Topogent kärr

Öppet.

Element 1: kärrgolv, fastmattekärr av starrört-brunmosstyp. Darrgräs, ängsstarr, vildlin, gräsull.

Beskrivning 2005

Liten och mycket artrik kalkfuktäng (ca 1 ha) som övergår i ett blött fastmattekärr längre mot sydväst. Området ligger i en liten sprickdal strax invid stigen ca 200 meter NV om bron över det lilla sundet vid Vadet. Det rör sig om en öppen, plan kärrmarksyta med stark kalkpåverkan från skalgrus. Vegetations-typen domineras av fastmatta (artrik gräs-lågstarräng). I kanterna övergår kärret i artrika gräsmarker av olika slag. Förekomst av bl.a. källspärrmossa, kalkkammossa och späd skorpionmossa. Vegetationen domineras av ett stort antal gräs- och starrarter med inslag av orkidéer, svärdsilja, strandklo och humleblomster. Området betas av nötkreatur och är tämligen välhädat.

Naturvärde: Klass 2

Sotenäs kommun

08A6h04 Slätten, Hovenäs, Askum sn

Sluttande kärr, <0,05 ha. Fält 2005. Sotenäs kn.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

<0,05 ha, öppet-glest bevuxet. Lokalt stort av anslutande väg

Element 1: kärrgolv, mjukmattekärr av starr-brunmosstyp. Tagelsäv.

Beskrivning 2005

Litet, halvöppet och igenväxande rikkärr med källpåverkan alldeles intill grusvägen. Den mest värdefulla källpåverkade delen är bara ca 20 m² och avgränsas av en liten grusväg och övergår snabbt i en totalt igenväxt sumpmiljö dominerad av glasbjörk och Salix. Eventuellt är objektet en igenväxande gammal skalgrustäkt. Den källpåverkade delen är mycket värdefull med bl.a. tagelsäv, och där bottenskiktet domineras av *Campylium stellatum*, *Palustriella falcata* (klotuffmossa) och *Scorpidium cossoni* (späd skorpionmossa). Där växer dessutom den i regionen mycket sällsynta *Philonotis calcarea* (kalkkällmossa).

Den resterande delen av det halvöppna rikkärret är mer igenväxt med sly och har en mer trivial flora, men innehåller bl.a. *Cratoneuron filicinum* (källtuffmossa) som verkar gynnas av åtminstone viss igenväxning. Den helt igenväxta delen saknar i dagsläget rikkärrsarter. Det finns ett akut behov av en röjningsinsats i kärret.

Naturvärde: Klass 1

Strömstads kommun

09A6e01 Kärr med göl på Stora Tjälleskär, Tjärnö sn.

Topogent kärr, 0,01 ha. Fält 2006. Strömstads kn. Natura 2000-område Kosterfjorden-Väderöfjorden.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,01 ha, öppet, medelrikkärr. Inga ingrepp

Element 1: kärrgolv, fastmattekärr av starrört-brunmosstyp.

Beskrivning 2006

Det lilla kärret, ca 100-200 m² stort, öppet och exponerad, omges av en bård av buskvegetation. Vegetationstypen är till övervägande delen ett fastmattekärr, men övergår mot mitten i en öppen mossgöl omgiven av mjukmattor. Det rör sig om ett intermediärt kärr med kalkpåverkan i kanterna. Kärrets vegetation domineras av blåtåtel, hundstarr, hirsstarr och pors. Längre mot sydöst, mot båttilläggsplatserna på öns innersida, finns ytterligare en mossgöl med liknande karaktär. Denna är emellertid mer igenväxt med björk m.m. Koordinaterna stämmer emellertid något bättre med det förstnämnda kärret.

Naturvärde: Klass 2

09A6f01 Kärr på Ramsholmen 5 km SSO Kosterfjorden

Topogent kärr, 0,3 ha (0,3 ha våtm.). Fält 2014. Strömstads kn. Inga ingrepp. Natura 2000-område Kosterfjorden-Väderöfjorden.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,3 ha, öppet, medelrikkärr. Inga ingrepp

Element 1: kärrgolv, fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp.

Beskrivning 2014 (Kvalitetssäkring)

Objektet ligger på ön Ramsholmen i södra Kosterarkipelagen. Hela ön är en betesmark och betas av får. De välhävde strandängarna visar på att betestrycket är hårt. Det har nyligen utförts naturvårdsbränningar samt röjning av sly och träd. Kärrret domineras av starr, främst hundstarr *C. nigra*, vilken bildar tuvor tillsammans med räffelmossa. Buskskikt saknas, förutom ett mindre videsnår i sydöstra hörnet. De två vanligaste mossorna och rikkärrsindikatorerna är guldspärrmossa *Campylium stellatum* och spåd skorpionmossa *Scorpidium cossonii*. Dessa dominerar bottenskiktet. Ytterligare en god rikkärrsindikator är kärrbryum *Bryum pseudotriquetrum*. Darrgräs noterades på torrare partier i kantzonen. Vid tillrinningsområdet i norr finns en mindre vattenspegel. Avrinning sker i sydöst.

Naturvärde: Klass 3

Länsstyrelsens kommentar 2019: Detta ska komma från NNK men ytan finns inte naturtypssatt. I Ängs- och betesinventeringen är ytan klassificerad som 6410 (fuktäng).

09A7g01 Våtmarker på Lindholmen 6 km SSV Strömstad

Från VMI. Fält 1990-1991. Strömstads kn.

Länsstyrelsens kommentar 2019: Objektet har kommit in som förslag i kvalitetssäkringsarbetet. Det är inte besökt sedan VMI och bör återbesökas om det ska gå att avgränsa eventuella rikkärr. På karta ser det ut att delvis vara bebyggt.

10A1h02 Mosse SO om Bräckeavattnet, Hogdal sn.

Topogent kärr 2-3 ha (2-3 ha våtm). Fält 2005, 2017. Strömstads kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

Element 1: 2-3 ha, kärrgolv, öppet, mjukmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Snip.

Beskrivning 2005

Ett stort, plant och relativt öppet kärr som bitvis domineras av bladvass, men i andra delar med lågvuxen vegetation. Kärrret domineras av mjukmatta, men med inslag av fastmatta och lösbotten. P.g.a. kalkningen är florasammansättningen mycket underlig. Vegetationstyp innan kalkning är okänd. Inga tydliga tecken på hydrologisk påverkan. På ett par platser hittades oupplöst kalk, och dessutom saknas vitmossor *Sphagnum* nästan helt i hela kärrret. Bara på enstaka platser, t.ex. närmast utloppet i sjön finns någorlunda intakta mattor av vitmossor, och avsaknad av kalkgynnade arter (*Sphagnum denticulatum*, *S. inundatum*, *S. subnitens* och *S. papillosum*). Dessutom är flera störningsgynnade mossor vanliga, bl.a. *Bryum* spp. och *Fissidens adiantoides* som bitvis är dominerande. Dessutom lyser ruderväxten kanadensiskt gullris gul på långt håll på ett par platser. *Riccardia multifida* påträffades (ny för Bohuslän). Det mest underliga inslaget i kärrret var de i Sydsverige mycket sällsynta, kalkkrävande arterna *Catoscopium nigrum*, *Paludella squarrosa* och *Meesia uliginosa*. Det verkar osannolikt att dessa exklusiva, nordliga rikkärrsarter skulle ha funnits i kärrret innan kalkningen. Kärrret bedöms värdefullt ur ett floristiskt perspektiv.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring)

Kalkat kärr 1,79 ha. Något snötäckt. Kärr/mosse/skog. Inga rikkärrsmossor funna. Mycket organiskt material. Bladvass, starr, pors.

Naturvärde: Klass 2

Länsstyrelsens kommentar 2019: Objektet kvarhålls i väntan på utförligare information.

Tanums kommun

08A9h01 Fuktäng och kärr 200 meter SSO röset på Dannemark, Svenneby sn.

Sluttande kärr < 0,5 ha. Fält 2005. Tanums kn. Naturreservat Ulön-Dannemark.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

< 0,5 ha, öppet-glest träd täckt. Inga ingrepp

Element 1: kärrgolv, fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Hartmanstarr, ängsstarr, darrgräs, vildlin.

Beskrivning 2005

Svagt lutande och översilad bergslutning med mosaik av gräs-lågstarräng, pors-blåtåtelsamhällen, klockljunghed, torrängssamhällen och längre ner mot svackan och stigen kärrikliknande växtsamhällen av fastmattety. Kalkkammossa och späd skorpionmossa förekommer i bottenskiktet. Kärrren torkar sannolikt ut under högsommaren. Det finns också ett par mindre vattensamlingar i området. Området är tämligen litet och själva kärret är maximalt 0,5 ha. Buskskiktet, som domineras av brakved, enbuskar och Salix, håller på att breda ut sig pga bristande hävdtryck.

Naturvärde: Klass 2

09A2g020101 Våtmarker på Otterön 5 km SSV Grebbestad

Våtmarkskomplex, 40 ha (40 ha våtm.). Fält 1991, 2014, 2018. Tanums kn. Naturreservat Otterön, Natura 2000-område Tanumskusten.

Delobjekt 1: Topogent kärr

30 ha fördelat på 9 eller fler ytor, öppet. Inga ingrepp.

Element 1: kärrgolv, öppet, mjukmattekärr av starr-vitmoss-brunmosstyp.

Beskrivning 2008 (Inventering av sällsynta grynsnäckor)

Rikkärr i flack sänka mellan berg, i V övergående i betad ängsmark. I centrala delen öppna gölar, här något vass. Perifert låga vide- och björkbuskar. I centrala kärrytan dominerande blåtåtel-lågstarräng. Lokalt pors. Även inslag av gräsull, kärrspira, blodrot. Lokalt vattenklöver, kabbleka. Botten av brunmossor. Kärrret har en artrik och diversifierad molluskfauna med en rad karakteristiska hygrofila arter som *Carychium minimum* (ängsdvärgsnäcka), *Oxyloma elegans* (mindre bärnstenssnäcka), *Euconulus praticola* (kärrkonsnäcka), *Zonitoides nitidus* (kärrglanssnäcka) och *Deroceras laeve* (sumpsnigel). Dessutom förekommer tre för rikkärr karakteristiska arter: *Pupilla pratensis*

(kärrpuppsnäcka), *Vertigo angustior* (smalgrynsnäcka) – Natura 2000-art – och den sällsynta *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka), den sistnämnda även rödlistad och endast funnen på två lokaler i Bohuslän.

Kalkkärrsgrynsnäckan påträffades endast som ett fårskt tomskal, men eftersom biotopen är intakt finns det ingen anledning att anta att den inte lever kvar i kärret. Den artrika och speciella molluskfaunan ger kärret en särställning i denna del av länet.

Skötselrekommendationer: I stort fri utveckling som öppet rikkärr av lågstarrängtyp. Vassens utveckling bör övervakas, om den breder ut sig och tar över i starrytorna bör hävs sättas in. Övervaka också eventuella eutrofieringseffekter från ängsmarken. Värdering: Mycket högt skyddsvärde.

Beskrivning 2014 (Kvalitetssäkring)

Objektet ligger på sydvästra udden av Otterön och ingår i Otteröns naturreservat. Både mufflonfår och nötdjur betar här. Hävden är god, strandängarna söder om objektet är välbetade. På ön finns också välkända skalgrusbankar med en mycket artrik flora. Kärrret är mestadels öppet, endast i en mindre del i norra änden växer ett tätt bestånd av klibbal och slån. Botten är mjuk och lerig. Starrtuvor växer glest. Dominerande mossor är späd skorpionmossa, skorpionmossa och guldspärrmossa. Dessa arter förekommer i rikliga mängder. Tillrinning sker från ett soligent kärr i norr som inte påvisar några rikkärrsindikationer. Avrinning sker söderut i en bäck som rinner genom betade strandängar. I kärret finns öppet vatten. Centralt växer också ett minde vassbestånd. Kärrspira förekommer glest. Enligt Artportalen förekommer kalkkärrgrynsnäcka och ängsstarr i objektet, dessa är också goda rikkärrsindikatorer. Inga behov av åtgärder.

Naturvärde: Klass 2.

Beskrivning 2018 (Miljöövervakning)

Ett topogent kärr. På Otteröns sydvästra udde i anslutning till välhävdade strandängar breder ett kärr ut sig. Kärrret är mestadels öppet med stora vattenytor. Utflödet regleras då det utgör en viktig vattenkälla för betesdjuren under mycket varma somrar denna 2018. Vid tuvor och stenar noterades rikkärrsmossor som

Preissia quadrata och *Campylium stellatum*. Goda förekomster av *Hamatocaulis vernicosus* i nordöstra hörnet av kärret. Arten växte öppet i blöta partier. Kärlväxtfloran är också mycket rik med bland annat ängsstarr, kärrspira, ag och Jungfru Marie nycklar. Kärrsälting är också vanlig. Från norr ansluter ett bäckdråg från ett soligent fattigkärr. Bäckdråget går igenom kärret och mynnar i sydost. Ett visst inslag av skalgrus finns i sanden. Området betas och är väl hävdad. I norra änden av kärret växer ett tätt slånbuskage. Buskaget kommer röjas på inrådan av inventeraren då förvaltaren stod för transport till Otterön. Objektet är av särskild vikt på grund av förekomst av käppkrokmossan, *Hamatocaulis vernicosus*.

Naturvärde: Klass 2

09A4f01 Fastmattekärr på Långeskär, Tanums sn

Topogent kärr 0,01 ha. Fält 2005, 2017. Tanums kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr
0,01 ha, öppet. Inga ingrepp

Element 1: kärrgolv, fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Späd skorpionmossa, kalkkammossa, gräsull.

Beskrivning 2005

Bara 10 meter från vattenbrynet ligger detta mycket lilla rikkärr, på en hylla mellan sandstrand och berghällar. Bland kärlväxterna noterades rikligt med gräsull och bland mossorna förekom främst *Campylium stellatum* men även t ex *Scorpidium cossoni* m. fl rikkärrsarter. och *Drepanocladus* Loppstarr, ängsstarr, tagelstarr och tagelsäv har tidigare noterats av Kjell Emanuelsson. Dessa arter finns troligen kvar men kunde ej återfinnas vid fältbesök i slutet av september. I omgivningen till kärret finns fina gräsmarker på skalgrus som dock håller på att växa igen med ljung och krypenar. Åtgärdsförslag: Bränn ljung och enar i omgivande marker.

Naturvärde: Klass 2

Digital karta och flygbild saknas

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring)

Ett mycket artrikt rikkärr på ön Långeskär utanför Tjurpannans kust. Trots den begränsade ytan finns ovanligt många

rikkärrsarter. Det finns idag inget hot emot kärret, så länge besökare är försiktiga vid besök på platsen.

Naturvärde: Klass 1

09A4g Rikkärr 100 m ONO Rävsnäsbuktens inre ände

Svagt soligent rikkärr 0,02 ha. Fält 2008. Tanums kn. Naturvårdsområde Tanumskusten.

Beskrivning 2008 (Inventering av sällsynta grynsnäcker)

Litet, källigt rikkärr i i flack luta mot SO ner mot havet. Delvis starkt igenväxt med björk, även tall. Pors. Dominerande lågstarrpartier, med insprängd blåtåtel, även andra gräs. Ängsvädd, blodrot, även kråklöver. Kärret hyser en rad karakteristiska hygrofila arter: *Carychium minimum* (ängsdvärgsnäcka), *Carychium tridentatum* (skogsdvärgsnäcka), *Euconulus praticola* (kärrkonsnäcka) och *Deroceras laeve* (sumpsnigel). Dessutom förekommer den rödlistade och sällsynta *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka) i en svag population – en av två kända förekomster i Bohuslän. Faunan i kärret är något artfattigare än vid undersökningen på 1960-talet, kärret har vuxit igen och är delvis förändrat men mindre rikkärrspartier finns fortfarande kvar. För att kalkkärrsgrynsnäckan ska kunna kvarleva måste lokalen ha kvar sin prägel av öppet, källigt rikkärr av lågstarrängtyp. Kärrytorna bör gynnas genom att uppslag av björk avlägsnas. Kärret övervakas med hänsyn till igenväxning.

Värdering: Högt skyddsvärde (översatt till klass 2)

09A4g03 Hällsö. Sumpområde med göl, V om Stenrävlet, Tanums sn.

Topogent kärr, 0,2 ha. Fält 2006. Tanums kn. Naturreservat Hällsö, Natura 2000-område Tanumskusten.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,2 ha., öppet. Inga ingrepp. Medelrikkärr

Element 1: kärrgolv, sumpkärr av starr-örttyp.

Beskrivning 2006

Ett öppet, plant sumpkärr i en sänka nära havstranden. Kärrret omges av hållmark och busksnår med viden och björk. Starr dominerar fältskiktet och plattstarr spelar en framträdande roll. Bland kärllväxterna förekommer också ängsstarr, hartmannsstarr och Jungfru Marie nycklar (Kjell Emanuelsson, Bohusläns Flora). Bland mossorna märks främst *Campylium stellatum* men även *Bryum pseudotriquetrum* och *Fissidens adiantoides*. I omgivningen finns gräsmarker med bl a jungfrulin och vildlin. Åtgärdsförslag: Røj bort buskage som växer in i kärrets kanter.

Naturvärde: Klass 2

09A5g0101 Vadkilen på Kalvö 12 km NV Tanumshede

Strandkomplex, 15 ha (15 ha våtm). Fält 1990, 2006. Tanums kn. Naturreservat och Natura 2000-område Trossö-Kalvö-Lindö.

Delobj. 1: Marin strandäng

12 ha, öppet. Stark lokal påverkan från dikning.

Element 1: kärrgolv, öppet. Medelrikkärr. Gräs/starrvegetation.

Element 1, underelem. 1: kärrgolv, 30 % av delobjektytan, 1-3 % krontäckning, barrskog. Fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp.

Element 1, underelem. 2: kärrgolv, 30 % av delobjektytan, 1-3 % krontäckning, barrskog. Fuktäng av gräs-lågstarrtyp, staggängsvar.

Element 1, underelem. 3: kärrgolv, 5 % av delobjektytan, 1-3 % krontäckning, barrskog. Fuktäng av gräs-lågstarrtyp.

Element 1, underelem. 4: kärrgolv, 10 % av delobjektytan. Fuktäng av högörstyp.

Beskrivning 2006

En ganska stor öppen fukthed med inslag av rikkärrvegetation. Marken är tuvig, och på tuvorna växer ljung, kråkris och lågvuxna enar. Mellan tuvorna finns kärr och fukthedsvegetation. Bland rikkärrarterna noterades bl a *Campylium stellatum*, *Campyliadelphus elodes* och *Scorpidium cossoni*. I diket längs vägen finns rikligt med *Scorpidium scorpioides* och flera andra

rikkärrarter. Bland kärllväxterna förekommer darrgräs, loppstarr, plattstarr, vippstarr, tagelstarr, ängsstarr, slankstarr, jungfrulin, liguster, krissla och spåtistel (Bohusläns flora – Olof Holmstrand). Åtgärdsförslag: Detta rikkärr skulle sannolikt gynnas av att man mekaniskt tog bort en stor del av tuvorna och det ackumulerade humuskiktet så att grundvattnet bättre påverkade markens ytskikt.

Naturvärde: Klass 2

Länsstyrelsens kommentar 2019: Var tidigare namnsatt som Fukthed, 350 m NNO Örnekullen, Lindön i geodatalagret LstO Rikkärr men det objektet saknades då i denna katalog. Objektet delar VMI-objekt. Om det finns rikkärr 350 m NNO Örnekullen så bör det avgränsas inom samma VMI-objekt.

09A5g0102 Fukthed, 350 m NNO Örnekullen, Lindön

Från VMI. Fält 1990-1991, 2005? Tanums kn. Naturreservat och Natura 2000-område Trossö-Kalvö-Lindö.

Länsstyrelsens kommentar 2019: Oklart om här finns rikkärr men eftersom kärret vid Vadkilen på Kalvö varit namnsatt så här i geodatalagret LstO Rikkärr redan 2008 så bör kanske ett försök göras att avgränsa eventuella ytterligare rikkärr. Förslagsvis inom den separata ytan i VMI-objektet väster om vägen, men kanske även på strandängarna öster om vägen. Ett förslag på inventeringsområde finns i geodatalagret LstO Rikkärr.

09A5g02 Raftötångstjärnet 10 km NV Tanumshede

Sumpskog, 14 ha (13 ha våtm). Fält 2006, 2017. Tanums kn.

Delobj. 2: Tjärn

1 ha, öppet. Inga ingrepp

Element 1: gungfly, medelrikkärr, mjukmattekärr av starr-vitmoss-brunmosstyp.

Beskrivning 2006

Raftötångstjärnet omges av gungflyn och högvuxen vegetation med bl a trådstarr, vass och smalkaveldun. Av intressantare kärllväxter

förekommer också slokstarr och kärrbräken. Bottenskiktet domineras av *Sphagnum* spp. och *Calliergonella cuspidata*.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring)

Sumpskog, kärr, skog, fuktäng med flaskstarr osv. Mycket bladvass, kaveldun, pors, vitmossor finns.

Naturvärde: Klass 2

Länsstyrelsens kommentar 2017: Objektet kvarstår tills bättre data finns.

09A5g0401 Fukthed, 120 m NNV om kumlet på ön Bissens högsta topp, V om Resö

Fuktäng, 1 ha (1 ha våtmark). Fält 1990–1991 (VMI), 2006. Tanums kn. Botaniska värden. Natura 2000-områden Kosterfjorden-Väderöfjorden, Tanumskusten.

Delobj. 1: Fuktäng

1 ha, öppet. Inga ingrepp. Medelrikkärr

Element 1: kärrgolv, öppet. Gräs/starrvegetation.

Element 1, underelem. 1: kärrgolv, 30 % av delobjektytan, 1-3 % krontäckning, lövskog. Fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp.

Element 1, underelem. 2: kärrgolv, 30 % av delobjektytan, 1-3 % krontäckning, lövskog. Fuktäng, gräs-lågstarttyp, artrik variant.

Element 1, underelem. 3: kärrgolv, 40 % av delobjektytan. Fuktäng av högrörttyp.

Beskrivning 2006

Litet kärr i svacka mellan berghällar, strax intill stranden, längst in i viken på Bissen. Skalgrus. 0,01 hektar. Kärrret är öppet men tallar och enbuskar växer in från kanterna. Bottenskiktet utgörs av en fastmattna dominerad av *Campylium stellatum*. Flera andra rikkärrsmossor förekommer. Bland kärlväxterna noterades vildlin och kärrfibbla vid fältbesök i oktober. Dessutom förekommer loppstarr och hartmansstarr (Olof Holmstrand – Bohusläns Flora). Åtgärdsförslag: Røj bort buskage som växer in i kärrets kanter.

Naturvärde: Klass 3

09A5g04 Våtmarker på Bissen 14 km NV Tanumshede

Förslag på möjliga rikkärrsobjekt från Pro Natura 2019. Artrika kalkfuktängar på en skärgårdsö. Bör fältbesökas och statusbedömas på kärlväxter och mossor. Fyra ytor från VMI inom Natura 2000-områdena Kosterfjorden-Väderöfjorden och Tanumskusten.

Naturvärde: Klass 2

Länsstyrelsens kommentar 2019: Ytterligare fyra kärrytter finns avgränsade på Bissen.

Dessa inventerades också i VMI. Objekten har kommit in som förslag i kvalitetssäkringsarbetet. De är inte besökta sedan VMI och bör återbesökas om det ska gå att avgränsa eventuella rikkärr.

09B3a01 Toröds mossen 10 km SO Tanum

Sluttande mosse 71 ha. Fält 1977, 2009, 2017. Tanums kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,5 ha rikkärr, glest trädtäckt. Inga ingrepp.

Element 1: kärrgolv. Fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp, warnstorffii-variant.

Beskrivning 1977

Kärret är översiktligt beskrivet i rapporten Toröds mossen, Vegetationsbeskrivning, Naturinventeringar i Göteborgs och Bohus län 1978:7. Glest trädtäckt medelrikkärr som är tuvigt och relativt torrt. Nordöstra delen är rikast med bl.a. gyllenmossa, korvmossa, purpurvitmossa och praktkrokmossa i bottenskiktet.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2009 (Toröds mossen i Tanums kommun, utredning)

Något hundra tal meter sydväst om mossen ligger ett rikkärr på en gammal skalgrusbänk. Kärrret dräneras mot norr till Toröds mossen och hör hydrologiskt till denna mosse. Endast få rikkärr på skalgrusbänkar förekommer i landet. Kärrret är glest bevuxet med träd –tall, björk, gran och sparsamt med klibbal. I kanterna finns en del gamla träd av klibbal och

björk. I buskskiktet finns en del brakved samt ganska mycket pors. Kärret är ursprungligen ganska torrt men här finns rikligt med tagelstarr som mest markanta rikkärrsväxt. Notabelt är också förekomsten av den rödlistade loppstarr. Även många andra starrarter finns här som flaskstarr, hundstarr, slidstarr, nålstarr, grönstarr, hirsstarr, stjärnstarr, gråstarr och blåstarr. Av övriga växter märks fläckigt nyckelblomster, kärrsilja och kärrsälting. Bland rikkärrsmossor noterades *Sphagnum warnstorffii* och *Calliergonella cuspidata*. Här har också noterats (Hallingbäck 1997) *Scorpidium revolvens*, *S. scorpioides* och *Tomenthypnum nitens*. Tyvärr har detta kärr utsatts för en mycket kraftig dikning. Det är angeläget att snarast återställa hydrologin genom att fylla igen och proppa diken och ta bort dikesmassorna från dikeskanterna. Dikningen har emellertid lett till en förklaring av varför här finns ett rikkärr – något som är mycket förvånande med tanke på den magra berggrunden och de tunna jordlagren i området. Dikesmassorna är fyllda av skal från en underliggande skalgrusbänk! Detta är alltså ett av få rikkärr belägna på skalgrus i Bohuslän och därmed i landet. Kärret sydväst om Torödmossen har inte en kärlväxtflora i paritet med kalktrakternas rikkärr. Endast tagelstarr och loppstarr är krävande rikkärrsarter. Men mossfloran uppfyller väl kriterierna för rikkärr. Kärret är ett halvt hektar.

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring)

Sluttande mosse, 0,52 ha. Något snötäckt. Fuktäng, kärr, sumpskog, vitmossor, starr, pors, blååtätel. Troligtvis ej rikkärr, inga signalarter funna.

Naturvärde: Klass 1

Länsstyrelsens kommentar 2019: I uppdraget 2017 ingick att hydrologiskt avgränsa rikkärren. Snötäckt mark var inte tillåten. Objektet kvarhålls i väntan på utförligare underlag.

09B5c05 Våtmark, 160 m V om Helgas tjärn, Fagerhult

Topogent kärr, ca 0,2 ha. Fält 2005, 2017. Tanums kn. Medelrikkärr.

Delobjekt 1: Topogent kärr

Ca 0,2 ha, öppet. Inga ingrepp.

Element 1: ca 0,2 ha, golv, fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Gräsull.

Beskrivning 2005

Öppet rikkärr i smal spricka mellan två bergknallar med hyggen. Genom kärret rinner ett litet dråg eller en diffus bäck. Ingen tydlig hydrologisk påverkan. Mestadels fastmatta med inslag av mjukmatta.

Öppet, relativt artrikt rikkärr med relativt rikligt med slidstarr, knagglestarr och gräsull. Bottenskiktet domineras av vitmossor, bl.a. de kalkgynnade arterna *Sphagnum teres* och *S. warnstorffii*. Bohusläns Flora har tidigare även hittat loppstarr (rödlistad som Sårbar, VU) i objektet.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring)

0,2 ha. Dråg omgivet av bergväggar. Vegetationen domineras av Sphagnum-arter. Naturvärde: Klass (saknas i redovisningen)

Länsstyrelsens kommentar 2019: Objektet kvarstår tills utförligare beskrivning finns.

09B5c06 Myr, 360 m VSV om Helgas tjärn, Fagerhult

Topogent kärr, ca 1 ha. Fält 2005. Tanums kn. Medelrikkärr.

Delobjekt 1: Topogent kärr

Ca 1 ha, öppet. Inga ingrepp.

Element 1: ca 1 ha, kärrgolv, mjukmattekärr av starr-brunmosstyp.

Beskrivning 2005

Relativt öppet rikkärr som avgränsas av skogklädda berg. Ingen aktiv betes- eller slätterpåverkan, och ingen tydlig hydrologisk påverkan. Fastmatta, mjukmatta och sparsamt med lösbotten. Halvöppet, relativt artrikt rikkärr med ett dråg som flyter norrut. I södra delen finns stora bestånd med bladvass, men trots det är mossfloran relativt artrik med rikkärrsarter som *Campylium stellatum* och *Scorpidium cossoni*. Bottenskiktets dominanta arter är främst vitmossorna *Sphagnum papillosum* och *S. warnstorffii*.

Naturvärde: Klass 3

Uddevalla kommun

08B2f02 Rikkärr vid Lilla Djup 5 km NO Ljungskile

Topogent kärr 3 ha (2 ha våtm). Fält 1990, 2004, 2010. Uddevalla kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr
3 ha.

Element 3: gungfly, mjukmattekärr av agtyp. Gräsull.

Delobjekt 2: Topogent kärr
0,5 ha, öppet.

Element 1: kärrgolv, fastmattekärr av starr-vitmos-brunmosstyp.

Element 2: kärrgolv, sumpkärr av agtyp.

Delobjekt 3: Sluttande kärr
0,5 ha, öppet.

Element 1: golv, mjukmattekärr av starr-vitmosstyp.

Element 2: golv, mjukmattekärr av starr-brunmosstyp.

Element 3: källa, källkärr av Cratoneuron-typ. Ängsstarr och gräsull.

Beskrivning 1990

Sluttande översilningskärr utmed bäck. 0,5 hektar. Fattigkärr med inslag av små rikkärrsmattor med källpåverkan. Mjukmattor av starr-brunmosstyp och källkärr av Cratoneuron-typ. Opåverkat. Ett lite sluttande fattigkärr utmed en bäck. Hela kärret är ganska varierat med blöta höljor, översilning och källflöden. Längs nordöstra kanten kommer ett mindre källflöde där vegetationen är särskilt rik. Här växer bl a ängsstarr, knagglestarr, gräsull och tätört. Ett stort bestånd av brunstarr finns också. Bland mossorna märks bland annat mattor med *Palustriella falcatum* (klotuffmossa) och *Scorpidium revolvens*. Liten sjöstrand med gungfly vid sydvästra utloppet av Lilla Djup. I strandkanten växer ag. Vegetationen för övrigt domineras av vass. Gräsull och tätört

förekommer relativt sparsamt. Vitmossor dominerar men kring utloppet finns blöta partier med rikkärrsmossor som *Campylium stellatum*, *Pseudocallergionella trifarium*, *Scorpidium revolvens* och *Scorpidium scopioides*. Omedelbart väster om sjön finns ett litet svagt sluttande skogskärr till stor del bevuxet med yngre gran, tall, björk och klibbal. Bottenskiktet domineras av vitmossor av fattig typ. Bland dessa förekommer *Sphagnum warnstorfi*. För övrigt förekommer loppstarr, knagglestarr och kärrfibbla. Det finns stort behov av restaurerings och skötselåtgärder i båda kärren. Sjöstranden behöver röjas från vass. Vassbränning och återkommande vasslätter är önskvärt. Det lilla skogskärret behöver röjas från sly och ungträd. Enligt Bohusläns Flora har även knärot, myggblomster och brunag noterats i kärret.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2004 (Miljöövervakning) 08B2f020201, 08B2f020202

Djupt inne i skogarna på Bredfjället nordost om Ljungskile ligger en mycket intressant våtmark kring en liten sjö kallad Lilla Djupsjön. Området har uppmärksamats tidigare bl.a. i våtmarksinventeringen där det erhållit högsta klassen 1. I kärren växer en del ag vid sjöns södra ände. Bottenskiktet är i detta parti rikkärrsbetonat med korvskorpionmossa som dominerande art. Tendenser till rikkärrsmiljö finns även i anslutning till sjöns tilloppsbäck strax sydost om sjön. Av kalkkrävande arter noteras även maskgulmossa, röd skorpionmossa, späd skorpionmossa, stor fickmossa, spjutmossa och kärrbryum. I sjökanten ses blek skedmossa. Bäckens rinner upp i ett mindre källdrag med klubbalkog. I detta skogsparti ses arter som inte noteras runt sjön, exempelvis älggräs, Plagiomniumarter, stor tujamossa och knagglestarr. På ved i närliggande skog ses även signalarten kornknutmossa. Vegetationen runt sjön är mycket särpräglad genom att arter som myrlilja och klockjung trängs ihop med partier av bladvass. Ett besök i bästa blomningstid torde vara en magnifik naturupplevelse i färger. Pors är vanligt förekommande liksom vitag, trådstarr, stjärnstarr, blåtåtel, kärrsilja och ljung. Andra arter som finns här är exempelvis rosling, vattenklöver och tranbär. Martallar, björk,

klibbal och gran förekommer glest över hela kärrytan. Bottenskiktet domineras helt av Sphagnumarter som sumpvitmossa, lockvitmossa och purpurvitmossa. Det är märkvärdigt att flera av de arter som omnämns i underlaget, kärrbräken, tätört, myggblomster, tagelsäv, gräsull och ängsstarr, inte noteras alls vid mitt besök. Det sena besöksdatumet kan möjligen vara en orsak till detta liksom 15 års påverkan av luftnedfall och igenväxning. Som kuriosas kan nämnas att en huggorm sågs ute i kärret. Observationen av huggorm i våtmarksmiljö var den andra i september under årets inventering. Kärren är goda exempel på myrlilja-klockljangsamhällen och mycket bevarandevärda. Artsammansättningen är intressant där ag utgör kronan på verket. Kärrret bör högprioriteras inom ramen för statlig och kommunal naturvård.

Naturvärde: Klass 1

**Beskrivning 2010 (Miljöövervakning)
08B2f020201, 08B2f020202**

Detta lilla sjöstrandkärr är beläget långt in i skogen, invid Djupsjöns södra ände. Vanligt förekommande arter är bladvass, blåtåtel, pors och myrlilja samt vattenklöver och hirsstarr. Inte många rikkärrs(kärl-)växter påträffas i området överhuvudtaget. Utöver kalkindikatorn hirsstarr, finns endast enstaka gräsull och lite knaggelstarr. Enligt gamla uppgifter från våtmarksinventeringen ska här tidigare ha funnits bl a. myggblomster, tagelsäv, ag och tätört. Ingen av dessa arter påträffades dock 2010. Här finns dock också många icke kalkkrävande arter, som klocklång, ljung, vitag, kärrsilja, småsilehår och ängsull. Bottenskiktet täcks nästan helt av vitmossor. Här finns både kalkkrävande arter som purpurvitmossa och lockvitmossa, men också mer triviala arter som krokvitmossa. Även utpräglade skogs- och fattigkärrsvitmossor förekommer frekvent. I bottenskiktet finns också en del späd skorpionmossa, guldspärrmossa, korvskorpionmossa, röd skorpionmossa samt enstaka förekomster av fetbålmossa, stor skedmossa, spjutmossa, och maskgulmossa. Brunmossornas sammanlagda täckningsgrad är låg, ca 5 %. Förekomsten av rikkärrsarter är sparsam och vitmossorna har börjat ta överhanden. Det skulle vara positivt för

områdets rikkärrskvalitéer om träd- och buskskikt samt vitmossetuvor avlägsnades och hävden togs upp. Man har tidigare ansett att kärret bör högprioriteras inom ramen för statlig och kommunal naturvård och det är nu hög tid att någon tar sig an kärret innan igenväxningen går för långt och rikkärrsarterna försvinner helt.

Naturvärde: Klass 2

**Beskrivning 2014 (Miljöövervakning)
08B2f0203**

Denna våtmark är belägen i en smal sprickdalgång strax söder om sjön Stora Djup i Uddevalla kommun. Ytan är att betrakta som ett medelrikkärr med inslag av både fattiga partier och sumpkärrspartier. En mindre bäck rinner igenom hela våtmarken och betydande delar av våtmarken påverkas av vatten från bäcken. I dessa delar är bottenskiktet svagt utvecklat. Skogsmarken söder om våtmarken har tidigare om-fattats av avverkning och här finns nu 20-åriga granplanteringar. I våtmarken syns fortfarande körspår efter skogsbruksåtgärderna. I kärret finns gott om död ved, främst av klibbal och tall. Åtgärdsförslag: Inga skötselåtgärder föreslås i våtmarken.

Naturvärde: Klass 3

08B6F02 Madkärren 9 km NNO Uddevalla

Strand vid vattendrag, 20 ha (20 ha våtm). Fält 1990. Uddevalla kn. Botaniska värden. Alternativt namn: Kärr-fukthed vid sidan av Båveån, 120 m N om vägbro, N om Lunddalen.

Delobj. 1: Mad vid vattendrag

16 ha, öppet. Stark lokal påverkan från anslutande hyggen.

Element 1: ca 0,5 ha, kärrgolv, öppet. Rikkärr. Gräs/starrvegetation. Mjukmatta-lösbotten. Botaniska värden.

Element 1, underelem. 1: kärrgolv, 10 % av delobjektytan, 4-10 % krontäckning, lövskog. Fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp.

Element 1, underelem. 2: kärrgolv, 20 % av delobjektytan. Mjukmattekärr av starrvitmoss-brunmosstyp.

Element 2: Vegetation utmed mindre vattendrag, 70 % av delobjektutan. Dvärgvassar av flaskstarrtyp.

Beskrivning 1990 (ingår i VMI-objekt)

Öppet rikkärr mellan en grusväg och Bäveån. Ingen aktiv betes- eller slätterpåverkan, och ingen tydlig hydrologisk påverkan. Mestadels fastmatta med inslag av mjukmatta. Sannolikt påverkad av regelbunden översvämning från ån. Öppet, relativt artrikt rikkärr med ett bitvis tätt buskskikt av pors. Bottenskiktet är väl utvecklat, med rikligt av *Campylium stellatum*, *Scorpidium revolvens* och *S. scorpioides*, men även vitmossorna *Sphagnum subsecundum* och *S. teres*. Den i Sydsverige sällsynta, men översvämningsgynnade *Pseudocalliergon trifarium* förekom sparsamt i mattor av *Scorpidium scorpioides*.

Naturvärde: Klass 1

08B6g03 Rikkärr 200 m öster om gården Mon, Huveröd, Laneryr sn.

Sluttande kärr, ca 0,2 ha. Fält 2005, 2012. Uddevalla kn.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

Ca 0,2 ha, öppet. Lokal hydrologisk påverkan från dikning

Element 1: Kärrgolv, mjukmattekärr av starrört-brunmosstyp

Beskrivning 2005

Relativt öppet rikkärr utan nuvarande hävd. I centrala delarna finns ett litet dike som löper utmed den svaga sluttningen. I nedre delen av kärret ansluter ett djupt dike med en mindre bäck. Mestadels fastmatta som övergår i kalkfuktäng i gränsen mot åkermarken. Igenväxande litet rikkärr som sannolikt ligger i en utströmningszon i en skalgrusbank. Fältskiktet är varierat med ängsstarr och gräsull som relativt vanliga arter. Dessutom utgör ormrot, granspira och slätterblomma värdefulla inslag. Bottenskiktet är relativt väl utvecklat utan att vara dominerande. Mossfloran är relativt artrik och innehåller flera kalkgynnade arter som *Plagiomnium elatum*, *Scorpidium cossoni* och *Sphagnum warnstorffii*. Till de mer exklusiva arterna hör främst *Palustriella falcata*, som är sällsynt på västkusten. Bohusläns Flora har tidigare hittat

loppstarr (rödlistad som Sårbar, VU) i objektet. På sikt kommer kärret att växa igen ytterligare om det inte hävdas. Lämplig skötsel är slätter efter en inledande röjning. Dessutom borde det lilla diket läggas igen.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2012 (Miljöövervakning)

Arealen på detta kärr fick minskas kraftigt för att kunna genomföra en trovärdig inventering. Enligt markägaren har detta kärr inte hävdats på flera decennier och lär inte heller hävdas framöver. Till följd av detta så växer miljöerna igen med buskar och träd samt i delar också av trivialare arter, framför allt tågväxter. På den inventerade ytan finns dock fortfarande fina ytor rikkärr/ kalkfuktäng med gott om blååtäl och en del ängsstarr, loppstarr, hirsstarr, darrgräs, gräsull, krussilja, slätterblomma och ängsvädd. Mycket Sphagnum men ingen brunmossa i bottenskiktet. En bäck med utfälld järnockra gör området mer spännande än det annars skulle varit. Åtgärdsförslag: Om något skall göras ska det göras snarast; röjning, gallring och slätter samt bete med nöt eller häst är önskvärt. Med rätt skötsel och lite tur kan detta objekt fortfarande räddas och utvecklas till en pärla. Rikkärr med förekomst av diken med påtagligt avvattande effekt.

Naturvärde: Klass 2

Vänersborgs kommun

09B0h02 Lidmadsbäcken 2,7 km NNV Bollungen

Topogent kärr 1,8 ha (1,5 ha våtm). Fält 1996. Vänersborgs kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

1,5 ha, öppet, medelrikkärr. Inga ingrepp.

Element 1: kärrgolv. Fastmattekärr av örtstarr-vitmoss-brunmosstyp.

Delobjekt 2: Tjärn

Beskrivning 1996

Ett litet kärr utmed bäcken. I huvudsak öppet. Bladvass dominerar fältskiktet tillsammans med ängsstarr, hirsstarr, tuvsäv och blååtäl. Rikligt med örter. Bottenskikt domineras av kormossa, guldspärrmossa och

praktkrokmosa tillsammans med flera rikkärrsvitmossor. Förekomst av gräsull, snip och sumpnycklar.

Naturvärde: Klass 3

09B0h03 Rödkullemeden 2,8 km NNV Bollungen

Topogent kärr 0,6 ha (0,6 ha våtmark). Fält 1996. Vänersborgs kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,6 ha. Glest träd täckt., medelrikkärr. Svag lokal påverkan från dikning.

Element 1: kärrgolv. Fastmattekärr av starrvitmoss-brunmosstyp.

Beskrivning 1996

Ett litet, glest träd täckt kärr. Bladvass dominerar fältskiktet tillsammans med ängsstarr och hirsstarr. En del örter förekommer. Bottenskikt domineras av purpurvitmossa och guldspärrmossa. Fläckvis dominerar korvmossa och praktkrokmosa. Förekomst av klubbstarr och snip.

Naturvärde: Klass 3

Åmåls kommun

09C8a05 Kärr vid Grytans nordända 1,1 km NV Smedserud

Mad vid sjö 0,3 ha (0,3 ha våtmark). Fält 1998. Bengtsfors, Åmåls kn.

Delobjekt 1: Mad vid sjö

0,3 ha, öppet.

Element 1: gungfly, mjukmattekärr av starrbrunmoss-typ

Beskrivning 1998

En liten gungflyyta som domineras av brunag och pors. Bottenskikt med korvmossa och guldspärrmossa samt dybläddra och storsilesår.

Naturvärde: Klass 3

10C0b01 Skomakerudsmossen 1 km V Edsleskog

Svagt välvd mosse, 6 ha (6 ha våtmark). Fält 1984 Åmåls kn. Botaniska värden.

Delobjekt 1: Svagt välvd mosse

6 ha, Skogbevuxet. Hydrologiskt ostört. Lokalt påverkat av anslutande hyggen.

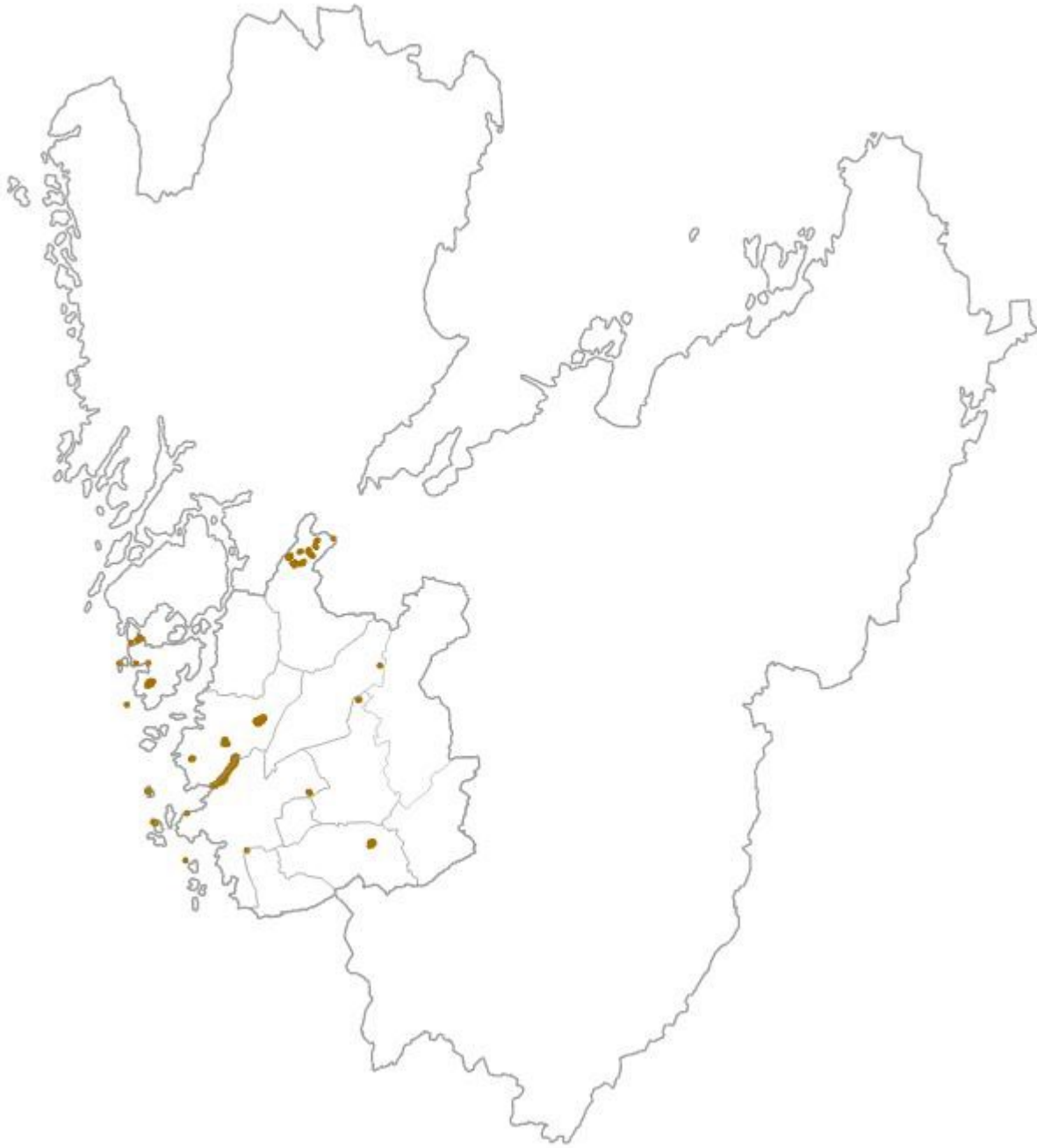
Element 1: Mosseplan, ett begränsat område, tätt träd täckt, barrskog. Tallmosse av skvattramtyp.

Element 2: Lagg. Mjukmattekärr av starrvitmoss-brunmoss-typ. Snip, myggblomster.

Beskrivning 1984

Smalt laggkärr med rikkärrsflora i östra kanten av mossen. *Sphagnum subnitens*, *Sphagnum teres*, *Sphagnum warnstorffii*. Delvis ganska tätt träd täckt.

Naturvärde: Klass 3

Rikkärr i Göteborgsregionen

Ale kommun

07B8j01 Marvattenmossen mfl mossar 7 km SO Hålanda kyrka

Topogent kärr 69 ha. Fält 1997, 2017. Ale kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

23 ha, glest skogbevuxet.

Element 1: 0,7 ha kärrgolv, rikkärr, glest träd täckt med lövskog och buskar, fastmattekärr av starr-ört-brunmoss-typ. Snip, piprensarmossa.

Beskrivning 1997 (ingår i VMI-objekt)

Endast en mindre del av våtmarken, ca 0,7 ha, är rikare. Rikkärret är beläget rakt söder om avtagsvägen upp mot Holmevattnet. Fältskiktet domineras av starrarter och bottenskiktet av brunmossor. En hel del buskar och mindre träd. Risk för trivialisering pga igenväxning.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring)

Objekt är igenvuxet av vitmossor och bladvass. Även försurning av tall. Inga rikkärrsarter identifierades.

Naturvärde: Klass 4

Länsstyrelsens kommentar 2019: Objektet kvarstår tills utförligare data finns.

Göteborgs stad

06B9b01 Galterö 4 km NNO Styrö

Strandkomplex, 52 ha. Fält 2007, 2014. Göteborgs Stad. Inga ingrepp.

Delobjekt 3: Topogent kärr

0,7 ha rikkärr, tätt träd täckt

Element 1: kärrgolv, fastmattekärr av starr-brunmosstyp. Kärrknipprot.

Beskrivning 2007 (ingår i VMI-objekt)

Ett igenväxt kärr med ett mycket fint (dock litet) område med välutvecklat brunmossdominerat bottenskikt. Denna del av kärret är en mosaik av fastmattor med späd skorpionmossa och guldspärrmossa, samt korvskorpionmossa och guldspärrmossa i fast-

och mjukmattor. Just denna yta verkar ha slagits eftersom vass i princip saknas just här. Resten av kärret är tätt igenväxt med vass. Artlistan över kärleväxter kan nog utökas vid ett besök tidigare under växtsäsongen.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2014 (Miljöövervakning)

Denna våtmark är belägen på norra delen av Galterö, strax väster om Brännö i Göteborgs kommun. Kärret är till största delen ett medelrikkärr men stora delar är igenvuxna med tät bladvass. I objektets kanter börjar dessutom viden och björk tränga in. Endast i den västligaste delen finns mer intakta rikkärrspartier kvar med bland annat olika skorpionmossor *Scorpidium* spp. Ännu längre västerut höjer marken sig och våtmarksvegetationen övergår här till fattigare vegetationstyper. Ca 100 meter öster om det undersökta objektet finns lite torrare kalkfuktängsmiljöer med bland annat kärrknipprot. Hela ön betas av får men betestrycket i kärrmiljöerna är i stort sett obefintligt. Åtgärdsförslag: Vasslätter skulle kunna sättas in och skulle sannolikt ge större utrymme för rikkärrsarter. Igenväxningen har dock gått så långt att detta måste betraktas som en relativt lågprioriterad åtgärd.

Naturvärde: Klass 3

07B0e0101 Änggårdsbergen

0,13 ha. Fält 2016. Göteborgs Stad.

Beskrivning 2016 (Våtmarksutredning Göteborgs Stad)

I den nordligaste delen ner mot den nedre Torbjörnsmossen finns ett medelrikkärr med rikligt med jättestarr och skogssäv. Status beskrivs inte närmare.

Naturvärde: Klass 3

07B0g0301 Våtmarker SO Tyr sjön

Våtmarkskomplex 60 ha, rikkärr 2 ha. Fält 2016. Göteborgs Stad.

Beskrivning 2016 (Våtmarksutredning Göteborgs Stad)

Öster om Tyr sjön breder sig ett våtmarkskomplex ut sig mellan de flacka höjdryggarna som löper i norvästlig-sydostlig

riktning. Tyrnsjön är relativt eutrof med glesa vassbestånd trots att sjöns omgivning består av torvbildande vegetationstyper som gungfly, tallsumpskog och björksumpskog. Badplatsen vid Tyrnsjön är anlagd med tillförd sand. Sjön avvattnas österut genom våtmarker som ansluter till Stora mossen. Hela området avvattnas sedan via mindre och slingrande våtmarkspartier kring mossen och sedan vidare ner mot Säveån. Området är varierande och omfattar flera våtmarkstyper. Här finns tämligen unga sumpbjörkskogar längs med ett centralt fuktigare stråk. Sydost om Tyrnsjön finns stora partier med fattig blååtätel-porsfukthed. Vissa delar av området är påverkade av skogsbruk i form av avverkning samt siktröjningar på fastmarksholmar kring Store mosse för att skapa skjutgator vid jakt. Främst tall och björk har avverkat. Tallmossar och fastmarksholmar har ett ungt trädskikt och är relativt artfattiga. I en utlöpare nordost om mosseplanet finns sluttande soligena kärr och fukthedar. Här finns också ett märkligt rikkärr. Rikkärrret har sannolikhet utvecklats efter att stora mängder kalkmassor har släpps ut på mossen. Här noterades bl a guldspärrmossa och späd skorpionmossa som man vanligtvis finner i klassiska rikkärr. Övriga marker består av tämligen fattiga fukthedar och tallmossar, öppna fattigkärr och lågstarrängar. Död ved finns i viss mån, främst högstubbar, torrträäd och hålträäd av björk och tall. Lågor är ingenstans frekventa men förekommer här och där. Produktionsskog förekommer i anslutning till våtmarkskomplexet. Rikkärrret bör klassificeras och inventeras på arter.

Naturvärde: Klass 2

07B1b01 Våtmarker vid Sillviks skalgrusbänk 6 km ONO Öckerö

Våtmarkskomplex, 3 ha. Fält 2005, 2006, 2016. Göteborgs Stad. Naturreservat och Natura 2000-område Sillvik. Botaniska värden. Extremrikkärr.

Delobjekt 2: Topogent kärr

1 ha, fördelat på 9 eller flera ytor, öppet. Stark lokal påverkan från anslutande övrig täkt.

Element 4: 0,2 ha, källa, källkärr av Cratoneuron-typ. Källspärrmossa, kalkkammossa, klotuffmossa, späd skorpionmossa, kärrknipprot.

Beskrivning 2005 (utgör VMI-objekt)

Ett mycket vackert, betespräglad extremrikkärr med källpåverkan i en vattenfylld svacka mellan berg med en smal lövbård och en omfattande välbetad skalgrusbänk. Mestadels mjukmatta, men mot kanterna gradvis övergående i kalkfuktäng. Kärrret har enstaka Salix-uppslag och en del kaveldun, men annars mycket lämplig hävd. Tusentals individer av kärrknipprot i ett tjockt mosstäck. Mossfloran innehåller mycket kalkkrävande arter och domineras av *Scorpidium cossoni* och *S. scorpioides*. Till de mer exklusiva arterna hör särskilt *Palustriella falcata* som är sällsynt på västkusten. Floran är exklusiv, men inte extremt artrik. Inga tecken på hydrologisk påverkan eller negativ störning.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2016 (Våtmarksutredning Göteborgs Stad)

I objektet finns både rikkärr, kalkfuktängar och kalktorrängar. Området är mycket artrikt på kärlväxter, kryptogamer och insekter. De böljande kullarna har formats av människor eftersom brytning av skalgrus har skett här ända in i sen tid. Området var tidigare betydligt blötare men vissa partier dikades troligen ut för att underlätta brytning av skalgruset. Diket leder ut vattnet från kärrret österut längs skalgrusbänkens norra gräns och i detta dike växer det nu stora mattor av kalltuffmossa *Cratoneuron filicinum*. I kärrret växer kärrknipprot tillsammans med karaktäristiska rikkärrsmossor som korvskorpionmossa *Scorpidium scorpioides*, guldspärrmossa *Campylium stellatum*, kärrskedmossa *Calliergon giganteum* och späd skorpionmossa *Scorpidium cossoni*. Naturvärdena är främst knutna till de artrika gräsmarkerna. En förutsättning för de höga naturvärdena ska bibehållas är att markerna fortsätter hävdas. Längs med nordsidan av de öppna gräsyrtorna går ett dike som behöver läggas igen. Detta kommer förhindra vidare dränering av rikkärrret.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2018 (NNK, bevarandeplan)

Ett rikkärr finns i den norra delen av den större skalbanken i Natura 2000-områdets

nordöstra del. Kring kärret finns mestadels öppen kalkgräsmark med inslag av en, olvon med flera. Rikkärret är mycket artrikt och här växer bland annat rikligt med kärrknipprot. Flera kalkkrävande brunmossor och sällsynta mossor förekommer. Typiska arter för naturtypen som noteras i rikkärret är tätört, kärrknipprot, bandpraktmossa, fetbålmossa, guldspärrmossa, klotuffmossa, korvskorpionmossa, kalltuffmossa, röd skorpionmossa, späd skorpionmossa och stor skedmossa. Även de karaktäristiska arterna darrgräs, brudbröd och slankstarr förekommer. I NNK anges rikkärret ha statusen fullgod Natura-naturtyp efter fältbesök 2006.

Länsstyrelsens kommentar 2023: Smalgrynsnäcka (*Vertigo angustior*) konstaterades finnas kvar 2018 (examensarbete av Andreas Svensson, Göteborgs universitet), trots den mycket torra sommaren. Senaste inventering av arten på lokalen uppges vara från 1978.

07B3d01 Våtmarker vid Öxnäs 3 km V Säve
Göteborgs Stad.

Länsstyrelsens kommentar 2019: 2 ytor. Förslag från Pro Natura 2019 vid kvalitetssäkring. Rikkärrsarter noterade vid slåttermaden ca 250 SV om småbåtshamnen vid Kvillehedsvägen. Om området är kvar bör det fältbesökas, avgränsas och statusbedömas på kärlväxter och mossor.

07B3D0204, 07B3D0205 Våtmarker på Sävholmen 3 km NNV Säve, delyta 4 och 5
Göteborgs Stad.

Länsstyrelsens kommentar 2019: Förslag från Pro Natura 2019 vid kvalitetssäkring. Artrik strandmosaik med fuktängs- och rikkärrsarter. Bör fältbesökas, avgränsas och statusbedömas på kärlväxter och mossor.

Härryda kommun

07B0j06 Sumpskog V Risbohult 5 km O Härryda

Från VMI. Härryda kn.

Länsstyrelsens kommentar 2019: Från VMI. 2 delytor. På gränsen till rikkärr med oklar status. Objektet har kommit in som förslag i kvalitetssäkringsarbetet. Det är inte inventerat sedan VMI och bör besökas om det ska gå att avgränsa eventuella rikkärr. Det ligger därför med i geodatalagret LstO Rikkärr i väntan på detta.

Kungälv kommun

07B3b01 Myr vid Hållsunga 5,5 km NV Harestad k:a

Från VMI. Kungälv kn.

Länsstyrelsens kommentar 2019: Från VMI. Skalgruspåverkat topogent kärr. Objektet har kommit in som förslag i kvalitetssäkringsarbetet. Det är inte inventerat sedan VMI och bör besökas om det ska gå att avgränsa eventuella rikkärr. Det ligger därför med i geodatalagret LstO Rikkärr i väntan på detta.

07B3d02 Våtmarker på Sävholmen 3 km NNV Säve

Från VMI. Kungälv kn.

Länsstyrelsens kommentar 2019: Från VMI. 3 delytor. Artrik strandmosaik med fuktängs- och rikkärrsarter. Objektet har kommit in som förslag i kvalitetssäkringsarbetet. Det är inte inventerat sedan VMI och bör besökas om det ska gå att avgränsa eventuella rikkärr. Det ligger därför med i geodatalagret LstO Rikkärr i väntan på detta.

07B4d01 Skidammen - Långemossen 3 km VNV Ytterby

Från VMI. Kungälv kn.

Länsstyrelsens kommentar 2019: Från VMI. Skalgruspåverkade våtmarker med inslag av brunmossor. Objektet har kommit in som förslag i kvalitetssäkringsarbetet. Det är inte inventerat sedan VMI och bör besökas om det ska gå att avgränsa eventuella rikkärr. Det ligger därför med i geodatalagret LstO Rikkärr i väntan på detta.

07B5e03 Långemossen-Bredmossen 4 km VSV Nol

Från VMI. Kungälvns kn.

Länsstyrelsens kommentar 2019: Från VMI. Skalgrospåverkade våtmarker med inslag av brunmossor. Objektet har kommit in som förslag i kvalitetssäkringsarbetet. Det är inte inventerat sedan VMI och bör besökas om det ska gå att avgränsa eventuella rikkärr. Det ligger därför med i geodatalagret LstO Rikkärr i väntan på detta.

Lerums kommun

07B6i05 Kärr mellan Rammsjön och Lerkärr 4,3 km VNV Östads kyrka

Topogent kärr 2,3 ha, (0,3 ha våtmark). Fält 1996. Lerums kn. Naturreservat och Natura 2000 Rammdalen.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,3 ha, tre skilda områden, glest skogbevuxet. Inga ingrepp. Medelrikkärr. Inga ingrepp.

Element 1: Kärrgolv, glest träd täckt med blandskog, mjukmattekärr av starr-vitmoss-brunmoss-typ.
Gotlandsag.

Delobjekt 2: Tjärn

Beskrivning 1996

Tjärnen lerkärr kantas av mjukmattor med mycket vasstarr och pors. Delar domineras av gotlandsag där bottenskikt oftast saknas. I sydväst ett mindre avsnitt med rikare vegetation där mineralrikt vatten från fastmarken sipprar ut. Förekomst av flera brunmossor. Lite gotlandsag finns också i sydkanten av Rammsjön.

Naturvärde: Klass 3

Lilla Edets kommun

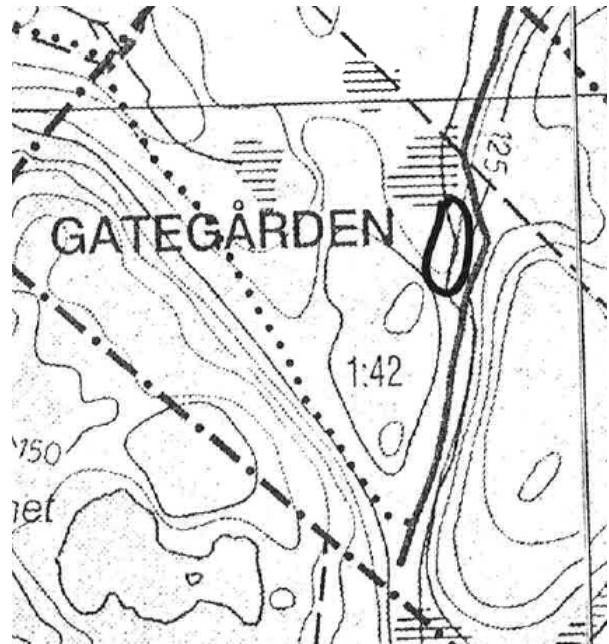
08B2f04 Kärr utmed bäcken från Stora Blackevattnet

Kärr 0,25 ha. Fält 1995. Lilla Edets kn.

Beskrivning 1995 (Inventering av rikkärr i Hjärtums socken, Lilla Edets kommun)

Utmed bäcken finns små terrasser med svaga källflöden. Bland kärllväxtema märks lundelm, kärffibbla, loppstarr, knagglestarr och slidstarr. Här finns även intressant mossflora med bl.a. dunmossa och kalkkällmossa. Marken tillförs mineralrikt grundvatten som dräneras ut i bäcken. Kärrret upptäcktes under inventeringen. En noggrannare inventering utmed hela bäckens sträckning kanske resulterar i ytterligare områden. Förslag till positiva åtgärder för naturvärdena: Ingen åtgärd.

Naturvärde: Klass 2

Figur 2. Utsnitt från inventeringskartan 1995 över området 08B2f04. Stora Budalsmossen ligger SO om kärret (en liten bit skymtar i nedre högra hörnet).

08B2g01 Källkärr i skogen söder om Örstadsbukten

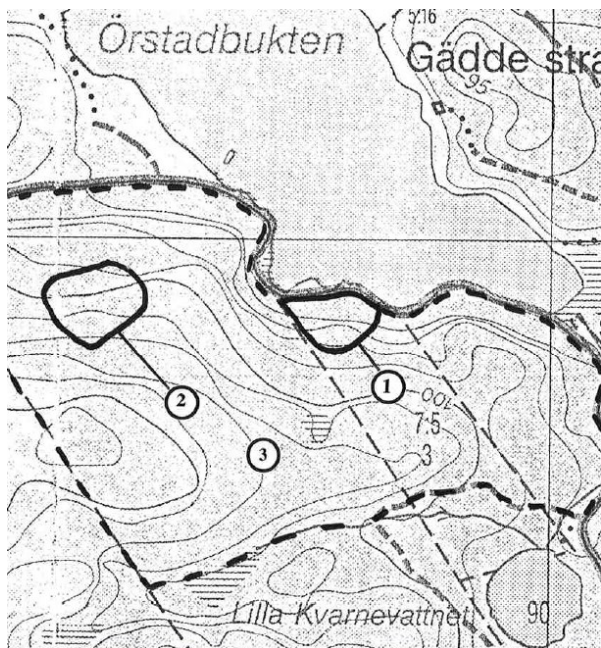
Fält 1995. Lilla Edets kn.

Delområde 1 (08B2g0102)

Litet skogsbevuxet källkärr invid vägen. Strax intill vägen vid Oresjö ligger detta lilla källkärr. Området är skogsbevuxet med gamla och grova granar. Strax nedanför en liten bergbrant sipprar mineralrikt grundvatten fram. Marken är fuktig och rik på kärllväxter. Särskilt märks de rikliga bestånden av ramlök, myskmadra, dvärghäxört och sårläka. Bland mossorna förekommer bland annat dunmossa.

Delområde 2 (08B2g0101)

Stort skogsbevuxet källkärr med skirmossa. Lite högre upp i sluttningen och längre åt väster ligger ett stort skogsbevuxet källkärr. Stora svällande mattor av dunmossa och skirmossa täcker marken och utgör ett mycket karaktäristiskt inslag. Blå säckmossa har tidigare noterats och även kärleväxtfloran är rik. Detta är det största källkärret i sitt slag inom det inventerade området.

Figur 3. Utsnitt från inventeringskartan 1995 över området 08B2g01. Delområde 1 och 2 beskrivs som rikkärr.

08B2g03 Valdalsbäcken ca 4 km NNV Hjærtum

Topogent kärr, 6 ha. Fält 1995, 2005. Lilla Edets kn. Naturreservat och Natura 2000-område Valdalsbergen.

Delobjekt 1: Mad vid rinnande vatten

6 ha, tätt bevuxet. Lokalt stört av anslutande väg

Element 1: Två skilda områden, källa, Källkärr av Palustriellatyp. Gräsull.

Beskrivning 1995 (Inventering av rikkärr i Hjærtums socken, Lilla Edets kommun)

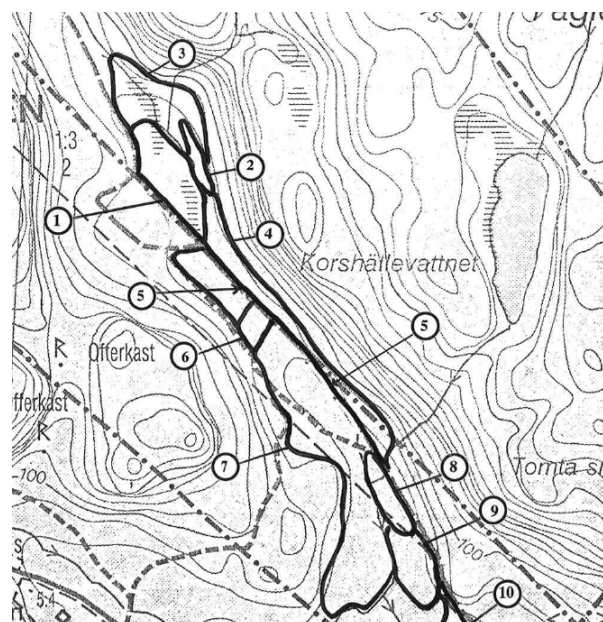
Delområde 1. Sluttande rikkärr
Det egentliga rikkärret i Valdalen ligger utmed vägens östra sida och sluttar ner mot bäcken. Här finns en mosaik av öppna kärrtytor,

källkärr och skogsbevuxen kärrmark. Den största någorlunda öppna ytan är ca 25 x 35 m, med enstaka kläna träd och buskar. Kärret är av fastmattetyper och ängsstarr spelar en framskjutet roll. Här förekommer också arter som kärrfibbla, gräsull, knaggelstarr, tagelsäv och nålstarr. I källkärren förekommer dunmossa, kamtuffmossa och källmossa.

Delområde 2. Vassbevuxet rikkärr
Öster om bäcken finns ett smalt rikkärr som domineras av vass. I norra delen växer några tuvor med tagelstarr. Dessutom noterades tätört, nålstarr och loppstarr.

Delområde 4. Granskog med källkärr
Mellan dalgångens östra sluttning och vägen finns en äldre granskog. Ett flertal små källkärr med dunmossa förekommer.

Delområde 7. Granskog med källkärr
Mogen granskog i västsluttningen ner mot bäcken. I den södra änden finns ett stort vackert källkärr med stora svällande mattor av dunmossa. Ytterligare källkärr finns längre norrut närmare vägen. Skogsbräsa noterades vid en rotvälta invid det södra källkärret. I det mellersta kärret noterades dunmossa, skärmstarr, kärrfibbla och knaggelstarr. Utmed vägen finns en del sumpiga skogskärr.

Figur 4. Utsnitt från inventeringskartan 1995 över området 08B2g03. Rikkärr beskrivs i delområde 1, 2 och 7.

Beskrivning 2005

Stort, i huvudsak skogsbevuxet område med flera skogskärr. Ett rikkärr av fastmattetyp. Igenväxning pågår. 6 hektar varav huvuddelen är sumpskog. Valdalen är en mycket markerad dalgång som går i nord - sydlig riktning. Dalgångens sluttningar är branta och skogsbevuxna. På dalens botten rinner den lilla Valdalsbäcken fram med rent och klart källvatten. Utmed de skogsklädda sluttningarna finns ett flertal mindre och större källkärr. Längs bäcken finns en mosaik av källkärr, slutningskärr, sumpskog och äldre granskog. En skogsbilväg går genom området. Längs diket utmed vägen växer en del rikkärrsvegetation. Inom området finns flera rödlistade arter, bl.a. den oceaniska mossan *Hookeria lucens* som noterades med en liten population utmed bäcken 1995.

Det egentliga rikkärret i Valdalen ligger utmed vägens östra sida och sluttar ner mot bäcken. Här finns en mosaik av öppna kärrytor, källkärr och skogsbevuxen kärrmark. Den största någorlunda öppna ytan är ca 25 x 35 m, med enstaka kläna träd och buskar. Kärrret är av fastmattetyp och ängstarr spelar en framskjuten roll. Här förekommer också arter som kärrfibbla, gräsull, knagglestarr, tagelsäv och nålstarr. Kärrret är kraftigt igenvuxet.

Öster om bäcken finns ett smalt rikkärr som domineras av vass. I norra delen växer några tuvor med tagelstarr. Dessutom noterades tätört, nålstarr och loppstarr. I källkärrarna i skogen växer *Trichocolea tomentella*, *Palustriella commutata* och *Philonotis fontana*. Området är naturreservat.
Åtgärdsförslag: Rójning och ev. slåtter i och kring det egentliga kärret.

Naturvärde: Klass 1

08B2g06 Getlycke Kvarnevatten 6,3 km NNO Hjärtums kyrka

Topogent kärr 2,5 ha (0,2 ha våtmark). Fält 1995, 1996. Lilla Edets kn. Naturreservat Långsbergen.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,2 ha, öppet, inga ingrepp, källa.

Element 1: Gungfly. Sumpkärr av agtyp. Klubbstarr.

Delobjekt 2: Tjärn

Beskrivning 1995 (Inventering av rikkärr i Hjärtums socken, Lilla Edets kommun)

Delområde 1. Mjukmattekärr, gungfly, vassbälte

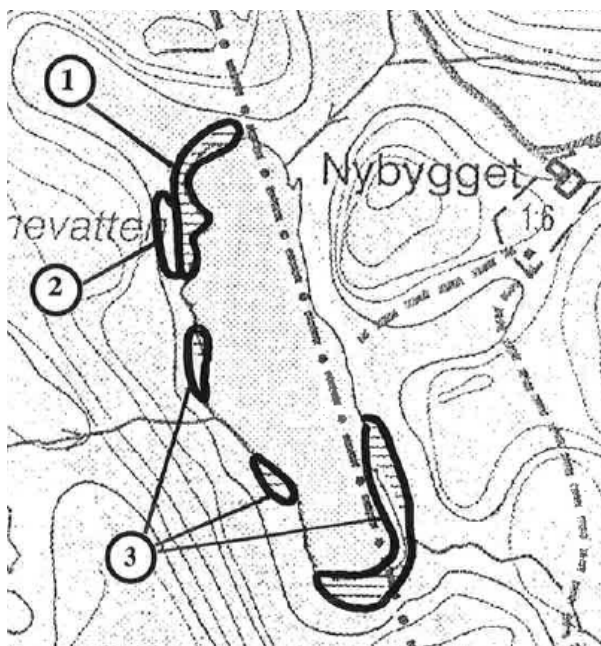
Det intressantaste partiet finner man utmed en sträcka av ca 50 meter utmed sjöns nordvästra strand. Vass, trådstarr och klubbstarr är dominerande arter. Klubbstarren förekommer i huvudsak med sterila blad - endast ca ett tiotal blommande stänglar räknades. Bland övriga rikkärrsarter noterades bl.a. loppstarr. Lennart Bergstedt har tidigare noterat gräsull och tagelsäv vilka dock inte återfanns. Kärrret konstaterades också ha en rik mossflora. Korvmossan är delvis dominerande. Andra arter är bl.a. krokmosor, guldspärmossa, flikbålmossa, fetbålmossa, spjutmossa, lerbäckmossa, kärrbryum och stor skedmossa.

Delområde 2. Källkärr

Några meter upp utefter strandkanten förekommer några mindre källkärr och källdråg. Loppstarr och knagglestarr förekommer ganska rikligt. Omedelbart väster om kärret vidtar ett stort kalhygge. I kanten mot hygget är det lite snårigt med småbuskar och hyggesavfall.

Delområde 3. Mjukmattekärr, gungfly, vassbälte

Övriga delar av strandkanten domineras av vass. Dessutom förekommer en del rikkärrsmosor och ag.

Figur 5. Utsnitt från inventeringskartan 1995 över området 08B2g06 med markerade delområden.

Beskrivning 1996

Getlycke Kvarnevatten är en långsmal sjö som ligger invid den västra foten av Rösefjäll, nära Nybygget. Sjön är troligen sänkt. Utmed strandkanten längs sjön finns ett gungfly med vassbälten och ag. Rikkärrsmossan *Calliergon giganteum* förekommer allmänt i bottenkiktet. Det intressantaste partiet finner man utmed en sträcka av ca 50 meter utmed sjöns nordvästra strand. Några meter upp utefter strandkanten förekommer några mindre källkärr och källdråg. Vass, trådstarr och klubbstarr är dominerande arter. Klubbstarren förekommer i huvudsak med sterila blad - endast ca ett tiotal blommande stänglar räknades. Bland övriga rikkärrsarter noterades bland annat loppstarr och knagglestarr. Lennart Bergstedt har tidigare noterat gräsull och tagelsäv. Kärret har också en rik mossflora. *Scorpidium scorpioides* är delvis dominerande. Andra arter är bland annat *Warnstorfia* ssp., *Campylium stellatum*, *Riccardia multifida*, *Aneura pinguis*, *Calliergonella cuspidata*, *Fissidens taxifolius*, *Bryum pseudotriquetrum*, *Tomentypnum nitens* och *Calliergon giganteum*. Loppstarr och knagglestarr förekommer ganska rikligt. Övriga delar av strandkanten domineras av vass. Dessutom förekommer en del rikkärrsmossor och ag. Åtgärdsförslag: Rójning och vasslåtter.

Naturvärde: Klass 2

08B2g07 Kärr väster om Klädestjärn, Hjärtums sn

Topogent kärr, 0,2 ha. Fält 1995, 2005, 2017. Lilla Edets kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,2 ha, glest-tätt träd täckt. Inga ingrepp

Element 1: kärrgolv, mjukmattekärr av starrvitmoss-brunmosstyp. Snip.

Beskrivning 1995 (Inventering av rikkärr i Hjärtums socken, Lilla Edets kommun)

Delområde 1. Plant öppet kärr

Det egentliga rikkärrret består av två kärrplan på ömse sidor om en liten fastmarksholme med tallskog. Kärrret är kanske mest känt för sina bestånd av sumpnycklar vilka upptäcktes här av Lennart Bergstedt 1976. Drygt 20 år senare finns sumpnycklarna kvar i ungefär samma omfattning. Minst 50 blommande exemplar räknades in varav de flesta påträffades på det södra kärrplanet. Dessutom noterades rikligt med ängsstarr och loppstarr. Gräsull har tidigare noterats (Bergstedt 1977). I de västra delarna förekommer snip.

Den rikaste kärllväxtfloran återfinns i anslutning till partier med rikkärrsmossor. Bland annat noterades korvmossa, krokmossor, spjutmossa, guldstjärnmossa, fetbålsmossa, purpurvitmossa m.fl.

Vass och pors förekommer över stora delar och mot kanterna blir kärret trädbevuxet.

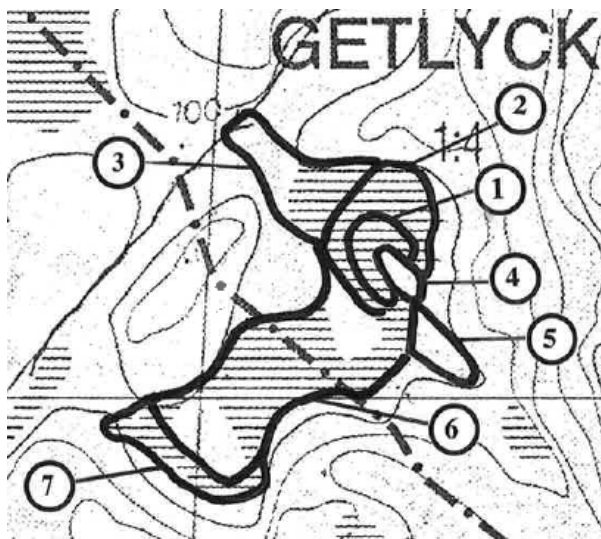
Delområde 2. Skogbevuxet kärr

I ytterkanten av kärret tar vedväxterna över. Här växer bl.a. klen tall, björk, gran och klibbal. Vass dominerar i fältskiktet. Här och var blir det lite rikare med loppstarr, slidstarr och enstaka tuvor med tagelstarr. Kärrbräken* har tidigare noterats men kunde inte återfinnas 1995. Området avgränsas i norr av ett kraftigt dike.

Delområde 7. Laggkärr

Utmed en laggzon längs mossens södra ände är vegetationen betydligt rikare, med inslag av rikkärrsmossor. Knagglestarr och nålstarr förekommer här och var. Längst i söder påträffades snip.

Diket som dränerar kärret (delobjekt 1-2) åt väster bör läggas igen. Kärrplanen (delobjekt 1) och deras kantzoner bör röjas från vedväxter. Vasslätter bör prövas. Delobjekt 3 - 7 lämnas orörda.

Figur 6. Utsnitt från inventeringskartan 1995 över området 08B2g07 med markerade delområden. Delområde 1, 2 och 7 beskrivs som rikkärr då.

Beskrivning 2005

Plant öppet kärr med sumpnycklar. Igenväxning med vass pågår. Ett rikkärr bestående av två kärrplan på ömse sidor om en liten fastmarksholme med tallskog. Kärret är kanske mest känt för sina bestånd av sumpnycklar vilka upptäcktes här av Lennart Bergstedt 1976. Drygt 20 år senare fanns sumpnycklarna kvar i ungefär samma omfattning. Minst 50 blommande exemplar räknades in varav de flesta påträffades på det södra kärrplanet. Dessutom noterades rikligt med ängsstarr och loppstarr. I de västra delarna förekommer snip. Den rikaste kärnväxtfloran återfinns i anslutning till partier med rikkärrsmossor. Bl.a. noterade *Scorpidium scorpioides*, *Warnstorfia* spp, *Calliergonella cuspidata*, *Campylium stellatum*, *Aneura pinguis*, *Sphagnum warnstorffii* m.fl. Vass och pors förekommer över stora delar och mot kanterna blir kärret trädbevuxet. I omgivningarna finns sumpskog med rik flora.

Åtgärdsförslag: Vasslätter är nödvändigt för att värdena skall bestå.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring)

Topogent kärr, 2,27 ha. Varierande objekt med laggkärr, skogbevuxen myr och öppen myr. Inget rikkärr.

Naturvärde: Klass 2

Länsstyrelsens kommentar 2019: Objektet kvarstår tills utförligare information finns.

08B2g08 Rikkärr kring Valdalsjön, Hjärtums sn

Topogent kärr, 2 ha (1,5 ha våtm). Fält 1995, 2005. Lilla Edets kn. Naturreservat Valdalsjön.

Delobjekt 1: Topogent kärr.

2 ha, glest-tätt träd täckt. Lokal hydrologisk påverkan från dikning.

Element 1: gungfly, mjukmattekärr av agtyp.

Element 2: kärrgolv, mjukmattekärr av örtstarr-vitmoss-brunmosstyp. Klubbstarr, ängsnycklar.

Element 3: kärrgolv, pors-blåtåtel fukthed.

Delobjekt 2: Sumpskog

Delobjekt 3: Mosseyta

Beskrivning 1995 (Inventering av rikkärr i Hjärtums socken, Lilla Edets kommun)

Valdalsjön är en av Bohusläns berömda agsjöar. I sjön finns klart och kallt, mineralrikt källvatten. Sjön omges av ett smalt bälte av gotlandsag.

I vassbältena runt sjön påträffas tuvor av tagelstarr och kring utflödet växer den nordliga arten klubbstarr. I söder utbreder sig ett mindre myrområde där rikkärrspartierna med ängsnycklar utgör de intressantaste inslagen.

I omgivningarna kring sjön finns en intressant mossflora. Här påträffas de flesta typiska rikkärrsarterna. Av mindre allmänna arter som kan nämnas är bland annat myruddmossa, stor skedmossa, kalkkammossa, lockvitmossa, maskmossa och kärrmörkia (Molau 1980). Sjön med omgivande myrområde och sumpskogar bildar en unik miljö. Trots gjorda dikningar lever ännu mycket av den intressanta floran kvar. Området har högsta

naturvärde och är genom den stora art- och individrikedom särskilt viktigt för bevarande av biologisk mångfald.

Valdalssjön ligger i en utpräglad sänka i terrängen omgiven av relativt branta sluttningar. Sjön och kärren tillförs mark och grundvatten från de omgivande sluttningarna. I princip kan man betrakta Valdalssjön som en källsjö där mineralrikt vatten hela tiden pressas fram ur det omgivande kärret. I kärret söder om sjön rinner flera källor fram. Dessutom tillförs sjön och kärret en del ytvatten från tillflödet i söder. Sjön och kärret avvattnas via diken och bäcken mot norr.

Delområde 2. Gungfly med gotlandsag och rikkärrspartier

Sjön omges av ett några meter brett bälte med gotlandsag, utmed västra, norra och östra stranden. På ett mycket litet gungfly, som ligger som en ö ut i sjöns sydvästra del, växer snip och vitag. Granbräken skall växa på ett gungfly utmed sjöns nordöstra strand (Bergstedt 1977, Molau 1980) men har inte kunnat återfinnas.

Utmed den västra stranden finns en del rikkärrspartier. I en smal bård innanför agen påträffas rikligt med rikkärrsmossor som t.ex. krokmosser, korvmossa, guldspärrmossa och stor skedmossa. Bland kärlväxterna märks bl.a. storsileshår, kärrspira, snip och enstaka tuvor av brunstarr och tagelstarr.

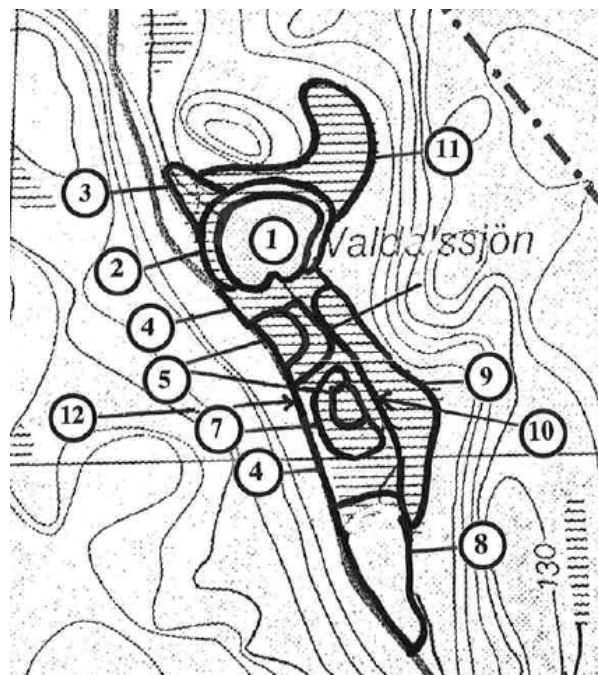
Längs den östra och nordöstra stranden innanför agbältet växer rikligt med i tagelstarr i vassen. Mossfloran är inte lika utvecklad som på den västra stranden och domineras av skedmossor.

Delområde 7. Rikkärr

I vassbältet öppnar sig en ca 10 meter bred öppnare remsa med rikkärrsvegetation. Området är relativt öppet med enstaka unga tallar. Floran är mycket rik. Bland mossorna märks bl.a. purpurvitmossa, guldspärrmossa, krokmosser och korvmossa. Det intressantaste inslaget bland kärlväxterna är rikliga bestånd av ängsnycklar. Vid inventeringen räknades drygt 20 fertila plantor plus ytterligare några sterila. Bland övriga arter noterades tagelsäv, Jungfru Marie nycklar, nålstarr, snip, storsileshår, kärrsälting, loppstarr, knagglestarr och ängsstarr.

Förslag till positiva åtgärder för naturvärdena: Lägga igen diken. Det vore också en fördel att i någon mån återställa bäcken i de delar där den är som kraftigast utgrävd. Lösa torvtuvor och högar kan läggas tillbaka i bäcken. Slätter i delobjekt 7 vore troligen positivt för floran.

Naturvärde: Klass 1

Figur 7. Utsnitt från inventeringskartan 1995 över området 08B2g08 med markerade delområden. Delområde 1 och 7 beskrivs som rikkärr då.

Beskrivning 2005

Kransalgsjö, agbälten, vassbälten, gungflyn, pors-blåtåtelbukthed, rikkärr. Rik sumpskog förekommer i omgivningarna. Valdalssjön är en av Bohusläns berömda agsjöar. I sjön finns klart och kallt, mineralrikt källvatten. Sjön omges av ett smalt bälte av gotlandsag. I sjön förekommer bland annat kransalger, en artgrupp som är typisk för kalkrika sjöar. Valdalssjön ligger i en utpräglad sänka i terrängen omgiven av relativt branta sluttningar. I vassbältena runt sjön påträffas tuvor av tagelstarr och kring utflödet växer den nordliga arten klubbstarr. I vassbältet i söder öppnar sig en ca 10 meter bred öppnare remsa med rikkärrsvegetation. Området är relativt öppet med enstaka unga tallar. Floran är mycket rik. Bland mossorna märks bl.a. *Sphagnum warnstorffii*, *Campylium stellatum*, *Warnstorffia* spp. och *Scorpidium scorpioides*. Det intressantaste inslaget bland kärlväxterna

är rikliga bestånd av ängsnycklar. Vid inventeringen räknades drygt 20 fertila plantor plus ytterligare några sterila. Söder om sjön utbreder sig ett mindre myrområde där rikkärrspartierna med ängsnycklar utgör de intressantaste inslagen. I omgivningarna kring sjön finns en intressant mossflora. Här påträffas de flesta typiska rikkärrsarterna. Av mindre allmänna arter som kan nämnas är bl.a. annat *Cinclidium stygium*, *Calliergon giganteum*, *Ctenidium molluscum*, *Sphagnum contortum*, *Calliergon trifarium* och *Moerckia hibernica* (Molou 1980). Sjön med omgivande myrområde och sumpskogar bildar en unik miljö. Trots gjorda dikningar lever ännu mycket av den intressanta floran kvar. I många fall uppträder rikkärrsarterna just omkring dikena. **Åtgärdsförslag:** Lagg igen dikena. Det vore också en fördel att i någon mån återställa bäcken i de delar där den är som kraftigast utgrävd. Lösa torvtuvor och högar kan läggas tillbaka i bäcken. Slätter av bl a vass. Särskilt i omgivningarna kring där ängsnycklarna växer.

Naturvärde: Klass 1

08B2g090101 Stora Budalsmossen, 2 km SSV Nötebron

Svagt välvd mosse, 2,5 ha (1,5 ha våtm). Fält 1995, 2005, 2017, 2019. Lilla Edets kn.

Delobjekt 1: Svagt välvd mosse

1,5 ha, öppet-glest träd täckt, inga ingrepp.

Element 1: kärrgolv, mjukmattekärr av starrvitmoss-brunmosstyp.

Beskrivning 1995 (Inventering av rikkärr i Hjärtums socken, Lilla Edets kommun)

Budalsmossen är ett orört myrkomplex strax väster om Valdalen, kanske närmast att betrakta som en blandmyr mellan kärr och mosse. Den är belägen i en kraftig sänka i terrängen där vatten från de omgivande sluttningarna samlas. Två mindre bäckar rinner igenom mossen. Dessa tillför i viss mån vatten men har sannolikt en större dränerande funktion. Vegetationen är dels av fattig typ men här finns också rikare laggzoner och källdråg. Budalsmossen har rik moss- och kärlväxtflora. Förekomsten av ängsnycklar gör mossen särskilt intressant. Att myrkomplexet dessutom är tämligen opåverkat motiverar högsta naturvärdesklass.

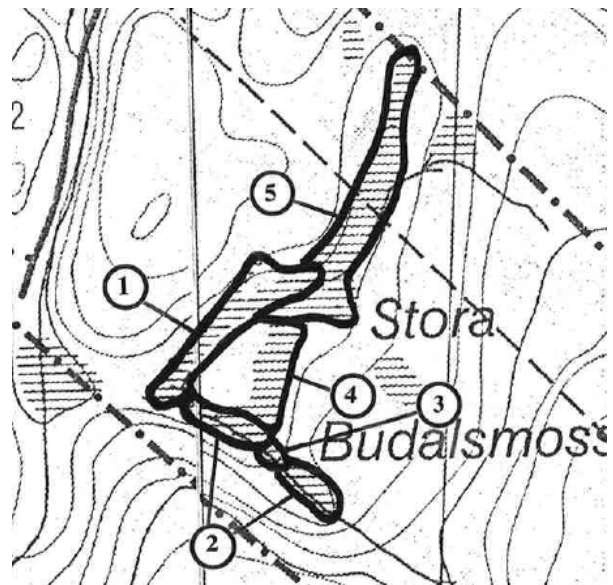
Delområde 3. Källdråg

Ett lite rikare källdråg i fattigkärret (2). Här växer bl.a. krokmosser, guldspärrmossa, spjutmossa, fetbålmossa, ängsstarr, tätört och knagglestarr.

Delområde 5. Öppen mosse med inslag av rikkärr

I norra änden finns en öppen myr med vegetation av pors, blåtåtel, vattenklöver, myrlilja, vass och klocklång. Tätört, snip och tagelsäv förekommer också allmänt. Floran är rikast utmed bäcken. Här finns rikkärrsmosser såsom guldspärrmossa, korvmossa, krokmosser tillsammans med loppstarr och ängsstarr. Vid besöket noterades dessutom fyra blommande stänglar av ängsnycklar. Förslag till positiva åtgärder för naturvärdena: Ingen åtgärd.

Naturvärde: Klass 1

Figur 8. Utsnitt från inventeringskartan 1995 över 08B2g090101 med markerade delområden. Delområde 3 och 5 beskrivs som rikkärr.

Beskrivning 2005

Budalsmossen är ett myrkomplex utan ingrepp strax väster om Valdalen, kanske närmast att betrakta som en blandmyr mellan kärr och mosse. Den är belägen i en sänka i terrängen och två mindre bäckar rinner igenom. Vegetationen är dels av fattig typ men här finns också rikare laggzoner och källdråg. Budalsmossen har rik moss- och kärlväxtflora. Förekomsten av ängsnycklar gör mossen

särskilt intressant. Utmed bäcken i den västra delen finns ett skogsbevuxet sumpkärr och sumpskog. Av mer krävande arter noterades bland annat knagglestarr, loppstarr, slidstarr, *Calliergonella cuspidata*, *Bryum pseudotriquetrum* och Jungfru Marie nycklar. Längs bäcken i den södra delen är kärret i huvudsak av fattig typ med blåtåtel, trådstarr, myrlilja, klockljung, mossviol och vattenklöver. I något rikare avsnitt förekommer vass och kärrsälting. Utmed ett lite källdrag växer bland annat *Warnstorfia* spp., *Campylium stellatum*, *Calliergonella cuspidata*, *Aneura pinguis*, ängsstarr, tätört och knagglestarr. I norra änden finns en öppen myr med vegetation av pors, blåtåtel, vattenklöver, myrlilja, vass och klockljung. Tätört, snip och tagelsäv förekommer också allmänt. Floran är rikast utmed bäcken. Här finns rikkärsmossor såsom *Campylium stellatum*, *Scorpidium scorpioides*, *Warnstorfia* spp. tillsammans med loppstarr och ängsstarr.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring)

Igenväxt rikkärr. Pors, ljung, bladvass, blåtåtel. Tuva med korvskorpionmossa påträffades.

Naturvärde: Klass 2

Länsstyrelsens kommentar 2019: Objektet kvarhålls i väntan på bättre data.

Beskrivning 2019 (Miljöövervakning)

Den norra delen är inte alls något rikkärr. Det är ett svagt sluttande fattigkärr av typiskt västsvenskt snitt med blåtåtel, klockljung, ljung och tuvsäv. I den södra delen av våtmarken sticker en liten fastmarkstunga med unga tallar ut och nästan delar av kärret. Den södra delen är fuktigare och här dominerar pors och trådstarr. I denna del finns också fläckvis och sparsamt med brunmossor. Här fortsätter våtmarken åt söder men utanför det inritade undersökningsområdet i form av en något näringsrik gransumpskog med gul trumpetsvamp och gulriskor i rikliga mängder.

Naturvärde: Klass 3

Länsstyrelsens kommentar 2019: Kärrets gränser har ritats om.

08B2g10 Kärr norr om Hagens småvatten, Hjärtums sn

Topogent kärr, 0,7 ha. Fält 1995, 2005. Lilla Edets kn.

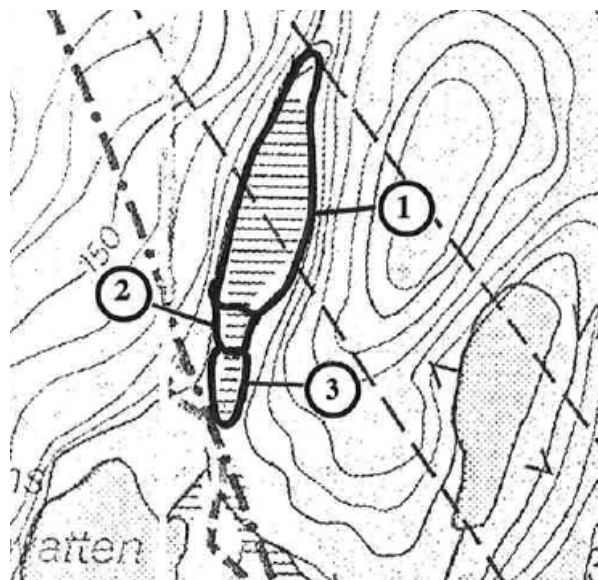
Delobjekt 1: Topogent kärr

0,7 ha, öppet. Inga ingrepp

Element 1: Laggzon, bäck och källflöden, fastmattekärr av starr-brunmosstyp.

Beskrivning 1995 (Inventering av rikkärr i Hjärtums socken, Lilla Edets kommun)

Norr om Hagens småvatten ligger ett fattigkärr i en sänka i terrängen. En mindre bäck rinner utmed kärrets västra kant. I kärrets sydända pressas mineralrikt vatten fram och här återfinns lite rikare flora med bl.a. gräsull.

Figur 9. Utsnitt från inventeringskartan 1995 över 08B2g10. I delområde 2 och 3 beskrivs rikkärtsarter.

Beskrivning 2005

Norr om Hagens småvatten ligger ett fattigkärr i en sänka i terrängen. En mindre bäck rinner utmed kärrets västra kant. I kärrets sydända pressas mineralrikt vatten fram och här återfinns rikkärtsvegetation i en laggzon och i källflöden utmed en bäck. Av rikkärtsarter noterades bland annat *Scorpidium scorpioides*, *Warnstorfia* spp. och knagglestarr, gräsull och tätört.

Naturvärde: Klass 3

08B2g11 Sluttningssärr 200 m V om Mad-dyn, Hjärtums sn

Sluttande kärr, 0,2 ha. Fält 1995, 2005, 2017. Lilla Edets kn.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

0,2 ha, tätt trädbevuxet. Inga ingrepp

Element 1: golv, fastmattekärr av ört-brunmosstyp.

Element 2: källa, källkärr av Cratoneuron-typ

Beskrivning 1995 (Inventering av rikkärr i Hjärtums socken, Lilla Edets kommun)

Från Utby och upp mot Öresjö sträcker sig en utpräglad dalgång, som i öster kantas av Rösebergen, och i väster av Våleberget m.fl. höjder. I dalgångens södra delar, utmed skogsvägen finns kärr och sumpskogar med intressant flora. Områdets intressantaste del är ett vackert sluttningssärr med bl.a. rika förekomster av gräsull. En sumpskog med spindelblomster och rikliga bestånd av skavfräken är andra intressanta inslag. Flera av kärren är dock delvis förstörda genom vägbygge, dikningar och plantering.

Delområde 2 (08B2g1104 – Kärr väster om Mad-dy-mossen)

Källkärr. På hygget utmed skogsbilvägen finns några små källkärr och dråg. I kärren noterades bl.a. spjutmossa, källmossa, kärrbryum och loppstarr. I diket och längs vägen växer rik flora med bl.a. vildlin, tätört, jungfrulin och loppstarr.

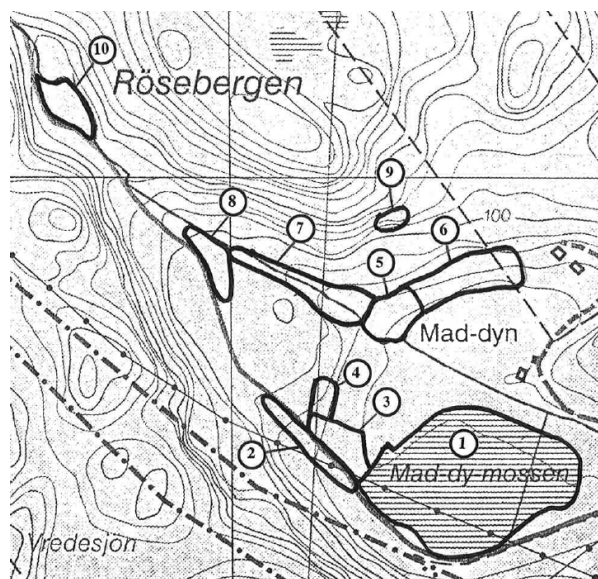
Delområde 4 (08B2g1102 – Kärr väster om Mad-dy-mossen)

Sluttningssärr. Ett litet någorlunda öppet sluttningssärr med källpartier och dråg. Kärret är delvis förstört av körskador och domineras av blåttåtel, pors och vass. Men här förekommer även arter som ängsstarr, tätört, loppstarr, knagglestarr, kärrbryum, krokmosor, spjutmossa och guldspärrmossa.

Delområde 5 (08B2g1101)

Sluttningssärr. Ganska kraftigt sluttande kärr med gles vegetation av buskar och småträ. Kärret omges av en planterad granskog. I den övre kanten finns mindre källkärrspartier med bl.a. källklomossa. I nedre kanten övergår kärret i en fuktäng. Säkerligen har kärret en gång utnyttjats för slätter. Intressantare kärrarter som förekommer är kärrfibbla, gräsull, loppstarr, ängsstarr, Jungfru Marie

nycklar, knagglestarr, nålstarr, tagelstarr, darrgräs, spjutmossa, krokmosor och kärrbryum. Detta kärr är det mest värdefulla inom myrkomplexet.

Figur 10. Utsnitt från inventeringskartan 1995 över 08B2g11 med markerade delområden. Delområde 2, 3, 4 och 5 beskrivs som rikkärr, men delområde 3 är i princip förstört (ligger därför i bilaga 2).

Beskrivning 2005, 08B2g1101

Ganska kraftigt sluttande kärr med gles vegetation av buskar och småträ. Kärret omges av en planterad granskog. I den övre kanten finns mindre källkärrspartier med bland annat *Cratoneuron filicinum*. I nedre kanten övergår kärret i en fuktäng. Säkerligen har kärret en gång utnyttjats för slätter. Intressantare kärrarter som förekommer är kärrfibbla, gräsull, loppstarr, ängsstarr, Jungfru Marie nycklar, knagglestarr, nålstarr, tagelstarr, darrgräs, *Calliergonella cuspidata*, *Warnstorfia* spp. och *Bryum pseudotriquetrum*. Flera mer igenvuxna och delvis förstörda kärr finns i omgivningarna.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring)

Igenväxt objekt, rikligt med löv som täcker mer öppna marker. Inga rikkärrarter.

Naturvärde: Klass 4

Länsstyrelsens kommentar 2019: Objektet kvarstår tills bättre data för utklassning finns.

08B2g13 Kärr utmed bäcken söder om Holmevattnet

Kärr, mindre del av område på 3 ha. Fält 1995. Lilla Edets kn.

Beskrivning 1995 (Inventering av rikkärr i Hjärtums socken, Lilla Edets kommun)

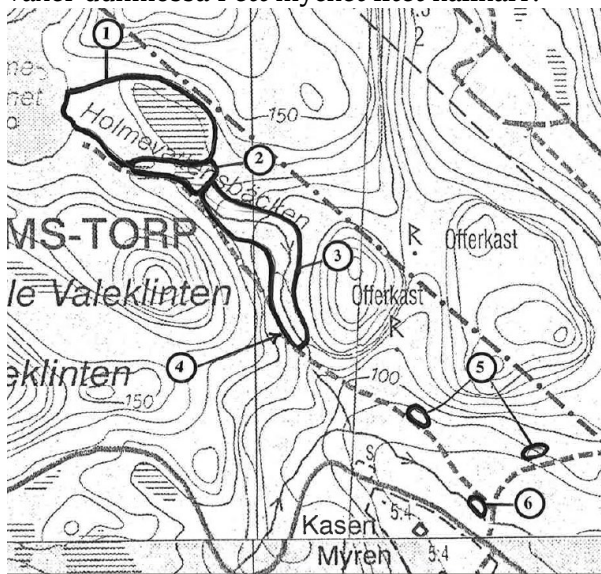
Strax SO om Holmevattnet, vid utloppet, ligger ett litet kärr i en sänka omgiven av höga bergkullar. I söder ligger Valeklintarna. I sänkan samlas vatten dels från bäckutloppet, dels mark- och grundvatten från omgivande sluttningar. Källkärrspartier syns utmed bäcken i kärret och längre nedströms. Kärret avvattnas via bäcken mot sydost. En del vatten sipprar också utmed skogsvägen. Hydrologin är delvis störd av en skogsväg som löper i kanten av kärret. Vägen har en viss dränerande effekt. Kärret är i huvudsak av fattigtyp men rikkärrspartier förekommer. Omgivningarna består av relativt orörd skog. Längre nedströms bäcken finns en del intressantare floralokaler med bl.a. skärmstarr, kambräken och dunmossa.

Delområde 2 (08B2g1301)

Glänta med rikare flora. Rikkärrspartier finns främst i en liten glänta i kärrets östra del. Området är helt litet och ligger i anslutning till bäcken. Knagglestarr och tätört förekommer rikligt och enstaka strån med gräsull noterades.

Delområde 6 (08B2g1302)

Mycket litet källkärr. Alldeles invid bäcken växer dunmossa i ett mycket litet källkärr.

Figur 11. Utsnitt från inventeringskartan 1995 över 08B2g13 med markerade delområden (samtantagen areal 3 ha). Delområde 2 och 6 beskrivs som rikkärr.

08B2h01 Översilningskärr söder om Rösefjäll, 350m V om Brattås

Sluttande kärr, 1 ha. Fält 2005, 2017. Lilla Edets kn.

Delobjekt 1 Sluttande kärr.

1 ha, glest-tätt träd täckt. Inga ingrepp

Element 1: kärrgolv, källkärr av Cratoneuron-typ
Gräsull.

Beskrivning 2005

Ett tämligen öppet sluttningsskärr med kraftiga källflöden som bildar stora svällande mattor med tuffmossorna *Palustriella comutata* och *Palustriella falcatum* med flera andra rikkärrsmossor. På mossmattorna syns på flera ställen kalkinlagring, så kallad tuffbildning. Källflödena samlas i flera rännilar och mindre bäckar. Bland intressanta arter märks rikligt med gräsull, ängsstarr, loppstarr, knagglestarr, tätört och darrgräs. I partier mellan källflödena växer mindre dungar med ungräd av björk, tall och gran. Området är till vis del röjt från småträd och buskar men riset ligger kvar. Ytterligare röjning är önskvärd samt att samla ihop ris som ligger.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring)

Litet rikkärr som antagligen har varit större, men som har växt igen. Vill man utöka objektet bör röjning ske i närområdet. Objektet översilas av vatten.

Naturvärde: Klass 2

08B2h02 Kärr utmed bäcken från Stora Kvarnevattnet

Fält 1995. Lilla Edets kn.

Beskrivning 1995 (Inventering av rikkärr i Hjärtums socken, Lilla Edets kommun)

Öster om Stora Kvarnevattnet finns flera kärr utmed den bäck som avvattnar sjön. Bäckens rinner först mot öster och viker sedan av mot söder, mot gården Rörmaden. Den är till stor

del utgrävd och dikad, och flera ytterligare diken genomkorsar skogsmarken. Utmed bäcken finns två egentliga rikkärr av källkärrstyp och flera intressanta floralokaler. Den rika floran motiverar hög naturvärdesklass trots gjorda ingrepp.

Delområde 4 (08B2h020102)

Källkärr. Det egentliga rikkärret är ett helt litet källkärr med inslag av lösbottnar. Ett kraftigt källflöde med vatten bubblar ständigt fram. I bottenskiktet dominerar kamtuffmossa, dunmossa, spjutmossa och storbladiga stjärnmossor. På några torrare tuvor växer en del småträd av gran, björk, och klibbal. I fältskiktet förekommer rikligt med ängsstarr och kärrfibbla tillsammans med arter som bäckbräsma, loppstarr, skärmstarr, knagglestarr, tätört, nålstarr och vattenklöver. På tuvorna växer rikligt med spindelblomster. Tvåblad och gräsull har tidigare noterats. Ett äldre dike klyver rakt igenom kärret, men tack vare det kraftiga källflödet växer kärrvegetationen kvar.

Naturvärde: Klass 2

Delområde 8 (08B2h020103)

Källkärr. Utmed en sträcka av ett par hundra meter, mellan bergslutningen och en körväg, löper ett smalt stråk med kärrvegetation. Huvuddelen av området är bevuxet med snårig och tät skog med bl.a. tall, björk, klibbal och gran. Granen växer bitvis tätt i planterade bestånd. Utmed vägen löper dubbla diken vilket delvis förstört området. Tack vare mycket kraftiga källflöden har områdets flora i hög grad kunna bevaras trots gjorda ingrepp. I de fuktigaste delarna öppnar sig små gläntor kring små kärrplan och källdråg. Vid de kraftigaste källflödena utbreder sig stora mattor med dunmossa och kamtuffmossa. Andra förekommande mossor är t.ex. gyllenmossa, fickmossor och spjutmossa. I öppna mer plana partier dominerar oftast vass. Kambräken växer invid bergsfoten. Av rikkärrsarter i kärllväxtfloran påträffades knagglestarr, loppstarr och kärrfibbla vid besöken. Granbräken och gräsull har tidigare noterats av Bergstedt, men kunde inte återfinnas. Däremot gjordes ett glädjande nyfynd av orkiden skogsknipprot. Arten noterades med 10 blommande stänglar i början på augusti månad.

Figur 12. Utsnitt från inventeringskartan 1995 över 08B2h02 med markerade delområden. Delområde 4, 5 och 8 beskrivs som rikkärr.

Länsstyrelsens kommentar 2023: 2012 klassades ett kärr i området ut som sumpskog. Den avgränsade ytan består av delar av delområde 5 och 6 (08B2h020101, se bilaga 2). Sannolikt är även delområde 4 och 8 starkt förändrade. Enligt ortofotot från 2018 ser samtliga delområden ut att vara starkt skogsbevuxna.

08B3h040201 Näsemossen och Rörmaden 8 km VSV Trollhättan

Myrkomplex, 27 ha (27 ha våtm). Fält 1995, 2005, 2017, 2019. Lilla Edets kn.

Delobj. 1: Svagt välvd mosse

18 ha, glest träd täckt. Svag lokal påverkan från dikning, vinterväg. Dråg, höljor, lagg.

Delobj. 2: Sumpskog

9 ha, tätt träd täckt. Inga ingrepp

Element 1: 0,2 ha, kärrgolv, fastmattekärr av ört-starr-vitmoss-brunmosstyp.

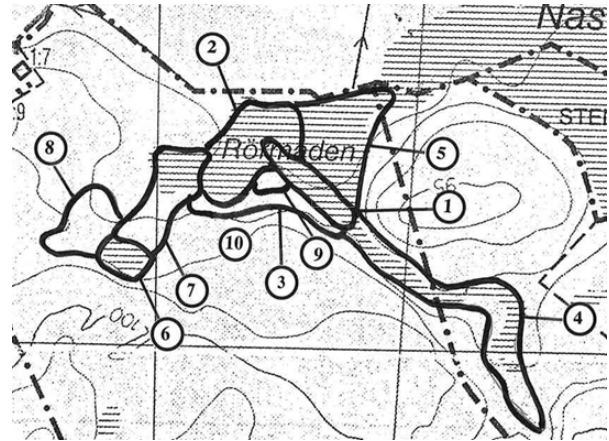
Element 2: 0,1 ha, källa, källkärr av Cratoneuron-typ.

Beskrivning 1995 (Inventering av rikkärr i Hjärtums socken, Lilla Edets kommun)

Rörmaden är ett kärrkomplex som ligger några hundra meter söder om Stora Näset, vid Öresjö. Omgivningarna domineras av barrskogar och i väster finns kalhyggen. Många olika våtmarkstyper är representerade; alltifrån öppna rikkärr till källkärr och sumpskog. Floran är rik med flera ovanliga kärlväxter och mossor. Det artrikaste avsnittet är ett öppet plant rikkärr i den östra delen. I en sumpskog påträffas områdets mest exklusiva art, skogsfrun, som blommat på samma lokal de senaste 20 åren. I den västra delen finns ett synnerligen vackert sluttningskärr med rik förekomst av tvåblad. En gång har Rörmaden utgjort en del av stora sammanhängande kärrmarker, som sträckte sig ända ner till Öresjö. Vid sekelskiftet genomfördes omfattande dikningar för att överföra kärrmarkerna till åker. Stora delar av det dikade området har därefter granplanterats eller lämnats att växa igen. Områdena kring Rörmaden har dock bibehållit den ursprungliga kärrprägelns även om kärret utsattes för ett misslyckat dikningsförsök under 1930-talet. Den synnerligen rika floran i såväl kärr som omgivande sumpskogar motiverar högsta naturvärde. Lokalen för skogsfru är den enda kända lokalen i Bohuslän och det opåverkade sluttningskärret med tvåblad har få motsvarigheter i västra Sverige.

Delområde 2 (08B3h040203)

Plant kärr – glest trädbevuxet. Väster om det öppna kärret (delområde 1 i samma inventering) utbreder sig mer trädbevuxen kärrmark. Här växer klen tall, björk, klipbal och gran. Flera älgstigar genomkorsar området. Floran är betydligt fattigare än i föregående delområde. Spärrbladig vitmossa och vass är dominerande tillsammans med relativt triviala arter som pors, kärrviol, blodrot, skogsstjärna, vattenklöver och stenbär. Här och var finns små gläntor med brunmossor i bottenskiktet. I dessa avsnitt påträffas lite rikare flora med bl.a. kärrfibbla, ängsstarr, knagglestarr och tätört. Enstaka tuvor med tagelstarr förekommer, och utmed västra kanten växer ett bestånd kärrbräken.

Figur 13. Utsnitt från inventeringskartan 1995 över 08B3h040201 med markerade delområden. Delområde 1, 2 och 6 beskrivs som rikkärr. Delområde 1 klassades ut 2019.

Delområde 6 (08B3h040201).

Öppet sluttningskärr i sydväst. Småstubbar vittnar om genomförda röjningar, vilket säkert varit positivt för floran. Dessutom är kärret hydrologiskt helt opåverkat vilket ytterligare förhöjer värdet. Det bör även noteras att vass helt saknas. Rikligt med tvåblad växer över hela den öppna kärretytan och ger området en nästan unik karaktär. Andra karaktärsarter är nålstarr, kärrfibbla, ängsstarr och knagglestarr. Tätört och gräsull förekommer också. Bland mossorna märks bl.a. spjutmossa, krokmosor, guldspärrmossa, källmossa och kärrbryum. I den övre delen av sluttningen, i kanten mot skogen, finns flera källkärr. I anslutning till ett av dessa växer linnea. I den västra delen finns en stor "bottenlös håla" där rikligt med grundvatten hela tiden bubblar fram. Mot nordost övergår det öppna kärret successivt i ett skogskärr och sumpskog. Två huggormar noterades i kärret vid ett av besöken.

Beskrivning 2005, 08B3h040201

Koordinater: 128597, 646512. Litet sluttningskärr. Mestadels fastmatta med inslag av källkärr. Hydrologiskt helt opåverkat.

Ett litet sluttningskärr omgivet av barrskog. Kärret är småtuvatigt med rikkärrsvegetation i höljorna och fattigare på tuvorna. Småstubbar vittnar om genomförda röjningar, vilket säkert varit positivt för floran. Dessutom är kärret hydrologiskt helt opåverkat vilket ytterligare förhöjer värdet. Det bör även noteras att vass helt saknas.

Rikligt med tvåblad växer över hela den öppna kärrytan och ger området en nästan unik karaktär. Andra karaktärsarter är gräsull, nålstarr, kärrfibbla, tätört, ängsstarr och knagglestarr. Bland mossorna märks bl.a. *Calliergonella cuspidata*, *Warnstorfia* spp., *Campylium stellatum*, *Philonotis fontana* och *Bryum pseudotriquetrum*.

I den övre delen av sluttningen, i kanten mot skogen, finns flera källkärr. I anslutning till ett av dessa växer linnea. I den västra delen finns en stor "bottenlös håla" där rikligt med grundvatten hela tiden bubblar fram. Mot nordost övergår det öppna kärret successivt i ett skogskärr och sumpskog.

Långsam igenväxning med al, ljung, gran, tall och björk pågår. Kärrret är röjt för drygt 10 år sedan men det finns åter behov av röjning.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2017, 08B3h040201 (Kvalitetssäkring)

Kalkrik fuktäng i mosse med mycket vitmossor. Inget rikkärr men liten tuva med späd skorpionmossa och ängsull hittades.

Naturvärde: Klass 1

Länsstyrelsens kommentar 2019: Delområde 1, 2 och 6 anges som rikkärr 1995. Delområde 1 klassades ut i den regionala miljöövervakningen 2019 och återfinns således i bilaga 2 (id 08B3h040202). Samma objekt anses vara ett rikkärr i kvalitetssäkringen 2017. Delområde 2 (id 08B3h040203) har lagts till i Länsstyrelsens GIS-skikt och beskrivningen har lagts in här för framtida undersökning. Delobjekt 6 (id 08B3h040201) bedömdes vara fuktäng i kvalitetssäkringen 2017, men kvarstår tills utförligare data finns. Båda kärren anges 2005 ingå i VMI-objekt men endast det östra större kärret överlappar med ytor i våtmarksinventeringen.

08B3h05 Skogskärr väster om Boskogen, Hjärtums sn

Sluttande kärr, 1 ha. Fälth 1995, 2005, 2017. Lilla Edets kn.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

1 ha, tätt trädäckat. Inga ingrepp

Element 1: kärrgolv, mjukmattekärr av starrvitmoss-brunmosstyp. Källor.

Beskrivning 1995 (Inventering av rikkärr i Hjärtums socken, Lilla Edets kommun)

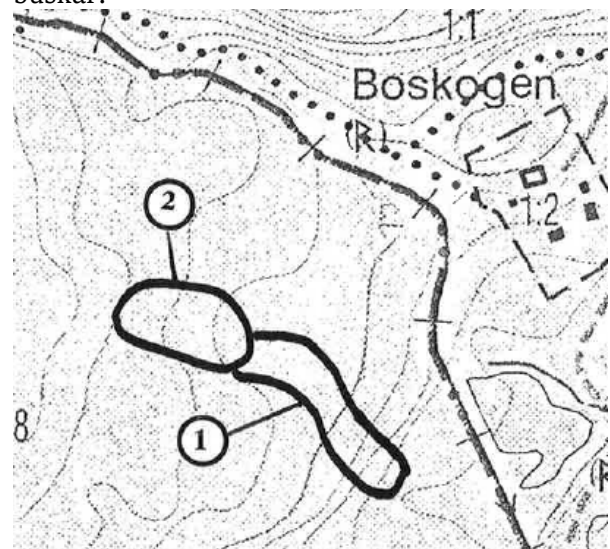
Väster om Boskogen på gränsen till Lilla Edets kommun finns en ganska vidsträckt, sumpig ängsgranskog inslag av björk, al och hassel. Våldiga mattor med skogsbingel i fältskiktet ger skogen en särskild karaktär. Marken är tydligt källpåverkad och utmed en liten bäck finns fler små källkärr med bl.a. dunmossa. Bäckens kommer från ett litet kärr med flera rikkärrsarter. Besöket gjordes ganska sen på säsongen varför vissa arter kan ha förbisetts. Den omgivande ängsgranskogen har inte inventerats och avgränsats.

Delområde 1. Källkärr och sumpskog utmed bäcken

Utmed bäcken finns en källpåverkad sumpskog med stora mattor av skogsbingel tillsammans med skärmstarr, knagglestarr och kärrfibbla. Små källkärr med bl.a. dunmossa och kantuffmossa förekommer utefter bäckkanten.

Delområde 2. Svagt sluttande rikkärr

Bäckens kommer från ett litet halvöppet kärr. Träd- och buskskiktet är glest med tall, klibbal, björk. I kärret förekommer en del rikkärrsarter bl.a. darrgräs, gräsull, knagglestarr, krokmossor och guldspärrmossa. Andra delar domineras mer av fattigkärrsarter som t.ex flaskstarr och blåtåtel. I övre kanten av kärret växer linnea. Kärrret bör röjas från träd och buskar.

Figur 14. Utsnitt från inventeringskartan 1995 över 08B3h05 med markerade delområden.

Beskrivning 2005

Väster om Boskogen på gränsen till Lilla Edets kommun finns en ganska vidsträckt, sumpig ängsgranskog med inslag av björk, al och hassel. Marken är tydligt källpåverkad och utmed en liten bäck finns flera små källkärr med bland annat *Trichocolea* och *Palustriella commutata*. Bäckens kommer från ett litet halvöppet kärr med flera rikkärrsarter. Träd- och buskskiktet är glest med tall, klibbal och björk. I kärret förekommer en del rikkärrsarter bland annat darrgräs, gräsull, knagglestarr, Warnstorfia spp. och *Campylium stellatum*. Andra delar domineras mer av fattigkärrsarter som till exempel flaskstarr och blååtäl. Kärret behöver röjas.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring)

Sluttande kärr, 0,25 ha. Igenväxt/skog, kärr

Naturvärde: Klass 2

Länsstyrelsens kommentar 2019: Objektet kvarstår i väntan på ytterligare data.

Tjörns kommun

07A6j01 Mosse SO mitt på Yttre Vannholmen, Rönnängs sn.

Svagt välvd mosse ca 0,2 ha. Fält 2005. Tjörns kn. Naturreservat och Natura 2000-område Pater Noster-skärgården.

Delobjekt 1: Svagt välvd mosse
0,2 ha, öppet.

Element 1: 0,2 ha lagg, rikkärr, öppet, mjukmattekärr av ört-starr-vitmoss-brunmosstyp. Röd glansvitmossa, ängsstarr.

Beskrivning 2005

Relativt öppen, plan mosse i sprickdal. Kalkpåverkan från fågelspillning och skalgrus. Vegetationstypen domineras av mjukmatta, men med inslag av fastmatta och lösbotten. I kanterna finns klockljunghed och artrik gräs-lågstarräng. Mossen, som i delar är ett intermediärt kärr, ligger vid den västra toppen av Yttre Vattholmen. Vegetationen domineras av knapptåg, kaveldun, trädstarr, säv, strandklo och humleblomster.

Naturvärde: Klass 3.

07A7j02 Kärr och mosskant i den centrala västra delen av Halvorsholmen, Klövedal sn.

Svagt välvd mosse ca 0,4 ha. Fält 2005. Tjörns kn. Medelrikkärr.

Delobjekt 1: Svagt välvd mosse
Ca 0,4 ha, öppet, lokal påverkan från dikning.

Element 1: Kärrgolv, mjukmattekärr av ört-starr-vitmoss-brunmosstyp. Gräsull, vildlin, ängsstarr.

Beskrivning 2005

Liten, plan mosse i sprickdal. Mossen, övergår delvis i intermediärt kärr. Vegetationstypen domineras av fastmattekärr med kalkpåverkad flora i kanterna, men också av en avvattnad delvis uttorkad mjukmatta med tjockt, bitvis exponerat humuslager. I kanterna mot kringliggande berg finns klockljunghed och artrika gräs lågstarr-ängar. Vegetationen domineras av tuvsäv, ljung, klocklång och humleblomster.

Naturvärde: Klass 3

07A8i01 Kärr i södra delen av Härön, Klövedal sn.

Havsstrandäng ca 0,1 ha. Fält 2005. Tjörns kn. Alternativt namn: Slätteräng 125 m V om Rörviken Herrön. Naturreservat och Natura 2000-område Härön.

Delobjekt 1: Havsstrandäng
Ca 0,1 ha, öppet.

Element 1: Kärrgolv, fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Källspärrmossa, kalltuffmossa, gräsull, vildlin, ängsnycklar kärrknipprot, ängsstarr.

Beskrivning 2005

Området utgörs av en sank, svagt försumpad slättervall strax söder om gården Ängen. Denna mark slås med slättermaskin. Den sydvästra delen är fuktig och av typen gräs-lågstarr-äng som övergår i ett fastmattekärr. Ännu lite längre mot sydväst och väst övergår ängen i ett fuktigt fastmattekärr som är starkt igenväxt med vass. I kanterna är emellertid floran ytterst artrik. Det södra är i stort sett

ohävdad men fortfarande fritt från igenväxning med vedväxter. Den södra delen är också mer närings- och kalkfattig (intermediärt kärr). Vegetationen domineras av blåttåtel, olika starrarter, orkidéer och humleblomster.

Naturvärde: Klass 1.

07A8j0101, 07A8j0102 Våtmarker på Björshuvudet, Tjörn

Fält 2004, 2010. Tjörns kn.

Beskrivning 2004 (Miljöövervakning)

Ute på Björnhuvudet på norra Tjörn finns flera små våtmarker och kärr insprängda bland klippor och i dalgångar. Flera av kärren är rikkärr på skalgrusbankar. Det delområde som har den starkaste rikkärrsprägeln ligger utmed vandringsleden som leder ut mot udden. Området som är ett sluttande kärr med inslag av kalkfuktäng har betats fram tills för några år sedan då betet tyvärr upphörde. Slätter har skett några år sedan dess. Inslaget av buskar och träd är än så länge mycket litet. Klibbal, björk, slån, rönn m.m. tränger sig dock på från kanterna. Floran är rik med mycket gott om kärrknipprot och lågstarr såsom slankstarr, hirsstarr, ängsstarr och nålstarr. Loppstarr förekommer sparsamt liksom vildlin, ängsvädd, krypvide, kärrsälting, blåttåtel, älggräs och ängsull. Ingemar Jonasson, botanist från Göteborg har berättat att honungsblomster förekommer med 4-5 exemplar men att den var betydligt vanligare förr. Även vitpyrola och skavfräken förekommer inom området enligt honom. I bottenskiktet som är påfallande torrt ses spjutmossa, späd skorpionmossa, kalkkammossa, källtuffmossa, guldspärrmossa, stor fickmossa och källmossa. Utmed stigen ut mot den våtmark som ligger närmast havet hittas kustgentiana på 1248463/6445177 +- 14 meter. Delområde b) är ett öppet, plant kärr med rik flora som tyvärr är obetat. Koordinaterna för detta delområde är 1248787/6445478. Brakved, klibbal, Salix och björk tränger sig på från kanterna utan att ännu ha skapat några problem. Småstarr, ängsstarr, nålstarr, loppstarr, hirsstarr, slankstarr och stjärnstarr är vanliga. Den sällsynta granspiran och Jungfru Marie nyckel förekommer sparsamt liksom ängsull och hedsäv. I bottenskiktet noteras korvskorpionmossa, späd skorpionmossa, stor

fickmossa, kalkkammossa, guldspärrmossa, kärrspärrmossa, räffelmossa och kärrbryum. Det tredje delområdet är betydligt mindre kalkpåverkat än a) och b). Bottenskiktet domineras helt av Sphagnumarter, främst sumpvitmossa. Fältskiktet är magert med arter som klockljung, tuvull, hedsäv, flaskstarr och stjärnstarr. Öppet vatten förekommer. Delområdets koordinater är 1248814/6445295. På grund av ihållande slagregn besöktes inte det fjärde och största våtmarksområdet d). Det bör dock besökas i kommande inventeringar eftersom det enligt Jonasson innehåller en mosaik av torra och fuktiga miljöer varav flera har kontakt med skalgrusbankar. Några arter som Jonasson noterat är S:t Pers nyckel, kärrspira, granspira, ormtunga och nattviol. Området lär betas extensivt av hästar. Delområde a) är en mycket bevarandevärd kärryta med artrik, intressant och kalkpräglad flora. Sly bör hållas tillbaka redan nu innan det expanderat ut i de mest intressanta kärrmiljöerna. All träd- och buskvegetation bör dessutom tas bort utmed stenvallen. Bete bör snarast återupprättas. Alternativt måste den påbörjade slättern fortgå. Delområde b) är också mycket bevarandevärd. Kärrret har en rik och representativ flora som är betesberoende. Återuppta betet snarast. Delområde c) är ett fattigkärr som inte kan prioriteras i naturvårdssammanhang. Delområde d) besöks i framtida inventeringar. Såväl delområde a) som b) torde vara av stor vikt att bevara för alla sommargäster och turister. En lokal lösning med djurhållare, ev. slätter och röjning bör eftersträvas.

Naturvärde (a och b): Klass 1

Beskrivning 2010 (Miljöövervakning)

Delområde A, 07A8J0101: Rikkärret som är beläget i en sprickdal, sluttar nedåt mot nordost. Idag hävdas endast den norra delen genom slätter (tidigare betades området), vilket medfört att den södra halvan av den avgränsade arealen - som också är torrare än den norra - vuxit igen med björksly, rosor och slån. I fältskiktet finns gott om ohävdarter. Habitatförstörelsen har gått så långt att naturtypen i södra delen inte längre är att betrakta som rikkärr. Även norra delen av området är ganska torrt. Torvlagret är tunt och ingen nettotillväxt av torv sker. Rikkärrets

fältskikt är artrikt och vanligt förekommande arter är darrgräs, kärrtistel, ängsfräken, nålstarr, hirsstarr, ängsvädd, hundstarr, slankstarr, ängsstarr och kärrknipprot. Här växer också lite tätört. I bottenskiktet finns rikligt med guldspärrmossa, kalkkammosa och spjutmossa samt en hel del späd skorpionmossa och kärrbryum. Längst i nordost, sluttar marken brantare nedåt. Riklig förekomst av källtuffmossa och källmossa visar här på källpåverkan. Det källpåverkade området är dock till stor del beläget öster om den avgränsning som på kartan markerar rikkärrets yttergräns.

Delområde B, 07A8J0102: Även detta rikkärr ligger i en sprickdal. Idag hävdas det inte längre, vilket medför att igenväxningsvegetation (viden och enbuskage) sakta växer in från kanterna och runt hållar. Rikkärrets fältskikt är inte lika artrikt som fältskiktet i delområde A och täckningsgraden av brunmossor är låg. Vanligt förekommande arter är ängsull, kråklöver, klockljung, kärrfräken, kärrtistel, ängsvädd, hirsstarr, älggräslite blåttätel och en stor mängd jungfru Marie nycklar. Förekomsten av kalkkrävande kärleväxter är dock sparsam och utgörs i första hand av arten ängsstarr. I bottenskiktet finns dock rikligt med guldspärrmossa samt en hel del kalkkammosa, späd skorpionmossa och kärrbryum. Dessutom finns här lite korvskorpionmossa och stor fickmossa, vilka samtliga arter är utmärkta kalkindikatorer. Här finns också kärrspärrmossa. Spjutmossa är frekvent förekommande. Det skulle vara positivt om någon form av hävd återupptogs i båda delområdena. Den södra delen av delområde A (den del som vuxit igen) är ganska torr och det är svårt att säga om en restaurering skulle resultera i en kalkfuktäng eller ett rikkärr om igenväxningsvegetationen röjs bort och hävden återupptas. Oavsett vilket, motiverar dock artrikedomen och den kalkpåverkade floran att så sker. Om hävd sker genom slätter är det mycket positivt om området kan efterbetas då detta gynnar störningsberoende arter. Hög prioritet. Det norra delområdets gränser är lite väl generöst tilltagna. Det är snarare 20-25 m brett än 30-40 m och det nordvästra hörnet utgörs inte av rikkärr alls.

Naturvärde: Klass 1

Länsstyrelsens kommentar 2019:

Avgränsningen har justerats för att omfatta den utbuktande norra delen.

07A8j03 Betesmark 300 m NNV om Lökeskär Björholmen

Topogent kärr 0,1 ha. Fält 2005. Tjörns kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,1 ha, öppet.

Element 1: Kärrgolv, två skilda ytor, fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Källspärrmossa, kalkkammosa, ängsnycklar, ängsstarr.

Beskrivning 2005

Åtminstone två relativt öppna rikkärr i små svackor mellan bergknallar. Viss betespåverkan, men inga tecken på hydrologisk påverkan eller negativ störning. Mestadels fastmatta, men mot kanterna gradvis övergående i kalkfuktäng. Två små men fina rikkärr med tydligt kalkpåverkan och krävande flora. Ängsnycklar hittades i två av kärren. Bottenskiktet domineras av *Campyliadelphus elodes*, *Ctenidium molluscum* och *Scorpidium scorpioides*. Det ena kärret (RN: 644424; 124619) har en mer störningssynnad och sannolikt något mer kalkgynnad flora med *Scorpidium cossoni* och den sällsynta och tidigare rödlistade *Pseudocalliergon lycopodioides* (Gårdenfors 2000, Hallingbäck 1998). Fortsatt bete är en förutsättning för att kärren inte skall växa igen och förstöras. Men det verkar som om området inte betats det senaste året, och fortsatt ohävd skulle helt förstöra de befintliga naturvärdena på bara ett tiotal år.

Naturvärde: Klass 2

07A9j01 Källkärr på SO-sidan av Stigberget, Halsbäck, Klövedal sn.

Topogent kärr 0,2 ha. Fält 2005. Tjörns kn. Extremrikkärr.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,2 ha, öppet. Inga ingrepp.

Element 1: Kärrgolv, källkärr av Cratoneuron-typ. Källspärrmossa, kalkkammosa, klotuffmossa, kalkkällmossa, källmossa, späd

skorpionmossa, ängsstarr, ängsnycklar, kärrsknipprot, tagelsäv.

Beskrivning 2005

Litet, som mest 10 m brett, öppet, sluttande extremrikkärr med en källa i den centrala delen. Mjukmatta som mot kanterna snabbt övergår i fastmatta och kalkfuktäng. Inga tecken på hydrologisk påverkan eller negativ störning. Ett vackert litet, källkärr i en svacka mellan berg och helt omgärdat av buskar och mindre träd. Skalgrus ligger synligt intill källan. Källvattnet bildar en liten kalkrik bäck när vattnet passerar genom den synliga skalgrusförekomsten och rinner utmed sluttningen, vilket ytterligare ökar naturvärdet. Ett trettiotal individer av kärrsknipprot växer främst på kalkfuktängen intill källan. Mossfloran innehåller mycket kalkkrävande arter och domineras av *Ctenidium molluscum*, *Scorpidium cossoni* och den på västkusten sällsynta *Palustriella falcata*, men även bållevermossorna *Aneura pinguis* och *Preissia quadrata*. Floran är exklusiv och artrik, mycket tack vare den lilla källbäcken. De omkringliggande markerna är kraftigt igenvuxna, men har sannolikt varit hävdade i relativt sen tid. Inom en relativt snar framtid kommer den kringliggande, snabbt uppväxande skogen skugga källkärret och helt förstöra förutsättningarna för den värdefulla vegetationen. En liten stig går rakt genom objektet, vilket är positivt för den störning som det innebär som gynnar floran i kärret. Redan idag behövs en akut röjningsinsats i närområdet kring kärret.

Naturvärde: Klass 1

07B7a01 Häle mosse - Våtmarker vid Bö tjärn 3 km SO Skärhamn

Från VMI. Fält 1990-1991. Tjörns kn.

Länsstyrelsens kommentar 2019: Objektet har kommit in som förslag i kvalitetssäkringsarbetet. Det är inte besökt sedan VMI och bör återbesökas om det ska gå att avgränsa eventuella rikkärr.

07B8a02 Fuktäng S om Södra Vetteberget Breddalen Säby, Stenkyrka sn.

Sluttande kärr, ca 0,6 ha. Fält 2005, 2017. Tjörns kn.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

ca 0,6 ha, öppet. Lokal påverkan från anslutande väg.

Element 1: Kärrgoly, fastmattekärr av starrört-brunmosstyp. Klotuffmossa, späd skorpionmossa, darrgräs, ängsstarr, vildlin.

Beskrivning 2005

Öppet rikkärr i en utströmningszon i en skaljordsbank. Kärret är beläget i en svag sluttning ner mot havsstranden. Tydlig betespåverkan, men inga tecken på hydrologisk påverkan. Mestadels fastmatta, men mot kanterna gradvis övergående i kalkfuktäng och havsstrandäng. Kärret är artrikt med flera exklusiva arter som granspira och loppstarr. Mossfloran är relativt artrik och innehåller flera kalkkrävande arter som *Preissia quadrata* och *Scorpidium cossoni*. Till de mer exklusiva arterna hör särskilt *Palustriella falcata* som är sällsynt på västkusten. Kärret är tämligen välhävdad, men det finns partier som domineras av älggräs. Området har nyligen röjts och floran intill stubbar är tydligt utarmad. På sikt kommer rikkärrsvegetationen sannolikt gynnas om betestrycket bibehålls.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring)

0,6 ha. Kraftigt igenvuxen strandäng med en bäck som rinner genom objektet, där bl.a. källmossa växer allmänt.

Naturvärde: Klass 3

Länsstyrelsens kommentar 2019: Objektet kvarhålls i väntan på utförligare information.

Öckerö kommun

07B1a01 Våtmark på Öckerö 500 M NV Öckerö

Från VMI. Öckerö kn.

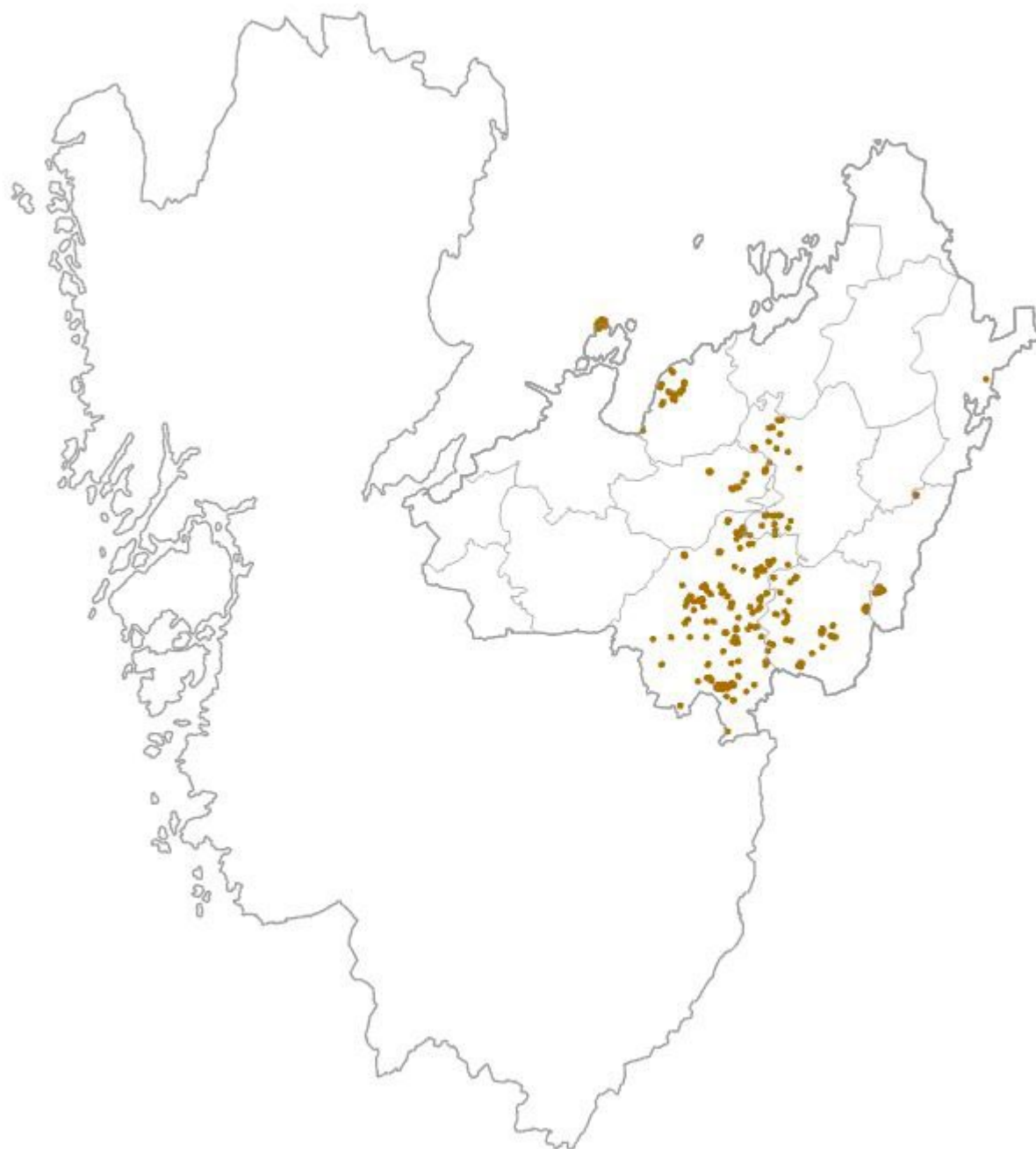
Länsstyrelsens kommentar 2019: Från VMI. Ett för regionen stort sumpskogsområde med högt skyddsvärde. Bör fältbesökas för att avgränsa och statusbedöma rikkärrsytor. Objektet har kommit in som förslag i kvalitetssäkringsarbetet. Det är inte inventerat sedan VMI och bör besökas om det ska gå att avgränsa eventuella rikkärr. Det ligger därför

med i geodatalagret LstO Rikkärr i väntan på detta.

**07B2a01 Våtmark på Rörö, St. och L
Ersvatten, 10 km NV Torslanda**

Från VMI. Öckerö kn.

Länsstyrelsens kommentar 2019: Från VMI. Vegetationen vid Stora och Lilla Ers vatten är rik bitvis med kalkkrävande arter. Bör fältbesökas och statusbedömas på kärlväxter och mossor. Objektet har kommit in som förslag i kvalitetssäkringsarbetet. Det är inte inventerat sedan VMI och bör besökas om det ska gå att avgränsa eventuella rikkärr. Det ligger därför med i geodatalagret LstO Rikkärr i väntan på detta.

Rikkärr i Skaraborg

Falköpings kommun

07D5e02 Våtmarker vid Yttern 7 km ONO Blidsberg

Våtmarkskomplex 26 ha. Fält 2006. Falköpings kn.

Delobjekt 2: Våtmarksstrand vid sjö 7 ha, öppet, inga ingrepp

Element 1: 0,8 ha rikkärr, kärrgolv, mjukmattekärr av starr-brunmosstyp. Gräsull, ängsnycklar.

Beskrivning 2006 (ingår i VMI-objekt)

Mjukmatta kärr med mycket korvskorpionmossa. Flaskstarr och trådstarr dominerar och korvskorpionmossa är mattbildade. På fastare botten finns späd skorpionmossa och guldspärrmossa. Inte många rikkärrsarter hittades. Små träd och buskar växer in i den öppna ytan (glest än så länge).

Naturvärde: 3

07D6c01 Litet rikkärr vid Kurebo 1,5 km SV Börstig kyrka

Från TUVA. Soligent rikkärr. Fält 2013. Falköpings kn. Soligent kärr. ID kvalitetssäkring: 30572. Delvis Natura 2000-område Kurebo. Delvis biotopskydd Börstig 1:5.

Beskrivning 2013 (Kvalitetssäkring)

Runt Kurebo finns ett ovanligt småskaligt odlingslandskap beläget i skogen, lite vid sidan av Ätradalens öppnare odlingslandskap. Det vårdas väl av hembygds- och naturskyddsföreningen i Falköping sedan ett par decennier. Norr om vägen upp till gården slås ett område kring ett rikkärr. Slutningen mot skogen planar ut och i nedersta delen är fattigare med mest älgört som skuggas av klibbal och gran. Här har liemännen utelämnat ett stycke under senare år. För övrigt var kärret välslaget och svårinventerat men några sparade tussar visade sig innehålla gräsull, slank-, ängs- och loppstarr men också andra små finesser som vildlin, majviva, slätterblomma och kärrsälting. Den sistnämnda fanns inte minst i ett av körspåren från, får man förmoda, fordon som forslat bort hö.

Mossfloran var artrik med gyllenmossa *Tomentypnum nitens*, späd skorpionmossa *Scorpidium cossonii* och guldspärrmossa *Campylium stellatum* spridda. I källan i översta delen växte stor skedmossa *Calliergon giganteum*. I skogskanten kan en del skuggande granar gallras bort och ge ökat utrymme för slättergynnade rikkärrsarter.

07D6c02 Rikkärr vid Kurebo 1,6 km SV Börstig kyrka

Från TUVA. Rikkärr 0,3 ha. Fält 2004 (ÄOB), 2013. Falköpings kn. Soligent kärr. ID kvalitetssäkring: 30574. Natura 2000-område Kurebo. Biotopskydd Börstig 1:5.

Beskrivning 2013 (Kvalitetssäkring)

Större delen av odlingsmarken i slutningen mellan gården och skogen är källpåverkad fuktäng eller extremrikkärr. Gränsen mellan fastmark och kärrmark är sällan skarp. Mitt i slutningen finns en öppen vattensamling där källvatten mynnar och betesdjuren kan dricka. Trampet från nötboskapen är särskilt intensivt kring vattenhållet, betestrycket är överlag gott.

Vegetationen bjuder på en handfull starrarter bland indikatorarterna, bl a lopp- och ängsstarr. Vidare finns gott om örter i den rika floran, däribland krissla, slätterblomma (rikligt) och vildlin. Ängs- och hagmarksinventeringen uppger även tätört och rosettjungfrulin. Goda förekomster har gräsull och kärrsälting. Ett oväntat fynd var smalfräken som sågs i anslutning till kreaturstrampad källmark. Denna kalkkrävande och konkurrenssvaga art är nordlig i landet och bara funnen på tre lokaler i sen tid i landskapet enligt Västergötlands flora, samtliga i fuktiga grusgropar. Bland trevliga mossfynd märks röd skorpionmossa *Scorpidium revolvens* och sumpspärrmossa *Campylium protensum*.

Slättern sker på ängens dag i början av augusti. Det vore väl om några liemän kunde meja unggranar i samband med detta. Granar har vuxit upp i hundratals i hagen där också uppslaget av alsly börjar bli besvärande.

07D6D0301 Store mosse omedelbart O N Åsarp

Från VMI. Fält 1981. Falköpings kn.

Länsstyrelsens kommentar 2019: Objektet har kommit in som förslag i kvalitetssäkringsarbetet. Det är inte besökt sedan VMI och bör återbesökas om det ska gå att avgränsa eventuella rikkärr.

07D6e02 Ätrans mader och Bredemaden ca 2 km O Solberga 5 km SO N Åsarp

Strand vid rinnande vatten 42 ha. Fält 1981, 2006. Falköpings kn.

Delobjekt 2: Mad vid rinnande vatten

7 ha, glest bevuxet, lokal hydrologisk påverkan från dikning, avverkning och bro

Element 3: kärrgolv, medelrikkärr, mjukmattekärr av starr-brunmosstyp.

Struktur 1: kärrgolv, medelrikkärr, fastmattekärr av starr-vitmosss-brunmosstyp

Beskrivning 2006 (ingår i VMI-objekt)

Betat kärr omgivet av tall och granskog. Små träd och pors växer in i kärret. I vissa delar är pors dominerande. Kärret är en mosaik av fast och mjukare botten. Flaskstarr, trådstarr och vattenklöver har dominerande inslag. Rikkärrsarter som hittades inkluderar späd skorpionmossa, korvskorpionmossa och mindre mängder av gyllenmossa och stor skedmossa.

Länsstyrelsens kommentar 2019: Området verkar ha varit utvalt för inventering inom miljöövervakningen 2014 men inventerades aldrig.

07D6e04 Mad 200 m V om Fingerkvarn

Mad vid rinnande vatten 2,4 ha. Fält 2007, 2013, 2020. Falköpings kn.

Delobjekt 1: Åmad

2,4 ha, öppet, medelrikkärr, lokal hydrologisk påverkan från dikning

Element 1: kärrgolv, fastmattekärr av starr-ört-vitmosss-brunmosstyp. Ängsnycklar, gräsull.

Beskrivning 2007

Ett stort kärr med bara enstaka buskar i det öppna kärret (porsdominerade delen borträknad). Mycket kråklöver i delar av kärret och älggräs samt blåtåtel håller på att etablera sig i kärrytan. Fina kuddar med späd skorpionmossa och guldspärrmossa och kärrbryum. Ängsnycklar förekommer betydligt mer på norra sidan stängslen. Andra hittade arter inkluderar korvskorpionmossa och stor skedmossa. Enstaka mjukbottenytor finns. Om pors ska få vara kvar är det inte kritiskt med röjning av detta kärr. Borttagning av buskar och arter som älggräs innan de blir ett större problem är naturligtvis alltid bra.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2013 (Miljöövervakning)

Ett stort medelrikkärr som står under inflytande av Ätran. Kärret torde regelbundet översvämmas. Kärret är större än markerat. Området betades förr men det var sannolikt något eller några år sen betet upphörde. Översvämningsregimen gör att det har en regelbunden störning. Det omges av ytterligare kärr av mesotrof karaktär. Åtgärdsförslag: Det skulle vara gynnsamt om hela området kunde komma i beteshävd.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2020 (Miljöövervakning)

Objektet är ett stort medelrikkärr som ligger söder om men i anslutning till Ätran. Det står under visst inflytande av Ätrans vattenregim och torde i vissa delar översvämmas vid högvatten. Tyvärr håller detta kärr på att förlora sina naturvärden genom igenväxning. Om inte en röjning av alla buskar och sly sker omedelbart kommer naturvärdena att vara borta om ett decennium. Området behöver också betas. Det finns fortfarande fårstängsel kvar runt den största delen av kärret. I kärret finns några igånggåna diken men de har numera ringa hydrologisk betydelse. I kärret finns fortfarande mycket stora mängder av slätterblomma, ängsnycklar och ängsvädd. Storleken och de stora mängderna blommande växter gör att kärret vid besöket var mycket rikt på fjärilar. Med skötsel skulle detta vara ett klass 1 objekt. Besöktes 2020-08-20 och 2020-08-26.

Naturvärde: Klass 2

07D6e05 Kärr 450 m SV om Stommen

Topogent kärr 0,2 ha. Fält 2006. Falköpings kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,2 ha, glest träd täckt, medelrikkärr, inga ingrepp

Element 1: Kärrgolv, fastmattekärr av starr-brunmosstyp. Ängsnycklar.

Beskrivning 2006

Ett flaskstarrdominerat kärr med en del rikkärrsarter som dock inte förekommer i stora tätheter. Kärrret är omgivet av skog och öppna betesmarker. Djur finns i området men förekomst av älggräs, blååtäl och buskar tyder på att nuvarande bete inte räcker till.

Naturvärde: Klass 3

07D7b03 Kärr vid Nutträsen

Topogent kärr 1,6 ha. Fält 2006, 2011, 2020. Falköpings kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

1,6 ha, öppet, medelrikkärr, lokal hydrologisk påverkan från väg

Element 1: Kärrgolv, fastmattekärr av starr-brunmosstyp. Ängsnycklar.

Beskrivning 2006

Ett relativt öppet större kärr med dominerade inslag av flaskstarr och trindstarr.

Rikkärrsarter som späd skorpionmossa, guldspärrmossa, stor skedmossa och ängsnycklar hittades. Kärrret är omgivet av både tätare och glesare skogsmarker (både löv och barr). Två diken finns på varsin sida av skogsvägen och det är kärrpartiet på norra sidan vägen/diken som hyser störst inslag av rikkärrsväxter. Små buskar håller på att etablera sig i den öppna kärrytan och kan med fördel röjas bort. Ett fint öppet kärr.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2011 (Miljöövervakning)

Ett stort, blött och välutvecklat medelrikkärr. Mjukmattor präglar kärrret, en del viden finns i

kanterna. Typiskt i kärret är trädstarr, trindstarr, kråklöver och vattenklöver. Ett par intressanta botaniska fynd gjordes, bl. a. blekvide och stor ögontröst. En körväg har delat området i två delar och två stora diken finns på vardera sidan om vägen. Det är obegripligt att vägen genom kärret har tillåtits byggas. Åtgärdsförslag: Vägens inverkan på kärrets hydrologi bör undersökas. Om denna är måttlig är det sannolikt bäst att inte vidta åtgärder. Om hydrologin är starkt påverkad av vägen med tillhörande diken bör en fördjupad utredning göras om vilka åtgärder som kan sättas in och om detta i så fall går att göra till en rimlig kostnad.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2020 (Miljöövervakning)

Detta är ett medelrikkärr som är kraftigt påverkat av att en väg byggts genom objektet varvid två djupa diken också grävts utmed vägen. Den ökade dräneringen har gjort att igenväxningen har ökat dramatiskt – främst av gran och björk. Den inventerade delen omfattar endast den del som ligger norr om objektet. Ska området naturvärdesbedömas så bör området behandlas som ett rikkärr. Fortfarande finns en del rikkärrsväxter, bland annat finns stora mängder slätterblomma. Stor ögontröst kunde inte återfinnas. Loppstarr och (utanför provrutorna) ängsnycklar, liksom små bestånd av blekvide, förekommer. Området behöver röjas på all gran och björk. En plan för hydrologisk restaurering behöver göras. Om detta inte sker kommer området att helt ha förlorat sina värden inom ett decennium. Besöktes 2020-08-20.

Naturvärde: Klass 2 (både norra och södra delen sedd som en helhet)

07D7c02 Karbomossen ca 2 km SSV Kinneved

Obestämbare mosse 369 ha. Fält 2006. Falköpings kn.

Delobjekt 1: Obestämbare mosse 369 ha

Element 1: 0,8 ha lagg, medelrikkärr, öppet, inga ingrepp. Fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Ängsnycklar, gräsull, näbbstarr.

Beskrivning 2006 (ingår i VMI-objekt)

Rikkärr glest bevuxet med tall. Bottenskikt med kuddar av späd skorpionmossa och guldspärrmossa. Annars tät starrvegetation med trådstarr, flaskstarr m.fl. Andra arter inkluderar ängsnycklar, gräsull och knaggelstarr. Buskskiktet består av pors och vide men även små gran håller på att växa in i kärrytan. Kärret är med i ÄOB men det är svårt att säga hur mycket det betas här. Små gran bör röjas bort tillsammans med andra icke önskvärda arter t.ex. små björk och salix. Ökat betetryck skadar nog inte.

Naturvärde: Klass 3

07D7d0201, 07D7d0202 Ätran från Alvared till järnvägsbron 1 km NNV N Åsarp

Strand vid rinnande vatten 25 ha. Fält 2007. Falköpings kn.

Delobjekt 1: Mad vid rinnande vatten

25 ha, öppet, lokal hydrologisk påverkan från dikning

Element 1: 0,1 ha medelrikkärr, kärrgolv, fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp.

Beskrivning 2007 (ingår i VMI-objekt)

Området ligger vid Ätran och har begränsat inslag av rikkärrsväxter. Blåtåtel är dominant och älggräs växer in från kanten. Den öppna ytan är relativt fri från buskar och träd. I väst (07D7d0202) finns ett område där vass och älggräs dominerar men det är svårt att avgöra om denna del hör till ett "eventuellt" rikkärr som kan restaureras. Om en värdefull rikkärrsflora ska återfås måste älggräs och andra igenväxningsarter röjas bort medan kärrytan slås. En uppluckring av bottenskiktet skulle gynna mossfloran.

Naturvärde: Klass 3

07D7d0301 Prästgårdsmyren, 600 m ONO kyrkan, Norra Åsarp

Fält: 2004, 2010. Ödegårdskärret. Falköpings kn.

Beskrivning 2004 (Miljöövervakning)

Prästgårdsmyren är en av de många våtmarker i södra Sverige som utsatts för ingrepp i form av dikningar och angränsande avverkningar.

Området är ett av få som dokumenterats under 1950- och 60-talet av kunniga botanister och naturvårdare. I det här fallet är det prosten Lennart Fridén som besökt området mellan 1951 och 1974 och som i artiklar i Skaraborgsnatur beskrivit områdets kvaliteter ingående. På den tiden fanns exklusiva arter som Kung Karls spira, svartknoppsmossa, svanmossa, trekantig svanmossa och piprensarmossa. Naturskyddsföreningen i Falköping, som besökt och mossinventerat området, har berättat att det var mycket fint ända fram tills den senaste dikningen gjordes i början 1980-talet, dvs strax innan förbudet mot generell markavvattning fattades. Idag är emellertid Prästgårdsmyren radikalt förändrad genom flera dikningar, vägdragningar, avverkningar etc. Detta till trots så finns de facto mycket intressant myrvegetation kvar även om området sannolikt sakta men säkert övergår i sumpskog av tall och björk. De intressanta partierna är fortfarande öppna med bara en mindre igenväxning av björkbuskar, vide och enstaka tall. Öppna ytor dominerade av korvskorpionmossa är fortfarande frekventa även om de sannolikt är torrare än förr. Tillsammans med korvskorpionen växer ofta den röda skorpionmossan. Det man också slås av när man går runt på myren är att man ser ett stort antal, (av mig obestämda), Sphagnumarter. Av rikkärrsindikatorerna finns gott om purpurvitmossa och en hel del knoppvitmossa samt lockvitmossa. I Sphagnumhaven finns tuvor med räffelmossa och i depressioner blek skedmossa. Den späda skorpionmossan och guldspärrmossan är vanlig. Stor skedmossa och guldskedmossa förekommer sida vid sida, i synnerhet i dikena där de kan flyta runt ifred, utan konkurrens. Spjutmossa och stor fickmossa är också lätta att hitta medan fetbålsmossa och flikbålsmossa är mer svårfunna. På kanten av en tuva i nära anslutning till diket som ligger närmast de öppna delarna, hittades några skott av rikkärrsskapania, en art som även noterades av Fridén. Av kärleväxter slås man av att fattigkärrsarter ofta växer sida vid sida med rikkärrsarter. Vid besöket i augusti fanns loppstarr i sådana rikliga mängder att man kan ana att myren kanske är Falköpings rikaste lokal av den arten. Ängsvädd blommar i kanterna medan följearter som slätterblomma och orkidéer lyser med sin frånvaro. Pors är

vanlig i partier liksom blåttåtel, hirsstarr, klockljung, snip och tuvsäv. På de blottade ytorna växer vitag och tagelsäv medan ärtstarr och näbbstarr finns i tuvkanterna.

Prästgårdsmyren är än idag ett viktigt våtmarksobjekt med stor artrikedom företrädesvis när det gäller mossfloran. Området skulle kunna bli ett mycket intressant återställningsobjekt genom att återställa vattennivån till vad som en gång var ursprungligt. Röjningsbehovet är litet men kan komma att öka snabbt de närmsta åren. De björkar som finns på cirka halva myren kan dock med fördel tas bort redan nu för att undvika framtida röjgödslings effekter i kärret. *Vertigo geyeri* kan finnas kvar trots de avvattningar som gjorts. "

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2010 (Miljöövervakning)

Detta lilla rikkärr är starkt påverkat av dikning och sakta men säkert på väg att växa igen med björk, viden och småtall. Den pågående trivialiseringen är tydlig och endast små partier mellan blåttåtel- och vitmossetuvorna är ännu brunmossedominerade. I fältskiktet blandas fattigkärrsarter som odon, ljung, klockljung, med kvardröjande rikkärrsarter som loppstarr (rödlistad i kategori VU) och näbbstarr. Utöver nämnda arter finns även pors och nålstarr samt en del snip. Bottenskiktet täcks till stor del av vitmossor av fattigmyrstyp samt räffelmossa, men även av purpur-, lock- och knoppvitmossa vilka är mer kalkkrävande vitmossor. Här finns också brunmossor: guldspärrmossa, späd- och röd skorpionmossa, stor fickmossa och spjutmossa samt lite korvskorpionmossa, kärrbryum och fetbålsmossa. Studeras äldre artlistor visar det sig att här tidigare har funnits såväl svartknoppsmossa och svanmossa som trekantig svanmossa och piprensarmossa vilket vittnar om att det varit ett mycket fint och exklusivt rikkärr. Områdets rikkärrskvaliteter har försämrats ytterligare sedan besöket 2004. Rikkärret har dock tidigare varit mycket värdefullt ur naturvårdsaspekt och kan man förbättra de hydrologiska förutsättningarna, röja bort småsly, återinföra hävd och ta bort vitmossetuvor har det goda förutsättningar att återhämta sig. Det kommer dock snart att vara för sent. Åtgärder i detta område har hög prioritet men är av omfattande karaktär.

Naturvärde: Klass 3

07D7d040101, 07D7d040102 Kärr 500 m S om Björket

Topogent kärr 2,2 ha. Fält 2007. Falköpings kn. Medelrikkärr.

Delobjekt 1: Topogent kärr

2,2 ha, öppet. Lokal hydrologisk påverkan från dikning, lokalt stört av väg

Element 1: kärrgolv, fastmattekärr av starr-brunmosstyp.

Beskrivning 2007

Ett ganska stort sammanhängande kärr med varierande kvalitet som rikkärr. Mycket flaskstarr och medan vissa ytor är klart rikkärr har andra områden bara visst inslag av rikkärrsindikatorer.

Naturvärde: Klass 3

07D7d05 Kärr 200 m SO om Prästgården

Topogent rikkärr 0,2 ha. Fält 2007, 2022. Falköpings kn. Åsarp Prästgårdskärr, Prästgårdsmyren. Extremrikkärr.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,2 ha, glest träddäckt. Lokal hydrologisk påverkan från dikning

Element 1: kärrgolv, mjukmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Gräsull.

Beskrivning 2007

Ett skogskärr delvis glest trädklätt med tall. Dominerande mjukmatta/lösbotten samt fastmatta med mosaik av korvskorpionmossa. Delar utgörs även av gungfly. Hittade arter inkluderar gräsull, näbbstarr, loppstarr, späd skorpionmossa, korvskorpionmossa, purpurvitmossa och gyllenmossa. Kärret håller på att växa igen, björksly kommer in från kanten. Stort behov av röjning och hävd. Runt omkring kärret är det dikat, vilket syns tydligt i ortofotot. Ett fint kärr som bör räddas från igenväxning (restaurering pågår?).

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2007 (Inventering av sällsynta grynsnäckor)

Litet igenväxande, delvis dikat rikkärr i uppväxande tall-granskog. I kärrytan äldre tall, björkbuskar, talrika smågranar, något brakved. Dominerande lågstarrängspartier med rikligt inslag av blåtåtel. Även darrgräs, kärrsilja, ängsvädd, slätterblomma, blodrot, orkidéer, Vid träden även humleblomster. Botten av brunmossor. Faunan består av ett antal allmänna – tämligen allmänna hygrofila arter som *Carychium minimum* (ängsdvärgsnäcka), *Vertigo antivertigo* (hjärtgrynsnäcka), *Euconulus praticola* (kärrkonsnäcka) och *Deroceras laeve* (sumpsnigel). Dessutom förekommer den karakteristiska, sällsynta och rödlistade rikkärrensarten – *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka). Därtill påvisades *Vertigo lilljeborgi* (sumpgrynsnäcka), vilken är karakteristisk för mer meso-oligotrofa kärrmiljöer. Förekomsten av denna art visar på en komplex kärrmiljö och att kärret är ett 'skogsbygdsrikkärr' i motsats till de flesta extremrikkärren i Västergötland, vilka är 'slättbygdsrikkärr'. Skötselrekommendationer: För att kalkkärrsgrynsnäckan ska kunna kvarleva måste objektet ha kvar karaktären av öppet rikkärr. Hela området är nu (2007) stätt i stark igenväxning så åtgärder brådskar! All gran, tall och björk bör röjas bort. Om möjligt bör röjning ske vintertid. Körning med maskiner i kärrets blötare, ömtåliga delar bör undvikas. Därefter bör kärrytan hävdas genom slätter vart annat år. Hydrologin tycks god i centrala delen trots diken, men om möjligt bör det stora diket läggas igen eller dämmas. Värdering: Högt skyddsvärde.

Länsstyrelsens kommentar 2019: I diket norr om kärret växer korallkornell eller släkting därtill som var på väg att växa in i kärret 2011.

Beskrivning 2022 (Uppföljning rikkärsmollusker)

Buskmark-skräpskog, lokalen stakt förändrad genom igenväxning, utdikning och eutrofiering. Rikkärrensbiotopen finns ej kvar, området starkt förändrat genom hyggesverksamhet. Den en gång rika faunan av kärrensäcker är försvunnen. Omöjligt att återställa utan mycket stora åtgärder. Värde förlorat. Inget prioriterat objekt. Fynd: Inga. Besökt 2022-08-25.

07D7d060101 Rikkärr vid Rackabacke 1,5 km NNV N Åsarp

Från TUVÅ. Rikkärr 0,04 ha. Fält 2002, 2013, 2016. Falköpings kn. ID-kvalitetssäkring: 33105. Topogent kärr.

Beskrivning 2002 (Ängs- och betesinventering)

Igenvuxet med klen björk och älggräsinvaderat på stor del.

Beskrivning 2013 (Kvalitetssäkring)

Detta lilla rikkärr omges av lövsumpskog och till en mindre del odlingsmark där betande nöt hellre hålls än i kärret att döma av tecknen på tilltagande igenväxning. Det vore synd om kärret övergick i sumpskog för ännu finns fina arter som loppstarr, gökblomster och ormröt kvar. Då kärret besöktes en vacker försommardag för 20 år sedan sågs även majviva, tätört och kärrsälting. Igenväxningen var redan då överhängande. Till objektets nackdel har tidigare varit ett grunt, idag igenvuxet dike, som löper längs östra kanten men påverkar knappast kärret nämnvärt idag. Betestrycket behöver öka och sly röjas. Ett alternativ till bete kan vara slätter om liemän är redo. Med en lägre ambition kan oönskad vegetation bekämpas tidigt på sommaren. Avslagen älgört som får torka på marken äts av kreatur.

Beskrivning 2016 (Ängs- och betesinventering)

Igenväxande kärr som ligger i större hage. Objektets kantzoner helt igenvuxna. Öppnare del av kärret med lite hävdgynnad flora, men stört av svag hävd. Detta år är det mycket djurtramp i kärret. Mycket liten yta kan nu klassas som rikkärr, men det skulle kunna bli större efter en tids bra skötsel.

07D7d070101 Rikkärr vid Store Rör 1,5 km NV N Åsarp

Från TUVÅ. Topogent rikkärr 0,4 ha. Fält 2002, 2013, 2014, 2017. Falköpings kn. ID-kvalitetssäkring: 33120. Topogent kärr.

Beskrivning 2002 (Ängs- och betesinventering)

Rikligt med kulturspår. Mest kvävestört eller igenvuxet. På backar lite 6270 och i svackor

6410. Litet rikkärr i NV. Stora restaureringsbehov.

Beskrivning 2013 (Kvalitetssäkring)

I en bred ledningsgata hålls träden borta men också buskar där betande djur rör sig i detta lilla rikkärr. Skillnaden i vegetationen är stor på ömse sidor av taggtråden som löper tvärs genom ledningsgatan. Enda vedväxterna i beteshagen är avverkningsavfall då träd fällt i ledningsgatan, kanske för att bättra på sikten för älgskytta i de talrika jakttornen i ledningsgatan. Nötkreaturen rör sig främst på fastmarken för att finna föda och betestrycket i ledningsgatan är svagt. Vegetationen domineras av starr. Örterna är sparsamt förekommande där slätterblomman kan nämnas. Bland brunmossorna är späd skorpionmossa *Scorpidium cossonii* rikligt förekommande.

Beskrivning 2014 (Miljöövervakning)

Under en större kraftledning ligger detta rikkärr i en stor betesmark. En mindre del i norr ligger utanför betesmarken, men denna del har sannolikt regelbundet röjts för att hålla kraftledningen öppen. Den betade delen är välhävdad av nötkreatur. Kärret sluttar svagt mot norr men bör ändå klassas som ett topgent kärr. Det är hydrologiskt opåverkat. Vegetationen är ganska artrik även om inga ovanligare arter noterades. Källblekvide är dock ett intressant fynd. Betesfällan skulle kunna utökas så hela kärret betas. Annars är kärret i gott skick. En del röjning har skett och det kan behöva återupprepas om något decennium.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2017 (Miljöövervakning)

I norra änden av en stor betesfälla återfinns ett rikkärr. En kraftledningsgata sträcker sig över stora delar av objektet, vilket medfört att ytor utanför betesfällan hållits öppna genom återkommande röjningar även om röjningsresterna lämnas kvar. Den södra delen betas med mycket gott betestryck. En tendens till igenväxning sker framförallt i sydvästra delen med björk och gran. Älggräs förekommer spritt i objektet men är inget hot i betesmarken. I betesmarken förekommer det spridda block. Svaga rikkärrsindikatorer som *Plagiomnium elatum* noterades över hela

objektet medan *Scorpidium*-arter noterades utanför mätrammen, framförallt i söder. Fällan kan med fördel utökas en bit norrut vilket kräver röjning av framförallt sly och bortforsling av röjningsmaterialet.

Naturvärde: Klass 2

07D7e0101 Valundasjön 3 km O N Åsarp

Från VMI. Fält 1981. Falköpings kn.

Länsstyrelsens kommentar 2019: Objektet har kommit in som förslag i kvalitetssäkringsarbetet. Det är inte besökt sedan VMI och bör återbesökas om det ska gå att avgränsa eventuella rikkärr.

07D7e030101 Betesmark 250 V om Nolgården

Topgent rikkärr 0,1 ha. Fält 2007, 2009. Falköpings kn.

Delobjekt 1: Topgent kärr

0,1 ha, öppet. Inga ingrepp

Element 1: kärrgolv, fastmattekärr av starr-brunmosstyp.

Beskrivning 2007

Betat rikkärr. Området är väl avbetat och marken är ganska tuvig (trampskador). Inte så många rikkärrsarter hittades vid besöket men kärret har välutvecklat bottenskikt med späd skorpionmossa och guldspärrmossa. I vissa partier hittades källtuffmossa vilket kan tyda på viss källpåverkan.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2009 (Inventering av sällsynta grynsnäckor)

Flackt, ställvis källigt, betat rikkärr nedanför ängssluttning mot OSO. Centrala kärretan öppen, perifert enstaka björk, sälg, gen, tall. Stenigt, starkt tuvat, betat men ej söndertrampat. Dominerande lågstarräng med inslag av kärrtistel, slätterblomma, blodrot, ängsvädd. Även tätört, orkidéer. Botten av brunmossor. Ett vackert rikkärr med ej särskilt artrik men karakteristisk, fin fauna. Denna består av ett antal allmänna – tämligen allmänna hygrofila arter som *Carychium minimum* (ängsdvärgsnäcka), *Oxyloma elegans*

(mindre bärnstenssnäcka), *Vertigo antivertigo* (hjärtgrynsnäcka), *Euconulus praticola* (kärrkonsnäcka) och *Deroceras laeve* (sumpsnigel). Dessutom förekommer två karakteristiska, sällsynta rikkärrsarter: *Pupilla pratensis* (kärrpuppsnäcka) och *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka) – den sistnämnda rödlistad. Skötselrekommendationer: För att de sällsynta rikkärrsarterna ska kunna kvarleva måste området ha kvar sin karaktär av öppet extremrikkärr, vilket sker genom hävd. I dag är kärret välhävdad genom bete – detta bör fortsätta i nuvarande omfattning. Övervaka eventuella eutrofieringstendenser i området. Ett vackert, värdefullt rikkärr som bör avsättas som naturreservat. Värdering: Högt skyddsvärde.

07D7e04 Kärr 350 m NNO om Kyrkeslätt

Topogent rikkärr 0,3 ha. Fält 2006. Falköpings kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,3 ha, glest träd täckt, inga ingrepp

Element 1: kärrgolv, fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp.

Beskrivning 2006

Flaskstarrdominerat kärr med inslag av rikkärrsmossor som späd skorpionmossa, korv skorpionmossa, gyllenmossa och guldspärrmossa. Det finns ett stort behov av busk- och trädröjning om kärret ska bibehållas öppet i framtiden.

07D7e05 Kärr 450 m N om Kyrkeslätt

Topogent kärr 0,1 ha. Fält 2006. Falköpings kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,1 ha, öppet, inga ingrepp

Element 1: kärrgolv, fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp

Beskrivning 2006

Relativt öppet flaskstarrdominerat kärr med inslag av rikkärrsarter som späd skorpionmossa, korv skorpionmossa och ängsnycklar. Knaggelstarr vanlig. Kärret är omgivet av granskog (björk och tall runt kanten). Små gran och björk håller på att växa in från kanten. Skogens utbredning in i kärret

från kanten bör hindras genom att plocka bort små träd.

7D7e060101 Litet rikkärr 400 m SSV Valunda, Norra Åsarp

Extremrikkärr/mosselagg 0,3 ha. Fält: 2004, 2007. Falköpings kn.

Beskrivning 2004 (Miljöövervakning)

Området finns med i listan över lokaler för *Vertigo geyeri* som Henrik Waldén upptäckte vid sina inventeringar under 1960-talet. Hur han hittade en sån här liten pärla kan man bara spekulera i men jag betvivlar att någon biolog besökt området sedan dess. Kärret är i första hand ett kalkpåverkat laggkärr som avgränsas av skogsmarker i norr och skogs- och tallmosse i söder. Skogen i norr har nyligen tagits ned ända fram till kärret vilket säkert kommer att påskynda trivialiseringen av kärret som tyvärr numera också är helt ohävdad. Taggtråd vittnar om att åtminstone delar av kärret betats. Trots utebliven hävd och nytillkomna hot så är hydrologin orörd och floran intakt. De öppna delarna, som i huvudsak beskrivs här, är rika på axag, kärrfräken, slätterblomma, blåtåtel, näbbstarr, ängsstarr, hirsstarr, gräsull, snip och ängsnycklar. Ovanligare inslag är myrtåg, kärrknipprot, (c:a 6 plantor), vildlin, majviva och möjligen också brudsporre? (endast blad noterades). Bottenskiktet är också artrikt med domineranter som späd skorpionmossa, klotuffmossa, spjutmossa, kärrbryum, stor skedmossa, flikbålmossa och purpurvitmossa. Fetbålmossa, källtuffmossa, guldspärrmossa, kärrspärrmossa, kalkkällmossa, rostvitmossa, stor fickmossa och lockvitmossa förekommer mer sparsamt. Trädsiktet är på det här partiet ganska glest medan buskar och framför allt smågranar har etablerat sig över nästan hela ytan, om än ganska glest. Det bör nämnas att den här öppna och mest rikkärriga delen övergår i mer igenvuxen men värdefull fuktäng. Även detta område är fortfarande väl värt att restaurera. Bedömning: Det lilla kärret ligger i randzonen av våtmarksobjektet Valundasjön som erhållit klass 3 i Våtmarksinventeringen. Kärret kommer ganska snart att utarmas och växa igen till sumpskog om inte hävd genom röjning, avverkning och ev. bete kommer till stånd. Röjningsbehovet är måttligt idag men kan snabbt bli omfattande. Om man väljer att utöka

området åt söder är röjningsbehovet betydligt större. Det är viktigt att områdets hydrologi inte förändras och att markägare och skogsvårdsansvariga informeras om vad som finns här. Med stor sannolikhet finns *Vertigo geyeri* fortfarande kvar på platsen.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2007 (Inventering av sällsynta grynsnäckor)

Extremrikkärrig, mycket blöt mosselagg, starkt igenväxande med smågran, även martallar, björk, något viden, pors. Dominerande vältuvad lågstarräng med rikligt inslag av blååtätel. I vissa partier tämligen riklig axag. Även ängsvädd, slätterblomma, ängsnycklar m.fl. orkidéer, fräken, blodrot, kärrtistel. På tuvor även klockjung, tranbär. Botten av brunmossor, inslag av vitmossor. Utåt gränsande mot hygge. Ett mycket fint extremrikkärr av mosselaggstyp, faunan är ej speciellt artrik men mycket karakteristisk med ett antal allmänna – tämligen allmänna hygrofila arter som *Carychium tridentatum* (skogsvärgsnäcka), *Succinea putris* (större bärnstenssnäcka), *Euconulus praticola* (kärrkonsnäcka) och *Deroceras laeve* (sumpsnigel). Dessutom förekommer den för extremrikkärr karakteristiska, sällsynta och rödlistade *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka).

Skötselrekommendationer: För att den sällsynta och rödlistade kalkkärrsgrynsnäckan ska kunna kvarleva måste området ha kvar sin prägel av öppet extremrikkärr. Unggran och björk bör röjas bort, någon videbuske kan lämnas då dessa fungerar som refugier för snäckorna och dessutom bildar för dessa gynnsam förna. En trädridå bör skapas mot hygget. Rikkärrsytan bör hävdas med slätter vart annat år och utvecklingen bör övervakas. Detta är ett av få extremrikkärr i Västergötland som är av mosselaggstyp, vilket gör objektet särskilt värdefullt, det bör få någon typ av skydd och helst avsättas som naturreservat. Värdering: Mycket högt skyddsvärde.

07D7f0601 Strängsgårdsängen, N om Karlslund, 1,5 km NO om Vistorps kyrka

Från VMI. Fält 1981. Falköpings kn.

Länsstyrelsens kommentar 2019: Objektet har kommit in som förslag i kvalitetssäkringsarbetet. Det är inte besökt sedan VMI och bör återbesökas om det ska gå att avgränsa eventuella rikkärr.

07D7f07 Kärr 700 m V om Trälshed

Topogent kärr 0,1 ha. Fält 2006. Falköpings kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,1 ha, glest träd täckt. Lokal hydrologisk påverkan från dikning

Element 1: Kärrgolv, fastmattekärr av starrört-brunmosstyp. Ängsnycklar, gräsull, majviva.

Beskrivning 2006

Ett litet kärr/skogsdunge som är omgivet av åkermark/betesvall. Hittade arter inkluderar ängstarr, loppstarr, gräsull, majviva, späd skorpionmossa, guldspärrmossa. Små björk och salix t.ex. jolster håller på att växa i kärret. Folk som jag pratade med påstår att kärret inte betas längre men betesmarker ligger intill och det borde gå att släppa på djur. Åtgärdsbehov inkluderar bortröjning av icke önskevård vegetation samt slätter och/eller påbörjat beteshävd.

Naturvärde: Klass 3

07D8d01 Kärr 100 m VSV om Hallestorp

Topogent kärr 0,6 ha. Fält 2007, 2017. Falköpings kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,6 ha, öppet. Lokal hydrologisk påverkan från dikning

Element 1: kärrgolv, fastmattekärr av starrört-brunmosstyp. Majviva.

Beskrivning 2007

Betat rikkärr omgivet av fuktäng. Älggräs finns vid kanten. Hittade arter inkluderar späd skorpionmossa, näbbstarr, ängstarr, vildlin, majviva, och tätört.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring)

Nötbetat, tuvigt, sluttande rikkärr som visar tecken på påverkan från ovanför liggande åkermark. Kärrret är artrikt med bl.a. orkidéer som kärrknipprot och ängsnycklar samt beteshävsberoende arter som majviva och plattsäv, båda rödlistade arter. Eventuellt finns även tätört och hårstarr kvar här, arter som riskerar minska snabbt i regionen. Miljöerna är också lämpliga för källgräs och blågrönt mannagräs som kanske kan hittas vid ett sommarbesök. Andra indikatorer är ängsvädd, kärrsälting, vildlin, slätterblomma, gräsull, näbbstarr, slankstarr och ängsstarr. Kärrret är tydligt källpåverkat och några av dessa bildar även små rännilar viktiga för biologisk mångfald. I dessa små blöta gropar växer kransalger. Även de stenar och block som finns här bildar viktiga element och ökar variationen i detta objekt, bl.a. växer här klasefibbla och backtimjan. Bottenskiktet är också artrikt med bl.a. fetbålsmossa, späd skorpionmossa, kalklungmossa, kamtuffmossa, kalkkällmossa, stor fickmossa, kalkkammosa, kalltuffmossa, spjutmossa och guldspärrmossa. Även i detta rikkärr är gränsen mot omgivande kalkfuktängar otydlig och svår att avgränsa.

Naturvärde: Klass 1

07D8e02 Sjöängen 1,5 km NO Vartofta

Våtmarkskomplex 11 ha. Fält 1985, 2004, 2007, 2010, 2020. Falköpings kn. Naturreservat Sjöängen, Slöta. Natura 2000-område Sjöängen.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,8 ha, öppet, Svagt generellt hydrologiskt stört av dikning, lokalt stört av granplantering

Element 1: kärrgolv, fastmattekärr av starrört-brunmosstyp. Hårstarr.

Element 2: kärrgolv, fastmattekärr av starrört-brunmosstyp, axagvariant. *Mnium rugium*, *Brachythecium turgidum*, majviva.

Element 3: kärrgolv, mjukmattekärr av starrbrunmosstyp. Vippstarr, myrbräcka, blåsäv.

Element 4: kärrgolv, mjukmattekärr av starrbrunmosstyp, Drepanocladus revolvens-variant. Myrbräcka, Bryum neodamense, Drepanocladus vernicosus.

Element 5: kärrgolv, fastmattekärr av starrört-brunmosstyp, Sph warnstorffi-variant.

Beskrivning 1985 (ingår i VMI-objekt)

Ingen detaljerad beskrivning av kärret har gjorts. Objektet är noterat som extremrikkärr enligt tabell 11, sid 86 i Våtmarker i Skaraborgs län del 1.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2004 (Miljöövervakning)

Naturreservatet Sjöängen är sedan länge känd för sin rika och särpräglade flora. Förekomsten av den i södra Sverige mycket sällsynta myrbräckan har varit känd i över ett sekel och det är mycket glädjande att konstatera att den tack vare ett framsynt naturvårdsarbete finns kvar i riklig mängd än idag. Trots sin unika flora av mossor och kärlväxter är kärret aldrig riktigt ordentligt dokumenterat om man med dokumentation menar upprättande av kartor och fastläggande av permanenta rutor för uppföljning av vegetationsförändringar. Artlistor har dock upprättats av botanister och naturvårdare från mitten av 1900-talet och framåt. Sedan 2000 dokumenteras också förekomsten av myrbräcka genom årlig räkning av blommande stänglar. Den bästa sammanställningen av Sjöängens flora finns i boken "Från Falbygd till Vänerkust" där Bengt M. P. Larsson sammanfattar Nils Albertssons påbörjade arbete med Sjöängen på ett lättfattat sätt. Sjöängen är idag ett björkskogsomgärdat gungflykärr med en mosaik av varierad vegetation beroende på närhet till fastmark, fuktighet etc. Stora tuvor av vippstarr möter besökaren nästan oavsett vilket håll man kommer ifrån. Blåsäv förekommer på de mest blöta partierna tillsammans med dybläddra, *Chara* och i bottenskiktet korvskorpionmossa och stor skedmossa. Flask-, näbb-, ängs- och nålstarr förekommer spridda i området. Av orkidéer ses främst ängsnycklar och kärrknipprot, medan flugblomster i år bara sågs med några exemplar i kanten av kärret. Utöver myrbräckan finns här en annan exklusiv art nämligen sumparv. Den sågs också vid besöket men endast i c:a 10 blommande exemplar. Övriga kärlväxter från indikatorlistan är den rödlistade arten källblekvide, slätterblomma, vildlin, rosettjungfrulin, majviva, vattenklöver, kärrspira, tätört, tagelsäv och axag. Arter som

utan hävd kan utgöra ett hot mot kärret är älggräs, vass och blååtätel. Dessa förekommer främst i kanterna av kärret. Tack vare den slätter som sker bedöms inga av dessa utgöra något hot mot kärrets naturvärden.

Bottenskiktet är rikt på arter som korvskorpionmossa, späd skorpionmossa, kärrbryum, kalkkällmossa, guldspärrmossa, gyllenmossa, spjutmossa, purpurvitmossa och piprensarmossa som dominerande inslag. Andra arter som förekommer frekvent är stor fickmossa, vattenlungmossa, knoppvitmossa, kärrkammosa, källtuffmossa och myruddmossa. Sällsynt förekommer trekantig svanmossa, praktflikmossa, fetbålmossa och den rödlistade arten käppkrokmossa.

Rikkärrsskapania som funnits här förut eftersöktes men hittades inte. (Den sågs dock vid en specialinventering 1997). Ute på den öppna myren finns bestånd av stor gräsmossa vilken är en objuden och oväntad gäst här.

Bedömning: Sjöängen är ett av södra Sveriges mest intressanta rikkärr med inslag av sällsynta och rödlistade arter. Området ges högsta klass 1 med extra stjärna i kanten. Nuvarande hävd med slätter bör fortgå ev. med komplettering av bete i kanterna eller så långt ut som går. Bete skulle ge en markstörning som kan vara behövlig i området eftersom man kan ana att en viss trivialisering sker i form av att vissa arter expanderar på andra arters bekostnad. Gyllenmossa och purpurvitmossa kan vara två sådana arter som kan vara i expansion. Uppföljning av Sjöängens värden bör ske genom noggranna rutanalyser med frekvensbedömning av såväl mossor som kärlväxter. Sumparven bör räknas årligen.

Beskrivning 2007 (Inventering av sällsynta grynsnäckor)

Blött, delvis gungflyartat extremrikkärr i sänka. Omgivet av björksumpskog, vass. Enstaka låga viden. Dominerande lågstarräng med blååtätel, även knappsäv, i vissa partier riklig axag. Inslag av fräken, smalkaveldun, glest stående vass. Även ängsvädd, kärrknipprot, jungfru marie nycklar m.fl. orkidéer, kärrtistel, myrbräcka, blodrot. Lokalt även tranbär. Botten av brunmossor, i vissa partier även vitmossor. Ett fint, speciellt extremrikkärr med en tämligen artrik och diversifierad landmolluskfauna. Faunan består av ett antal hygrofila arter som *Carychium minimum* (ängsdvärgsnäcka), *Carychium*

tridentatum (skogsdvärgsnäcka), *Oxyloma elegans* (mindre bärnstenssnäcka) *Vertigo antivertigo* (hjärtgrynsnäcka), *Euconulus praticola* (kärrkonsnäcka), och *Deroceras laeve* (sumpsnigel). Dessutom påvisades två sällsynta, rödlistade och för rikkärr karakteristiska grynsnäckor: *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka) och *Vertigo genesii* (otandad grynsnäcka). Den sistnämnda arten är mycket sällsynt och begränsad till ett fåtal kärr i centrala Västergötland. På lokalen finns även ett den sällsynta och karakteristiska *Pupilla pratensis* (kärrpuppsnäcka). Sammantaget ger detta lokalen ett mycket högt skyddsvärde. Skötselrekommendationer: För att de sällsynta och karakteristiska rikkärrsarterna ska kunna leva kvar är det viktigt att området har kvar sin prägel av öppet extremrikkärr. Vid besöket 2007 syntes tendenser till igenväxning (mycket högvuxen markvegetation, uppenbarligen ingen hävd genomförd under ett par år. För att optimera förhållandena för de små marklevande arterna är det önskvärt att området hävdas genom slätter varje år. Maskinell slätter bör undvikas i de blötaste, mest känsliga delarna. De låga viden i kärret bör inte röjas bort, då de utgör refugier för många snäckor och bildar för dessa gynnsam förna. Vassens och älgörtens utveckling bör övervakas och om så erfordras måste dessa områden hävdas mera intensivt. Eventuella eutrofieringstendenser i området bör också övervakas. Värdering: Mycket högt skyddsvärde.

Beskrivning 2010 (Miljöövervakning)

Sjöängen är ett björkskogsomgivet, variabelt gungflykärr men inslag av källpåverkan i öster. Lokalen är känd för att hysa den sällsynta arten myrbräcka (rödlistad VU) som dock inte påträffades vid fältbesöket då detta ägde rum för tidigt på året för att arten ska hunnit börja blomma. Från kanterna och inåt mitten går en fuktighetsgradient som bidrar till en stor variationsrikedom. De inre delarna är svåra att beträda. Vass och blååtätel förekommer rikligt men hålls tillbaka genom slätter. Fältskiktet är bitvis tuvigt med högvuxna arter som vippestarr och trindstarr samt blåsäv. Kärret är mycket artrikt och vanliga arter är ängsnycklar, tagelsäv, vattenklöver, kärrknipprot, kransalger (*Chara* sp.), näbbstarr, kärrspira, rosettjungfrulin, kärrsälting, darrgräs och kärrtistel. Mindre frekvent förekommer

hårstarr, slankstarr, hirsstarr, slätterblomma, tätört, källblekvide (rödlistad VU), axag och snip. I bottenskiktet som är artrikt det med finns mycket kärrbryum och späd skorpionmossa, korvskorpionmossa, stor skedmossa, spjutmossa, guldspärrmossa, vattenlungmossa, piprensarmossa, kalkkällmossa, gyllenmossa och knoppvitmossa. Mindre frekvent förekommer även myruddmossa, purpurvitmossa, fetbålmossa, stor fickmossa, klotuffmossa och den rödlistade arten käppkrokmossa. Förekomstfrekvensen av rikkärrsarter är hög men har minskat från 70 till 52 noteringar mellan år 2004 till 2010. Till viss del kan det bero på att fältbesöket gjordes för tidigt på året för att en del arter ska ha hunnit utvecklas så pass att de kan upptäckas och artbestämma (myrbräcka, flugblomster, loppstarr t.ex.) men trots flitigt eftersök påträffades inte heller trekantig svanmossa i området vilket är oroväckande. Detta är en art som gynnas av störning. Det är önskvärt att man kompletterat slättern med bete för att få till markstörning i området.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2020 (Miljöövervakning)

Sjöängen är fortfarande ett av länets finaste extremrikkärr och är beskrivet i olika sammanhang. Det är ett typiskt topogent kärr med stora gungflyn. Här finns en rad intressanta kärllväxter och mossor. Södra Sveriges största bestånd av myrbräcka, sumparv (lite), *Meesia triquetra*, *Brachythecium turgidum* (lite) för att nämna några. Det är uppenbart att slättern av bladvass har gynnat myrbräckan som numera blommar över stora delar av kärret. Ett problem i sammanhanget är att vippstarr tar över allt större ytor. På något sätt behöver ganska mycket av vippstarr tas bort. Kanske genom att man med en tunn tråd ("pianotråd") skär av tuvornas bas och sen drar in dem på omgivande fastmark. Besöktes 2020-08-18.

Naturvärde: Klass 1

07D8e030101 Små källkärr ca 250 m V och NV Sjöängen ca 1,5 km NO Vartofta

Sluttande kärr 2,5 ha. Enkät 1976. Fält 2017. Falköpings kn. Natura 2000-område Slöta Jutagården.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

4 ha, öppet, lokal hydrologisk påverkan från dikning. Lokalt stört av avverkning, granplantering.

Element 1: kärrgolv, källa, stora botaniska värden.

Beskrivning (ingår i VMI-objekt)

Ingen detaljerad beskrivning av kärret har gjorts. Objektet är noterat som extremrikkärr enligt tabell 11, sid 86 i Våtmarker i Skaraborgs län del 1.

Naturvärde: Klass 1 (enl VMI)

Beskrivning 2017 (Miljöövervakning)

Kärret är ett topogent kärr men sluttar något. Det finns ett par källor i de nordvästra delarna. Kärret är av medelrikkärrstyp. I kanterna tränger buskar och träd in. Vegetationen är tämligen artfattig. Kärret behöver röjas i kanterna.

Naturvärde: Klass 3

07D8e06 Rikkärr strax SO om reningsverket N om Vartofta

Topogent kärr 0,1 ha. Fält 2007, 2017. Falköpings kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,1 ha, glest träd täckt. Lokal hydrologisk påverkan från dikning

Element 1: kärrgolv, fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Ängsnycklar, gräsull, brudsporre.

Beskrivning 2007

Ett fint litet rikkärr som med rätt skötsel kan bli ännu finare. Hittade arter inkluderar ängsnycklar, blodnycklar, gräsull, späd skorpionmossa och gyllenmossa. I och kring kärret växer mycket älggräs och små träd och buskar börjar växa upp. Kärret tilldelas naturvärdesklass 2 men detta baseras mer på potentialen snarare än nuvarande relativt ohävdad tillstånd.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring)

Objektet är ett välavgränsat, betat och svagt sluttande kärr. *Carex* som slankstarr, hirsstarr och flaskstarr dominerar fältskiktet men här finns även enstaka strån av ängsstarr, knaggelstarr och näbbstarr. Övriga kärlväxter som ses denna frostiga morgon är blodrot, darrgräs, älggräs, humleblomster, kråkvicker, ängsvädd, kärtistel, torvtåg och ryltåg. I det ensartade och trivialiserade bottenskiktet förekommer spjutmossa som dock inte dominerar. Även gyllenmossa och väggmossa förekommer här. Kärrret är tuvigt och bedöms vara tydligt påverkat av näringstillförsel, troligen inte från de betande djuren utan från de uppströms liggande åkrarna. Hur läckaget sker in i kärret är dock oklart. Kärrret var finare förr då bl.a. klasefibbla, hårstarr, nålstarr, gräsull, rosettjungfrulin, slätterblomma, ormrot, majviva och tätört fanns här, arter som troligen svåra att hitta idag, även vid ett besök sommartid. Dike finns bara nedströms och bedöms inte påverka kärret negativt i någon högre utsträckning. Det glesa trädskiktet utgörs av björk, enbuskar och *Salix*. Djuren har betat en del av slyet. Kärrret är också trampat men inte övertrampat. Kärrret bör trots allt försommarinventeras.

07D8e07 Våtmark 800 m O om Öjevalla gård, Vartofta-Åsaka

Topogent rikkärr 0,16 ha. Fält 2004, 2007, 2010, 2022. Falköpings kn.

Beskrivning 2004 (Miljöövervakning)

Våtmarken är belägen i en svacka i en hårdbetad betesmark som tillhör Stenhusagården. Normalt skulle området vara välslaggat av de många tjurar som gården hyser men så är icke fallet. Kärrret omgärdas av en björk- och buskbård som fungerat som "hägnad" för kärret. Djuren har inte letat sig in i området vilket är olyckligt eftersom hävd behövs på den här typen av marker likaväl som på den omgivande hagmarken där t.o.m. länsstyrelsen ställt krav på att glesa ut trädskiktet. Det ohävdade kärret har ett glest trädskikt av björk, tall, gran som täcker nästan hela kärret. Buskar är, förutom utmed kanterna, lika tät som trädskiktet. Vegetationen domineras av trädstarr i kombination med bl.a. vattenklöver, kärrsilja, älggräs, pors, flaskstarr, plattstarr, hirsstarr och blåttåtel. Grönvit nattviol, ängsvädd, tuvstarr och slätterblomma är sparsamt

förekommande. Bottenskiktet är som väntat trivialiserat av den pågående ohävden. Arter som noteras är framför allt spjutmossa och purpurvitmossa. Späd skorpionmossa, stor skedmossa, guldspärrmossa och kärrbryum finns här också. **Bedömning:** Det är viktigt att kärret snarast röjs på träd och buskar. Røjningen måste utgå från befintliga öppna delar så att ett huvudområde som är helöppet skapas i mitten av området. Bården av träd och buskar som hindrar djuren från att besöka området måste öppnas upp på några ställen så att ingångar till kärret skapas. På sikt bör hela träd- och buskbården tas bort så att vackra, blomsterrika fuktängar i stället utvecklas. Det är tveksamt om *V. geyeri* finns kvar här.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2007 (Inventering av sällsynta grynsnäckor)

Litet, flackt, starkt igenväxande rikkärr i sänka i ängsmark. Kärrret omgivet av en tät bård av yngre björkkärrskog med något inslag av tall. I kärret rikligt med småbjörk, viden, något gran, tall. Ställvis pors. Dominerande lågstarräng med inslag av blåttåtel, blåsav. Även älgört, kärrsilja, ängsnycklar, kärrknipprot, något kabbleka, ängsbräsma, slätterblomma. Botten delvis av brunmossor, delvis av vitmossor. Faunan består av ett antal allmänna – tämligen allmänna hygrofila arter som *Carychium minimum* (ängsdvärgsnäcka), *Succinea putris* (större bärnstenssnäcka), *Vertigo antivertigo* (hjärtgrynsnäcka), *Euconulus praticola* (kärrkonsnäcka) och *Deroceras laeve* (sumpsnigel). Dessutom förekommer den karakteristiska, sällsynta och rödlistade rikkärrsarten – *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka). På lokalen förekommer även den sällsynta sötvattenssnäckan *Aplexa hypnorum* (större blåsnäcka). **Skötselrekommendationer:** För att den rödlistade *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka) ska kunna kvarleva måste området återfå karaktären av öppet rikkärr. Objektet är nu (2007) stätt i stark igenväxning och åtgärder bör sättas in snarast. Kärret bör röjas, all björk, tall och gran, samt även en hel del viden och pors kan tas bort. Detta kan med fördel utföras vintertid för att minimera skador i kärret. Därefter bör hela kärret slås. Därefter kan hävd genom bete ske, genom att ta upp öppningar i

kärrskogsbården så skapar man på ett enkelt sätt möjligheter för att betesdjuren i omgivande ängsmark ska komma åt att beta även kärret. I nuvarande situation (2007) kom de åt kärret. Området bör ges någon typ av skyddsstatus, åtminstone biotopskydd.
Värdering: Skyddsvärde.

Beskrivning 2010 (Miljöövervakning)

Området utgörs av en våtmarkssvacka som ingår i en större betesmark. Trots att området betas är igenväxningssuccessionen relativt långt gånget vilket beror på att en tät bård av träd runt kärret skärmar av djuren och hindrar dem från att nå fram till det. Ett glest trädskikt av björk, tall, gran samt ett buskskikt med viden och pors täcker därför idag nästan hela den avgränsade ytan. Vegetationen i kärret domineras av träd- och flaskstarr i kombination med vattenklöver, kärrsilja, älggräs, pors, kärrtistel, plattstarr och blåttåtel. Hirsstarr förekommer sparsamt. Bottenskiktet är också trivialiserat pga. ohävden. Arter som noteras är framför allt spjutmossa, späd skorpionmossa, stor skedmossa och guldspärrmossa. Här finns även lite purpurvitmossa och lockvitmossa. Kärret är idag starkt negativt påverkat av igenväxning, ohävd och beskuggning. Det är viktigt att kärret snarast röjs på träd och buskar. Även bården av träd och buskar som hindrar djuren från att besöka området måste delvis bort så att ingångar till kärret skapas för djuren. Kanske kan man lägga en saltsten någonstans nere i svackan så att djuren har en anledning att gå ned dit? På sikt bör hela träd- och buskbården tas bort. Trots att rikkärrsarterna i detta området är relativt få, har åtgärder i detta område medelhög prioritet, då kärrets naturvärden bedöms ha god potential att utvecklas. Det finns ju också redan djur som betar i området.

Naturvärde: Klass 3.

Beskrivning 2022 (Uppföljning rikkärrsmollusker)

Avröjd rik-medelrikkärrsyta, dominerande lågstarräng. Lokalen avröjd och förändrad, nu mera medelrikkärrsartad. Bör få behålla sin öppna karaktär. Inget prioriteringsobjekt.
Fynd: Skal av *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka). Besökt 2022-08-25.

07D8f02 Sumpskog NO om Badene, 2,8 km NO om Yllestads kyrka

Från VMI. Fält 1981. Falköpings kn.

Länsstyrelsens kommentar 2019: Objektet har kommit in som förslag i kvalitetssäkringsarbetet. Troligen finns det fler rikkärr här än 07D8f020101. Det är inte besökt sedan VMI och bör återbesökas om det ska gå att avgränsa eventuella rikkärr. Det ligger därför med i geodatalagret LstO Rikkärr i väntan på detta.

07D8f020101 Rikkärr 240 m NV om Ännagården

Från TUVA. Rikkärr 0,23 ha. Fält 2013. Falköpings kn. ID-kvalitetssäkring: 34403. Topogent kärr.

Beskrivning 2013 (Kvalitetssäkring)

Ett ganska stort extremrikkärr som ligger i ett flackt skogsparti nära gränsen till Tidaholm. Kärret är helt öppet med skarp gräns mot omgivande fuktiga lövskogar. Dessa betas liksom kärret. Betespåverkan har bidragit till ett gott hävd tillstånd där uppväxande lövsly och ungranar saknas. Fler rikkärr förekommer i närheten. Kärret är närmast påverkat av ett nygrävt djupt dike som avvattnar terrängen norrut. Påverkan från diket på extremrikkärret bedöms som marginell. Kärret översilas vid högvatten. Vegetationen domineras av starr och brunmossor. Kärret besöktes strax innan skymningen men trots det kunde ändå 10 indikatorarter påvisas, däribland späd skorpionmossa *Scorpidium cossonii* (rikligt), guld- och kärrspärrmossa (*Campylium stellatum* och *Campyliadelphus elodes*), slätterblomma, gräsull och ängsstarr (rikligt). Ängs- och hagmarksinventeringen uppger förekomst av kärrsälting och knagglestarr samt äldre uppgift om majviva. Det dikespåverkade rikkärret ett par 100 m åt SV (lägeskoordinat 6440090;1378760, positionsformat RT 90) hyste goda förekomster av slank-, knaggle- och ängsstarr, ängsvädd samt ängsnycklar. I omgivande lövsump- eller fuktskog finns kung Karls spira ett par 100 m från extremrikkärret, senast sedd för 20 år sedan enligt Västergötlands flora.

07D9b04 Kärr SV Rosenskog, 1,5 km S om Göteve kyrka

Komplex av skilda kärtrtyper 11 ha. Fält 2006. Falköpings kn.

Delobjekt 2: Topogent kärr

8 ha, flera små ytor. Lokal hydrologisk påverkan från dikning, lokalt stört av anslutande väg

Element 1: 0,2 ha kärregolv, rikkärr, fastmattekärr av starr-brunmosstyp. Gräsull, ängsnycklar.

Beskrivning 2006 (ingår i VMI-objekt)

Ett kärr som är omgivet av björkskog och är en mosaik av mjuk och fastmatta. Trots att delar av kärret är relativt öppna finns det ändå björk som håller på att växa upp. Om inte det är praktiskt med bete bör kärret slås och små träd och buskar röjas bort. Det kan inte uteslutas att andra rikkärr finns inom VMI-objektet.

Naturvärde: Klass 3

07D9b06 Rikkärr ca 4 km S Floby

Från TUVÅ. Rikkärr 0,4 ha. Fält 2003, 2013. Falköpings kn. ID-kvalitetssäkring: 32128. Topogent kärr.

Beskrivning 2003 (Ängs- och betesinventering)

Lågstarräng och kärr med delvis fin flora. Kärr delvis medelrikt med en del rikkärsmossor. Hävdgynnad flora fortsätter en bit ut bland träden i SO.

Beskrivning 2013 (Kvalitetssäkring)

Kärret ingår i en ca 1,5 ha stor betesmark som idag är ohävdad. Objektet består till största delen av fuktängar men ca 0,4 ha av objektet är rikkärr. Objektet är blockrikt och här och var står enstaka glasbjörkar och tallar. En del enbuskar och viden finns också. I objektet påträffades bl.a. rikligt med nålstarr men även loppstarr, tagelsäv påträffades. Det är viktigt att hävden återupptas i objektet.

07D9c010202 Hjortemossen och Tovarpassjön 9 km OSO Floby

Obestämbare mosse 209 ha. Fält 2007. Falköpings kn.

Delobjekt 2: Tjärn

5 ha, öppet. Lokal hydrologisk påverkan från dikning

Element 1: 0,3 ha rikkärr, gungfly, mjukmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Ängsnycklar.

Beskrivning 2007 (ingår i VMI-objekt)

Rikkärspartier i en större Sphagnumdominerad och fattigare myr (Hjortemossen) som omger Tovarpassjön. Hittade arter inkluderar späd skorpionmossa, korvskorpionmossa, ängsnycklar, och kärrespira. Kärret är relativt öppet men en viss röjning av små björkar behövs.

Naturvärde: Klass 3

07D9c02 Mader vid Sjötorpassjön 7 km O Floby

Våtmarksstrand vid sjö 38 ha. Fält 2007. Falköpings kn.

Delobjekt 1: Våtmarksstrand vid sjö

32 ha, öppet. Inga ingrepp

Element 1: 0,7 ha rikkärr, tre separata ytor, kärregolv, fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Plattsäv, ängsnycklar, gräsull.

Beskrivning 2007 (ingår i VMI-objekt)

Våtmark vid Sjötorpassjöns strand. Rikkärren avgränsade under ÅOB-inventeringen består av fyra ytor. Hittade arter förutom dominerande hundstarr och hirsstarr inkluderar plattsäv, ängsnycklar, gräsull, näbbstarr, och knaggelstarr. Brunmossorna inkluderar mycket späd skorpionmossa samt korvskorpionmossa.

Naturvärde: Klass 3

07D9c05 Kärr strax NO Sjötorpassjön

Topogent kärr 0,1 ha. Fält 2007, 2014. Falköpings kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,1 ha, öppet. Inga ingrepp

Element 1: kärregolv, fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp.

Beskrivning 2007

Kärret liknar vegetationsmässigt i huvudsak kärren vid Sjötorpasjön. Rikkärrsytan är i stort behov av träd- och buskröjning.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2014 (Miljöövervakning)

Ett plant medelrikkärr som kantas av gallrad björksumpskog. Hela området betas av nötkreatur. Det finns inga påtagliga ingrepp men vegetationen är ändå ganska art-fattig. Kärret är utpräglat tuvigt. Kärret är av fastmattety. Ganska mycket videsly håller på att växa upp. Intressant är dock förekomsten av det ovanliga källblekvidet. Åtgärdsförslag: Kärret skulle gynnas av om betestrycket kunde vara hårdare. Dessutom bör en röjning av allt sly, framför allt av *Salix*, ske. Men blekvidet bör märkas ut innan en sådan röjning och lämnas kvar. Hälften av björkarna bör tas bort och det gäller även björksumpskogen väster om kärret som också har rikkärrsvegetation.

Naturvärde: Klass 3

07D9d020101 Kärr SV Gunnestorp, 1,2 km N om Luttra kyrka

Öppen våt fastmark 10 ha. Fält 2007, 2009, 2019, 2022. Falköpings kn. Extremrikkärr. Natura 2000-område Krokstorp.

Delobjekt 1: Annan fuktig mark

8 ha, öppet. Lokal hydrologisk påverkan från dikning

Element 1: 0,3 ha rikkärr, kärrgolv, fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Ängsnycklar, gräsull, majviva.

Beskrivning 2007 (ingår i VMI-objekt)

Ett litet beteshävdad kärr som ingår i Natura 2000- området Falköping Krokstorp. Hittade arter inkluderar: gräsull ängsnycklar, tätört, majviva, näbbstarr och knaggelstarr samt brunmossorna spädskorpionmossa, guldspärrmossa och källtuffmossa. Kärret var vid besöket ganska öppet men buskar och små träd håller på att etablera sig i och kring den öppna kärrytan. Röjning av dessa buskar skulle hindra vidare igenväxning.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2009 (Inventering av sällsynta grynsnäckor)

Litet, delvis starkt källigt, betat extremrikkärr i flack VNV-luta ner mot bäck. Upp till bård av videbuskar, småbjörk. Här även älgört. Rikkärssytan öppen, dominerande lågstarräng med inslag av något blåttätel. Även orkidéer, majviva, kärrtistel, blodrot, ängsvädd. Botten av brunmossor. Spridda stenar. Faunan består av ett antal allmänna – tämligen allmänna hygrofila arter. Dessutom förekommer två karakteristiska och sällsynta rikkärssarter – *Pupilla pratensis* (kärrpuppsnäcka) och *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka), den senare arten är rödlistad. För att de sällsynta rikkärssnäckorna ska kunna kvarleva måste objektet framgent ha kvar karaktären av öppet extremrikkärr. Därför måste kärret hävdas. Nuvarande beteshävd av samma omfattning bör fortsätta. Eventuellt kan björkbuskar och en del av videbuskarna behöva röjas bort. Några videbuskar bör få vara kvar då de utgör refugier för snäckorna och dessutom producerar för dem gynnsam förna. Värdering: Högst skyddsvärde (översatt till klass 2).

Beskrivning 2019 (Miljöövervakning)

Saknar klartextbeskrivning. Data finns i Excel och Accessdatabas.

Beskrivning 2022 (Uppföljning)

Ett fint litet, svagt slutande extremrikkärr med små källflöden. I slänten finns små källflöden och vid dessa är förekomsten av brunmossor stor, främst späd skorpionmossa och guldspärrmossa, samt lite kalkkällmossa, kamtuffmossa, gyllenmossa och fetbålmossa. Även mycket ängsnycklar (överblommad så varietet okänd, men det förekommer ängs- och vaxnycklar enligt lokalbefolkning), slätterblomma, ängsvädd, majviva, gräsull, tätört, kärrsälting samt flera starrarter. Enligt uppgift av lokalbefolkning har flugblomster funnits för länge sedan, men vi noterade ingen, dock sent på dess säsong. Centrala delen är mycket fin med brunmossor, örter, stenblock och små vattenspegel med lite bleke och enstaka kransalger. Längs kanterna förekommer mindre brunmossor samt andra arter tar över i fältskiktet, bla strätta, älggräs och gräsarter, samt mer lövsly. Sydvästra kanten går längs ett dike, och del av rikkärssubjektet hamnar här på den jordvall som blivit av dikesgrävningen och utgör mer

fastmark med andra arter, ev bör rikkärrets gräns justeras efter detta. Ett elstängsel går även lite innanför gränsen till rikkärret i denna kant längs med diket. Hävden har nyligen ändrats i området. Tidigare betades objektet men nyligen har rikkärret stängslat av, jag antar för att skydda mot djurtramp och att det nu ska slåttas. I år har dock ingen hävd skett ännu. Status ser idag bra ut i centrala delen medan kanterna har påbörjad igenväxning av ohävdgynnade arter och lövsly. Sydväst om stängslet betas ytan.

Beskrivning 2022 (Uppföljning rikkärsmollusker)

Litet, avröjt extremrikkärr, dominerande lågstarräng. Fin biotop, nyligen avröjt. Fortsatt utveckling som extremrikkärr. Hävda med slåtter. Övervaka och ta bort aluppslag. *Fynd: Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka), *V. angustior* (smalgrynsnäcka) och *Pupilla alpicola pratensis* (kärrpuppsnäcka). Besökt 2022-09-03.

Länsstyrelsens kommentar 2022:

Hydrologisk utredning visar att kärret sannolikt inte varit mycket blötare innan dikningarna och att åtgärder riskerar att göra kärret blötare än det är idag och därmed försämra betestryck och möjlighet att genomföra skötsel.

07D9d020102 Kalkfuktäng 330 m SV om Krokstorp

Kalkfuktäng-rikkärr, 0,28 ha. Fält 2003, 2016. Falköpings kn.

Beskrivning 2003 (Äng- och betesinventering)

Mycket fin kalkfuktäng. Toppobjekt. Ohävdad kraftledningsgata. Vegetationen fortsätter ut i ungsbogen intill. Restaurerings- och hävdbehov akut.

Beskrivning 2016 (Äng-och betesinventering)

Nyligen restaurerad kalkfuktäng. Dominerad av slankstarr. Flora artrik, men störd av tidigare ohävd och igenväxning. Efterbete saknas och hävden är i övrigt svag. Darrgräs (riklig förekomst), hirsstarr (måttlig förekomst), klasefibbla (ringa förekomst), knägräs (ringa förekomst), majviva (ringa förekomst), näbbstarr, ormrot (ringa

förekomst), prästkrage (ringa förekomst), slankstarr, smörboll (ringa förekomst), svinrot (ringa förekomst), vildlin (ringa förekomst), älggräs (måttlig förekomst), ängsnycklar (ringa förekomst), ängsstarr (måttlig förekomst) och ängsvädd (riklig förekomst).

Beskrivning 2016 (Falköpings kommun)

Objektet är beläget strax väster om väg 46 ca 1 km norr om Luttra kyrka. Området är ett rikkärr och genom kärret sträcker sig en kraftledningsgata. Det omges av granskogar och ridåer med granskog med stort björkinslag. Söder om kärret finns ett stort salixbestånd. Indikatorarter för rikkärr är gräsull, hårstarr, majviva, näbbstarr, slåtterblomma, vildlin ängsnycklar och ängsstarr. Trädskikt: Några få björkar finns. Buskskikt: Några glesa enar och enstaka salixbuskar bl.a. jolster. Fridlysta arter: Ängsnycklar (enstaka) men även honungsblomster har påträffats i området, men sågs inte 2016. Rödlistade arter: Klasefibbla (NT), majviva (NT) och ängsstarr (NT). Övriga hävdarter: Darrgräs, ormrot, rosettjungfrulin, smörbollar, svinrot, ängsbräsma och ängsvädd. Övriga intressanta arter: Kärrsälting. Skräparter: Älggräs. Utförda skötselåtgärder: I oktober 2015 röjdes/slogs området och i januari 2017 röjdes området på uppkommet sly.

Bevarandeplan Falköping Krokstorp 2017:

Ett förslag att utöka området har skickats till regeringen år 2015 och väntar år 2017 fortfarande på beslut. Den planerade utökningen är 0,3 ha stort rikkärr och ligger i anslutning till området, i en ledningsgata. Rikkärret restaurerades år 2014 av Länsstyrelsen. År 2015 och år 2017 utfördes röjning av sly och sen slåtter samt bortförsel av höet. Vid en inventering som utfördes år 2015 och år 2016 noterades gräsull, hårstarr, majviva, näbbstarr, slåtterblomma, klasefibbla, tvåblad, vildlin, ängsnycklar, ängsstarr, darrgräs, ormrot, rosettjungfrulin, smörbollar, svinrot, ängsbräsma, ängsvädd och kärrsälting. Det har även funnits honungsblomster i rikkärret men de påträffades inte år 2016, så det är osäkert om de finns kvar. År 2000 återfanns 16 plantor och år 2010 återfanns endast 1 planta av honungsblomster. Det finns också tidigare noteringar om brudsporre.

07D9d04 Kärr 300 m NO om Ledsgården

Topogent kärr 0,05 ha. Fält 2007. Falköpings kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,05 ha, öppet. Inga ingrepp

Element 1: kärrgolv, fastmattekärr av starr-brunmosstyp.

Beskrivning 2007

Ett mycket litet kärr som håller på att krympa ännu mer eftersom betestrycket har upphört/minskat (enligt de som bor i Ledsgården). Området har eller har haft höga botaniska värden och på grund av närhet till andra betesmarker borde betet kunna ökas på denna kärrknipprotlokal. Om inte ökat bete är möjligt så är rikkärrret så litet att det borde enkelt kunna slås. Området ges relativt låg naturvärde pga. av ringa storlek och position i en kraftledningsgata, men med lite skötsel skulle naturvärdena kunna höjas.

Naturvärde: Klass 3

07D9d05 Kärr 450 m SV om Hästhagen

Topogent kärr 0,2 ha. Fält 2007, 2011. Falköpings kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,2 ha, öppet. Lokal hydrologisk påverkan från dikning

Element 1: kärrgolv, fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Ängsnycklar, kärrknipprot, gräsull, rosettjungfrulin, majviva, axag.

Beskrivning 2007

Ett fint extremt rikkärr som håller på att växa igen. Arter som hittades inkluderar axag, ängsnycklar, vaxnycklar, kärrknipprot, gräsull, rosettjungfrulin, majviva, späd skorpionmossa, guldspärrmossa. Åtgärder behövs för att hindra att björken växer till skog. Oklart om området betas fortfarande men mer hävd behövs.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2011 (Miljöövervakning)

Större delen av kärret är ganska torrt. Trots långvarig ohävd så är igenväxningen måttlig och många hävdgynnade rikkärrsväxter står

kvar. En del diken i kanterna kan ha påverkat hydrologin negativt. Åtgärdsförslag: Kärret har begränsade naturvärden men slätter eller bete skulle kunna övervägas.

Naturvärde: Klass 3

07D9e Rikkärr 745 m O Karleby kyrka

Från ÄoB. ZWD-PBJ. 0,11 ha. Fält 2012. Falköpings kn.

Beskrivning 2012 (Ängs- och betesinventering)

Gäller hela objektet. Kuperat. Fläckvis mycket fin vegetation. Två kullar med torrängsflora. Ett rikkärr. Habitatsytor delvis störda av svagt hästbete, igenväxning och kväve. Sambetas med åker. En brunn/källa i gott skick. Funna arter i ringa-måttliga mängder: Blodnycklar, gräsull, hirsstarr, kärrknipprot, kärrspira, kärrsälting, älggräs, ängsnycklar, ängsstarr och ängsvädd.

Länsstyrelsens kommentar 2019: Objektet behöver besökas och inventeras på kärlväxter och mossor, statusbedömas och avgränsas noggrannare.

07D9e0401 Kärr och fuktängar 0,5 km NV Västergården på Ålleberg 1,5 km NV Slöta

Sluttande kärr 4,1 ha. Fält 1985, 2003. Falköpings kn.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

4,1 ha, öppet, lokal hydrologisk påverkan från dikning.

Element 1: kärrgolv, källor, stora botaniska värden

Beskrivning 1985 (ingår i VMI-objekt)

Ingen detaljerad beskrivning av kärret har gjorts. Objektet är noterat som extremrikkärr enligt tabell 11, sid 86 i Våtmarker i Skaraborgs län del 1.

Naturvärde: Klass 3 (enl VMI)

Beskrivning 2003 (Ängs- och betesinventering)

Sluttande hagmark med torrbackar och källkärr. Fläckvis fint och artrikt. Även lundflora. Rikkärr i S mycket igenslytat, men

med mycket flora kvar. Torrbackar delvis igenbuskat.

Länsstyrelsens kommentar 2019: Gränsen delvis ändrad efter ÄoB.

07D9e05 Kalkfuktäng och kärr 1 km SO om Leaby

Öppen våt fastmark 3 ha. Fält 2006, 2017, 2019. Falköpings kn. Natura 2000-område Leaby.

Delobjekt 1: Fuktäng

Delobjekt 2: Topogent kärr

3 ha, öppet, svag lokal hydrologisk påverkan från dikning.

Element 1: kärrgolv, fastmattekärr av starrört-brunmosstyp. Kärrknipprot, blodnycklar, ängsstarr, majviva, näbbstarr.

Beskrivning 2006

Området har delats upp i två delobjekt pga tydliga skillnader i hävd och artförekomst. Rikkärret är omgivet av både skog och betade gräsmarker.

Delobjekt 1 (norra delen)

Vissa delar är mer öppnare än andra, men i princip råder det problem med igenväxning. Dessutom är vissa partier mer karaktäristiskt rikkärr än andra. Antagligen är det diffusa övergångar mellan kärr och fuktäng. Arter som hittades inkluderar: näbbstarr, slankstarr, ängsnycklar guldspärrmossa och späd skorpionmossa. Detta delområde är i akut behov av träd- och buskröjning.

Delobjekt 2

Södra delen är mer typiskt rikkärr med en större sammanhängande öppen yta. Här finns arter som blodnycklar, kärrknipprot, ängsstarr, majviva och tätört. Trots att denna del är öppnare så finns småbuskar och älggräs som med fördel kan röjas bort.

Beskrivning 2017 (NNK, bevarandeplan)

Rikkärren finns framför allt i områdets centrala och sydvästra delar. I rikkärren växer spridda träd och buskar och hela arealen betas av nötdjur. En åtagandeplan som hör samman med miljöstödet (2016 - 2020) finns för

rikkärren inom fastigheten Leaby 5:10. Typiska arter som noterats förekomma (bl.a. i gräsmarksuppföljningen 2009) är följande: flugblomster, gräsull, honungsblomster (rödlistad sårbar, VU), majviva, näbbstarr, tätört, ängsnycklar och späd skorpionmossa. Även karaktärsarterna slankstarr och guldspärrmossa har noterats. Fridlysta arter som finns i rikkärren är: gullviva, nattviol, samtliga orkidéarter, smörbollor, tibast och stor ögontröst. Förutom de typiska och fridlysta arterna finns hävdgynnade kärlväxter som darrgräs, hirsstarr, kärrspira, jungfrulin, nattviol, ormtunga, svinrot, ängsvädd m.fl. I rikkärren förekommer relativt mycket slyuppslag. I de norra delarna av rikkärren förekommer många olika hävdgynnade ängs- och betesmarksväxter och rikligt med olika arter av orkidéer. Under 2016 noterades ca 300 vaxnycklar, ca 600 ängs/blodnycklar och 15 flugblomster. Dessa delar ingår i det område som restaurerades under åren 2011-2014. I det södra rikkärret noterades under 2016 ca 450 vaxnycklar, ca 5000 ängs- och blodnycklar och ca 120 flugblomster. Här förekommer också igenväxningsvegetation som sly och buskar då området betas extensivt. Slätter planeras i denna del i slutet av juli detta år (2017), området betas inte före slättern. Även här förekommer rikligt med hävdgynnade gräsmarksarter. I Natura 2000-områdets rikkärr växer arten stor ögontröst som är fridlyst och enligt rödlistan starkt hotad (EN). Arten förekommer både i det norra och i det södra rikkärret. Arten har ett särskilt åtgärdsprogram (ÅGP) för dess skötsel och bevarande. I det södra rikkärret, som idag (2017) hävdas med extensivt bete, finns för arten en instängslad yta som är ca 2,5 ha stor. Betesregimen anpassas så att artens växtplatser inte betas under perioden 15 juni - 15 augusti då stor ögontröst blommar och sätter frö. Buskar röjdes under 2016 i detta delområde. Arten skulle alternativt kunna skötas med slätterängsbruk, då med sen slätter i slutet av augusti eller början av september. Kärrytorna har samtliga klassats till status icke fullgod Natura-naturtyp vid fältbesök 2017.

Beskrivning 2019 (Miljöövervakning)

Saknar klartextbeskrivning. 5 kärrytor inventerade. Data finns i Excel och Accessdatabas.

Länsstyrelsens kommentar 2019: Gränserna för rikkärren bör ses över i detta objekt. Det som är satt som 7230 i NNK är betydligt större. Det är bra att spara en del videbuskar åt eventuella rikkärssnäckor, särskilt om källblekvide finns.

07D9e06 Rikkärr ca 400 m VSV om Köparegården

Från VMI. 0,27 ha. Falköpings kn.

Beskrivning

Från VMI. Beskrivning saknas. Förslag från Pro Natura 2018. Bör fältbesökas och statusbedömas. Ej inventerad sedan VMI.

07D9e07 Rikkärr ca 400 m SV om Köparegården

Topogent kärr 0,4 ha. Fält 2007, 2018. Falköpings kn. Natura 2000-område Slöta Trädgården.

Delobjekt 1: Topogent kärr 0,4 ha, öppet. Inga ingrepp

Element 1: Kärrgolv, fastmattekärr av starrört-brunmosstyp. Ängsnycklar, kärrknipprot, gräsull, näbbstarr.

Beskrivning 2007

Fint kärr med inslag av källpåverkade mossflora. Rikkärtsarter som hittades inkluderar späd skorpionmossa, tuffmossor (*Palustriella* spp), kalkkällmossa, källtuffmossa, ängsnycklar ssp, kärrknipprot, gräsull, slankstarr och näbbstarr. Små träd och buskar täcker en relativ stor del av kärret. Kärret bör skötas med fortsatt och eventuellt ökat bete och buskröjning innan igenväxningsarter får allt för stort fäste.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2018 (Miljöövervakning)

Kärret är utsträckt i nord-sydlig riktning och har topografiskt lite av trågform. Det bör dock klassas som ett soligent kärr. I kärret rinner flera källbäckar. Här mynnar också flera källor. Kärret har en hel del mjukmatteytor, gyllenmossan *Tomenthypnum nitens* förekommer ställvis rikligt. Området betas tillsammans med omgivande lövskog – betetrycket är högre i kärret än i skogen. Det

finns ett ganska stort uppslag av viden och björk som bör röjas. I kärret finns dock gott om blekvide som bör sparas vid röjning. Vid en eventuell röjning bör det säkerställas att de som röjer kan identifiera blekvide. Norr om kärret finns gott om vippstarr, bl.a. utmed den bäck som rinner från Sjöängen mot väster.
Naturvärde: Klass 2 med ett plustecken.

07D9f10 Sumpskog vid Strömslund 2,5 km VNV om Skörstorps kyrka

Sumpskog på fastmark 4 ha. Fält 2003 (ÄOB). Falköpings kn. Naturresevat Dimbo.

Delobjekt 1 Sumpskog på fastmark 4 ha, skogtäckt

Element 2: Kärrgolv. Ängsnycklar, gräsull, fjällskära.

Beskrivning (efter litteraturuppgifter)

Området består av en betesmark som delvis utgörs av ett rikkärr. I rikkärret har man förutom fjällskäran även funnit slätterblomma, ängsnycklar, vänderot, ängsstarr, gräsull med mera. Övriga delar av betesmarken är inte så artrik, men smörboll och ängsskallra kan förekomma.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2003 (Ängs- och betesinventering)

Delvis älggräsinvaderat. Två fina fuktängsytor. Betesobjektet som helhet bedömdes till stora delar vara svagt hävdad.

07D9f110101 Rikkärr 150 m SSV om Skrivaregården

Topogent kärr 0,03 ha. Fält 2007, 2012, 2020. Falköpings kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,03 ha, öppet. Lokal hydrologisk påverkan från dikning

Element 1: Kärrgolv, fastmattekärr av starrört-brunmosstyp. Vaxnycklar, kärrknipprot, gräsull, majviva.

Beskrivning 2007

Ett fint litet kärr omgivet av björkskog. Området har betats men inte senaste åren.

Hittade arter inkluderar slankstarr, näbbstarr, vaxnycklar, kärrknipprot, gräsull, majviva samt rikligt med späd skorpionmossa. Ett mindre dike finns i backen högre än kärret och kan eventuellt ha effekt på kärrets hydrologi. Enstaka en växer in kärret. Kärret är tillräckligt litet för att slås utan stora arbetsinsatser men helst bör beteshävd återupptas.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2012 (Miljöövervakning)

Ett mycket litet och successivt degenererande svagt soligent rikkärr. Av rikkärrsarter märks t.ex. gräsull, kärrknipprot och de rödlistade arterna ängsstarr och loppstarr men de är alla i klar minoritet mot älggräs, sjöfräken, kärrfräken etc. Kärret invaderas av sly och är kraftigt påverkat av diken både uppströms och nedströms. Området betas tillsammans med omgivande sumpskogar. Trampet av djuren gör nytta genom att det bl.a. håller tillbaka spjutmossan och de mycket frekventa mördarsniglarna. Åtgärdsförslag: Kärret är i stort behov av att röjas och slås. Betet får gärna intensifieras också.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2020 (Miljöövervakning)

I en lövskogstäckt svacka SV om Gerumsberget ligger ett litet kärr i en öppning i lövskogen. Det är så litet att det nästan är svårt att hitta fram till det. Kärret ligger i en svag sydsluttning och växer igen från kanterna med älggräs, björk, Salix-arter och ask. Objektet är hydrologiskt tämligen påverkat trots ett litet dike. En viss källpåverkan finns i de övre delarna. Floran är artfattig. Kärret riskerar på sikt att helt växa igen. Besöktes 2020-08-26.

Naturvärde: Klass 4

07D9f120101 Rikkärr 240 m SV om Klockaregården

Topogent kärr 0,1 ha. Fält 2007. Falköpings kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,1 ha, öppet. Lokal hydrologisk påverkan från dikning

Element 1: kärrgolv, fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Kärrknipprot, näbbstarr.

Beskrivning 2007

Ett litet område som är beläget i en backe och är omgivet av björkskog. Rikkärrsarter sporadiska, men slankstarr, näbbstarr och kärrknipprot hittades. Nedanför backen finns i direkt anslutning till området ett dike som kan ha avvattande effekt på kärret.

Naturvärde: Klass 3

07D9f130101 Kärr 230 m SO Skrivaregården

Från TUVA. Extremrikkärr 0,2 ha. Fält 2002, 2013. Falköpings kn. ID-kvalitetssäkring: 33206. Soligent kärr.

Beskrivning 2002 (Ängs- och betesinventering)

Blöt slänt med källflöden. Större delar igenvuxet och/eller invaderat av sjöfräken och älggräs, men möjligen restaurerbart. 2 små ytor med finare flora. Kärrknipprot i öster. Nyligen dikat längs hela nederkanten.

Beskrivning 2013 (Kvalitetssäkring)

Mellan Skrivare- och Klockaregården betas ett bitvis skarpt sluttande extremrikkärr med källpåverkan och en tydlig källa där djuren dricker vatten. Nötboskapen håller gläntan i en ledningsgata vältrampad och fri från invandrande träd. Kvar från den tid då hävden var svag finns en smal trädridå i kanten mot angränsande lövsumpskog. Ett grunt, igenvuxet dike finns i nedre delen av kärret.

Vegetationen bjuder säkert på fler krävande arter än vad som kunde upptäckas en mulen senhöstdag i skymningen. Då sågs bl.a. vildlin, kärrsälting, darrgräs, ängs- och näbbstarr. Plattsäv uppges förekomma då Ängs- och hagmarksinventeringen inventerades i Falköpings kommun.

Kärret skulle kunna utvidgas österut om sumpskogen glesades ut och följdes upp med hårt betestryck. Smärre röjningsinsatser behövs i det befintliga kärret.

07D9f140101 Kärr 1,2 km NV om Skörstorp

Från TUVA. Extremrikkärr 0,02 ha. Fält 2002, 2013. Falköpings kn. ID-kvalitetssäkring: 33201. Soligent kärr.

Beskrivning 2002 (Ängs- och betesinventering)

Större delen är ohävdad bladvassinvaderad björksumpskog. Halva rikkärret betas, men inte den finaste halvan.

Beskrivning 2013 (Kvalitetssäkring)

Detta lilla extremrikkärr ligger i en sluttning och består egentligen av två delar avskilda av taggtråd och en träridå. Den öppna delen i öster är välhävdad av tramp och mular från nöt. Västra hälften saknar helt hävd och här har bladvass brett ut sig i en glänta i sumpskogen. Orkidéer finns i båda ytorna som besöktes strax före skymningen en mulen senhöstdag. Flugblomster och kärrknipprot sågs i öster och ängs/blodnycklar fanns i båda ytorna (bägge nycklarna uppges förekomma enligt Ängs- och hagmarksinventeringen). Gräsull, ängs- och näbbstarr är andra krävande arter. Ängs- och hagmarksinventeringen uppger även vildlin, majviva och slätterblomma. Brunmossor förekommer sparsamt men i den ohävdade delen finns bl.a. kärrpraktmossa *Plagiomnium ellipticum* och bandpraktmossa *Plagiomnium elatum*. Då Ängs- och hagmarksinventeringen besökte objektet var hävden bristfällig överlag och kanske som följd av detta är ännu älgört frekvent i den välbetade delen. För att råda bot på igenväxningen bör bladvassen bekämpas, förslagsvis genom att betesdjuren tillåts trampa sönder rötterna. Vissa röjningsinsatser i träd- och buskskikt är också nödvändiga i den lövridå som löper längs taggtråden. Sydvästhörnens täta trädsikt kan glesas ut om ambitionerna är höga.

07D9f150101 Rikkärr ca 3 km V Skörstorps kyrka

Från TUVÅ. Extremrikkärr 0,13 ha. Fält 2002, 2013, 2016. Falköpings kn. ID-kvalitetssäkring: 33226. Soligent kärr.

Beskrivning 2002 (Ängs- och betesinventering)

Öppet rikkärr omgivet av fuktäng. Mycket svag hävd. Delvis älggräsinvaderat.

Beskrivning 2013 (Kvalitetssäkring)

Detta extremrikkärr som även har beskrivits som kalkfuktäng i Ängs- och hagmarksinventeringen. Det ligger i en öppen betesmark med nötkreatur, vilka uppvaktade inventeraren men tog också för sig av kärrets enda gran. Vegetationen är starkt tuvig med

mycket starr men också en hel del älgört till följd av vikande betetryck. Avgränsningen är överallt diffus, gradvis övergår kärret i fuktäng eller kanske bör objektet betecknas som en mosaik mellan extremrikkärr och kalkfuktäng. Den sparsamma mossfloran gör att bedömningen snarare lutar åt kalkfuktäng. Trampet från betesdjuren har säkert haft som följd att mossorna missgynnats. Bland kärlväxter sågs i den sena skymningstimmen bland annat slank-, ängs- och näbbstarr, ängsvädd och ängsnycklar. Vid ett högsommarbesök 20 år tidigare noterades majviva (rikligt), vildlin, rosettjungfrulin samt några exemplar av stor ögontröst. Kompletterande slätter är önskvärt för att minska mängden älgört.

Beskrivning 2016 (Ängs- och betesinventering)

Tuvig fuktäng och litet rikkärr. Klart stört av långvarig svag hävd, särskilt på fuktängen som håller på att trivialiseras. Motiv för gränsändring av naturtyp: Ny bedömning. Motiv för ombedömning av naturtyp: Verklig förändring.

07D9f160101 Rikkärr vid Sörgården ca 1 km S Skörstorps kyrka

Från TUVÅ. Rikkärr 0,4 ha. Fält 2002, 2013. Falköpings kn. ID-kvalitetssäkring: 33199. Soligent kärr.

Beskrivning 2002 (Ängs- och betesinventering)

Litet rikkärr med omgivande fuktäng. Delvis rikligt med älggräs. mycket fjällskära.

Beskrivning 2013 (Kvalitetssäkring)

Ett mycket litet kärr beläget mitt ute på en stor åkermark, avgränsat genom en låg stenmur från denna. Terrängen sluttar svagt och i nedre delen avgränsas kärret av ett djupt dike. Vegetationen var ganska nyligen avslagen med röjsnöre vid besöket. Betande nötkreatur hade satt diffusare spår i kärret. Nyligen hade också en del träd avverkats och några toppar fanns kvar i kärret. Älgörten är starkt dominerande men fläckvis förekommer krävande arter som kärrsälting, ängsvädd, näbb- och ängsstarr. Möjligen är detta en av de två utpostlokalerna för fjällskära i Falköpings kommun. Arten har sina främsta förekomster i södra Sverige i Ulricehamns kommun. Önskvärt är att

bekämpa den dominerande högörtvegetationen, förslagsvis genom tidig slåtter. Røjningen i trädkiktet var välkommen, lämna dock inte sådant som försvårar slåttern i kärret.

08D0c03 Fuktiga marker 700 m ONO Marka kyrka

Komplex av våta marktyper 5 ha. Fält 1977. Falköpings kn.

Delobjekt 2: Fuktäng
Glest träd täckt

Delobjekt 3: Fuktäng
Glest träd täckt

Beskrivning av området (ingår i VMI-objekt)
Mosaik av fuktskog, sumpskog och kärr där kärredelen är den minst företrädda. Den allra sydligaste delen betas. Trädkiktet består av relativt tät björkpopulation med inslag av rönn, asp gran och tall. Buskskikt med vide och torrare alltmer björk. Fältskiktet varierar på liknande sätt: axag, blodnycklar, luddunört, tätört, kråklöver, vattenklöver, bladvass och diverse starrarter. På beskogade delar: hundkex, humleblomster, nejlikrot, ormrot, vårbrodd m.m.

Ingen modern beskrivning av kärret finns. Objektet är noterat som extremrikkärr enligt tabell 11, sid 86 i Våtmarker i Skaraborgs län del 1. Avgränsningen och beskrivning av själva rikkärret är tagna från karta och text i Ch. Larsson 1978: Vråhålan – vegetation och markanvändning. Lst i Skaraborgs län, meddelande 11/78. En del florauppgifter kommer från floraregistret.

Naturvärde: klass 3

08D0c06 Kärr SO om Påverås 2,3 KM NNO om Marka kyrka

Sluttande kärr, 1 ha (varav våtmark 1 ha). Flygb. 1976. Fält 2015-2016, 2017, 2019. Falköpings kn.

Delobjekt 1: Sluttande kärr
1 ha, glest bevuxet, svag lokal hydrologisk påverkan från dikning. Lokalt stört av kraftledning och väg.

Element 1: källa, stora botaniska värden.

Beskrivning av rikkärren (ingår i VMI-objekt)
Ingen beskrivning av kärret finns. Objektet är noterat som extremrikkärr enligt tabell 11, sid 86 i Våtmarker i Skaraborgs län del 1.

Naturvärde: Klass 2 (enl VMI)

Beskrivning 2015-2016 (Falköpings kommun)

Objektet är beläget på Mössebergs sydsluttning ca 2,3 km NNO Marka kyrka. Rikkärret är beläget under en kraftledningsgata. Det omges av en lövridå i väster och lövskogar med graninslag i de andra väderstrecken. Indikatorarter för rikkärr är kärrknipprot, tätört och ängsnycklar. Dessutom växer gyllenmossa och piprensarmossa här. Trädkikt: Någon enstaka björk och en sälg finns i den norra delen av området. Buskskikt: Det består av några få brakvedsbuskar, enar och olvon. I söder finns en stor hasselbuske. Fridlysta arter: Kärrknipprot (måttligt) och ängsnycklar (enstaka). Rödlistade arter: Saknas. Övriga hävdarter: Darrgräs, gökblomster, hirsstarr, ormrot, smörbollor, sumpmåra, ängsbräsma och ängsvädd. Övriga intressanta arter: Plattstarr. Skräparter: Bladvass, ett mycket stort bestånd. Utförda skötselåtgärder: Røjning av sly och slåtter av vass juni 2015 och juni 2016.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring)

Kärret som nyligen restaurerats inom ramen för LONA är ett välavgränsat, soligent kärr med bladvass som dominant i fältskiktet. Svag påverkan från dikning och uppströms liggande åkermark. Träd och buskar saknas ute i kärret, kanterna är dock bevuxna med glasbjörk och Salix. Utöver bladvass ses enstaka kärrknipprot, kärrtistel, strätta, vattenmåra, sumpmåra, torvtåg och gökblomster i fältskiktet. I bottenskiktet finns mattor av späd skorpionmossa med inslag av piprensarmossa, purpurvitmossa, knoppvitmossa, kärrpraktmossa och givetvis spjutmossa. På torrare tuvor kommer räffelmossa, rosomossa och palmossa in. Utmed källbäcken tar kamtuffmossa och källtuffmossa över helt. Här växer även bäckbräsma. I det avgränsade objektet är det framför allt ett mindre område i

söder som sticker ut som mest källpåverkat och artrikt. Även bäcken utgör ett viktigt element i detta rikkärr. Förnyad sommarinventering bör göras.

Naturvärde: Klass 2.

Beskrivning 2019 (Miljöövervakning)

Objektet är ett soligent extremrikkärr som sluttar mot väster. Det finns stora mängder kärrknipprot i kärret. Och en intressant flora av brunmossor. Ett problem i kärret är den stora mängden bladvass. Bladvassen skulle kunna minskas med slätter. Kärret har röjts, på något ställe finns röjningsrester. Ett dike i västra kanten har viss hydrologisk påverkan.

Naturvärde: Klass 2

Länsstyrelsens kommentar 2019: Den ursprungliga kärrytan var betydligt större och låg felaktigt bland annat på åkermark. Ytan har utklassats.

08D0c10 Våtmarker i Vråhålan 2,5 km N om Marka kyrka

Våtmarkskomplex 46 ha. Fält 1977, 2004, 2007, 2010, 2022. Falköpings kn. Naturreservat och Natura 2000-område Vråhålan.

Delobjekt 1: Sluttande kärr
1 ha, öppet, källa

Element 1: källkärr, golv

Delobjekt 2: Sumpskog
39 ha, tätt bevuxet

Element 1: källkärr, golv

Delobjekt 3: Sluttande kärr
1 ha, glest bevuxet, källa

Element 1: källkärr, golv

Delobjekt 4: Sluttande kärr
2 ha, glest bevuxet. Sumpnycklar

Element 1: källkärr, golv

Delobjekt 5: Sluttande kärr
4 ha, glest bevuxet, källa.

Element 1: källkärr, golv. Majviva.

Beskrivning av rikkärren (ingår i VMI-objekt)

Ingen bra och modern beskrivning av kärren finns. Objektet är noterat som extremrikkärr enligt tabell 11, sid 86 i Våtmarker i Skaraborgs län del 1. Avgränsningen av själva rikkärren är tagna från karta i Ch. Larsson 1978: Vråhålan – vegetation och markanvändning. Lst i Skaraborgs län, meddelande 11/78. En del florauppgifter kommer från floraregistret. Den beskrivande texten är en mix av VMI-text och beskrivningar från ovan nämnda rapport.

Nedanför västbranten finns en serie, välutvecklade, ganska steniga källkärr med rikkärnsvegetation med bl.a. axag, gräsull, majviva, kärrknipprot, ängsnycklar och sumpnycklar.

Delobjekt 1 utgör av en mosaik av källkärr och sumpskog utmed brantens nedre del. I kärren, som är av extremriktyp, finns buskslag av vide och pors. Fältskiktet domineras av axag och starrarter, t.ex. näbbstarr, knaggelstarr, gulstarr och slankstarr. Av övriga arter syns bl.a. kärrknipprot, tätört, majviva och vildlin.

I delobjekt 2, som är en storytemosaik av fuktskog, sumpskog och igenväxande kärr, undehålls kärren av källor, men orådet är dikat och växer därför igen, ställvis kraftigt med björk, pors och vide. Fältskiktet domineras av gräs och hårt trängda axagtuvor tillsammans med bl.a. kärrknipprot och kärrull.

Delobjekt 3 och 5 utgörs av medelrikkärr med flera källor i en mosaik av kärrmark och övervuxna grova block. Kärrfloran domineras av gräs- och starrarter. Örtinslaget är rikligt. Ängsnycklar, tätört, majviva, kärrspira, kärrull, näbbstarr, gulstarr, slankstarr.

Delobjekt 4 är ett mot öster sluttande rikkärr, som ställvis är under kraftig igenväxning. I kärret finns flera källflöden. Södra delen är dikad. I det mycket örtrika fältskiktet syns bl.a. ängsnycklar, sumpnycklar, kärrknipprot, tätört, kärrull, kärrspira och vildlin. Orkidéförekomsten är riklig.

Naturvärde: Klass 1

Se figur för delobjektindelning enligt ovan och objektindelning i shapefilen.

**Beskrivning 2004, o8DoC100101
(Miljöövervakning)**

Området utgörs av ett av Vråhålan små och sedan länge ohävdade rikkärr. Att döma av Christer Larssons inventering från 1977 så var fler och större områden i Vråhålan klassade som rikkärr än vad som gäller idag 2004. Utvecklingen i Vråhålan är ett tydligt exempel på att rikkärr kan degenerera och övergå i sumplövskog, se även objekt nr 8. På det aktuella området saknas markstörning i form av bete och slåtter vilket på sikt kan medföra en successiv artutarmning i såväl fält- som bottenskikt. Trots dessa hotbilder så är ändå detta lilla kärr ett litet fint objekt med många rikkärrsarter typiska för falbygden. Kärrret är öppet även om en del klibbal, björk och gran smyger sig in från kanterna där marken är fastare. Dessa vedväxter bör hållas undan vilket också är målet i den skötselplan som finns för Vråhålan naturreservat. Bland kärllväxterna märks särskilt axag utmed den lilla bäcken, vattenklöver, blåtåtel, hirsstarr och slankstarr. Tätört är vanlig medan majvivan lyser med sin frånvaro. Frånvarande är också ängsnycklar, som man förväntar sig att hitta. Kärrknipproten är dock ganska vanlig liksom gräsull, tagelsäv och näbbstarr. Mindre vanliga är loppstarr, ängsstarr, slåtterblomma och rosettjungfrulin. I bottenskiktet dominerar spjutmossa, späd skorpionmossa, fetbålmossa, guldspärrmossa och nordtuffmossa. I axagtuvarna är flikbålmossa vanlig. Vid källflödena ses gott om källmossa. Andra arter som ses mer sparsamt är kalkkammossa, gyllenmossa, stor fickmossa, liten bräkenmossa och kärrkvastmossa. Allra längst i söder finns purpurvitmossa. Bedömning: Kärrret är bevarandevärt genom sin mångformighet och representativa artsammansättning. Markstörning i form av slåtter, röjning och gallring i kanterna med efterföljande krattning rekommenderas. *Vertigo genesii* och *V. geyeri* bedöms finnas kvar på den här lokalen.

**Beskrivning 2007, o8DoC100101
(Inventering av sällsynta grynsnäckor)**
Extremrikkärr i tämligen brant SO-sluttning. Spridda småalar, aluppslag, smågranar, något viden. I N buskridå, vilken avdelar kärrret i två

delar. Dominerande blåtåtel, ställvis mindre lågstarrängspartier, vid rännil i S även axag. Inslag av ängsvädd, kärrknipprot, ängsnycklar, darrgräs, slåtterblomma, majviva, tätört, blodrot. Botten av brunmossor. Fint rikkärr med karakteristisk snäckfauna av allmännare hygrofiler som

Carychium minimum (ängsdvärgsnäcka), *Succinea putris* (större bärnstenssnäcka), *Vertigo antivertigo* (hjärtgrynsnäcka), *Euconulus praticola* (kärrkonsnäcka) och *Deroceras laeve* (sumpsnigel). Dessutom förekommer den sällsynta och rödlistade karaktärsarten *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka). Däremot kunde inte den ännu mer sällsynta *Vertigo genesii* (otandad grynsnäcka), vilken förekom på lokalen 1978, påvisas 2007.

Skötselrekommendationer: Troligen har faunan redan påverkats negativt genom kärrrets igenväxning. För att den rödlistade kalkkärrsgrynsnäckan ska kunna kvarleva på lokalen måste den vara ett öppet rikkärr. Gran och al bör röjas bort från kärret, någon videbuske kan lämnas kvar. Røj bort ridå mot den mindre kärret i N och bind på så sätt ihop delarna till ett kärr. Kärrret domineras i dag för starkt av blåtåtel, kärrret bör hävdas genom slåtter vartannat år för att gynna axagen. Området bör avsättas som naturreservat. Värdering: Högt skyddsvärde.

**Beskrivning 2010, o8DoC100101
(Miljöövervakning)**

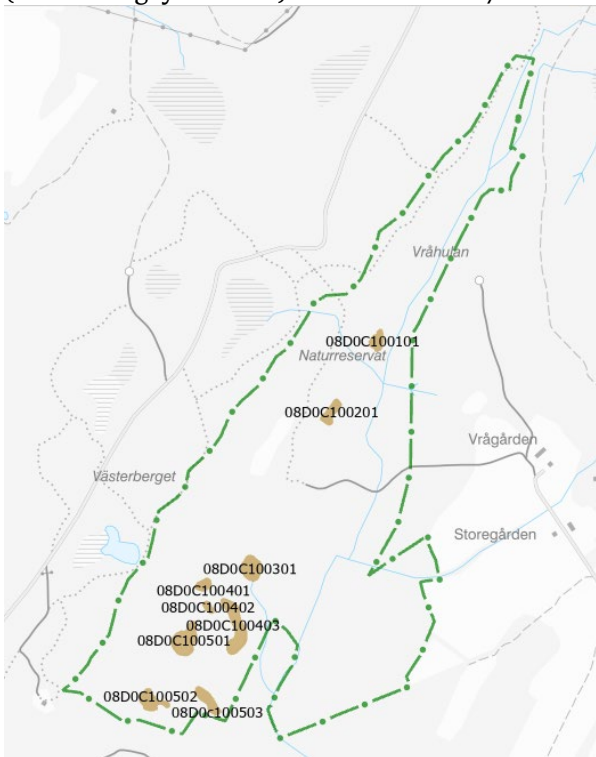
Området utgörs av en öppen yta omgiven av källpåverkad sumpskog. Ytan hävdas inte och klibbal och gran växer sakta in från kanterna. De vanligaste arterna i området är vattenklöver och blåtåtel. Den senare orsakar ett relativt tjockt lager av förna som påverkar bottenskiktets brunmossor negativt. Andra vanliga arter är hirsstarr, slankstarr, näbbstarr, kärrfräken, tätört, rosettjungfrulin, blodrot, ängsvädd och axag. Den senare växer främst längs med källbäcken. I bottenskiktet dominerar spjutmossa, kärrbryum, späd skorpionmossa och nordtuffmossa. Här finns också guldspärrmossa samt lite fetbålmossa, kalkkammossa, kalkkällmossa och purpurvitmossa. Någon form av (extensiv) hävd bör sättas in för att förhindra att blåtåteln tränger undan och skuggar ut rikkärrsfloran. Röjning av

igenväxningsvegetation längs kanterna. Medelhög prioritet.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2022, 08DOC100101 (Uppföljning rikkärsmollusker)

Avröjt extremrikkärr med vassuppslag. Fin biotop, dock delvis starkt uppslag av vass. Fortsatt utveckling som extremrikkärr. Ta bort uppslag av al. Hävda vassuppslag med slätter. Övervaka utvecklingen. Fynd: *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka). Besökt 2022-07-22.

Figur 1. Rikkärren i Vråhåls naturreservat.

08DOC110101 Våtmark vid Vrågården 3,2 km N om Marka kyrka

Våtmarkskomplex 2 ha. Fält 1977, 2007, 2017. Falköpings kn.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

1 ha, öppet, inga ingrepp.

Element 1: 1 ha, extremrikkärr, kärrgolv. Fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp, axag-variant. Kärrknipprot, tvåblad, kärrfibbla

Beskrivning 1977 (ingår i VMI-objekt)

Det norra kärret är extremrikt med ganska tätt porsbuskage samt björk, gran och enstaka tallar och videbuskar. Fältskiktet domineras av

axag. Bland övriga arter syns ängsnycklar kärrknipprot, tätört, vattenklöver och vildlin.

Det södra rikkärret sluttar mot väster. Slyinväxt av björk och vide i kanterna. Fältskiktet domineras av vattenklöver och starrarter, t.ex. kngglestarr, hirsstarr och blåsstarr. Bland övriga arter syns kärrknipprot, tvåblad, kärrfibbla och ängsvädd.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2007 (Inventering av sällsynta grynsnäckor)

Igenväxande rikkärr i SSV-sluttning, Några medelstora granar, talrika smågranar. Tämligen riklig pors. Dominerande tät, högvuxen blåtåtel, inslag av lågstarrpartier, något slätterblomma, ängsvädd, blodrot, älgört. Botten av brunmossor med rikligt inslag av vitmossor. Upptill i S-kanten tre tuvor axag. Området befinner sig i igenväxning och faunan består av en blandning av allmänna – tämligen allmänna hygrofila arter – *Carychium minimum* (ängsdvärgsnäcka), *Carychium tridentatum* (skogsdvärgsnäcka), *Succinea putris* (större bärnstenssnäcka) och *Deroceras laeve* (sumpsnigel) – och skogsarter. Inga specifika rikkärrsarter påträffades. Den tidigare (1925) påvisade sällsynta och rödlistade *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka) var försvunnen redan vid undersökningen 1978.

Skötselrekommendationer: Objektets värde som rikkärr är förlorat. Om området ska restaureras som rikkärr krävs omfattande restaureringsåtgärder. All gran och mycket av porsen behöver röjas bort. Hela ytan bör därefter slås årligen. Dessa kostsamma och tidskrävande åtgärder rekommenderas inte – det är bättre att satsa resurser på andra objekt. **Värdering:** Skyddsvärde förlorat.

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring)

Detta objekt är ett degenererande, soligent källkärr som kantas av en källa med tillhörande källbäck. Blåtåtel dominerar stort i hela kärret som inte hävdats på mycket lång tid. I trädsiktet dominerar gran, glasbjörk och i busksiktet pors. Marken är tuvig men tuvorna utgörs av blåtåtel snarare än det önskvärda halvgräset axag som funnits här tidigare. Övriga noteringar i fältskiktet är loppstarr, ängsvädd, ormrot, blodrot, älggräs, darrgräs och vattenklöver. I bottenskiktet ses

bl.a. kransmossa, knoppvitmossa och purpurvitmossa. Kärrret övergår omärkligt i de intilliggande sumpskogarna. Fler arter än axag saknas från förr; kärrknipprot, vildlin, tätört och ängsstarr. Kärrret vore intressant att restaurera. Markkemin bedöms som intakt trots en del hyggen i grannskapet. Dessutom vore en kompletterande sommarinventering bra! Som kanske kan bli klass 2 vid en restaurering.

Naturvärde: Klass 3

08D0c130101 Kärr 600 m V om Nyatorp

Topogent medelrikkärr 0,3 ha. Fält 2006, 2009, 2022. Falköpings kn. Lokal hydrologisk påverkan från dikning.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,3 ha, glest träddäckt.

Element 1: Kärrgolv, fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Ängsnycklar, gräsull.

Beskrivning 2006

Flaskstarrdominerat "skogskärr" som håller på att växa igen. Kärrytan har antagligen redan minskat pga igenväxning och björk, *Salix* och älggräs håller på att etablera sig i den öppna kärrytan. Kärrret var relativt blött (trots sommarens torra) och vissa arter tyder på källpåverkan. Kärrret finns i två "ägodelar" som ligger ost och väst om ett stängsel. Området i väst är betydligt mer igenväxt med *Salix* (mycket jolster) och små björkar. Även mossfloran är fattigare där och marken är torrare. Ett dike ligger parallellt med kärrret och kan möjligtvis ha en avvattnade effekt. Trots inga stora tätheter av "spännande" rikkärrsarter är detta ett fint litet kärr som aktivt bör skötas innan det försvinner.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2009 (Inventering av sällsynta grynsnäckor)

Flackt, blött, källigt extremrikkärr i omgivande björksumpskog. Igenväxande med ungbjörk, viden. Dominerande flaskstarr och andra rikkärrsstarrarter, inslag av något blåtåtel, slätterblomma, kärrtistel, ängsvädd, orkidéer, blodrot. Lokalt vattenklöver, älgört. Botten av brunmossor. Flera diken finns i omgivande skogsmark, ett parallellt med kärrret. Kärrret

delat av väl markerad ägo gräns. Ett litet fint rikkärr med en rad allmänna – tämligen allmänna hygrofila arter: *Carychium minimum* (ängsdvärgsnäcka), *Succinea putris* (större bärnstenssnäcka), *Vertigo antivertigo* (hjärtgrynsnäcka), *Euconulus praticola* (kärrkonsnäcka) och *Deroceras laeve* (sumpsnigel). Dessutom förekommer den karakteristiska, sällsynta och rödlistade rikkärrsarten – *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka).

Skötselrekommendationer: För att den sällsynta kalkkärrsgrynsnäckan ska kunna kvarleva måste objektet ha kvar sin karaktär av öppet extremrikkärr. Björk bör röjas bort i den centrala kärrytan och en jämn övergångszon skapas mot omgivande sumpskog. Några videbuskar kan lämnas kvar i centrala kärrytan, då dessa fungerar som refugier och bildar för snäckorna gynnsam förna. Kärrret bör hävdas genom slätter eller eventuellt bete. Övervaka igenväxning under de närmaste åren. Objektet bör avsättas som naturreservat. Värdering: Högt skyddsvärde.

Beskrivning 2022 (Uppföljning rikkärrsmollusker)

Litet, flackt extremrikkärr, dominerande lågstarräng. Delvis betat. Fin biotop, något igenväxande med buskar. Kärrret delat av stängsel V- delen betas, O-delen tycks obetad. Røj bort buskar - övervaka. Beteshävda gärna hela kärrytan. Fynd: *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka) och *Pupilla alpicola pratensis* (kärrpuppsnäcka). Besökt 2022-09-08.

08D0d01 Kärr Ö om Bäckabo 500 m OSO Friggessäkers kyrka

Sluttande kärr 4 ha. Fält 1984, 2006, 2009, 2016. Falköpings kn.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

4 ha, öppet. Lokal hydrologisk påverkan från dikning

Element 1: 0,6 ha rikkärr, kärrgolv, fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Ängsnycklar, blodnycklar, kärrknipprot, gräsull, vildlin.

Beskrivning 2006 (ingår i VMI-objekt)

Ett fint kärr som finns i betade marker men som vid besöket inte var speciellt väl avbetat.

Blåtåtel är vanlig och *Salix* håller på att växa in i ytan. Påträffade rikkärrsarter inkluderar slankstarr, näbbstarr, ängsnyckar, kärrknipprot, gräsull och mossorna *Palustriella* sp, källtuffmossa, kalkkällmossa och späd skorpionmossa. Om inte buskarna röjs bör detta kärr hållas under uppsikt för att kolla igenväxning.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2009 (Inventering av sällsynta grynsnäckor)

Extremrikkärr i mycket flack NNO-sluttning, omgivet av ängsmark. Delvis starkt källigt, blött. Spridda videbuskage (i torrare partier talrika, delvis döda). Rik vegetation med fräken, slätterblomma, rikkärrsstarrarter, darrgräs, kärrtistel, ängsnycklar, kärrknipprot, gräsull. I vissa partier riklig blåtåtel. Botten av brunmossor. Perifert kvanne, tussilago. Ett fint rikkärr med en fauna av allmänna – tämligen allmänna hygrofila arter som *Carychium minimum* (ängsdvärgsnäcka), *Oxyloma elegans* (mindre bärnstenssnäcka), *Euconulus praticola* (kärrkonsnäcka) och *Deroceras laeve* (sumpsnigel). Dessutom hyser lokalen tre karakteristiska och sällsynta rikkärrsarter – *Pupilla pratensis* (kärrpuppsnäcka) *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka) [rödlistad] och *Vertigo angustior* (smalgrynsnäcka) [Natura 2000-art]. Skötselrekommendationer: Ett fint kärr som för att behålla sin karaktär behöver hävdas. Detta bör ske genom bete i ungefär nuvarande omfattning. Övervaka eventuella eutrofieringstendenser orsakade av läckage från omgivande ängsmark. Området bör avsättas som naturreservat. Värdering: Högt skyddsvärde.

Beskrivning 2016 (Miljöövervakning)

Klartextbeskrivning från 2016 års miljöövervakning saknas. Data finns i accessdatabas. Kärrret anges som extremrikkärr i excellfil. Noterade arter är bland annat amerikansk dunört, bandpraktmossa, blåtåtel, darrgräs, gräsull, gökblomster, hirsstarr, knaggelstarr, kärrknipprot, näbbstarr, ormrot, plattsäv, skorpionmossor, slankstarr, snip, stor fickmossa, tuvstarr, vildlin och älggräs. Foton (27 aug) visar att kärrets status i princip överensstämmer med 2006 års beskrivning med igenväxning av *Salix* och lågt betetryck.

08D0d02 Fuktig och våt mark vid Vrågården 800 m O Friggesåkers kyrka

Våtmarkskomplex 5 ha. Fält 2006. Falköpings kn.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

1 ha, glest-tätt träd täckt. Inga ingrepp

Element 1: 0,1 ha rikkärr, kärrgolv, fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Kärrknipprot, gräsull.

Beskrivning 2006 (ingår i VMI-objekt)

Ett litet kärrområde i två delar på varsin sida en liten bäck. Kärrret är omgivet av betad och gles björkskog. Söder om bäcken finns ytor där kamtuffmossa har dominerade inslag. I den norra delen finns även späd skorpionmossa och kärrknipprot. Älggräs dominerar ytor i anslutning till kärret och vidare etablering av denna art bör hindras genom kompletterande slätter. Små buskar och träd finns här och där i norra delen och kan med fördel röjas bort (eller tillväxten och utbredningen kan kontrolleras om något år).

Naturvärde: Klass 3

08D0d06 Kärr ovanför Näregården 1700 m VSV Friggesåkers kyrka

Sluttande kärr 0,3 ha. Fält 1984, 2008. Falköpings kn. Extremrikkärr. Kommunalt naturreservat och Natura 2000 område Mössebergs östsluttning.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

0,3 ha, öppet. Inga ingrepp.

Element 1: kärrgolv, fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp, axag-variant. Kärrknipprot, flugblomster, kransrams, majviva, axag, nästrot, hårstarr.

Beskrivning 2008 (ingår i VMI-objekt)

Ingen modern beskrivning av kärret finns. Objektet är noterat som extremrikkärr enligt tabell 11, sid 86 i Våtmarker i Skaraborgs län del 1. Florauppgifter kommer från floraregistret.

Naturvärde: Klass 2

Länsstyrelsens kommentar 2019: Kärret har restaurerats i ett LONA-projekt i början av 2000-talet. Kärret är kraftigt bevuxet med bladvass och ligger oländigt till. Skötsel har därför inte prioriterats av kommunen. Kärrets status har vid senaste inventeringen satts till icke fullgod Natura-naturtyp.

08D0d09 Kärr vid slalombacken i Falköping 3 km ONO Marka kyrka

Våtmarkskomplex 6 ha, fält 1978, 1984, 2004, 2006, 2007, 2010, 2022. Falköpings kn. Natura 2000-området Bestorpskärret.

Delobjekt 1: Topogent kärr

2 ha, öppet-tätt träd täckt. Lokal hydrologisk påverkan från dikning, lokalt stört av skidbacke.

Element 1: 0,7 ha kärrgolv, öppet, extremrikkärr, källa. Fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp, axag-variant

Beskrivning 1978, 2006 (ingår i VMI-objekt) Extremrikkärr som förbuskas i kanterna av fr.a. vide samt enstaka exemplar av björk och olvon. Fältskiktet innehåller bl.a. axag, ängsnycklar, blodnycklar, kärrknipprot, honungsblomster, tvåblad, flugblomster, tätört, kärrspira, vitpyrola och majviva. Ingen modern, detaljerad beskrivning av kärret finns. Objektet är noterat som extremrikkärr enligt tabell 11, sid 86 i Våtmarker i Skaraborgs län del 1. Avgränsningen och beskrivning av själva rikkärret är tagna från karta och text i Ch. Larsson 1978: Vråhålan – vegetation och markanvändning. Lst i Skaraborgs län, meddelande 11/78. En del florauppgifter kommer från floraregistret.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2004 (Miljöövervakning)

Bestorpskärret eller Gläntankärret som det också kallas, är ett ganska udda kärr så tillvida att det ingår som en del i en slalombacke. Kärret ligger på kommunal mark och har varit utsatt för allehanda provningar såsom markskador orsakade av tunga fordon, vägändringar, förslag på dränering av vissa delar etc. För min egen del så är kärrets speciellt eftersom det var här som jag första gången såg röda orkidéer, på den tiden av mig säkert kallade Jungfru Marie nyckel. Det var i

slutet av 1960-talet som jag gjorde små utflykter från villaområdena några hundra meter från kärrmarkerna. Rikkärret kantades då av ett spännande kvillområde bestående av en mängd småbäckar fulla med rundade, flata stenar. Vi kallade detta område för ”översvämningen” eftersom det tidvis var mycket vatten här. Den trevliga ”översvämningen” är sedan länge justerad till en enda bäckfåra som i sin förlängning tyvärr även avvattnar Bestorpskärret i dess nedströms delar. I början av 1980-talet engagerade sig Falbygdens Fågelklubb i vården av området. Vi drog upp Salixskott för hand, slog med lie, röjde med röjsåg och räknade orkidéer. Efter några år avtog entusiasmen och den ideella insatsen upphörde. Falköpings kommun där jag jobbade som kommunekolog, återupprättade i slutet av 1980-talet det nötbete som pågått tidigare. Än idag betas området, om än alltför svagt av nöt. Enligt min uppfattning har områdets Dactylorhizaarter gynnats av betesdjurens tramp. Blod- och ängsnycklar är rikliga och väl spridda i kärret. Särskilt blodnycklar har riktigt fina bestånd här. Kärrknipprot, flugblomster och tvåblad trivs också bra medan honungsblomstret som ju kräver ett riktigt högt betetryck på kalkfuktängarna, bara förekommer i enstaka exemplar. Axag dominerar på mindre ytor liksom plattsäv, kärrspira, vattenklöver och kärrfräken. Vanliga inslag i kärret är även darrgräs, källblekvide, älggräs, myrtåg, gräsull, slankstarr, hirsstarr, ängsstarr, näbbstarr, nålstarr och trindstarr. Mindre vanliga är tagelsäv, vildlin och majviva. Bottenskiktet ger intryck av att vara utarmat p.g.a. ohävd och sänkt grundvattennivå. Av dessa skäl är spjutmossa och kalkkamossa mycket frekventa. Något mindre vanliga arter är gyllenmossa, späd skorpionmossa, kärrbryum och guldspärrmossa. Klotuffmossa, fetbålmossa, och stor fickmossa tillhör också arter som det tar en stund att hitta. Utmed bäcken som förenar sig med det nämnda diket finns källtuffmossa och kalklungmossa. En viss igenväxning av Salix pågår över nästan hela ytan. Buskarna är dock små och lätta att röja bort. Bedömning: Bestorpskärret är trots alla hot under årens lopp ett fint rikkärr med artrik och representativ flora. För att honungsblomstret ska överleva på längre sikt måste dock områdets bete förbättras, ev. genom fällindelning. Man skulle också kunna

testa att bränna fjolårsförna för att väcka fröer som ligger i fröbank. Slyröjning behövs inom en treårsperiod. Sist men inte minst bör det påpekas att kärret är ett publikt kärr som många falköpingsbor besöker dagligen. *Vertigo geyeri* finns antagligen kvar på den här lokalen.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2007 (Inventering av sällsynta grynsnäckor)

Litet, flackt extremrikkärr (omedelbart nedanför skidbacken). Vid bäck blött. Enstaka låga videbuskar. I vissa partier riklig axag, omväxlande med lågstarrytor. Rikligt inslag av kärrknipprot m.fl. orkidéer, kärrspira, majviva, ängsvädd, ängsskallra, slätterblomma, blodrot. Botten av brunmossor. Från sidorna inväxande älgört. Ett fint litet extremrikkärr med en fauna av allmänna – tämligen allmänna hygrofila arter som *Carychium tridentatum* (skogsdvärgsnäcka), *Succinea putris* (större bärnstenssnäcka), *Vertigo antivertigo* (hjärtgrynsnäcka), *Euconulus praticola* (kärrkonsnäcka) och *Deroceras laeve* (sumpsnigel). Dessutom hyser lokalen tre karakteristiska och sällsynta rikkärrsarter – *Pupilla pratensis* (kärrpuppsnäcka) *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka) [rödlistad] och *Vertigo angustior* (smalgrynsnäcka) [Natura 2000-art]. Skötselrekommendationer: Vid undersökningstillfället var kärret ohävdad. För att de sällsynta rikkärrsnäckorna ska kunna kvarleva måste området ha kvar sin karaktär som öppet extremrikkärr. Med tanke på att kärrytan är liten, bör hävd ske genom årlig, ej för hård slätter. Tuvstrukturen i kärret är gynnsam för snäckorna och bör behållas. Någon videbuske kan behållas i kärrytan. Övervaka eventuella eutrofieringstendenser. Ett tecken på sådana kan vara att tilltagande älgört i kärret. Inga åtgärder som påverkar områdets hydrologi bör tillåtas. Objektet bör avsättas som naturreservat. Värdering: Högt skyddsvärde.

Beskrivning 2010 (Miljöövervakning)

Bestorpskärret utgör den nedre delen av en slombacke, samt planan omedelbart nedanför denna. Hydrologin i området är påverkad av ett flertal avvattande åtgärder t ex. vägdragning, avledning av kvillbäckar till en

rätad bäckfåra mm. Området är välhävdad. Det har tidigare betas av nötdjur men ger idag intrycket av att slås. Vanliga arter i fältskiktet är älggräs och kärrfräken, men här är mycket artrikt. Kärrknipprot, gräsull och kärrspira förekommer i riklig mängd och här finns en hel del nålstarr, slankstarr, ängsstarr, hirsstarr, ängsnycklar, blodnycklar, tätört, källblekvide (rödlistad kategori VU) rosettjungfrulin, gökblomster, humleblomster, darrgräs, smörboll, ormrot och axag. Här växer även lite vildlin, majviva, tvåblad, plattsäv och trindstarr. Bottenskiktet är negativt påverkat av de avvattande ingreppen, bl a. annat är troligen den rikliga förekomsten av spjutmossa en följd av dessa ingrepp. Men här finns ändå relativt många rikkärrsarter: späd skorpionmossa, guldspärrmossa, kalkkammosa och gyllenmossa samt de källindikerande arterna klotuffmossa och kalltuffmossa. Något mindre vanliga arter är kärrbryum och stor fickmossa. Viden finns men hålls tillbaka av slätter. Honungsblomster påträffades dock inte vid fältbesöket år 2010. Notera särskilt att samtliga bällevande levermossor som påträffades 2004 saknades vid fältbesöket 2010. Rikkärret är negativt påverkat av flera olika ingrepp. Det är positivt om fällan kan efterbetas då en viss markstörning gynnar störningsberoende arter. Rikkärret fortsätter väster om den yta som avgränsats på kartan. Denna yta slås dock inte och är följaktligen mer igenvuxen. Det är önskvärt att igenväxningsvegetationen röjs bort (mest viden) och att hävden återupptas även i denna del. Åtgärder i Bestorpskärret har hög prioritet.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2022 (Uppföljning rikkärrsmollusker)

Litet flackt extremrikkärr, igenväxande med gräs, området hydrologi förändrad mot torrare. Fortfarande fint rikkärr, men växer igen starkt med gräs. Hydrologin försämrad, torrare. Önskvärd fortsatt utveckling som extremrikkärr. Hävda hela kärret med slätter under flera på varandra följande år. Slaget hö ska tas bort från kärrytan. Kontrollera om områdets hydrologi går att återställa. Fynd: *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka), *Pupilla alpicola pratensis* (kärrpuppsnäcka) och *Aplexa*

hypnorum (större blåssnäcka). Besökt 2022-09-03.

08D0D10 Gröna mad 3,3 km NO om Marka kyrka

Från VMI. Fält 1981. Falköpings kn.

Länsstyrelsens kommentar 2019: Objektet har kommit in som förslag i kvalitetssäkringsarbetet. Det är inte besökt sedan VMI och bör återbesökas om det ska gå att avgränsa eventuella rikkärr. Det ligger därför med i geodatalagret LstO Rikkärr i väntan på detta.

08D0e040201 Rikkärr 1 Nordfalan 4 km SO Friggésåkers kyrka

Komplex av våta marktyper 96 ha. Fält 1984. Falköpings kn.

Delobjekt 2: Fuktäng

4 ha, glest bevuxet. Lokal hydrologisk påverkan från dikning.

Element 1: 0,6 ha kärrgolv, extremrikkärr, fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp, axagvariant. Axag, majviva.

Beskrivning 1984 (ingår i VMI-objekt)

Ingen modern, detaljerad beskrivning av kärret finns. Objektet är noterat som extremrikkärr enligt tabell 11, sid 86 i Våtmarker i Skaraborgs län del 1.

Naturvärde: Klass 1

08D0e040202 Rikkärr 2 Nordfalan 4 km SO Friggeråkers kyrka

Från TUVA. Rikkärr 0,4 ha. Fält 2013, 2016, 2022. Falköpings kn. ID-kvalitetssäkring: 31962. Topogent kärr.

Beskrivning 2013 (Kvalitetssäkring)

Kärret är beläget på den stora kalkstensplatån öster om Falköping, kallad Nordfalan. Jordtäcket här är bara några dm tjockt och i närheten går kalkstenslagret i dagen. Det ingår i ett mer än 20 ha stort betesmarksobjekt som hävdas med nötdjur. I objektet finns ett fåtal glasbjörkar, en- och videbuskar. I objektet förekommer många starrarter som indikerar rikkärr bl.a. näbbstarr Här finns också en del orkidéer såsom ängsnycklar och kärrknipprot.

I objektet påträffades också kalkkrokmossa *Drepanocladus sendnteri*. I södra delen av objektet växer ganska mycket älggräs. Kärret har mycket stora naturvärden framför allt genom att det är ett mycket stort rikkärr.

Beskrivning 2022 (Uppföljning)

Plant medelrikkärr i betesmark nedanför åkermark. Hävden är svag och det finns mycket slyuppslag och buskage, främst av olika viden och björk. Viss näringspåverkan tycks finnas längs dikena och slänten från åkermarken då bla mer älggräs förekommer här samt mer slyuppslag. Dikena kan även ha en viss avvattande effekt. Det förekommer också mycket spjutmossa, vilket kan tyda på näringspåverkan från åkermark och/eller förnaansamling. Stort behov av buskröjning och bättre hävd. Tydliga rikkärrspartier finns främst centralt där de fläckvis förekommer bla späd skorpionmossa, guldspärrmossa, kalkkammossa, ängsnycklar, ängsstarr, näbbstarr, ängsvädd mm. Starr och blåttätel dominerar i stora delar. Delar är ganska tuvigt, till stor del pga djurtramp. Förekomsten av mossor är låg över lag, eventuellt på grund av förnaansamlingen.

08D0e040203 Rikkärr 3 Nordfalan 4 km SO Friggeråkers kyrka

Från TUVA. Rikkärr 0,4 ha. Fält 2013, 2016. Falköpings kn. ID-kvalitetssäkring: 31950. Topogent kärr.

Beskrivning 2013 (Kvalitetssäkring)

Kärret är beläget på den stora kalkstensplatån öster om Falköping, kallad Nordfalan. Jordtäcket här är bara några dm tjockt och i närheten går kalkstenslagret i dagen. Det ingår i ett mer än 20 ha stort betesmarksobjekt som hävdas med nötdjur. I objektet finns ett fåtal glasbjörkar och videbuskar. I objektet förekommer många starrarter bl.a. mycket ängsstarr. Här finns också en del ängsnycklar och majviva. I objektet blev bl.a. gyllenmossa *Tomentypnum nitens* funnen. Kärret har stora naturvärden.

Beskrivning 2016 (NNK, bevarandeplan)

I Natura 2000-området finns en artrik och hävdgynnad fuktängs- och rikkärrsflora med arter som slankstarr, ängsstarr, gräsull, majviva, flugblomster, klasefibbla, loppstarr, ängsstarr, majviva, plattsäv och ängsnycklar

m.fl. Unga björkar står glest spridda och låga videbuskar är vanliga. Jordskiktet är tunt och på ett par ställen går kalkberget i dagen. Delar av området bär spår av tidigare kultivering med en trivialiserad flora som följd. Den västra sidan av naturaområdet påverkas av näringsläckage från närliggande åkermark och vegetationen är gödselpåverkad. Viss kvävepåverkan finns även i de norra delarna. Tre mindre rikärr finns i området, ett i norr, ett i de mellersta delarna och ett i den södra delen vilket också är det största av de tre. I rikkärren, som utgörs av ett par översilade, fuktiga sänkor, har följande typiska arter noterats: flugblomster (fridlyst), majviva (NT), näbbstarr, gräsull, slätterblomma, ängsnycklar, ängsstarr (NT). Tidigare har även blodnyckel och flugblomster noterats i det nordligaste rikkärret. Rikkärren har de senaste åren börjat växa igen med främst buskar, sämst är tillståndet i det sydligaste rikkärret. För att åter uppnå gynnsamt bevarandetilstånd behöver rikkärren röjas på igenväxningsvegetation. Rikkärren hävdas idag genom bete. Ett annat alternativ skulle kunna vara slätter och efterbete. Enligt NNK har igenväxningsvegetation noterats 2016 och området har status icke fullgod Natura-naturtyp.

Beskrivning 2022 (Uppföljning)

Litet medelrikkärr i betesmark nedanför åkermark. Näring tillförs troligen från intilliggande åkermark, syns bla på förekomsten av älggräs och spjutmossa. Den svaga hävden i kärret och den resulterande förnaansamlingen tillför också näring. Området betas men själva kärret är över lag svagt betat och det finns mycket fjollårsförna i botten. I de fuktiga partierna syns även mycket djurtramp. Det finns mycket lövsly och buskage på ytan, främst viden och björk. Fläckvis finns öppnare ytor med mindre sly och bättre betat där det bla går att hitta ängsnycklar, ängsvädd, ängsstarr, vildlin, späd skorpionmossa (sparsamt), guldspärrmossa mm. Olika starrarter dominerar över lag i objektet. Stort behov av buskröjning och starkare hävd.

08D0e040204 Rikkärr 4 Nordfalan 4 km SO Friggeråkers kyrka

Från TUVÅ. Rikkärr 0,5 ha. Fält 2013, 2016, 2022. Falköpings kn. ID-kvalitetssäkring: 31948. Topogent kärr.

Beskrivning 2013 (Kvalitetssäkring)

Kärret är beläget på den stora kalkstensplatån öster om Falköping, kallad Nordfalan. Jordtäcket här är bara några dm tjockt och i närheten går kalkstenslagret i dagen. Det ingår i ett mer än 20 ha stort betesmarksobjekt som hävdas med nötdjur. I objektet finns ett fåtal glasbjörkar och videbuskar. I objektet förekommer många starrarter som indikerar rikkärr bl.a. näbbstarr Här finns också bl.a. majviva, gräsull och ängsnycklar. Öster om detta kärr finns ett litet kärr som är helt ohävdad. Detta kärr ingår inte i denna inventering. Kärret har stora naturvärden.

Beskrivning 2016 (NNK, bevarandeplan)

I Natura 2000-området finns en artrik och hävdgynnad fuktängs- och rikkärnsflora med arter som slankstarr, ängsstarr, gräsull, majviva, flugblomster, klasefibbla, loppstarr, ängsstarr, majviva, plattsäv och ängsnycklar m.fl. Unga björkar står glest spridda och låga videbuskar är vanliga. Jordskiktet är tunt och på ett par ställen går kalkberget i dagen. Delar av området bär spår av tidigare kultivering med en trivialiserad flora som följd. Den västra sidan av naturaområdet påverkas av näringsläckage från närliggande åkermark och vegetationen är gödselpåverkad. Viss kvävepåverkan finns även i de norra delarna. Tre mindre rikärr finns i området, ett i norr, ett i de mellersta delarna och ett i den södra delen vilket också är det största av de tre. I rikkärren, som utgörs av ett par översilade, fuktiga sänkor, har följande typiska arter noterats: flugblomster (fridlyst), majviva (NT), näbbstarr, gräsull, slätterblomma, ängsnycklar, ängsstarr (NT). Tidigare har även blodnyckel och flugblomster noterats i det nordligaste rikkärret. Rikkärren har de senaste åren börjat växa igen med främst buskar, sämst är tillståndet i det sydligaste rikkärret. För att åter uppnå gynnsamt bevarandetilstånd behöver rikkärren röjas på igenväxningsvegetation. Rikkärren hävdas idag genom bete. Ett annat alternativ skulle kunna vara slätter och efterbete. Enligt NNK har igenväxningsvegetation noterats 2016 och

området har status icke fullgod Natura-naturtyp.

Beskrivning 2022 (Uppföljning)

Degenererat rikkärr i betesmark nedanför åkermark. Hävden är över lag svag inom objektet, mycket fjollårsförna finns kvar i botten och lövsly och buskage förekommer mycket, främst i södra delen och främst olika viden. Rikkärret har troligen påverkats negativt av dålig hävd, näringspåverkan från intilliggande åkermark samt torrare mark. Det förekommer fortfarande ett antal starrarter, bla ängsstarr, samt ängsnycklar, majviva, rosettjungfrulin, tätört och ängsvädd. Av brunmossor förekom dock mycket lite, även andra mossor. Inga brunmossor av större intresse, såsom skorpionmossor, påträffades. Klassningen rikkärr av detta objekt kan ifrågasättas, ev är marken för torr för att kunna restaureras till rikkärr. Utstickaren i norra änden ligger utanför betesmarken, saknar hävd och är på väg att växa igen. Södra delen av objektet har större igenväxning av buskar, medan andra delar troligen har buskröjts under de närmaste åren och där förekommer främst mindre lövsly.

08D0e040205 Rikkärr 5 Nordfalan 4 km SO Friggeråkers kyrka

Från TUVÅ. Rikkärr 1,5 ha. Fält 2013, 2016. Falköpings kn. Snösbäckskärret. ID-kvalitetssäkring: 31854. Topogent kärr.

Beskrivning 2013 (Kvalitetssäkring)

Kärret är beläget på den stora kalkstensplatån öster om Falköping, kallad Nordfalan. Jordtäcket här är bara några dm tjockt och i närheten går kalkstenslagret i dagen. Större delen av objektet hävdas som slättermark, men det finns även ett parti betesmark i norr och en liten del ohävdad mark i söder. Slättermarken slås av Falköpings naturskyddsförening. I slättermarken har en tillgänglighetsanpassad ca 80 meter lång ramp satts upp. Objektet är rikt på orkidéer bl.a finns här flugblomster, kärrknipprot, skogsnycklar, vaxnycklar och ängsnycklar. I objektet finns också majviva och näbbstarr. Detta är Nordfalans värdefullaste rikkärr.

Beskrivning 2016 (NNK, bevarandeplan)

I Natura 2000-området finns en artrik och hävdgynnad fuktängs- och rikkärnsflora med

arter som slankstarr, ängsstarr, gräsull, majviva, flugblomster, klasefibbla, loppstarr, ängsstarr, majviva, plattsäv och ängsnycklar m.fl. Unga björkar står glest spridda och låga videbuskar är vanliga. Jordskiktet är tunt och på ett par ställen går kalkberget i dagen. Delar av området bär spår av tidigare kultivering med en trivialiserad flora som följd. Den västra sidan av naturaområdet påverkas av näringsläckage från närliggande åkermark och vegetationen är gödselpåverkad. Viss kvävepåverkan finns även i de norra delarna. Tre mindre rikkärr finns i området, ett i norr, ett i de mellersta delarna och ett i den södra delen vilket också är det största av de tre. I rikkärren, som utgörs av ett par översilade, fuktiga sänkor, har följande typiska arter noterats: flugblomster (fridlyst), majviva (NT), näbbstarr, gräsull, slätterblomma, ängsnycklar, ängsstarr (NT). Tidigare har även blodnyckel och flugblomster noterats i det nordligaste rikkärret. Rikkärren har de senaste åren börjat växa igen med främst buskar, sämst är tillståndet i det sydligaste rikkärret. För att åter uppnå gynnsamt bevarandetilstånd behöver rikkärren röjas på igenväxningsvegetation. Rikkärren hävdas idag genom bete. Ett annat alternativ skulle kunna vara slätter och efterbete. Enligt NNK har igenväxningsvegetation noterats 2016 och området har status icke fullgod Natura-naturtyp.

08D0e040206 Rikkärr 6 Nordfalan 4 km SO Friggeråkers kyrka

Snösbäckskärret. Från TUVÅ. Rikkärr 0,5 ha. Fält 2002, 2013. Falköpings kn. ID-kvalitetssäkring: 31849. Topogent kärr.

Beskrivning 2002 (ÄOB)

Finaste rikkärnsdelen ohävdad. Fuktäng artfattigare. Litet inslag av 6210. delvis rikligt med sly och älggräs.

Beskrivning 2013 (Kvalitetssäkring)

Topogent kärr beläget på den stora kalkstensplatån öster om Falköping, kallad Nordfalan. Jordtäcket här är bara några dm tjockt och i närheten går kalkstenslagret i dagen. Objektet utgör den sydvästra delen av ett 4,6 ha stort betesmarksobjekt. I den västra delen av objektet finns en del glasbjörk och här och var finns en del jolster och svartvide. I objektet finns många rikkärnsarter av såväl

kärlväxter som mossor. Bland funna kärlväxter kan nämnas majviva och ängsnycklar. Bland mossorna späd skorpionmossa *Scorpdium cossonii*. Objektet hävdas med nötdjur och hästar.

08D0e06 Kärr vid Falarp 2 km OSO Friggesåkers kyrka

Sluttande kärr 4 ha. Fält 1984, 2009, 2012, 2022. Falköpings kn.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

4 ha, glest bevuxet. Stark generell hydrologisk påverkan från dikning.

Element 1: kärrgolv, källa.

Beskrivning 1984 (ingår i VMI-objekt)

Ingen modern, detaljerad beskrivning av kärret finns. Objektet är noterat som extremrikkärr enligt tabell 11, sid 86 i Våtmarker i Skaraborgs län del 1. Avgränsningen av själva rikkärret är osäker.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2009, 08D0e060104 (Inventering av sällsynta grynsnäckor)

Litet, flackt rikkärr, igenväxande med rikligt med låga viden, smågranar, en. Påverkat av grävt dike i S, hydrologin ändå tämligen god. Dominerande lågstarrängspartier, inslag av riklig blåtåtel, ängsvädd, blodrot, gräsull, kärrtistel, kärrknipprot m.fl. orkidéer. Lokalt även fjällskära, tussilago, strätta. Botten av brunmossor. Hävd genom slåtter har troligen skett för något år sedan. Kärret omgiven av björk-granskog (planterad gran). Kärret har en artrik och relativt diversifierad landmolluskfauna. Faunan består av ett antal hygrofila arter som *Carychium minimum* (ängsdvärgsnäcka), *Succinea putris* (större bärnstenssnäcka), *Oxyloma elegans* (mindre bärnstenssnäcka), *Euconulus praticola* (kärrkonsnäcka), och *Deroceras laeve* (sumpsnigel) samt även rena skogsarter som *Discus ruderatus* (trubbdisksnäcka). Dessutom förekommer den karakteristiska, sällsynta och rödlistade rikkärrensarten – *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka).

Skötselrekommendationer: Kärret är starkt igenväxande, men går fortfarande att rädda med relativt små åtgärder. Stabil hydrologi bör säkras genom att diket läggs igen eller dämnes

upp. För att den sällsynta kalkkärrsgrynsnäckan ska kunna kvarleva måste området har karaktär av öppet rikkärr. Røj bort gran och en samt det mesta av videbuskarna. Därefter bör kärrytan slås under flera på varandra följande år. Eventuella igenväxningstendenser övervakas. Objektet bör få någon typ av skyddsstatus. Värdering: Skyddsvärde.

Beskrivning 2012 (Miljöövervakning)

Objektet utgörs av tre mindre rikkärr omgivna av granplantering och triviala betesmarker. Arealen rikkärr är avsevärt mycket mindre än vad som framgår av underlagen. Markerna har tidigare hävdats med nöt men är idag ohävdade. Igenväxningen påskyndas även genom den avvattande effekt från de diken som löper kors och tvärs genom planteringarna och delvis i kärrkanterna. Kärren har en mycket rik flora av orkidéer och halvgräs, 168 blodnycklar räknades i ett av kärren. Rödlistade arter som sexfläckig bastardsvärmare, loppstarr, källblekvide och plattsäv förekommer också. Den nästan utrotade sumpgentianan har för något decennium sedan setts i kanten av det största kärret. Bladvass saknas vilket är positivt. Även den ovanliga kortvingen *Ontholestes tesselatus* noterades vid besöket den 17 juli. Åtgärdsförslag: Ett helhetsgrepp behöver tas kring kärrmiljöerna och omgivande granplanteringar och betesmarker. Området har mycket höga naturvärden och är angeläget att säkerställa som naturreservat. Behovet av skötsel genom bete, slåtter och røjning är akut och har högsta prioritet. Betesdriften föreslås starta tidigt på säsongen analogt med forna utmarksbeten, och därefter successivt avta framåt eftersommaren. Inget höstbete. Rikkärr med förekomst av diken med påtagligt avvattande effekt.

Naturvärde (hela området): Klass 1

Länsstyrelsens kommentar 2019/2022: I området finns tre ytor med i huvudsak rikkärr. Ytterligare en yta längst i NV hyser kärrknipprot och ängsvädd men är tämligen artfattig på rikkärsmossor. Den har säkert tidigare varit fin men är betydligt torrare, vilket sannolikt hör ihop med dikena i området. Här noterades 2022 ett ex av flugblomster. De fyra ytorna har restaurerats

2014 (ÅGP/Utväld miljö) och sköts regelbundet sedan dess (ÅGP). Längst i norr finns ett fint litet kärr i den planterade granskogen. Här växer bland annat majviva, blodnycklar, axag och tätört. Genom kärret löper en mindre kraftledning västerut (som tagits bort 2021/2022). Väster om detta kärr ute i den gamla betesmarken, i huvudsak norr om kraftledningen, finns en fin kalkfuktäng med rikkärr. Här har bl.a. flugblomster noterats 2018 tillsammans med bl.a. kärrknipprot och rikliga mängder med klasefibbla. Även detta har skötts sedan 2017 inom ÅGP. Kärret längst i SV är det som hyste *Vertigo geyeri* 2009 (se tidigare beskrivning). Spritt i hela området finns kanadensiskt gullris som troligen har spritt sig från de kraftiga bestånd som finns närmare gården. Försök pågår att begränsa dem genom att klippa av och samla in blomställningarna innan de fröat samt rycka småplantor. Avverkning av granplanteringen kan innebära att de expanderar.

Beskrivning 2022 (Uppföljning rikkärsmollusker)

08DoEo60101: Liten, flack kalkfuktäng i avverkad skog. Fortfarande fin biotop, men i utsatt läge. Fortsatt utveckling som kalkfuktäng önskvärd. Förbättra hydrologin - sätt lågt dämme i diket V om ytan. Övervaka ev. eutrofiering. Hävda gärna genom slätter. Røj buskar om nödvändigt. Fynd: Inga. Besökt 2022-09-09.

08DoEo60102: Litet, avlångt rikkärr-kalkfuktäng i flack luta, enstaka buska. God hydrologi. Fin biotop, men i utsatt läge. Fortsatt utveckling som kalkfuktäng önskvärd. Övervaka ev. eutrofiering. Hävda gärna genom slätter. Røj buskar om nödvändigt. Fynd: *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka) och *Pupilla alpicola pratensis* (kärrpuppsnäcka). Besökt 2022-09-09.

08DoEo60103: Litet, flackt rikkärr (tidigare troligen hävdad). God hydrologi. Fin biotop, men i utsatt läge. Fortsatt utveckling som kalkfuktäng önskvärd. Övervaka ev. eutrofiering. Hävda gärna genom slätter. Fynd: *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka) och *Pupilla alpicola pratensis* (kärrpuppsnäcka). Besökt 2022-09-09.

08DoEo60104: Liten, flack kalkfuktäng med videbuskar (omgiven av ruderatvegetation). Fortfarande fin biotop, men omgiven av eutrofierad vegetation - övervaka. Hydrologim

tycks sämre än tidigare. Røj bort några buskar, hävda ytan genom slätter. Förbättra hydrologin - sätt lågt dämme i diket V om ytan. Fortsatt utveckling som kalkfuktäng önskvärd. Fynd: Skal av *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka). Besökt 2022-09-09.

08D0f01 Mularpabäckens dalgång 1 km NO Mularps kyrka på Gerumsbergets västsida

Våtmarkskomplex 14 ha. Fält 1983, 2004, 2008/2018 (NNK). Falköpings kn. Naturreservat Mularpabäckens dalgång. Natura 2000-område Mularpsbäcken.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

1 ha, öppet-tätt bevuxet, tre skilda områden (varav det mellersta är tätt träd täckt), extremrikkärr

Element 1: kärrgolv, fastmattekärr av starrört-brunmosstyp. Brudsporre, axag, näbbstarr, dvärglumner, kärrknipprot.

Beskrivning 1983 (ingår i VMI-objekt)

På Gerumsbergets västsida rinner Mularpsbäcken ner. I den branta sluttningen i skogsmarken kantas bäcken av sumpskogar och rikkärr. Kärren ligger trappstegsvis på olika nivåer i sluttningen - vanligen strax ovanför bäcken - och har stora botaniska kvaliteter med bl.a. axag, kärrknipprot, brudsporre och näbbstarr. Längre ner på öppen mark finns ett vassdominerat kärr med bl.a. sumpnycklar och flugblomster.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2004 (Miljöövervakning)

Kärren är två områden som ligger med några hundra meters mellanrum på Gerumsbergets nordvästra sluttningar. Kärren omges av lövskogar som företrädesvis är ganska sumpiga. Reservatsskötseln innebär i dagsläget årlig slätter men tyvärr inget efterföljande bete. Åtminstone det bladvassbemängda kärret i söder kan och bör betas eftersom djur finns alldeles i närheten och kärret är av fastmattetyyp. Många spännande arter finns på plats i kärren. En art som trivs här är dvärglumner som finns såväl i norr som i söder. Mest frekvent är den dock i de mest sydliga delarna på eller i anslutning till låga tuvor av axag. I detta södra område kan man också hitta den sällsynta och rödlistade mossan

rikkärrsskapania. Rikkärrsskapanian finns även bland axag i det norra kärrets södra, smala parti. I norr växer också den allt ovanligare hårdhävdsarten hårstarr i små bestånd. Arter som vid besöket i augusti endast noteras i norr är källblekvide, älggräs, kärrspira, kärrfibbla, praktflikmossa samt källflikmossa. Arter som endast noteras i söder är bladvass, vildlin, rosettjungfrulin, majviva, tätört, kalkkällmossa och stor skedmossa. Arter som förekommer i båda kärren är kärrfräken, slätterblomma, vattenklöver, myrtåg, blåtåtel, tagelsäv, gräsull, axag, näbbstarr, hirsstarr, slankstarr, ängsstarr, nålstarr och loppstarr. Orkidéer förekommer rikligt. Vid besöket noteras åtminstone brudsporre, flugblomster, kärrknipprot, ängsnyckel och vaxnyckel. Troligen finns här även sumpnyckel och skogsnyckel.

Bottenskiktet domineras av spjutmossa. Andra frekventa arter är purpurvitmossa, kalkkammossa, stor fickmossa, kärrbryum, späd skorpionmossa, guldspärrmossa och, i söder, kamtuffmossa. Mindre vanliga inslag är gyllenmossa, broddflikmossa, fetbålmossa, klotuffmossa, (norr), kärrkvastmossa, knoppvitmossa (i norr) och flikbålmossa. En viss trivialisering av bottenskiktet samt bladvassens expansion i söder tyder på att området behöver hävdas genom bete. En viss markstörning genom bete bör eftersträvas på båda delarna så att hårstarr, majviva, dvärglummer m.fl. arter bevaras för framtiden. De björkar som står i den norra delens nordvästra kant bör tas bort på sikt.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2008/2018 (NNK, Bevarandeplan)

Natura 2000-området Mularpsbäcken ligger på Gerumsbergets västsluttning, cirka en kilometer nordost om Mularps kyrka i Falköpings kommun. Områdets avgränsning sammanfaller med naturreservatet Mularpsbäckens dalgång (bildat 1993). Området består till största delen av lövskog med medelålders eller äldre träd, andelen ädellövträd är påfallande. På östra sidan om bäcken finns ett stråk med rikkärr och extremrikkärr. Rikkärren ligger ordande som "trappsteg", och får sina tillflöden från källor i sluttningen. Bildning av kalktuff förekommer. Floran i kärren är rik, med arter som axag, loppstarr, brudborste, ängsnycklar,

sumpnycklar, kärrknipprot, klockljung, brudsporre, flugblomster, majviva, dvärglummer och smörboll. Dessutom förekommer den sällsynta svampen sumpäggsvamp och den ovanliga levermossan rikkärrsskapania. Våtmarkerna är klassade som klass 1 i våtmarksinventeringen, samt ingår i myrskyddsplanen. Hela området har troligen hävdast som löväng och betesmark tidigare. Rikkärrens flora är beroende av fortsatt slätter eller beteshävd. Delar av rikkärrensområdena har vuxit igen i sen tid och vissa delar bedöms fortfarande vara möjliga att restaurera.

Länsstyrelsens kommentar 2019: Det norra och det södra kärret har efter fältbesök 2008 fått status fullgod Natura-naturtyp i NNK. Det mellersta har tillsammans med ett större område fått status utvecklingsmark. Bevarandeplanen är skriven 2018, men något ytterligare fältbesök tycks inte vara gjort.

08D0f02 Prästängen-Svartarpskärret och Klevängen 0,8 km SSV Tiarp

Våtmarkskomplex 20 ha. Fält 1983, 2004, 2007, 2010, 2022. Falköpings kn. Naturreservat och Natura 2000-område Kleven.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

1 ha, öppet. Stark lokal hydrologisk påverkan från dikning. Lokalt stört av granplantering. Bete. Extremrikkärr.

Element 1: kärrgolv, källa, fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp, axagvariant.

Element 2: kärrgolv, källa, fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp.

Delobjekt 2: sluttande kärr

1 ha, öppet. Stark lokal hydrologisk påverkan från dikning. Bete.

Element 1: kärrgolv, källa, fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp.

Beskrivning 1983 (ingår i VMI-objekt)

Kärren Prästängen, Svartarpskärret och Klevängen är skyddade och sköts genom röjningar, slätter och bete. Kärren är av källkärrstyp med välutvecklade axagmattor och mjukmattor av mer artrik typ. Stora botaniska

värden. Utanför kärrytorna finns kalkfuktängar.

Naturvärde: Klass 1

**Beskrivning 2004, o8Dof020201
(Miljöövervakning)**

Naturresevatet Svartarpskärrret är ett genom nötbete välskött område med en mycket rik flora av kärllväxter och mossor. Kärrret, som är plant till mycket svagt lutande, omgärdas av barrplantering och lövskog som nyligen gallrats kraftigt. Stora ytor täcks av axag och mellan dessa ganska djupa, trampade höljor med bl.a. korvskorpionmossa. Bladvass förekommer i hela området och kan ställa till problem om inte betet kompletteras med regelbunden slåtter. Inga utpräglade källor eller bäckar förekommer. Här finns flera hundra vaxnycklar, nästan lika många ängsnycklar samt gott om kärrknipprot, flugblomster och enstaka brudsporre. Av rikkärrsarter noteras vildlin, rosettjungfrulin, majviva, kärrspira, tätört, gräsull, nålstarr, näbbstarr och ängsstarr. Trindstarr har tagit överhanden i det nordvästra hörnet. Kärrfräken, blåttåtel och älggräs är vanliga men hotar inte områdets värden. Sly förekommer och bör röjas snarast. Bottenskiktet domineras av späd skorpionmossa, spjutmossa, kalkkammossa, stor fickmossa och guldspärrmossa. Rikkärrsskapania, praktflikmossa, källflikmossa, broddflikmossa, fetbålsmossa, nordtuffmossa, klotuffmossa och kärrkvastmossa förekommer mer sparsamt. Bedömning: Svartarpskärrret är ett av länets finaste rikkärr, skött på traditionellt vis genom nötbete i kombination med slåtter. Kärrrets ovanliga orkidéer har haft en positiv utveckling sedan bete återupptogs för c:a 15 år sedan. Den åtgärdsplan som finns för området ligger stick i stäv med naturvårdsarbetet, något som snarast måste justeras, se även rapporten om 10-årsanalysen av artövervakning. Fortsatt beteshävd enligt tidigare regimer är alltså av största vikt i detta (och många andra) kärr!

Naturvärde: Klass 1

**Beskrivning 2007, o8Dof020201
(Inventering av sällsynta grynsnäckor)**

Blött, källigt, mot NV flackt sluttande extremrikkärr. En martall, enar, enstaka låga

viden (kärrytan avröjd). I stora ytor dominerande axag, inslag av lågstarrängspartier med blåttåtel. Glest stående, nedbetad vass. Inslag av blodrot, kärrtistel, orkidéer, slåtterblomma, majviva, ängsvädd. Lokalt älgört. Botten av brunmossor. Ett fint extremrikkärr med en tämligen artrik och diversifierad landmolluskfauna. Faunan består av ett antal hygrofila arter som *Carychium minimum* (ängsdvärgsnäcka), *Carychium tridentatum* (skogsdvärgsnäcka), *Succinea putris* (större bärnstenssnäcka) *Vertigo antivertigo* (hjärtgrynsnäcka), *Euconulus praticola* (kärrkonsnäcka), och *Deroceras laeve* (sumpsnigel). Dessutom påvisades två sällsynta, rödlistade och för rikkärr karakteristiska grynsnäckor: *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka) och *Vertigo genesii* (otandad grynsnäcka) [nyfynd 2007]. Den sistnämnda arten är mycket sällsynt och begränsad till ett fåtal kärr i centrala Västergötland. På lokalen finns även ett den sällsynta och karakteristiska *Pupilla pratensis* (kärrpuppsnäcka). Sammantaget ger detta lokalen ett mycket högt skyddsvärde. Skötselrekommendationer: För att de sällsynta och rödlistade grynsnäckorna ska kunna fortleva måste området ha kvar sin prägel av öppet extremrikkärr. Beteshävden bör fortsättas i samma omfattning som hittills. Ta bort björk uppslag men tillåt några videbuskar eftersom dessa utgör refugier för snäckorna och bildar för dessa gynnsam förna. Övervaka vassens utveckling. Värdering: Mycket högt skyddsvärde.

**Beskrivning 2010, o8Dof020201
(Miljöövervakning)**

Svartarpskärrret är ett välskött naturreservat med mycket artrik flora. Kärrret kantas av barrskog längs ena sidan och längs den andra löper en lövskogsbrant. Rikkärrsarter och mer vanliga arter som blodrot och humleblomster står sida vid sida - kanske är kärrret rätt torrt vissa delar av året? De centrala och norra delarna är mycket fina med bl a. hundratals ängsnycklar. I fältskiktet finns dessutom rikligt med ängsstarr, axag, kärrfräken, gräsull och vildlin men även en hel del blåttåtel och vass. Dessutom växer det slankstarr, näbbstarr, hirsstarr, kärrknipprot, älggräs, vattenklöver, kärrspira, kärrsälting och tätört samt lite nålstarr, kärrfibbla, vaxnycklar, flugblomster rosettjungfrulin, majviva i det artrika kärrret. I

bottenskiktet finns en hel del späd skorpionmossa, spjutmossa och kalkkamossa, men också källindikerande arter som klotuffmossa, källtuffmossa, (kalk)källmossa och nordtuffmossa. Dessutom växer här kärrbryum och guldspärrmossa samt i sparsam mängd fetbålmossa, kärrkvastmossa och stor fickmossa. Fortsätt hävda området. Störning i form av tramp är önskvärt. Hög prioritet.

Naturvärde: Klass 1

Länsstyrelsens kommentar 2019: Det är oklart vilket delobjekt respektive element i VMI (se ovan) som motsvarar vilket kärr. Tiden har inte medgett något omfattande utredningsarbete utan ambitionsnivån har varit att kärren är geografiskt avgränsade med rätt namn på rätt yta. I nuläget har Prästängen fått ID:t 08DoFo20102, Klevängen 08DoFo20101 och Svartarpskärr 08DoFo20201. Delobjekt 1 är totalt ca 1 ha och det kan stämma om Prästängen och Klevängen ingår. Elementen i delobjekt 1 är likvärdigt beskrivna.

Beskrivning 2022, 08Dof02010101 (Uppföljning)

Litet, sluttande extremrikkärr. Degenererat. Svårt att bedöma hävden. Är ej hävdad i år, men förekomsten av enbart små lövplantor tyder antingen på regelbundet hävd eller på en buskröjningsinsats senaste åren. Lämningar efter en brasa, eldat upp ris? Objektet är inhängnat längs hela yttergränsen. Fältskiktet domineras av fräken, älggräs, starr och gles blåttätel. Dominansen av fräken och älggräs tyder på näringspåverkan, ev pga utebliven hävd och förnaansamling. Stort behov av hävd. Buskröjning kan bli ett behov då det finns spridda småplantor över hela ytan. Rikkärsvärden finns kvar i florän. Centralt finns bla kärrknipprot och ängsnycklar (överblommade så varietet okänd), även loppstarr noterades. Typiska rikkärsmossor påträffades dock ytterst lite, mosskiktet var över lag mycket glest och tunt och utgjordes främst av andra arter, ev pga utskuggning av högre vegetation och förnaansamling. Centralt noterades enstaka fläckar resp skott av kamtuffmossa och späd skorpionmossa. Kamtuffmossan tyder på förekomst av källa, men vi noterade inga tydliga källföden.

Beskrivning 2022, 08DoFo20201 (Uppföljning)

Svagt lutande extremrikkärr. Hävdas genom bete, svag-medelgod hävd i kärret, fläckvis ganska hög vegetation, speciellt längs kanterna där även buskage/lövsly tar över. Även bla mycket älggräs och spjutmossa längs kanterna, ev näringspåverkan? Förekommer lövsly ute i kärret men främst årsskott. Buskarröjning och tillbakatryckning av bryn runt kärret skulle behövas. Tätt fältskikt, fina floravärden med bla kärrknipprot, ängsnycklar, brudsporre och axag. Axagstuvor förekom främst i norra delen. Brunmossor förekommer i ett glest skikt, saknas utvecklade mattor. Gräns justerad längs östra kanten då detta bedöms ej vara rikkärr utan trädklädd fastmark och betesmark. Fler provpunkter behöver strykas pga detta. Men den nya arealen ger ungerfär samma avstånd mellan provpunkterna (räknat med 25 punkter inom nya arealen), därför gör vi inget nytt utlägg av punktgrid utan använder samma men stryker de som hamnar utanför och lägger till ett par extra för att komma upp i 25 provtytor.

Beskrivning 2022 (Uppföljning rikkärsmollusker)

08Dof02010102: Vidsträckt extremrikkärr-kalkfuktäng, vissa partier torra, vissa källiga. Fin biotop, men tycks ha utvecklats i torrare riktning. Svag hävd. Fortsatt utveckling som kalkfuktäng-rikkärr önskvärd. Hävda hela ytan med slätter under några på varandra följande år. Nuvarande bete för svagt. Bete kan börja efter några år med slätter. Fynd: Skal av *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka). Besökt 2022-07-18.

08Dof02010101: Fd rikkärr, igenväxt med hög, tät vass. Rikkärrobiotop starkt förändrad, nu högt, tätt vassbestånd. Rikkärsvärde finns ej kvar. Återställning skulle kräva mycket omfattande arbeten. Inget prioriterat objekt. Fynd: Inga. Besökt 2022-07-18.

08DoFo20201: Vidsträckt, flackt sluttande extremrikkärr, dominerande axag. Något uppslag av vass. Mycket fint extremrikkärr, dock tilltagande igenväxning med vass. Svagt bete. Fortsatt utveckling som extremrikkärr. Hävda hela kärretan med slätter under några på varandra följande år. Slaget hö ska tas bort ur kärretan. Betestrycket kan ökas något. Fynd: *Vertigo genesii* (otandad grynsnäcka), *V. geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka) och *Pupilla*

alpicola pratensis (kärrpuppsnäcka). Besökt 2022-07-18.

Länsstyrelsens kommentar 2022: Kärrytan 08D0f02010101 bör besökas och bedömning göras om den ska klassas ut.

08D0f03 Sumpskog och sluttande kärr 2,2 km OSO Tiarps kyrka

Våtmarkskomplex 18 ha. Fält 1985, 2004, 2010, 2017 (NNK), 2019-2020. Falköpings kn. Natura 2000-område Tiarp Bergsängarna.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

2 ha, öppet. Svag generell hydrologisk påverkan från dikning. Extremrikkärr

Element 1: kärrgolv, källa, fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Majviva, flugblomster, blekvide, krusfrö.

Beskrivning 1985 (ingår i VMI-objekt)

Området består av flera vackra sluttande kärr omslutna av björksumpskog på översilningsmark. Kärren är av källkärrtyp med stor rikedom på orkidéer. De nordligaste kärren betas ej mer vilket medför igenväxning.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2004 (Miljöövervakning)

I de nedre sluttningarna av den sydvästra delen av Varvsberget, nordväst om Fårdala gård ligger flera mycket fina rikkärr. Nedanför de starkt lutande kärren övergår markerna i åker och vall medan de ovanför liggande sluttningarna utgörs av skog, beteshagar och mindre åkrar. De sammantaget stora rikkärrsytorerna är dels extensivt betade och röjda för drygt 10 år sedan, dels röjda på samma vis men idag obetade. Det nordligaste kärrområdet som ligger isolerat inne i sumplövskogen har varit ohävdad sedan 1960-talet. Den långvariga ohävdan kan vara det främsta skälet till att bladvassen är ett stort problem här. Kärren är påverkade av de källor som trycker på från bergssidan. Källorna bildar små rännilar och bäckar med intressanta mikromiljöer för mossor och kärlväxter. Innan røjningen i början på 1990-talet var kärren till stor del kraftigt igenvuxna. Det var enligt utsago bara de allra blötaste delarna som fortfarande var helt öppna. Orkidérikedomen är stor med arter som vaxnycklar, blodnycklar,

ängsnycklar, kärrknipprot, flugblomster och tvåblad. Under några tallar i det södra kärret påträffades vid besöket i augusti ett exemplar av skogsknipprot som är sällsynt på Falbygden. I lövskogen ovan kärren finns nästrot. Utöver orkidéerna så är kärrarter som t.ex. darrgräs, kärrfräken, älggräs, vattenklöver, myrtåg, blåtåtel, gräsull, tagelsäv, slankstarr, flaskstarr, ängsstarr, hirsstarr vanliga. Andra arter som också går att hitta är källblekvide, slätterblomma, vildlin, majviva, tätört, näbbstarr och loppstarr. Det nordligaste kärret är det enda som hyser axag och källflikmossa. I bottenskiktet är kamtuffmossa, källtuffmossa, klotuffmossa och källmossa vanliga i närheten av källor och rännilar. Spjutmossa, späd skorpionmossa och purpurvitmossa är andra vanliga inslag. Ytterligare exempel på rikkärrsarter är nordtuffmossa, fetbålsmossa, gyllenmossa, guldspärrmossa, kalkkammosa, bandpraktmossa och kärrpraktmossa. Det finns säkert goda möjligheter att hitta både *Vertigo genesii* och *V. geyeri* på den här fina rikkärrslokalen. Kärren utmed Varvsbergets sydvästra sluttningar är mycket fina exempel på soligena platåbergskärr med hög artrikedom och orörd hydrologi. Alla delar har ett stort behov av beteshävd för att inte mosstäckena skall kväva annan vegetation. Buskar måste röjas minst vart 10:e år. Tallarna som finns i området får stå kvar. Ask, björk, viden, klibbal röjs i första hand. Bete med nöt på samtliga skiften. För kännedom kan upplysas om att samtliga tre markägare, på initiativ av länsstyrelsen, under 2004 erhållit restaureringsplan för kärren.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2010 (Miljöövervakning)

Denna lokal utgörs av två delområden belägna i den sydvästvända sluttningen på Varvsberget. Det norra delområdet samt södra delområdets sydspets är nyligen röjt, men i övriga delar av det södra området finns rikliga med slyuppslag. Troligtvis röjdes dock även dessa delar för uppskattningsvis ca 5 år sedan. Rikkärrsytorerna verkar hävdas extensivt, men hävdan är för svag och högvuxna arter som bladvass breder ut sig på bekostnad av de mer lågväxande rikkärrsarterna. I norra delen ligger ett relativt tjockt lager av förna över det ljusålskande bottenskiktet. Källor i området ger upphov till källkärr och rännilar ner över

sluttningen och runt dessa är vegetationen ännu fin och mindre opåverkad av igenväxning och ohävd. Vanliga arter är utöver bladvass och blåtåtel även vattenklöver, gräsull, hirsstarr, slankstarr, ängsstarr, vaxnycklar och kärrfibbla. Här finns också kärrknipprot, kärrfräken, tätört, ängsvädd, darrgräs och axag. Mindre frekvent förekommande är nålstarr, ängsnycklar, tagelsäv, myrtåg, flugblomster, kärrspira, rosettjungfrulin, majviva, källblekvide (rödlistad i kategori VU), tvåblad och kärrsälting. Även bottenskiktet är relativt artrikt med kamtuffmossa, nordtuffmossa och spjutmossa uppblandat med fetbålmossa, kärrbryum, guldspärrmossa, (kalk)källmossa, späd skorpionmossa, purpurvitmossa, klotuffmossa och lite källtuffmossa. För att bryta den negativa trenden krävs återkommande röjning av småsly och mer intensiv hävd - helst även tramp från betande djur. I södra delområdet är behovet akut. Åtgärder har hög prioritet då området ännu har god potential att återerövra sin plats i den högsta naturvärdesklassen.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2017 (NNK, bevarandepplan)

Tiarp Bergsängarna ligger ca 1,5 km nordöst om Tiarp, på sluttningen av Varvsberget, i ett vackert landskap med småskalig variation av odlad mark, lövskog och betesmarker. Området utgörs av två kärrtytor som binds samman av sumplövskog. Öster om området finns måttligt hävdade hagmarker med inslag av odlingsrösen. Kärren har tidigare ingått i vidsträckt betesängar som dock lämnats för igenväxning eller odlats upp sedan flera decennier. Båda kärren har hållit sig ganska väl intakta under flera år trots sviktande hävd genom bete och slåtter. Kärren är källpåverkade, med mindre bildningar av kalktuff. Floran är rik med flera olika orkidéarter och andra hävdgynnade kärlväxter liksom för rikkärr typiska mossor. Båda kärren utgör biotopskyddsområden med syftet att främja bevarandet av den biologiska mångfalden genom att ge ett bättre skydd åt hotade arter och deras livsmiljöer. Natura 2000-området ingår också i ett större område som utgör riksintresse för naturvården och kulturmiljövården. Flera mindre rikkärrs- och kalkfuktängsområden finns i närområdet. Kärren omges av ganska unga sumpskogar,

som tidigare troligen haft rikkärrskaraktär i partier. Vid en jämförelse med den äldre ekonomiska kartan från 1950-talet kan man se att närområden vuxit igen mycket kraftigt, vilket troligen inverkat negativt på kärrrens flora. För att stärka naturvärdena i kärren är det angeläget att naturvärdena även i omgivningarna består. Natura 2000-området behöver intensivare hävd både i de södra och norra rikkärret. Förutom bete i den södra delen kan även slåtter och röjning av igenväxningsvegetation vara nödvändigt för att hålla området öppet. I det norra kärret är det framför allt vassbekämpning som behövs. De södra rikkärrsområdena har tidigare ingått i åtagandeplaner för miljöstöd för särskild skötsel i landsbygdsprogrammet. Åtagandet gick ut vid årsskiftet 2019/2020.

08D0f11 Våtmark vid Horsabacken 1 km S om Åsle kyrka

Våtmarkskomplex 3 ha. Fält 2006. Falköpings kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

3 ha, öppet. Stark lokal hydrologisk påverkan från dikning.

Element 1: 0,2 ha kärrgolv, rikkärr, fastmattekärr av starr-brunmosstyp. Ingen hydrologisk påverkan. Ängsnycklar.

Beskrivning 2006 (ingår i VMI-objekt)

Betat flaskstarrdominerat rikkärr med ganska homogent fältskikt. Inte många rikkärrsarter hittades men späd skorpionmossa och guldspärrmossa förekommer i bottenskiktet. Buskar och småträd växer in från kanten men kärret är relativt öppet (enstaka salix finns i den öppna ytan). Ökat bete skulle kunna leda till en uppluckring av marken vilket skulle ge mer varierat fält- och bottenskikt.

Naturvärde: Klass 3

08D0f17 Mularpskärr 600 m VSV om Mularps kyrka

Topogent kärr 0,6 ha. Fält 2004, 2007, 2017, 2019, 2022. Falköpings kn. Biotopskydd och Natura 2000-område Mularp Kullagärdet.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,6 ha, öppet. Lokal hydrologisk påverkan från dikning

Element 1: kärrgolv, fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Ängsnycklar, kärrknipprot, gräsull.

Beskrivning 2004 (Äng- och betesinventering)

Rikkärr 0,67 ha. Svagt hävdad. Måttliga förekomster av darrgräs, gräsull, hirsstarr, kärrknipprot, kärrspira, kärrsälting, näbbstarr och slankstarr.

Beskrivning 2007

Svagt sluttande rikkärr dominerat av fastmattor med ett antal karaktärsarter som ängsnycklar, kärrknipprot, gräsull, näbbstarr, gyllenmossa, späd skorpionmossa m.fl. Mittersta delen av kärret är i princip buskfri, men små träd och buskar bör röjas bort från kanterna.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2017 (NNK, bevarandeplan)

Natura 2000-området Mularp Kullagärdet ligger ca 8 km öster om Falköping. Området utgörs av två delområden, skilda från varandra av ett stycke skog. I det östra delområdet finns ett rikkärr och i det västra en fuktäng samt, i söder en artrik gräsmark. Centralt i delområdet ligger rikkärret (7230) i vars nordkant finns en rännil med bäckveronika. I kärret finns enstaka unga björkar och tidigare har noterats bl.a. kärrtistel, kärrfräken, blåttåtel, vattenklöver, ängsnyckel (fridlyst), slankstarr, flaskstarr, kärrknipprot (fridlyst), kärrsälting, tågväxter, hundstarr och brunmossa. En del små höljor finns. Betet i kärret är måttligt till mycket extensivt (2014). Kärret anges ha status fullgod Natura-naturtyp i NNK efter fältbesök 2017.

Beskrivning 2019 (Miljöövervakning)

Saknar klartextbeskrivning. Data finns i Excel och Accessdatabas.

Länsstyrelsens kommentar 2019: Kärret besöktes 2017 och befanns vara välbetat. Högvuxna björkar i södra kanten kan eventuellt avverkas. Ökande tuvighet i södra delarna. Hittade trolig ängsskallra i kanten.

Beskrivning 2022 (Uppföljning)

Sluttande extremrikkärr med källutflöden, mycket fint! Kärret sluttar mot väster och vatten sipprar fram ur marken i slänten. Fläckvis förekommer mjukmatta av brunmossor. Centralt finns en stor mängd brunmossor, bla mycket späd skorpionmossa, gyllenmossa och guldspärrmossa, samt kamtufmossa, klotuffmossa och kalkkällmossa vid källflödena. I fältskiktet finns flera starrarter (bla ängs-, näbb-, knaggel-, slank- och flaskstarr), kärrknipprot, ängsnycklar (överblommad så varietet okänd), gräsull, tätört, kärrspira, rosettjungfrulin och vattenklöver. Den centrala delen är öppen med endast enstaka lövsly och lägre vegetation med låg förnaansamling. Objektets kanter är dock mer igenvuxna med lövsly (främst björk), älggräs, fräken mm. Östra kanten är den högst belägna och övergår där till fastmark, denna kant är inte igenvuxen av lövsly som de andra. Dock är marken fastare och andra arter tar över. Utstickaren i sydost karakteriseras idag av igenväxning av älggräs och tuvtåtel och är inte särskilt blöt, samt är ganska tuvig av djurtramp, ev bör denna del ej klassas som rikkärr längre (men kan kanske ses som en buffertzona mot åkermarken). Områdets hävd är oklar. Det ser ej ut att ha hävdats än i år, men ev har betesdjur gått i hagen men då främst på fältet ovan kärret. Mängden djurtramp i östra kanten tyder på att djur går här ibland. Hävdstatus för kärrets centrala delar ser dock ganska bra ut med låg förnaansamling. Slåttras ytan? Kan vara ett bra alternativ pga trampkänsliga källflöden. Mot kärrets kanter blir det dock värre med mer förnaansamling, högre vegetation av igenväxningsarter samt mer lövsly. Ev påverkas östra kanten av näringstillförsel från åkermark och i västra kanten går ett dike längs vägkanten, men påverkan från dessa bedöms ej vara påtagliga.

Beskrivning 2022 (Uppföljning rikkärrsmollusker)

Källigt, blött rikkärr i flack sluttning, dominerande lågstarräng. Fin biotop, fortsatt utveckling som extremrikkärr. Hävda genom tidsbegränsat bete eller slätter. Fynd: *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka). Besökt 2022-07-18.

08D0f18 Kärr och lövskog 300 m SSV om Kleven

Sluttande kärr 0,1. Fält 2006. Falköpings kn. Naturreservat och Natura 2000-område Fårdala. Johanneslundskärret.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

0,1 ha, öppet. Inga ingrepp

Element 1: kärrgolv, fastmattekärr av starrört-brunmosstyp, axagvariant. Axag, kärrknipprot, gräsull, blodnycklar.

Beskrivning 2006

Ett källpåverkat, sluttande rikkärr som är naturreservat och Natura 2000-område. Mycket kärrknipprot samt axag, gräsull, kalkkällmossa, kamtuffmossa och späd skorpionmossa. Små buskar och träd håller på att etablera sig i både kanten och det öppna kärret. I den södra delen finns mycket vass men fläckvis förekomst av arter som kamtuffmossa finns fortfarande. Med avseende mängden igenväxningsarter finns ett stort (akut?) behov av fortsatt (eller påbörjat) skötsel i form av ökad hävd och röjning.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2019 (bevarandeplan)

Kalkrika källor med kalktuffbildning finns i sluttningarna samt ett extremrikkärr med värdefull flora. Stora delar av området har varit löväng som nu till större delen är igenväxt med ädellövdominerad skog. Vissa partier av skogsmarkerna betas och även trädklädda- och öppna betesmarker finns i området. I sluttningen ovanför Johanneslund i Fårdala finns ett sluttande extremrikkärr med typiska kärleväxtarter som axag, slätterblomma, kärrknipprot och näbbstarr. I bottenskiktet dominerar kalktuffmossa. Flera små källor bubblar fram i marken som är mjuk. Kärret är öppet. Sly och vass röjdes år 2018.

08D0f1901 Rikkärr 200 m V Mularps kyrka

Från TUVÅ. Rikkärr 0,4 ha. Fält 2004, 2013. Falköpings kn. ID kvalitetssäkring: 30693. Soligent kärr.

Beskrivning 2004 (ÅOB)

Delvis mycket fin lågstarräng och rikkärr. Stora delar dock tydligt stört av svag hävd. Annan noterad påverkan: Dike.

Beskrivning 2013 (Kvalitetssäkring)

Soligent kärr som ingår i en större betesmark på ca 2,3 ha. Objektet ligger i den nordvästra delen av denna betesmark och sluttar svagt åt väster och norr. Objektet består av två delar som skiljs åt av ett grunt dike. Norr om detta dike är det betydligt blötare än söderut. Området är ganska igenvuxet med glasbjörk och olika videarter och är i behov av röjning. I objektet finns få rikkärrsindikatorer. En av dem är näbbstarr. Andra kärleväxter som finns här är t ex majviva och ängsnycklar. Området bör snarast röjas. Ett tveksamt rikkärrsobjekt men ändå med vissa kvaliteer.

08D1c150101 Kalkkärr vid Kleva Klintar 500 m O Vilske-Kleva kyrka

Från VMI. 0,38 ha. Fält 1979 (VMI, Naturvårdsverkets grundinventering). Falköpings kn.

Beskrivning 1979

Ingen modern beskrivning av kärret finns. Kärret fick naturvärdesklass 2 i grundinventeringen.

Länsstyrelsens kommentar 2018: Tveksam som rikkärr. Kolla upp. Bör fältbesökas. Ej inventerad på länge.

08D1d01 Våtmark N Rännagården 1 km VSV Torbjörntorps kyrka

Öppen våt fastmark 4 ha. Fält 1984. Falköpings kn.

Delobjekt 1: Öppen våt fastmark

4 ha, öppet, lokalt starkt hydrologiskt påverkat av dammanläggning och dikning. Ängsnycklar, näbbstarr.

Element 1: kärrgolv, stora botaniska värden

Beskrivning 1984 (ingår i VMI-objekt)

Ingen detaljerad beskrivning av kärret finns. Artuppgifterna kommer från floraregistret. Objektet är noterat som extremrikkärr enligt tabell 11, sid 86 i Våtmarker i Skaraborgs län del 1.

Naturvärde: Klass 3 (enl VMI)

08D1d09 Kärr SSV Tåstorp 2,2 km SSV Östra Tunhems kyrka

Våtmarkskomplex 2 ha. Fält 1984, 2016 (NNK), 2019. Falköpings kn. Biotopskydd och Natura 2000-område Skraddaregården.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

0,3 ha, källa, stora botaniska värden, källblekvide.

Element 1: kärrgolv

Beskrivning 1984 (ingår i VMI-objekt)

Ingen detaljerad beskrivning av kärret finns. Objektet är noterat som extremrikkärr enligt tabell 11, sid 86 i Våtmarker i Skaraborgs län del 1. Artuppgifterna kommer från floraregistret. Avgränsningen av själva rikkärret är osäker.

Naturvärde: Klass 2 (enl VMI)

Beskrivning 2016 (bevarandeplan)

I området finns ett sluttande, öppet och hävdpräglad extremrikkärr. Kärret är källpåverkat. I kärret har man noterat arter som kärrknipprot, ängsnycklar, ängsstarr, darrgräs, brudsporre och källblekvide. Källblekvide är kalkgynnad och växer ofta där det finns rörligt markvatten och källor. Den är ljuskrävande och beroende av öppna miljöer. Det öppna kärret omges till största delen av relativt ung sumpskog som sannolikt också haft rikkärskaraktär tidigare. I söder avgränsas kärret av en lövskogsklädd brant med hassel, asp och ek i trädskiktet. Rikkärret blev skyddat som biotopskydd 1995 för att förhindra verksamheter som kan skada rikkärrets naturvärden. Så vitt känt finns inga skador i kärret idag. Hävd och öppethållande av rikkärret var dock eftersatt under flera år. År 2008 och 2010 genomfördes restaureringsåtgärder, inom åtgärdsprogrammet för bevarande av rikkärr, för att öppna upp kärret och gynna de ljuskrävande rikkärrsarterna. Vid den tidpunkten hade kringliggande skog börjat ta över stora delar av den öppna rikkärrsytan och videbuskar, björksly och bladvass fanns i stora delar av den mer öppna kärrytan. Efter de mer omfattande restaureringsåtgärderna har kärret sedan 2011 skötts årligen genom slåtter (både

av bladvass samt gräs och örter) och röjning av igenväxningsvegetation. I NNK anges statusen vara icke fullgod Natura-naturtyp då mängden vass och igenväxningsvegetation fortfarande är något hög i kärret. Rikkärret bedöms dock ha goda möjligheter att nå gynnsamt tillstånd genom fortsatt regelbunden hävd.

Länsstyrelsens kommentar 2019:

Flugblomster noterades med ett exemplar under fältbesök.

08D1d11 Jättenekärret 2,7 km S om Östra Tunhems kyrka

Våtmarkskomplex 9 ha. Fält 1984, 2003, 2004, 2006, 2007, 2019, 2022. Falköpings kn. Naturreservat och Natura 2000-område Jättenekärret.

Delobjekt 1: Mosaik av kärr och fastmark
1,5 ha, extremrikkärr

Element 1: kärrgolv, fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp, axagvariant. Flugblomster, sumpnycklar, majviva, gräsull, ängsnycklar, axag, tvåblad, kärrknipprot.

Beskrivning 1984 (ingår i VMI-objekt)

På Mössebergs NO-sluttning ligger en av länets största samlingar soligena extremrikkärr. Kärren ligger i en rad på ungefär samma nivå i sluttningen. Omkring kärren finns en frodig björkdominerad sumpskog. Allra längst ner och N om vägen, som genomskär objektet, finns fuktängar. Tyvärr förefaller beteshävd att ha upphört eller minskat. Kärren är mestadels av axagtyp genomskurna av några källbäckar. I kärren är de flesta av rik- och extremrikkärrens växter representerade. Rik förekomst av flugblomster och sumpnycklar. Längre ned i sumpskogen finns små rikkärr av *Campylium-Drepanocladus*-typ. I sumpskogen finns ett stort bestånd av nästan manshög brunstarr. Kärrpartierna norr om vägen är starkt påverkade av granplantering. Här borde vissa delar röjas. Av ingrepp som påverkar hydrologin kan noteras schaktningar och mindre diken i de nedre fuktängspartierna. Jättenekärret är särskilt värdefullt genom sin storlek, mångformighet och sina stora botaniska värden.

Beskrivning 2003 (Ängs- och betesinventering)

o8D1D110102: Mycket fint, sluttande axagkärr. Bladvassinvaderat. Vassen halvt nedbetad. Mycket tuvigt och trampat. Igenvuxet bl.a. längs kanterna.

o8D1D110101: Mycket fint sluttande betat rikkärr. Igenvuxet längs kanterna.

Beskrivning 2004 (Miljöövervakning), o8D1D110101 och o8D1D110102

Naturreseptatet Jättenekärret består av tre delar varav endast det södra är helt befriat från bladvass. Det mellersta och norra som är utpräglade axagkärr har däremot alltför mycket bladvass i fältskiktet. Axag, ängsstarr, sumpnycklar, skogsnycklar, myrtdåg och kärrknipprot är vanliga. Sumpnycklar som räknas årligen, förekommer med mellan 300-800 blommande exemplar. Andra kärleväxtarter är tätört, majviva, vildlin, rosettjungfrulin, slätterblomma, tagelsäv, nålstarr, slankstarr, näbbstarr, flugblomster, gräsull och kärrspira. De potentiella problemarterna kärrfräken, blåttätel och älggräs förekommer idag mest i kanterna av kärret. Bottenskiktet som är förvånansvärt ensartat, domineras på axagtuvorna av kalkkammosa och stor fickmossa. Andra dominerar är späd skorpionmossa, guldspärrmossa och spjutmossa. Praktflikmossa, broddflikmossa, gyllenmossa och fetbålmossa ses mycket sparsamt liksom kärrspärrmossa som hittas i kanten av en axagtuva. Kärrbryum som brukar vara vanlig i denna typ av kärr ses endast med något enstaka skott. Tuffmossorna representeras av kamtuffmossa och nordtuffmossa. Kärren lutar ganska kraftigt och har dessutom betats hårt de senaste åren vilket tillsammans gör det är svårt att gå i kärret. Små källsprång trycker fram på vissa ställen. Kalktuffbildningar saknas dock helt. Förutom att bladvassen frodas i två av kärren och några enstaka buskar tränger sig på i kantzoner sker för närvarande ingen igenväxning. Både *Vertigo genesii* och *V. geyeri* bedöms finns kvar i området. Vasslättern bör fortgå liksom betet med nötkreatur. Betestrycket bör dock hållas under uppsikt så att inte kärret trampas sönder helt och hållet. Jättenekärret är ett fint exempel på axagkärr och värt högsta klassen 1. Eftersom hårt bete tidvis har skett i kärret är det extra spännande att följa det i kommande miljöövervakning.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2005 (bevarandeplan)

Jättenekärret ligger på Mössebergs nordvästra sluttning, omgivet till största delen av åkermark och granplanteringar. Natura 2000-området sammanfaller med Jättenekärrets naturreservat. I området ingår förhållandevis stora arealar rikkärr, som består av flera, delvis sammanhängande, mindre kärr. Kring kärren växer lövskog som domineras av asp och björk, men bitvis har ganska stora inslag av ädellöv. Floran i kärren är rik, med arter som axag, sumpnycklar (den ovanligare, fläckbladiga varianten), kärrknipprot, flugblomster, skogsnycklar, näbbstarr och majviva. Kärren hävdas med bete, och ibland med kompletterande slåtter. Betestrycket har varierat kraftigt mellan olika år, och det är osäkert hur det mer intensiva betet påverkat floran i kärren. Enligt en inventering av rikkärr från 2004 bedöms grynsnäckorna *Vertigo genesii* och *V. geyeri* finnas kvar i kärret. I ett stråk genom området finns flera extremrikkärr med höga naturvärden. De norra kärren är av axag-typ med en rik flora. Axag dominerar tillsammans med ryldåg, bladvass och näbbstarr. Andra arter som finns här är sumpnycklar (den ovanligare, fläckbladiga varianten), kärrknipprot, flugblomster, skogsnycklar, majviva och gräsull. Även i det mindre kärret i söder finns axag, dock inte lika dominerande. Tillsammans bildar kärren Skaraborgs största yta med axagvegetation. Bottenskiktet domineras av brunmossor. Vid Äng- och betesinventeringen 2003 noterades något svag hävd och viss igenväxningsvegetation längs kanterna. Dock finns risk för trampsador vid hårt bete under blöta år.

Beskrivning 2006

Ett fint svagsluttande, betat rikkärr med mycket kärrknipprot och gräsull. Bottenskiktet domineras av spjutmossa på sina ställen men späd skorpionmossa kuddar finns här och där. Andra arter som hittades är bl.a. ängsnycklar, flugblomster, axag och tätört. Själva kärret är ganska öppen men små buskar och träd samt älgört börjar växa upp i kärret. Förutom fortsatt betning (eventuellt större betestryck) bör kärrets igenväxningstillstånd kollas då och då. Små, unga träd kan eventuellt röjas bort för att tidigt förhindra igenväxning. Runt kärrets kant finns ett välutvecklat buskskikt

och i omgivande marker växer det tätt med älgört.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2007 (Inventering av sällsynta grynsnäckor), o8D1D110102

Blött, källigt extremrikkärr i delvis brant ONO-sluttning. Kärrytan nyligen avröjd, stubbar, låga uppslag av viden. I stora ytor dominerande axag, insprängda lågstarrängspartier med blåtåtel, upptill även vass. Inslag av ängsnycklar m.fl. orkidéer, blodrot, majviva, slätterblomma, tätört, ängsvädd, kärrtistel. Botten av brunmossor. Upptill även något älgört, tussilago. Omgivande björksumpskog. Ett mycket fint och varierat extremrikkärr med en artrik och diversifierad landmolluskfauna. Faunan består av ett antal hygrofila arter som *Carychium minimum* (ängsdvärgsnäcka), *Carychium tridentatum* (skogsdvärgsnäcka), *Vertigo antivertigo* (hjärtgrynsnäcka), *Euconulus praticola* (kärrkonsnäcka), och *Deroceras laeve* (sumpsnigel). Dessutom påvisades två sällsynta och för rikkärr karakteristiska grynsnäckor: *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka) och *Vertigo genesii* (otandad grynsnäcka). Den sistnämnda arten är mycket sällsynt och begränsad till ett fåtal kärr i centrala Västergötland. På lokalen finns även ett den sällsynta och karakteristiska *Pupilla pratensis* (kärrpuppsnäcka). Dessa arter och den artrika, diversifierade snäckfaunan ger lokalen ett mycket högt skyddsvärde. Skötselrekommendationer: För att de sällsynta och rödlistade grynsnäcksorterna ska kunna kvarleva måste området behålla sin karaktär som öppet extremrikkärr. Hävden i området är i stort sett bra och bör fortsätt i samma omfattning – bete och slätter. Tuvstrukturen i kärret är gynnsam för snäckor och bör behållas. Övergångarna mellan den öppna kärrytan och den omgivande sumpskogen är för tvär på några ställen – eftersträva en jämn, gradvis övergång i form av en randzon med buskar. Några videbuskar kan också tillåtas i kärrytan, då de utgör refugier för snäckorna och bildar för dessa gynnsam förna. Undvik körning med maskiner och tramp i kärrets blötare, källiga delar. Besökare bör kanaliseras till spänger. Värdering: Mycket högt skyddsvärde.

Beskrivning 2019 (Miljöövervakning)

Saknar klartextbeskrivning. Data finns i Excel och Accessdatabas.

Länsstyrelsens kommentar 2019: Det är svårt att avgöra vilken kärryta som inventerades 2006. Hade det varit den norra större kärrytan (egentligen två ytor) så kan man tycka att förekomsten av bladvass borde ha nämnts. I NNK anges kärren ha fullgod status efter fältbesök 2012. Bedömningen är att eftersom hävden varierar kraftigt och betet stundtals varit väldigt hårt så kan det finnas anledning att se över skötseln. Detta för att t.ex. se till så att det finns förekomst av videarter, allra helst källblekvide, som alla är en viktig födokälla för rikkärrssnäckor.

Beskrivning 2022, o8D1D110101 (Uppföljning)

Litet, sluttande extremrikkärr. Ohävdad i år och ev även senaste åren. Buskigenväxning samt täta bestånd av storvuxen starr, vass och älggräs längs kanterna. Spridda små buskar och trädplantor (viden, al och björk främst) ute på kärrytan också. Tätt fältskikt med olika starrarter, mycket vattenklöver, axag centralt och rikligt med kärrknipprot samt fläcknycklar. De flesta orkidéer var överblommade så endast fläcknycklar har säkert kunnats identifierats, medan sumpnycklar ej noterades men ska finnas i området. Glest mosskikt under floran, främst praktmossor med fläckvis andra brunmossor.

Beskrivning 2022, o8D1D110102 (Uppföljning)

Sluttande extremrikkärr med stor förekomst av axag och kärrknipprot. Ohävdad i år och troligen även senaste åren. Hotas av igenväxning av vass över hela ytan. Vassen är glesare central och tät mot kanterna. Förekommer små plantor här och var på ytan (främst björk och viden). Ett parti centralt med lite mer träd/buskigenväxning. Tätt fältskikt med glesare mosskikt under med bla späd skorpionmossa fläckvis. Höga naturvärden med stort behov av hävd.

o8D1d12 Sumpskog vid Tåstorp 1,5 km S om Ö Tunhems kyrka

Sumpskog 4 ha. Fält 1985, 2014, 2019. Falköpings kn.

Delobjekt 1: Sumpskog

4 ha, tätt trädtäckt

Element 1: ?, källa

Beskrivning 1985 (ingår i VMI-objekt)

Ingen beskrivning av kärret finns. Objektet är noterat som extremrikkärr enligt tabell 11, sid 86 i Våtmarker i Skaraborgs län del 1. Avgränsning av rikkärret är oklar.

Naturvärde: Klass 3 (enl VMI)

Beskrivning 2014 (Miljöövervakning)

Objektet ligger på Mössebergs nordsluttning. Större delen av detta objekt är ej rikkärr utan mer eller mindre fuktiga lövsumpskogar. Två åtskilda kärrytor finns i de västra delarna. Båda är av sluttande typ och av fastmattetyyp. I båda kärren finns en hel del block. I kärren finns en del träd, främst björk och ask, men kärren är ändå välhävdate av fårbete. Detta bete har sannolikt gjort att orkidéerna nu är mycket fåtaliga, så har här tidigare funnits kärrknipprot enligt boende i närheten. En del röjning och gallring av träd- och buskskikt har skett. I kanterna finns hasselbuskar. I kanten av det övre kärret finns bestånd av skogssäv. Åtgärdsförslag: Det är nödvändigt med fortsatt efterhåll av buskar och träd. Nötkreatur som betesdjur skulle sannolikt gynna floran, men kanske ge upphov till vissa trampskador. Floravärdena motiverar ej byte av betesdjur.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2019, 08D1d120102 (Miljöövervakning)

Norra ytan. Detta kärr sluttar svagt mot norr. Marken är påfallande stenig och torr för att vara ett kärr. I vegetationen finns en del fastmarksarter. Kärret är väl betat vilket gjort att orkidéer är fåtaliga. Kärrknipprot lär ha funnits i äldre tid. Vegetationen är rik på graminider. Kärret är röjt men fortfarande finns träd som skuggar. En hel del hassel finns i kanterna.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2019, 08D1d120101 (Miljöövervakning)

Sydvästra ytan. Detta är ett litet kärr på svagt sluttande mark. I kärret finns gott om block.

Området betas av får. En viss källpåverkan finns i söder. Bitvis är kärret artfattigt.

Naturvärde: Klass 4

08D1d14 Kärr 2 km S Östra Tunhems kyrka

Sluttande kärr 0,2 ha. Fält 2003 (ÅoB), 2005. Falköpings kn. Biotopskydd och Natura 2000-område Gudhem Jättene.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

0,2 ha, öppet, inga ingrepp

Element 1: kärrgolv

Beskrivning

Ingen beskrivning av kärret finns. Oklart varifrån klassningen kommer.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2003 (Äng- och betesinventering)

Fuktig sluttning. Fint rikkärr och fläckvis fin fuktäng. Största delarna av objektet älggräsinvaderat eller kvävestört. Kärret nästan obetat.

Beskrivning 2005 (bevarandeplan)

Området utgörs av ett extremrikkärr omgivet av fuktäng och är en del av en extensivt hävdad betesmark. Floran i kärret är ganska rik, med arter som axag, näbbstarr, ängsnycklar, blodnycklar, kärrknipprot samt majviva. Den rödlistade arten källblekvide (sårbar, VU) är rapporterad från området. Betesdjuren tycks inte gå ut i kärret i någon större utsträckning. I delar av kärret finns lövsly, som till viss del hålls tillbaka av betet. Runt kärret finns fuktängar men även kvävepåverkad mark. Stödutfodring sker under kortare perioder vår och höst i en del av betesmarken som tidigare varit åker. I NNK framgår att statusen inte är bedömd.

08D1e04 Våtmark 1 km NNÖ Valtorps kyrka

Våtmarkskomplex 7 ha. Fält 1984, 2009, 2016 (NNK). Falköpings kn. Natura 2000-område Segerstad Kolbogården.

Delobjekt 2: Sluttande kärr

1 ha, öppet. Lokalt stört av anslutande järnväg.

Element 1: kärrgolv, källa, bete.

Beskrivning av rikkärren (ingår i VMI-objekt)

Ingen beskrivning av kärret finns. Objektet är noterat som extremrikkärr enligt tabell 11, sid 86 i Våtmarker i Skaraborgs län del 1. Avgränsningen av delobjekt 2 är preliminär.

Naturvärde: Klass 2 (enl VMI)

Beskrivning 2009 (Inventering av sällsynta grynsnäckor)

Delvis källigt, mot O flackt sluttande extremrikkärr (Ner mot sumpskogstrand vid järnvägsbanken). I kärrytan uppsläende björk, viden, små talar, något en. Starkt dominerande, mycket vältuvad, högvuxen axag, inslag av ytor med blåtåtel, rikkärrensstarrarter, något darrgräs. Även slätterblomma, kärrtistel, ängsvädd, vattenklöver, blodrot, kärknippot m.fl. orkidéer. Brunmossor. Mellan tuvorna torrt. Upp till ställvis kalktuff. Ett fint rikkärr, faunan består av allmänna – tämligen allmänna hygrofila arter som *Carychium minimum* (ängsdvärgsnäcka), *Carychium tridentatum* (skogsdvärgsnäcka), *Euconulus praticola* (kärnkonsnäcka) och *Deroceras laeve* (sumpsnigel). Dessutom förekommer tre karakteristiska och sällsynta rikkärrensarter – *Pupilla pratensis* (kärnpuppsnäcka) *Vertigo geyeri* (kalkkärrensgrynsnäcka) [rödlistad] och *Vertigo angustior* (smalgrynsnäcka) [Natura 2000-art]. Skötselrekommendationer: Ett fint, värdefullt kärr – för att de sällsynta snäckarterna ska kunna kvarleva måste det ha kvar sin karaktär av öppet extremrikkärr. Hävd bör ske genom försiktigt bete eller slätter. Strukturen med stora, högvuxna axagtuvor bör inte få dominera hela kärret, eftersteva partier med mer lågvuxen axag och lågstarrängskaraktär. Övervaka eventuella igenväxningstendenser i kärret. Området bör avsättas som naturreservat. Värdering: Mycket högt skyddsvärde.

Beskrivning 2016 (Bevarandeplan, NNK)

Natura 2000-området ligger cirka 1 km NNO om Valtorps kyrka i Falköpings kommun. Området ligger insprängt i Falköpingsbygdens odlingslandskap. Den centrala delen av området består av ett hävdpräglat extremrikkärr, vilket utgör cirka hälften av områdets yta. Kring rikkärret finns kalkfruktäng, vissa delar (speciellt i sydväst)

har vuxit igen och är nu av sumpskogskaraktär med björk, al och videbuskar. Hela området ligger inom en större betesfälla. I sydost gränsar området till järnväg. Tidigare har sannolikt områdets kärr och fuktäng sträckt sig ända ner till vattendraget Pösan, vilket idag rinner längs järnvägens södra sida. Hela området sluttar åt sydost. I den övre delen är kärret och fuktängen källpåverkad och det finns mindre inslag av kalkutfällningar. Rikkärret domineras i stora delar av högvuxna axagtuvor och det finns partier med rikligt med blåtåtel. I bottenskiktet finns karaktäristiska brunmossor och mossor som vittnar om källpåverkan, till exempel kalkkällmossa. Bland kärlväxter påträffas arter som slätterblomma, flugblomster, kärknippot, ängsnycklar, majviva och änsstarr. Rikkärret har även en rik molluskfauna med bland annat kalkkärrensgrynsnäcka, smalgrynsnäcka och kärnpuppsnäcka. Norr, öster och väster om rikkärret finns en till största del glest björkbevuxen kalkfuktäng, mindre delar av fuktängen är helt öppna. Betestrycket i fuktängen, liksom i rikkärret, varierar mycket. Artrikedomen i fuktängen är som störst i de öppna delarna. I fuktängen noteras arter som kärnsälting, blodrot, ängsvädd, darrgräs, kärrtistel, kärknippot, slankstarr, ängsnyckel och rödklint. Dessutom finns flera tagväxter och starrarter. Hävden av området har varierat under åren, vilket har lett till att det finns mindre inslag av igenväxningsvegetation i form av björk, tall och viden i kärret. Igenväxningen är mest påtaglig i områdets kantzoner, i kalkfuktängen och kärrets ytterkanter. Här finns inslag av igenväxningsvegetation i form av sly och videbuskar och artrikedomen i fält- och bottenskiktet är något lägre. I sydväst har igenväxningen gått längre och här är området mer av sumpskogskaraktär. År 1995 blev området skyddat som biotopskydd för att förhindra verksamheter som kan skada rikkärrets naturvärden, den rika floran och faunan. Åren 2010 och 2011 gjordes större restaureringsinsatser, inom åtgärdsprogrammet för bevarande av rikkärr, för att öppna upp rikkärret och kalkfuktängen och därmed gynna de ljuskrävande och hävdpräglade arterna. 2012 skedde kompletterande röjningsinsatser. Under samtliga år har området betats extensivt, de

förhållandevis blöta förhållandena i området gör att det inte är så populärt för betesdjuren, varför kompletterande röjnings och slätterinsatser är nödvändiga för att bevara både det öppna rikkärr och fuktängen på sikt. Länsstyrelsen arbetar 2016 med att upprätta ett naturvårdsavtal för att säkra en långsiktig skötsel av området.

Bevarandetilståndet för rikkärr bedöms vara gynnsamt. Endast enstaka igenväxningsvegetation förekommer, vilken bör röjas bort inom de närmsta åren.

Förutsättningarna att bibehålla och förbättra bevarandetilståndet bedöms vara goda i samband med upprättande av naturvårdsavtal för området under 2016, vilket kommer säkerställa en långsiktig skötsel av kärret.

08d1e16 Våtmark NO Sörgården 2 km SO Håkantorps kyrka

Våtmarkskomplex 4 ha. Fält 2006. Falköpings kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,5 ha, rikkärr

Element 1: kärrgolv, fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Kärrknipprot, gräsull.

Beskrivning 2006 (ingår i VMI-objekt)

Flaskstarr dominerat fastmatta kärr omgivet av blandbarrskog (björk runt kanten). Buskskiktet består mest av små träd där björk och gran är dominerande. Hittade arter inkluderar enstaka fynd av kärrknipprot, näbbstarr och gräsull samt riklig förekomst av späd skorpionmossa och guldspärrmossa i bottenskiktet. Om kärret inte ska växa igen bör gran och björk röjas.

Naturvärde: Klass 3

08D1f0801 Skogastorpskärret 1,3 km NV om Högstena kyrka

Våtmarkskomplex 8 ha. Litteraturuppgifter. Fält 2004, 2007, 2017, 2022. Naturreservat och Natura 2000 Skogastorp. Falköpings kn. Även kallat Skogastorpskärret.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

1,3 ha, extremrikkärr

Element 1: kärrgolv, källor, kalktuff, fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp, axagvariant. Blodnycklar, brudsporre, honungsblomster, flugblomster, majviva, ängsgentiana, hårstarr.

Element 2: kärrgolv, källor, kalktuff, källkärr av Cratoneuron-typ.

Element 3: kärrgolv, källor, kalktuff, fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp.

Beskrivning (ingår i VMI-objekt)

På Plantabergets NV sida finns Västergötlands kanske mest välkända rikkärr. Delobjekt 1 är skyddat genom reservatsbildning sedan 1958 men skötselåtgärder vidtogs först 1971. De flesta litteraturuppgifterna hänför sig till detta delobjekt. Objektet i sin helhet omges av åkermark och beten. Det ligger i ett område med extrem kalkpåverkan. Delobjekt 1 är ett sluttande mycket välutvecklat kalkkällkärr. Kärrret sluttar mot NV och genomrinnas av en bäck från Plantaberget. I kärret mynnar flera källor som i sluttningen utvecklar en vacker mosaik mellan axagkärr och kalktuffryggar med torrare kalkfuktängar. Skogastorpskärret har en häpnadsväckande rikedom på olika rikkärrsväxter varav kan nämnas: Stor ögontröst, blekvide, rosettjungfrulin, sumpgentiana, orkideer som honungsblomster, brudsporre, vaxnycklar, flugblomster, kärrknipprot och blodnycklar. De torrare kalktuffryggarna har en vegetation av växter både från kalkfuktängen (t ex slankstarr) och den stäppartade torrängen (t ex spåtistel, ängshavre och lundstarr). Detta delobjekt är mycket väldokumenterat. Skötseln i form av röjningar och årlig slätter har medfört en stor förbättring av bl a orkidéernas livsbetingelser, och kärret måste anses vara i mycket gott skick. Flera spänger är utplacerade i trampkänsliga partier, vilket är nödvändigt, då det är länets mest besökta rikkärr. Nedom detta välkända delobjekt vidtar först en kalkfuktäng med gamla diken samt en större björksumpskog. Längst i V finns översilningsmark på kalksten med mycket tunnt jordtäckte. Stora arealer betas f n av häst. Här finns en tendens till vätbildningar d v s våta ytor som under torrperioder helt torkar in med t ex riklig förekomst av mossan *Drepanocladus lycopodioides*. Objektet innesluter en mindre moränrygg med tallar.

Skogatorpskärrret har mycket höga botaniska värden, geohydrologiskt intressanta tuffbildningar, mycket god hävd, är i de intressanta delarna hydrologiskt stabilt och genom sociala anordningar av stort värde och tåligt som utflyktsmål.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2004 (Miljöövervakning)

Västergötlands orkidéparadis, Skogatorpskärrret är det botaniskt rikaste rikkärrret i Västergötland och ett av de rikaste i Sverige. Området som är naturreservat är mycket välbesökt av turister och folk från trakten. Det aktuella inventeringsområdet utgörs av det s.k. gamla reservatet vilket också är det mest källpåverkade och starkt sluttande medan den ”nya delen” är flack, f.d. betesmark som huvudsakligen sköts genom slåtter. Dessa nya delar är särskilt rika på stor ögontröst, en av Skogatorps många rariteter. Den övre, gamla delen är en mosaik av torra kalktuffryggar och svackor med blöta axagpartier. Områdena mellan axagen och tuffryggarna är av typen kalkfuktäng, även dessa med mycket rik flora. En större bäck samt några mindre källbäckar finns i området som likt den nya delen sköts genom slåtter. Bete är en behövlig åtgärd men har inte kommit tillstånd ännu, trots vissa ansatser av naturvårdsansvariga på länsstyrelsen. Ett välplanerat bete med nöt kommer att bli allt mer behövligt allt eftersom markstörningen i kärret minskar. Floran är som nämnts mycket rik med förekomster av alla förväntade kärleväxtarter såsom brudsporre (100-tals), kärrknipprot, flugblomster, vaxnycklar, ängsnycklar, skogsnycklar, blodnycklar, honungsblomster (nya delen), ängsgentiana, sumpgentiana, stor ögontröst, slåtterblomma, rosettjungfrulin, vildlin, stallört, spåtistel, hårstarr, nålstarr, näbbstarr, ängsstarr, loppstarr, hirsstarr, kärrspira, gräsull, tätört, majviva, ängsvädd, vitpyrola, skogsvicker m.m. Den rödlistade arten källblekvide förekommer med någon enstaka buske. Bottenskiktet är också rikt och åtminstone översiktligt dokumenterat sedan flera decennier sedan. De arter som präglar kärret är kamtuffmossa, späd skorpionmossa, stor fickmossa, kalkkammosa, guldspärrmossa, spjutmossa, kärrbryum. Fetbålsmossa är också vanlig medan nordtuffmossa, klotuffmossa,

kalklungmossa, källflikmossa, vattenlungmossa, kragpella, kärrkvastmossa är sparsammare. På tuvor i sluttande läge utmed bäcken växer pösmossa som ett närmast pittoreskt inslag. Uppgifter från tidigare undersökningar uppger även förekomster av bl.a. svartknoppsmossa, rikkärrsmörkia och kärrspärrmossa, arter som jag tyvärr inte lyckats återfinna vid årets inventering. Bedömning: Skogatorpskärrret behåller sin ställning som länets botaniskt rikaste och mångformiga rikkärrret med ett mycket stort antal bevarandevärda arter. Skötsel genom slåtter bör fortgå men gärna med bete som kompletterande åtgärd. Givetvis får Skogatorpskärrret högsta möjliga klass, 1 med tillägget stjärna i kanten! *Vertigo geyeri* finns säkert kvar på den här lokalen.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2007 (Inventering av sällsynta grynsnäckor)

Stort extremrikkärrskomplex i NV-sluttning. Blöta, kärriga dälдер med källor, rännilar, mellan torrare ängsbackspartier. Spridda små tall, björk, viden. I översilade kärrytter riklig axag, insprängda lågstarr-blåtåtelängspartier. Lokalt även gles vass. Inslag av slåtterblomma, tätört, ängsvädd, blodrot, kärrtistel, mycket orkidérik: Brudsporre, ängsnycklar, kärrknipprot mm. Botten av brunmossor. Lokalt kalktuffpartier. Vålhävdad genom slåtter med efterbete. Ett av Västergötlands finaste och mest varierade extremrikkärr med en mycket artrik och diversifierad landmolluskfauna. Faunan består av ett antal hygrofila arter som *Carychium minimum* (ängsdvärgsnäcka), *Carychium tridentatum* (skogsdvärgsnäcka), *Succinea putris* (större bärnstenssnäcka), *Oxyloma elegans* (mindre bärnstenssnäcka), *Vertigo antivertigo* (hjärtgrynsnäcka), *Euconulus praticola* (kärrkonsnäcka), och *Deroceras laeve* (sumpsnigel). Dessutom påvisades tre för rikkärr karakteristiska och sällsynta grynsnäckor: *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka), *Vertigo genesii* (otandad grynsnäcka) och *Vertigo angustior* (smalgrynsnäcka) – de två första arterna är rödlistade, den tredje ej rödlistad men Natura 2000-art. *Vertigo genesii* (otandad grynsnäcka) är mycket sällsynt och begränsad till ett fåtal kärr i centrala Västergötland. På lokalen finns

även ett den sällsynta och karakteristiska rikkärrsarten *Pupilla pratensis* (kärrpuppsnäcka). Dessa arter och den artrika, diversifierade snäckfaunan ger lokalen ett mycket högt skyddsvärde.

Skötselrekommendationer: Ett mycket fint rikkärr som i stort hävdas på ett bra sätt (slåtter + efterbete). Dock märks skador av för hårt betetryck (tramp- och betesskador) i vissa blöta och källiga partier (upprinnor) erfarenheten visar att det företrädesvis är här visa av de känsliga grynsnäcksarterna lever – f.f.a. den mycket sällsynta och relikartade *Vertigo genesii* (otandad grynsnäcka). För att säkra dessa arters fortlevnad är det önskvärt att upprinnorna inte hävdas genom bete, utan avstänglas och endast hävdas genom försiktig handslåtter (jämför extremrikkärret Örbacken i Östergötlands län, som mycket framgångsrikt hävdas på detta sätt). Undvik körning med maskiner i kärrets källiga delar. Besökare bör kanaliseras till spänger. Övervaka eventuell eutrofiering genom läckage från omkringliggande ängs- och åkermark.
Värdering: Mycket högt skyddsvärde.

Beskrivning 2017 (Miljöövervakning)

Denna yta är det klassiska Skogastorpskärr som skyddades som reservat redan 1958. Kärrret är ett typiskt soligent kärr med källor, källbäckar och ryggar av kalktuff. Skötsel (slåtter) har skett i kärret sedan 1971 och kärret är i mycket gott skick. Det är svårt att få bättre, de få ytor med bladvass som finns är svårt att få bort. Kärrret är mycket artrikt och en stor mängd av extremrikkärrs arter finns representerade. Området är av högsta naturvärde.

Naturvärde: Klass 1.

Länsstyrelsens kommentar 2019: Det kan finnas anledning att se över skötseln även av denna klassiska rikkärrslokal. 2007 noterades att bete eller körning med maskiner bör undvikas i källiga partier.

Beskrivning 2022 (Uppföljning rikkärrsmollusker)

Källigt, extremrikkärr med ränninar i sluttning, axag-lågstarrdominerat. Mycket fint extremrikkärr. Fortsatt utveckling som extremrikkärr. Fortsatt hävd, dock ej för kraftigt efterbete eller för lång betesperiod

(övervaka). Fynd: Skal av *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka), liksom levande exemplar av *Vertigo angustior* (smalgrynsnäcka). Besökt 2022-07-13.

08D1f0802 Rikkärr N Stutagården ca 1 km NNO Högstena kyrka

Från TUVÅ. Medelrikkärr 0,2 ha. Fält 2003, 2013, 2017, 2022. Falköpings kn. ID-kvalitetssäkring: 41518. Soligent kärr. Naturreservat Skogastorp

Beskrivning 2003 (Ängs- och betesinventering)

Ingen beskrivning av rikkärrret finns. Hela betesobjektet angavs som svagt- till välhävdad.

Beskrivning 2013 (Kvalitetssäkring)

Kärrret är ett soligent kärr som sluttar mot norr. Objektet är helt trädritt. Här finns kärlväxter såsom brudsporre, tagelsäv och ängsnycklar och brudsporre. Andra kärlväxter som påträffades här var luddunört och nålstarr. Enstaka mattor med kalltuffmossa *Cratneneruon filicinum* påträffades också.

Beskrivning 2017 (Miljöövervakning)

Området ligger i det stora Skogastorpsreservatet. Denna del är dock skyddad relativt sent, för något decennium sen. Det är ett topogent kärr med tunna jordlager direkt på kalkstenen. Området betas och är ganska tuvigt. Förr fanns i kanterna, nära vägen en del vätar men djurens tramp, stödfodring m m har gjort att dessa vätar trivialiserats. Bl.a. fanns här *Drepanocladus lycopodioides*. Kärrret är ett slags mellanting mellan rikkärr och extremrikkärr. Den stora mängden vaxnycklar som finns i kärret är intressant. En bäck rinner i de nordvästra delarna.

Naturvärde: Klass 2 med viss tvekan

Beskrivning 2022 (Uppföljning rikkärrsmollusker)

Rikkärr-kalkfuktäng med bäck, dominerande lågstarräng. Fint rikkärr-kalkfuktäng. Fortsatt utveckling som rikkärr. Fortsatt hävd med bete, öppen prägel ska bibehållas. Fynd: *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka), *Pupilla alpicola pratensis* (kärrpuppsnäcka) och *Aplexa hypnorum* (större blåsnäcka). Besökt 2022-07-13.

08D1f110101 Kärr vid Kronelund 1 km NNV om Högstena kyrka

Topogent kärr 8 ha. Fält 1984, 2017, 2022.
Falköpings kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

8 ha, öppet, hydrologiskt opåverkat.

Element 1: 0,9 ha rikkärr, kärrgolv, fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Majviva, ängsnycklar, näbbstarr, kärrknipprot.

Beskrivning 1984 (ingår i VMI-objekt)

Objektet ligger omedelbart väster om de stora kalkmarkerna vid Högstena och Dala. Våtmarken ligger i en s k erosionsränna av stort geovetenskapligt intresse. Markerna runt sänkan består av vackra, betade enbuskmarker - torra till friska ängar. Genom sänkan rinner en bäck. Bäckens är odikad och dess slingrande lopp höjer områdets värde. Den östra delen av våtmarken betas och är en kraftigt tuvad högörtfuktäng. Längre mot väster vidtar ett topogent kärr av medelrikkärrstyp. Även detta är kraftigt tuvad, delvis beroende på stenbunden mark. Mindre ytor av sumpkärr finns med grupper av viden och björk. Frånvaron av dikningar, delvis god hävd, geomorfologiskt intressant läge, flera olika vegetationstyper och tilltalande omgivningar motiverar högsta naturvärde.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2017 (Miljöövervakning)

Kärret är ett topogent medelrikkärr som betas. Marken är mycket tuvig och ganska torr - det är av en övergångstyp mot fuktäng av högörttyp. Kärret har restaurerats genom sly- och buskröjning men framför allt viden tränger upp i myckenhet. Området behöver slyröjas för att hålla efter buskar. Avgränsningen av kärret stämmer ej, den behöver göras om i sin helhet - det är mycket större! Vegetationen är ganska artfattig men det finns gott om ängsnycklar.

Naturvärde: Klass 3

Länsstyrelsens kommentar 2019: Gränsen har justerats så att den följer den yta som är klassad som rikkärr i NNK.

Beskrivning 2022 (Uppföljning rikkärrsmollusker)

Rikkärrskomplex längs bäck, dominerande lågstarräng. Fina rikkärrstråk länst bäck, ställvis rikliga busk uppslag, Fortsätt hävda med bete i nuvarande omfattning. Fortsatt utveckling som rikkärr. Fortsätt hävda med bete i nuvarande omfattning. Ev kan försiktig röjning av buskar, främst björk behöva göras i vissa partier. Fynd: *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka). Besökt 2022-07-13.

08D1f120101 Fuktig mark SV om Vallstorp 1,6 km NNO om Högstena kyrka

Öppen våt mark 1 ha. Fält 2006, 2013, 2017.
Falköpings kn.

Delobjekt 1: Öppen våt fastmark

1 ha, öppet. Hydrologiskt opåverkat.

Element 1: 0,2 ha rikkärr, kärrgolv, fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Majviva, gräsull.

Beskrivning 2006 (ingår i VMI-objekt)

Välbetat topogent kärr i öppet landskap. Hittade arter inkluderar knaggelstarr, näbbstarr, gräsull och späd skorpionmossa. Även ett par arter som tyder på källpåverkan hittade (källtuffmossa och klotuffmossa). Området var välbetat och inventering av kärlväxter svår. Ett fint litet kärr men gränserna med omgivande ängsvegetation diffusa.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2013 (Miljöövervakning)

Kärret är svagt sluttande och innehåller bitvis partier med fastmark. Även denna är kalkpåverkad och kan klassas som kalkfuktäng. I vissa delar finns gott om stenar och mindre block. De blötaste delarna är i de nedre delarna. Kärret är mycket artrikt och måste betecknas som botaniskt värdefullt. Rikkärrets ursprungliga avgränsning har ändrats. Hela kärret ligger i öppna odlingsmarker med betesmarker och åkrar. Kärret är helt öppet. Åtgärdsförslag: Ett något hårdare betestryck skulle vara gynnsamt. Kärret hade detta år sent betespåsläpp vilket är bra.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2017 (Miljöövervakning)

Omgärdat av åkrar på Falbygden finns ett öppet, plant kärr i en betesmark. I betesmarken ingår också fuktängar och friska gräsmarker, dessa ingår dock inte i objektet. Även vissa småtytor i kärret skulle kunna klassas som fuktängar. Kärret är bitvis stenigt och med väl utvecklade tuvstrukturer från tramp av betesdjur. I norr avgränsas kärret av ett dike vilket har en påtagligt negativ påverkan. Här finns också en tendens till övergång till fuktäng på grund av dikningen. Igenläggning av diket skulle därför ha en positiv inverkan på kärret. Betestrycket är lågt i västra delen med stort inslag av rosendunört, vilken inte betas ner tillräckligt. På stenig mark växer rikkärsmossan *Ctenidium molluscum* medan *Campylium stellatum* växer mer spritt. Kärlväxtfloran är överlag artrik där arter som vildlin, kärrsälting, darrgräs, smörboll och jordtistel sticker ut.

Naturvärde: Klass 2

08D1f1701 Fuktig mark 700 m VSV Högstena kyrka

Från VMI. Fuktig mark 0,64 ha. Muntlig uppgift. Falköpings kn.

Länsstyrelsens kommentar 2019: Klassas som 6411 med restaureringsbehov i NNK. Bör fältbesökas och statusbedömas.

08D1f250101 Kärr 600 m SV om Högstena kyrka

Topogent kärr 0,1 ha. Fält 2006. Falköpings kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,1 ha, öppet. Hydrologiskt opåverkat.

Element 1: kärrgolv, källkärr av Cratoneuron-typ. Ängsnycklar, kärrknipprot, gräsull.

Beskrivning 2006

Fint källpåverkat rikkärr som är omgivet av gräsmarker och åkermark. Funna arter som tyder på källpåverkan inkluderar kalkkällmossa, kamtuffmossa och klotuffmossa. Andra arter som hittades inkluderar kärrknipprot, gräsull, ängsnycklar och tätört. Det blötaste partiet i kärret är relativt fritt från buskar men utbredning av *Salix* och andra igenväxningsarter från kärrkanten kan bli problematisk i framtiden.

Naturvärde: Klass 2

08D1f2601 Litet rikkärr O Skogastorp ca 1,5 km NO Högstena kyrka

Från TUVA. Rikkärr 0,02 ha. Fält 2003, 2013, 2022. Falköpings kn. ID-kvalitetssäkring: 41512. Soligent kärr.

Beskrivning 2003 (Ängs- och betesinventering)

Ingen beskrivning av rikkärret finns. Hela betesobjektet angavs som välhävdat.

Beskrivning 2013 (Kvalitetssäkring)

Objektet är endast ca 200 kvm stort. Kärret är ett soligent kärr och i den södra delen av objektet finns ett källdrag. Kring denna finns rikligt med kamtuffmossa *Palustriella commutata*. Objektet omges av träd men inga träd finns i objektet. Kärrväxtfloran är rik med bl.a. arter såsom axag, flugblomster, kärrspira och tagelsäv. Objektet sköts som slåttermark med efterbete. Trots sin litenhet har detta objekt stora naturvärden.

Beskrivning 2022 (Uppföljning rikkärsmollusker)

Litet, översilat rikkärr, dominerande lågstarräng. Fin biotop, fortsatt utveckling som rikkärr. Fortsatt hävda som öppet rikkärr med bete eller slåtter. Fynd: Skal av *Vertigo geyeri* (kalkkärsgrynsnäcka). Besökt 2022-07-13.

08D1f2701 Skogastorps gård

Från TUVA. Rikkärr 0,4 ha. Fält 2013, 2017, 2022. Falköpings kn. ID-kvalitetssäkring: 386639. Soligent extremrikkärr.

Beskrivning 2013 (Kvalitetssäkring)

Detta är ett soligent kärr där hävden har nyligen har återupptagits. Tidigare var det trädbevuxet och vassrikt. Numera finns bara enstaka träd i objektet. Objektet slåttas av Falköpings Naturskyddsförening och helt nyligen har objektet stängslats in för att kunna efterbetas med nötdjur. I objektet finns flera källflöden. Objektet är mycket artrikt. Här finns flera starrarter som indikerar extremrikkärr och mycket orkidéer. Bland de senare kan nämnas brudsporre, flugblomster, kärrknipprot och ängsnycklar. Här finns också axag, gräsull och kärrspira. Många

rikkärrsmossor förekommer också i objektet. Dessutom förekommer vid källorna rikligt med kamtuffmossa *Palustriella commutata*. Objektet är ett mycket värdefullt rikkärr.

Beskrivning 2017 (Miljöövervakning)

Också denna yta ingår i det stora Skogastorpsreservatet men har skyddats under de senaste decennierna. Det är ett soligent kärr med källor och källkärrsytor. Kärrret bör klassas som ett extremrikkärr men är ganska artfattigt. Det finns stora mängder ryltåg, kärrfibbla, kärrfräken och bladvass. Kärrret är påverkat av beskuggning från lövskogen ovanför. Kärrret är relativt nyligen restaurerat. Området slås men eventuellt bör slåttern intensifieras för att minska bladvassen ytterligare.

Naturvärde: Klass 3.

Beskrivning 2022 (Uppföljning rikkärrsmollusker)

Rikkärr, starkt igenväxt med vass. Med vass starkt igenväxt rikkärr, rikkärrsvården är på väg att gå förlorade. Fortsatt utveckling som rikkärr. Mycket omfattande åtgärder krävs för att få tillbaka ett öppet rikkärr. Vasslåtter och bete under flera på varandra följande år. Fynd: Inga. Besökt 2022-07-13.

08D1f2801 Rikkärr O Stutagården ca 1 km NNO Högstena kyrka

Från TUVÅ. Rikkärr 0,2 ha. Fält 2003, 2013, 2017, 2022. Falköpings kn. ID-kvalitetssäkring: 41520. Topogent kärr. Naturreservat Skogastorp

Beskrivning 2003 (Ångs- och betesinventering)

Ingen beskrivning av rikkärret finns. Hela betesobjektet angavs som svagt- till välhävdad.

Beskrivning 2013 (Kvalitetssäkring)

Objektet ligger i två olika fållor. Den södra delen av objektet är en kalkfuktäng medan den norra delen är betydligt fuktigare. I den norra delen finns små partier som kan klassas som rikkärr. Den södra fållan är helt träd och buskfri, medan den norra är mycket igenväxt med glasbjörk, klippal och olika videarter. I den norra delen finns också mycket älggräs. Bara ett fåtal rikkärrsarter har påträffats i detta objekt. Däremot förekommer det rikligt

med den hotklassade arten plattsäv i den södra delen. I den fuktiga norra delen växer en hel del vaxnycklar. Den norra fållan borde röjas fram och hävdas bättre.

Beskrivning 2017 (Miljöövervakning)

Området ligger i det stora Skogastorpsreservatet. Denna del är dock skyddad relativt sent, för något decennium sen. Det är ett soligent kärr som betas. Marken är bitvis ganska torr. Kärrret är ett medelrikkärr med få arter hemmahörande i extremrikkärr. Det är också av en övergångstyp mot fuktäng. Kärrret är dock ganska artrikt, mest för att ett stort antal fastmarksarter finns i kärret.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2022 (Uppföljning rikkärrsmollusker)

Kalkfuktäng i flack sluttning. Kalkfuktäng i flack sluttning. Fortsatt utveckling som rikkärr. Fortsatt hävd genom bete/slåtter, men försök senarelägga slåttern. Slaget hö ligger kvar i ytan - olämpligt, kan ge eutrofieringseffekter - tas bort. Fynd: *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka), *Pupilla alpicola pratensis* (kärrpuppsnäcka). Besökt 2022-07-13.

08D2c05 Mårby sjön 2,5 km VSV Bjurums kyrka

Våtmarkskomplex 33 ha. Fält 1984, 2004, 2007, 2010, 2022. Falköpings kn. Naturreservat Mårbykärret, Natura 2000-område Rösjö mosse och Mårby sjön. Oklar objektsindelning och avgränsning.

Delobjekt 3: Sluttande kärr

2 ha, öppet. Stark lokal hydrologisk påverkan från dikning.

Element 1: Kärrgolv, mjukmattekärr

Delobjekt 4: Sluttande kärr

2 ha, öppet.

Element 1: kärrgolv, fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp.

Delobjekt 5: Sluttande kärr

1 ha, öppet.

Element 1: Kärrgolv, fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp.

Beskrivning av rikkärren 1984 (ingår i VMI-objekt)

Vegetation av kalkfuktängs- och extremrikkärrstyp (med t.ex. axag) i form av små tuvor på dyjord med kalkutfällningar kännetecknar de intressantaste delarna av våtmarken. Troligen länets största förekomst av majviva. Mossfloran hyser många ovanliga rikkärrsarter. Objektet är noterat som extremrikkärr enligt tabell 11, sid 86 i Våtmarker i Skaraborgs län del 1.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2004, o8D2C0502 (Miljöövervakning)

Insprängt bland bladvass och glesa skärmar av björk ligger en liten rest av ett rikkärr. Ohävdén har varit långvarig men trots detta är floran välbevarad och mycket rik på naturvårdsintressanta arter som t.ex. kärrknipprot, källblekvide och hårstarr. Andra arter som noteras är vattenklöver, kärrsilja, kärrspira, näbbstarr, slankstarr, hirsstarr, trindstarr, kärrfräken, slätterblomma, vildlin, majviva, myrtdåg, gräsull och axag. Ett ohävdstecken är att blåttåtel ställvis är vanlig tuvbildare. I bottenkiktet ses främst den vanliga spjutmossan samt en del späd skorpionmossa, kärrkammosa, gyllenmossa, räffelmossa, kärrbryum och knoppvitmossa. Vid sidan om kärret löper ett gammalt dike som verkar vara ur funktion idag. **Bedömning:** Kärrets kvaliteter kommer sannolikt att försvinna inom en ganska snar framtid. Hav av bladvass tränger sig på från alla håll. Björkar och gran samt en del vide kan också komma att skugga området på sikt. Det som behövs för att bevara detta lilla säregna kärr är att det röjs träd och buskar samt att bladvassen slås nästan årligen. Den speciella floran med kärrknipprot och källblekvide som dominerar gör att kärret har en dragning åt klass 2. *Vertigo geyeri* finns antagligen kvar på den här lokalen. Det ska också framhållas att området kring Mårbysjön är mycket särpräglat med unik flora. Det mest intressanta området som beskrivs av Lennart Fridén i Skaraborgsnatur 1971 ligger dock nordväst om sjön.

Naturvärde: Klass 3(2)

Beskrivning 2007, o8D2C0501 (Inventering av sällsynta grynsnäckor)

OBS! Rätt lokal jmf med 2004 och 2010. Detta igenväxande kärr hyser en fauna dominerad av allmänna – tämligen allmänna hygrofila arter: *Carychium minimum* (ängsdvärgsnäcka), *Oxyloma elegans* (mindre bärnstenssnäcka), *Euconulus praticola* (kärrkonsnäcka) och *Deroceras laeve* (sumpsnigel). Dessutom förekommer två karakteristiska och sällsynta rikkärrsarter – *Pupilla pratensis* (kärrpuppsnäcka) och *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka), den senare arten är också rödlistad.

Skötselrekommendationer: Ett fint extremrikkärr som tyvärr befinner sig i stark igenväxning. För att de sällsynta snäckarterna ska kunna kvarleva måste objektet ha kvar sin karaktär av öppet rikkärr. Røjningar behöver sättas in snarast – alla smågranar och en del av småtallarna bör tas bort. Kärret är mycket blött och kan därför skadas av köning med maskiner, om möjligt bör røjning ske vintertid. Hela kärrytan bör regelbundet hävdas genom slätter, inledningsvis vartannat år. Eventuella igenväxningstendenser efter røjning och hävd övervakas. Det är önskvärt att lokalen avsätts som naturreservat. **Värdering:** Högt skyddsvärde.

Beskrivning 2010, o8D2C0502 (Miljöövervakning)

Lokalen utgörs av ett mycket litet sjöstrandkärr insprängt i ett hav av bladvass. Området hävdas inte men hyser ännu en hel del rikkärrsarter. Troligtvis hålls vassen tillbaka något av is och vattenstörning i den aktuella delen av kärret som endast utgörs av en smal zon mellan ett dike och en trädråd. Vanliga arter i fältskiktet är utöver vass, som dominerar, blåttåtel och gräsull. De högväxande gräsen ger upphov till ett tjockt lager av förna som skuggar ut och kväver de lågväxande rikkärrsväxterna och brunmossorna i bottenkiktet. Här finns också kärrknipprot, kärrspira, tätört, trindstarr och den rödlistade arten källblekvide (kategori VU) samt lite majviva, nålstarr, näbbstarr, ängsnycklar, kärrfräken, pors, rosettjungfrulin och axag. I bottenkiktet ses främst spjutmossa och vitmossor men här påträffas även gyllenmossa, späd skorpionmossa och kärrkammosa. Tillståndet för rikkärrets

naturvärden är dock mycket dåligt och har snabbt försämrats sedan inventeringen 2004 (Sundh). Vitmossorna har börjat breda ut sig alltmer och utöver knoppvitmossa finns också en hel del röd glansvitmossa (*Sphagnum subnitens*). Röda glansvitmossorna är en vitmossa som brukar förebåda en relativt snabb övergång från brunmosse- till vitmossedominans i bottenkiktet och därmed markera början till slutet på rikkärrets era som naturtyp. För att bevara rikkärret krävs att träd och buskar röjs bort samt att bladvassen slås (årligen till att börja med). Det är även högst önskvärt att vidvuxna mattor och tuvor med vitmossor avlägsnas. Åtgärderna behövs akut och att restaurera denna lokal har hög prioritet.

Naturvärde: Klass 3

Länsstyrelsens kommentar 2019:

Miljöövervakningen 2004 hänvisar till Göteborgs Naturhistoriska markfaunadatabas. Enligt Proschwitz (2007) ligger den lokalen ca 160 m väster om den Sundh inventerat 2004, vilket tyder på att Sundh varit på fel ställe. Kråkfot blev utskickad till samma lokal som Sundh utan att detta upptäcktes och har följaktligen också inventerat fel lokal. Likväl hittade de ett kraftigt igenväxande rikkärr på platsen.

Beskrivning 2022, 08D2C0501 (Uppföljning rikkärsmollusker)

Vidsträckt, flackt extremrikkärr, dominerande axsg-lågstarräng. Rikligt uppslag av småtallar, även vass. Fin biotop, något torrt, ställvis rikligt uppslag av små tall, ställvis vass. Fortsatt utveckling som extremrikkärr. Røj bort småtallar och smågranar. Övervaka vassens utveckling och hävda med slätter om det behövs. Kontrollera hydrologin. Fynd: *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka) och *Pupilla alpicola pratensis* (kärrpuppsnäcka). Besökt 2022-09-08.

08D2D20 Kärr och sumpskog vid Isaksgården 2,5 km NNV om Håkantorps kyrka

Från VMI. Fält 1981. Falköpings kn.

Länsstyrelsens kommentar 2019: Objektet har kommit in som förslag i kvalitetssäkringsarbetet. Det är inte besökt sedan VMI och bör återbesökas om det ska gå

att avgränsa eventuella rikkärr. Det ligger därför med i geodatalagret LstO Rikkärr i väntan på detta.

08D2e25 Våtmark vid Högerör 3,7 km SSO Broddetorps kyrka

Våtmarkskomplex 3 ha. Fält 2007. Falköpings kn.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

1 ha, lokalt stört av avverkning.

Element 1: 0,1 ha kärrgolv, fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Ängsnycklar

Beskrivning 2007 (ingår i VMI-objekt)

Ett kärr omgivet av skog (björk vid kärrkanten och sedan gran). Fältskikt består av mycket flaskstarr, hirsstarr och vattenklöver. Bottenskikt saknas över större delar av ytan men där det finns består av späd skorpionmossa, guldspärrmossa och stor skedmossa. Även ängsnycklar hittades. Salix, björk och gran håller på att etablera sig i kärret.

Naturvärde: Klass 3

08D2f05 Våtmarker Ö om Dala kalkbrott 1,6 km Ö om Dalakyrka

Våtmarkskomplex 12 ha. Fält 1985, 2007, 2010. Falköpings kn. Natura 2000-område Nya Dala-Stenåsen.

Delobjekt 5: Sluttande kärr

1 ha, öppet. Lokal hydrologisk påverkan från dikning

Element 1: Kärrgolv, källor, källkärr av Cratoneurontyp. Hårstarr, brudsporre, flugblomster, majviva.

Beskrivning 1985 (ingår i VMI-objekt)

Kärret kallas Danskagårdskärret. En tuvig, svagt sluttande och hårdbetad kalkfuktäng med ett antal kalkrika källor vars källbäckar banar sig väg mer till ett lite plant rikkärr invid en björksumpskog.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2007 (Inventering av sällsynta grynsnäckor)

Litet, tuvigt extremrikkärr i källig sänka med rännilar, i ängsmark med framstickande hällar. Spridda små björkar, några enar. Lågstarräng med inslag av blåtåtel, darrgräs, myskgräs. Även kärrtistel, majviva. Lokalt även tussilago. Botten av brunmossor. Uppåt övergående i stenig ängsmark. Neråt övergående i öppen, hårt slagen, hårt betad, instängslad, rektangulär kärryta. Ett fint extremrikkärr med en tämligen artrik och diversifierad landmolluskfauna. Faunan består av ett antal hygrofila arter som *Carychium minimum* (ängsdvärgsnäcka), *Carychium tridentatum* (skogsdvärgsnäcka), *Oxyloma elegans* (mindre bärnstenssnäcka), *Vertigo antivertigo* (hjärtgrynsnäcka), *Euconulus praticola* (kärrkonsnäcka), och *Deroceras laeve* (sumpsnigel). Dessutom påvisades två för rikkärr karakteristiska, sällsynta och rödlistade grynsnäckor: *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka) och *Vertigo genesii* (otandad grynsnäcka) – nyupptäckta förekomster! *Vertigo genesii* (otandad grynsnäcka) är begränsad till ett fåtal kärr i centrala Västergötland. På lokalen finns även ett den sällsynta och karakteristiska rikkärrsarten *Pupilla pratensis* (kärrpuppsnäcka). Dessa arter och den artrika, diversifierade snäckfaunan ger lokalen ett mycket högt skyddsvärde.

Skötselrekommendationer: Delvis ömtålig biotop med ställvis tunt jordtäckte, framstickande hällar.

Hävd genom bete bör undvikas på denna lokal – om hävd skulle behövas så bör denna ske genom handslåtter. Övervaka objektets utveckling, speciellt eventuell eutrofiering från högre liggande ängsmark. Området bör avsättas som naturreservat. **Värdering:** Mycket högt skyddsvärde.

Beskrivning 2013 (Kvalitetssäkring)

Det topogena kärret ingår i ett mer än 20 ha stort betesmarksobjekt som hävdas med nötdjur. I objektet finns ett fåtal glasbjörkar och videbuskar. Här förekommer många starrarter som indikerar rikkärr bl.a. näbbstarr. Här finns också en del orkidéer bl.a. ängsnycklar samt majviva och slätterblomma. Enstaka rikkärrsmossor påträffades bl.a. späd skorpionmossa *Scorpidium cossonii*. I objektet finns några gamla diken som möjligen påverkar objektet negativt. Kärret har stora naturvärden.

Länsstyrelsens kommentar 2019: Området var vid fältbesök 2010 välbetat av får. Röjningsbehov saknades. Man kanske snarare ska försöka betesfresta en del vide åt snäckor. Området är inte besökt på länge.

Beskrivning 2022 (Uppföljning)

Ett fint extremrikkärr med källa i betesmark. Rikkärrsytor finns på lite olika nivåer med fläckar av fastmarksöar och slänter mellan, lite mosaikartat. De torrare partierna är välhävda, medan hävden är svag i de fuktigare delarna där starr dominerar. Fläckvis finns mycket förna kvar i botten här och då finns främst spjutmossa i botten. Fläckvis i de fuktigare partierna där fältskiktet är något glesare så finns god förekomst av späd skorpionmossa. I kärret finns källor i södra delen där vatten sipprar upp och floran visar detta då det förekommer bla kalkkällmossa, kamtuffmossa, kalltuffmossa och mycket späd skorpionmossa här. Från uppflödena rinner en liten bäckfåra mot norr. Kärrpartierna domineras av starr, bla gott om ängsstarr samt enstaka loppstarr, förekommer även plattsäv. Få örter i kärret. Enstaka enbuskar, i stort sett inget lövsluyppslag.

08D2f100101 Smedstorpskärren 2,5 km NNV om Stenstorps kyrka

400 m SSO om Smedsgården, Brunnhem. Sluttande kärr 0,6 ha. Fält 1984, 2004, 2007, 2010, 2022. Falköpings kn.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

0,6 ha, öppet. Svagt stört av anslutande bebyggelse.

Element 1: Kärrgoly, källa, kalktuff.

Beskrivning av rikkärren 1984 (ingår i VMI-objekt)

Ingen beskrivning av kärren finns. Objektet är noterat som extremrikkärr enligt tabell 11, sid 86 i Våtmarker i Skaraborgs län del 1.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2004 (Miljöövervakning)

Området utgörs av ett litet, starkt lutande källkärr där bladvassen expanderat alltför kraftigt. Orkidéerna vaxnycklar, kärrknipprot, flugblomster, skogsnycklar och ängsnycklar

samt tvåblad förekommer ganska frekvent. Kärrfräken, myrtåg, vattenklöver, slankstarr, ängsstarr, näbbstarr, älggräs och gräsull är också vanliga. Axag, kärrspira och tätört förekommer endast i mindre mängder. I bottenskiktet är spjutmossa, kärrbryum, källtuffmossa och kamtuffmossa vanliga medan klotuffmossa och fetbålsmossa är betydligt mindre frekventa. Bedömning: För att bevara kärrets kvaliteter bör djuren släppas in för bete tidigare än vad sker idag. Skälet är att föryngringen av många arter kräver ett visst markslitage. Vasslåttern bör tidigareläggas även om en del orkidéer riskerar att slås av misstag. Den rödlistade snäckan *Vertigo genesii* finns troligen kvar i området.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2007 (Inventering av sällsynta grynsnäckor)

Litet källigt extremrikkärr i OSO-luta i omgivande hagmark med björk, ek. Axag, lågstarrytor, rikligt inslag av blåtåtel. Ställvis vass, kärrknipprot, ängsnycklar m.fl. orkidéer, ängsvädd, blodrot, kärrtistel, gräsull. Lokalt älgört. Botten av brunmossor. Kärret hävdad genom maskinslätter. Detta fina rikkärr hyser en artrikt och diversifierad snäckfauna med en rad allmänna – tämligen allmänna hygrofila arter: *Carychium minimum* (ängsdvärgsnäcka), *Carychium tridentatum* (skogsdvärgsnäcka), *Succinea putris* (större bärnstenssnäcka), *Oxyloma elegans* (mindre bärnstenssnäcka), *Euconulus praticola* (kärrkonsnäcka) och *Deroceras laeve* (sumpsnigel). Dessutom förekommer två karakteristiska och sällsynta rikkärrsarter – *Pupilla pratensis* (kärrpuppsnäcka) och *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka), den senare arten är också rödlistad. Däremot kunde inte den ännu mer sällsynta *Vertigo genesii* (otandad grynsnäcka), vilken förekom på lokalen 1976, påvisas 2007. För att de sällsynta snäckarterna ska kunna kvarleva måste objektet ha kvar sin karaktär av öppet extremrikkärr. Fortsatt hävd genom slätter, men med försiktighet. Vid inventeringstillfället observerades körskador i markskiktet, jorden blottad i vissa partier. Övervaka, vid behov kan särskild slätter av vassen behövas. Lokalen bör avsättas som naturreservat.
Värdering: Mycket högt skyddsvärde.

Länsstyrelsens kommentar 2019: Det finns ett utklassat kärr norr om aktuellt kärr i söder som möjligen kan vara inkluderat i Smedstorpskärren.

Beskrivning 2010 (Miljöövervakning)

Området utgörs av ett litet, starkt lutande källkärr. Vass förekommer visserligen i riklig mängd men under vassen och mellan vasstråna finner man rikligt med hirsstarr, vaxnycklar, kärrknipprot, kärrfräken och vattenklöver samt en del axag, kärrfibbla och gräsull. Här finns också lite ängsnycklar, nålstarr, slankstarr, ängsstarr, skogsnycklar och myrtåg samt lite blåtåtel, älggräs och enstaka viden. Täckningsgraden av brunmossor i bottenskiktet är hög. Här finns rikligt med spjutmossa, kamtuffmossa, guldspärrmossa, samt en del klotuffmossa, källtuffmossa, kärrbryum och kalkkammosa. Fetbålsmossa, späd skorpionmossa och stor fickmossa förekommer mer sparsamt. Relativt opåverkat, artrikt, många rikkärrsarter, källpåverkan, relativt välskött, blött och fint.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2022, 08D2F100101 (Uppföljning rikkärrsmollusker)

Litet, källigt extremrikkärr i luta, dominerande axag-lågstarräng, vid underökningen nyslaget. Fin biotop (nästan total avsaknad av tuvstrukturer tyder på att ytan hävats regelbundet med slätterbalk). Fortsatt utveckling som extremrikkärr. Fortsatt hävd genom slätter. Fynd: *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka) och *Pupilla alpicola pratensis* (kärrpuppsnäcka). Besökt 2022-08-26.

08D2f11 Kärr vid Ingevaldstorp 2,7 km NNV om Stenstorps kyrka

Sluttande kärr 1 ha. Litteratur 1977. Fält 2004, 2009, 2017, 2022. Falköpings kn. Natura 2000 område Ingevaldstorp.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

1 ha, öppet, källor, bete. Inga ingrepp. Blodnycklar, flugblomster, sumpröksvamp.

Element 1: kärrgolv, fastmattekärr av *Campylium-Drepanocladus*-typ

Element 2: kärrgolv, fastmattekärr av Campylium-Drepanocladus-typ, axagvariant.

Beskrivning av rikkärren (ingår i VMI-objekt)

Ett ganska stort källpåverkat rikkärr med beteshävd. Kärrret sluttar svagt mot öster. Axagdominerade ytor omväxlar med rikkärnsytor med större artrikedom samt kalkfuktängar. Området är mycket artrikt.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2004 (Miljöövervakning)

Ingvaldstorpskärrret är ett svagt lutande, källpåverkat rikkärr. Området har tidigare betats men är tyvärr i ohävd idag. På senare år har dock området röjts på buskar och träd vilket är positivt. Uppströms kärret i den brantare bergsslutningen finns ett tallskogsbestånd som absolut inte får avverkas med hänsyn till den röjgödslingseffekt som då kan uppstå. I kärret förekommer axagytter i mosaik med rikkärnsytor och kalkfuktäng. Källor trycker på och skapar små rännilar mellan stenar och block. På stenarna förekommer bl.a. styv kalkmossa och fickpellia. Ute i kärret förekommer späd skorpionmossa, kalkkällmossa, spjutmossa, stor fickmossa, kalkkammosa, purpurvitmossa, kärrbryum och rikkärnsörkia. Kamtuffmossa förekommer bara sparsamt. Gyllenmossa ses inte alls. Av kärlväxter är loppstarr mycket allmän. Andra frekventa arter är slätterblomma, vattenklöver, blåtåtel, myrtåg, gräsull, tagelsäv, slankstarr, axag och kärrknipprot. Nålstarr, ängsstarr, näbbstarr, kärrfräken, älggräs, rosettjungfrulin, majviva, kärrspira, tätört, ängsnycklar, flugblomster och blodnycklar ses också. **Bedömning:** Det är mycket viktigt att de djur som betar alldeles i närheten av kärret släpps in i kärret snarast. Kärrrets flora är starkt betespräglad så här finns inga val när det gäller hävden, jmf Våtmarksinventeringen. De buskar och småträd som vuxit upp sedan senaste röjningen måste tas bort snarast. Området är ett mycket fint rikkärr som måste bevaras, gärna genom ett säkerställande enligt miljöbalken. När så sker måste även kärrets närbelägna inströmningsområde, tallskogen, tas med. De båda rödlistade snäckorna *Vertigo genesii* och *V. geyeri* finns troligen kvar i området.

Beskrivning 2007 (Inventering av sällsynta grynsnäckor)

Källigt extremrikkärr med rännilar i upptill brant, nertill flackare SO-sluttning. Spridda martallar, ställvis mindre tallar, något björk, viden, i vissa delar rikligt björk uppslag. Lokalt pors, en. I stora ytor dominerande vältuvad axag. Insprängda lågstarrpartier med blåtåtel. Inslag av kärrknipprot, ängsnycklar, majviva, ängsvädd, blodrot, tätört. Upp till tät vass, här även älgört. Botten av brunmossor. Fint rikkärr med karakteristisk snäckfauna av allmänna hygrofiler som *Carychium minimum* (ängsdvärgsnäcka), *Carychium tridentatum* (skogsdvärgsnäcka), *Succinea putris* (större bärnstenssnäcka), *Euconulus praticola* (kärrkonsnäcka) och *Deroceras laeve* (sumpsnigel). Dessutom förekommer den sällsynta och rödlistade karaktärsarten *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka).

Skötselrekommendationer: För att den sällsynta och rödlistade kalkkärrsgrynsnäckan ska kunna kvarleva måste objektet ha kvar sin karaktär av öppet rikkärr. Uppslående björk och tall bör röjas bort. Övervaka vassen, denna får spridas nedåt i kärret. Kärrytan bör hävdas genom slätter om så erfordras. **Värdering:** Högt skyddsvärde.

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring)

Ett stort rikkärr som mestadels är helt öppet. Den centrala delen domineras av axag, övriga delar av starr och bladvass. Den östra delen sluttar och hyser flera källor. Ovanför kärret ligger en tallskog som inte under några omständigheter får avverkas. Avverkning skulle äventyra kärrets kvaliteter i mycket hög grad. Genom kärret rinner en bäck vars kanter utgör en viktig miljö för kärlväxter och mossor. Beteshävden är mycket svag eller har kanske t.o.m. upphört? Förekomsten av indikatorarter är stor. Här finns utöver axag en hel del av ängsnycklar, kärrknipprot, kärrsälting, gräsull, slätterblomma, kärrspira, hirsstarr, näbbstarr, ängsstarr, slankstarr, torvtåg, vildlin, tagelsäv och rosettjungfrulin. Majviva och tätört kan möjligen hittas sommartid. I bottenskiktet dominerar guldspärrmossa, späd skorpionmossa och spjutmossa. Även kärrkvastmossa, gyllenmossa, kalkkällmossa, kalkkammosa påträffas här och i de källpåverkade delarna kamtuffmossa. Röjning av sly och träd är

ständigt aktuellt i detta kärr. Trots det sena datumet sågs tre levande kärrgräshoppor samt en nydöd. Artinventeringen bör kompletteras sommartid.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2022 (Uppföljning)

Sluttande extremrikkärr. Centralt finns ett område med mycket axag, samt brunmossor (späd skorpionmossa, guldspärrmossa, gyllenmossa mm.), kärrknipprot, slätterblomma, gräsull och fläckvis ängsnycklar, blodnycklar, flugblomster, majviva, tätört, vildlin, loppstarr, ängstarr mm. En otydlig fåra rinner genom sydvästra delen med bla mycket vattenklöver och mjukmatta med brunmossor. Centralt finns även tuvor med bla vitmossor och sileshår. Främst i norra slänten hittades källindikerande arter så som källtuffmossa, klotuffmossa, kammtuffmossa och kalkkällmossa, samt kärrkammosa. Kärrret hyser fina naturvärden och en fin artrikedom. I kanterna finns hot av igenväxning av bla vass, älggräs och lövsly. Nordvästra slänten ser ut att ha slåttrats i år, ev tidig slätter i större delen av kärrret. Utstickare i öst och väst är dock inte slåttrade, speciellt i väst är igenväxningen i gång. Enstaka halvstora tallar och viden finns på ytan, fläckvis en del årssly. Efterbetas ytan? Vi såg inga tydliga tecken på bete i kärrret, men kärrret ligger i en betesmark som troligen har betats svagt i år så betesdjur har nog möjlighet att gå ut i kärrret. Fläckvis dominerar spjutmossa stort. Hela kärrret borde hävdas, även kantutstickarna (Trolig häckning av röd glada i skogskanten norr om kärrret).

Beskrivning 2022 (Uppföljning rikkärsmollusker)

Källigt, blött extremrikkärr i flack sluttning, dominerande axag. Fin biotop, fortsatt utveckling som extremrikkärr. Vass i övre partiet slagen - bra, fortsatt slätter. Mindre bra att slagen vass ligger kvar ovanför kärrret och multnar - näringsämnen eutrofierar biotopen. Slaget material får ej deponeras ovanför ett sluttande kärr. Fynd: *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka). Besökt 2022-08-26.

08D2f21 Kärr vid Nya Dala, 2,6 km OSO om Stenstorps kyrka

Våtmarkskomplex 3 ha. Enkät 1985. Fält 2009, 2010. Falköpings kn. Natura 2000 område Nya Dala Stenåsen.

Delobjekt 2: Sluttande kärr

1 ha, öppet-glest träd täckt, källa, inga ingrepp.

Element 1: kärrgolv,

Beskrivning 1985 (ingår i VMI-objekt)

Ingen beskrivning av kärrret finns. Objektet är noterat som extremrikkärr enligt tabell 11, sid 86 i Våtmarker i Skaraborgs län del 1. Osäker avgränsning av delobjektet.

Naturvärde: Klass 2 (enl VMI)

Beskrivning 2009 (Inventering av sällsynta grynsnäckor)

Litet, flackt rikkärr omgivet av björkdominerad sumpskog. Själva kärret öppet, perifert låga buskar av björk, brakved, något en. Dominerande vältuvad axag, inslag av rikkärrensstarrarter. Även vattenklöver, blodrot, slätterblomma, kärrsilja, ängsvädd, kärrknipprot, flugblomster m.fl. orkidéer, tätört, kärretistel. Botten av brunmossor. Ett fint rikkärr med en rad allmänna - tämligen allmänna hygrofila arter: *Carychium minimum* (ängsdvärgsnäcka), *Carychium tridentatum* (skogsdvärgsnäcka), *Succinea putris* (större bärnstenssnäcka), *Euconulus praticola* (kärrkonsnäcka) och *Deroceras laeve* (sumpsnigel). Dessutom förekommer två karakteristiska och sällsynta rikkärrensarter - *Pupilla pratensis* (kärrpuppsnäcka) och *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka), den senare arten är också rödlistad. På lokalen insamlades även den sällsynta sötvattenssnäckan *Aplexa hypnorum* (större blåsnäcka).

Skötselrekommendationer: Ett fint, värdefullt kärr - för att de sällsynta snäckarterna ska kunna kvarleva måste det ha kvar sin karaktär av öppet extremrikkärr. I den centrala ytan bör buskar och uppslag tas bort. Hela kärrret bör hävdas genom slätter vartannat år eller genom extensivt bete. Kärrrets utveckling övervakas. Det är önskvärt att lokalen avsätts som naturreservat. **Värdering:** Mycket högt skyddsvärde.

08D2g02 Fuktig mark N om Stenåsen 1,2 km NV om Dala kyrka

1,2 ha. Fält 2017. Falköpings kn.

Beskrivning 2017 (Miljöövervakning)

Detta område har nyligen i sin helhet röjts och det finns röjningsrester och stubbar över i stort sett hela området. Spridda glasbjörkar bildar en slags savannskog. Sly tränger nu upp i området. Några ytor i väster har dock varit öppna även före röjningen. Igenom hela området finns ett par djupa diken som når i princip ner till den underliggande kalkstenen. Marken är helt plan. Det är endast små ytor som kan klassas som kärr. Det mesta är högrörtäng med massor av älggräs. I diken finns kalkarter som knagglestarr tillsammans med bredkaveldun. Om röjningen ska vara till någon naturvårdsnytta bör den följas av ett intensivt bete.

Naturvärde: Klass 4 (som kan öka om bete införs).

08D2g14 Nordsjömyren, 2 km Ö om Dalakyrka

Topogent kärr 2 ha. Fält 1984, 2006. Falköpings kn. Naturreservat Nordsjömyren, Dala. Natura 2000-område Dalamyran.

Delobjekt 1: Topogent kärr

2 ha, öppet, Hydrologiskt opåverkat.

Element 1: gungfly, mjukmattekärr av starr-brunmosstyp, *Scorpidium scorpidioides*-typ.

Element 2: kärrgolv, fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp, *Sphagnum warnstorffi*-variant.

Beskrivning 2006

Käppkrokmossa 6460457;1383489. Nordsjömyran ("Bovistella-kärret") är en mosaik av fattiga och rikare partier. Delar av våtmarken är dominerade av *Sphagnum* och trådstarr medan andra områden hyser mer typiska rikkärrssamhällen. Kärret är i delar bevuxet med tall och pors. Området som hyser rikkärrsarter som späd skorpionmossa, korvskorpionmossa, guldspärrmossa, näbbstarr och gräsull finns i de södra delar och norr om den centrala trädklädd delen. Stor skedmossa och späd skorpionmossa finns dock

här och där över hela kärret. Åtgärder beror på långsiktiga planer med kärret, men tall, pors och björk växer in från kanten och in i kärret. Röjning av dessa kan förhindra att kärret sakta men säkert växer igen.

Naturvärde: Klass 1

08D3e01 Kärr och sumpskogar mellan Brunnhemsberget och Tovaberget

Våtmarkskomplex 10 ha. Fält 1984, 2004, 2006, 2007, 2010, 2013, 2017, 2018.

Falköpings kn, Skövde kn. Fyra kärr inom Natura 2000-område Bolum Säckesten samt ett kärr (08D3e0104) ca 900 m NO om dessa. Det är det sistnämnda som ligger till största delen i Skövde kn. Området omfattas av skogligt biotopskydd.

Delobjekt 2: Topogent till svagt sluttande kärr

0,3 ha

Element 1: fastmattekärr av *Campylium-Drepanocladus*-typ.

Delobjekt 7: Sluttande kärr

1,4 ha

Element 1: fastmattekärr av *Campylium-Drepanocladus*-typ, axagvariant.

Beskrivning av rikkärren

4 små extremrikkärr omgivna av barrsumpskog på översilningsmark. De två nedersta extremrikkärren är av axag-typ medan de två övre är av en artrikare typ med t ex kärrknipprot. Området som nu omges av skogsmark var fordom betesmark, om vilket nedsjunkna stenmurar nu vittnar. Genom områdets övre delar rinner en bäck som i högrörtfuktängen är dikad. Flera källmyningar vars avflöden rinner ut i bäcken.

Trots liten yta är objektet mångformigt genom att många våtmarkstyper och vegetationstyper är företrädda, även sällsynta sådana som barrdominerad sumpskog på rik översilningsmark. I objektet finns också stora botaniska värden.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2004, o8D3e010201 eventuellt också o8D3e010202 (Miljöövervakning)

Inne i en barrdominerad skogsmark av varierande ålder ligger detta lilla rikkärr. Kärrret sluttar ganska rejält i dess östliga delar men planar ut nästan helt åt väster. De centrala delarna är öppna medan det i kanterna pågår en viss igenväxning av bladvass, gran, tall, björk, al, pors och viden. Även älggräs förekommer ställvis ganska frekvent här. Kärrret är opåverkat förutom att äldre avverkningar kan ha bidragit med en viss röjgödslingseffekt under åren. Små källsprång bildar rännilar kantade av av minerogent material. Bakom en sumpskogsriddå i öster ligger ett smalt stråk av blåtåtelängar och källpåverkad mark med bl.a. tagelsäv. De centrala delarna av kärrret hyser gott om axag och lågstarr som ängsstarr, hirsstarr, slankstarr och flaskstarr. I de flacka partierna är mossmattorna av späd skorpionmossa, spjutmossa, guldspärrmossa och kalkkammosa omfattande. I de källförande delarna förekommer kamtuffmossa, källtuffmossa, fetbålmossa, kragpella och källmossa. Vid axagtuvor är det gott om stor fickmossa och flikbålmossa. I kanten av kärrret hittas stora vackra tuvor av myrmylia. I sumpskogen förekommer även signalarten rörsvepemossa och skogsflikmossa. Av kärllväxter märks förutom de ovan nämnda även kärrknipprot, kärrfräken, slätterblomma, vattenklöver. Mindre vanliga är vildlin, loppstarr, näbbstarr, myrtdåg och gräsull. Av mossor förekommer även purpurvitmossa, kärrbryum och räffelmosa. Bedömning: Kärrret är ett vackert exempel på rikkärr kantat av intressanta sumpskogar med signalarter. Både kärrret och sumpskogarna är dokumenterade nyckelbiotoper. Området bör säkerställas för framtiden genom ett biotopskyddsförordnade eller som naturreservat. En skötselplan bör tas fram snarast. Röjningar, avverkningar och vasslätter är de åtgärder som är viktigast att utföra. Av dessa är kanske vasslätter viktigast så att inte kärrret vid nästa återbesök visar sig vara övervuxet av vass.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning vid fältbesök 2006: Endast två av de ursprungligen uppgivna kärren inventerades. Kärrytorna i delobjekt 7 är de minst igenväxta. Det finns dock en del blåtåtel

och vedartade växter i fältskiktet. Även små träd håller på att etablera sig in i kärret från den omgivande barrskog. Funna rikkärrarter inkluderar slankstarr, näbbstarr, kärrknipprot, axag, *Palustriella* sp, kalkkällmossa och späd skorpionmossa.

Länsstyrelsens kommentar 2020: detta objekt utklassades som högörtäng och sumpskog i kvalitetssäkringen 2017 (Sundh Miljö). Kärrret i delobjekt 1 är ett svagt sluttande fastmattekärr. Mycket vass växer in i kärret och al håller på att växa upp i de södra och västliga delarna. Den ursprungliga delobjektsindelningen är oklar.

Beskrivning 2007, o8D3e010201 (Inventering av sällsynta grynsnäckor)

Stort extremrikkärr upptill i NV-luta, nertill utflackat. Källigt blött, flera rännilar. Enstaka martallar. Kärrret delat i två delar av smal riddå av gran, tall, björk. Något pors, viden. Dominerande lågstarrängar med riklig blåtåtel. I vissa delar (speciellt i S) igenväxande med tätande vass. Inslag av Ängsnycklar, kärrknipprot m.fl. orkidéer, blodrot, kärrtistel, slätterblomma, ängsvädd, majviva, tätört. Botten av brunmossor. Ett fint extremrikkärr med en artrik och diversifierad landmolluskfauna. Faunan består av ett antal hygrofila arter som *Carychium minimum* (ängsdvärgsnäcka), *Carychium tridentatum* (skogsdvärgsnäcka), *Oxyloma elegans* (mindre bärnstenssnäcka), *Vertigo antivertigo* (hjärtgrynsnäcka), *Euconulus praticola* (kärrkonsnäcka), och *Deroceras laeve* (sumpsnigel). Dessutom förekommer hela tre för rikkärr karakteristiska och sällsynta grynsnäckor: *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka), *Vertigo genesii* (otandad grynsnäcka) och *Vertigo angustior* (smalgrynsnäcka). De två första arterna är rödlistade, samtliga tre är Natura 2000-arter, *Vertigo genesii* (otandad grynsnäcka) är begränsad till ett fåtal kärr i centrala Västergötland. På lokalen finns även ett den sällsynta och karakteristiska rikkärrarten *Pupilla pratensis* (kärrpuppsnäcka). Dessa arter och den artrika, diversifierade snäckfaunan ger lokalen ett mycket högt skyddsvärde. Skötselrekommendationer: För att de sällsynta grynsnäckarterna ska kunna kvarleva måste objektet ha kvar sin karaktär av öppet extremrikkärr. Trädridån mellan de

båda kärrytorna bör röjas bort så att ett stort kärr skapas. Vassen bör slås snarast, speciellt i södra delen. Därefter bör hävd ske genom slätter årligen under 3-4 år, därefter vart annat år. Vassens utveckling bör övervakas. Det är önskvärt att kärret, inklusive omgivande mindre rikkärr avsätts som naturreservat. Anmärkning: I omgivningen finns flera mindre, undersökta extremrikkärr, vissa märkta med biotopskydd – molluskfaunan i dessa bör inventeras! Värdering: Mycket högt skyddsvärde.

Beskrivning 2010, o8D3e010201 (Miljöövervakning)

Ett soligent, öppet rikkärr med källpåverkade partier och rännilar. De centrala delarna är öppna, men klibbal, björk och brakved växer in från kanterna. Täckningsgraden av vass är relativt hög (uppskattningsvis ca 20%) men troligtvis slås kärret då och då eftersom vassen ändå hålls tillbaka. Även blåttåtel och pors finns i ganska riklig mängd i kärret som är relativt opåverkat. Vanliga arter är axag, tagelsäv, flaskstarr, vattenklöver och blåttåtel. Här växer också en del ängstarr, hirsstarr, näbbstarr, kärrfräken, gräsull, slätterblomma samt lite nålstarr, slankstarr, kärrknipprot, flugblomster och kärrsälting samt den rödlistade arten loppstarr. I bottenskiktet finns rikligt med kärrbryum, späd skorpionmossa, kamtuffmossa och kalkkällmossa samt spjutmossa och guldspärrmossa. Här växer även stor fickmossa, fetbålmossa, kalkkammossa, klomossa och purpurvitmossa. Eftersom vass och pors hålls tillbaka slås de öppna ytorna i kärret troligtvis då och då. Det är önskvärt att hävden fortsätter samt att sly röjs bort från kanterna för att förhindra att det växer igen. Störning i form av tramp är också önskvärt. Högt prioritet.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2013, o8D3e010202 och o8D3e010204 (Kvalitetssäkring)

Detta är två sluttande, separata extremrikkärr omgivna av kalkpåverkade sumpskogar. Den södra ytan (o8D3e010202) är lite större och långsträckt i nordöstlig-sydvästlig riktning. I båda kärren, framför allt det södra, finns stenar i kärrytorna. Båda kärren är källpåverkade men ytan tydliga källor. Det södra kärret kantas av en låg stenmur som

vittnar om att området förr ingått i ett beteslandskap. Båda kärren präglas av en stor förekomst av blåttåtel. En långsam igenväxning av framför allt gran sker från kanterna. Kärren skulle må väl av slätter, vilken kan ske med något eller några års mellanrum. Välutvecklade soligena kärr med flera extremrikkärrsarter bidrar till naturvärdet. Den rödlistade kalkkällmossan *Philonotis calcarea* förekommer i det norra kärret (o8D3e010204).

Beskrivning 2017, o8D3e0104 (Kvalitetssäkring)

Kärret är ett mycket fint topogent kärr som omgärdas av sumpskogar. Sphagnum dominerar i bottenskiktet förutom utmed den naturliga bäck som rinner genom området. Purpurvitmossa är vanligast men här finns även knoppvitmossa och krokvitmossa samt ytterligare några fattigkärrs- Sphagnum. I fältskiktet växer arter som slätterblomma, gräsull, kärrsälting, nålstarr och enstaka stängel ängsnycklar. Andra arter i kärret är pors, torvtåg, flaskstarr, tranbär, skogsfräken, sjöfräken, skogsstjärna och kärrtistel. Utmed den naturligt ringlande bäcken växer späd skorpionmossa, myrbryum, fetbålmossa, guldspärrmossa, spjutmossa och stor skedmossa. Närmaste omgivningar utgörs av fina sumpskogar med källgräsmossa, kärrpraktmossa och bandpraktmossa. Kärret är en mycket värdefull miljö, nästan hydrologiskt orörd som bör värnas om! Underhållsåtgärd bör kunna begränsas till röjning och ev. slätter. Kärret är även det enda kvarvarande av flera i denna dalgång. Övriga kärr har degenererat.

Naturvärde: Klass 2.

Beskrivning 2018, o8D3e0104 (Miljöövervakning)

Ett topogent kärr. Objektet ligger i en svacka omgiven av branter klädda med barrskog. I södra änden rinner en liten bäck. Större delen av objektet utgörs idag av klibbalsumpskog med inslag av björk och gran. Här växer också pors och brakved. Blåttåtel och framförallt älggräs är starkt dominerande i fältskiktet. Närmast bäcken övergår objektet till öppet och här återfinns de flesta rikkärrsarterna som *Campylium stellatum* och *Aneura pinguis*.

Näbbstarrret har också en god förekomst här. Objektet bedöms inte vara aktuellt för skötsel.

Naturvärde: Klass 3

**Beskrivning 2020, o8D3e010201
(Miljöövervakning)**

Detta är det största av de rikkärr som finns i västslutningen av Brunnhemsberget och delvis i svackan mot Tovaberget. Detta kärr är det mest skyddsvärda av de fyra kärrytor som berörs av biotopskyddet. Trots frånvaro av annan hävd än viss röjning så är kärret i gott skick. En viss tendens till att pors tränger in finns. Flera extremrikkärrsarter som axag, kärrknipprot, näbbstarr, gräsull och tagelsäv förekommer. Besöktes 2020-09-01.

Naturvärde: Klass 1

**Beskrivning 2020, o8D3e010202
(Miljöövervakning)**

Detta är en liten yta med rikkärr som hänger väl ihop med närbelägna kärr i biotopskyddet. I den sydligaste delen finns en stenmur och här är kärret mer igenvuxet främst av bladvass. Förekomst av *Palustriella commutata* och *Aneura pinguis* som inte påträffades i de andra kärren. Besöktes 2020-09-01.

Naturvärde: Klass 1

**Beskrivning 2020, o8D3e010204
(Miljöövervakning)**

Detta är ett mycket litet, men orkidé-rikt kärr beläget tillsammans med tre andra rikkärrsytor på Brunnhemsbergets västsluttning. Kärret dräneras i nordvästhörnet. I de södra delarna tränger pors upp som bör åtgärdas. Besöktes 2020-09-02.

Naturvärde: Klass 2

**Beskrivning 2020, o8D3e010203
(Miljöövervakning)**

Ett mycket litet biotopskyddat rikkärr men med en rik flora med flera extremrikkärrsarter. Kärret får trots detta betraktas som ett medelrikkärr. Blåtåtel är mycket utbredd i kärret och bör på lämpligt sätt hållas efter. Besökt 2020-08-31.

Naturvärde: Klass 2

08D3e02 Kärr på västsidan av Tovaberget 3 km ONO Broddetorps kyrka

Sluttande kärr 1,4 ha. Fält 2004, 2006, 2007, 2009 (NNK), 2010, 2022. Falköpings kn. Naturreservat och Natura 2000-område Tovaberget.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

1,4 ha, öppet-glest träd täckt. Inga ingrepp

Element 1: 0,2 ha kärrgolv, rikkärr, fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp, axagvariant. Kärrknipprot, axag, näbbstarr.

Beskrivning 2004 (Miljöövervakning)

Kärret ligger i samma naturreservat som område 30. Det är dock beläget högre upp i Tovabergets sluttningar, helt omslutet av barr- och blandskogar. Kärret som i partier sluttar starkt, har tyvärr och trots säkerställande och löften om skötsel, invaderats av bladvass på stora ytor. Idag finns endast smärre ytor kvar som är helt öppna. En tröst i bedrövelsen är att dessa ytor också är de mest källpåverkade och naturvårdsintressanta. Vid källsprång och utmed de små rännilarna finns rikligt med kamtuffmossa samt en del klotuffmossa. Praktflikmossa har en liten population på axagtuvorna. Bottenskiktet domineras annars av kalkkammossa, spjutmossa, späd skorpionmossa, guldspärrmossa, kalkkällmossa och purpurvitmossa. Ytterligare arter som noteras är flikbålmossa, gyllenmossa, kärrbryum och stor fickmossa. Av kärlväxter är axag, gräsull, kärrknipprot, kärrfräken och ängsstarr vanligast. Slätterblomma, skogsnyckel, klockljung, blåtåtel, näbbstarr, flaskstarr, tagelsäv och vattenklöver, vildlin, nålstarr, tätört, majviva, hirsstarr och flugblomster finns här också. Blodnyckel som finns uppgiven härifrån sågs inte vid besöket. Pors börjar breda ut sig i kärret medan björk, gran och tall vinner mark från alla kanter. Bedömning: Kärret måste snarast slås på bladvass. Även övrig vegetation bör slås regelbundet, gärna mitt i sommaren förutsatt att viss hänsyn till blommande orkidéer tas. Buskar och inväxande träd bör tas bort. Endast några enstaka tallar bör sparas. Trädridån mellan den norra delen och södra delen bör glesas ut rejält liksom de sumpskogspartier som har en rikkärrsvegetation i fältskiktet. *Vertigo geyeri* finns sannolikt kvar i kärret.

Beskrivning 2006

Kärret är en mosaik av olika rikkärrsvegetationstyper. Det finns mycket vass i detta kärr trots aktiv skötsel. Åtgärder inkluderar fortsatt eller ökad hävd. Dessutom så låg vasstrån kvar över bottenskiktet vilket kan inte gynna mossorna.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2007 (Inventering av sällsynta grynsnäckor)

Källigt, blött extremrikkärr i VNV-luta. Rännilar. Spridda större tallar, björkar (talrika stubbar, kärryan avröjd och slagen). Dominerande lågstarräng med inslag av blåttåtel, vid rännilar och källor riklig axag. I vissa partier tämligen tät (vid undersökningstillfället slagen) vass. Inslag av kärrtistel, jungfru marie nycklar, flugblomster, kärrknipprot, ängsvädd, blodrot, slätterblomma, tätört. Botten av brunmossor. Kärret omgivet av vassbård. Fint rikkärr med karakteristisk snäckfauna av allmänare hygrofiler som *Carychium minimum* (ängsdvärgsnäcka), *Vertigo antivertigo* (hjärtgrynsnäcka), *Euconulus praticola* (kärrkonsnäcka) och *Deroceras laeve* (sumpsnigel). Dessutom en fin förekomst av den sällsynta och rödlistade karaktärsarten *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka).

Skötselrekommendationer: För att objektet ska ha kvar sin karaktär som öppet rikkärr och därmed kalkkärrsgrynsnäckan kunna kvarleva, måste det hävdas genom slätter. Vassen bör slås varje år och dess utveckling övervakas. Den slagna vassen transporteras bort och får ej, som nu, lämnas att multna ovanför kärret – frigjorda näringsämnen kan transporteras med vatten ner i kärret och orsaka eutrofiering. Någon videbuske kan tillåtas i kärryan.

Värdering: Högt skyddsvärde.

Beskrivning 2009 (NNK, bevarandeplan)

Inom området finns tre extremrikkärr, ett i den södra delen, ett i den norra delen samt ett i den centrala delen. Det norra som ligger vid Korstorpsbäcken och sluttar svagt åt sydost, är ett artrikt, beteshävdad kärr. Av intressanta arter kan nämnas tagelstarr, majviva, ängsnycklar och sumpäggsvamp *Bovista paludosa*. Den rödlistade rikkärrsgrynsnäcka, *Vertigo geyeri*, har hittats här 1978. I anslutning till det norra kärret finns en

gamal betesmark. Det södra kärret ligger också i anslutning till Korstorpsbäcken. Det sluttar åt sydväst-väst och är något artfattigare vad gäller kärlväxter än föregående.

Vegetationen domineras av axag, pors, gräsull och blåttåtel. Här växer några krävande mossarter som gyllenmossa *Tomentypnum nitens* och piprensarmossa *Paludella squarrosa*. Detta kärr är ohävdad. Det tredje kärret ligger nästan mitt i området och sluttar starkt åt väster. Inom två centrala delar av kärret växer det rikligt med axag. De omges av partier med fräken, bladvass, gräsull, slankstarr, näbbstarr, ängsstarr, kärrknipprot, skogsnycklar, ängsnycklar, flugblomster, tätört, majviva, kärrsälting och slätterblomma. Bland mossor finns också några signalarter. Natura 2000-arten rikkärrsgrynsnäcka har även funnits i detta kärr. Även detta kärr är ohävdad och är delvis redan igenvuxet till björksumpskog, som är belägen i kärrets fortsättning söderut. I övrigt domineras området av kalkpåverkad natursumpskog. Området har tidigare betats, vilket ett antal mindre stenmurar vittnar om. För gynnsam bevarandestatus krävs årlig slätter eller extensivt bete i rikkärren (i enlighet med skötselplan för naturreservatet). En röjning av träd och buskar behövs i det södra rikkärret och i det centrala rikkärret (i enlighet med skötselplan för naturreservatet). I NNK anges kärrets status vara icke fullgod Natura-naturtyp efter fältbesök 2009 (2012?).

Beskrivning 2010 (Miljöövervakning)

Detta kärr ligger i en västvänd sluttning omslutet av barr- och blandskogar. Kärret har röjts för ca 5 år sedan och högar av kvarlämnad vass vittnar om att området numera sköts med slätter. Fortfarande domineras dock stora ytor av vass, särskilt i de norra delarna och i bottenskiktet har vitmossorna på flera ställen konkurrerat ut brunmossorna. Stråk av källpåverkade ytor och källbäckar löper ner över sluttningen på flera ställen. Fältskiktet är artrikt och utöver vass finns även rikliga mängder ängsstarr, hirsstarr, kärrknipprot, gräsull, vattenklöver, blåttåtel, slätterblomma, ängsvädd och flaskstarr samt slankstarr, näbbstarr, skogsnycklar, kärrfräken och axag. Mer sparsamt förekommer även nålstarr, loppstarr, kärrfibbla, ängsnycklar, tagelsäv, älggräs, vildlin, pors, flugblomster och tätört. Även bottenskiktet är artrikt med mycket

spjutmossa, guldspärrmossa, kamtuffmossa, purpurvitmossa och en hel del fetbålsmossa, kärrbryum, kalkkammosa, stor fickmossa, klotuffmossa, kalkkällmossa, spädskorpionmossa samt lite gyllenmossa och källtuffmossa. Fortsätt att hävda området samt avlägsna det avslagna gräset. Vitmossorna i norra delen av området utgör ett problem, risken är överhängande att de kommer att fortsätta att breda ut sig när de nu väl fått fäste. Troligtvis går det inte att komma tillrätta med detta problem med mindre än att vitmossorna avlägsnas, gärna i kombination med fräsning i syfte att skapa bara torvtytor där brunmossor kan få fäste. Det är positivt om fällan kan efterbetas då en viss markstörning gynnar störningsberoende arter. Åtgärder i detta område har högsta prioritet.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2022 (Uppföljning rikkärrsmollusker)

08D3e020101: Flackt sluttande, översilat extremrikkärr. Ställvis igenväxande med vass. Fin biotop, ställvis starkt igenväxande med vass. Fortsatt utveckling som extremrikkärr. Hävda hela kärret med slätter. Slaget hö/vass måste tas bort från ytan. Övervaka utvecklingen. Fynd: *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäck). Besökt 2022-07-12.

08d3e030301: Flackt sluttande, översilat extremrikkärr. Ställvis riklig pors. Fin biotop. Fortsatt utveckling som extremrikkärr. Övervaka igenväxning, ev ta bort något pors. Fynd: *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäck). Besökt 2022-07-12.

08D3e03 Kärr S om Korsbacken 3 km ONO Broddetorps kyrka

Våtmarkskomplex 6 ha. Fält 1984, 2004, 2006, 2007, 2017, 2022. Falköpings kn. Naturreservat och Natura 2000-område Tovaberget.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

0,7 ha, källa, glest träd täckt. Lokal hydrologisk påverkan från dikning. Extremrikkärr

Element 1: kärrgolv, fastmattekärr av *Campylium-Drepanocladus*-typ. Majviva, krusfrö, kärrknipprot, gräsull, axag, näbbstarr.

Delobjekt 3: Sluttande kärr

0,2 ha, källa, glest träd täckt. Inga ingrepp

Element 1: kärrgolv, fastmattekärr av *Campylium-Drepanocladus*-typ. Kärrknipprot, gräsull, axag, näbbstarr.

Beskrivning 1984

Nedanför Tovabergets övre sluttningar utmed Korstorpsbäcken finns ett långsmalt område med sumpskog. Skogen är en mycket välutvecklad alsumpskog med "moget" trädskikt. I alsumpskogen finns ett litet inslag av gråal och en del torrträd och lågor. Fältskiktet domineras av älggräs, hästhov, kärrfibbla och rörflen. I de övre delarna finns stora bestånd av thuja-mossa (*Thuidium tamariscinum*). Bäckens, som i hela sin längd är odikad, är liksom den omgivande marken starkt stenig. Stenmurar och nästan nervuxna taggträdar skvallrar om att området förr betats. N och S om alsumpskogen finns två extremrikkärr. Det norra som sluttar svagt mot SO är ett mycket artrikt, beteshävdad kärr med några småtallar. Oxstarr, majviva, sumpröksvamp (*Bovistella paludosa*) och ängsnycklar kan nämnas som exempel på intressanta växter. Det södra kärret, som sluttar starkt mot SV - V, är artfattigare och domineras av axag, pors, gräsull och blåtåtel. Som kuriosum kan nämnas att strax ovanför sumpskogen finns ett av länets största bestånd av svartpoppel (*Populus nigra*). Två representativa extremrikkärr sammanbundna av en välutvecklad alsumpskog med stora skogliga naturvärden motiverar högsta naturvärdesklass.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2004, 08d3e030101 (Miljöövervakning)

Området utgörs av ett fint litet rikkärr omgärdat av fuktängar och sumpskog med gran, tall och björk. I buskskiktet finns en del pors. Kärret och omgivande skogar på Tovaberget är naturreservat sedan några år tillbaka. På de blötaste partierna domineras axag medan något torrare mark präglas av lågstarr som ängsstarr, slankstarr och hirsstarr. Floran är rik med arter som ängsnycklar, skogsnycklar, majviva, kärrknipprot, näbbstarr, slätterblomma, gräsull, vildlin och myrtåg. Flugblomster lär

finnas men sågs inte vid besöket. Av ohävdarter förekommer en del älggräs, blååtätel och bladvass. Den sistnämnda finns över hela området men bara glest. Ohävd skulle dock snart förvandla hela kärret till ett bladvasshav. Bottenskiktet domineras av spjutmossa, gyllenmossa, späd skorpionmossa, guldspärrmossa och ställvis även kalkkammossa. Frekventa är också fetbålmossa, källmossa, purpurvitmossa och sumpvitmossa. Mer svårfunna arter är knoppvitmossa, kärrspärrmossa, kalklungmossa, vattenlungmossa, klotuffmossa, nordtuffmossa, komossa, myruddmossa och praktflikmossa (i söder bland axag). Den sällsynta sumpäggsvampen har tidigare setts i detta kärr. Kärret är ett mycket fint rikkärr där sumpskog och fuktängar ansluter på ett naturligt sätt. Sumpskogen bör dock glesas ut i kanten mot kärret så att istället kärrvegetationen ges möjlighet att utvecklas. En viss del sumpskog bör dock sparas och utgöra naturlig gräns mot den fastare skogsmarken. Kvarvarande träd ute i kärret bör tas bort helt och hållet. Även buskar och inte minst bladvass bör hållas i schack genom bete, sannolikt med stöd av slätter. Bete är mycket positivt för detta kärr. *Vertigo geyeri* som tidigare påträffats här finns sannolikt kvar i kärret.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning vid fältbesök 2006, 08d3e030101 och 08d3e030301:

Kärret i delobjekt 1 (08d3e030101) är det minst igenväxta. Det finns dock en del blååtätel och vedartade växter i fältskiktet. Hittade rikkärrsarter inkluderar slankstarr, näbbstarr, kärrknipprot, axag, *Palustriella* sp, kalkkällmossa och späd skorpionmossa. Även små träd håller på att etablera sig in i kärret från omgivande barrskog. Kärret i delobjekt 3 (08d3e030301) är ett svagsluttande fastmattekärr. Mycket vass växer in i kärret och al håller på att växa upp i de södra och västliga delarna. Vegetationstypen bestämdes till fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp, axagvariant.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2007, 08d3e030101 (Inventering av sällsynta grynsnäckor)

Vidsträckt, källigt extremrikkärr i flack VSV-sluttning mot bäck. Spridda björk, tall, något brakved, lokalt pors, något uppslag av al, björk (ytan tidigare röjd). Dominerande lågstarrpartier med rikligt inslag av blååtätel. Mot bäcken tätande vass. Inslag av kärrtistel, slätterblomma, kärrknipprot, ängsnycklar, ängsvädd, darrgräs, majviva, blodrot. Botten av brunmossor, ställvis inslag av vitmossor. Ett fint rikkärr med en karakteristisk och tämligen artrik snäckfauna. Förutom en rad vanligare hygrofiler som *Carychium minimum* (ängsdvärgsnäcka), *Carychium tridentatum* (skogsdvärgsnäcka), *Vertigo antivertigo* (hjärtgrynsnäcka), *Euconulus praticola* (kärrkonsnäcka) och *Deroceras laeve* (sumpsnigel), förekommer två karakteristiska och sällsynta rikkärrsarter – *Pupilla pratensis* (kärrpuppsnäcka) och *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka), den senare arten är också rödlistad. Skötselrekommendationer: Uppslående al och björk bör röjas bort. Någon videbuske kan lämnas som refugium för snäckor och bildare av för snäckor gynnsam förna. Hela kärret bör slås för att hindra att vass/blååtätel tar över. Därefter bör kärret hävdas genom slätter eller bete minst vart annat år. Vassens utveckling bör övervakas. Det är också önskvärt att eventuell eutrofiering genom läckage från angränsande, högre liggande ängsmark övervakas. Värdering: Högt skyddsvärde.

Beskrivning 2022 (Uppföljning rikkärrsmollusker)

08d3e030101: Stort, översilat rikkärrskomplex, delvis slaget, delvis med tätande vass. Fin biotop, ställvis igenväxande med vass. Fortsatt utveckling som extremrikkärr. Hävda hela kärret med slätter (inte fläckvis som nu) och hävden bör ske senare på året. Fortsatt utveckling som extremrikkärr. Slaget hö/vass måste tas bort från ytan. Övervaka buskuppslag och ta bort. **Fynd:** *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka) och *Pupilla alpicola pratensis* (kärrpuppsnäcka). Besökt 2022-07-12.

08D3e10 Kärr på Brunnhemsbergets västsluttning 1,9 km OSO Broddetorps kyrka

Medelrikkärr. Tillagd från inventeringar 2004 och 2007. Vissa data från VMI. Fält 2004, 2007, 2010, 2020. Falköpings kn.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

1 ha. Lokalt mycket stark hydrologisk påverkan. Lokalt stort. Anslutande avverkning, dikning

Beskrivning VMI

Beskrivning från VMI saknas mer än grunddatat. Tid har ej medgett att leta i skriftliga källor.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2004 (Miljöövervakning)

Området utgörs av den södra spetsen av ett klass 4-objekt i länets våtmarksinventering. Det är svagt påverkat av de diken som grävts genom hela våtmarksobjektet som antagligen varit en ganska intressant sumpskog tidigare. De dikade delarna är i princip helt skogtäckta medan det inventerade kvarvarande området är relativt öppet. Den trädskärm som finns utgörs av gran, björk, klibbal, gråal och tall. Av buskar märks viden och brakved. Det lilla kärret är påverkat av avverkningar både uppströms och nedströms. Det enda som sparats vid avverkningen är de facto just det lilla kärret, troligen som en effekt av s.k. naturvårdshänsyn. Mellan buskar och träd finns små starrängar med slankstarr och hirsstarr. Arter som noteras är bl.a. kärrfräken, älggräs, vattenklöver, blåtåtel, hirsstarr, slankstarr, näbbstarr och knaggelstarr. Av rikkärrsmossor ses bara några få. Spjutmossa dominerar medan kalkkammosa, kamtuffmossa och purpurvitmossa är sparsamt förekommande. Andra mossor som noteras är stor thujamossa, cirkelbladsmossa, bäckrundmossa, kärrbryum och källmossa. Kärret är påverkat av avverkningar, de närliggande diken, igenväxning och beskuggning. Även om avverkningar, gallringar och slätter är önskvärd är detta knappast möjligt att prioritera i naturvårdsarbetet. De båda rödlistade *Vertigo*arterna som påträffades 1977 kan möjligen ännu finnas kvar här.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2007 (Inventering av sällsynta grynsnäckor)

F.d. rikkärr i tämligen brant VNV-sluttning. Området avverkat (ca 25 år) och planterat med gran. I området flera diken. I f.d. kärrytan rikligt uppslag av al. Tät vass. Riklig blåtåtel,

något lågstarr. Inslag av blodrot, kärrtistel, ängsvädd, tussilago, slätterblomma. Något brunmossor. Några få allmänna-tämligen allmänna hygروفila arter: *Carychium minimum* (ängsdvärgsnäcka), *Carychium tridentatum* (skogsdvärgsnäcka) och *Deroceras laeve* (sumpsnigel) finns fortfarande kvar i området, men biotopen har starkt förändrats genom dikning och granplantering och området är inte längre något rikkärr. Vid undersökningen 1977 hyste kärret båda de rödlistade och sällsynta arterna *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka) och *Vertigo genesii* (otandad grynsnäcka) – de är nu borta.

Skötselrekommendationer: Området har förlorat sin rikkärrskaraktär genom hygges- och dikningsverksamhet. Det är inte möjligt att återställa utan mycket omfattande åtgärder. Värdering: Skyddsvärde förlorat.

Beskrivning 2010 (Miljöövervakning)

Området utgörs av en halvöppen yta i ett skogsklätt landskap på Brunnhemsbergets västsida. Trädskiktet utgörs av tall och gran samt klibbal. I buskskiktet finns viden och brakved. Det lilla kärret är påverkat av avverkningar, diken, igenväxning och beskuggning. I fältskiktet finns mest vass och älggräs men även brudborste, kärrfibbla, ängsvädd, gräsull och kärrfräken samt hirs- och näbbstarr förekommer. I bottenskiktet finns en hel del kamtuffmossa och lite källtuffmossa vilket tyder på källpåverkan. Här finns även spjutmossa, samt lite fetbålmossa, kärrbryum, stor fickmossa, kärrkammosa och guldspärrmossa. Förekomstfrekvensen av rikkärrsarter är låg och oförändrad från år 2004 till 2010. Att sätta in åtgärder i detta område har låg prioritet.

Beskrivning 2020 (Miljöövervakning)

Detta utpekade rikkärr har sannolikt haft betydelse för flora och fauna före den dikning som utförts under slutet av föregående sekel och som gjorde att karaktären av våtmark nu helt har upphört. Här finns knappt något kvar som skulle kunna kallas rikkärr, det är knappt ens sumpskog.

08D3e13 Fuktiga marker Ö om Broddetorp 1-1,5 km Ö om Broddetorps kyrka

Våtmarkskomplex 20 ha. Fält 1984, 2006, 2017, 2018, 2022. Falköpings kn. Det största

kärret i söder är biotopskyddat och Natura 2000-område Bolum Hov. Kallas även Pilhult.

Delobjekt 2: Sluttande kärr

0,7 ha, källor, glest träd täckt. Inga ingrepp. Extremrikkärr

Element 1: kärrgolv, tre skilda ytor, mjukmattekärr av starr-brunmosstyp. Majviva, flugblomster, ängsnycklar och kärrknipprot.

Beskrivning 1984, o8D3e13020101, o8D3e13020102

Objektet omfattar ett huvudsakligen skogbevuxet område med några rikkärr. Kärrret är källpåverkat och grundvatten bryter fram på flera ställen och bildar små källdråg med kransalger (*Chara* sp.) eller breda mjukmatteytor med mossan *Scorpidium scorpidioides*. Kärrret är mycket orkidérik med stor förekomst av flugblomster, ängsnycklar och kärrknipprot. Norr om detta kärr inne i skogen finns några små reminiscenser av rikkärr, men dessa håller på att slyta igen. Vidsträckta representativa sumpskogar kombinerat med ett ekologiskt ovanligt extremrikkärr med stora botaniska värden gör objektet särskilt värdefullt.

Beskrivning 2006, o8D3e13020101: Svagt sluttande fastmatta kärr som kan delas upp i två områden var sin sida av ett stängsel (olika skötsel?). Den västra sidan innehåller partier med axag. Här finns även järnocker- och kalkutfällning. Den västra sidan av kärret är ganska öppen medan den östra delen har stort problem med ung klibbal som växer över större delar av ytan. Kärrret har många typiska rikkärrarter som slankstarr, ängstarr, näbbstarr, gräsull, kärrknipprot, ängsnycklar, flugblomster, tätört, majviva och mossor som bland andra späd skorpionmossa, klotuffmossa, källtuffmossa, kalkkammosa. Den västra sidan av kärret är ganska öppen medan i den östra delen växer unga klibbalar över större delar av ytan.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2017, o8D3e13020102 (Kvalitetssäkring)

Ett idag ohävdad rikkärr som tidigare betats. Kärrret har en stark dragning åt kalkfuktäng. Ett ungt träd- och buskskikt av klibbal,

brakved och björk finns här. Stubbar vittnar om tidigare naturvårds(?)röjningar. En ny röjningsinsats är mycket önskvärd men helst bör även området betas och/eller slås. Kärrknipprot, näbbstarr, slankstarr, ängstarr, majviva (några rosetter), vildlin och ängsvädd sågs bland rikkärrsindikatorerna. Darrgräs, torvtåg, hirsstarr, stjärnstarr, kärstistel, blodrot, rödsvingel, strätta, lopplummer, flaskstarr, vattenmåra, brudborste och flädervänderot noterades av övriga arter. I bottenskiktet växer späd skorpionmossa, spjutmossa, kalkkammosa, källtuffmossa, stor fickmossa, guldspärrmossa, bandpraktmossa och myrbryum. Sphagnum sågs inte vid besöket.

Naturvärde: Klass 3.

Beskrivning 2018, o8D3e13020102 (Miljöövervakning)

Topogent kärr. Objektet ligger i en ung skog av björk och klibbal. Kärrret är mestadels öppet med en del ungsly av brakved, björk men framför allt klibbal. Artrikt med en fin förekomst av bland annat majviva och kärrknipprot. En fin tuvstruktur återfinns på grund av betet. Vid fältbesök var objektet väl betat, på grund av att det ligger omgärdad av skog besöks kärret inte lika ofta av betesdjuren. Den artrika moss- och kärlväxtfloran gör objektet mycket intressant. Röjning av sly inom en 5 års period kan vara fördelaktigt.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2022, o8D3e13020101 (Uppföljning)

Extremrikkärr med blöta partier med väl utvecklad mossmatta av främst späd skorpionmossa och guldspärrmossa. Fläckvis finns kalkkällmossa samt enstaka tuffmossor vilket tyder på källor. Centrelt finns stora axagstuvor. Gott om kärrknipprot, samt förekomst av bla majviva, tätört, ängstarr, ängsvädd, sileshår, gräsull, kärrspira, slätterblomma mm. Förekommer kransalger. Enligt lokalbefolkning förekommer gulblommigt flugblomster vars förekomst kan variera mycket mellan åren, vi påträffade tyvärr inget flugblomster. Fint rikkärr med artrikedom och varierade strukturer med blöta mosspartier, otydliga vattenfårar, tuvor, och

något torrare partier. Området verkar vara uppdelat, ett stängsel går genom hela i nord-sydlig riktning. Östra delen har ev betats svagt i år, tecken på djurtramp och svag hävd sågs i nordöstra änden. Västra delen är ev bortstängslat för att skydda den blötare mossbeklädda marken från djurtramp. Enligt boende i närheten slåttras området vartannat år. Hävdstatusen var okej (ingen större förnaansamling) förutom en stor förekomst av lövsly (främst al). Det blöta och mjuka marken med brunmossor i stor del av området väster om stängslet kan vara känsligt för djurtramp, varav slätter är ett bra alternativ. Dock kan regelbunden buskröjning krävas. De blötare partierna har enstaka lövsly idag, medan delar av de torrare partierna har påbörjade igenväxningsbuskage och är i behov av buskröjning inom snar framtid.

Länsstyrelsens kommentar 2022: Det finns en kärryta till norr om detta kärr som ingår i samma komplex. Ytterligare ett kärr väster om detta är utklassat som sumpskog 2017 (se bilaga 2).

08D3e1501 Barnasjön och kärr S därom, 2,8 km N om Broddetorps kyrka

Från VMI. Fält 1984. Falköpings kn.

Länsstyrelsens kommentar 2019:

Objektet har kommit in som förslag i kvalitetssäkringsarbetet. 3 ytor. Det är inte besökt sedan VMI och bör återbesökas om det ska gå att avgränsa eventuella rikkärr. Det ligger därför med i geodatalagret LstO Rikkärr i väntan på detta.

08D3f0101 Kärr vid Ranstadverket 2,7 km SV om Häggums kyrka, (Käringaråsen)

Sluttande kärr 3 ha. Fält 1984, 2015-2016, 2017. Falköpings kn.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

3 ha, två skilda områden, glest bevuxet, källa. Svag lokal hydrologisk påverkan från anslutande dikning och avverkning.

Element 1: kärrgolv, källa, stora botaniska värden

Beskrivning av rikkärren (ingår i VMI-objekt)

Ingen beskrivning av kärret finns. Objektet är noterat som extremrikkärr enligt tabell 11, sid 86 i Våtmarker i Skaraborgs län del 1.

Naturvärde: Klass 2 (enl VMI)

Beskrivning 2015-2016 (Falköpings kommun)

Objektet är beläget ca 2,7 km SV Häggums kyrka i Skövde kommun. Käringaråsen består av ett rikkärr i öster och ett medelrikt kärr i väster. Stora delar av rikkärret restaurerades 2014. Kärret omges av granskog med inslag av björk och klibbal. Närmast kärret är björkinslaget större. Kärret är mycket tuvigt beroende på den rika förekomsten av axag. Indikatorarter för rikkärr är axag, flugblomster, kärrknipprot, näbbstarr och ängsnycklar (måttligt). Kärret är efter restaureringen 2016 nästan helt öppet förutom någon enstaka björk. I buskskiktet finns rikligt med pors och enstaka salixbuskar, men porsen är till största delen borttröjd. Fridlysta arter: Flugblomster (enstaka), kärrknipprot (måttligt), korallrot (enstaka) och ängsnycklar (måttligt). Rödlistade arter: Majviva (NT). Övriga hävdarter: Nålstarr, ängsbräsma. Övriga intressanta arter: Kärrsilja och tranbär. Skräparter: Bladvass och bredkaveldun. Utförda skötselåtgärder: I maj 2016 slyröjdes området.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning av rikkärren 2017 (Kvalitetssäkring)

Till största del ett öppet rikkärr som röjts på buskar och träd samt slagits. Mest inbjudande för besökaren är att utforska den östra nyligen restaurerade kärrytan. Här har nyligen röjts på buskar och träd, något som återstår som åtgärd på den mellersta och västra delen. Den starkt tuviga marken domineras av blåtåtel och bladvass. Längst i öster finns också en yta med axag som nästan sträcker sig fram till den östra kanten av objektet. I detta område växer en del kärrknipprot, slätterblomma, näbbstarr, ängsstarr och skogsnycklar. Även gräsull och majviva har noterats i sen tid, (källa ArtPortalen). Övriga arter i fältskiktet är t.ex. hirsstarr, stjärnstarr, älggräs, sumpmåra, ängsvädd, tranbär, brudborste, torvtåg och kärrsilja. Bottenskiktet hyser gott om späd skorpionmossa, guldspärrmossa och

purpurvitmossa men även en del lockvitmossa, räffelmosa, kärrpraktmossa, bandpraktmossa, kärrkvastmossa och spjutmossa. Den två västra delarna avgränsas av en gles sumpbjörkskog som med fördel kan röjas. I dessa kärr växer en del gran som en del av igenväxningsvegetationen. Det blir alltmer källpåverkat här och som grädde på moset dyker en naturligt slingrande bäck upp. Trots det sena datumet sågs ett par grodor i färd med att snart övervintra, liksom en del nya arter som fetbålmossa, knoppvitmossa samt en skapania-art med bruna groddkorn. Det är betydligt blötare här vilket är av intresse för biologisk mångfald även om artrikedomen av kärllväxter tycks vara något lägre än i öster. Några plantor kärrknipprot ses dock allra längst i väster. Hela kärrkomplexet med restaurerad del i öster och mer källpåverkade kärr och källbäck i väster är väl värt att bevara för framtiden. Kärrren bör snarast restaureras i sin helhet. Återkommande röjningar och slätter är en nödvändig hävdregim.

Naturvärde: Klass 2.

08D3g02 Kärr V om Nolheden 2,3 km SV om Sjogerstads kyrka

Våtmarkskomplex 3 ha. Fält 1984, 2004, 2007, 2017 (NNK). Falköpings kn.

Delobjekt 2: Sluttande kärr

1 ha, glest bevuxet, källa. Svag lokal hydrologisk påverkan från dikning, väg

Element 1: Kärrgolv, källa, fastmattekärr

Beskrivning 1984 (ingår i VMI-objekt)

Ingen beskrivning av kärret finns. Objektet är noterat som extremrikkärr enligt tabell 11, sid 86 i Våtmarker i Skaraborgs län del 1. Avgränsningen av rikkärret är osäker.

Naturvärde: Klass 2 (enl VMI)

Beskrivning 2004 (Miljöövervakning)

På gränsen mellan Skövde och Falköpings kommuner i Borgunda socken ligger det mycket fina Nolhedenkärret. Som så ofta när pärlor ligger i periferin blir de ofta eftersatta och "glömda". Området omgärdas av fuktiga till sumpiga skogar som betats till för några år sedan då tyvärr betet upphörde. Även kärret med omgivande fuktängar ingick i betesfällan.

Kärrets centrala delar utgörs av ett stort axagdominerat slutningskärr med inslag av källor och öppet vatten med Charaalger. Ett äldre gammalt handgrävt dike som knappast har någon funktion idag, löper genom de låga delarna från nordost mot sydväst. Diket till trots är kärret vid besöket i augusti rejält blött. Källförhållandena och blötan gör att praktflikmossa trivs ypperligt. Troligen är detta en av länets rikaste lokaler för den arten. Utöver de vackra axagtorna finns fina kärr- och fuktängar där men skulle kunna tänka sig att t.ex. sumpgentiana skulle kunna upptäckas. Utöver axag är kärrfräken, slätterblomma, älggräs, vattenklöver, myrtag, blåttåtel, ängsstarr, näbbstarr, hirsstarr, darrgräs, vildlin, tätört och kärrknipprot vanliga kärllväxter. Mer ovanliga rikkärrsarter är t.ex. den rödlistade arten källblekvide, rosettjungfrulin, majviva, kärrspira, kärrfibbla, nålstarr samt vaxnycklar och ängsnycklar. Av mossor är förutom praktflikmossa, även spjutmossa, fetbålmossa, kalkkammossa, stor fickmossa, kamtuffmossa, klotuffmossa, kärrbryum, guldspärrmossa, kalkkällmossa, flikbålmossa och späd skorpionmossa vanliga. På stenar ses kruskalkmossa. Endast små mängder Sphagnum noteras. Gyllenmossa hittas inte alls. Kärret som röjdes av Skövde hagmarksförening för ca 10 år sedan, är nu åter på gång att växa igen med björk och vide. Bladvass har också tagit över på mindre delar, max 10 % av ytan. Enstaka träd finns också men de utgör inget problem för kärrets kvaliteter. Ett mycket fint område som bör följas upp och säkerställas som naturreservat. Områdets beteshävd måste snarast återupptas så att området inte trivialiseras. De båda rödlistade snäckorna *Vertigo genesii* och *V. geyeri* finns troligen kvar i området. Buskar bör röjas snarast så inte igenväxning, beskuggning och förnapålagring accelererar.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2007 (Inventering av sällsynta grynsnäckor)

Blött, källigt, betat extremrikkärr i flack VNV-slutning mot bäck. Kärrytan nyligen avröjd, enstaka kvarstående björk, stubbar, något aluppslag, spridda småtallar, viden, små enar. Dominerande vältuvad axag, insprängda lågstarrpartier med blåttåtel. Spridda, tämligen

glost stående, nedbetad vass. Inslag av orkidéer, majviva, blodrot, ängsvädd, tätört, kärrtistel. Botten av brunmossor. Ställvis betesslitage. Lokalen hyser en tämligen artrik fauna med en rad typiska hygrofiler som *Carychium minimum* (ängsdvärgsnäcka), *Carychium tridentatum* (skogsdvärgsnäcka), *Euconulus praticola* (kärrkonsnäcka) och *Deroceras laeve* (sumpsnigel) samt den något sällsyntare *Clausilia pumila* (klubbspolsnäcka). Dessutom förekommer den sällsynta och rödlistade, för extremrikkärr typiska *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka). Däremot kunde inte den 1977 påvisade *Vertigo genesii* (otandad grynsnäcka) – likaledes typisk för rikkärr och rödlistad men ännu mer sällsynt än föregående. Att denna art uppenbarligen försvunnit och att flera andra arter endast påträffades som tomskal kan bero på att det mycket hårda betestrycket i kärret är ogynnsamt för känsliga marklevande arter.

Skötselrekommendationer: Betestrycket i kärret var vid undersökningstillfället för hårt (slitageskador) och har troligen medfört att flera snäckarter försvunnit eller trängts tillbaka. Det är viktigt att objektet även i framtiden hävdas så att karaktären som öppet rikkärr bibehålls, men betestrycket bör vara lägre, eventuellt kan betesperioden minskas. Källiga partier (upprinnor) kan eventuellt avstängas och inte betas utan hävdas genom slätter. Kärrets utveckling bör övervakas.

Värdering: Högt skyddsvärde.

08D5e28 Nya Dala-Stenåsen

Topogent kärr. Från NNK. Fält 2013. ID 406488. Falköpings kn.

Beskrivning 2013 (Kvalitetssäkring)

Det ingår i ett mer än 20 ha stort betesmarksobjekt som hävdas med nötdjur. I objektet finns ett fåtal glasbjörkar och videbuskar. I objektet förekommer många starrarter som indikerar rikkärr bl.a. näbbstarr. Här finns också en del orkidéer bl.a. ängsnycklar. Här finns också majviva och slätterblomma. Enstaka rikkärrsmossor påträffades bl.a. späd skorpionmossa *Scorpidium cossonii*. I objektet finns några gamla diken som möjligen påverkar objektet negativt. Kärret har stora naturvärden.

Beskrivning 2022 (Uppföljning)

Rikkärr i betesmark. Svag-medelgod hävd, ganska mycket fjolårsförna finns i botten vilket eventuellt tränger ut mossorna. Brunmossor förekommer ytterst lite, ev pga den kvarliggande förnan. I hela ytan finns låga slyuppslag av främst salix och björk. Olika starrarter dominerar i kärret. I floran finns bla ängsstarr, ängsnycklar (varietet okänd), ängsvädd, slätterblomma. Den låga förekomsten av rikkärrstypiska brunmossor gör gräns mellan kalkfuktäng och rikkärr svår. Har förekomsten av brunmossor minskat pga utskuggning av högre vegetation och förna, och/eller uttorkning? Det går ett dike längs norra kanten som kan ha en avvattande effekt på kärret, hur stor är är svårbedömd i detta plana kärr. Dikes är ganska otydligt i fält då det ser ganska grunt ut och har stor växlighet av bla mjölke och viden, men det syns tydligt på vissa flygfoton och terrängskuggade kartor. Starkare hävd vore bra för att förhindra förnaansamling och slyuppslag. Undersök dikets hydrologiska påverkan?

Götene kommun

08D7a03 Trädgårdstorp-skärret 1,4 km V om Skeby kyrka

Våtmarkskomplex 2 ha. Fält 1985, 2004, 2007, 2022. Götene kn. Natura 2000-område Skebykärret, som omgärdas och delvis ingår i skogligt biotopskydd.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

1 ha, öppet, källa. Lokalt stört av kraftledning.

Element 1: Kärrgolv, fastmattekärr

Beskrivning 1985 (ingår i VMI-objekt)

Ingen beskrivning av kärret finns. Objektet är noterat som extremrikkärr enligt tabell 11, sid 86 i Våtmarker i Skaraborgs län del 1.

Naturvärde: Klass 2 (enl VMI)

Beskrivning 2004 (Miljöövervakning)

Kärret ligger i en betesfälla som betas av nöt. Hävden i kärret är svag till måttlig men bäst i den nordöstra delen där marken övergår i fastmark. Området är karakteristiskt tuvigt där axag dominerar i nordost och oxstarr i sydväst. Källor och bäckar förekommer inte vilket gör det ganska enhetligt. Vass har invaderat hela

området vilket är ett problem eftersom betestrycket är lågt. Dess bättre slås kärret regelbundet. Vassupplag och även årsskott av sly finns i kanten av kärret. I ängs- och hagmarksinventeringen finns inget noterat om vass vilket är anmärkningsvärt. Det kan tyda på att hävden var betydligt bättre förr. Floran utgörs av axag, oxstarr, tuvstarr, gräsull, majviva, ängsnycklar, kärrknipprot, näbbstarr, ängsstarr, tätört och vildlin. Bottenskiktet domineras av spjutmossa, bandpraktmossa och kalkkammosa med inslag av gyllenmossa, bäckrundmossa, terpentimossa, vattenlungmossa, kärrkvastmossa, späd skorpionmossa och guldspärrmossa. Utöver vass så förekommer mycket lite av igenväxningsvegetation i form av klibbal- och björksly. En kraftledning löper genom området. Kanske är kraftledningen skälet till att inte kärret övergått i sumpskog. Ett mycket fint rikkärr i en del av länet som har mycket sparsamma förekomster av vegetationstypen. Båda *Vertigo*arterna bedöms finnas kvar i området.

Beskrivning 2007 (Inventering av sällsynta grynsnäckor)

Källigt, mycket blött extremrikkärr i flack NV-sluttning. Spridda martallar, något enbuskar, rikt uppslag av al. Hela kärret igenväxande med tätande vass. I övrigt dominerande lågstarräng med blåttåtel, lokalt riklig axag. Inslag av slätterblomma, majviva, ängsnycklar, ängsvädd, kärrtistel, blodrot, tätört. Mot O i gräns mot betesmark älgört. Botten av brunmossor. Lokalen hyser en artrik och diversifierad molluskfauna med en rad hygrofila arter: *Carychium minimum* (ängsdvärgsnäcka), *Succinea putris* (större bärnstenssnäcka), *Oxyloma elegans* (mindre bärnstenssnäcka), *Vertigo antivertigo* (hjärtgrynsnäcka), *Euconulus praticola* (kärrkonsnäcka) och *Deroceras laeve* (sumpsnigel). Dessutom förekommer karaktärsarten för rikkärr – *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka). Artsammansättningen är i stort densamma som vid det tidigare undersökningstillfället 1981, tyvärr kunde dock inte kärrets intressantaste art – *Vertigo genesii* (otandad grynsnäcka) – återfinnas. Detta var denna rödlistade och mycket sällsynta arts enda förekomst i länet utanför det centrala kalkområdet. Möjligen har den svaga populationen slagits ut av biotopförändringar.

Skötselrekommendationer: Objektet har fortfarande högt skyddsvärde även om den värdefullaste arten – *Vertigo genesii* (otandad grynsnäcka) – försvunnit. Tyvärr har kärret under senare år genomgått en negativ utveckling med ökande igenväxning. Den slätter som Sundh (2004) nämner tycks inte längre förekomma. Åtgärder måste snarast sättas in för att säkra området som öppet rikkärr. Allt aluppslag bör röjas bort. Därefter måste all vass i kärret slås årligen under ett antal år. Nuvarande betestryck är otillräckligt och bör ökas. Kärrets status bör kontrolleras årligen. **Värdering:** Högt skyddsvärde.

Beskrivning 2010 (Miljöövervakning)

Rikkärret utgör en del av ett större område som betas med nöt. Genom kärret, i öst-västlig riktning löper en kraftledningsgata. Rikkärret var vid besöket slaget vilket gjorde frekvensen av olika gräs och halvgräs svår att uppskatta. Vanliga arter är vass, tagelstarr (syn. oxstarr), älggräs och tuvstarr. Här växer också en del axag. Andra kärlväxtarter i kärret är ängsstarr, näbbstarr, gräsull, vildlin, darrgräs, loppstarr (rödlistad i kategori VU), ängsnycklar, kärrknipprot och kärrsälting. Här finns också lite blåttåtel. I bottenskiktet finns rikligt med späd skorpionmossa och gyllenmossa samt spjutmossa och guldspärrmossa. Utöver dessa finns även kärrbryum, fetbålmosa, kalkkammosa, stor fickmossa, bäckrundmossa, bandpraktmossa samt terpentimossa. Frekvensen av viden har minskat vilket är positivt och tyder på bättre skötsel. Rikkärret var vid fältbesöket slaget. Den kvarlämnade stubben var dock onödigt hög, 30-40 cm vilket man bör informera dem som står för kärrets skötsel om.

Beskrivning 2017 (bevarandeplan)

Området består av ett extremrikkärr som omges av biotopskyddad fuktig lövskog. Skebykärret ingår i en större betesfälla som betas av nötdjur. Några senvuxna tallar samt några videbuskar och enbuskar står i kärret, annars är kärret öppet sånär som på bladvassen. En viss näringspåverkan syns i den östra kanten där den mer näringskrävande mossan spjutmossa har noterats. En kraftledningsgata löper genom kärret i öst-västlig riktning. Kärret är trots bladvassen ganska artrikt och beläget utanför länets kalkområden, i en del av länet där rikkärr

endast förekommer sparsamt. Kärrfloran karakteriseras av arter som majviva, axag, tuvstarr, kärrknipprot, ängsnycklar, brudsporre och näbbstarr. De i Habitatdirektivets bilaga 2 upptagna snäckorna kalkkärrsgrynsnäcka och otandad grynsnäcka, är dokumenterade härifrån 1981 och 2007 av Göteborgs Naturhistoriska Museum i markfaunainventeringar. Vid olika inventeringar har följande typiska arter hittats: fetbålsmossa, gyllenmossa, späd skorpionmossa, axag, knagglestarr, kärrknipprot (fridlyst), majviva (nära hotad, NT), näbbstarr, tagelstarr, tätört och ängsstarr. De båda karaktärsarterna gullspärrmossa och slankstarr finns också i rikkärret. Hela Natura 2000-området, inklusive betesmarken och lövskogen utanför området har lång kontinuitet som öppen betesmark och är trädlöst på häradskartan från 1880-talet. Lövskogen får därför antas vara av relativt sent ursprung. Vassuppslag och årsskott av sly i kanten av kärret noterades i rikkärrens inventering 2004 och vass betecknades som rikligt förekommande, vilket tyder på att hävden då hade försämrats. Denna iakttagelse stöds av att Ängs- och hagmarksinventeringen inte noterade vassvegetation samt beskrev hävden i området som god i slutet av 1980-talet. Røjningar har utförts relativt regelbundet de senaste 10 åren då vass och annan igenväxningsvegetation tagits bort. Kärret har också betats av nötdjur. I maj 2007 fanns flera typiska arter av mossor och kärlväxter i rikkärret men det fanns också rikligt med bladvass och längs kanterna mycket sly av klibbal. Även ett par yngre tallar växte i kärret. Under 2008 gjordes en røjning och kvar stod sedan bara några små högstammiga tallar. 2010 och 2011 slåttrades kärret igen på vass samt även under projektet Utvald miljö 2014, då både vass och sly røjdes, kärret krattades på røjningsavfallet och det transporterades bort. Sommaren 2016 betades fällan där rikkärret ingår av nötdjur (vid besöket 4 kor). Vassen hade då åter vuxit sig ca 1,5 meter hög i kärret. Förekomsten av vass är stor även innevarande år (2017). Nötdjur betar betesfällan där rikkärret ingår. Djuren håller mest till i de torrare och öppnare ytorna närmare vägen. 2014 ansågs bevarandetillståndet vara gynnsamt.

Beskrivning 2022 (Uppföljning)

Litet, svagt sluttande rikkärr. Ytan domineras idag av vass, men av olika täthet. Större delen av ytan är inhängnade, vilket jag antar är för att skydda det från djurtramp och att det i stället slåttrats, det har dock inte slåttrats ännu i år. Denna del har gles och spädare vass med en flora under av bla fackelblomster, vildlin, blodrot, ängsvädd, enstaka kärrknipprot, handnycklar, och olika starrarter, bla enstaka näbb- och ängsstarr. I botten finns även brunmossor, i vissa delar dominerar spjutmossa, men framför allt centralt förekommer mycket späd skorpionmossa, gyllenmossa och guldspärrmossa. Förnaansamlingen är här låg vilket tyder på en bra hävd. I den inhängnade delen är förekomsten av sly låg, enstaka årskott av björk, al och salix förekommer, samt enstaka uppvuxna tallar och viden. Delar av objektets södra och östra del ligger utanför stängslet och ingår i en stor betesmark. Södra delen har mer högvuxen och tät vass samt bla älggräs och mer lövsly, den är också tuvigare pga djurtramp. Förnaansamlingen är här stor och det förekommer knappt några mossor eller andra örter. Östra delen utanför stängslet är liknande, fast mer nedbetad och upptrampad. Delarna utanför stängslet saknar tydliga rikkärrensindikatorer i dagsläget.

Beskrivning 2022 (Uppföljning rikkärsmollusker)

Med vass starkt igenväxt extremrikkärr. Kärret har genomgått en klart negativ utveckling under de senaste decennierna, rikkärsvärden är på väg att gå förlorade. Slå vassen snarast och hävda genom slätter under flera på varandra följande år. Stängsel finns i området, men beteshävd tycks helt saknas. Övervaka utvecklingen. Fynd: *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka). Besökt 2022-07-21.

08D8b06 Kärr i f d Martorpsskogen 1,5 km SSO om Västerplana kyrka

Från NNK. Fält 2013. Götene kn

Beskrivning 2013 (Kvalitetssäkring)

Ett förhållandevis stort rikkärr på Kinnekulles kalkstenslager. De centrala delarna är en sumpskog med tall och björk- nästan tallmosse. Här domineras fältskiktet av ris, tuvull och liknande och bottenskiktet domineras av vitmossor. Utanför denna mosseyta finns en zon med sumpkärr av

bunkestarr. Runt detta utbreder sig ett större rikkärr. Detta är restaurerat genom omfattande avverkning av träd. Mest är det björk som tagits bort. Hela området betas, ett ganska hårt betestryck som gjort marken tuvig. Områdets storlek och goda hävd bidrar till högt naturvärde.

08D8b07 Rikkärr ca 370 m NNV om Kvarntorpet

Muntligt tips (Håkan Pettersson, Lidköpings Naturskyddsförening 2022). 0,61 ha. Fält 2022. Götene kn. Natura 2000-område Kinnekulle

Beskrivning 2022 (Uppföljning rikkärrsmollusker)

Flackt, öppet, mosaikartat rikkärr-intermediärkärr, dominerande lågstarräng. Fin biotop, fortsatt utveckling som rikkärr-intermediärkärr. Ta bort granuppslag i kärrytan. Övervaka -ev slätterhävda. Lämna randzonen intakt. Fynd: *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka). Besökt 2022-09-11.

08D9b0402 Kärr SO om Glasbacken 1,3 km SO om Medelplana kyrka

Våtmarkskomplex 2 ha. Fält 1984, 2016 (NNK). Götene kn. Naturreservat Bestorp, Natura 2000-område Kinnekulle

Delobjekt 2: Svagt sluttande kärr

1 ha, öppet. Rikkärr. Stora botaniska värden. Inga ingrepp

Element 1: kärrgolv, mjukmattekärr.

Beskrivning 1984 (ingår i VMI-objekt)

Ingen beskrivning av kärret finns. Avgränsningen av objekt och delobjekt är mycket osäker.

Naturvärde: Klass 3 (enl VMI)

08D9b0501 Våtmarker utmed Stussabäcken 1,2 km Ö om Medelplana kyrka

0,5 ha. Fält 2017. Götene kn.

Beskrivning 2017 (Miljöövervakning)

Mellan öppna friska gräsmarker och klibbalsumpskog breder ett större kärr ut sig längs med Stussabäcken. Bäckan är utträtad i objektet. Starr-ört vegetation dominerar de blötaste partierna med en välutvecklad

tuvstruktur. Marken övergår till friskare typ mot söder. Medelrikkärr förekommer fläckvis i objektet. Här är det *Bryum pseudotriquetrum* och *Campylium stellatum* som är karaktäristiska. *Callierygonella cuspidata* är vanlig i kärret och dominerade stora ytor. Betestrycket är OK men är lägre i de blötaste partierna. Kärret är till större delen öppet. Klibbalsumpskogen börjar breda ut sig i sydost. Naturvärdet är dels knutet till förekomsten av rikkärrsarter men också genom att det utgör ett viktigt inslag i en större betesmark med varierade miljöer.

Naturvärde: Klass 4.

08D9b0701 Våtmark Ö om Hjälmäter 1,1 km VNV om Medelplana kyrka

Obestämbare våtmark 4 ha. Fält 1984, 2009, 2016 (NNK), 2020, 2022. Götene kn. Naturreservat Säten, Natura 2000 område Kinnekulle.

Delobjekt 1: Obestämbare våtmark

4 ha, öppet, två områden, stora botaniska värden. Stark generell hydrologisk påverkan från dikning och avverkning.

Element 1: ?

Beskrivning 1984 (ingår i VMI-objekt)

Ingen beskrivning av kärret finns. Objektet är noterat som extremrikkärr enligt tabell 11, sid 86 i Våtmarker i Skaraborgs län del 1. Avgränsningen av objekt är mycket osäker.

Naturvärde: Klass 2 (enl VMI)

Beskrivning 2009 (Inventering av sällsynta grynsnäckor)

Litet, långsträckt rikkärrstråk längs bäckdrag i öppnade (relativt nyröjda) betesmarker. Rikkärret delvis starkt igenväxt med björk, viden, gran, något al, brakved. Dominerande lågstarr-blåtåteläng. Vältuvat. Vid undersökningstillfället mycket blött. Inslag av blodrot, ängsvädd, orkidéer, kärrtistel. Botten av brunmossor. Faunan innehåller ett antal karaktäristiska hygrofila arter som *Carychium minimum* (ängsdvärgsnäcka), *Vertigo antivertigo* (hjärtgrynsnäcka) och *Euconulus praticola* (kärrkonsnäcka). Karaktäristiska rikkärrsgrynsnäckor saknas. Enda mera intressanta art är den tämligen sällsynta

Clausilia pumila (klubbspolsnäcka) vilken förekommer i rikkärr och rika lövskogar. Skötselrekommendationer: Det bör eftersträvas att kärrytan får en mer öppen karaktär. I nuvarande läge är omgivande område röjt och betat, men själva kärret igenvuxet med björk, gran. Røj bort buskar och träd i kärrytan för att få in betesdjuren i denna. Övervaka eventuell framtida igenväxning av kärret. Värdering: Skyddsvärde.

Beskrivning 2016 (NNK, bevarandeplan)
Områden som klassificerats som rikkärr (7230) ligger dels i Österplana hed och vall, dels i naturreservatet Såten på den västra sidan av berget vid Hjelmäter samt vid Cementas gamla brott. Rikkärrens flora är mycket rik. I kärren på bergets västra sida växer de typiska arterna kärrknipprot, gräsull, ängsstarr, näbbstarr, ängsnycklar, flugblomster och tagelstarr. Även kärrmiljöerna i Österplana hed har en mycket rik flora. Hirsstarr, honungsblomster och brudsporre hör till de vanliga typiska arterna. Våren 2017 är bevarandetillståndet för rikkärren på Kinnekulle gynnsam givet att skötsel av kärren fortgår. I NNK anges området ha statusen fullgod Natura-naturtyp.

Beskrivning 2020 (Miljöövervakning)
I kanten av Jonsbols alvar finns ett större område med kärr och fuktängar. På flygbild ser området kraftigt påverkat ut genom ett antal diken som skär genom kärret. I verkligheten är diken kraftigt igångångna och dess dränerande verkan liten. Kärret är topogent men har stora årstidsvisa vattenståndsvariationer och representerar därmed en viss övergång mot sumpkärr. Området ingår i en större betesfälla och är välbetat. De centrala delarna är dock ganska igenväxta med björk och viden. Marken är genom betet påtagligt tuvig. Besöktes 2020-08-27.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2022 (Uppföljning rikkärsmollusker)
Långsträckt, mosaikartat rikkärr längst bäck. Fint mosaikartat rikkärskomplex. Bör få behålla denna karaktär och inte växa igen helt till sumpskog. Behåll nuvarande mosaikartad

karaktär. Låte ej växa igen helt till sumpskog, ev. røjning av buskar. Fortsatt bete. Fynd: *Clausilia pumila* (klubbspolsnäcka). Besökt 2022-09-11.

08D9b0801 Gule mossen 1,2 km NV om Medelplana kyrka

Våtmarkskomplex 2 ha. Fält 1985, 2009, 2016 (NNK), 2020, 2022. Götene kn. Naturreservat Såten. Natura 2000-område Kinnekulle.

Delobjekt 1: Svagt sluttande kärr

1 ha, öppet-tätt trädbevuxet, stora botaniska värden. Lokalt stört av anslutande avverkning.

Element 1: kärrgolv, fastmattekärr

Element 2: kärrgolv, mjukmattekärr

Beskrivning 1985 (ingår i VMI-objekt)

Ingen beskrivning av kärret finns. Objektet är noterat som extremrikkärr enligt tabell 11, sid 86 i Våtmarker i Skaraborgs län del 1. Avgränsningen av objektet är osäker.

Naturvärde: Klass 3 (enl VMI)

Beskrivning 2009 (Inventering av sällsynta grynsnäckor)

Litet rikkärr omgivet av sumpskogsbård med björk, säl, gran. Själva kärrytan mycket flackt sluttande mot V, delvis starkt källigt. Spridda enar, smågranar, låga björkar, enstaka martallar. Dominerande lågstarräng med rikkärrsarter. Lokalt inslag av blåtåtel, även kärrknipprot och andra orkidéer, blodrot, ängsvädd, tuvull. Botten av brunmossor. Snäckfaunan består av ett antal allmänna arter och några hygrofiler som *Carychium minimum* (ängsdvärgsnäcka), *Euconulus praticola* (kärrkonsnäcka) och *Deroceras laeve* (sumpsnigel). Dessutom förekommer den rödlistade och sällsynta rikkärrsarten *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka) och Natura 2000-arten *Vertigo angustior* (smalgrynsnäcka). Faunan är inte speciellt artrik, men förekomsten av de båda sistnämnda arterna är karakteristisk för de finaste typerna av rikkärr.

Skötselrekommendationer: Kärret bör ha kvar sin karaktär av öppet rikkärr av lågstarrtyp för att förekomsterna av kalkkärrsgrynsnäcka och smalgrynsnäcka. Centrala kärrytan bör öppnas upp något, ta bort något gran, en, björk. Viden

bör lämnas kvar eftersom de producerar en för landsnäckorna gynnsam förna. Övervaka eventuell framtida igenväxning av kärret.
Värdering: Högt skyddsvärde.

Beskrivning 2016 (NNK, bevarandeplan)

Områden som klassificerats som rikkärr (7230) ligger dels i Österplana hed och vall, dels i naturreservatet Såten på den västra sidan av berget vid Hjelsäter samt vid Cementas gamla brott. Rikkärrens flora är mycket rik. I kärren på bergets västra sida växer de typiska arterna kärrknipprot, gräsull, ängsstarr, näbbstarr, ängsnycklar, flugblomster och tagelstarr. Även kärrmiljöerna i Österplana hed har en mycket rik flora. Hirsstarr, honungsblomster och brudsporre hör till de vanliga typiska arterna. Våren 2017 är bevarandetillståndet för rikkärren på Kinnekulle gynnsam givet att skötsel av kärren fortgår. I NNK anges området ha statusen fullgod Natura-naturtyp.

Beskrivning 2020 (Miljöövervakning)

Detta topogena extremrikkärr torde hysa länets rikaste population av kärrknipprot. Här finns också mängder med ängsstarr. Kärret är hydrologiskt orört och är trots avsaknad av hävd i förhållandevis gott skikt. Det har inte förändrats nämnvärt på de 45 år som gått sen jag såg kärret första gången. Endast en svag, långsam igenväxning i kanterna. En viss röjning har skett med långa mellanrum. Kärret utgör en kalkoligotrof miljö som är kvasistabilt.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2022 (Uppföljning rikkärsmollusker)

Flackt, öppet rikkärr, dominerande lågstarräng. Fin biotop, fortsatt utveckling som rikkärr. Ev. ta bort uppslag - övervaka, ev hävd genom slätter. Fynd: Skal av *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrönsnäcka). Besökt: 2022-09-11.

08D9c01 Våta marker NV om Axvall 2 km SV om Österplana kyrka

Våtmarkskomplex 13 ha. Litteratur 1980. Götene kn. Naturreservat Österplana, Natura 2000-område Kinnekulle.

Delobjekt 3: Svagt sluttande kärr

1 ha, öppet, stora botaniska värden, rikkärr. Lokalt stört av täkt och väg

Element 1: kärrgolv, mjukmattekärr

Beskrivning av rikkärren (ingår i VMI-objekt)

Ingen beskrivning av kärret finns. Objektet är noterat som extremrikkärr enligt tabell 11, sid 86 i Våtmarker i Skaraborgs län del 1. Avgränsningen av objektet är osäker. Avgränsning av delobjektet ej genomförd.

Naturvärde: Klass 2 (enl VMI)

08D9c0201 Kärr 500 m SV Österplana kyrka

Svagt sluttande kärr 1 ha. Götene kn. Fält 1979 (VMI Grundinventering), 1981-1985 (VMI). Naturreservat Österplana hed och vall, Natura 2000-område Kinnekulle.

Delobjekt 1: Svagt sluttande kärr

1 ha, öppet, bete, stora botanska värden. Inga ingrepp

Element 1: kärrgolv, fastmattekärr

Beskrivning av rikkärren (ingår i VMI-objekt)

Ingen beskrivning av kärret finns. Objektet är noterat som extremrikkärr enligt tabell 11, sid 86 i Våtmarker i Skaraborgs län del 1. Avgränsningen av objektet är osäker.

Naturvärde: Klass 2 (enl VMI)

08D9c0301 Kärret på Österplana hed 100 m SV om Österplana kyrka

Topogent kärr 2 ha. Litteratur 1985. Fält 2004 (ÄOB). Götene kn. Naturreservat Österplana hed och vall, Natura 2000-område Kinnekulle.

Delobjekt 1: Topogent kärr

2 ha, öppet, bete, stora botaniska värden

Element 1: Kärrgolv, fastmattekärr

Beskrivning av rikkärren (ingår i VMI-objekt)

Ingen bra beskrivning av kärret finns. Beskrivs ej heller i Äng- och betesinventeringen.

Naturvärde: Klass 1 (enl VMI)

**08D9c04 250 m NNO om Björneberg, SSV
Vässäter**

Svagt soligent rikkärr-kalkfuktäng 0,1 ha. Fält 2007. Götene kn. Naturreservat Österplana hed och vall, Natura 2000-område Kinnekulle.

Beskrivning 2007 (Inventering av sällsynta grynsnäckor)

Kärrets läge är vagt angivet i Lohmanders beskrivning från 1939 och Sundh (2004) lyckades ej hitta det, vilket ledde till den felaktiga slutsatsen att kärret inte skulle finnas kvar. Litet, svagt källigt, översilat rikkärr-kalkfuktäng i flack O-slutning i öppen (avröjd), starkt betad kalkhedsterräng. Lågstarr-gräskärr, starkt nedbetat. Inslag av majviva, kärrtistel, blodrot. Botten av brunmossor. Stubbar. Biotopen har huvudsakligen karaktär av kalkfuktäng med flera små, insprängda något källig partier. Faunan är relativt artfattig, karakteristiska hygrofila element är *Carychium minimum* (ängsdvärgsnäcka) och *Deroceras laeve* (sumpsnigel). Dessutom förekommer Natura 2000-arten *Vertigo angustior* (smalgrynsnäcka). Den 1939 insamlade *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka) kunde dock inte påvisas. Möjligen kan detta bero på biotopförändringar i form av röjning och hårt betetryck, vilket kan slå hårt på arealmässigt små biotoper. Förekomsten av *Trochulus hispidus* (skäggsnäcka), indikerar kulturpåverkan. Skötselrekommendationer: Lokalen bör ha kvar sin nuvarande status som öppen kalkfuktäng, vilket åstadkoms genom fortsatt hävd genom bete i ungefär nuvarande omfattning. Värdering: Skyddsvärde.

**08D9c0501 Fuktäng S om Björneberg 1,4 km
NNO om Österplana kyrka**

Fuktäng 3 ha. Litteratur 1985, 1987. Fält 2016. Götene kn. Naturreservat Österplana hed och vall, Natura 2000-område Kinnekulle.

Delobjekt 1: Fuktäng

3 ha, öppet, lokalt stört av anslutande täkt, stora botaniska värden.

Element 3: kärrgolv, fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp, *Campylium-Drepanocladus*-variant.

Beskrivning 1985-1987 (ingår i VMI-objekt) Området innehåller högörtsfuktängar, kalkfuktängar och extremrikkärr. I synnerhet kalkfuktängarna är mycket rika på orkidéer som brudsporre, ängsnycklar, skogsnycklar, flugblomster, honungsblomster och kärrknipprot. Marken är delvis av översilningstyp.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2016 (NNK, bevarandeplan)

Områden som klassificerats som rikkärr (7230) ligger dels i Österplana hed och vall, dels i naturreservatet Såten på den västra sidan av berget vid Hjelmäter samt vid Cementas gamla brott. Rikkärrens flora är mycket rik. I kärren på bergets västra sida växer de typiska arterna kärrknipprot, gräsull, ängsstarr, näbbstarr, ängsnycklar, flugblomster och tagelstarr. Även kärrmiljöerna i Österplana hed har en mycket rik flora. Hirsstarr, honungsblomster och brudsporre hör till de vanliga typiska arterna. Våren 2017 är bevarandetillståndet för rikkärren på Kinnekulle gynnsamt givet att skötsel av kärren fortgår. I NNK anges området ha statusen fullgod Natura-naturtyp.

**08D9c0601 Kinnekulle, Rikkärr 363 m NO
Österplana kyrka**

Medelrikkärr. Från NNK. Fält 2013, 2016. Götene kn. Naturreservat Österplana hed och vall, Natura 2000-område Kinnekulle.

Beskrivning 2013 (Kvalitetssäkring)

Detta lilla kärr är beläget i Österplana heds allra nordligaste spets, alldeles nära vägen upp till Österplana kyrka. Kärret är ganska tuvigt vilket torde bero på betet. Vattenståndet torde fluktuera under året och vissa delar har vätkaraktär. Mellan tuvorna saknas ofta bottenskikt. I den nordligaste delen finns ett stort bestånd av den sällsynta mossan korvgulmossa *Drepanocladus turgescens* (= *Pseudocalliergon turgescens*). Arten finns söder om den biologiska norrlandsgränsen på fastlandet bara på Kinnekulle (Österplana hed och vall). Den finns dessutom på Öland och Gotland. Trots sin belägenhet på kalkstenen är kärret "bara" ett rikkärr.

Beskrivning 2016 (NNK, bevarandepplan)

Områden som klassificerats som rikkärr (7230) ligger dels i Österplana hed och vall, dels i naturreservatet Såten på den västra sidan av berget vid Hjelmsäter samt vid Cementas gamla brott. Rikkärrens flora är mycket rik. I kärren på bergets västra sida växer de typiska arterna kärrknipprot, gräsull, ängsstarr, näbbstarr, ängsnycklar, flugblomster och tagelstarr. Även kärrmiljöerna i Österplana hed har en mycket rik flora. Hirsstarr, honungsblomster och brudsporre hör till de vanliga typiska arterna. Våren 2017 är bevarandetilståndet för rikkärren på Kinnekulle gynnsam givet att skötsel av kärren fortgår. I NNK anges området ha statusen fullgod Natura-naturtyp.

08D9c070101 Rikkärr NO om Österplana kyrka

Topogent kärr 0,7 ha. Fält 2007. Götene kn. Naturreservat Österplana hed och vall, Natura 2000-område Kinnekulle.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,7 ha, öppet. Lokal hydrologisk påverkan från dikning

Element 1: kärrgolv, fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Ängsnycklar, grässull, flugblomster, sumpnycklar.

Beskrivning 2007

Ett fint fastmattekärr omgivet av fina gräsmarker. Området ingår i Österplana vall och heds naturreservat. Kärrret verkar välskött och öppet. Fältskiktet domineras av slankstarr och ängsstarr och kärret är en fin orkidélocal. Bottenskiktet domineras av späd skorpionmossa, guldspärrmossa och stor skedmossa. Andra redan beskrivna rikkärr finns i reservatet.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2016 (NNK, bevarandelplan)

Områden som klassificerats som rikkärr (7230) ligger dels i Österplana hed och vall, dels i naturreservatet Såten på den västra sidan av berget vid Hjelmsäter samt vid Cementas gamla brott. Rikkärrens flora är mycket rik. I kärren på bergets västra sida växer de typiska arterna kärrknipprot, gräsull, ängsstarr, näbbstarr, ängsnycklar, flugblomster och tagelstarr. Även kärrmiljöerna i Österplana

hed har en mycket rik flora. Hirsstarr, honungsblomster och brudsporre hör till de vanliga typiska arterna. Våren 2017 är bevarandetilståndet för rikkärren på Kinnekulle gynnsam givet att skötsel av kärren fortgår. I NNK anges området ha statusen fullgod Natura-naturtyp.

08D9c080101 Kärr på Österplana hed och valls naturreservat

Från TUVA (Äng- och betesinventeringen). Topogent kärr 0,2 ha. Fält 2007. Götene kn. Naturreservat Österplana hed och vall, Natura 2000-område Kinnekulle.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,2 ha, öppet. Lokal hydrologisk påverkan från dikning

Element 1: kärrgolv, fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Ängsnycklar, kärrknipprot.

Beskrivning 2007

Den inventerade ÄOB-ytan domineras av ängsstarr och slankstarr, men bottenskiktet är dåligt utvecklat. Späd skorpionmossa och stor skedmossa förekommer fläckvis, men annars är spjutmossa och kalkkammossa mer vanliga. På grund av det dåligt utvecklade bottenskiktet bedöms ytan till stor del bestå av fuktängsvegetation. Ytan är en mycket fin floralokal med kärrknipprot, ängsnycklar och Sankt Pers nycklar.

Naturvärde: Klass 3

08D9c090101 Kärr S om parkeringen Österplana naturreservat

Länsstyrelsens kommentar 2019: Objektet har kommit in som förslag i kvalitetssäkringsarbetet. Det är inte tidigare inventerat och bör besökas om det ska gå att avgränsa eventuella rikkärr. Det ligger därför med i geodatalagret LstO Rikkärr i väntan på detta.

08D9c100101 Körpängen, ca 750 m NV om Brattefors

Muntligt tips (Håkan Pettersson, Lidköpings Naturskyddsförening 2022). 0,75 ha. Fält 2022. Götene kn. Naturreservat Österplana hed och vall, Natura 2000-område Kinnekulle

Beskrivning 2022 (Uppföljning rikkärrsmollusker)

Avröjd kalkfuktäng-rikkärr. Dominerande lågstarräng (vid undersökningen tämligen torrt). Fin biotop, vid undersökningen något torrt. Fortsatt utveckling som kalkfuktäng-rikkärr. Bör hävdas genom slätter, övervaka ev busk uppslag. Kontrollera/övervaka hydrologin. Fynd: *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka), *V. angustior* (smalgrynsnäcka) och *Pupilla alpicola pratensis* (kärrpuppsnäcka). Besökt 2022-09-11.

09D0b09 Kärr i Hällekis kalkbrott, övre delen

0,57 ha. Fält 2017. Götene kn.

Beskrivning 2017 (Miljöövervakning)

Ovanför dagbrottet ansamlas källvatten och regnvatten på kalkplattor. Videsnår och björk växer i delar av objektet. *Fissidens adianthoides* blir nästan mattbildande på sina håll, framförallt på de plana kalkplattorna där lera ansamlats. Viss källpåverkan finns, både *Philonotis fontana* och *Philonotis calcarea* noterades i kärret. Likt det nedre kärret torkar kärret ut periodvis och partier kan därför anses utgöra vätar. Floran är intressant med bland annat knagglestarr, slankstarr och näbbstarr som växer främst i sprickor i kalkplattorna. Kärret har ingen direkt hydrologisk påverkan även om det i sig är en bildning uppkommen på grund av kalkbrott, som kraftigt präglar hela miljön. Objektet hävdas inte. Buskar och träd kan med fördel röjas bort.

Naturvärde: Klass 3

09D0c04 Kärr i Hällekis kalkbrott, nedre delen vid parkeringen

0,17 ha. Fält 2017. Götene kn.

Beskrivning 2017 (Miljöövervakning)

Längs kalkbrottets nordsida rinner en bäck genom videsnår. Bäckens kalkrika vatten från dagbrottets sjö via ett dike. I videbuskarnas bryn och i västra delen av kärret där det planar ut något bildar *Philonotis calcarea* stora mattor. Knagglestarr och ryltåg växer glest längs sprickorna i kalkplattan. Vass breder ut sig i väster på flackare partier. Här torkar delar av kärret ut tidvis och kan mycket väl benämnas som vätar. Här växer också

tuvor av *Fissidens adianthoides*, *Bryum pseudotriquetrum* och *Pellia endiviifolia*. Björk och tall är på väg upp och kan med fördel röjas bort. Området har höga naturvärden knutna till en intressant mossflora hemmahörande i källpåverkade, kalkrika miljöer. Kärret hävdas inte.

Naturvärde: Klass 3.

Hjo kommun

08E0a04 Långmossen N m 3,5 km V om Södra Fågelås kyrka, delobjekt 1

Från VMI. Hjo kn.

Länsstyrelsens kommentar 2019: Från VMI. 7 olika ytor. På gränsen till rikkärr med oklar status. Objektet har kommit in som förslag i kvalitetssäkringsarbetet. Det är inte inventerat sedan VMI och bör besökas om det ska gå att avgränsa eventuella rikkärr. Det ligger därför med i geodatalagret LstO Rikkärr i väntan på detta.

08E4c05 Gåremossen och Lerstugesjön 5,2 km NV om Grevbäcks kyrka

Från VMI. Hjo kn.

Länsstyrelsens kommentar 2019: Från VMI. På gränsen till rikkärr med oklar status. Objektet har kommit in som förslag i kvalitetssäkringsarbetet. Det är inte inventerat sedan VMI och bör besökas om det ska gå att avgränsa eventuella rikkärr. Det ligger därför med i geodatalagret LstO Rikkärr i väntan på detta.

Karlsborgs kommun

08E9f01 Tobäcksmossen 5,5 km ONO om Forsvik

Medelrikkärr 2,86 ha. Fält 1985, 2017. Karlsborgs kn.

Beskrivning 2017 (Miljöövervakning)

Detta är ett medelrikkärr som ingår i ett större våtmarks komplex på ömse sidor av riksväg 49. Rikkärret, som är ganska stort till ytan (flera ha), ligger på västra sidan av vägen. Det är till stora delar täckt med bladvass, men tätheten varierar. I övrigt är kärret öppet men tall

förekommer i kanterna. Sedan våtmarksinventeringen 1985 så har kärret ej förändrats nämnvärt. Kärret är ett medelrikkärr med bl.a. stor förekomst av klubbstarr. Annars är trådstarr, bunkestarr och strängstarr förekommande. Kärrspira förekommer rikligt. Bottenskiktet domineras av brunmossor och *Sphagnum warnstorffii* och *S. teres*. Norr om rikkärret finns en sumpskog (gran, tall) med översilande kalkhaltigt vatten från bergarterna som utgör grunden för Bölets ängars rika flora. Denna sumpskog borde hysa en del intressanta marksvampar. Här noterades tussilago, skärmstarr, ängsfräken och hasselmossa. I södra kanten finns ett stort dike som torde påverka kärrets hydrologi. Detta fanns också 1985 och trots detta har kärret förändrats mycket lite. Kärrets centrala delar är orörda. Kärret ligger i en trakt där det är ovanligt med rikkärr även om lite rikare partier finns i vissa våtmarker i Karlsborgs kommun. Det var länge sedan någon hävd skedde i detta kärr och förändringstakten är mycket låg. Det är viktigare att säkra områdets hydrologi. Hela området, med sumpskogen, väster om vägen bör inventeras och om värdena bedöms tillräckligt höga bör det skyddas.

Naturvärde: Klass 2

Lidköpings kommun

09C2101 Tjärsjön och våtmarker Ö därom, 5 km NNV Otterstad kyrka

Från VMI. Lidköpings kn.

Länsstyrelsens kommentar 2019: Från VMI. 8 olika ytor. För stort att utreda. I någon av de västra vikarna finns rikkärr med oklar status. Objektet har kommit in som förslag i kvalitetssäkringsarbetet. Det är inte inventerat sedan VMI och bör besökas om det ska gå att avgränsa eventuella rikkärr. Det ligger därför med i geodatalagret LstO Rikkärr i väntan på detta.

Skara kommun

08D5D0701, 08D5D0702 Brånekesjön 2,5 km SO Skånings-Åsaka kyrka

Från VMI. Fält 1984-1985. Skara kn.

Länsstyrelsens kommentar 2019: Objektet har kommit in som förslag i kvalitetssäkringsarbetet. Det är inte besökt sedan VMI och bör återbesökas om det ska gå att avgränsa eventuella rikkärr. Det ligger därför med i geodatalagret LstO Rikkärr i väntan på detta.

08D5e080201 Sumpskogar Ö om Ormsjön 2,2 km S om Eggby kyrka

Sumpskog 14 ha. Litteratur 1972. Flygbildstolkning och litteratur 2018. Skara kn. Nolängskärret.

Delobjekt 1-3: Sumpskog

Tot 14 ha, tätträddäckt, lokal hydrologisk påverkan från dikning och anslutande avverkning.

Element 1: ?

Beskrivning av rikkärren (ingår i VMI-objekt)

Ingen beskrivning av kärret finns. Objektet är noterat som extremrikkärr enligt tabell 11, sid 86 i Våtmarker i Skaraborgs län del 1. Avgränsning av kärrdelen är inte genomförd.

Naturvärde: Klass 2 (enl VMI)

Beskrivning 2007 (NNK, bevarandeplan)

Vid Noläng finns ett mycket litet extremrikkärr med en mycket rik flora. Kärret är öppet och domineras av axag. Det finns också tämligen rikligt med kärknipprot, vaxnycklar och ängsull.

Länsstyrelsens kommentar 2019: Området har aldrig inventerats i egentlig mening. I alla fall inte i modern tid. En inventering av mossor och kärleväxter bör göras för att statusklassa kärret. Kärret finns med i Vegetationskarta i Valle 2018. Två ytterligare kärar avfördes som sumpskog (08D5e080202 respektive 08D5e080203). Dessa har utklassats (se bilaga 2).

08d5e2702 Våtmarker vid Husgårdessjön och Ökullasjön 1,5 km SSO Skärvs kyrka

Våtmarkskomplex 52 ha. Fält 1984, 2017, 2022. Skara kn. Naturreservat Ökull-Borregården, Natura 2000-område Ökull.

Delobjekt 5: Sjö bevuxen med vassar

2 ha, öppet. Lokal hydrologisk påverkan från dikning, lokalt stört av kraftledning och väg

Element 1: Kärrgolv, fuktäng med kalkpåverkan. Flugblomster, svartknoppsmossa.

Delobjekt 6: Svagt sluttande kärr

2 ha, glest bevuxet. Extremrikkärr

Element 1: kärrgolv, mjukmattekärr av starrvitmoss-brunmosstyp, Sphagnum subsecundum-variant.

Beskrivning 1984 (ingår i VMI-objekt)

Ett ganska torrt, svagt betat, nästan fuktängsartat extremrikkärr av fastmattetyyp (delobjekt 5) tillsammans med vidsträckt gungflyn av mjukmattor runt en liten tjärn (delobjekt 6) borgar för en lång rad rikkärrsväxter. Av mossor förkommer bl.a. trekantig svanmossa, lockvitmossa, piprensarmossa, kärrkammosa och käppkrokmosa i mjukmattorna i delobjekt 6 och svartknoppsmossa och långhalsmossa i delobjekt 5.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2017 (Bevarandeplan)

Ett avlångt rikkärr finns i Natura 2000-områdets nordvästra del. Kärrret som tidigare noterats ha rik moss- och kärlväxtflora omges av skog. Tidigare har följande typiska kärlväxter noterats förekomma; flugblomster, kärrknipprot, ängsnycklar, slätterblomma, tätört, axag, näbbstarr. Även arterna blodnycklar och ormrot har hittats. I Artportalen finns uppgifter om förekomst av ag samt frans-, knopp-, och spärrvitmossa (2008). I kärrret finns eller har funnits, otandad grynsnäcka och kalkkärrgrynsnäcka. Rikkärrret har sedan mycket länge hävdats med bete, men betetrycket har periodvis varit lågt med följd att igenväxningsvegetationen har ökat och kärrret troligen förlorat en del arter. Det är exempelvis osäkert om snäckarterna finns kvar. Rikkärrret restaurerades 2003 till en större öppen yta igen genom röjning. Skador på grund av tramp från betesdjur har tidigare inte varit något problem i området men betetrycket har då varit lågt. Rikkärrret är 2017 öppet och betas väl. Slyvegetation

förekommer. Bevarandetillståndet är icke gynnsamt (2017). Bedömningen är osäker då uppgifter om förekomst av typiska arter saknas. Rikkärrret är öppet och betas.

Länsstyrelsens kommentar 2019: I NNK anges kärret ha status icke fullgod Natura-naturtyp efter fältbesök 2010. Uppgifter om fältbesök 2017 saknas.

Beskrivning 2022 (Uppföljning)

Ett avlångt extremrikkärr i glänta i skogen. Objektet är del av en stor betesmark. Objektet är ojämnt betat med vissa partier välbetat medan andra på sin höjd är svagt betat, detta syns även i att vissa delar är ganska upptrampade medan andra har buskigenväxning. Mittendelen av objektet har längst kommen buskigenväxning (brakved, björk, pors mm) och svagast hävd, medan norra och framför allt södra änden är öppnare, bättre hävdade och färre småbuskar, här är dock marken mer upptrampad (inte en påtaglig negativ påverkan från djurtrampet). Det finns rikkärrsvärden kvar i florán, bla kärrknipprot, ängsnycklar (överblommad så varietet okänd), ängsstarr, loppstarr, näbbstarr, gräsull, ängsvädd, vildlin och slätterblomma. Noterade även en tuva axag. I mossfloran finns bla späd skorpionmossa, guldspärrmossa, kalkkammosa och gyllenmossa, förutom hos kalkkammosa och guldspärrmossa är förekomsten dock liten. Ytan behöver buskröjning och hårdare hävd utan för mycket djurtramp i den fuktiga mjuka marken. I skogsområdena runt finns stora diken vilka troligen påverkar områdets hydrologi negativt.

Beskrivning 2022, 08D5E2702 (Uppföljning rikkärrsmollusker)

Starkt igenväxande rikkärr med små rännilar. Tämligen artrik snäckfauna, men ingen lämplig biotop för rikkärrsgrynsnäckor. Om biotopen ska ha karaktär av öppet rikkärr krävs kraftig röjning av buskar och sly. Fynd: Inga. Besökt 2022-07-12.

08D5e2703 Strandkärr utmed östra sidan av Ökullasjön

0,3 ha. Fält 2017, 2022. Skara kn.

Beskrivning 2017 (Miljöövervakning)

Ett öppet strandkärr vid östra kanten av Ökullasjön. Objektet kantas delvis av fastmark men övergår mestadels i sumpskog i norr eller högvassar i väst mot Ökullasjön. Betesdjuren har möjligheten att gå ut i strandkärret men av de få trampspåren att döma så besöker de det troligen sällan. I södra delen återfinns ett parti med rikkärsmossan *Paludella squarrosa*. På bar torv växte också rikliga mängder av *Riccardia multifida*. Säv och kärrbräken växer i objektet. Längst i söder växte även ett bestånd med trindstarr.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2022 (Uppföljning rikkärsmollusker)

Blött, mosaikartat medelrik-rikkärr nära stranden. Ingen lämplig biotop för rikkärsgrynsäckor. Behåll nuvarande karaktär av buskage och öppna ytor. Fynd: *Aplexa hypnorum* (större blåsnäcka). Besökt 2022-07-12.

08D5E280501 Våtmarker runt Tåsjön och Kusen 2,5 km SO Skärvs kyrka

Från NNK. Fält 2007, 2013. Skara kn.

Beskrivning 2007 (NNK, bevarandeplan)

Ytterligare ett litet rikkärr finns i sumpskogarna söder om Davidstorp. Vid sjön Kusens norra strand och Tåsjöns nordöstra strand finns ytterligare partier av rikkärr med en artrik flora. Större delen av objektet anges ha icke fullgod Natura-naturtyp i NNK.

Beskrivning 2013 (Kvalitetssäkring)

Kärret ligger utmed sjön Kusens norra strand. Vegetationen är zonerad från vattnet mot fastmarken i norr. I kärret finns mellan tuvorna kalkblekeutfällningar. Området är för sin lilla storlek påfallande artrikt. Betestrycket är ganska hårt och marken är ställvis tuvig. Den stora mängden träd och buskar drar ner värdet. I stort sett samtliga träd och buskar bör tas bort. De sydöstra delarna, numera mest dominerade av bladvass, bör inkluderas i betesfällan. Den påverkan av dikning som noterats beror på den reglering som skett av alla Vallesjöarna.

08D5E280502 Rikkärr SO om Tåsjön

Från VMI. Fält 1984-1985. Skara kn.

Länsstyrelsens kommentar 2019: Objektet har kommit in som förslag i kvalitetssäkringsarbetet. Det är inte besökt sedan VMI och bör återbesökas om det ska gå att avgränsa eventuella rikkärr. Det ligger därför med i geodatalagret LstO Rikkärr i väntan på detta.

08D5e280503 Strandkärr vid Tåsjöns östsidan 0,07 ha. Fält 2017. Skara kn.

Beskrivning 2017 (Miljöövervakning)

Kärrgolvet består av en mjukmatta på torv. Videsnår med inslag av klibbal och björk samt brakved. Kärrknipprot har en ganska god förekomst. I övrigt dominerar florans bladvass och hampflockel. Det är framför allt förekomsten av kärrknipprot som gör objektet intressant. Tidigare har också axag noterats här men återfanns inte. För att kärrknipprot ska ha en chans att överleva och eventuellt kvarvarande axag behövs vide röjas och vass slås och för att sedan låta betesdjuren kunna nå ut i kärret. Idag är skogspartier, där strandkärret utgör en västgräns, utstängslade från djuren.

Naturvärde: Klass 4

08D5f01 Höjentorp-Drottningkullen

Från NNK. Fält 2013. Skara kn.

Beskrivning 2013 (Kvalitetssäkring)

Området är ett topogent rikkärr beläget i Valles kameslandskap. I de centrala delarna ligger en liten göl men denna ingår ej i rikkärret. En göl finns också utanför området i sydöstlig riktning. Sannolikt är våtmarken belägen i en dödisgrop. Vegetationen är starkt tuvig på grund av stora mängder vasstarr. Viktiga dominanter är också bladvass och pors. Botaniskt intressant är ganska rika förekomster av ag. Det växer in en del *Salix* i kanterna men åtgärdsbehovet är ej akut. Kärret bör hållas under uppsikt så att trädvegetationen ej breder ut sig.

08D6f070301, 08D6f070501 Sjömossen 2,7 km OSO om Öglunda kyrka

Myrkomplex 99 ha. Fält 1985, 2013, 2017. Skara kn.

**Delobjekt 3: Svagt sluttande kärr,
o8D6Fo70301**

49 ha, öppet. Stark lokal hydrologisk påverkan från dikning. Lokalt stört av väg.

Element 2: gungfly, mjukmattekärr av starr-brunmosstyp, *Scorpidium scorpidioides*-variant.

**Delobjekt 5: Svagt sluttande kärr,
o8D6Fo70501**

1 ha, glest bevuxet. Stark lokal hydrologisk påverkan från dikning. Lokalt stört av avverkning.

Element 1: Kärrgolv, Fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp, *Sphagnum warnstorffii*-variant.

Beskrivning 1985 (ingår i VMI-objekt)

Kärren i våtmarken är mestadels av rikkärrstyp med stora förekomster av axag och vitstarr. Sjömossen är enda platsen i länet där axag förekommer uppe på platåbergens diabaslager. I kärren finns ett av länets största och mest välutvecklade *Scorpidium scorpidioides*-kärr.

Avgränsningen av rikkärret är osäker.

Naturvärde: Klass 1

**Beskrivning 2013, o8D6Fo70501
(Miljöövervakning)**

Väster om det stora diket finns ett litet igenvuxet rikkärr. Detta rikkärr hade större botaniska värden för knappt 30 år sedan under våtmarksinventeringen. Data från provrutor kommer från det avgränsade området - ej från rikkärret V om diket. Totalartlistan omfattar dock området med rikkärr. Våtmarkerna ligger i en utpräglad skogsbygd på Billingens platå. Åtgärdsförslag: I det avgränsade området inga åtgärder. I rikkärret väster om diket skulle röjning kunna ske. Någon naturvärdesklass gavs inte.

**Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring),
o8D6Fo70301**

Ett stort och öppet våtmarkskomplex där rikkärrsytor omväxlar med fattigare kärrtyper. Svag hydrologisk påverkan från gamla diken. Eventuellt svag påverkan från omgivande skogsmarker. De ytor som redovisas här utgör kärnområdet för utbredning av axag. Axag

växer tillsammans med en rad fattigkärrsarter som klockljung, tranbär, rosling, tuvsäv, tuvull, stjärnstarr, vitag, dystarr och framför allt trådstarr som dominerar stora ytor här. I blöta partier är även vitstarr vanlig, en art som är ganska sällsynt i västragötalandsregionen. Arter som indikerar rikare förhållanden är ängsvädd, hirsstarr, myrlilja, kråklöver och kärrsilja. I den västra kanten av det redovisade området påträffas enstaka ängsnycklar samt en tuva loppstarr och enstaka nålstarr.

Sumpäggsvamp, *Bovista paludosa*, hittades på ett ställe. Arten är sällsynt och fyndet verkar vara det första för Skara kommun. Ängsstarr som är rapporterad från området hittades i områdets nordligaste del. Från Sjömossen finns även gamla uppgifter om majviva, tätört och plattsäv. Av Artportalen att döma förefaller plattsäv ha sin växtplats på den smala stig som går rakt över kärret. Frånsett axag så är det framför allt brunmossorna som ger rikkärrsprägel åt kärret. I det utpekade området breder mattor av guldspärrmossa, späd skorpionmossa, röd skorpionmossa och korvskorpionmossa ut sig. Mjuka mattor omväxlar med fastare mattor. De fastmarksnära kärren är tuviga vilket sannolikt beror på tidigare betesdrift.

Naturvärde: Klass 1.

Länsstyrelsens kommentar 2019: Det felaktigt avgränsade rikkärret som inventerades 2013 har utklassats. Se bilaga 2.

Skövde kommun

**08D3e01 Kärr och sumpskogar mellan
Brunnhemsberget och Tovaberget**

Våtmarkskomplex 10 ha. Fält 1984, 2004, 2006, 2007, 2010, 2013, 2017, 2018, 2020. Falköpings kn, Skövde kn. Fyra kärr inom Natura 2000-område Bolum Säckesten samt ett kärr (o8D3e0104) ca 900 m NO om dessa.

**Delobjekt 2: Topogent till svagt sluttande
kärr**

0,3 ha

Element 1: fastmattekärr av *Campylium-Drepanocladus*-typ.

Delobjekt 7: Sluttande kärr

1,4 ha

Element 1: fastmattekärr av *Campylium-Drepanocladus*-typ, axagvariant.

Beskrivning 1984

4 små extremrikkärr omgivna av barrsumpskog på översilningsmark. De två nedersta extremrikkärren är av axag-typ medan de två övre är av en artrikare typ med t ex kärrknipprot. Området som nu omges av skogsmark var fordom betesmark, om vilket nedsjunkna stenmurar nu vittnar. Genom områdets övre delar rinner en bäck som i högörtfuktängen är dikad. Flera källmyningar vars avflöden rinner ut i bäcken.

Trots liten yta är objektet mångformigt genom att många våtmarkstyper och vegetationstyper är företrädda, även sällsynta sådana som barrdominerad sumpskog på rik översilningsmark. I objektet finns också stora botaniska värden.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2004, o8D3e010201 eventuellt också o8D3e010202 (Miljöövervakning)

Inne i en barrdominerad skogsmark av varierande ålder ligger detta lilla rikkärr. Kärrret sluttar ganska rejält i dess östliga delar men planar ut nästan helt åt väster. De centrala delarna är öppna medan det i kanterna pågår en viss igenväxning av bladvass, gran, tall, björk, al, pors och viden. Även älggräs förekommer ställvis ganska frekvent här. Kärrret är opåverkat förutom att äldre avverkningar kan ha bidragit med en viss röjgödslingseffekt under åren. Små källsprång bildar rännilar kantade av av minerogent material. Bakom en sumpskogsridå i öster ligger ett smalt stråk av blåtåtelängar och källpåverkad mark med bl.a. tagelsäv. De centrala delarna av kärrret hyser gott om axag och lågstarr som ängsstarr, hirsstarr, slankstarr och flaskstarr. I de flacka partierna är mossmattorna av späd skorpionmossa, spjutmossa, guldspärrmossa och kalkkammosa omfattande. I de källförande delarna förekommer kamtuffmossa, källtuffmossa, fetbålsmossa, kragpellia och källmossa. Vid axagtuvor är det gott om stor fickmossa och flikbålsmossa. I kanten av kärrret hittas stora vackra tuvor av myrmylia. I sumpskogen förekommer även signalarten

rörsvepemossa och skogsflikmossa. Av kärlväxter märks förutom de ovan nämnda även kärrknipprot, kärrfräken, slätterblomma, vattenklöver. Mindre vanliga är vildlin, loppstarr, näbbstarr, myrtag och gräsull. Av mossor förekommer även purpurvitmossa, kärrbryum och räffelmosa. Bedömning: Kärrret är ett vackert exempel på rikkärr kantat av intressanta sumpskogar med signalarter. Både kärrret och sumpskogarna är dokumenterade nyckelbiotoper. Området bör säkerställas för framtiden genom ett biotopskyddsförordnade eller som naturreservat. En skötselplan bör tas fram snarast. Røjningar, avverkningar och vasslätter är de åtgärder som är viktigast att utföra. Av dessa är kanske vasslätter viktigast så att inte kärrret vid nästa återbesök visar sig vara övervuxet av vass.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning vid fältbesök 2006: Endast två av de ursprungligen uppgivna kärren inventerades. Kärrytorna i delobjekt 7 är de minst igenväxta. Det finns dock en del blåtåtel och vedartade växter i fältskiktet. Även små träd håller på att etablera sig in i kärret från den omgivande barrskog. Funna rikkärrarter inkluderar slankstarr, näbbstarr, kärrknipprot, axag, *Palustriella* sp, kalkkällmossa och späd skorpionmossa. Kärrret i delobjekt 1 är ett svagt sluttande fastmattekärr. Mycket vass växer in i kärret och al håller på att växa upp i de södra och västliga delarna.

Beskrivning 2007, o8D3e010201 (Inventering av sällsynta grynsnäckor)

Stort extremrikkärr upptill i NV-luta, nertill utflackat. Källigt blött, flera rännilar. Enstaka martallar. Kärrret delat i två delar av smal ridå av gran, tall, björk. Något pors, viden. Dominerande lågstarrängar med riklig blåtåtel. I vissa delar (speciellt i S) igenväxande med tätande vass. Inslag av Ängsnycklar, kärrknipprot m.fl. orkidéer, blodrot, kärrtistel, slätterblomma, ängsvädd, majviva, tätört. Botten av brunmossor. Ett fint extremrikkärr med en artrik och diversifierad landmolluskfauna. Faunan består av ett antal hygrofila arter som *Carychium minimum* (ängsdvärgsnäcka), *Carychium tridentatum* (skogsdvärgsnäcka), *Oxyloma elegans* (mindre bärnstenssnäcka), *Vertigo antivertigo*

(hjärtgrynsnäcka), *Euconulus praticola* (kärrkonsnäcka), och *Deroceras laeve* (sumpsnigel). Dessutom förekommer hela tre för rikkärr karakteristiska och sällsynta grynsnäckor: *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka), *Vertigo genesii* (otandad grynsnäcka) och *Vertigo angustior* (smalgrynsnäcka). De två första arterna är rödlistade, samtliga tre är Natura 2000-arter, *Vertigo genesii* (otandad grynsnäcka) är begränsad till ett fåtal kärr i centrala Västergötland. På lokalen finns även ett den sällsynta och karakteristiska rikkärrsarten *Pupilla pratensis* (kärrpuppsnäcka). Dessa arter och den artrika, diversifierade snäckfaunan ger lokalen ett mycket högt skyddsvärde. Skötselrekommendationer: För att de sällsynta grynsnäcksarterna ska kunna kvarleva måste objektet ha kvar sin karaktär av öppet extremrikkärr. Trädridan mellan de båda kärrytorna bör röjas bort så att ett stort kärr skapas. Vassen bör slås snarast, speciellt i södra delen. Därefter bör hävd ske genom slätter årligen under 3-4 år, därefter vart annat år. Vassens utveckling bör övervakas. Det är önskvärt att kärret, inklusive omgivande mindre rikkärr avsätts som naturreservat. Anmärkning: I omgivningen finns flera mindre, undersökta extremrikkärr, vissa märkta med biotopskydd – molluskfaunan i dessa bör inventeras! Värdering: Mycket högt skyddsvärde.

Beskrivning 2010, 08D3e010201 (Miljöövervakning)

Ett soligent, öppet rikkärr med källpåverkade partier och rännilar. De centrala delarna är öppna, men klibbal, björk och brakved växer in från kanterna. Täckningsgraden av vass är relativt hög (uppskattningsvis ca 20%) men troligtvis slås kärret då och då eftersom vassen ändå hålls tillbaka. Även blåtåtel och pors finns i ganska riklig mängd i kärret som är relativt opåverkat. Vanliga arter är axag, tagelsäv, flaskstarr, vattenklöver och blåtåtel. Här växer också en del ängsstarr, hirsstarr, näbbstarr, kärrfräken, gräsull, slätterblomma samt lite nålstarr, slankstarr, kärrknipprot, flugblomster och kärrsälting samt den rödlistade arten loppstarr. I bottenskiktet finns rikligt med kärrbryum, späd skorpionmossa, kamtuffmossa och kalkkällmossa samt spjutmossa och guldspärrmossa. Här växer även stor fickmossa, fetbålmossa,

kalkkammosa, klomossa och purpurvitmossa. Eftersom vass och pors hålls tillbaka slås de öppna ytorna i kärret troligtvis då och då. Det är önskvärt att hävden fortsätter samt att sly röjs bort från kanterna för att förhindra att det växer igen. Störning i form av tramp är också önskvärt. Hög prioritet.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2013, 08D3e010202 och 08D3e010204 (Kvalitetssäkring)

Detta är två sluttande, separata extremrikkärr omgivna av kalkpåverkade sumpskogar. Den södra ytan (08D3e010202) är lite större och långsträckt i nordöstlig-sydvästlig riktning. I båda kärren, framför allt det södra, finns stenar i kärrytorna. Båda kärren är källpåverkade men ytan tydliga källor. Det södra kärret kantas av en låg stenmur som vittnar om att området förr ingått i ett beteslandskap. Båda kärren präglas av en stor förekomst av blåtåtel. En långsam igenväxning av framför allt gran sker från kanterna. Kärren skulle må väl av slätter, vilken kan ske med något eller några års mellanrum. Välutvecklade soligena kärr med flera extremrikkärrsarter bidrar till naturvärdet. Den rödlistade kalkkällmossan *Philonotis calcarea* förekommer i det norra kärret (08D3e010204).

Beskrivning 2017, 08D3e0104 (Kvalitetssäkring)

Kärret är ett mycket fint topogent kärr som omgärdas av sumpskogar. Sphagnum dominerar i bottenskiktet förutom utmed den naturliga bäck som rinner genom området. Purpurvitmossa är vanligast men här finns även knoppvitmossa och krokvitmossa samt ytterligare några fattigkärrs- Sphagnum. I fältskiktet växer arter som slätterblomma, gräsull, kärrsälting, nålstarr och enstaka stängel ängsnycklar. Andra arter i kärret är pors, torvtåg, flaskstarr, tranbär, skogsfräken, sjöfräken, skogsstjärna och kärrtistel. Utmed den naturligt ringlande bäcken växer späd skorpionmossa, myrbryum, fetbålmossa, guldspärrmossa, spjutmossa och stor skedmossa. Närmaste omgivningar utgörs av fina sumpskogar med källgräsmossa, kärrpraktmossa och bandpraktmossa. Kärret är en mycket värdefull miljö, nästan hydrologiskt orörd som bör värnas om! Underhållsåtgärd bör kunna begränsas till röjning och ev. slätter.

Kärret är även det enda kvarvarande av flera i denna dalgång. Övriga kärr har degenererat.

Naturvärde: Klass 2.

**Beskrivning 2018, 08D3e0104
(Miljöövervakning)**

Ett topogent kärr. Objektet ligger i en svacka omgiven av branter klädda med barrskog. I södra änden rinner en liten bäck. Större delen av objektet utgörs idag av klibbalsumpskog med inslag av björk och gran. Här växer också pors och brakved. Blåtåtel och framförallt älggräs är starkt dominerande i fältskiktet. Närmast bäcken övergår objektet till öppet och här återfinns de flesta rikkärrsarterna som *Campylium stellatum* och *Aneura pinguis*. Näbbstarret har också en god förekomst här. Objektet bedöms inte vara aktuellt för skötsel.

Naturvärde: Klass 3

**Beskrivning 2020, 08D3e010201
(Miljöövervakning)**

Detta är det största av de rikkärr som finns i västslutningen av Brunnhemsberget och delvis i svackan mot Tovaberget. Detta kärr är det mest skyddsvärda av de fyra kärtrytor som berörs av biotopskyddet. Trots frånvaro av annan hävd än viss röjning så är kärret i gott skick. En viss tendens till att pors tränger in finns. Flera extremrikkärrsarter som axag, kärrknipprot, näbbstarr, gräsull och tagelsäv förekommer. Besöktes 2020-09-01.

Naturvärde: Klass 1

08D3f0102 Kärr vid Ranstadverket 2,7 km SV om Häggums kyrka, (Käringaråsen)

Fält 2017. Falköpings kn. Gränsar till Skövde kn.

Länsstyrelsens kommentar 2019: Se beskrivning under Falköpings kn.

08D3f11 Kärr 200 m S om Smedbacken

Topogent kärr 0,1 ha. Fält 2006, 2017. Skövde kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr
0,1 ha

Element 1: Kärrgolv, fastmattekärr av starrört-brunmosstyp. Ängsnycklar, kärrknipprot, gräsull, näbbstarr.

Beskrivning 2006

Ett riktigt fint litet rikkärr med mängder av kärrknipprot. Kärret är relativt öppet men buskar, träd och älggräs har börjat växa in i kärret. Andra hittade arter inkluderar plattsäv, slankstarr, ängsstarr, näbbstarr, gräsull, ängsnycklar, och späd skorpionmossa samt enstaka fynd av gyllenmossa. Runt omkring rikkärret finns betade gräsmarker med fuktigare och torrare ängsvegetation. Vid kärrets södra kant dominerar älggräs och klibbal börjar komma in från kanten. Nordväst om ängen finns källpåverkade sumpskog med källtuffmossa, kamtuffmossa och enstaka kärrknipprot mm. Kärret har fina naturvärden. Osäkert hur eller om det aktivt sköts idag (förutom bete), men kompletterande slåtter och/eller ökat bete borde prioriteras innan igenväxning blir ett allt för stort problem.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring)

Öppet betat rikkärr med stark dragning åt kalkfuktäng, ett "gränsfall". Inslaget av buskar och träd är litet. I fältskiktet märks framför allt ca 50 stänglar av kärrknipprot som uppenbarligen klarar detta hårda betestryck bra. Här finns även gräsull, knaggelstarr, näbbstarr, luddunört, slåtterblomma, ryltåg, kärrtistel, ängsvädd, sumpmåra, blodrot, knapptåg, rödsvingel, älggräs, darrgräs, tuvtåtel, flaskstarr och hirsstarr. Förr har även majviva, tätört, vildlin, kärrsälting, ängsnycklar och ängsstarr rapporterats från detta område. Bottenskiktet hyser ganska gott om späd skorpionmossa i kärrets mitre del samt en del guldspärrmossa och källtuffmossa. Spjutmossa förekommer rikligt. Kärret är hårt trampat och betat. Betestrycket bör därför minskas något. Ett försommarbesök bör göras för att komplettera listan över indikatorer.

Naturvärde: Klass 3

08D3g03 Kärr V om Heden 1,8 km VSV om Sjogerstads kyrka

Våtmarkskomplex 7 ha. Fält 1984. Skövde kn.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

1 ha, glest bevuxet. Stark generell hydrologisk påverkan från dikning.

Element 1: Kärrgolv, källa, mjukmatttekärr

Beskrivning av rikkärren (ingår i VMI-objekt)

Ingen beskrivning av kärret finns. Objektet är noterat som extremrikkärr enligt tabell 11, sid 86 i Våtmarker i Skaraborgs län del 1. Avgränsningen av rikkärret är osäker.

Naturvärde: Klass 3

08D3g06 Kallsågsmossen 2 km VNV om Sjogerstads kyrka

Våtmarkskomplex 6 ha. Fält 1984, 2004, 2007, 2017 (NNK), 2022. Skövde kn. Naturreservat och Natura 2000-område Kallsågsmossen.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

2 ha, öppet, extremrikkärr. Svag lokal hydrologisk påverkan från dikning. Lokalt stort av kraftledning.

Element 1: källkupol, fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp *Campylium-Drepanocladus*-variant. Sumpnycklar, brudsporre, flugblomster, majviva, intressant svampflora.

Element 2: Källa, källkärr av *Cratoneuron*-typ. Sumpnycklar, majviva.

Element 3: kärrgolv, källa, fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp, axag-variant. Sumpnycklar, brudsporre, flugblomster, majviva.

Beskrivning av rikkärren (ingår i VMI-objekt)

SO om Rådene ligger ett av länets största sammanhängande extremrikkärrensytter. Den största delen täcks av ett mot SV svagt sluttande axagkärr. Kärret är länets största sammanhängande axagdominerade yta. Denna del är tämligen artfattig men en del brudsporre finns i kanterna. I de nedre delarna väller 7-8 källdrag fram. Källdragen hade vid besökstillfället ej särskilt hög vattenföring men runt ett par av källmyningarna fanns mindre kupolmyrar 2-3 m i diameter och ca 0,5 m höga. I S delen av kärret finns ett mycket vackert kärr av *Campylium-Drepanocladus*-typ med stor orkidériedom, t ex rikligt med sumpnycklar och vaxnycklar. Runt kärret finns en ganska

bred lövsumpskog. Den är mestadels björkdominerad men längst i V runt Simsjöbäcken dominerar klibbal/gråal. I kärret finns ett par gamla diken som morfologiskt stör kärrets yta men som hydrologiskt har ringa inverkan. Ängar och åkermark omger objektet. Storleken, stora botaniska värden, intressanta hydrologiska företeelser och representativa extremrikkärrensmiljöer gör detta till ett toppobjekt.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2004 (Miljöövervakning)

Lövskogar av gråal, klibbal och björk omger området som anses vara länets största sammanhängande axagkärr. Området som sluttar svagt från öster mot väster hyser flera depressioner med källor och kalktuffbildning. Det är helt öppet även om en del småbuskar förekommer spridda över nästan hela ytan. Bladvass förekommer också överallt men är minst konkurrenskraftig i de mest källpåverkade svackorna. Vanligaste orkidé är sumpnyckel som räknas årligen. Antalet blommande stänglar brukar uppgå till mellan 1000 och 2500 exemplar. Ängsnycklar och brudsporre förekommer också rikligt. Mer sparsamt förekommande är flugblomster, vaxnycklar, blodnycklar och kärrknipprot, den senare förekommer även i en blek form i områdets sydvästra del. Av övriga kärlväxter dominerar axag tillsammans med Carexarter såsom flaskstarr, näbbstarr, ängsstarr, hirsstarr, slankstarr och nålstarr. Loppstarr förekommer sparsamt i kanten av kärret utmed den största källflödesbäcken. Slätterblomma, vildlin, rosettjungfrulin, majviva, vattenklöver, tätört, tagelsäv, myrtåg och gräsull förekommer spridda. Älggräset är begränsat till kantzoner mot skogen. Kärrfräken och blåtåtel förekommer men utgör inget problem idag. Hävden av området är obefintlig. Den vasslätter som skötselplanen förordar har inte påbörjats ännu. Ohävden ger upphov till mycket förna som lägger sig på och runtom axagtuvorna. Förnaupplagringen ger i sin tur en viss trivialisering av bottenskiktets flora. Vid källsprängen förekommer rikligt med kalkkällmossa, kärrbryum, späd skorpionmossa, fetbålsmossa och kamtuffmossa. I axagen förekommer ovanligt gott om praktflikmossa och stor fickmossa. Här finns även källflikmossa, broddflikmossa,

klotuffmossa, flikbålsmossa, kalkkammosa tillsammans med guldspärrmossa. Spjutmossa, kärrkvastmossa och gyllenmossa förekommer spridda i hela området. På stenar i de små bäckflödena förekommer kruskalkmossa, skör kalkmossa, bräkenfickmossa och rutbålmossa. I den närliggande sumpskogen även nordtuffmossa. **Bedömning:** Kallsågs mossen är, trots den obetydliga hävden, ett av länets allra finaste rikkärrsområden. Genom en förbättrad betesregim i kombination med vassslätter kan området utvecklas positivt och bli en riktig kronjuvel bland länets rikkärr. Säkert finns både *Vertigo genesii* och *V. geyeri* kvar på den här fantastiska lokalen.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2007 (Inventering av sällsynta grynsnäckor)

Stort, delvis flackt, delvis mot SV sluttande, blött, källigt extremrikkärrskomplex med rännilar. Kärrytan avröjd (nu inga buskar), enstaka, spridda tallar. Stora bestånd av vältuvad axag, däremellan lågstarrängspartier med inslag av blåtåtel, myskgräs. Även kärrtistel, majviva, kärrknipprot, ängsnycklar, vaxnycklar m.fl. orkidéer, ängsvädd, slätterblomma, lokalt något älgört. Ställvis gles vass. Botten av brunmossor. Kommentarer till faunan: Ett mycket fint extremrikkärr med en artrik och diversifierad landmolluskfauna. Faunan består av ett antal hygrofila arter som *Carychium minimum* (ängsdvärgsnäcka), *Carychium tridentatum* (skogsdvärgsnäcka), *Succinea putris* (större bärnstenssnäcka), *Oxyloma elegans* (mindre bärnstenssnäcka), *Euconulus praticola* (kärrkonsnäcka) och *Deroceras laeve* (sumpsnigel). Dessutom förekommer tre för rikkärr karakteristiska och sällsynta grynsnäckor: *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka), *Vertigo genesii* (otandad grynsnäcka) och *Vertigo angustior* (smalgrynsnäcka). De två första arterna är rödlistade, samtliga tre är Natura 2000-arter. På lokalen insamlades även ett exemplar av den sällsynta sötvattenssnäckan *Aplexa hypnorum* (större blåssnäcka). Dessa arter och den artrika, diversifierade snäckfaunan ger lokalen ett mycket högt skyddsvärde. **Skötselrekommendationer:** För att de sällsynta grynsnäckarterna ska kunna leva kvar måste objektet ha kvar sin prägel av öppet extremrikkärr. Hävd bör ske genom bete

eller bete och slätter i kombination. I de känsliga, blöta källpartierna (upprinnorna) bör hävd genom bete inte förkomma utan dessa bör avstängas. Några mindre videbuskar kan tillåtas i kärrytan, dessa utgör refugier för många snäckarter och bildar för snäckorna gynnsam förna. Körning med maskiner och tramp bör undvikas i kärrets känsligare, källiga delar. Eventuella besökare bör kanaliseras till spänger. **Värdering:** Mycket högt skyddsvärde.

Länsstyrelsens kommentar 2019: Aktuell yta är större enligt NNK. Avgränsningen bör därför ses över. Det finns enligt NNK ännu en avgränsad rikkärrsyta i Naturaområdet med bedömd Icke fullgod Natura-naturtyp 2017-09-12. Ytan ligger i SO hörnet av området.

Beskrivning 2022 (Uppföljning rikkärrsmollusker)

Vidsträckt, flackt sluttande extremrikkärr, dominerande axag. Rikligt uppslag av vass. Mycket fin biotop, men tilltagande, tätande vassuppslag. Fortsatt utveckling som extremrikkärr. Hävda hela härret med slätter under flera efter varandra följande år för att få bukt med vassen. Övervaka utvecklingen. **Fynd:** *Vertigo genesii* (otandad grynsnäcka), *V. geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka), *V. angustior* (smalgrynsnäcka) och *Aplexa hypnorum* (större blåssnäcka). Besökt 2022-07-22.

08D3g18 Fuktig mark S om Skultorp 1,3 km S om Norra Kyrketorps kyrka

Fuktäng och rikkärr 4 ha. Fält 1984, 2004, 2007, 2010. Skövde kn. Naturreservat och Natura 2000-område Nohlmarken.

Delobjekt 1: Fuktäng

4 ha, öppet, kalktuffbildning, extremrikkärr. Lokal hydrologisk påverkan från dikning och anslutande dikning. Lokalt stört av kraftledning och bergtäkt.

Element 2: kärrgolv, fastmattekärr av starrört-brunmosstyp, *Campylium-Drepanocladus*-typ. Flugblomster, majviva, blekvide.

Beskrivning av rikkärren (ingår i VMI-objekt) Objektet ligger nedanför de stora kalkbrotten i Skultorp och domineras av en nästan plan kalkfuktäng. I S finns stora slagghögar från brotten, i O finns åker och betesmark, medan markerna norrut domineras av ungskog,

slagghögar m m. Kalkfuktängen är betad och är en av länets artrikaste fuktängar – närmare 120 kärleväxter noterades vid inventeringen. Flera ovanliga arter noterades som ormtunga, hårstarr, majviva, plattsäv och flera orkideer. Ängen är mycket rik på fjärilar. Flera äldre diken skär området. Närmare kalkbrottet i V finns en mindre rikkärnsyta. I brottet pågår aktiv kalktuffbildning i brottväggarna. Rövningar av hela området har skett av den lokala naturskyddsföreningen. Trots skräpiga omgivningar och många äldre diken motiverar den extrema artrikedomen med stora botaniska värden högsta naturvärdesklass.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2004 (Miljöövervakning)

Detta är ett av flera svårdefinierade objekt då man är hänvisad att utgå från äldre uppgifter. Enligt dessa skall lokalen ligga som anges i rubriken ovan. Går man strikt på detta hamnar man i marker som knappast kan ha hyst axag för bara drygt 15 år sedan. I stället är det lockande att utgå från att det är den berömda Nohlmarken som avses. Koordinaterna från Naturhistoriska Muséet stämmer också bra med detta antagande. Trots detta blir man inte fullt klok på vad som gäller eftersom den tidigare beskrivningen säger att axag ska finnas i kärret. Axag är de facto en av få arter som Skövdes Nohlmarkenexperter Kurt-Anders Johansson och Rolf-Göran Carlsson aldrig sett i området! Vad ska man tro? Näväl. Jag har valt att välja ut ett mindre område som var rejält blött och påverkat av rörligt markvatten, strax intill en dubbelstolpe till kraftledning. Här är det förhållandevis blött med arter som kärrespira, slätterblomma, kärresälting, sjöfräken, slankstarr, Dactylorhiza, skogsnyckel, kärrenippot, plattsäv, myrtåg, kärrefräken, blodrot, flädervänderot, höskallra, småstarr, strätta, vildlin, darrgräs, nålstarr, rosettjungfrulin, näbbstarr, ängsvädd och gräsull. Eftersom området slås årligen och efterbete inte sker på hela kärretorna har spjutmossan expanderat fritt i bottenskiktet. I det utvalda området är förhållandena relativt mosaikartade vilket innebär att det finns en del späd skorpionmossa, röd skorpionmossa, spjutmossa, klotuffmossa, källtuffmossa, stor skedmossa, guldspärrmossa och kärrebryum. Arter som fetbålmossa, gyllenmossa, kalkkammossa hittas dock inte. Vid en av bäckarna växer kamtuffmossa i stor mängd.

Den svaga markstörningen kan på sikt även komma att försvaga en del konkurrenssvaga och bevarandevärda kärleväxtpopulationer. Nohlmarken har genom upprepade rövningar, slätterarbete och betesdrift blivit ett av Skövdeetraktens artrikaste naturområden. Under en vandring sommartid kan man få se arter som ormtunga, ängsnycklar, skogsnycklar, skogsknipprot, kärrenippot, flugblomster, tvåblad, stor ögontröst, majviva, gräsull och vildlin. Totalt har nästan 400 kärleväxter noterats i detta område!
Bedömning: Ett mycket exklusivt och bevarandevärt område med mycket hög artrikedom. Området är också ett fint exempel på vad personligt engagemang och målmedvetenhet från ideella krafter kan åstadkomma. *Vertigo geyeri* bedöms finnas kvar i området. Man bör hålla koll på hur slättern påverkar arternas dynamik, eventuellt genom någon form av kvantitativa undersökningar. Efterbete med nöt bör övervägas på hela slättermarken.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2007 (Inventering av sällsynta grynsnäckor)

Stort extremrikkärskomplex i flack OSO-sluttning. Upptill flera källor, rännilar. Spridda stenar. Enstaka, spridda hassel, en, sälg. Dominerande lågstarräng med ställvis mycket riklig blåtåtel. Inslag av kärrenippot, skogsnycklar, kärretistel, majviva, tätört, ängsvädd, blodrot, ängsskallra, darrgräs, myskgräs. Botten av brunmossor. Kärretorna mycket välhävdade (slagna). Kommentarer till faunan: Mycket fint, stort rikkärskomplex med en artrik och diversifierad landmolluskfauna. Karakteristiska, hygrofila arter är *Carychium minimum* (ängsdvärgsnäcka), *Carychium tridentatum* (skogsdvärgsnäcka), *Succinea putris* (större bärnstenssnäcka), *Oxyloma elegans* (mindre bärnstenssnäcka), *Euconulus praticola* (kärrekonsnäcka) och *Deroceras laeve* (sumpsnigel). Dessutom förekommer två sällsynta, för rikkärr karakteristiska arter: Den något vanligare *Pupilla pratensis* (kärrepuppsnäcka) och den sällsyntare och rödlistade *Vertigo geyeri* (kalkkärregrynsnäcka). Förekomsten av den senare arten och den artrika faunan gör kärret mycket skyddsvärt. **Skötselrekommendationer:**

Kärret hävdas nu mycket hårt och stora partier har karaktär av grässvål. Denna hårda hävd kan missgynna de känsliga grynsockorna och är inte optimal vad gäller detta faunaelement. Tuvbildning bör tillåtas i vissa partier eftersom tuvorna är gynnsamma för småsockor. Källiga partier (upprinnor) och mycket blöta partier vid rännilar bör ej hävdas maskinellt. Om hävd behövs i sådana partier bör den ske med lie. Körning i de blötare partierna bör undvikas. Tillåt gärna ett par mindre videbuskar i området, dessa bidrar till den biologiska diversiteten genom att utgöra refugier (skydd) för sockorna och dessutom bildar för dem gynnsam förna. Värdering: Mycket högt skyddsvärde.

Beskrivning 2010 (Miljöövervakning)

Lokalen utgör en liten del av Nolmarkens fantastiska kärr- och kalkfuktängar som genom omfattande restaurerings- och skötselinsatser blivit ett av Skövdetraktens mest värdefulla rikkärr. Fältskiktet är mycket artrikt och här är förhållandevis blött. Vanligt förekommande arter är kärrknipprot, kärrfräken, gräsull, vildlin, slätterblomma, kärrspira och kärrsälting. Fältskiktet är dock mycket artrikt och här finns även en hel del nålstarr, darrgräs, ängsvädd, ängsnycklar, vaxnycklar, skogsnycklar, kärrfibbla, tagelsäv, myrtåg, tätört, plattsäv och kransalger (*Chara* sp) samt lite näbbstarr, blodnycklar, majviva och rosettjungfrulin. Bottenskiktet är inte lika rikt på arter, men späd skorpionmossa finns i riklig mängd samt spjutmossa, guldspärrmossa, kamtuffmossa och lite kärrbryum, stor skedmossa och gyllenmossa. Området slås årligen men det är positivt om fällan även kan efterbetas då och då eftersom en viss markstörning gynnar störningsberoende arter. Den svaga markstörningen kan annars på sikt även komma att försvaga en del konkurrenssvaga arter. Åtgärder i detta område har hög prioritet.

Naturvärde: Klass 1

08D3g Loringahagen

Från NNK. Fält 2013, 2018. Skövde kn. Naturreservat Loringaskogen, Natura 2000-området Loringahagen. Objekt-id Kvalitetssäkring 2013: 382795.

Beskrivning 2013 (Kvalitetssäkring)

Ett svagt sluttande soligent kärr med mycket fastmarkspartier. En del block och sten finns i kärret. Kärret är ganska torrt, på gränsen till fuktäng. I den nedre delen finns ett gammalt dike men dess hydrologiska påverkan är ringa. Området är i de övre delarna restaurerat, varvid främst ask tagits bort. Området är stadd i snabb igenväxning av klibbal. Behovet av att ta bort all klibbal är stort. Kärret är ganska artfattigt men en hel del fläckigt nyckelblomster noterades.

Beskrivning 2018 (NNK, bevarandeplan)

Tidigare var mer av Natura 2000-områdets östra delar klassade som rikkärr. Dessa områden har med tiden degenererat genom igenväxning (örter, gräs, klibbal) och god kvävetillgång. Tre delområden längs Natura 2000-områdets östra sida utgör nu (2018) istället utvecklingsmark med målet rikkärr. Utvecklingsmarkerna är plana och det norra och södra delområdet innehåller fläckar med kalkbleken och järnockra. Det mittersta delområdet genomkorsas av en bäck. Vid inventering i samband med naturreservatsbildningen (2014) noterades följande typiska rikkärrarter i de fuktiga delområdena (då benämnda rikkärr): näbbstarr, ärtstarr, ängsstarr, ängsnycklar, gräsull, majviva och kamtuffmossa (= klotuffmossa) samt den karakteristiska arten slankstarr. Andra hävd- och kalkgynnade arter som noterades var: ryltåg, hirsstarr, gökblomster, kärrsälting, gullviva, skogsnycklar och i mindre mängd; vildlin, darrgräs, grönvit nattviol och kärrfibbla. I bottenskiktet påträffades bland annat den källindikerande bågpraktmossan och källklomossan, den sistnämnda även kalkkrävande, samt den ovanliga arten fet gräsmossa. Bottenskiktet i det mittersta delområdet dominerades av spjutmossa, vilken är en vanlig mossart. Den norra delen av det södra delområdet hade en svagt utvecklad rikkärrsflora med en relativt fattig mossflora och ett fältskikt med högvuxna gräs och kärrtistel. Under projektet Utvald miljö, rikkärr (2014 - 2015) röjdes sly/buskar, gräs och mindre träd bort i de norra och mittersta delområdena med utvecklingsmark. Områdena fick då ett mer öppet utseende. I den sydöstra delen av Natura 2000-området finns ett

område med fuktäng som tidigare klassats som rikkärr. I fuktängsområdet noterades följande typiska arter vid den inventering som föregick reservatsbildningen 2014: hirsstarr, gökblomster, kärrsälting, vildlin och darrgräs. I NNK anges området ha statusen utvecklingsmark, icke Natura-naturtyp.

Länsstyrelsens kommentar 2019: Delar av objektet har klassats ut (objekt-id 447353).

08D4f03 Källkärr N om Gåran 2,5 km NNO om Häggums kyrka

Sluttande kärr 2 ha. Litteratur 1977. Fält 2004, 2007, 2010, 2022. Skövde kn.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

1 ha, öppet, svagt lokalt stört av anslutande avverkning, källa.

Element 1: kärrgolv, fastmattekärr

Delobjekt 2: Sluttande kärr

1 ha, glest bevuxet, källa.

Element 1: kärrgolv, fastmattekärr

Delobjekt 3: Sluttande kärr

1 ha, öppet, källa.

Element 1: kärrgolv, fastmattekärr

Delobjekt 4: Sluttande kärr

1 ha, glest bevuxet, källa.

Element 1: kärrgolv, fastmattekärr

Delobjekt 5: Sluttande kärr

1 ha, öppet, källa, svagt lokalt stört av anslutande avverkning.

Element 1: kärrgolv, fastmattekärr

Beskrivning 1977 (ingår i VMI-objekt)

Ingen beskrivning av kärret finns. Objektet är noterat som extremrikkärr enligt tabell 11, sid 86 i Våtmarker i Skaraborgs län del 1. Avgränsning av objekt och delobjekt är osäker.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2004 (Miljöövervakning), 08D4F0303

Som ett bortglömt öga i ett landskap präglat av olika former av lövskogsbruk hittar man med viss möda detta lilla rikkärr. Kärret omges av ungskog av gran, klibbal, björk, ek m.m. Ute i själva kärret som sluttar starkt har granen spridit sig alltmer. Utöver gran finns även en del björk, klibbal och brakved. Granarna är hårt betade av älg som sannolikt också är orsak till att det finns kvar en viss variation i det lilla kärret. Blåtåtel är på väg att ta över delar av kärret i takt med att det sluter sig. I området som fläckvis är starkt källpåverkat finns fina bestånd av axag. Nästan överallt i kärret är purpurvitmossan ymnig. Späd skorpionmossa, klotuffmossa, gyllenmossa och spjutmossa är också allestädes närvarande. Ett trevligt inslag är även bestånden av piprensarmossa, som är en riktig ovanlig mossa i våra trakter. Utöver dessa rikkärrarter ses en del fetbålmossa, kalkkammosa, guldspärrmossa, stor fickmossa, räffelmossa och knoppvitmossa. Av kärlväxter noteras kärrknipprot, skogsnycklar, myrtåg, ängsstarr, flaskstarr, loppstarr, hirsstarr, gräsull, ängsvädd, kärrtistel, darrgräs, kärrfräken och vattenklöver. **Bedömning:** Kärret behöver skötselåtgärder snarast. All inväxande gran, björk, klibbal och brakved samt viden tas bort till hundra 100 % ute i kärret samt i dess fuktiga och blöta kantzoner. Kärrets övriga vegetation bör slås ungefär vart 3:e år. Markstörning i form av krattning bedöms ge positiva effekter på den alltför expansiva purpurvitmossan. *Vertigo geyeri* finns antagligen kvar på den här lokalen.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2007, 08D4F0303 (Inventering av sällsynta grynsnäckor)

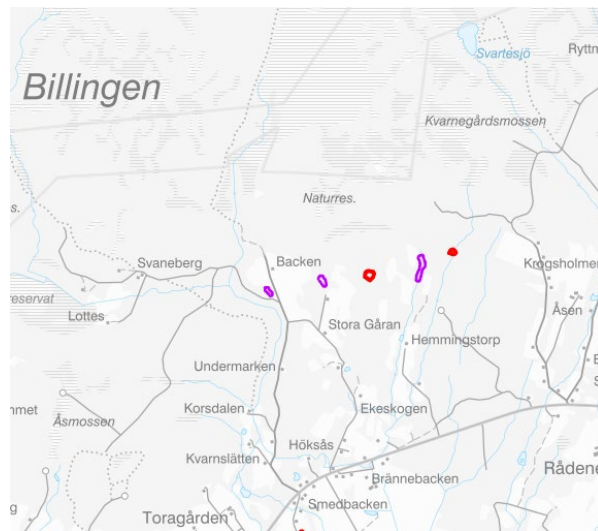
Litet extremrikkärr-källmyr i brant S-sluttning. Blött, källigt. Kärrytan relativt nyligen avröjd. Enstaka kvarstående al, björk, talrika stubbar, något aluppslag, Någon en. Riklig axag, inslag av lågstarräng-blåtåtelpartier. Ängsnycklar m.fl. orkidéer, kärrtistel, blodrot, darrgräs, majviva, ängsvädd. Botten av brunmossor, inslag av vitmossor. Omgivande alsumpskog. Lokalen hyser en väl utbildad rikkärrsfauna med karakteristiska hygrofiler som *Carychium minimum* (ängsdvärgsnäcka), *Carychium tridentatum* (skogsdvärgsnäcka), *Vertigo antivertigo* (hjärtgrynsnäcka), *Euconulus*

praticola (kärrkonsnäcka) och *Deroceras laeve* (sumpsnigel), vartill kommer den något mer sällsynta *Clausilia pumila* (klubbspolsnäcka). Dessutom förekommer *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka), en sällsynt och krävande karaktärsart för extremrikkärr. **Skötselrekommendationer:** För att kalkkärrgrynsnäckan ska kunna kvarleva måste objektet behålla sin karaktär av öppet rikkärr. Detta kräver att hävd sätts in. All uppsläende al måste röjas. Kärrytan bör dessutom slås manuellt, åtminstone vartannat vart tredje år. Kärrret övervakas, utvecklingen avgör vilka åtgärder som behöver sättas in. Det är önskvärt att objektet avsätts som naturreservat eller får annan typ av skydd. **Värdering:** Hög skyddsvärde.

Beskrivning 2010 (Miljöövervakning), o8D4F0303

Detta lilla rikkärr omges av relativt ung, barrblandad lövskog. Kärrret är mer eller mindre helt öppet, men albuskage har börjat sprida sig från kanterna in mot rikkärrets mitt. Marken skakar när man går på den, vilket tyder på att torvlagret i kärret är blött och mycket djupt - troligtvis flera meter. I bottenskiktet finns mycket brunmossor, men blååteln har expanderat i det ohävdade kärret, vilket resulterar i ett tjockt lager av förna över brunmossorna. Även vitmossorna verkar vara på frammarsch. Här och var i kärret ses källpåverkade ytor och i samband med dessa även ytor med bar torv. Vanliga arter är utöver blååteln, axag och flaskstarr även vattenklöver och gräsull. Här växer också en del slankstarr, ängsstarr, skogsnycklar, kärrknipprot, kärrsälting och kärrfräken. Mindre frekvent förekommande arter är nålstarr, kärrfibbla, älggräs, myrtåg, flugblomster, tätört och knagglestarr. I bottenskiktet är purpurvitmossan, gyllenmossa, späd skorpionmossa, guldspärrmossa och spjutmossa vanliga arter samt klotuff och kalkkammossa. Här finns även lite fetbålmossa, piprensarmossa, stor fickmossa, och kärrbryum. Kärrret är ganska litet samt starkt negativt påverkat av igenväxning och ohävd och är därför på väg att halka ner en klass. Det är viktigt att kärret snarast röjs på träd och buskar och att någon form av hävd återupptas - om möjligt slätter med efterbete. Åtgärder i detta område har hög prioritet.

Länsstyrelsens kommentar 2022: I området ligger fem kärrytor på rad i ost-västlig riktning. Detta är det mittersta. De två kärrytorna väster och det direkt öster om detta har inte kvar värden som rikkärr. Återstår att kolla det lilla kärret längst i öster.

Figur 17. Det beskrivna rikkärret O8D4F0303 är den röda ytan i mitten av de fem kärrytorna.

Beskrivning 2022, o8D4F0303 (Uppföljning rikkärrsmollusker)

Litet extremrikkärr i sluttning axag-lågstartdominerat. Fin biotop, men uppslag av gran och al. Fortsatt utveckling som extremrikkärr. Ta bort uppslag av gran, al. Hävda med slätter - övervaka utvecklingen. **Fynd:** *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka) och *Clausilia pumila* (klubbspolsnäcka). Besökt 2022-08-26.

O8D4g03 Gökstorpsskärren 2,7 km N om Sjogerstads kyrka

Våtmarkskomplex 8 ha. Fält 1984, 2004, 2007. Skövde kn. Skogligt biotopskydd.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

2 ha, öppet, källa. Stark lokal hydrologisk påverkan från avverkning och dikning.

Element 1: kärrgolv, källa, fastmattekärr, stora botaniska värden

Delobjekt 2: Sluttande kärr

1 ha, öppet, källa.

Element 1: Kärrgolv, källa, mjukmattekärr, stora botaniska värden

Beskrivning av rikkärren (ingår i VMI-objekt)

Ingen beskrivning av kärret finns. Objektet är noterat som extremrikkärr enligt tabell 11, sid 86 i Våtmarker i Skaraborgs län del 1.

Avgränsning av objekt och delobjekt är osäker.

Naturvärde: Klass 2 (enl VMI)

Beskrivning 2004 (Miljöövervakning) Stora Gökstorpskärret

Några hundra meter öster om vägen upp mot Simsjön på Billingenplatån ligger Stora Gökstorpskärret. Kärret är ett ganska starkt sluttande axagdominerat kärr som tyvärr glömts bort i naturvårdssammanshang. Ohävd råder vilket orsakar utarmning av flora och fauna. I de övre delarna förekommer källor som i sin tur skapar ett litet bäckflöde kantat av kamtuffmossa och kalkkammossa. Träd och buskar har tagit över den allra översta delen av kärret. Blåtåtel har också en alltför stark ställning här. I de mellersta och nedre delarna dominerar axag och bladvass som tyvärr har invaderat hela kärret. Vassen behöver slås snarast för att kärrets naturvärden ska bevaras. Klibbal, pors och Salix som tar sig in från kanterna, måste också röjas innan de växer sig alltför stora. Trots den långvariga ohävd finns en hel del naturvårdsintressant vegetation. Skogsnycklar, kärrknipprot, majviva, rosettjungfrulin, myrtåg, gräsull, nålstarr, slankstarr, hirsstarr, näbbstarr, flaskstarr, tätört och kärrtistel ses i fältskiktet. Vattenklöver och kärrfräken förekommer också. Bottenskiktet domineras av arter som purpurvitmossa, spjutmossa, kalkkammossa, späd skorpionmossa och guldspärrmossa. Även gyllenmossa och kamtuffmossa är vanliga medan man får leta längre efter fetbålsmossa, klotuffmossa, myrsäckmossa, kärrkvastmossa, spärrvitmossa, lockvitmossa, sumpvitmossa och kragPELLIA. **Bedömning:** Stora Gökstorpskärret är i stort behov av skötsel genom röjning, slåtter och helst även bete. Bete kan vara svårt att anordna eftersom djur inte finns i närheten och att vägen ligger mellan den öppna marken och skogen där kärret ligger. Kärret är annars ett mycket fint exempel på kambrosiluriskt, sydsvenskt axagkärr. De båda arterna grynsnäckor finns antagligen kvar här.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2007 (Stora Gökstorpskärret Inventering av sällsynta grynsnäckor,)

Källigt, blött rikkärr, i S-sluttning, delvis genomkorsat av bäck. Omgivet av sumpskog. I kärrytan, speciellt i nedre delen, igenväxande med klibbal, även björk, enstaka martallar. Kärrytan starkt igenväxande med (ställvis tät) vass. Lokalt något pors. Mindre öppna lågstarrpartier med inslag av axag, blåtåtel. Även orkidéer, blodrot, ängsvädd, tätört. Botten av brunmossor. Mycket fint, men starkt igenväxande källigt rikkärr med en artrik och diversifierad landmolluskfauna.

Karakteristiska, hygrofila arter är *Carychium minimum* (ängsdvärgsnäcka), *Carychium tridentatum* (skogsdvärgsnäcka), *Euconulus praticola* (kärrkonsnäcka) och *Deroceras laeve* (sumpsnigel). Dessutom förekommer två sällsynta och rödlistade grynsnäcksarter: Den något vanligare *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka) och den mycket sällsynta, i Västergötland relikartade *Vertigo genesii* (otandad grynsnäcka). Populationen för den senare är svag. Förekomsten av båda dessa arter gör kärret mycket skyddsvärt. Faunan är i sammansättningen nästan identisk med den på 1970-talet och uppenbarligen ännu ej förändrad eller decimerad av igenväxningen.

Skötselrekommendationer: Det bör eftersträvas att kärrytan ska ha kvar sin prägel som öppet rikkärr av lågstarrtyp – detta är nödvändigt för att de sällsynta, rödlistade grynsnäcksarterna ska kunna kvarleva. Åtgärder som öppnar upp kärrytan bör sättas in snarast. Ta bort all al, detta bör helst ske vintertid när marken är hård och bortrensade buskar bör dras ut åt sidorna för att minimera mekanisk påverkan i detta mycket blöta kärr. Hävd av vassen bör sättas in och vid första hävd tillfället slås den kraftigt. Därefter genomförs fortsatt hävd genom slåtter varje år under 4-5 år, därefter vartannat år. Vassens utveckling bör övervakas kontinuerligt. Körning med maskiner i kärret bör undvikas. Det är önskvärt att området avsätts som naturreservat eller får annan typ av skydd. Värdering: Mycket högt skyddsvärde.

Länsstyrelsens kommentar 2021: Några plantor kanadensiskt gullris har fått fäste i kärret.

08D4g0401 Kärr Ö om Krogsholmen 3,3 km V om Sjogerstads kyrka

Soligent kärr 0,13 ha. Fält 1985, 2017. Skövde kn. Liden.

Beskrivning 1985 (VMI)

Detta är ett område med mindre rikkärnsytor utmed Svartesejöbäcken som rinner ner från Billingen mellan Åsen och Liden. Kärrytorna sluttar kraftigt men har begränsad källpåverkan men marken måste ändå bitvis sägas vara översilad. Vegetationen är av övergångstyp mot fuktäng. Marken är stenig. Området betas och utan bete riskerar älggräs att ta över. De finaste delarna öster om bäcken. Bäckens i sig har högre naturvärde.

Naturvärde: Klass 4

Beskrivning 2017 (Miljöövervakning)

Detta är ett område med mindre rikkärnsytor utmed Svartesejöbäcken som rinner ner från Billingen mellan Åsen och Liden. Kärrytorna sluttar kraftigt men har begränsad källpåverkan men marken måste ändå bitvis sägas vara översilad. Vegetationen är av övergångstyp mot fuktäng. Marken är stenig. Området betas och utan bete riskerar älggräs att ta över.

Naturvärde: Klass 4 – de finaste delarna öster om bäcken. Bäckens i sig har högre naturvärde.

08D4G0501 Kärr V om Bossgården 3 km NV om Sjogerstads kyrka (norra kärret)

Från VMI. 0,16 ha. Fält 2017, 2023. Skövde kn. Knektadammsbäcken, Liden (Krogsholmen).

Beskrivning 2017 (Miljöövervakning)

Detta är ett kraftigt sluttande källkärr med stor myckenhet av bladvass. Flera källor mynnar i de nedre delarna. De norra och södra delarna är ganska igenväxta av klibbal och björk. De centrala delarna har restaurerats, röjts på träd. En del av röjningsvirket ligger kvar. I kärret har axag påträffats. Nedanför kärret rinner Simsjöbäcken.

Naturvärde: Klass 3-4. men områdets naturvärde skulle kunna höjas med vasslätter.

08D6g02 Strängelidskärret 3,5 km OSO om Lerdala kyrka

Våtmarkskomplex 3 ha. Fält 1985, 2017. Skövde kn. Naturreservat Kleva klintar. Skogligt biotopskydd.

Delobjekt 1: Svagt sluttande kärr

1 ha, glest bevuxet. Lokal hydrologisk påverkan från dikning

Element 1: kärrgolv, mjukmatta, tallkärr av intermediär vitmosstyp. Spindelblomster.

Element 2: kärrgolv, fastmattekärr av starrört-brunmosstyp, Sphagnum warnstorffivariant. Flugblomster.

Beskrivning 1985 (ingår i VMI-objekt)

Ett litet, mestadels träd täckt, topogent rikkärr på lerskifferlager på Nordbillingen. Mycket tuvig mark av vitmossor med rikkärns mossor finns i små våta sänkor. I öppnare delar växer ganska mycket bladvass och flera orkidéarter.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring)

Ett sumpskogsomgärdat och bladvassrikt rikkärr. Sphagnum dominerar i bottenkiktet. Här växer framför allt purpurvitmossa och en del knoppvitmossa. Partier av mjukmattor med dominans av korvskorpionmossa förekommer också. Andra indikatorer i bottenkiktet är späd skorpionmossa, gyllenmossa, myrbryum, spjutmossa (underordnad roll) och guldspärrmossa men samtliga dessa övriga arter är i klar minoritet jämfört med vitmossorna som breder ut sig på stora arealer. I fältskiktet noterades slankstarr, näbbstarr, slätterblomma, kärrknipprot samt en del sumpmåra, dystarr, hirsstarr, blodrot, kråkris, tranbär, älggräs, kärrtistel, strätta, blåtätel, skogsnycklar, en planta samt ett strå av darrgräs. Kärret är ljusöppet, enstaka tallar som tränger sig på från kanterna kan dock med fördel avverkas så att ljusinsläppet bibehålls. Intill kärret löper en naturlig bäck som avvattnas mot väster. Slå gärna detta rikkärr. Området är naturreservat. Se över skötselplanen.

Naturvärde: Klass 2

08D6g04 Kärr 600 m ONO om L Törsatorp

Topogent kärr 0,1 ha. Fält 2006, 2014. Skövde kn. Naturreservat Rånna-Ryd, Kulabodarna.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,1 ha

Element 1: Kärrgolv, fastmattekärr av starrört-brunmosstyp. Ängsnycklar, kärrknipprot, gräsull, näbbstarr.

Beskrivning 2006

Ett fint svagt sluttande och källpåverkat rikkärr som ingår i ett större naturreservat. Kärrbetas av får men små alar har etablerat sig i delar av den öppna ytan. Fältskiktet är för övrigt välavbetat. Delobjektet är en mosaik av vegetationstyper med distinkt mossflora som gäller (källpåverkat och purpurvitmossa/brunmoss-typ). Arter som hittades inkluderar slankstarr, knaggelstarr, ängsnycklar ssp, kärrknipprot, gräsull, olika tuffmossor, purpurvitmossa, späd skorpionmossa, och mycket gyllenmossa. Artlistan för kärlväxter kan möjligtvis utökas vid ett vår/sommarbesök. I östra delen av kärrbetet är spjutmossa dominerande i bottenskiktet. Framtidsåtgärder bör inkludera röjning av unga träd. Det är också möjligt att en ändring av djurslag (får till något tyngre) skulle bidra till en uppluckring av det spjutmossedominerade bottenskiktet och därmed gynna en mer varierad mossflora.

Naturvärde: Klass 1

08D6h02 Skåningstorpskärr 4 km SSV om Sätters kyrka

Våtmarkskomplex 4 ha. Litteratur 1968-69. Fält 2004, 2007, 2016, 2017. Skövde kn. Naturreservat och Natura-2000-område Skåningstorpskärr.

Delobjekt 2: Sluttande kärr

2 ha, öppet, kalktuffbildning. Svag lokal hydrologisk påverkan från dikning

Element 1: Kärrgolv, mjukmattekärr

Beskrivning (ingår i VMI-objekt)

Flera källor mynnar i kärrbetet och bildar vacker källkärrsvegetation och stora välvda axagytter. Aktiv kalktuffbildning pågår. Mellan de blötare

partierna finns en kalktuffrygg med inslag av fastmarksväxter. I kärrpartierna finns de flesta rikkärrsarterna representerade. Kärrbetet är opåverkat.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2004 (Miljöövervakning)

Naturreservatet Skåningstorpskärr är ett av Skövdes mest intressanta rikkärr. Kärrbetet, som sluttar måttligt från söder mot norr, utgörs av en spännande mosaik av svackor med vattenklöver, vippstarr och Charabäckar omgärdade av kalktuff täckta av kamtuffmossa. Mellan svackorna finns små torra höjder med bl.a. blåtåtel. Axag förekommer rikligt i kärrbetets södra, högt belägna delar. Floran är rik och omväxlande såväl i fält- som bottenskikt. Vanliga inslag är också sumpnycklar, vaxnycklar, näbbstarr, nålstarr, ängsstarr, hirsstarr, vattenklöver, tätört, slankstarr, gräsull och blåtåtel. Kärrfräken är riklig men ännu inte problemart. Slätterblomma, kärrknipprot, flugblomster, rosettjungfrulin är andra förekommande rikkärrsarter. Buskskiktet består av Salix, björk, klibbal och brakved och är etablerat på c:a 50% av kärrbetet. Mossfloran är också rik där späd skorpionmossa, kamtuffmossa, kalkkällmossa, fetbålmossa, kalkkammossa och guldspärrmossa är mycket vanliga. I kärrbetets södra del finns även purpurvitmossa, gyllenmossa, stor fickmossa, lungmossa, kärrkvastmossa, flikbålmossa och praktflikmossa. Ett mycket fint rikkärr av högsta klass. Åtgärder som behöver utföras är framför allt buskröjning på c:a 50% av kärrbetet. (Ev. kan hästarna som betar strax intill släppas in i kärrbetets södra del för att åstadkomma viss markstörning). *Vertigo geyeri* finns antagligen kvar på den här lokalen.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2007 (Inventering av sällsynta grynsnäckor)

Extremrikkärr i flack NO-luta, mycket källigt och blött, rännilar. Enstaka tallar, något aluppslag (största delen av kärrbetet avröjd från al). Dominerande axag i stora ytor, däremellan lågstarrängspartier med inslag av blåtåtel. Även kärrknipprot, ängsnycklar m.fl. orkidéer, ängsvädd, blodrot, slätterblomma. Nertill i N något vass. Botten av brunmossor.

Åt sidorna sumpskog med al, björk, viden. Ett mycket fint extremrikkärr med en diversifierad och artrik molluskfauna. Förutom flera allmänna-tämligen allmänna hygrofila arter som *Carychium minimum* (ängsdvärgsnäcka), *Carychium tridentatum* (skogsdvärgsnäcka), *Vertigo antivertigo* (hjärtgrynsnäcka), *Euconulus praticola* (kärrkonsnäcka) och *Deroceras laeve* (sumpsnigel) och den något sällsyntare *Clausilia pumila* (klubbspolsnäcka) hyser lokalen rika förekomster av de två mycket sällsynta, rödlistade *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka) – nypåvisad, och *Vertigo genesii* (otandad grynsnäcka) – påvisad både 1976 och 2007. Dessutom konstaterades en tidigare okänd förekomst av den mycket sällsynta, östliga *Perforatella bidentata* (tandsnäcka) – andra kända lokal i Västergötland! Tandsnäckan är också känd från den närliggande sumpskogen vid Åkersäter (se föregående objekt). Sammantaget gör detta kärr till ett av de finaste rikkärren i länet ur mollusksynpunkt. Skötselrekommendationer: Kärrrets utveckling bör följas noga. För att de sällsynta grynsnäcksarterna ska kunna kvarleva måste området ha klart sin prägel av öppet extremrikkärr. Tandsnäckan lever både i rikkärr och i sumpskogar, och för att gynna denna art kan man tillåta några videbuskar i kärtrytan. Uppslående al bör dock undantagslöst tas bort. Övervaka vassens utveckling och slå vid behov. Eventuellt kan hela kärret behöva hävdas med slätter. Körning med maskiner och tramp bör undvikas i detta känsliga och mycket blöta kärr. Besökare bör kanaliseras till spänger. Värdering: Mycket högt skyddsvärde.

08D7f02 Gullakrokssjöarna 1,6 km VSV om Lerdala kyrka

Våtmarkskomplex 9 ha. Fält 1976, 2004, 2007, 2010, 2018, 2022. Skövde kn. Naturreservat och Natura 2000-område Gullakrokssjöarna.

Delobjekt 2: Sluttande kärr

7 ha, glest bevuxet, kalktuffbildning, källa, extremrikkärr

Element 1: Källa, källkärr av Cratoneuron-typ. Svartknoppmossa.

Element 2: källa, källkärr av Philonotis-typ.

Beskrivning av rikkärren (ingår i VMI-objekt)

I sluttningarna ner till sjön i öster, syd och sydväst väller källdrag fram, som bildar talrika källbäckar. Vegetationen är en mosaik av björksumpskog, källkärr och extremrikkärr. I anslutning till källor och bäckar finns på flera platser kalktuffbildningar. Hydrologiskt är objektet ostört. Rik kärlväxtflora och en artrik och exklusiv mossflora.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2004, 08D7F0202 (Miljöövervakning)

Det sydligaste av källkärren runt Stora Gullakroksjön. Det branta kärret är starkt präglad av det kalkhaltiga vattnet som bildat vackra kalktuffformationer utmed bäckar och källor. De kalkinkrusterade tuffmossorna dominerar bottenskiktet i kärrets övre delar. På de lågt belägna flacka partierna närmast sjön dominerar späd skorpionmossa tillsammans med spjutmossa. Spjutmossa gör sig dock icke besvär i kalktuffområdena där Palustriellarterna är allt för konkurrenskraftiga. Trädskiktet av gran, klibbal, tall och björk är glest och inte störande medan buskskiktets viden och brakved gör lite väl stort intrång på åtminstone halva ytan. Bladvass finns på 100% av området om än endast i ett glest bestånd. Kärret är botaniskt intressant med fältskiktarter som kärrfräken och älggräs, (ej problemarter), vattenklöver, tätört, blåtåtel, nålstarr, vippstarr, näbbstarr, flaskstarr, kärrfibbla och hampflockel. Orkidéer saknas i den här delen av rikkärren runt Stora Gullakroksjön. I bottenskiktet dominerar kamtuffmossa, purpurvitmossa, spjutmossa, kärrbryum och späd skorpionmossa. Fetbålmossa är riklig liksom ställvis gyllenmossa, kalkkällmossa, kärrkvastmossa, kärrkammossa och knoppvitmossa. Några bestånd av dunmossa finns också i området även om den arten företrädesvis förekommer inne i de angränsande sumpskogarna. Området är naturreservat och skyddat enligt lag. Inga hot finns idag. Ingrepp saknas. Bedömning: Till skillnad från den bedömning som gjorts i skötselplanen anser undertecknad att även detta kärr bör röjas försiktigt på sly och slås på vass med några års mellanrum. Befintliga träd kan dock få stå kvar. Ev. skötselinsatser skall givetvis genomföras manuellt. De båda

rödlistade Vertigoarterna bedöms finnas kvar på den här superba lokalen.

Beskrivning 2007, 08D7F0202 (Inventering av sällsynta grynsnäckor)

Kupolkärrensartat extremrikkärr i flack V-sluttning mot sjön. Mycket källigt, upprinnor, vid dessa kalktuffbildning. Spridda tallar, några videbuskar (kärryan nyligen avröjd och slagen). Dominerande lågstarräng med rikligt inslag av vass. I stråk axag. Orkidéer, ängsnycklar, ängsvädd, slätterblomma, blodrot, fräken. Botten av brunmossor med inslag av vitmossor. Åt sidorna övergående i sumpskog med vass. Lokalen hyser en mycket artrik och diversifierad landmolluskfauna. Förutom en rad allmänna-tämligen allmänna hygrofila arter: *Carychium minimum* (ängsdvärgsnäcka), *Carychium tridentatum* (skogsdvärgsnäcka), *Oxyloma elegans* (mindre bärnstenssnäcka), *Euconulus praticola* (kärrkonsnäcka) och *Deroceras laeve* (sumpsnigel) och den något sällsyntare *Clausilia pumila* (klubbspolsnäcka) förekommer också mera krävande arter med en bredare ekologi som *Acanthinula aculeata* (taggsnäcka). Dessutom hyser kärret den rödlistade och sällsynta *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka) – nyfynd, och den likaledes rödlistade och ännu mer sällsynta *Vertigo genesii* (otandad grynsnäcka) – funnen både 1976 och 2007. Sammantaget ett mycket fint kärr med en mycket intressant och skyddsvärd molluskfauna.

Skötselrekommendationer: För att de rödlistade grynsnäckorna ska kunna kvarleva måste objektet behålla sin karaktär av öppet lågstarrkärr. Fortsatt hävda kärret – vassen bör slås åtminstone vart annat år. Men detta måste i detta mycket blöta kärr ske varsamt. Mekaniskt slitage och tramp i kärryan är negativt för snäckorna och bör undvikas. Även kalktuffbildningen påverkas negativt av mekaniskt slitage. Vassens utveckling i kärret bör övervakas. Vid undersökningstillfället fanns skador som uppkommit genom att slagen vass bränts i själva kärryan – detta måste i framtiden ske utanför. Värdering: Mycket högt skyddsvärde.

Beskrivning 2010, 08D7F0201 (Miljöövervakning)

Denna lokal utgörs av ett starkt lutande källkärr. Den öppna kärryan är ganska liten

och omges av källpåverkad sumpskog. Källvattnet är mycket kalkrikt och kalktuff förekommer i relativt riklig mängd. Här och var i området står enstaka gran, klibbal, tall och björk. Buskskiktet utgörs av ett rikligt uppslag av årsskott, främst från viden och brakved, och skulle snabbt expandera det inte hölls efter. Det finns också rikligt med bladvass i området, men förekomsten är gles, skotten lågväxande och överståndare från fjolåret saknas helt. Sammantaget tyder detta på att området numera sköts noggrant med slätter. I fältskiktet finns utöver vass, rikligt med slankstarr, ängsstarr, näbbstarr, blååtätel, skogsnycklar, nålstarr, kärrfibbla, gräsull, axag och en del hirsstarr, kärrknipprot, vattenklöver, flugblomster, tvåblad och kärresälting. I bottenskiktet finns tuffbildande arter som kamtuffmossa, klotuffmossa och kalkkällmossa samt kärrbryum, späd skorpionmossa och gyllenmossa. Kärrkammosa växer i kanterna, invid de mer trädäckta partierna. Inbäddat i mosstuvorna finns också fetbålmossa samt runt källbäckarna kransalger (*Chara sp*). På ett ställe hittades en liten tuva med svartknoppsmossa. Trots den rikliga förekomsten av kalk i källvattnet finns en hel del vitmossor i området, främst knoppvitmossa och purpurvitmossa. 2004 angavs området vara ohävdad men vid besöket år 2010 gjordes bedömningen att området numera slås. Fortsatt hävd i detta område har mycket hög prioritet. Man bör också se till att störningar i bottenskiktet sker på något sätt då konkurrenssvaga arter som svartknoppsmossan annars riskerar att försvinna.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2018 (NNK, bevarandeplan)

08D7F0201: Vålhävdad (jmf RMÖ 2010).
08D7F0202: Röjningsbehov.
08D7F0203: Visst behov av vassröjning.
08D7F0204: Röjningsbehov och potential att utöka arealen.

Inom området finns ett flertal källor och små källkärr. Vissa av dessa är påverkade av mycket kalkhaltigt vatten och har kalktuff (kalkutfällningar), dessa förs till naturtypen kalktuffkällor (7220), medan källor utan kalktuff förs till denna naturtyp (7160). Vid

basinventering av våtmarker i området dokumenterades åtta källor utan kalktuff. Uppskattningsvis motsvarar dessa källor och källkärr i snitt 15 kvadratmeter. Utöver de dokumenterade källorna finns ytterligare källor och källkärr i området. Källorna och källkärren finns i huvudsak i rikkärr och inom utvecklingsmark till rikkärr och sumpskog på västra sidan om Stora Gullakrokssjön. Exempel på typiska arter som har noterats i området är bäckbräsma, källgräsmossa, filtrundmossa, bågpraktmossa och dunmossa samt karaktärsarterna skärmstarr, kärrfibbla, kärrdunört och knoppvitmossa. Generellt är kunskapen om källorna låg och skulle behöva kartläggas och dokumenteras bättre. Så vitt känt saknas ingrepp som medför negativ påverkan på naturtypen.

I området finns flera källor med kalktuffbildning. Dessa finns söder och sydväst om Stora Gullakrokssjön. Av de dokumenterade källorna finns två i rikkärr. Källorna är förhållandevis små, men mycket artrika, främst vad gäller mossor. Här finns typiska arter som kärrkniprot, kamtuffmossa, klotuffmossa, svartknoppmossa samt karaktärsarter som bäckbräsma, gullpudra, näbbstarr, kärrbryum, späd skorpionmossa och tuffkuddmossa. Karaktäristiskt för källorna är förekomst av kalktuff och i vissa källor finns enstaka exemplar av kransalger.

Rikkärr finns på flera ställen kring Stora Gullakrokssjön. De största kärren ligger söder och sydost om sjön. Mellan de båda sjöarna finns även igenvuxen mark som klassats som utvecklingsmark till lövsumpskog eller rikkärr. Träd och buskskiktet varierar i de olika kärrytorna, men är förhållandevis glest. Bestånd med bladvass är vanligt förekommande. De sydliga kärren är extremrikkärr med tydlig påverkan från kalkrikt källvatten från källor och små bäckflöden. Här finns rikligt med kalktuff och kalktuffmossor i de övre delarna. De lägre belägna delarna ner mot sjön domineras av späd skorpionmossa med inslag av spjutmossa. I det sydöstra kärret är förekomsten av brunmossor är generellt god i hela kärret och vitmossor förekommer sparsamt. Kärret är helt öppet i de centrala delarna, men har ett glest trädskikt av gran, klibbal, tall och björk i de yttre delarna. I buskskiktet finns viden och

brakved. Bladvass finns spritt i kärret men hålls tillbaka genom återkommande skötselinsatser. Kärret är väl hävdad genom återkommande röjning av vass och annan igenväxningsvegetation. Det väster om liggande rikkärret har ett tätare trädskikt, här är inslaget av vitmossor och tuvor större och förekomsten av brunmossor lägre. Vassbestånd av varierande täthet finns i hela kärret. Det lilla rikkärret i sydväst, norr om ovan beskrivna kärr, är öppet i de centrala delarna och ner mot sjön. Kärret är även här tydligt källpåverkat. Inslaget av kalk är sannolikt lägre i denna del då det endast finns små antydningar till kalktuffbildning. Vid en av källorna finns rikligt med dunmossa. Förekomsten av brunmossor är mycket god, inslaget av vitmossor är generellt sparsamt, men ökar mot kärrets kanter. Större delen av kärret är glest bevuxet med vass, vassen tätnar mot kanterna, speciellt mot norr. I kärrets brynzoner växer gran, björk, al och enstaka tall. Flera källstråk och inslag av järnockra finns i kärret. I nordvästra delen av Stora Gullakrokssjön finns även en mindre yta med öppet rikkärr. Detta kärr är rikligt bevuxet med vass och inslaget av brunmossor är lägre än i de söder om liggande kärren. Källpåverkan är tydlig även i detta kärr. Av rikkärrsmossor kan nämnas späd skorpionmossa, fetbålmossa och myruddmossa. Förekomsten av den negativa indikatorn spjutmossa är riklig. Sammantaget har följande typiska arter påträffats i områdets rikkärr tätört, näbbstarr, axag, slätterblomma, ängsnycklar, kamtuffmossa, kalkkällmossa, späd skorpionmossa, gyllenmossa, fetbålmossa, myruddmossa och bandpraktmossa. Bland övriga arter kan nämnas karaktärsarterna nålstarr, purpurvitmossa och guldspärrmossa samt arterna knoppvitmossa, ängsvädd, blodrot, kärrfräken, älggräs, flaskstarr, kärrfibbla, blååtäl och vattenklöver. Utöver en rik moss- och kärlväxtflora finns en mycket rik molluskfauna. Här finns bland annat förekomst av de två mycket sällsynta och rödlistade arterna kalkkärrsgrynsnäcka och otandad grynsnäcka, vilka är prioriterade arter för området. Inga ingrepp med negativ påverkan på rikkärren är kända. Endast rikkärret i sydost har skötts genom återkommande röjningsinsatser av vass och igenväxningsvegetation sedan bildandet av naturreservatet 1999. Det är oklart hur

skötseln av de andra rikkärren har sett ut tidigare.

Beskrivning 2022, 08D7Fo201 (Uppföljning)

Litet sluttande rikkärr mellan strandkanten och sluttning med tydliga källflöden. Genom objektet rinner flera fina vattenfåror med konstant rinnande vatten och de är kantade av täta mattor av framför allt kamtuffmossa och späd skorpionmossa ända ut i sjöns strandkant. Det förekommer även gott om blå gyllenmossa och guldspärrmossa, samt enstaka kärrknipprot och handnycklar. Fläckvis på högre belägna fläckar dominerar vitmossor med blå tranbär och rundsileshår. Vass och hampflockel finns glest över hela ytan. Oklart om ytan hävdas, inga tecken syns av detta. Delar av objektet domineras av mossor och kräver ev ingen hävd. Men framför allt vissa kanter har ganska täta bestånd av vass och hampflockel. Syns dock tecken på äldre buskröjning och trädfällning, främst på torrare partier. Ev hålls ytan även öppen från träd för att ge sjöutsikt från huset ovan slänten, vilket inte skulle innebära någon negativ påverkan då det även håller rikkärret öppet och ger ljusinsläpp.

08D7f10 Kärr vid Björnasäter, 1700 m ONO om Lerdala kyrka

Sluttande kärr 1 ha. Fält 1981-1985, 2017, 2019 (fältbesök), 2020 (fältbesök). Skövde kn. Delar av kärret ligger inom naturreservat Lycke Lilla Höjen, Natura 2000-område Lycke.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

0,3 ha, glest bevuxet. Lokalt stört av anslutande väg.

Element 1: kärrgolv, fastmattekärr

Beskrivning av rikkärren (ingår i VMI-objekt)

Ingen beskrivning av kärret finns. Objektet är noterat som extremrikkärr enligt tabell 11, sid 86 i Våtmarker i Skaraborgs län del 1.

Naturvärde: Klass 3 (enl VMI)

Länsstyrelsens kommentar 2020: Större delen, den finare delen, är oskyddad och har tidigare skötts av Skövde Naturskyddsförening. Den skyddade delen sköts med bete av får, men betet har inte varit tillräckligt i kärret. Uppslag av klibbal och Salix behöver hållas efter med

kompletterande röjning. I den oskyddade delen växer även kanadensiskt gullris i den västra kanten (tomtmark), som behöver hållas under uppsikt och röjas innan den går i frö.

08D7g06 Tatermyren 800 m OSO om Bergs kyrka

Sumpskog 2 ha. Fält 2006. Skövde kn.

Delobjekt 1: Sumpskog

2 ha

Element 1: 0,5 ha kärrgolv, medelrikkärr, fastmattekärr av starr-brunmosstyp. Ängsnycklar, vaxnycklar, gräsull, näbbstarr.

Beskrivning 2006 (ingår i VMI-objekt)

Flaskstarrdominerat, skogsklätt kärr med inslag av rikkärrsväxter som ängsnycklar ssp, knaggelstarr, mycket späd skorpionmossa och enstaka fynd av gyllenmossa. Den dominerande mossarten är dock spjutmossa. Kärret är idag betat men betetryck bör ökas och en del röjningsarbete behövs för att återskapa ett öppet kärr. Uteblivit skötsel innebär antagligen en snabb minskning av de kvarvarande naturvärdena.

Naturvärde: Klass 3

08D7g07 Melldalakärret 1,3 km NV om Bergs kyrka

Sluttande kärr 1 ha. Fält 1985, 2009 (NNK). Skövde kn. Naturreservat och Natura 2000-område Melldala.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

1 ha, glest bevuxet, kalktuffbildning, källa, extremrikkärr. Lokalt stört av granplantering

Element 1: källa, källkärr av Cratoneurontyp. Hårstarr, flugblomster.

Element 2: fuktäng med kalkpåverkan. Brudsporre, ormtunga.

Beskrivning av rikkärren (ingår i VMI-objekt)

På västsidan av Nordbillingens kalkplatå mynnar på några ställen ymniga källflöden. Vid Melldala finns ett litet kärr med mycket välutvecklade kalktuffbildningar utefter hela sluttningen. Kalktuffen är bildad i flera ryggar

i vars sänkor flera källflöden rinner fram i små terrasser (travertinliknande bildningar) med aktiv kalktuffbildning. Förutom den vanligare kalktuffbildande mossan *Cratoneuron commutatum* bidrar här även den sällsynta mossan *Eucladium verticillatum* till tuffbildningen. Runt källflödena finns fragment av extremrikkärrsvegetation. Nedanför de mäktigaste tuffbildningarna finns en mindre kalkfuktäng. Tyvärr är omgivningarna granplanterade. Äldre granar finns även högre upp på några av kalktuffryggarna. Hydrologiskt och morfologiskt är objektet helt utan ingrepp. Högtintressant alg- och mossflora och mycket stort geologiskt värde gör våtmarken till ett toppobjekt trots liten areal.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2006, 2009 och 2018 (NNK, NNK och bevarandeplan)

Den lilla kärrytan () hade statusen Icke fullgod Natura-naturtyp 2009. Den stora ytan () hade statusen Fullgod Natura-naturtyp 2006. Utdrag ur bevarandeplanen 2018: I Melldala täcker källkärren mestadels ganska små ytor men inslaget av extremrikkärrsarter är ändå stort. Här förekommer t.ex. de typiska kärlväxtarterna, kärrknipprot, tätört och näbbstarr och karaktärsarten slankstarr enligt Artportalen. Äldre fynd av de typiska arterna brudsporre, flugblomster och tagelsäv finns också. Bland typiska mossor finns fetbålsmossa, svartknoppsmossa, källtuffmossa, klotuffmossa och späd skorpionmossa enligt Artportalen. Bevarandetillståndet år 2018 är blandat. Delar har gynnsamt bevarandetillstånd medan delar har röjningsbehov.

08D8f03 Långens norra Strand 1,6 km VSV om Timmersdala kyrka

Limnogen strandkomplex, 30 ha. Fält 2006. Skövde kn.

Delobjekt 2: Våtmarksstrand vid sjö
6 ha, öppet. Lokalt stört av anslutande bebyggelse och badplats

Element 1: 0,1 ha kärrgolv, rikkärr, källkärr av *Cratoneuron*-typ. Kärrknipprot, ängsnycklar.

Beskrivning 2006 (ingår i VMI-objekt)

Rikkärrspartier vid Långens strand. Mycket igenväxt med tät vass och al. Det finns en tydlig källpåverkad mossflora i skogen och en mer varierande rikkärrsflora i den vassdominerade strandnära delen. Mossor som tyder på källpåverkan även finns vid stranden. Hittade arter inkluderar späd skorpionmossa, klotuffmossa, kamtuffmossa, kalkkällmossa och enstaka skott kärrknipprot. Stranden håller på att växa igen med vass och klibbal. Utan åtgärder kommer antagligen resterna av rikkärrsflora att försvinna totalt. Igenväxningen försvårade genomsökningen och avgränsningen av området.

Naturvärde: Klass 3

08D8g01 Kärr vid Sotaliden 1 km OSO om Timmersdala kyrka

Sluttande kärr 1 ha. Fält 1985. Skövde kn.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

1 ha, glest bevuxet, kalktuffbildning. Stark generell hydrologisk påverkan från väg.

Element 1: kärrgolv, fastmattekärr.

Beskrivning 1985 (ingår i VMI-objekt)

Ingen beskrivning av kärret finns. Objektet är noterat som extremrikkärr enligt tabell 11, sid 86 i Våtmarker i Skaraborgs län del 1.

Naturvärde: Klass 3 (enl VMI)

Länsstyrelsens kommentar 2021: Enligt geodatalagret LstO Rikkärr finns det tre kärrytor i Sotaliden. Den ursprungliga ytan som är från VMI (08D8G0101), avser den långsmala ytan närmast söder om vägen mellan Timmersdala och Berg. Sannolikt finns här en mosaik av både rikkärr, kalkfuktäng och torräng. De två andra mindre ytorna har framkommit under arbetet med vegetationskarteringen över Valle 2012 (då gjordes ingen fältinventering). Igenväxning och trivialisering pågår i delar av området och kanadensiskt gullris expanderar.

08D8g02 Kärr 400 m NO om L Stolan

Topogent kärr 0,1 ha. Fält 2006. Skövde kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,1 ha, glest träddäckt. Inga ingrepp

Element 1: Kärrgolvs, fastmattekärr av starr-brunmosstyp. Gräsull, ängsnycklar.

Beskrivning 2006

Ett par väldigt små ytor som finns i närheten av ett brott. Det ena kärret finns i skogen och har ett välutvecklat bottenskikt med brunmossor (*Scorpidium* mm). Fältskiktet på sina ställen är ganska glest. Kärret är omgivet av, och till stor del igenväxt med, gran, björk, tall, *Salix* med mera. Det andra kärret är ett mycket litet kärr på någon kvadratmeter som har en liten bäck rinnande igenom. Kärret ligger vid en stig vid skogskanten och är mer öppet. Även här har brunmossor dominans. Hittade arter inkluderar gräsull, späd skorpionmossa, och korvskorpionmossa. Kärret i skogen är i stort behov av träd- och buskröjning.

Naturvärde: Klass 3

Tidaholms kommun

07D7h02 Tidän mellan Herrekvarn och Gimmesjön 9 km SSV Madängsholm

Från VMI. Fält 1981-1985. Tidaholms kn.

Länsstyrelsens kommentar 2019: Objektet har kommit in som förslag i kvalitetssäkringsarbetet. Det är inte besökt sedan VMI och bör återbesökas om det ska gå att avgränsa eventuella rikkärr. I nuläget ligger fyra delar med.

07D8f03 Kärr 500 m ONO om Gullerstorp

Topogent kärr 0,1 ha. Fält 2006, 2016. Tidaholms kn. Natura 2000-område Gullerstorp.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,1 ha, glest träd täckt. Lokal hydrologisk påverkan från dikning

Element 1: Kärrgolvs, fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Ängsnycklar, gräsull, flugblomster, majviva, näbbstarr

Beskrivning 2006

Ett litet väl betat fastmattekärr omgivet av gräsmarker och i väst ett glest björkskogsparti. Kärret verkar ha en del trampskador.

Bottenskiktet domineras av späd skorpionmossa. Hittade kärleväxter inkluderar slankstarr, ängstarr, näbbstarr, enstaka ängsnycklar, gräsull, vildlin, tätort och majviva. Fältskiktet domineras av hundstarr och trädstarr. Delar av kärret är trädklädda och i övrigt finns ett tiotal enbuskar i och kring den öppna ytan. Även små barrträd växer upp här och där. Just nu är inte buskskiktet så väl utvecklat, men området bör kollas om några år för att kolla igenväxningsläget. Omgivande marker verkar vara dikade.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2017 (bevarandeplan)

Den västra delen av området utgörs av en låg flack moränbildning, som bara är någon meter högre än de omgivande fuktängarna. Betesmarken är öppen med spridda enbuskar och björkar i kanterna. Söder och öster om den flacka moränryggen breder fuktängen ut sig. I den södra delen av fuktängen finns ett mindre rikkärr. Detta befann sig vid fältbesök 2016 dock i ett igenväxningsstadium. Naturtypen har tidigare konstaterats inom ett mindre område i den södra delen av fuktängen, under kraftledningen. Rikkärret har med tiden vuxit igen och är nu svårt att exakt lokalisera. Det utpekade området var vid fältbesök 2016 inte särskilt blött. Kärrets naturvärden är därför i dagsläget (2017) osäkra då nyare inventeringsuppgifter saknas. Tidigare har de typiska arterna gräsull, ängstarr, näbbstarr, majviva, slätterblomma och ängsnycklar noterats. Området betas svagt av nötdjur. Hela Natura 2000-området betas huvudsakligen av nötdjur. Tidigare har mjölkkor och ungdjur betat i området, samt får i den östra hagen. Gullerstorp har numera övergått från ekologisk mjölkproduktion till köttjursuppfödning med dikor.

Länsstyrelsens kommentar 2019: Eventuellt bör en van rikkärrsinventerare skickas ut till området i syfte att bedöma om kärret är kvar eller inte. I nuläget behålls kärret i skiktet tills utförligare information finns. Status i NNK bör eventuellt ses över.

07D8f04 Kärr ca 600 m VNV om Fläskgården

Topogent kärr 0,9 ha. Fält 2006, 2012. Tidaholms kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,9 ha, öppet. Lokal hydrologisk påverkan från dikning

Element 1: Kärrgolv, fastmattekärr av starrört-brunmosstyp. Ängsnycklar, kärrknipprot, gräsull, näbbstarr.

Beskrivning 2006

Ett öppet område som avgränsades som fuktäng i ÄoB-skiktet. Trots detta finns det inslag av rikkärrsindikerande mossor (späd skorpionmossa) i södra delen av den öppna ytan. Inom området som har avgränsats som rikkärr fanns enstaka fynd av kärrknipprot, och ängsnycklar men rikligare med gräsull. Området är svårt att klassificera som enhetligt rikkärr och får därför lågt naturvärde, men som fuktäng/kärr skulle naturvärdena höjas med ökat bete som skulle luckra upp det täta fältskiktet och gynna rikkärrsflora.

Naturvärde: Klass 3.

Beskrivning 2012 (Miljöövervakning)

Ohävdade, flacka kalkfuktängar och rikkärr med rik flora och kantzoner som successivt växer igen med lövträd och *Salix*. Marken är överlag tuvig och blåttåtel är starkt expansiv på delar av området. Av rikkärrsarter förekommer kärrknipprot, ängsnycklar, slätterblomma, ängsvädd, kärrsälting, gräsull och näbbstarr. Bottenskiktet är förvånansvärt fattigt på typiska rikkärrsarter, i stället dominerar brunmossor från släktet *Plagiomnium*. Åtgärdsförslag: Objektet har stor potential att åter utvecklas till ett värdefullt område med mycket artrik biologisk mångfald. Betet måste snarast återupptas, vilket markägaren som deltog vid besöket, kunde tänka sig att diskutera. Sly måste röjas och lövträd hållas tillbaka. Det är mycket högt prioriterat att restaurera detta kärrområde och fuktängar med omgivande betesmarker.

Naturvärde: Klass 1

07D8g030101 Gorsorna 8 km SV

Madängsholm

Sluttande kärr 2,7 ha. Fält 2004, 2007. Tidaholms kn. Naturreservat och Natura 2000-område Gorsan.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

2,7 ha, öppet, inga ingrepp

Element 1: kärrgolv, källa, stora botaniska värden

Beskrivning (ingår i VMI-objekt)

Ej fältbesökt. Ingen detaljerad beskrivning av kärret har gjorts. Objektet är noterat som extremrikkärr enligt tabell 11, sid 86 i Våtmarker i Skaraborgs län del 1.

Naturvärde: Klass 1 (enl VMI)

Beskrivning 2004 (Miljöövervakning)

I en djup dal mellan mäktiga isälvsavlagringar kallade Getaryggen, Krunaberget och Långaberget ligger myren Gorsan. Markanvändningen på de omgivande åsarna som utgör inströmningsområden till myren, är sedan flera decennier tillbaka rationellt skogsbruk. Idag finns ingen skog kvar av den naturliga skog som tidigare fanns här. Naturreservatet Gorsamossarna är en mosaik av olika myrtyper såsom fastmattekärr, mjukmattekärr, fuktängar, tallmosse och källor. Hela området karakteriseras av att det är kalkpåverkat och mycket artrikt vad gäller mossor och kärleväxter. Området dokumenterades redan i mitten av 1900-talet av Lennart Fridén. Senare har Gorsan besökts av botanister från när och fjärran i första hand för att bese den i södra Sverige mycket sällsynta myrbräcken. Bryologer har också besökts området regelbundet. Mest känd är Nordisk Bryologisk Förenings exkursion 1974 som senare dokumenterades i tidskriften *Lindbergia* 3:345-346. Ett av exkursionsdeltagarnas mest spännande fynd var huldremossa, (*Cryptothallus mirabilis*), som växte i myrens skogskanter. Gorsan har också återinventerats 1998 som ett av tre rikkärr. Återinventeringen gjordes av Leif Andersson och Ola Bengtsson, ProNatura, i syfte att ta reda på om negativa förändringar pågår i området, något som påvisats i andra värdefulla myrmarker i södra Sverige. Vid dessa undersökningar konstateras att Gorsan sannolikt har förändrats, dock inte så drastiskt så att områdets rödlistade arter försvunnit eller riskerar försvinna under överskådlig tid. Årets besök var det femte i rad för undertecknad som årligen räknar Gorsans myrbräckor. Syftet med räkningarna är att se

hur beståndet förändras och om möjligt bidra med kunskap som kan förhindra att arten försvinner från området. De senaste 5 åren har myrbräcka uppträtt i antal som följer; 2000 – 10 exemplar, 2001 – 77 exemplar, 2002 – 0 exemplar, 2003 – 18 exemplar och 2004 – 12 exemplar. Antalen kan jämföras med tidigare räkningar; 1972 – 293 ex, 1973 – 516 ex, 1974 – 721 ex samt 1984 – 132 ex. När det gäller myrbräckan så är det tveklöst så att förändringarna i myren har påverkat denna art mycket negativt. De förändringar som diskuterats genom åren är röjgödslings effekter från avverkning på de omgivande åsarna och även i reservatet. Mängder av fotografier vittnar också om att områdets karaktär förändrats radikalt från 1900-talets mitt fram tills i våra dagar. Andra faktorer som kan spela roll är deposition från lufthavet. Såväl sura ämnen som gödande nitrater har under ett sekels tid deponerats i Gorsan. Avsaknaden av skyddande skog runt hela myren och i själva myren kan också ha bidragit till att myren exponerats för dessa ämnen. Kanske kan även borttagningen av alla buskar och träd bidra till ett förändrat lokalklimat genom att området lättare torkar upp och vindexponeras. Fortfarande är Gorsan en myr med mycket höga naturvärden. Förutom myrbräcka finns här rödlistade arter som källblekvide och käppkrokmossa. Den sällsynta piprensarmossan förekommer ymnigt i de östra delarna nära inhägnaden. Gyllenmossa, knoppvitmossa, purpurvitmossa, späd skorpionmossa, spjutmossa, fetbålmossa, stor fickmossa, kamtuffmossa, nordtuffmossa, klotuffmossa, kalkkällmossa, källmossa, kärrbryum, stor skedmossa, räffelmossa, kalkkammossa och kärrkammossa är vanliga i området. Kalklungmossa och myruddmossa förekommer sparsamt. Sumpäggschamp och dunmossa finns enligt Andersson & Bengtsson 1998 kvar i området. Av kärllväxter är kärrknipprot, kärrfräken, slätterblomma, älggräs, vattenklöver, tagelsäv, tätört, kärrfibbla, gräsull, myrtag, blåtåtel, nålstarr, näbbstarr, hirsstarr, flaskstarr, kärrbräken och darrgräs vanliga. Brudsporre och ängsnyckel brukar ses i enstaka exemplar vid besöken, dock inte i år då områdets vassar redan var slagna och brudsporren överblommad. Vassen är en problemart som man försöker hålla tillbaks genom slätter. På senare år har slåttern utförts i augusti. I skötselplanen och

andra dokument framgår att slåttern genomfördes tidigare förr något som rekommenderas av undertecknad också. **Bedömning:** Sammanfattningsvis är Gorsan en av landets märkligaste källkärr med höga botaniska, hydrologiska och geovetenskapliga värden. Som kuriosa kan även nämnas att en präktig bitbock sågs i myrmarken vid besöket. Myren är uppenbarligen även attraktiv för vedlevande skalbaggar. *Vertigo geyeri* finns antagligen kvar på den här lokalen.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2007 (Inventering av sällsynta grynsnäckor)

Stort, flackt rikkärrskomplex, med insprängda medelrikkärrspartier, i sänka, i S delen flackt sluttande mot N. Här mycket blött, källigt. Rännilar även i centrala kärtytan. Enstaka tall, björk, låga viden. Kärret relativt nyligen röjt. Dominerande lågstarrängspartier, gles vass, lokalt något blåtåtel, även gräsull. Inslag av kärrknipprot m.fl. orkidéer, älgört, slätterblomma, kärrtistel, blodrot, myrbräcka, ängsvädd. Botten av brunmossor, lokalt dominerande vitmossor. Kärrkomplexet hyser en karaktärisk, om än ej speciellt artrik, snäckfauna med tämligen allmänna hygrofila arter som *Carychium minimum* (ängsdvärgsnäcka), *Euconulus praticola* (kärrkonsnäcka) och *Deroceras laeve* (sumpsnigel). Dessutom förekommer den karakteristiska, sällsynta och rödlistade rikkärrsarten – *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka).

Skötselrekommendationer: Ett fint vidsträckt, välhävdat rik-medelrikkärrskomplex med en karakteristisk fauna med den rödlistade och sällsynta *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka) – dennas kvarlevnad är beroende av att kärret har kvar sin öppna karaktär, dominerad av lågstarrpartier. Nuvarande hävd, med slätter vart annat år, är adekvat. Vasspartiernas utveckling bör övervakas. Om vassen tilltar kan den behöva slås varje år. **Värdering:** Mycket högt skyddsvärde.

07D8g04 Kärr ca 200 m ONO om Nytorp

Topogent kärr 0,5 ha. Fält 2006, 2017. Tidholms kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,5 ha, öppet, lokal hydrologisk påverkan från dikning

Element 1: Kärrgolv, fastmattekärr av starrört-brunmosstyp. Ängsnycklar, gräsull, näbbstarr.

Beskrivning 2006

Ett rikkärr som i delar visar alla tecken på igenväxning. Hittade arter inkluderar slankstarr, näbbstarr, loppstarr, ängsnycklar ssp, gräsull, tätort, späd skorpionmossa och enstaka fynd av gyllenmossa. Större delen är igenväxt med vass, enbuskar och Salix-arter (mycket jolster). Unga björk håller också på att etablera sig. Om den öppna arealen ska utökas behövs en stor insats med röjning. Ökat bete och eller kompletterande slåtter. Det finns även ett mindre antal fallträd i och kring kärret. Området får naturvärde klass 2 men är gränsfall mot tre och värdet håller bara om kärret sköts i framtiden. Akut behov av åtgärder i och kring kärret.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring)

Ett tills helt nyligen betat, svagt lutande rikkärr av fastmattetyt. Späd skorpionmossa dominerar i bottenskiktet i kärrets mittendel men här finns även spjutmossa som främst dominerar i den södra delen. Utöver dessa arter sågs kalkkammossa, myrbryum, kärrpraktmossa, bandpraktmossa, stor skedmossa och guldspärrmossa vid besöket. I fältskiktet finns flera indikatorer för rika kärr och fuktängar bl.a. kärrknipprot, ängsnycklar, brudsporre, knaggelstarr, näbbstarr, slankstarr, darrgräs, kärrspira, vildlin, slåtterblomma och ängsvädd. Övergången till omgivande kalkfuktängar är oskarp. I kalkfuktängen norr om det utpekade området hittades en buske källblekvide (VU). Av övriga arter noterades bl.a. agnsäv, flaskstarr, hirsstarr, brunört, älggräs, blåtätel, ryltåg, blodrot, strätta och kärrtistel samt lite Salixbuskar. Överlag är kärret öppet. Bladvass förekommer men utgör idag inte något problem. Kärret är i akut behov av att få återupptagen hävd genom bete med nöt. Dessutom bör kärret snarast röjas på buskar och träd, även om dessa idag utgör ett mindre problem. Vid en eventuell insats är det viktigt att även beakta den omkringliggande

kalkfuktängen som också är väl värd att röja upp och restaurera.

Naturvärde: Klass 1

07D8g05 Källkärr vid Dalsbäcken ca 200 m S om Prästgården

Topogent kärr 0,3 ha. Fält 2006, 2011, 2016. Tidaholms kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,3 ha, källa, öppet, inga ingrepp

Element 1: Kärrgolv, fastmattekärr av starrört-brunmosstyp. Ängsnycklar, kärrknipprot, gräsull, näbbstarr.

Beskrivning 2006

Betat kärr som ligger i anslutning till Dalsbäcken i en liten dalgång. En mindre del av kärret är svagsluttande. Bottenskiktet domineras av späd skorpionmossa och gyllenmossa. Andra hittade arter inkluderar plattsäv, kärrknipprot, ängsnycklar, näbbstarr, slankstarr och sparsmt med gräsull. Kärret är relativt öppet men visar tecken på igenväxning och i delar av kanten dominerar älggräs i fältskiktet. Vid besöket betades området av häst men kompletterande slåtter/röjning skulle vara bra för att förhindra vidare igenväxning.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2011 (Miljöövervakning)

Ett vackert soligent kärr i gott skick. Endast området norr om bäcken är rikkärr. Kärret är en övergångstyp mellan medelrikkärr och extremrikkärr. Förekomst av en bäck som rinner igenom området är positivt men naturvärdet dras ner av att här växer ett stort bestånd av pestskräp. Omgivningarna utgörs av betad öppen gräsmark. Betesdjuren tycks inte röra sig nämnvärt i kärret, Till stora delar är vegetationen lågvuxen så det finns inte mycket att äta för djuren. Mycket tramp av djuren skulle skada vissa delar som är av mjukmattetyt med bl.a. tagelsäv. Åtgärdsförslag: Kärret är i gott skick men bekämpning av pestskräp skulle höja värdet.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2016 (Miljöövervakning)

Klartextbeskrivning från 2016 års miljöövervakning saknas. Data finns i accessdatabas. Kärrret anges som medelrik-extremrikkärr i excellfil. Noterade arter är bland annat bandpraktmossa, darrgräs, grenrör, gyllenmossa, hirsstarr, krissla, kärrfibbla, kärrfräken, kärrgröe, kärrknipprot, kärrspärrmossa, majviva, plattstarr, plattsäv, späd skorpionmossa och vattenklöver. Foton visar ett kärr bitvis igenväxande med pestskräp, älgört och smågranar.

07D8h04 Sumpskog 1,5 km NNV om Härja kyrka

Sumpskog 3,6 ha. Fält 2007. Tidaholms kn.

Delobjekt 1: Sumpskog

3,6 ha, tätt träd täckt. Inga ingrepp

Element 1: 0,1 ha kärrgolv, fastmattekärr av ört-starr-vitmoss-brunmosstyp. Gräsull.

Beskrivning 2007

Ett mycket fint skogskärr i barrblandskog som få högst naturvärde tack vare fina intakta kuddar av späd skorpionmossa, guldspärrmossa, *Philonotis calcarea* och purpurvitmossa. Kärrret är relativt öppet men gran och björk håller på att etablera sig här och där. En liten bäck rinner igenom kärrret och vegetationen är källpåverkad men det var vid besöket svårt att avgöra om källor finns i själva kärrret. Dessutom finns järnockrautfällning. Det finns ett jaktgömsle vid kärrkanten vilket kan vara positiv om jägaren röjer bort små träd för att behålla öppen sikt.

Naturvärde: Klass 3

07D8i01 Bergasjö, 1,2 km VSV Velinga kyrka, Velinga

Topogent rikkärr, gungfly 0,42 ha. Fält 2004, 2007. Tidaholms kn.

Beskrivning 2004 (Miljöövervakning)

Bergasjö är numera ingen sjö utan ett gungfly dominerat av bladvass och *Carex* i partier. Myren är omskriven i Skaraborgsnatur 1971 av prosten Lennart Fridén som besökte området åtminstone 1949 och 1950 för att eftersöka myrbräcka som enligt gamla urkunder ska ha funnits här omkring 1870. Bergasjö tappades

1895 och dikades ytterligare 1937 varför varken Fridén eller dagens botanister har chans att återupptäcka myrbräckan. Idag finns inga öppna vattenytor kvar i Bergasjö. I princip kan man forcera hela sjön till fots möjligen med undantag av de blötaste partierna som är rejält svajiga gungflyn. I blötpartierna växer rikligt med korvskorpionmossa, ofta granne med späd skorpionmossa och blekbläddra. På något fastare mark är purpurvitmossan mycket vanlig. Även knoppvitmossa förekommer frekvent. Andra rikkärrarter som ses vid besöket är spjutmossa, kärrbryum, källmossa, röd skorpionmossa, strandspärrmossa och guldspärrmossa. Av kärlväxter noteras förutom bladvass som på sikt kan ta över området helt, även rikligt med näbbstarr, trindstarr, vippstarr, slätterblomma och vattenklöver. Snip, kärrfräken, älggräs, kärrspira och ängsnycklar förekommer också i området. Ovan nämnda arter sågs givetvis även av Fridén medan jag inte lyckats återfinna exempelvis axag, majviva och ormrot under mitt korta besök. Bedömning: Trots 50 år av ohävd så finns många likheter mellan dagens Bergasjö och Fridéns beskrivning från 50-talet. Kärrret är till stor del chanserat men bör kunna restaureras genom aktiva åtgärder såsom röjningar, slätter och inte minst markstörning. Området skulle även kunna bli ett ypperligt försöks- och forskningsobjekt med goda möjligheter till experimenterande åtgärder såsom omgrävning, omrörning, anläggning av nya ytor, vattenståndshöjning etc. En framtida överraskning kan bli att myrbräckans fröbank väcks till liv. SUNDH MILJÖ anmäler härmed sitt intresse för detta viktiga framtidsprojekt. *Vertigo geyeri* finns antagligen kvar på den här lokalen.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2007 (Inventering av sällsynta grynsnäckor)

F.d. medelrik-rikkärr, nu igenväxt till björkkärrskog-vasskärr. Inslag av några tuvor av lågstarrarter och blåtåtel men inga sammanhängande ytor. Något smågran, videbuskar, lokalt pors. Lokalt kärrfräken, älgört, strandlysing, ängsvädd. Något brunmossor, dominerande vitmossor. Björkvassförna. Den tidigare (1979) påvisade sällsynta och rödlistade *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka) kunde ej återfinnas.

Inga intressanta eller skyddsvärda arter påträffades. Skötselrekommendationer: Området är ej möjligt att återställa som rikkärr utan mycket omfattande åtgärder. Värdering: Skyddsvärde förlorat.

Länsstyrelsens kommentar 2019: Området står med i nuläget som rikkärr med klass 3. Dock bör kanske övervägas att fältbesöka området och göra en slutlig bedömning om området ska klassas ut.

07D9g01 Rikkärr 300 m O Vinberga 6 km V Madängsholm

Sluttande kärr 7 ha (varav våtmark 4,8 ha). Enkät 1981. Fält 2012. Tidaholms kn.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

4,8 ha, glest träd täckt, källa, lokal hydrologisk påverkan från dikning, stora botaniska värden.

Element 1: kärrgolv, källkärr av Cratoneuron-typ. Kärrull, flugblomster, majviva, Sankt Pers nycklar och kärrknipprot.

Beskrivning 1981 (ingår i VMI-objekt)

Objektet består av rika, öppna källkärr omgivna av högrötsumpskog. I källkärren dominerar gräsull tillsammans med älggräs. Flera rikindikerande örter är vanliga, t.ex. majviva, tätört och smörbollor. Bottenskiktet domineras av Cratoneuron sp. Rikligt förekommande är även myrduddmossa. Sumpskogen domineras av björk. I fältskiktet finns förutom dominanterna älggräs och humleblomster bl.a. en del orkideer som vanlig nattviol, flugblomster, Sankt Pers nycklar och kärrknipprot.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2012 (Miljöövervakning)

I det utpekade området som mest utgörs av björksumpskogar finns två fina rikkärr med omgivande fuktängar. Kärren förefaller ohävdade och skyltar om naturvårdsavtal finns utplacerade i kanterna av sumpskogen. I den centrala delen av det största kärret finns partier med axag. Kantzonerna till detta parti och som dominerar våtmarkerna utgörs av igenväxningssuccessioner till kärren där älggräs, sjöfräken, vattenklöver och kråklöver är vanliga liksom inväxande Salixbuskar. Källor med öppet vatten, kalkslam och "slinker", *Nitella* sp., förekommer sparsamt.

Utöver axag hittas rikkärrarterna hirsstarr, slankstarr, gräsull, darrgräs, källblekvide, majviva, tätört, vaxnyckel, flugblomster, kärrsilja, kärrsälting, tagelsäv och rosettjungfrulin. Åtgärdsförslag: Kärren är i stort behov av intensifierad hävd genom slåtter, bete och i kantzonerna gärna röjning av sly. Det har mycket höga naturvärden och bör säkerställas som naturreservat.

Naturvärde: Klass 1

07D9g020101 Rikkärr 600 m NNV Backgården 6 km VNV Madängsholm

Sluttande kärr 0,1 ha. Fält 1981, 2013, 2018. Tidaholms kn. Alternativt namn: Kärr väster om Ottravad.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

0,1 ha, öppet, källa, kalktuffbildning, inga ingrepp

Element 1: kärrgolv, fastmattekärr av starrört-brunmosstyp, axagvariant. Blodnycklar, flugblomster, majviva.

Beskrivning 1981 (ingår i VMI-objekt)

Källkärr med kalktuffbildning. Axag dominerar tillsammans med gräsull, slankstarr, ängsstarr, flugblomster, kärrknipprot, blodnycklar, tätört m.fl. Kärrret omges av frisk-fuktig lövskog.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2013 (Miljöövervakning)

Under inventeringen 2013 så bedömdes våtmarksobjektet "Rikkärr 600 m NNV Backgården" (VMI nr 07D9G02) till klass 3. I våtmarksinventeringen fältinventerades detta objekt 1981 och bedömdes som litet men ändå på grund av sällsynt vegetationstyp (axag-kärr), orördhet och botaniska värden som ett objekt som borde föras till klass 1. Här noterades t.ex. flugblomster, majviva och blodnycklar. För mindre än ett decennium har emellertid den omgivande lövsumpskogen (som också hörde till våtmarksobjektet) avverkats. Detta gav upphov till en del skador i det lilla rikkärret och dessutom tillkom en del hyggesavfall och en viss näringstillförsel genom ökad kvävetillförsel. Det är tveksamt om de ovan nämnda arterna finns kvar. Det är också tveksamt om objektet ursprungligen borde

getts klass 1 – vilket är mycket högt om man jämför med objekt av samma typ i andra delar av platåbergen. Ett litet och artrikt extremrikkärr. Det finns en del äldre körskador i kanterna efter avverkningar. Det står ett antal björkar i kärret. Naturvärdena hotas av det skogsbruk som bedrivs runt kärret. Det hotas också om det växer upp högvuxen skog runt om. Även igenväxning i kärret tillhör hotbilden. Åtgärdsförslag: Detta kärr behöver röjas regelbundet om naturvärdena ska bestå. Björkarna kan avverkas.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2018 (Miljöövervakning)

Ett soligent kärr. Objektet ligger omgärdat av ett hygge med starkt slyuppslag som kommit upp efter avverkning. Kärret är svagt sluttande mot öst. Objektet hävdas inte. Blåtåtel dominerar starkt med stora täta tuvor. Rikkärspartierna återfinns framför allt centralt där markvatten tränger fram. Här växer bland annat gott om torvtåg och rikkärsmossan *Helodium blandowii*. Kärrknipprot är vanligt förekommande medan axag har sparsamma förekomster. Røjning har utförts men troligen har det ökade ljusinsläppet från avverkningar runt om lett till en kraftig ökning av viden. Inom en 10 års period hade det varit bra med røjning av framför allt kantzonen.

Naturvärde: Klass 2

07D9i0101 Kärret 2 km SO Madängsholm

Från VMI. Fält 1981-1985. Tidaholms kn.

Länsstyrelsens kommentar 2019: Objektet har kommit in som förslag i kvalitetssäkringsarbetet. Det är inte besökt sedan VMI och bör återbesökas om det ska gå att avgränsa eventuella rikkärr.

07D9i02 Bäckravin 2 km NO Velinga

Från VMI. Fält 1981-1985. Tidaholms kn.

Länsstyrelsens kommentar 2019: Objektet har kommit in som förslag i kvalitetssäkringsarbetet. Det är inte besökt sedan VMI och bör återbesökas om det ska gå att avgränsa eventuella rikkärr. I nuläget ligger två delytor med.

07D9g040101 Kärr 500 m V om Backgården

Topogent kärr 0,3 ha. Fält 2007, 2013, 2018. Tidaholms kn. Extremrikkärr.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,3 ha, öppet-tätt träd täckt, källa. Lokal hydrologisk påverkan från dikning

Element 1: kärrgolv, öppet, fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Ängsnycklar, kärrknipprot, majviva, axag.

Element 2: sumpskog, källa

Beskrivning 2007

Ett våtmarks-/skogsområde med skogskällor som är omgivet av fina betesmarker. En del av rikkärret (element 1) är tätt skogsklätt och har arter som tyder på källpåverkan. Denna del håller på att växa igen med vass, små buskar/träd och älggräs. Den andra delen av kärret är ett extremrikkärr som är igenväxt med vass. Kärrknipprot, axag och späd skorpionmossa finns här. Hela området inklusive skogen skulle gynnas av åtgärder som bete/slätter och buskrøjning: Extremrikkärredelen är dock i akut behov av skötsel. Fina möjligheter till restaurering och enligt en jordbrukare betades skogen/våtmarken senast under 50-talet.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2013 (Miljöövervakning)

Ett litet plant extremrikkärr med mycket kärrknipprot. Kärret är rikt på bladvass som hotar värdena liksom igenväxning av träd. En del avverkningsrester efter upphuggning av siktgator för jaktorn finns i kärret. Kärret omges av öppna och trädklädda betesmarker och en del åkermark. Åtgärdsförslag: Slätter av bladvass skulle kanske kunna höja värdena en naturvärdesklass. Avverkningsrester bör avlägsnas från rikkärssytan.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2018 (Miljöövervakning)

Ett topogent kärr. Objektet ligger i ett skogsparti med ung björkskog och har troligen betats förr, i alla fall periodvis. Kärrpartiet är öppet även om angränsande skog är högväxt och skuggar en del. Spår av røjning finns, troligen i samband med jakt. Bladvass är

dominerade. Inslagen av björk och viden är påtagligt, men inga högväxta. Det lokalt för Falbygden förekommande källblekvidet noterades i objektet tillsammans med axag. Axaget bildar fortfarande fina tuvor på sina håll. Framförallt i den norra delen. Kärrknipproten är vanlig. Karaktäristiska rikkärrsmossor var *Campylium stellatum* och *Scorpidium cossonii*. *Tomentypnum nitens* med sina glänsande tuvor noterades också. I samband med röjning kring jaktornet har körspår från mindre fyrhjulsdrivet arbetsfordon orsakat viss skada på marken med exponerad torv. Viss störning är dock positivt. Objektet kommer inom en 10 årsperiod behöva röjas. Ökat ljusinsläpp hade varit positivt. Omkringliggande skog växer tätt inpå.

Naturvärde: Klass 2

07D9i03 Kärrområde NV Bengtstorp 4 km O Madängsholm

Sluttande kärr 6 ha. Litteratur 1985. Fält 2004, 2007, 2020, 2022. Tidaholms kn. Skogligt biotopskydd. Skogligt biotopskydd.

Delobjekt 1: Topogen kärmosaik

6 ha, öppet-tätt träd täckt, källor, lokal hydrologisk påverkan från dikning och väg. Kärrknipprot majviva, axag, näbbstarr, ängstarr.

Element 1: kärrgolv, fastmattekärr av starrört-brunmosstyp.

Element 2: kärrgolv, fastmattekärr av starrört-brunmosstyp, axagvariant.

Beskrivning 1985 (ingår i VMI-objekt)

Ett komplex av rikkärr, extremrikkärr och fuktängar på båda sidor om brukningsvägen. Kärren, som är källvattenpåverkade, omges av högörtvegetation och sumpskogar av klibbal och glasbjörkar. Järnockkrautfällning förekommer i en del av områdets källor. Kalkkällmossa och praktflikmossa förekommer.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2004 norra kärret 07D9i030101 (Miljöövervakning)

Området ingår som en del i ett större våtmarks- och sumpskogskomplex av högsta klass. Det är tidigare naturinventerat men har aldrig säkerställts som naturreservat. Det finns dock med i Skogsvårdsstyrelsens sumpskog- och nyckelbiotopsinventering. Tidigare sköttes området av Tidaholms naturskyddsförening men tyvärr har även denna aktivitet numera upphört. Kärrret är ett ganska starkt sluttande kärr med förekomst av järnockrakällor. Axag förekommer bara sparsamt medan bladvass och blåttåtel har brett ut sig över nästan hela kärrytan. En del träd och buskar har också vuxit in i området men utgör ett mindre problem än vassens tilltagande utbredning. Kärrknipprot, ängsnycklar, skogsnycklar, kärfräken, älggräs och vattenklöver förekommer frekvent. Av *Carex ses loppstarr*, näbbstarr, flaskstarr, hirsstarr, ängs- och näbbstarr. Myrtåg är också en vanlig art i kärret. När man studerar bottenskiktet får man en känsla av att detta utarmats p.g.a. för lite markstörning, utebliven hävd och förnaupplagring. En art som tenderar att expandera under sådana förutsättningar är spjutmossa som också är mycket vanlig här. Vid källan och utmed det lilla bäckflödet som finns nedströms källan växer mycket källmossa och kamtuffmossa. Andra rikkärrarter som noteras är gyllenmossa, späd skorpionmossa, guldspärrmossa, kärnbryum, purpurvitmossa, knoppvitmossa, fetbålmossa, kalkkammosa och klotuffmossa. **Bedömning:** Alla buskar och inväxande träd, totalt c:a 15% av kärrytan, tas bort. Bladvassen bekämpas genom tidig slåtter i kombination med nötbete. Bete bedöms vara möjligt eftersom kärret överlag har en fast botten. De största blöthålen runt källorna bör dock stänglas av för bete. Området säkerställs som naturreservat tillsammans med område 49 och sköts genom slåtter och bete. Djur finns i närheten. *Vertigo geyeri* finns antagligen kvar på den här lokalen.

Beskrivning 2007 norra kärret 07D9i030101 (Inventering av sällsynta grynsnäckor)

Extremrikkärr i NO-sluttning. Enstaka tall, björk. Talrika stubbar – kärrytan nyligen avröjd, staplar med ved, rester efter bränt ris. Hela kärret starkt igenväxt med ställvis tät vass. I öppna partier lågstarräng med rikt inslag av blåttåtel. Lokalt några tuvor av axag. Inslag av slåtterblomma, kärrtistel, ängsvädd, kärknipprot, blodrot. Området hyser en

karaktäristisk, om ej särskilt artrik snäckfauna bestående av tämligen allmänna hygrofila arter som *Carychium minimum* (ängsdvärgsnäcka), *Carychium tridentatum* (skogsdvärgsnäcka), *Euconulus praticola* (kärrkonsnäcka) och *Deroceras laeve* (sumpsnigel). Dessutom förekommer den karaktäristiska, sällsynta och rödlistade rikkärrsarten – *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka).

Skötselrekommendationer: För att den rödlistade och sällsynta kalkkärrsgrynsnäckan ska kunna kvarleva måste området ha kvar sin karaktär som öppet rikkärr. Objektet var vid undersökningen (2007) starkt igenväxande med vass. Denna bör slås snarast. Hävd bör ske regelbundet genom bete (området stängslat). Eventuellt kan slåtter av hela kärret, för att få bukt med vassen, behövas under två år i ett inledningsskede. Därefter bör utvecklingen övervakas. Objektet bör få någon typ av skydd, helst naturreservat. **Värdering:** Högt skyddsvärde.

Beskrivning 2020, norra kärret 07D9I030101 (Miljöövervakning)

Detta är ett av de s k Bengstorpsskärren. Här finns ett större väl avgränsat rikkärr mot omgivande alsumpskog. Området är förberett för bete – men ännu finns bara stängselstolpar. Bete är viktigt för att förhindra igenväxningen av fr.a. vass. Kärret är mycket artrikt med ett stort antal våtmarksarter. Orkidéer förekommer rikligt bl.a. kärrknipprot och ängsnycklar. I den översta delen, i väster finns en fin ockrakälla. Området omfattas av ett biotopskydd som även omfattar alsumpskogen. Besöktes 2020-09-03.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2022, norra kärret 07D9I030101 (Uppföljning rikkärrsmollusker)

Extremrikkärr i flack sluttning, något uppslag av al, vass. Fin biotop, al avröjd i kärrytan, riklig (men ännu låg) uppsläende vass. Fortsatt utveckling som extremrikkärr. Hävda regelbundet med slåtter. Övervaka aluppslag och röj bort. Fynd: *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka) och *Pupilla alpicola pratensis* (kärrpuppsnäcka). Besökt 2022-07-20.

Beskrivning 2004 södra kärret 07D9I030102 (Miljöövervakning)

Detta rikkärr ligger söder om 48 men i samma sluttning och under liknande förutsättningar. Det som skiljer områdena åt är trots de likartade förutsättningarna några viktiga saker; Bladvass saknas! Axag förekommer över nästan hela ytan. Ett grunt dike skär genom detta område. Diket bedöms dock inte ha medfört några allvarliga negativa konsekvenser områdets naturvärden. Området har en trevligt tuvig karaktär, något som vittnar om att området sannolikt betats under lång tid. Områdets flora är förutom avsaknaden av bladvass och förekomsten av mer axag ganska lik 48. Bottenskiktet ser dock ut att ha varit stört av bete eller slåtter senare än 48. Stor fickmossa, kalkkammosa, flikbålmossa och guldspärrmossa förekommer frekvent på axagtuvorna. Utan större problem hittar man också den ovanliga praktflikmossan i blötorna mellan axagtuvorna. Spjutmossa, purpurvitmossa, knoppvitmossa, kärrbryum, fetbålmossa, späd skorpionmossa, myrsäckmossa och nordtuffmossa förekommer spridda i kärret. Även den röda skorpionmossan finns på plats medan korvskorpionmossa varken hittas här eller i 48. Kärrfräken, slåtterblomma, älggräs, vattenklöver, myrtåg, kärrknipprot, skogsnycklar och gräsull är frekventa kärlväxter. Andra intressanta rikkärrsarter är t.ex. loppstarr, nålstarr, näbbstarr, ängsstarr, hirsstarr, ängsnycklar och majviva. Pors är ganska vanlig medan viden är mer fåtaliga. Tall, björk, klibbal börjar växa in från kanterna och finns glest över c:a 75 % av kärrytan. **Bedömning:** Kärret är ett mycket fint rikkärr av hög klass. Området bör säkerställas som naturreservat tillsammans med 48 och de omgivande sumpskogarna. Alla buskar och inväxande träd, totalt c:a 75% av kärrytan, tas bort. Området bör betas med nöt innan bladvassen slår till i området. Bete bedöms vara möjligt eftersom kärret över lag har en fast botten. Djur finns i närheten även på den här sidan om vägen som går genom sumpskogsområdet. *Vertigo geyeri* finns antagligen kvar på den här lokalen.

Beskrivning 2007 södra kärret 07D9I030102 (Inventering av sällsynta grynsnäckor)

Extremrikkärr i flack ONO-sluttning. Enstaka martallar, någon björk. Talrika aluppslag (speciellt i N). Hela kärrytan nyligen avröjd, talrika stubbar, kvarliggande ved, bränning av

ris har skett i ytan). Lokalt pors. Dominerande lågstarräng med inslag av blåttåtel, i S ställvis riklig axag. Inslag av ängsvädd, kärrtistel, slätterblomma, kärrknipprot m.fl. orkidéer, blodrot. Botten av brunmossor. Kärrret har en karakteristisk snäckfauna med tämligen allmänna hygrofila arter som *Carychium minimum* (ängsdvärgsnäcka), *Carychium tridentatum* (skogsdvärgsnäcka), *Vertigo antivertigo* (hjärtgrynsnäcka), *Euconulus praticola* (kärrkonsnäcka) och *Deroceras laeve* (sumpsnigel). Dessutom förekommer den karakteristiska, sällsynta och rödlistade rikkärrsarten – *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka).

Skötselrekommendationer: Ett fint rikkärr med en karakteristisk fauna. För att denna ska kunna kvarleva – f.f.a. den rödlistade och sällsynta kalkkärrsgrynsnäckan – måste kärrret ha kvar sin öppna prägel. Kärrytan har nyligen blivit avröjd. Övervaka uppslag av al, om nödvändigt bör denna röjas bort. Röjt material bör ej brännas i kärrytan (skedde förra gången), då detta kan frigöra näringsämnen som påverkar kärrret negativt. Kärrret bör kontinuerligt hävdas genom bete (området hägnat). Objektet bör få någon typ av skydd, helst naturreservat. **Värdering:** Högt skyddsvärde.

Beskrivning 2010 (Miljöövervakning)

Detta källkärr omges av skog och sluttar ned mot sydost. Här och var finns järnockrakällor och det är runt dessa de flesta rikkärrsarterna påträffas, då kärrret i övrigt är i för dåligt skick för att de solälskande rikkärrsarterna ska må bra. Buskage av klibbal, viden och björksly växer in från kanterna och förekomsten av högväxande gräs och halvgräs är alldeles för hög. Bladvass och blåttåtel har brett ut sig över i stort sett hela kärrytan. Andra vanliga arter är vattenklöver, kråklöver och gräsull samt nålstarr, ängsstarr, ängsnycklar, skogsnycklar, kärrfräken och kärrtistel. Axag, hirsstarr, loppstarr, sumpnycklar, kärrknipprot, och kärrsälting förekommer bara sparsamt. Störningsgynnade arter som tätört för en tynande tillvaro, medan myrtag är vanlig runt källorna. Bottenskiktet domineras av vitmossor. Värst är det i södra änden där täckningsgraden av vitmossor och vass är uppemot 90 %. En del av vitmossorna är sådana som förekommer i rikkärr (purpurvitmossa, knoppvitmossa) men även

fattigkärrsarter förekommer frekvent. Bland brunmossorna är det endast guldspärrmossa och spjutmossa som förekommer i någon större omfattning - och den senare är snarast att betrakta som en negativ art. Här finns också lite fetbålmossa, kärrbryum, klotuffmossa, källmossa, späd skorpionmossa, gyllenmossa och kamtuffmossa.

08D0g02 Sumpskog SO Sokärret 2,5 km VSV Dimbo kyrka

Sumpskog 5 ha. Fält 1983. Tidaholms kn.

Delobjekt 1: sumpskog

5 ha. Tätt trädäckat. Tydlig hydrologisk påverkan från dikning och vattenreglering. Lokalt stört av avfallsupplag.

Element 1: kärrgolv

Beskrivning 1983 (ingår i VMI-objekt)

Ingen modern beskrivning av kärrret finns. Objektet är noterat som extremrikkärr enligt tabell 11, sid 86 i Våtmarker i Skaraborgs län del 1. Oklart om någon del, och i så fall vilken, är rikkärr.

Naturvärde: Klass 3 (enl VMI)

Länsstyrelsens kommentar 2019: Ett kärr strax NV om detta (08D0G0101) har utklassats. Se bilaga 2.

08D0g04 Prästgårdskärret 1 km SV Dimbo kyrka

Sluttande kärr 2 ha. Enkät 1985. Fält 2004, 2007. Tidaholms kn. Naturreservat och Natura 2000-område Lammevadskärret.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

2 ha, öppet. Lokalt starkt stört av anslutande avfallsupplag.

Element 1: kärrgolv, fastmattekärr av starrört-brunmosstyp, axagvariant.

Element 2: kärrgolv, fastmattekärr av starrört-brunmosstyp.

Beskrivning 1985 (ingår i VMI-objekt)

Kärrret består av ett övre axagdominerat parti och ett lägre område dominerat av diverse rikkärrsarter. I kärrret förekommer bl.a.

vaxnycklar, sumpnycklar, flugblomster, kärrknipprot, svarthö, hårstarr, brudsporre, majviva, blodnycklar, *Catoscopium nigritum*, vattenveronika m.m.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2004 (Miljöövervakning)

Nere i en svacka i det omgivande jordbrukslandskapet ligger naturreservatet Lammevadskärret. Den öppna delen av sumpmarken utgör värdekärna i reservatet. Området utgörs av två huvuddelar, ett starr- och tågdominerat rikkärr med rik flora av bl.a. vaxnycklar, kärrknipprot, flugblomster, ängsnycklar, det rödlistade källblekvidet, slätterblomma, majviva, kärrspira, tätört, myrtåg, gräsull, tagelsäv, näbbstarr, darrgräs m.m. Den andra delen är tyvärr, ett av bladvass nästan helt igenväxt axagkärr. Det är anmärkningsvärt att bladvass över huvud taget inte omnämns i skötselplanen från 1988 utan istället är det älggräset som man då oroade sig för. Den röda formen av kärrknipprot som skall finnas i axagområdet sågs inte alls vid årets besök. De små kalkkällorna bildar en liten bäck som söker sig ut norrut från området. Bäckens kantas av tuffmossor. I bottenskiktet är fetbålsmossa, spjutmossa, bandpraktmossa, stor fickmossa, kamtuffmossa, klotuffmossa, kalltuffmossa, späd skorpionmossa, guldspärrmossa och kärrbryum vanliga. Gyllenmossa förekommer sparsamt. Vitmossor noteras inte alls från kärrets centrala delar. Utöver de öppna delarna finns i kärret en slätterhävdad torrbacke, en konstgjord björkhage och en björksumpskog. Ett handikappanpassat spångsystem har byggts så att även rullstolsburna besökare kan njuta av blomsterprakten. Bedömning: Det viktigaste för Lammevadskärret är att bladvassen bekämpas genom tidig vasslätter och helst även i kombination med nötbete. En fälla som omfattar axagkärret, en mindre del av det övriga kärret fram till spängerna samt del av torrbacken borde kunna anordnas utan större problem. Vatten finns i bäcken. Ett bete skulle också ge en viss markstörning vilket jag menar är positivt för floran. Den röda formen av kärrknipprot bör följas upp genom årlig räkning. Båda arterna grynsnäckor finns sannolikt kvar i området.

Beskrivning 2007 (Inventering av sällsynta grynsnäckor)

Extremrikkärrskomplex i sänka, genomkorsat av rännilar, sidor källiga. Hela kärret nyligen (2007) hävdad / avröjd. I SV dominerande axag, här även tilltagande vass. I övrigt dominerande lågstarräng med inslag av blåtåtel. Rikligt med orkidéer: kärrknipprot, vaxnycklar, ängsnycklar m.fl. Inslag av majviva, slätterblomma, ängsvädd, blodrot, kärrtistel, något älgört, fräken. Botten av brunmossor. Ett fint kärr som hyser en mycket artrik och diversifierad landmolluskfauna. Faunan består av ett antal hygrofila arter som *Carychium minimum* (ängsdvärgsnäcka), *Carychium tridentatum* (skogsdvärgsnäcka), *Oxyloma elegans* (mindre bärnstenssnäcka), *Vertigo antivertigo* (hjärtgrynsnäcka), *Euconulus praticola* (kärrkonsnäcka), och *Deroceras laeve* (sumpsnigel) samt den något ovanligare *Clausilia pumila* (klubbspolsnäcka). Dessutom påvisades två sällsynta, rödlistade och för rikkärr karakteristiska grynsnäckor: *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka) och *Vertigo genesii* (otandad grynsnäcka). Den sistnämnda arten är mycket sällsynt och begränsad till ett fåtal kärr i centrala Västergötland. På lokalen finns även ett den sällsynta och karakteristiska *Pupilla pratensis* (kärrpuppsnäcka). Sammantaget ger detta lokalen ett mycket högt skyddsvärde. Skötselrekommendationer: För att den speciella rikkärrsfauna och f.f.a. de sällsynta och rödlistade grynsnäckorna ska kvarleva måste området ha kvar sin karaktär som öppet extremrikkärr. Kärret bör fortsatt hävdas genom slätter. Någon videbuske kan tillåtas i kärret eftersom de utgör refugier för snäckorna och producerar för dessa gynnsam förna. Vassens fortsatta utveckling bör övervakas och om den tilltar kan speciell hävd behöva sättas in. Dessutom bör eventuell eutrofiering i delar som gränsar mot omgivande ängs-åkermark övervakas. Värdering: Mycket högt skyddsvärde.

08D0g14 Rikkärr 800 m NV Varvs kyrka

Våtmarkskomplex 13 ha. Fält 1983, 2009, 2012, 2022. Tidaholms kn.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

2 ha, glest bevuxen. Stark lokal hydrologisk påverkan från dikning.

Element 1: kärrgolv, fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp, *Sphagnum Warnstorffii*-variant. Flugblomster, majviva, lockvitmossa.

Beskrivning 1983 (ingår i VMI-objekt)

Omedelbart nedanför den blockrika diabasbranten under Högeklints fornborg på Varvsberget ligger en mycket trevlig våtmark. Huvuddelen av området täcks av en blockrik, sluttande klibbalssumpskog. Fältskiktet är mycket rikt på ormbunkar och trädskiktet är moget med många gamla träd, torrträd och lågor. Av intresse som lokal för epifytflora bunden till klibbal. I denna översilningsmark öppnar sig två rikkärr. Vegetationen i dessa domineras av vitmossor, fr a *Sphagnum warnstorffii*. Kärrarna är också rika på orkidéer. Inga ingrepp trädskikt, mycket vackert läge i kombination med rikkärrsmiljöer gör området skyddsvärt.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2009 (Inventering av sällsynta grynsnäckor)

Litet extremrikkärr i flack O-sluttning. Omgivet av sumpskog (troligen rest av större igenväxt rikkärrsområde). Kärrytan igenväxande med mindre granar, tallar, albuskar. Enstaka tall. I öppna partier lågstarräng med tilltagande inslag av blåtåtel. Även riklig slätterblomma, ängsvädd, kärrknipprot m.fl. orkidéer, blodrot, darrgräs, vattenklöver. Även tätört, ängsull. Botten av brunmossor. Ett fint rikkärr med en fauna av tämligen allmänna hygrofila arter som *Carychium minimum* (ängsdvärgsnäcka), *Carychium tridentatum* (skogsdvärgsnäcka), *Vertigo antivertigo* (hjärtgrynsnäcka), *Euconulus praticola* (kärrkonsnäcka) och *Deroceras laeve* (sumpsnigel). Dessutom förekommer den karakteristiska, sällsynta och rödlistade rikkärrsarten – *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka).

Skötselrekommendationer: För förekomsten av den rödlistade och sällsynta kalkkärrsgrynsnäckan ska kunna säkras bör kärret ha en mer öppen prägel. Gran och al bör röjas bort så att kärrytan öppnas. Därefter bör området hävdas genom slätter eller bete. Fortsatta igenväxningstendenser övervakas. Området bör ges någon typ av skydd, helst borde det avsättas som naturreservat. Värdering: Högt skyddsvärde.

Beskrivning 2012 (Miljöövervakning)

Kärret ligger nedanför Varvsbergets stup omgivet av rika skogar på fuktig till blöt mark. Kärret är ett mycket fint rikkärr som är lite påverkat av hydrologiska förändringar. Hävden har dock upphört och med denna så sker även förändringar i floran. Fortfarande finns gott om orkidén kärrknipprot och flera ovanliga s.k. halvgräs, gräsull, näbbstarr, slankstarr och hirsstarr. Ängsvädd och slätterblomma är också vanliga medan vildlin och tätört förekommer enstaka. Bottenskiktet hyser flera karakteristiska arter, främst späd skorpionmossa, gyllenmossa, guldspärrmossa, stor fickmossa och purpurvitmossa. Ett par skott av piprensarmossa påträffades också. Arten är, enligt Artportalen, inte noterad i Tidaholms kommun sedan 1984.

Åtgärdsförslag: Blåtåtel, älggräs, vattenklöver och kärrfräken expanderar och kommer sannolikt att tränga ut den finare floran. Även inväxande klibbal och gran kommer att förändra kärret negativt och på sikt förvandla detta till en sumpskog. Av det skälet är det viktigt att snarast sätta in åtgärder innan förändringarna gått för långt. Rönjning av gran och klibbal samt tall har högsta prioritet eftersom den viktiga solinstrålningen då hålls intakt.

Naturvärde: Klass 2

Länsstyrelsens kommentar 2019: Det geografiska läget hos det andra kärret som anges i beskrivningen från 1983 behöver följas upp.

Beskrivning 2022 (Uppföljning rikkärrsmollusker)

Litet, flackt sluttande, översilat extremrikkärr. Fin biotop, men starkt aluppslag. Fortsatt utveckling som extremrikkärr. Ta bort aluppslag. Ev slätter - övervaka utvecklingen. **Fynd:** Skal av *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka). Besökt 2022-09-03.

08D0g16 Kärr vid Dambo, 1,7 km NNO om Dimbo kyrka

Sluttande kärr 1 ha. Fält 1983, 2009, 2012, 2016, 2022. Tidaholms kn.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

1 ha, glest bevuxet. Stark generell hydrologisk påverkan från dikning.

Element 1: kärrgolv, fastmattekärr med kalktuffbildning.

Beskrivning 1983 (ingår i VMI-objekt)

Ingen modern beskrivning av kärret finns. Objektet är noterat som extremrikkärr enligt tabell 11, sid 86 i Våtmarker i Skaraborgs län del 1.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2009 (Inventering av sällsynta grynsnäckor)

Litet rikkärr, flackt sluttande mot O. I S delen genomkorsat av upptill djupt dike, vilket har lett till att kärrets övre del ändrat karaktär och torkat ut. Nertill ytterligare ett dike, grunt, mera av bäckkaraktär. I mellersta delen och vid bäcken har området fortfarande rikkärrskaraktär. Spridda enar, något uppslag av björk, viden. I övre delen riklig blåtåtel. I övrigt lågstarräng med inslag av kärrtistel, ängsvädd, blodrot, lokalt tätört. Vid bäcken även högstarr, tussilago. I fuktiga partier botten av brunmossor. Mellersta delen slått vid besöket 2009. Hela området omgivet av planterad, uppväxande granskog. Trots att kärret skadats genom ingrepp hyser det en artrik och diversifierad landmolluskfauna. Faunan består av ett antal hygrofila arter som *Carychium minimum* (ängsdvärgsnäcka), *Succinea putris* (större bärnstenssnäcka), *Vertigo antivertigo* (hjärtgrynsnäcka), *Euconulus praticola* (kärrkonsnäcka), och *Deroceras laeve* (sumpsnigel). Dessutom påvisades två sällsynta och för rikkärr karakteristiska snäckor: *Pupilla pratensis* (kärrpuppsnäcka) *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka) – den sistnämnda arten är även rödlistad. Sammantaget ger detta lokalen ett mycket högt skyddsvärde. På lokalen insamlades dessutom *Monachoides incarnatus* (bokskogssnäcka). Denna är ingen rikkärrsart, utan förekommer f.f.a. i rikare skogsbiotoper av olika slag och är norr om Skåne mycket sällsynt. Den är tidigare inte känd från denna del av Västergötland och fyndet är zoogeografiskt mycket intressant. Skötselrekommendationer: För att rikkärrsfaunan med den rödlistade kalkkärrsgrynsnäckan ska kunna kvarleva

måste objektet ha karaktär av öppet rikkärr. Uppslående björk i kärret bör röjas bort, men någon videbuske kan behållas då dessa bildar refugier för snäckorna – i detta fall den mycket sällsynta bokskogssnäckan – och bildar för dem gynnsam förna. Området bör även fortsatt hävdas genom slåtter. Det övre diket bör läggas igen för att stabilisera områdets hydrologi genom att höja vattenståndet. Detta möjliggör också återskapandet större rikkärrsytor i de nu torra områdena. Värdering: Högt skyddsvärde.

Beskrivning 2012 (Miljöövervakning)

Dammbokkärret har karaktären av sluttande, kalkfuktäng som domineras av blåtåtel med inslag av flera sällsynta rikkärrsarter. Det omges av en granplantering och betas med nöt med påsläpp sent på säsongen. Skötsel genom bete och röjningar är alltså pågående vilket antagligen beror på att det finns en god population av den rödlistade och mycket sällsynta arten stor ögontröst men här finns även andra rödlistade arter såsom sommarfibbla och ängstarr. Sällsyntheter som hårstarr, flugblomster och ormröt har också stadiga förekomster. Ett ganska djupt dike tangerar kärrets södra del men verkar ha måttlig eller kanske t.o.m. positivt uttorkande effekt på kärret. Åtgärdsförslag: Fortsatt skötsel genom bete och röjning kompletterat av slåtter vid behov. Ytterligare ljusöppning och utökning av kärrmiljön genom nedtagning av träd i kantzoner rekommenderas. Bedömdes samtidigt som ett rikkärr med förekomst av diken med påtagligt avvattande effekt.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2016 (Miljöövervakning)

Klartextbeskrivning från 2016 års miljöövervakning saknas. Data finns i accessdatabas. I excel-fil är kärret angivet som medelrikkärr. Noterade arter är bland annat: bandpraktmossa, blåtåtel, flikbålmossor, grenrör, kalkkammossa, kamtuffmossa, kärrfibbla, kärrfräken, stor fickmossa och tuvtåtel. Foton (7 sep) visar ett kärr bitvis dominerat av högortsvegetation och inväxande sly från kanterna. Oklart hur ofta området sköts med slåtter. Det finns sannolikt anledning att se över skötseln av kärret. Skötseln behöver ta hänsyn till såväl stor

ögontröst som snäckor. Omgivande granplantering kan innebära ärenden kopplade till pågående markanvändning såsom gallring och avverkning.

Beskrivning 2022 (Uppföljning rikkärsmollusker)

Fd rikkärr förstört genom hyggesverksamhet och dikning. Rikkärrobiotopen finns ej kvar, området starkt förändrat genom hyggesverksamhet och dikning. Den en gång rika faunan av kärnsnäckor är försvunnen, Även den sällsynta arten *Monachoides incarnatus* tycks ha utrotats. Omöjligt att återställa utan mycket omfattande åtgärder. Värde förlorat. Inget prioriterat objekt. Fynd: Inga. Besökt 2022-09-08.

08D0j13 Sumpskogsytor 0,7 km Ö Källefäll

Från VMI. Fält 1981-1985. Tidaholms kn.

Länsstyrelsens kommentar 2019: Objektet har kommit in som förslag i kvalitetssäkringsarbetet. Det är inte besökt sedan VMI och bör återbesökas om det ska gå att avgränsa eventuella rikkärr. I nuläget ligger två delytor med, båda ser helt skogtäckta ut på ortofoto från 2019. 08D0j1301 respektive 08D0j1302. Det förstnämnda är skogligt biotopskydd.

08D1g02 Prästängskärret 1,5 km SO Kungslena kyrka

Våtmarkskomplex 2 ha. Fält 1983, 2009. Tidaholms kn. Kungslena prästgårdskärr.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

1 ha, öppet-tätt trädäckat, kalktuffbildning. Inga ingrepp

Element 1: kärrgolv, fastmattekärr med kalktuffbildning. Majviva, ängsnycklar, flugblomster, kärrknipprot, näbbstarr.

Beskrivning av rikkärren (ingår i VMI-objekt) Ingen beskrivning av kärret finns. Objektet är noterat som extremrikkärr enligt tabell 11, sid 86 i Våtmarker i Skaraborgs län del 1.

Naturvärde: Klass 2 (enl VMI)

Beskrivning 2009 (Inventering av sällsynta grynsnäckor)

Starkt igenväxt, nästan helt till sumpskog förändrat f.d. rikkärr. Björk, al, askbuskar, sly av björk, viden. Enstaka äldre tallar. Dominerande blåtåtel. I vissa partier fräken, enstaka rikkärssstarrtuvor, blodrot, kärrtistel. Fläckar av brunmossor. I andra partier starkt igenväxt med hög örtvegetation av tussilago, vänderot, nejlikrot, något älggräs, förgätmigej. Inga intressanta eller skyddsvärda arter påträffades. Området är ej möjligt att återställa som rikkärr. Skyddsvärde förlorat.

08D1g090101 Kärr vid Backen 1,9 km V Kungslena kyrka

Sluttande kärr 1 ha. Fält 1983. Tidaholms kn.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

1 ha, öppet. Svag lokal påverkan från dikning. Svagt stört av anslutande bebyggelse.

Element 1: Kärrgolv, fastmattekärr

Beskrivning av rikkärren (ingår i VMI-objekt) Ingen beskrivning av kärret finns. Objektet är noterat som extremrikkärr enligt tabell 11, sid 86 i Våtmarker i Skaraborgs län del 1.

Naturvärde: Klass 3

08D1h05 Djupasjön, avsnörd del i NV, 2,2 km VNV om Hömbys kyrka

Topogent kärr 9 ha. Fält 1985, 2013, 2017, 2020. Tidaholms kn. Naturreservat Sjöamad, Natura 2000-område Djupasjön.

Delobjekt 1: Topogent kärr

9 ha, öppet. Lokal hydrologisk påverkan från dikning, vattenreglering. Lokalt stört av anslutande avverkning och upphört bete.

Element 1: kärrgolv, fastmattekärr av starrört-brunmosstyp, *Sphagnum Warnstorffii*-variant. Blodnycklar, kärrvial, flugblomster.

Beskrivning 1985 08D1h0501-04 (ingår i VMI-objekt)

I åslandskapet NO om Varvsberget finns flera åsgropssjöar. Djupasjön är den största av dessa och är genom åsryggar delad i två delar. Den NV delen är numera nästan helt igenväxt av en mycket varierande gungflyvegetation av rikkärstyp. Sjön är enligt uppgift från Fridén höjd runt sekelskiftet. Objektet består, fr a i de

västra delarna, av en mosaik av olika typer av rikkärrsvegetation - mjukmattekärr, sumpkärr, lösbottnar och dvärgvassar. De flesta vegetationstyperna har mycket stora botaniska värden. Både kärllväxt- och mossfloran är rik. Hydrologiskt är våtmarken beroende av Djupasjöns vattenstånd. Inga ingrepp finns, fränsett viss gallring i en smal sumpskogsbård i norr. Objektet har mycket stora botaniska värden, representerar en ovanlig typ av rikkärr och ligger i ett geologiskt intressant område. Det är högst angeläget att Djupasjöns hydrologi ej ändras.

Naturvärde: Klass 2

**Beskrivning 2013, 08D1H0503
(Kvalitetssäkring)**

Det består av flera delar. Här finns bl.a. mjukmattekärr, sumpkärr och dvärgvassar. Vissa delar är helt öppna medan andra är trädbevuxna. I öster så finns ett mycket tuvigt nästan helt oframkomligt område närmast av lösbottentyp. Kärllväxtfloran i objektet är rikt med arter som blodnycklar, flugblomster och kärrvial. Här finns också många starrarter bl.a. slokstarr och vippstarr. I objektet finns en rik mossflora, framför allt i den västra delen. Här blev späd skorpionmossa, käppkrokmossa, kärrkammossa och gyllenmossa funna (*Scorpidium cossoni*, *Hamatocaulis vernicosus*, *Helodium blandowii* och *Tomentypnum nitens*) Den västra delen av objektet måste hållas fri från träd. Ett mycket värdefullt rikkärrsobjekt med en rik kärllväxtflora och mossflora.

**Beskrivning 2017 08D1H0501, 08D1H0502,
08D1H0503, 08D1H0504 (NNK, kombiplan)**

Det finns fyra öppna ytor med rikkärr i området, dels i sydväst, dels i nordost. Mellan rikkärren i söder och norr finns blötare, till stor del öppna våtmarkspartier med rikkärrsinslag samt partier av fuktängskaraktär. Den rikkärrsvegetation som finns idag är beroende av att Djupasjöns hydrologi inte ändras, och framför allt att sjön inte sänks, då detta sannolikt skulle medföra torrare förhållanden och därmed ökad risk för torrläggning och igenväxning av de öppna rikkärren. Rikkärren är lokalt svagt påverkade av tillrinnande diken samt angränsande skogsplanteringar och avverkningar. De avvattnas via Djupasjöns, större vattenfyllda del sydost om åsen. Fram till 1950-talet bestod

markanvändningen i området till stor del av slätter- och betesmarker. Gödning förekom, enligt uppgift, på fuktängen i de centrala delarna. Därefter var stora delar av området ohävdad, inklusive rikkärren. År 2009 påbörjade Länsstyrelsen en större restaureringsinsats i områdets rikkärr (08D1H0501 samt västra delen av 08D1H0503 genom etappvis röjning och slätter. För rikkärren har bevarandetilståndet under de senaste åren förbättrats betydligt. Ytterligare skötsel i form av röjning av vedartad igenväxningsvegetation framför allt i kanterna av kärren behöver göras samt bekämpning av ohävdarter som exempelvis älggräs. Därtill är kärren i behov av mer regelbunden skötsel i form av återkommande slätter, och gärna extensivt efterbete om så skulle vara möjligt. Rikkärren bedöms ha goda chanser att uppnå gynnsamt bevarandetilstånd i takt med att skötseln fortsätter inom naturreservatet. Kärren är övervägande plana till svagt sluttande exempelvis i sydväst. De utgörs mestadels av fastmattor med inslag av blötare mjukmattor. Det finns även små drag med lösare botten. I nordost förekommer lösbotten i kärrens kanter. Naturvärden knutna till kärllväxter och mossor är mycket höga i de öppna rikkärren. Här finns typiska arter i fältskiktet som ängsnycklar, flugblomster, kärrknipprot, blåsäv, tagelsäv, piprensarmossa, kalkkärrmossa och käppkrokmossa. Även vaxnycklar är ställvis rikligt förekommande.

**Beskrivning 2020 08D1H0501
(Miljöövervakning)**

NV om Djupasjön finns en avsnörd del av sjön som har vuxit igen till gungflykärr. Som namnet antyder är detta djupa dödisgropsjöar. I denna nordvästra del har ett antal ytor skilts ut som rikkärr. De flesta och största kärrytorna är dock näringsrika sumpkärr på gungfly. Dessa är omöjliga att beträda. I kanterna finns stora arealer lövsumpskog, delvis också på gungfly. Det avgränsade området är dock ett rikkärr som dock mot sydöst övergår i ett gungfly med sumpkärr som ej går att beträda. Kärrret har röjts och har ställvis en tämligen bra rikkärrsflora. Vippstarr är ställvis ett problem och tenderar att ta över, särskilt i kanten mot sumpkärret. Besöktes 2020-08-24.

Naturvärde: Klass 2.

**Beskrivning 2020 08D1H0502
(Miljöövervakning)**

1057042 Djupasjön - delobj 1
Objektet är inte ett rikkärr. Det är ett sumpkärr i stora delar utan bottenskikt och av lösbottentyp. Omöjligt att beträda. Besöktes 2020-08-24.

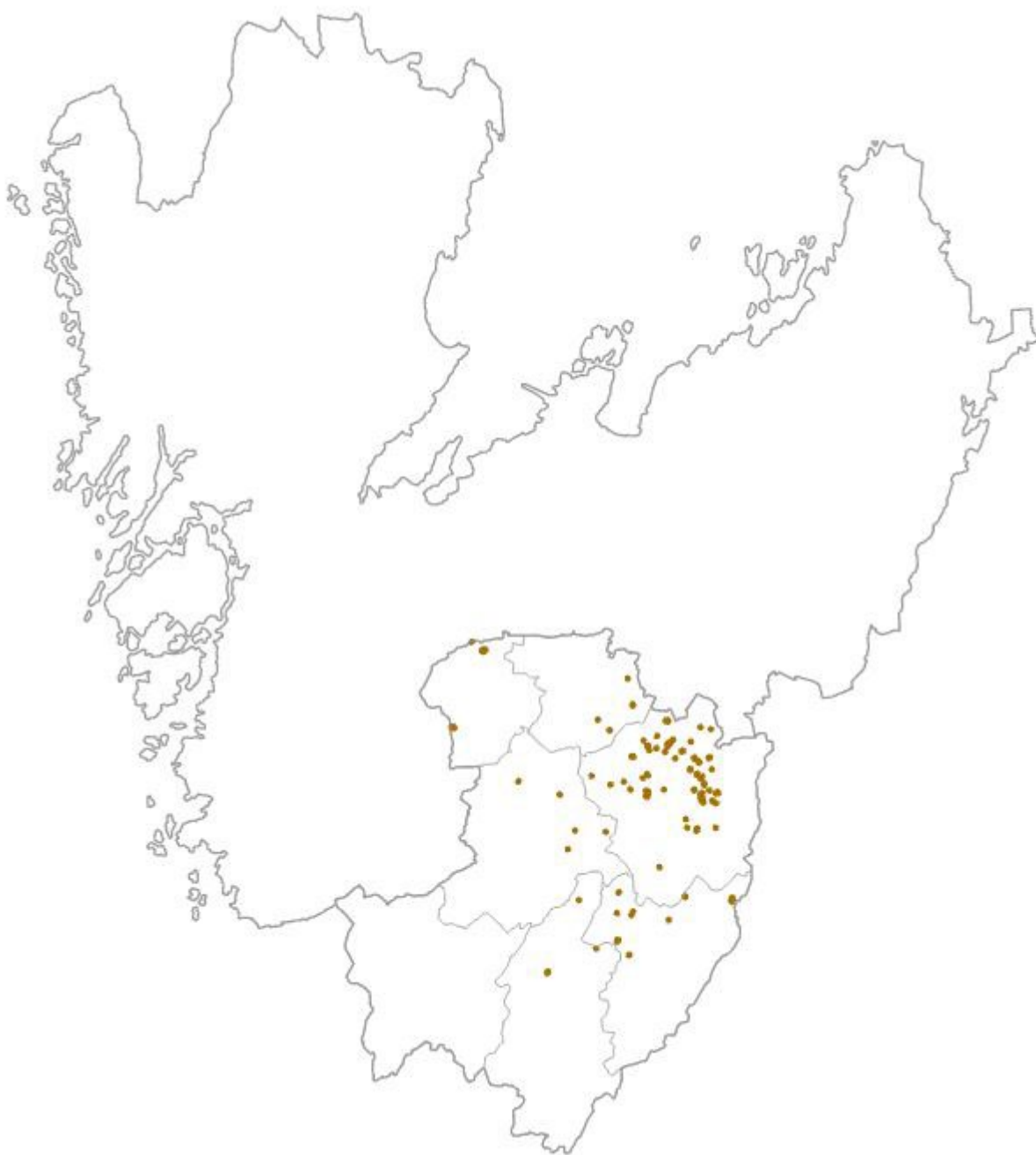
**Beskrivning 2020 08D1H0503
(Miljöövervakning)**

1057042 Djupasjön - delobj 2
Objektet är inte ett rikkärr. Det är ett sumpkärr i stora delar utan bottenskikt och av lösbottentyp. Omöjligt att beträda. Besöktes 2020-09-03.

**Beskrivning 2020 08D1H0504
(Miljöövervakning)**

1057042 Djupasjön - delobj 3
Detta är möjligen till vissa delar ett rikkärr men det är ett extremt gungfly. Kärrret kan inte beträdas utan särskild utrustning då man annars går igenom rotfilten. Besöktes 2020-09-03.

Länsstyrelsens kommentar 2021: ytorna kvarhålls då vattennivån kan variera.

Rikkärr i Sjuhärad

Borås Stad

07C0h03 Söckemossen 2 km OSO Äspered

Svagt välvd mosse, 11 ha. Fält 1997, 2012.
Borås Stad.

Delobjekt 1: Svagt välvd mosse

11 ha, glest träd täckt med barrskog.

Element 1: Ca 1 ha, lagg, medelrikkärr, mjukmattekärr av ört-starr-vitmoss-brunmosstyp. Snip. Inga ingrepp.

Beskrivning 1997

Laggkärr längs mossens södra sida. Kärrret sluttar tydligt åt väster. Bitvis tätt träd täckt. Mot öster alltmer dominans av bladvass, blåttätel och vitmossor. Begränsade naturvärden.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2012 (Miljöövervakning)

Ett mycket kraftigt degenererat rikkärr i kanten av en högmosse. Bladvass har sedan länge tagit över kärret som hyser få rikkärrsindikatorer i ringa antal. De arter som fortfarande finns kvar är slätterblomma, Jungfru Marie nyckel, hirsstarr och kärrfibbla. Sphagnum dominerar bottenskiktet. Åtgärdsförslag: Inga. Kostar mer än det smakar att börja restaurera.

Naturvärde: Klass 4

Länsstyrelsens kommentar 2019: Objektet har kvarhållits i nuläget men bör på sikt övervägas för utklassning.

07C1h04 Backkärr vid Häljared Östergården 1,5 km VNV Toarp

Sluttande kärr, 0,3 ha. Fält 1997, 2013, 2017.
Borås Stad.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

0,3 ha, öppet. Inga ingrepp

Element 1: Kärrgolv, öppet, fastmattekärr av ört-starr-brunmosstyp, översilning. Ängsnycklar.

Beskrivning 1997

Litet, mycket tydligt sluttande kärr som omges av odlingsmarker. Mot söder övergår kärret i översilad ädellövsog. Viss igenväxning pågår. Örtrik vegetation med flera krävande arter.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2013 (Inventering av rik- och Slätterkärr, Borås Stad)

Vid Östergården ligger ett svagt lutande ohävdad rikkärr omgivet av lövskog och betesmark. Floran är mycket rik med arter som Jungfru Marie Nycklar, ängsnycklar, ängsstarr, slätterblomma, darrgräs, kärrspira, gräsull och tätört. Bland mossorna påträffas rikkärrsarter som gyllenmossa och korvskorpionmossa. Kärrret är ett så kallat översilningskärr, det rinner vatten genom kärret hela tiden, vilket gör att buskar har svårt att etablera sig för att det är för blött. Viss igenväxning med älggräs har skett i kärrets nordvästra delar.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring)

Sluttande kärr, 0,36 ha, Borås kn. Kalkfuktäng och någon del intermediärt kärr. En orkidé funnen.

Naturvärde: Klass: 2

Länsstyrelsens kommentar 2019: Objektet kvarstår tills utförligare information finns. Bedömning 2017 tveksam.

07C1j01 Rikkärr vid Sjötorp 2 km OSO Äspered

Sluttande kärr, 0,3 ha. Fält 1997, 2017. Borås Stad.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

0,3 ha, öppet. Inga ingrepp

Element 1: Kärrgolv, glest träd täckt med lövskog, mjukmattekärr av ört-starr-vitmoss-brunmosstyp, svagt källpåverkad.

Beskrivning 1997

Litet och starkt sluttande mjukmattekärr med källflöden. Övergår via fastmattekärr till fuktäng längs kanterna. Övergår i öster i Mad vid sjö. Öppet, förutom några björkar i norra kanten. Många rikkärrs-indikerande arter.

Sköts med slåtter men höet ligger i norra delen i högar där det skadar floran i övergången till örtrik fuktäng.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring)

Objektet är kraftigt igenväxt av älgört och bladvass. Palmossa och rosmossa hittas samt piprensarmossa. Någon tuva med källtuffmossa finns.

Naturvärde: Klass 2

**07C2h01 Mad vid Viskan 1,5 km OSO
Fristads kyrka**

Mad vid rinnande vatten, 1,6 ha. Fält 1997, 2014. Borås Stad.

Delobjekt 1: Mad vid rinnande vatten
1,6 ha, öppet. Medelrikkärr. Inga ingrepp

Element 1: Kärrgolv, öppet. sumpkärr.

Beskrivning 1997

Ett stort sumpkärr i anslutning till Viskan. Pors, trådstarr och ängsull dominerar fältskiktet tillsammans med ytterligare ett fåtal kärllväxter typiska för sumpkärr. Bottenskiktet domineras av uddvitmossa, men över stora delar, bitvis som en mosaik i blötare partier, växer ett flertal rikkärrsmossor. Begränsade naturvärden.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2014 (Miljöövervakning)

Detta objekt utgörs av en fin mad intill Viskan strax norr om Gingri i Borås kommun. Våtmarken är att betrakta som ett medelrikkärr men då en stor del påverkas av översvämmande vatten från Viskan är bottenskiktet svagt utvecklat över stora arealer. Våtmarken gränsar till öppna odlingsmarker och möjligen finns små tendenser till påverkan från näringstillförsel i fastmarkskanterna intill odlingsmarken. Det är dock endast en mycket liten del som påverkas på detta sätt. I övrigt saknas negativ påverkan. Här och var finns avsnörda korvsjöar och dessutom en lång strandremsa mot Viskan. I norr finns tendens till expanderande ung klibbal och gråal. Åtgärdsförslag: Vattenståndsfluktuationer ger en tillräcklig

störning. Ytterligare skötselinsatser behövs inte i nuläget.

Naturvärde: Klass 2

07C3f06 Acksjön 3 km SV Vänga

Strand vid sjö 0,4 ha. Fält 1996. Borås Stad. Medelrikkärr.

Delobjekt 1: Strand vid sjö

0,4 ha Två områden. Glest träd täckt. Inga ingrepp

Element: 1: kärrgolv, fastmattekärr av starrvitmoss-brunmoss-typ. Kärrull och brunag.

Beskrivning 1996

Två smala bårder utmed sjön östsida. Fältskikt domineras av blååtätel, trådstarr, flaskstarr och pors. Bottenskikt med purpurvitmossa samt en del brunmossor. Förekomst av *Carex cf lepidocarpa* och *C cf viridula*.

Naturvärde: Klass 3

Herrljunga kommun

07C5i02 Ljunga mosse 8 km SO Ljung

Våtmarkskomplex, 34 ha. Fält 1996, 2014, 2020. Herrljunga kn.

Delobjekt 2: Topogent kärr

45 ha. Lokal påverkan från väg och dikning.

Element 1: 0,7 ha, kärrgolv, medelrikkärr, glest träd täckt. mjukmattekärr av starrvitmoss-brunmoss-typ.

Beskrivning 1996 (ingår i VMI-objekt)

Ett svagt medelrikt litet kärr utmed Nolån vid Sämsjöns sydända. Kärrret domineras av blååtätel tillsammans med hirsstarr och pors. Bottenskiktet domineras av purpurvitmossa tillsammans med guldspärrmossa och praktkrokmossa. Förekomst av snip och ängsstarr.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2014 (Miljöövervakning)

Detta objekt är beläget alldeles intill Nolåns mynning i Sämsjön, en bit sydost om Ollestad i Herrljunga kommun. Kärrret har till största

delen karaktär av medelrikkärr men fattiga och i viss mån även rika partier ingår. Fältskiktet domineras av pors och blååtätel men i bottenskiktet finns en hel del mossor som trivs i lite rikare miljöer, exempelvis röd glansvitmossa *Sphagnum subnitens*, guldspärrmossa *Campylium stellatum* och späd skorpionmossa *Scorpidium cossonii*. Negativa ingrepp saknas även om närheten till större väg gör sig kännbar. Kärret är dessutom beläget både intill sjö och vattendrag. Åtgärdsförslag: Kärret har inte tidigare omfattats av några skötselinsatser och några sådana föreslås inte heller i nuläget.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2020 (Miljöövervakning)

Söder om Nolåns utlopp i Sämsjön finns en liten mad med ett litet rikkärr. Pors och blååtätel håller på att växa in i kärret varför rikkärnsytan är betydligt mindre än den inritade polygonen. Rikkärnsarterna är få och det är mest bottenskiktet med purpurvitmossa och guldspärrmossa som indikerar att detta är ett rikkärr. För att området ska bevara (eller kanske snarare återfå) rikkärnsvärdena behövs restaurering. Särskilt viktigt är att bekämpa pors. Besöktes 2020-08-26.

Naturvärde: Klass 4

07C5j04 Enelunds kalkkärr 1 km OSO Od

Topogent kärr, 1 ha. Fält 1996. Herrljunga kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

1 ha, glest-tätt träd täckt, i öster öppet. Svagt medelrikkärr

Element 1: kärrgolv, fastmattekärr av starrört-brunmosstyp. Ängsnycklar, kärrull, gräsull.

Beskrivning 1996

Kärret är till större delen träd täckt bitvis ganska tätt. Fältskiktet domineras av knagglestarr och hirsstarr tillsammans med gråvide, ängsull och vattenklöver. Där bottenskikt finns domineras det av guldspärrmossa.

Naturvärde: Klass 3

07D6a02010401 Dömossen 11 km O Annelund

Svagt välvd mosse 71 ha (71 ha våtm). Fält 1996, 2011. Herrljunga kn.

Delobjekt 1: Svagt välvd mosse

Element 4: 2,8 ha, tre skilda områden, lagg, mjukmattekärr av starr-vitmoss-brunmoss-typ.

Beskrivning 1996

Öppna laggkärr längs mossen västra kant. Pors och flaskstarr dominerar fältskiktet. Bottenskikt sparsamt med purpurvitmossa och några brunmossor.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2011 (Miljöövervakning)

Detta är ett måttligt intressant kärr som ingår i ett större myrkomplex där en tallmoss utgör största komponenten. De två södra ytorna är fattigkärr, bitvis av laggtyp. Det norra delområdet är ett vått kärr av medelrikkärstyp om än ej särskilt rikt. En del av det norra delområdet är skadat av avverkningar. Omgivningarna utgörs av strakt brukad skogsmark. Åtgärdsförslag: Inga.

Naturvärde: Klass 3

Länsstyrelsens kommentar 2019: De båda södra kärnytorna har utklassats. Se bilaga 2.

07D7a05 Kärr 1200 meter SV om Björnarp, Eriksberg

Medelrikkärr, 1,1 ha. Fält 2004, 2007, 2022. Herrljunga kn. Alt namn: Eriksberg s:n, 500 m VSV om Gullberg.

Beskrivning 2004 (Miljöövervakning)

Området utgörs av ett ohävdad, enhetligt, plant medelrikt-fattigt kärr som domineras av flaskstarr i fältskiktet. Hydrologiskt är kärret att beteckna som stagnant. Det äldre dike som löper genom kärrets norra del bedöms inte påverka kärret negativt idag. En avverkning har genomförts alldeles nordost om kärret. Avverkningen kan på sikt påverka kärrets näringsförhållanden. Kärrets förhållandevis höga trofinivå bekräftas endast genom bottenskiktet som domineras av korvskorpionmossa, späd skorpionmossa och

spjutmossa. Andra mossor som ses är guldspärrmossa, kärrkvastmossa, strandskapania, stor fickmossa och komossa. Arterna i fältskiktet utgörs av nålstarr, sumpstarr, strängstarr, snip, kärrviol, tuvull, kråklöver och klockljung. Enstaka bestånd av ängsull, blåtåtel, hirsstarr, kärrsälting och ängsbräsma finns också. Buskskiktet som är rikligt utgörs av pors och björk samt lite Salix. C:a 15% av kärret är bevuxet med träd såsom björk. Bedömning: Ett fint kärr av den medelrika typen. *Vertigo geyeri* finns antagligen kvar på den här lokalen.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2007 (Inventering av sällsynta grynsnäckor)

Rikkärriga stråk i flackt, vidsträckt, blött medelrikkärr. Spridda björkar, inslag av yngre gran, enstaka viden. Lokalt riklig pors. Dominerande lågstarräng med inslag av blåtåtel. Lokalt även ängsvädd, blodrot, slätterblomma, tranbär, klockljung. I rikkärriga stråk botten av brunmossor. Även vitmossor. Medelrik-rikkärrskomplex med en tämligen artfattig men karaktäristisk snäckfauna med tämligen allmänna hygrofila arter. Dessutom förekommer den karakteristiska, sällsynta och rödlistade rikkärrsarten – *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka). Kärret är ett av få, utanför det centrala kambro-silurområdet i Västergötland, som fortfarande hyser kalkkärrsgrynsnäckan – vilket gör det speciellt skyddsvärt. Kärret tycks vara stabilt utan allvarligare igenväxningstendenser. Uppslående gran och björk kan tas bort. I övrigt fri utveckling.

Värdering: Högt skyddsvärde (översatt till klass 2)

Beskrivning 2022 (Uppföljning rikkärrsmollusker)

Medelrikkärr med rikkärriga stråk, dominerande lågstarräng. I N igenväxande. Fin biotop, i N dock igenväxande. Fortsatt utveckling som medelrikkärr med rikkärrstråk. Ta bort buskar i den N-delen. Övervaka utvecklingen. Fynd: *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka). Besökt 2022-08-25.

Svenljunga kommun

06C5g04 Store mosse och Ebbarps mosse 4 km V Svenljunga

Platåformigt välvd mosse 747 ha. Fält 1996. Svenljunga kn.

Delobjekt 4: Topogent kärr

124 ha, öppet. Lokal hydrologisk påverkan från dikning.

Element 1: 3 ha medelrikkärr, kärrgolv, öppet- glest träd täckt mjukmattekärr av starr-vitmoss-brunmoss-typ. Snip, ängsnycklar.

Beskrivning 1996 (ingår i VMI-objekt)

Topogent kärr utmed Marbäcken i söder. Fältskiktet domineras av dystarr, flaskstarr och kärrfräken tillsammans med en del örter. Bottenskikt domineras bitvis av korvmossa och krokvitmossa.

Naturvärde: Klass 3.

06C6i04 Kärr vid Simmesjön 300 m NV om Hulåkra

Sjöstrand 1,7 ha. Fält 2007, 2017. Svenljunga kn.

Delobjekt 1: Sjöstrand

1,7 ha, svag lokal påverkan från dikning och väg.

Element 1: 0,6 ha rikkärr, kärrgolv, glest träd täckt, mjukmattekärr av ört-starr-vitmoss-brunmosstyp. Ängsnycklar, gräsull, ängsstarr.

Beskrivning 2007

Ett mycket fint rikkärr med väl utvecklat bottenskikt där späd skorpionmossa och guldspärrmossa dominerar. På tuvorna dominerar purpurvitmossa. I söder och sydost är det en luckig och källpåverkad, sluttande sumpskog. Ner mot sjön minskar rikkärrsvegetationen och övergår till vassdominerad lösbottnen. Längs sjön är det tydligt översvämningspåverkad mad, och däremellan fina rikkärrytor som delvis är översvämningspåverkade och delvis källkärr eller källpåverkade. Rikkärrsytona är plana till svagt sluttande och varierade men domineras av fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Artrik rikkärrsflora. En väg och ett dike går genom området ner till sjön.

Kärret är i delar relativt öppet men unga al håller på att etablera sig liksom vass som kommer in från sjökanten. Eftersom kärret visar tecken på tidig-mellan-fas på igenväxning bör små träd och vass röjas bort med hög prioritet. Om inga åtgärder utförs bör kärret besökas i framtiden för att kolla igenväxningen.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring)

Intermediärt kärr med filtrundmossa, bladvass och spjutmossa. Kantar kalkfuktäng.

Naturvärde: Klass 3

Länsstyrelsens kommentar 2019: Objektet kvarstår i väntan på ytterligare data.

06C8h010101 Lockrydsmossen 2 km N Hillared (östra ytan)

Svagt välvd mosse, 108 ha. Fält 1996, 2004, 2007, 2017, 2019. Svenljunga kn.

Delobjekt 1: Svagt välvd mosse
53 ha.

Element 1: 0,3 ha rikkärr, kärrgolv, öppet, mjuk/fastmattekärr av starr-ört-brunmoss-typ. Snip, gräsull, ängsstarr och axag.

Beskrivning 1996, 06C8h010101 (ingår i VMI-objekt)

En nästan rund, öppen yta i en annars trädbevuxen myr. Drygt halva ytan domineras av rikkärnsvegetation som vid en tydlig gräns övergår i fattigare kärr som domineras av vass. Rikkärret är starkt tuvigt med blåttåtel och axag. Bottenskikt med brunmossor och rubinvitmossa.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2004, 06C8h010101 (Miljöövervakning)

Västergötlands västligaste lokal för axag finns vid ett stort myrkomplex i norra Svenljunga. Även det sydliga läget är unikt för landskapet då det bara finns någon enstaka lokal så här långt söderut, närmare bestämt i Tranemo kommun. Området utgörs av en liten, svagt sluttande, källpåverkad del av en större mosse dominerad av fattigmarskararter som ljung,

tuvsäv och Sphagnumarter. På den aktuella platsen dominerar axagen helt förutom i dess kantzon där även blåttåtel-tuvor och tuvsäv är frekventa. Bland kärllväxter i övrigt saknas dock det mesta som man oftast ser tillsammans med Schoenus. Arter som noterades vid besöket var slätterblomma, gräsull, klockljung och trindstarr. Ängsnycklar och tätört sågs av Waldén 1967 men kunde inte återfinnas nu. Ängsnycklar noterades även vid botanisk inventering 1997, ref: Västergötlands flora. I bottenskiktet i anslutning till axagytan finns gott om stor fickmossa och purpurvitmossa. I mattor av rubinvitmossa hittas handbålsmossa. I blötorna mellan tuvorna växer även späd skorpionmossa, röd skorpionmossa, fetbålsmossa, spjutmossa, guldspärrmossa och flikbålsmossa. Den sällsynta praktflikmossan har också några fina bestånd i dessa miljöer. Stora sjok av fjolårsgräs, inväxande bladvass, avsaknad av Dactylorhiza, martallar och en del pors samt blåttåtel i partier vittnar om att området varit ohävdad lång tid. Förekomst av bladvass beskrevs dock även av Waldén, då som "låg", något som stämmer bra än idag. I de Sphagnumdominerade kärren som omgärdar axagytan är vassen dock mera påträngande och hotfull. Bedömning: Lokalen är mycket intressant som utpostlokal för axag och praktflikmossa. En viss trivialisering bedöms ske, främst på grund av ohävd. En viss vasslätter och markstörning genom krattning av fjolårsförna skulle kunna bidra till att området bevaras och utvecklas positivt. *Vertigo geyeri* finns antagligen kvar på den här lokalen.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2007, 06C8h010101 (Inventering av sällsynta grynsnäckor)

Liten, extremrikkärrig del av större mosse-kärrkomplex (huvudsakligen av fattigmedelrikkärskaraktär). Dominerande blåttåtel, inslag av lågstarrpartier, i stråk riklig axag. Även tuvsäv, något kärrtistel, ängsvädd. Pors. Glest stående vass, mot O och S något tätande bestånd. Botten av vitmossor. Faunan är artfattig och innehåller, förutom några allmänna arter med brett ekologiskt spektrum, ett par tämligen allmänna hygrofila arter som *Carychium minimum* (ängsgrynsnäck) och *Deroceras laeve* (sumpsnigel). Dessutom förekommer den karakteristiska, sällsynta och

rödlistade rikkärrsarten – *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka). Kärrret är ett av få, utanför det centrala kambro-silurområdet i Västergötland, som fortfarande hyser kalkkärrsgrynsnäckan (likasom den sydligaste kvarvarande förekomsten av arten i länet) – vilket gör kärrret speciellt skyddsvärt. Därtill påvisades *Vertigo lilljeborgi* (sumpgrynsnäcka), vilken är karakteristisk för mer mesooligotrofa kärrmiljöer och passar väl in i detta komplexa kärr som är ett 'skogsbygdsrikkärr' i motsats till de flesta extremrikkärren i Västergötland, vilka är 'slättbygdsrikkärr'.

Skötselrekommendationer: Biotopen tycks stabil och bör få utvecklas fritt. Vassens utveckling bör övervakas, om den tättnar kan den behöva slås. Området bör avsättas som naturreservat. **Värdering:** Mycket högt skyddsvärde.

Beskrivning 2017, 06C8h010101 (Kvalitetssäkring)

Svagt välvd mosse, 0,14 ha. Rikkärr med mycket blåtåtel. Käppkrokmossa hittas.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2019, 06C8h010101 (Miljöövervakning)

Detta är ett topogent rikkärr dominerat av bladvass, blåtåtel, trådstarr och pors. Här finns gott om axag, slätterblomma och ängsnycklar. I bottenskiktet finns bl.a. *Moerckia hibernica*. Överlag är kärrret tämligen artfattigt. Det är påtagligt tuvigt och svärgånget.

Naturvärde: Klass 3

Länsstyrelsens kommentar 2019: Det finns en yta längre västerut (06C8h010102) som har utklassats, se bilaga 2.

Tranemo kommun

06C6j05 Boda mosse 5 km SO Länghem

Svagt välvd mosse, 113 ha. Fält 1997, 2017. Tranemo kn.

Delobjekt 1: Svagt välvd mosse

113 ha, öppet, stark lokal påverkan från dikning, väg. Dråg, lagg.

Element 1: ca 1,3 ha rikkärr, lagg, öppet fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Ullsäv, ängsnycklar, myggblomster.

Beskrivning 1997 (ingår i VMI-objekt)

Del av laggen i sydöstra kanten av Boda mosse (ca 1 ha). Plant kärr som är fläckvis rikt, främst i elementets båda ändar.

Rikkärrsytona är fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp med rikkärrsarter som slätterblomma, snip, ängsnycklar samt flera rikkärrsmossor. I söder är kärrret tydligt påverkat av dikning och på grund därav också igenväxande. De fattiga partierna omväxlar mellan mycket fuktiga partier utan bottenskikt och vitmossdominerade ytor.

Naturvärde: Klass 2.

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring)

Svagt välvd mosse, 1,34 ha. Inget rikkärr. Inga arter hittades samt väldigt igenväxt.

Naturvärde: Klass: 4

Länsstyrelsens kommentar 2019: Objektet kvarstår tills utförligare information finns.

06C7j04 Rikkärr 450 m OSO Länghems kyrka

Rikkärr, 0,4 ha. Fält 2017. Tranemo kn.

Beskrivning 2017, Länghem_22 (FÖP-inventering Länghem)

Funnet vid inventering i samband med fördjupad översiktsplan för Länghem 2017-05-17. I en ostsluttning finns en liten glänta omgiven av granplanteringar. Här ligger ett källpåverkat rikkärr med rik mossflora. Ett 10-tal kalkgynnade arter påträffades. Diken har bara marginell påverkan i norra delen där flest arter sågs. I södra delen är hydrologin mer störd och här har björk och asp vuxit upp. Granföryngringen är bitvis riklig. Funna arter: Källtuffmossa, klotuffmossa gyllenmossa, späd skorpionmossa, guldspärrmossa, kalkkammosa, spjutmossa, stor fickmossa, källgräsmossa, purpurvitmossa, fetbålmossa, nålstarr, ängsstarr. Ett flertal mossarter förekommer rikligt. Fler kärllväxter bör eftersökas senare på sommaren. Rikkärr är som regel små men med stor artrikedom av arter som är hårt trängda genom omfattande dikning under de senaste seklerna. Även detta rikkärr är dikat men har ändå förhållandevis

intakt hydrologi i halva arealen där en rännil med undulerande lopp avvattnar österut. Diken bör läggas igen och trädskiktet röjas i söder. Ingen tidigare områdesdokumentation.

Naturvärde: Klass 2

06C8j03 Bergamossen 4 km N Länghem

Svagt välvd mosse, 360 ha. Fält 1997, 2011. Tranemo kn.

Delobjekt 2: Mad vid sjö

1 ha, öppet.

Element 1: Ca 0,3 ha medelrikkärr, kärrgolv, öppet fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp.

Beskrivning 1997 (ingår i VMI-objekt)

Översvämningspåverkat, nästan helt öppet, topogent kärr beläget i övre delen av en mad vid sjö. Fastmattekärr med enstaka slätterblommor och guldspärrmossa tillsammans med röd skorpionmossa i bottenskiktet.

Naturvärde: Klass 3.

Beskrivning 2011 (Miljöövervakning)

Detta objekt utgörs av en starrmad i en av Torpasjöns vikar strax väster om Lindö udde. I denna starrmad finns fläckar av brunmossor såsom spjutmossa och guldspärrmossa. Pors är utbrett i området medan träd förekommer mer sparsamt. Omgivningarna består av unga, planterade granskogar vilket innebär att avverkningar ägde rum i området för något eller några decennier sedan. Åtgärdsförslag: Inga.

Naturvärde: Klass 3

06D5a08 Rikkärr norr om Krukehemmet 4,5 km NV Tranemo kyrka

Topogent kärr, 5 ha. Fält 1997, 2012, 2016. Tranemo kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

1,5 ha, öppet, svag lokal påverkan från dikning.

Element 1: Ca 1,1 ha, kärrgolv, rikkärr, öppet fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Ullsäv.

Beskrivning 1997

Ett plant, oregelbundet fastmattekärr i våtmarkens sydöstra del. Stort inslag av fattiga tuvor. Förekomst av snip och flera rikkärrsmossor. Ett dike går i fastighetsgränsen i SO.

Naturvärde: Klass 3.

Beskrivning 2012 (Miljöövervakning)

Ett fint topogent kärr som visade sig hysa mycket lite av rikkärrsindikatorer. De arter som karakteriserar kärret är pors, trådstarr, dystarr, flaskstarr och klockljung. I bottenskiktet dominerar Sphagnum. Det rikaste partiet av kärret var den del som låg längst nere i sydväst dvs den del som bara delvis täcktes upp av punkterna i underlaget. Inventeringen genomfördes med utgångspunkt från givna punkter men med facit i hand borde de flyttats till denna sydvästra del som dock upptäcktes när inventeringen var på väg att avslutas. I denna något rikare del växte ullsäv, nålstarr, kärrsälting, myrlilja, dystarr, vitag, klockljung, tagelsäv, ängsstarr och tätört. Dessa rikkärrsindikatorer var dock i minoritet mot medelrikkärrarna och fattigkärrsarterna. Åtgärdsförslag: Inga förutom gränsjustering. Kärret är dock en mycket bevarandevärd våtmark som utgör en del i ett större våtmarkscomplex.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2016 (Miljöövervakning)

Klartextbeskrivning från 2016 års miljöövervakning saknas. Data finns i accessdatabas. Kärret anges som medelrikkärr i excel. Noterade arter är bland annat blåtåtel, fetbålsmossa, guldspärrmossa, hirsstarr, korvskorpionmossa, nålstarr, purpurvitmossa, röd skorpionmossa, trådstarr, tuvull, bladvass, vattenklöver och ängsull. Foton visar ett kärr bitvis igenväxande med bladvass och småtallar.

06D7a02 Röseredssjön och Lygnamossen 7 km NNV Limmared

Myrkomplex, 111 ha. Fält 1997, 2017. Tranemo kn.

Delobjekt 2: Topogent kärr

45 ha, öppet, svag lokal påverkan från dikning.

Element 1: Ca 0,2 ha, kärrgolv, rikkärr, två begränsade områden med öppet fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Dvärgbjörk, ullsäv och ängsnycklar.

Beskrivning 1997 (ingår i VMI-objekt)

Två små rikkärtsytor (totalt ca 0,2 ha) i den norra (ca 0,1 ha) respektive den södra kanten (ca 0,1 ha) av det stora gungflyet inom delobjekt 2. Den norra ytan är artrikast. Ytorna är plana och övergår gradvis i gungfly respektive fast mark. Det stora gungflyet innehåller annars flera stora, öppnare ytor med enstaka rikkärsväxter.

Naturvärde: Klass 2.

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring)

Södra kärret 06D7a020201: Inga rikkärssarter funna vid besök. Kraftig igenväxning med starr och bladvass.

Naturvärde: Klass: 4

Norra kärret, 06D7a020202: Område med kraftig igenväxning. Arter växer främst i djurstigar i vissa områden. Igenväxning med bl.a. blåtåtel.

Naturvärde: Klass: 2

Länsstyrelsen kommentar 2019: Det södra kärret kvarstår i väntan på utförligare beskrivning. Det norra behålls.

06D7b04 Rikkärr vid Grytteredssjöns badplats 1 km SO Hulareds kyrka

Våtmarkskomplex, 2 ha. Fält 1997. Tranemo kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,5 ha, öppet, stark lokal påverkan från dikning.

Element 1: Ca 0,1 ha, kärrgolv, rikkärr, glest trädtäckt fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp.

Delobjekt 2: Sumpskog

1,5 ha.

Beskrivning 1997

Ett plant litet rikkärr i ett område av sumpskog, fuktängar och mad vid sjö. Kärret

begränsas av körvägen till badplatsen. Det är ett fastmattekärr på fastbotten med starr-ört-brunmossvegetation. Av rikkärssflora finns slätterblomma, ängsnycklar och flera rikkärsmossor. Översvämningspåverkat.

Naturvärde: Klass 3.

06D8c01 Rikkärr söder om Hökåsen 2,5 km V Dalstorps kyrka

Sluttande kärr, 0,7 ha. Fält 1997. Tranemo kn.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

0,7 ha, glest trädbevuxet. Svag lokal påverkan från dikning och väg.

Element 1: kärrgolv, glest till tätt trädbevuxet fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Ullsäv.

Beskrivning 1997

Fyra mindre kärrytor i ett sumpskogsområde. Tre av kärrytorna är plana till svagt sluttande gläntor i sumpskogen. Delvis mycket blött med svagt utbildat bottenskikt Starr-ört-brunmosstyp dominerar med arter som gräsull, snip, slätterblomma och ängsnycklar samt flera rikkärsmossor. Igenväxande från kanterna. Det fjärde kärret är sluttande med inslag av drag. Mindre rikt än de förra. Här är också nyligen avverkat med körspår och ris kvar. Ytan begränsas av ett dike.

Naturvärde: Klass 3.

Länsstyrelsens kommentar 2020: Den fjärde ytan verkar inte vara geografiskt avgränsad, alternativt har den ingått i någon av de tre ytorna som finns i geodatalagret LstO Rikkärr. I nuläget ser det dock ut att vara tre ytor på ortofotot.

06D8e02 Mosse utmed Västerån 8 km NNO Ljungsarp 18 km OSO Vegby

Våtmarkskomplex, 16 ha. Fält 1981, 1997, 2017. Tranemo kn.

Delobjekt 2: Mad vid vattendrag

3 ha, skogbevuxet, rikkärr.

Element 1: Ca 2 ha, kärrgolv, ett flertal skilda ytor, öppna fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Gräsull.

Beskrivning 1997 (ingår i VMI-objekt)

En hel rad rikkärnsytor på västra sidan om Västerån. I söder och i norr är några av ytorna topogena kärr som ingår i maden, men de flesta ytorna är soligena med källor, källpåverkan eller översilning. Kärren övergår i fuktängar eller sumpskogsytor. Starr-ört-brunmossvegetation dominerar. Av rikkärnsarter finns gräsull, kärnsälting, slätterblomma samt många rikkärnsmossor. Ett område betas och är öppnare men med lite trampskador, annars är området igenväxande. Ett dike finns i kanten av ett av kärren. Området har mycket höga naturvärden.

Naturvärde: Klass 1.

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring), 5 kärrytor

06D8e02020105: Myrkomplex 1,1 ha. Rikkärr som håller på/har växt igen. Få öppna ytor och där de finns, finns det indikatorarter. Objektet bör slås eller skötas på något sätt. I kant går breddat, rensat dike som ger lokal hydrologisk påverkan. Vissa delar sluttar.

Naturvärde: Klass 2

06D8e02020101: Myrkomplex, 0,40 ha. Igenväxt område av skog och blåtåtel. Även mycket vitmossor.

Naturvärde: Klass 4

06D8e02020102: Myrkomplex, 0,39 ha. Igenväxning av blåtåtel mm ett litet öppet område (djurstig) hade tuva med piprensarmossa, annars hittas inget.

Naturvärde: Klass 2

06D8e02020104: Myrkomplex 0,11 ha. Igenväxt område i sluttning.

Naturvärde: Klass 4

06D8e02020103: Myrkomplex 0,09 ha. Mindre yta som är igenväxt av träd och älgört bl.a.

Naturvärde: Klass 3

Länsstyrelsens kommentar 2019: Objektet kvarstår i sin helhet tills utförligare beskrivning finns.

Ulricehamns kommun

06D9b01 Kärr vid Iglasjön 3 km NV Gällstads kyrka

Topogent kärr, 4 ha. Fält 1997, 2017. Ulricehamns kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

3 ha, skogbevuxet, svag lokal påverkan från dikning och kraftledning. Rikkärr.

Element 1: Ca 3 ha, kärrgolv, flera glest trädäckta fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Gräsull, ängsnycklar.

Delobjekt 2: Sumpskog

1 ha, skogbevuxet.

Beskrivning 1997

Våtmark som gränsar till Iglasjöns sydöstra strand. Flera rikkärnsytor som skärs av från varandra av lövskogsridåer. Kärren omges av sumpskog. I nordost är ett par dammar anlagda i våtmarken. Plana rikkärnsytor som domineras av starr-ört-brunmossvegetation. Av rikkärnsflora märks trindstarr, gräsull, ängsnycklar och flera mossor. Ett par diken som korsar området påverkar lokalt. Kärren är igenväxande från kanterna och borde röjas upp och hävdas.

Naturvärde: Klass 2

07C3i01 Mad vid Fänneslundasjön 2,5 km SSV Fänneslunda kyrka

Mad vid sjö, 4 ha. Fält 1997. Ulricehamns kn.

Delobjekt 1: Mad vid sjö

4 ha, tätt trädbevuxet. Inga ingrepp

Element 1: Ca 0,6 ha, kärrgolv, medelrikkärr, tätt trädäckat med lövskog, mjukmattekärr av ört-starr-vitmoss-brunmosstyp. Ängsnycklar.

Beskrivning 1997

Ett artfattigt mjukmattekärr i kanten av sjön. Stora delar bär glest-tätt trädskikt med främst björk och klibbal. Vegetationen i fältskiktet utgörs i första hand av fattigkärnsarter som

flaskstarr, trådstarr, bunkestarr och hirsstarr tillsammans med pors. Bladvass växer glest över hela kärret. Här och var påträffas enstaka ängsnycklar samt i bottenskiktet rikkärrindikerande mossor som purpurvitmossa och knoppvitmossa. Området hävdas inte.

Naturvärde: Klass 3

07C3j01 Våtmark vid Viskan 4 km V Södra Ving

Strand vid vattendrag, 116 ha. Fält 1997, 2011, 2019 (besökt men ej inventerat, se beskrivning), 2020. Ulricehamns kn.

Delobjekt 1: Mad vid vattendrag

74 ha, öppet. Svag lokal påverkan från dikning och väg, stark lokal påverkan från järnväg, kanalisering. Fastmatta, gungfly.

Element 1: Ca 0,3 ha, kärrgolv, rikkärr, glest trädäckat med blandskog, omväxlande fuktäng och svagt sluttande fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp.

Beskrivning 1997 (ingår i VMI-objekt)

Rikkärret utgör en mycket liten del av objektet. Ett litet område i sluttningen mot Viskans mader och Gärdsjön. Omväxlande örtrik fuktäng och rikkärr av fastmattetyper. Bland rikkärrsarterna märks kärrknipprot, majviva samt vissa rikkärrsmossor. Inslaget av mossor är dock begränsat. Området betas och är bitvis mycket hårt trampskadat. Sly håller på att växa upp.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2011 (Miljöövervakning)

Objektet består av ett svagt sluttande källkärr som påverkas av framträngande grundvatten. Våtmarken är relativt öppen och ingår i en betesfälla. Betetrycket är dock måttligt. Den ovanförliggande betesmarken är i någon mån kvävepåverkad och på sina ställen finns indikationer på ett mindre näringsläckage ner till våtmarken. Objektets kärlväxtflora är mycket välutvecklad med flera rödlistade arter medan mossfloran är betydligt artfattigare. Åtgärdsförslag: Fortsatt bete, eventuellt i kombination med röjning vid behov.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2019 (Miljöövervakning)

Detta objekt kunde av säkerhetsskäl ej inventeras på grund av att här betade en större flock köttdjur inklusive tjurar. Några uppgifter om kärrets status finns således ej.

Beskrivning 2020 (Miljöövervakning)

Detta är ett kärr i en hårt betad mark som sluttar i sydöstlig sluttning ner mot Viskan och Gärdsjön. Betet sker med nötkreatur och marken är starkt tuvig. I kärret finns en källpåverkad del med rik flora med arter som vildlin, loppstarr, ängsstarr, slätterblomma m m. Trots betet finns ställvis tätt och högt sly. Omgivningarna utgörs av naturbetesmark av god klass. Kärrets avgränsning mot omgivande fastmark är mera flikigt än vad polygonen visar. Besöktes 2020-08-27.

Naturvärde: Klass 2

07C3j04 Rikkärr vid Ekabo ca 1 km NV Södra Vings kyrka

Sluttande kärr, 0,3 ha. Fält 1990, 2004, 2007, 2010. Ulricehamns kn. Extremrikkärr.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

0,3 ha, glest trädbevuxet.

Element 1: Kärrgolv. Glest trädäckat med lövskog. Fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Kärrknipprot.

Beskrivning 1990

Kärret är beläget i en sydsluttning och omges av beteshagar med m.el.m. gles trädvegetation. Större delen av kärret är öppet, men riklig slyvegetation av klibbal och björk förekommer. Vegetationen har medelrik karaktär, är relativt artfattig och domineras av svartstarr och ryltåg. Södra delen av kärret hyser en mycket rik population av kärrknipprot. Området betas.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2004 (Miljöövervakning)

Området utgörs av ett våtmarksområde där den södra delen utgörs av ett flaskstarrkärr och den norra delen är en tuvig fuktäng. Ett måttligt till svagt bete av nöt pågår men trots detta växer det igen med klibbalsly och Salix. Området lutar svagt och fältskiktet domineras i norr av tuvstarr, vattenklöver, älggräs, äkta

förgätmigej, skogssäv, sjöfräken, kråklöver, kabbeleka och skogsfräken. I övergången mellan kärr och fuktäng förekommer en del rikkärrsarter som kärrknipprot, gräsull, slätterblomma, tätört, nålstarr, ängsstarr, ormrot, brunstarr, gökblomster och kärrfräken. Området trampas vilket är bra då det skapar en mångfald av mikromiljöer för bl.a. mossfloran som är rik med arter som t.ex. spjutmossa, späd skorpionmossa, purpurvitmossa, guldspärrmossa, bandpraktmossa, strandskapania, kärrskedmossa och palmmossa. Området saknar dock ballevermossor, krokmosser och skorpionmosor. Området genomkorsas av en kraftledning vilket är bra då detta förpliktigar till regelbunden röjning. **Bedömning:** Fint litet objekt men med ringa rikkärrsprägel. Området behöver betas hårdare och röjas i träd- och buskskiktet. Trädskiktet är glest men bör ändå tas bort helt och hållet vilket även gäller det mer frekventa slyet av främst klibbal. Fortsatt bete med nöt. *Vertigo geyeri* finns antagligen kvar på den här lokalen.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2007 (Inventering av sällsynta grynsnäckor)

Litet rikkärr i flack S-luta omkring bäck. Åt sidorna björk, al. I kärtrytan talrika uppslag av viden. Dominerande lågstarräng med rikligt inslag av blåtåtel. Även gräsull, vattenklöver, slätterblomma, ängsvädd, kärrtistel, kärrknipprot m.fl. orkidéer. Botten av brunmosser, inslag av vitmosser. Perifert även skogssäv. Kärrret ohävdad (2007). Kärrret har en typisk, om än ej särskilt artrik, snäckfauna med tämligen allmänna hygrofila arter som *Carychium minimum* (ängsdvärgsnäcka), *Carychium tridentatum* (skogsdvärgsnäcka), *Succinea putris* (större bärnstenssnäcka), *Vertigo antivertigo* (hjärtgrynsnäcka) *Euconulus praticola* (kärrkonsnäcka) och *Deroceras laeve* (sumpsnigel). Dessutom förekommer den karakteristiska, sällsynta och rödlistade rikkärrsarten – *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka). Kärrret är ett av få, utanför det centrala kambro-silurområdet i Västergötland, som fortfarande hyser kalkkärrsgrynsnäckan – vilket gör det speciellt skyddsvärt. **Skötselrekommendationer:** Ett litet, mycket fint extremrikkärr som befinner sig i stark igenväxning (2007). Kärrret har

fortfarande en karakteristisk fauna med den rödlistade och sällsynta kalkkärrsgrynsnäckan – dennas kvarlevnad är beroende av att kärret har kvar sin öppna karaktär, dominerad av lågstarrpartier. Kärrret kan fortfarande räddas med relativt begränsade arbetsinsatser. En ordentlig röjning av al, björk och videuppslag bör snarast göras. Någon videbuske bör lämnas kvar, då dessa utgör refugier för snäckorna och bildar för dem fördelaktig förna. Därefter bör kärtrytan hävdas genom årlig slätter. Eventuella igenväxningstendenser bör övervakas. Värdering: Mycket högt skyddsvärde.

Beskrivning 2010 (Miljöövervakning)

Området utgör en fuktig-blöt del av en större betesmark. Den södra änden är flack och domineras av flaskstarr medan den norra änden som sluttar ned mot söder är mer trädklädd och tuvig. Betestrycket är svagt och vegetationen högvuxen. Klibbalbuskage växer från kanterna in mot mitten. Insprängt här och var finns ytor med bar, lös torv. Fältskiktet domineras av flaskstarr och tuvstarr. Andra vanliga arter är hirsstarr, vattenklöver, gräsull, älggräs och kärrtistel. Här växer även lite ängsstarr, kärrknipprot, kärrfräken, ormrot, brunstarr och gökblomster. I bottenskiktet finns spjutmossa, guldspärrmossa, späd skorpionmossa och gyllenmossa samt lite fetbålsmossa, kärrbryum, kärrskedmossa, lockvitmossa och purpurvitmossa. Albuketterna som växer längs kanterna måste hållas efter, ett högre betestryck är önskvärt och skulle troligtvis medföra ett steg upp i naturvärdesklass. Medelhög prioritet.

Naturvärde: Klass 3

07D1c01 Härnemadsmossen 6 km SO Ulricehamn

Myrkomplex, 62 ha. Fält 1997. Ulricehamns kn.

Delobjekt 2: Topogent kärr

23 ha, glest träd täckt.

Element 1: Ca 0,5 ha, medelrikkärr, lagg, glest träd täckt med lövskog, fastmattekärr av tuvsäv-blåtåtel-vitmoss-brunmosstyp. Ullsäv, ängsnycklar.

Beskrivning 1997 (ingår i VMI-objekt)

En mindre del av delobjektet är ett intermediärt kärr med ganska stort inslag av ristuvor. Bland rikkärrsmossor märks röd skorpionmossa och guldspärrmossa.

Naturvärde: Klass 3

07D1c05 Rikkärr NO om Hjortåsen 5 km OSO Ulricehamns kyrka

Sumpskog, 5 ha. Fält 1997, 2011. Ulricehamns kn.

Delobjekt 1: Sumpskog

4 ha, Tätt träd täckt. Stark lokal påverkan från järnväg.

Delobjekt 2: Topogent kärr

1,1 ha, Glest bevuxet med lövskog, fastmatta, medelrikkärr.

Element 1: Kärrgolv. Glest trädbevuxet med lövskog. Fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Ängsnycklar.

Beskrivning 1997

Intermediärt kärr som omges av smala remsor av sumpskog och annan skog. En bäck rinner genom delar av våtmarken. Kärrret domineras av fastmattor av starr-ört-brunmosstyp. Bland rikkärrsarterna märks även ängsstarr och en artrik mossflora med bl.a. röd skorpionmossa, korvmossa, purpurvitmossa och gyllenmossa. Kärrret lutar svagt. I norr korsar järnvägen området.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2011 (Miljöövervakning)

Objektet består av en liten skogsäng helt omgiven av skogsmark som påverkas av framträngande och bitvis mineralrikt vatten. Halten av baskatjoner varierar från fattigt till rikt med betydande ytor medelrikkärr. Området hävdas inte utan hålls öppet på annat sätt, troligen vattenrörelser i kombination med viltbete. Kärlväxtfloran är artrik och innehåller en hel del hävdgynnade arter. Däremot noterades inte särdeles många typiska arter för rika eller medelrika kärr. Åtgärdsförslag: Då våtmarken erbjuder en ganska stor diversitet kan det vara motiverat att bibehålla den öppna karaktären genom återkommande röjning då behov uppstår.

Naturvärde: Klass 2

07D1d03 Äramossen, Rullamossen mfl våtmarker 8 km SO Ulricehamn

Myrkomplex, 488 ha. Fält 1997. Ulricehamns kn.

Delobjekt 5: Platåformigt välvd mosse

53 ha, öppet. Svag lokal påverkan från dikning, vinterväg. Botaniska värden. Ett flertal dråg, höljor.

Element 1: 3,8 ha, medelrikkärr, lagg, dråg, glest trädbevuxet med lövskog, fastmattekärr av tuvsäv-blåtåtel-vitmoss-brunmosstyp. Ullsäv, ängsnycklar, gräsull.

Delobjekt 7: Topogen kärrmosaik

117 ha, glest träd täckt. Stark lokal påverkan från dikning. Bäckdråg, fastmatta mjukmatta, strängar.

Element 1: Ca 0,1 ha, kärrgolv, medelrikkärr, glest trädbevuxet med lövskog, fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp.

Beskrivning 1997 (ingår i VMI-objekt)

En stor och varierande kärrmark som består av lagg och två avrinningsdråg i mossens västra kant. Vegetationen domineras av fastmattor av tuvsäv-blåtåtel-vitmoss-brunmosstyp, men inslag av andra vegetationstyper förekommer också, främst mjukmattor av starr-ört-brunmosstyp. I öster finns en liten göl. Bland rikkärrsmossor märks röd skorpionmossa och purpurvitmossa. Element 1 i delobjekt 7 utgör ett litet rikkärr som kringgärdas av kärrmosaik, fuktängar och sumpskog. Området ligger strax sydost Rönnebråten. Kärrret domineras av hirsstarr.

Naturvärde: Klass 1

07D1d07 Tjärn N om Älmebäcken 5 km VSV Strängsered

Tjärn, 1,5 ha (0,5 ha våtm). Fält 1997. Ulricehamns kn.

Delobjekt 1: Tjärn

1 ha.

Delobjekt 2: Topogent kärr

0,5 ha, glest bevuxet med blandskog, fastmatta.

Element 1: Ca 0,2 ha, kärrgolv, medelrikkärr, glest trädbevuxet med blandskog, fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Ängsnycklar, gräsull.

Beskrivning 1997

Liten tjärn som till större delen är övervuxen med gungflymattor. Tjärnen kantas av små mader och sumpskog samt ett litet medelrikkärr i sydväst. Kärrret är ett fastmattekärr med rikkärsmossor som, purpurvitmossa och späd skorpionmossa. Kärrret övergår mot fuktäng i slutningen i söder. Rester av hägnader visar att kärrret varit betat men växer nu sakta igen.

Naturvärde: Klass 3

07D2a01 Viskan S Viskaborg, 1 km SO Södra Vings kyrka

Sumpskog, 6 ha, fält 1997, 2012. Ulricehamns kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,5 ha, glest träd täckt.

Element 1: Ca 0,5 ha, kärrgolv, svagt medelrikkärr, ett begränsat område, fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Ullsäv.

Delobjekt 2: Sumpskog

5,5 ha.

Beskrivning 1997

Ett litet intermediärt kärr som omges av sumpskog. Viskan rinner genom området och kärrret ligger väster om ån. Kärrret är huvudsakligen plant och domineras av fastmattor av starr-ört-brunmosstyp. Dominanta arter är blåttåtel, ängsstarr, hirsstarr och pors med bl.a. guldspärrmossa och purpurvitmossa i bottenskiktet. Här och var finns inslag av fattiga tuvor med enbuskar och odon.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2012 (Miljöövervakning)

Ett område som likt många andra varit betydligt öppnare och välhävdat förr. Hävden är borta sedan flera år och degenereringen av

kärrret och kalkfuktängen som det kanske snarare är, accelererar. De ännu öppna partierna omges av frodiga lövskogar av björk, klibbal med inslag av gran etc. På grund av ohävd och utebliven markstörning ökar vissa arter på bekostnad av den stora mångfalden av arter som ett rikkärr normalt har. I detta kärr är flaskstarr, ängsstarr och pors vinnare medan t.ex. ängsvädd och slätterblomma tenderar att ge vika. Några orkidéer noterades inte men har troligen funnits tidigare. Hela området hyser ett glest trädskikt av björk och gran. Åtgärdsförslag: För att bevara rikkärrets kvaliteter måste markstörning genom bete eller slätter snarast införas. Om inte detta kan ordnas kommer blåttåtel, pors och gran snart att ta överhanden helt.

Naturvärde: Klass 2

07D2a02 Röstesjön 5 km NV Ulricehamns kyrka

Våtmarkskomplex, 70,5 ha (28,3 ha våtm). Fält 1997. Ulricehamns kn.

Delobjekt 1: Mad vid sjö

4,2 ha. Glest träd täckt. Flera begränsade områden. Svag lokal påverkan från dikning, anslutande väg.

Element 1: 3,6 ha, vegetation utmed sjöstrand, medelrikkärr, flera begränsade områden, fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Ullsäv.

Element 2: 0,6 ha, kantzon, gungfly, medelrikkärr, flera begränsade områden, mjukmattekärr av starr-vitmoss-brunmosstyp.

Delobjekt 2: Sumpskog

11 ha. Svag generell påverkan från dikning.

Delobjekt 3: Fuktäng

7 ha. Glest träd täckt. Svag generell påverkan från dikning. Stark lokal påverkan från kanalisering. Svag lokal påverkan från anslutande väg.

Delobjekt 4: Svagt välvd mosse

5 ha. Tätt träd täckt.

Beskrivning 1997

Röstesjön omges till stor del av en smal bård (3-50 meter bred) med kärrmader. Norr om

sjön finns fuktängar och längs östsidan en träd täckt mosse. Kärrmaderna domineras av fastmattor av starr-ört-brunmosstyp med främst bladvass, blååtäl, trådstarr, hirsstarr och pors. I botten domineras korvmossa, stor skedmossa och röd skorpionmossa. I nordost finns ett område med gungflymattor som domineras av röd glansvitmossa och bunkestarr.

Naturvärde: Klass 3

Länsstyrelsens kommentar 2019: Nio ytor med rikkärr är avgränsade i geodatalagret LstO Rikkärr. Objektet bör besökas och bedömning av nuvarande status och naturvärden göras.

07D2b01 Fuktäng S Kattåkra, 4 km N Ulricehamns kyrka

Mad vid rinnande vatten, 0,5 ha. Fält 1997, 2014. Ulricehamns kn. Medelrikkärr.

Delobjekt 1: Åmad

0,5 ha. Glest träd täckt. Ett begränsat område. Svag lokal påverkan från dikning.

Element 1: Kärrgolv. Flera begränsade områden. Mjukmattekärr av starr-vitmos-brunmosstyp.

Element 2: Kärrgolv. Flera begränsade områden. Fuktäng av gräs-lågstarrängtyp.

Beskrivning 1997

Liten våtmark utmed biflöde till Ätran. Våtmarken är mosaikartad med topogena kärrytter omväxlande med fuktäng. Genom våtmarken rinner bäcken. Området är halvöppet med en del yngre gran och lövträd. Kärrytterna domineras av intermediära mjukmattor med artrik mossflora, bl.a. röd skorpionmossa, purpurvitmossa och guldspärrmossa. I fuktängen växer bl.a. smörbollor. Området betas.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2014 (Miljöövervakning)

Objektet är ett litet rikkärr i en betesmark söder om Kattåkra strax norr om Ulricehamn. Ett vattendrag rinner strax norr om kärret. De övre, västra delarna, är ett sluttande kärr medan de nedre delarna är ett topogent kärr. De nedre delarna är delvis dämnda och vattnet rinner sen ut i bäcken. Våtmarken innehåller

flera olika vegetationstyper och grader av fuktighet. Kärret är ej särskilt kalkrikt. Det omges av ganska fin gräsmark med bl.a. slättergubbe. En del björkar finns i de övre delarna. Sly av viden och björk håller på att tränga upp i kanterna. Åtgärdsförslag: Fortsatt bete är viktigt för bevarande av rikkärret. Sly behöver röjas i de övre delarna, slyröjning behöver företas med jämna mellanrum.

Naturvärde: Klass 4

07D2c02 Knektaängen 1,5 km NV Hössna

Sluttande kärr, 3 ha. Fält 1990, 1997, 2004, 2017. Ulricehamns kn. Medelrikkärr.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

1,5 ha. Öppet. Två begränsade områden.

Element 1: Kärrgolv. Mjukmattekärr av starr-ört-brunmosstyp.

Element 2: Kärrgolv. Fuktäng av gräs-lågstarrängtyp. Svag lokal påverkan från dikning.

Beskrivning 1990/1997

Två små kärr som är omgivna och sammanbundna av sumpskog. Det norra är ett sluttande översilningskärr av mjukmattetyt. Kärret är helt öppet och hyser en mycket rik mossflora. Det södra är ett medelrikt fastmattekärr. I kanterna av kärren och genom sumpskogen går ett dike, som dock stoppats med en enkel fördämning i söder.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2004 (Miljöövervakning)

Knektaängen som objektet benämns utgörs av två delområden. Det norra kärret utmärker sig genom att vara något blötare än det södra vilket uppskattas av såväl enkelbeckasin som trana. I dessa blöta partier finns även gott om vattenklöver och dystarr. De båda medelrika kärren har säkert varit slätterängar tidigare och kanske även betats under en period efter att slättern upphört. Det södra kärret är ett blockrikt plant kärr som utmed den västra kanten domineras av flaskstarr. Utmed den östra kanten är variationen större och inslaget av rikkärr tydligare. Sphagnumarter förekommer rikligt liksom guldspärrmossa och späd skorpionmossa. På blöta fläckar finns

korvskorpionmossa, röd skorpionmossa och krokvitmossa. Purpurvitmossa dominerar på tuvorna och knoppvitmossa förekommer också men mera sparsamt liksom lungmossa, blek skedmossa, fetbålmossa och gyllenmossa. Fältskiktet domineras av Carexarter såsom flaskstarr, hirsstarr och stjärnstarr med inslag av småstarr, ängsstarr, loppstarr, kärrsälting, ängsnycklar och myrtag. I kanterna av kärren förekommer en hel del kärrfräken, blåttåtel och älggräs. I norra ängen ses även gräsull och nålstarr. I nära anslutning till båda delobjekten har skog avverkats vilket kan påverka kemin i kärren. Mindre markavvattning sker också från båda kärren genom de två små diken som finns i norr respektive södra delen av områdena. Två fina medelrika kärr som sannolikt har en intressant kulturhistoria bakom sig. De två diken som avvattnar kärren bör läggas igen så att igenväxningstakten minskar. Buskarna som finns bör tas bort innan de blir för stora dvs. snarast.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring)

Norra kärret: Kalkfuktäng med piprensarmossa, starr och pors. Även delvis intermediärt kärr.

Södra kärret: Kalkfuktäng.

Naturvärde: Klass 1

Länsstyrelsens kommentar 2019: Underlag för utklassning saknas och statusen beskrivs inte i kvalitetssäkringen 2017. Statusen bedöms därför vara oklar.

07D2d01 Mader vid Nordsjön och Lillesjön, 3,5 km VSV Liared

Sjöstrand, 25 ha. Fält 1997, 2013. Ulricehamns kn.

Delobjekt 1: Mad vid sjö

11 ha. Öppet. Svag lokal påverkan från dikning.

Element 1: ca 2,5 ha kärrgolv, tre begränsade områden, rikkärr, fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp.

Beskrivning 1997 (ingår i VMI-objekt)

Lillesjöns sidor i norr, väster och öster kantas av en smal kärrmad, som i väster gränsar till ett skogsparti, och som i norr ansluter till åker- och betesmarker. Kärrmaden är indelad i

flera olika vegetationszoner. Närmast sjökanten växer en bård av bladvass och sjösäv. Den lilla sjön Lillesjön omges av ett bladvassbälte med starkt inslag av madrör och trindstarr. På något torrare mark finns fuktängar av skiftande slag. De norra och västra delarna betas vilket gett upphov till stark tuvighet. Majvivan är här mycket talrik. I den södra och sydöstra delen håller fuktängen på att slya igen av fr a björk. Inträngande bladvass finns också. Det är annars i dessa delar som floran är rikast med t ex hårstar, axag och slankstarr. Kärrknipproten är noterad från denna lokal men har ej återfunnits vid denna inventering. Bryologiskt är lokalen av ringa intresse. I sydöst kantas fuktängen av en bård av granar och ännu längre ut mot den omgivande odlingsmarken finns en björkdunge. Innanför denna vidtar en zon med relativt fattig kärrvegetation dominerad av trådstarr och flaskstarr, och där bottenskiikt i stort sett saknas. Därefter följer en zon, närmast landstranden längs sjöns västsida, som domineras av hundstarr och blåttåtel tillsammans med pors. Örtinslaget är mycket begränsat.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2013 (Miljöövervakning)

Ett stort, varierat och välhävdad strandkärr i Nordsjöns och Lillesjöns norra del. En mindre del i Lillesjöns södra del betas ej. Det finns vackra skogsbeten i anslutning till de betade strandkärren. Objektet omväxlar med fuktängar - också dessa välhävdade. Sammantaget påfallande stora strandängar i skogsbygden. Norr om Lillesjön ingår också marker i objektet. Dessa är oftast torrare. Området får nästan högsta klass - men från strikt rikkärrssynpunkt når objektet inte ända upp. Åtgärdsförslag: Det är viktigt med fortsatt bete.

Naturvärde: Klass 2

07D2d020101 Källkärr ca 200 m SO Hössna kyrka

Sluttande kärr, 3,4 ha, fält 1990, 1997, 2004, 2018. Ulricehamns kn. Extremrikkärr. Naturresevat och Natura 2000-område Hössna Prästgård.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

3,4 ha, öppet, två begränsade områden, källpåverkan, svag lokal påverkan från dikning.

Element 1: Kärrgolv. Två begränsade områden. Fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Axag, kärrknipprot, fjällskära, slankstarr, majviva, ängsnycklar och rosettjungfrulin.

Beskrivning 1990/1997

Cirka hundra meter öster om Prästgården i Hössna, omedelbart norr om körvägen till moderna ligger två små, starkt sluttande kärr. Dessa extremrikkärr har sitt ursprung i mynnande källdrag i östslutningen nedanför prästgården. Mellan kärren går en brukningsväg. På nordsidan om vägen går ett dike. Lokalen hyser på några få kvadratmeter en mängd av extremrikkärrens arter. Här finns en riklig förekomst av axag, kärrknipprot, fjällskära, slankstarr, majviva, ängsnycklar och rosettjungfrulin. Bland mossorna märks kamtuffmossa och kalkkammossa. Det södra kärret betas av nötkreatur, medan det norra är ohävdad. Närmast vägen finns ett utsläpp från gårdens gödselstack vilket gjort ett mindre område mycket rikt på kväve. Området är skyddat som naturreservat.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2004 (Miljöövervakning)

Området utgörs av ett litet, starkt sluttande rikkärr som omgärdas av högrörter såsom älggräs i söder och väster, brudborste, blåtåtel och hundäxing i norr och öster. Kärrret är välskött genom slåtter och möjligen även ett svagt efterbete. Carex dominerar i fältskiktet. Främst är det hirsstarr, flaskstarr, ängsstarr och nålstarr samt något av loppstarr som ses. Axag förekommer med c:a 12 tuvor. Ängsnycklar som räknas till 22 blommande stänglar är den enda orkidéarten. Utöver nycklar och axag finns även flera plantor fjällskära vilket är nog skäl att sköta kärret. Rosettjungfrulin, vildlin, kärrfräken och vattenklöver är också ingredienser i detta lilla kärr. Trädsiktet av björk är glest. Endast enstaka videbuske förekommer. Bottensiktet är av rikkärrstyp med späd skorpionmossa som dominerande art tillsammans med kärrbryum, guldspärrmossa, spjutmossa och kalkkammossa. Fetbålsmossa, skuggtujamossa, stor fickmossa, källtuffmossa förekommer

sparsamt. Sphagnum- och Palustriellaarter saknas helt. Ett dike ligger cirka 20 meter söder om området men verkar inte vara ett allvarligt hot mot kärrets ekologi. Ett mycket fint litet källkärr som sköts med omsorg. Med nuvarande hävd kan såväl axag, ängsnycklar och fjällskära bevaras. *Vertigo geyeri* finns troligen kvar på lokalen. Kvarstående träd bör tas bort.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2018 (Miljöövervakning)

Av extremrikkärren öster om Hössna prästgård är detta det mest extrema vad det gäller lutning. Det är ett kraftigt sluttande kärr där källpåverkan är stor i de flesta delar. Källbäckar samlas till ett kraftigt avflöde i de östra delarna. Kärrret var under 2018 extremt hårt betat och de förekommande arterna kunde knappt skönjas. Axag förekommer frekvent, detta år dock nerbetat till kort stubb. De översta delarna som avgränsats för denna inventering utgörs av fastmark. I området finns en artrik mossflora – här noterades bl.a. rikkärrsskapania *Scapania brevicaulis*.

Naturvärde: Klass 1

Länsstyrelsens kommentar 2019: Det andra kärret som anges ligga ca 100 m om Hössna kyrka i texten från 1990/1997 ovan heter 07D2d13 Rikkärr 200 m OSO Hössna kyrka och beskrivs separat.

07D2d04 Källkärr vid Ådalen ca 1,5 km S Hössna

Fuktäng, 3,9 ha. Fält 1990, 2014, 2017. Ulricehamns kn. Extremrikkärr.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

3,9 ha, källa, glest träddäckt.

Element 1: Kärrgolv. Källkärr av Sphagnum-Drepanocladus-typ. Fjällskära, axag och ängsnycklar.

Beskrivning av rikkärren (årtal oklart)

Flera källsprång mynnar vid basen av sluttningen. Området täcks av tät skog som öppnar sig kring källsprången. Tät buskvegetation.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 1990 (Rikkärrsinventering Ulricehamn)

Längs foten av östsluttningen tränger grundvatten fram och bildar förutsättningarna för ett flertal källkärr. Kärrren omges av tät men ung blandskog. På kärrpartierna växer gles trädvegetation med klen björk och gran samt enstaka klen tall, asp och gråal. Buskskiktet är glest och domineras av brakved och viden. På flera ställen tränger mer eller mindre ymnigt källflöde fram och bildar små bäckar som banar sig vägen genom de nedanför liggande kärrpartierna. Markvegetationen utgörs över stora delar av området av ett relativt artfattigt högrötsamhälle som domineras av älgört och bladvass omväxlande med skogsfräken och vattenklöver. Källkärrren är omväxlande medelrika till extremrika. Tidigare och pågående markanvändning: Området har tidigare troligen använts för bete. Ett fåtal nötkreatur uppehåller sig för närvarande i området, men betetrycket är i det närmaste obefintligt. Funna rikkärrarter (samtliga källkärr): fjällskära, axag, knagglestarr, näbbstarr, ängsnycklar, gräsull, Slätterblomma, tätört, tagelsäv, kärrsälting, kärrbryum, spjutmossa, guldspärrmossa, mellankrokmossa, praktkrokmossa, kalkkällmossa, purpurvitmossa. Fuktängsväxter: darrgräs, ängsstarr, loppstarr, brudborste, kärrfibbla, fläckigt nyckelblomster och ormrot. Förslag till skötsel och/eller skydd: Över hela området så när som på de allra blötaste kärrpartierna är faran för total igenväxning överhängande. Buskröjning samt en försiktig trädutglesning bör därför genomföras snarast. Eftersom marken är mycket blöt är känsligheten för trampskador stor varför bete på dessa marker ej kan anses som lämpligt. I framtiden bör återkommande röjning och gallring vara lämpliga åtgärder för att bevara den rika och skyddsvärda rikkärrsfloran. Dikning eller andra åtgärder som påtagligt kan påverka kärrrens hydrologi tillåts ej inom eller i anslutning till området. (Se även kapitlet om skötsel och skydd).

Beskrivning 2014 (Miljöövervakning)

Detta objekt ligger drygt en kilometer SÖ om Hössna kyrka. Flera delar av det tidigare avgränsade objektet är ej rikkärr. Den mittre delen är en gammal åker. Ett dike går genom

den gamla åkern i nord-sydlig riktning. Åkern kantas mot rikkärrret av ett annat dike parallellt med det förstnämnda diket. På nersidan av åkern rinner Ätran som här är ganska nära sina källor. Här rinner den norrut. Öster om Ätran finns en sluttande lövsumpskog med mycket gråal. Denna del kan heller ej klassas som rikkärr. Det riktiga rikkärrret ligger ovanför åkern, västerut. Rikkärrret är större än vad som preliminärt avgränsats. Kärrret, som till stora delar är ett sluttande extremrikkärr, har en mycket flikig form. I den finaste ytan, belägen centralt, sker slätter. Sannolikt för att gynna fjällskäran som har en fin förekomst i kärret. Men kärret ingår också i en betesmark, dock är betetrycket lågt. Den fina ytan är ganska öppen, men en del tallar och granar samt enstaka björkar finns, framför allt i kanterna. Bitvis är kärret tuvigt. Denna del är artrik och det finns gott om rikkärrarter. Längre upp och framför allt i nordvästlig riktning är kärret mer igenväxt och björken är mer framträdande här. Denna del är också kraftigt igenvuxen med bladvass. Ett par gamla diken finns i väst-östlig riktning i denna del av kärret. Kärrret är käll-påverkat, framför allt i de övre delarna. Tyvärr har ett gammalt dike i kanten mot den gamla åkern åter dikats vilket kan antas påverka de nedre delarna negativt. Åtgärdsförslag: Den slätter av bladvass som sker bör fortsätta. Slättern bör också omfatta de övre och nordvästra delarna så att bladvassen bekämpas även här. Denna del behöver också röjas på buskar och träd. Enstaka tallar, björkar och kjolgranar bör dock lämnas. Efter slättern av bladvass bör det slagna materialet forslas bort från kärret. Betet bör fortsätta. Diket närmast kärret bör läggas igen.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2017 (Miljöövervakning)

Ett större svagt sluttande kärr som ingår i en större betesfälla med varierande miljöer. Området betas av en uppsättning på ca 40 nötkreatur. Den övre delen och norra delen av kärret består av mer trädklädda ytor med inslag av gran, klibbal och framförallt björk. Här växer också tätt med bladvass. Kåltistel noterades enbart i denna del av kärret. Österut övergår kärret till ett mer öppet kärr. Allra längst i öst sluttar kärret något mer vilket medför att källvatten tränger fram. Här

noterades bland annat plattsäv, gräsull, näbbstarr och ängsstarr. En annan intressant art är fjällskäran som förekommer spritt i kärret. Av rikkärrsmossorna är *Cinclidium stygium* en intressant förekomst i kärret. Att glesa ut trädskiktet i övre delen av kärret samt röja vass hade troligen ökat tillgängligheten och därmed betstrycket. Vid tidigare besök har konstaterats att slätter ägt rum i de öppna delarna, sannolikt för att gynna fjällskäran. Några tecken på slätter iaktogs ej vid detta besöket.

Naturvärde: Klass 2

07D2d05 Rikkärr vid Åkerby 0,5 km O Hössna kyrka

Sluttande kärr, 0,5 ha. Fält 1990, 1997.
Ulricehamns kn. Medelrikkärr.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,5 ha, öppet, svag lokal påverkan från dikning.

Element 1: Kärrgolv. Fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Källpåverkan. Fjällskära, vildlin, näbbstarr.

Beskrivning 1990/1997

Litet, svagt sluttande medelrikkärr med fuktängsinslag. Flera igenvuxna diken finns. Kärret är helt öppet och betas i begränsad utsträckning. Förekomst av ett flertal rikkärrsmossor.

Naturvärde: Klass 3

07D2d060101 Rikkärr vid Kroktorps ca 1 km S Hössna kyrka

Sluttande kärr, 0,5 ha. Fält 1990, 1997, 2018.
Ulricehamns kn. Extremrikkärr.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

0,5 ha, källa, glest träd täckt.

Element 1: Kärrgolv. Källkärr av Cratoneuron-typ. Axag, fjällskära, gräsull, kåltistel.

Beskrivning 1990/1997

Ett litet men mycket fint källkärr som omges av betesmark och åker. Källvattnet bildar en bäck i kärrets nedre del. I kanterna övergår kärret i fuktäng. Förekomst av ett flertal

rikkärrsmossor. Uppväxande sly av björk unggranar behöver röjas bort.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2018 (Miljöövervakning)

Detta lilla, sluttande extremrikkärr ligger längst i söder i reservatet. Det hävdas genom slätter och efterbete och är mycket välskött. Här finns gott om strukturer – källkärr, källor, lite kalktuff, bäck, stenar, tuvor, mm. – vilket gör området både vackert, varierat och artrikt. En riktig liten pärla.

Naturvärde: Klass 1.

07D2d07 Kärr vid Fårahagen 1 km SSO Hössna kyrka

Våtmarksområde, 4,3 ha. Fält 1990, 1997, 2018. Ulricehamns kn.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

3 ha. Flera begränsade områden. Glest träd täckt. Källpåverkan. Extremrikkärr.

Element 1: Kärrgolv. Flera begränsade områden. Källkärr av Philonotis-typ. Axag, kärrknipprot, majviva, fjällskära och slankstarr.

Delobjekt 2: Topogent kärr

1,3 ha. Två begränsade områden. Glest träd täckt. Rikkärr.

Element 1: Kärrgolv. Fastmattekärr av starr-ört-brunmoss-typ.

Beskrivning 1990/1997

Ett stort våtmarksområde i Hössnadalens sluttning. Området sluttar kraftigt i väster och planar ut åt öster. Området rymmer flera källkärr och andra rikkärr som är omgivna av sumpskog och igenvuxna fuktängar. Kärrytorna varierar från mycket rika till medelrika. Mossfloran är rik med bl.a. piprensarmossa. Några diken påverkar främst sumpskogen men även vissa kärrytor. I söder och längst i norr svagt betetryck. I övrigt ohävdad. Flera ytor har röjts. I övrigt igenväxande.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2018 (Miljöövervakning)

07D2d07010101

07D2D070101 – delobjekt 1, delyta 1

Ett litet och hårt betat medelrikkärr i naturreservatet Hössna prästgård. Kärrret sluttar något och det finns ett källflöde och en rännil genom området. Grövre träd har en gång röjts men nu har en del yngre granar vuxit upp som skulle behöva röjas. Kärrret är artfattigt.

Naturvärde: Klass 3.

07D2d07010102

07D2D070101 – delobjekt 1, delyta 2

Området utgörs av ett litet, välbetat, svagt sluttande kärr. Det är något näringsfattigt för att vara ett rikkärr. Här finns behov av granröjning. Betestrycket var 2018 mycket hårt. Betesdjuren har betat på buskarna. Några senvuxna granar ger området karaktär. Strax utanför objektet har man avverkat.

Naturvärde: Klass 3.

07D2d07010103, 07D2d07010104

07D2D070101 – delobjekt 1, delyta 3 och 4

Området utgörs av två mycket stora och sinsemellan olika delar, en nordlig och en sydlig. Olikheterna beror kanske främst på skillnader i hävden. I båda finns gott om strukturer, flera källkupoler och källbäckar. Området som helhet saknar nästan motstycke i länet, vad gäller mångformighet, artrikedom och storlek. Båda kärren utgörs av extremrikkärr. Den norra delen är hårdbetad. Här finns behov av granröjning. Fjällskäran finns på flera ställen. Den södra delen är (2018) svagt betad. Här finns behov av gran- och björkröjning.

Naturvärde: Klass 1.

07D2d07010105

07D2D070101 – delobjekt 1, delyta 5

Området omfattar ett litet soligent medelrikkärr med förekomst av källor. Det är svagt betat och lite tuvigt, men här finns ett rikt bestånd av fjällskära. Här finns behov av röjning av gran och björk. Objektet skulle kunna utvidgas lite mot söder. Området betas

men betestrycket var trots den torra sommaren inte så högt.

Naturvärde: Klass 2.

07D2d07010106

07D2D070101 – delobjekt 1, delyta 6

Objektet ligger utmed östsidan av naturreservatet. Det utgörs av ett svagt sluttande medelrikkärr. Området betas. I söder är det mycket tuvigt, i norr slätare, men hela området är i behov av röjning då det är mycket igenväxt. Igenväxningen är störst i de norra delarna. Fjällskära förekommer på flera ställen. Objektet skulle kunna utvidgas söder ut med ca 40 meter.

Naturvärde: Klass 3.

07D2d07020101

07D2D070201 – delobjekt 2, delyta 1

Området utgörs av ett stort, genom bete välhävdat, medelrikkärr. I år är vegetationen mycket nedbetad, till och med buskar som pors och viden. Ett bäckdrag rinner genom området, som sluttar mycket svagt mot norr. Stubbar visar att restaureringsåtgärder har utförts för några år sedan i den östra delen. Här skulle man kunna utvidga området ytterligare då mer mark idag hyser rikkärrsvärden tack vare restaureringen. Trots områdets storlek finns det inga diken.

Naturvärde: Klass 2

07D2d07020102

07D2D070201 – delobjekt 2, delyta 2

Området ligger i den östra delen av reservatet och omgärdas av barrskog. Ett artfattigt medelrikkärr med övergång mot fattigkärr. Fältskiktet domineras av blåtåteltuvor men är i övrigt artfattigt. I buskskiktet hittas mycket pors och brakved. Det är påtagligt igenvuxet och i stort behov av röjning av gran och björk. Efter den torra sommaren har djuren betat ganska väl även här. Stubbar tyder på en äldre avverkning/röjning.

Naturvärde: Klass 3.

Källigt, blött extremrikkärr i O-sluttning. Enstaka större björk, tall, talrika stubbar (kärryan avröjd). Ställvis uppslag av björk, viden. Dominerande lågstarräng med rikligt inslag av blååtäl. Lokalt axag. Även kärknipprot, ängsnycklar m.fl. orkidéer, kärrtistel, slätterblomma, ängsvädd, blodrot, kärrsilja, lokalt älgört. Botten av brunmossor. Kärret har en typisk snäckfauna med tämligen allmänna hygrofila arter som *Carychium minimum* (ängsdvärgsnäcka), *Carychium tridentatum* (skogsdvärgsnäcka), *Succinea putris* (större bärnstenssnäcka), *Euconulus praticola* (kärnkonsnäcka) och *Deroceras laeve* (sumpsnigel). Dessutom förekommer den karakteristiska, sällsynta och rödlistade rikkärrsarten – *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka). Kärret är ett av få, utanför det centrala kambro-silumområdet i Västergötland, som fortfarande hyser kalkkärrsgrynsnäckan – vilket gör det speciellt skyddsvärt. Skötselrekommendationer: Ett fint extremrikkärr med en karakteristisk fauna med den rödlistade och sällsynta *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka) – dennas kvarlevnad är beroende av att kärret har kvar sin öppna karaktär, dominerad av lågstarrpartier. Kärret är i sitt nuvarande skick (2007) tämligen välhävdad genom bete. Hävden bör fortsätta på samma sätt och i samma omfattning. Eventuell igenväxning med björk, viden bör övervakas och vid behov bör röjning utföras. Någon videbuske bör lämnas kvar, då dessa utgör refugier för snäckorna och bildar för dem fördelaktig förna. Värdering: Mycket högt skyddsvärde.

Beskrivning 2018 (Miljöövervakning)

Området ligger i den norra delen av reservatet Hössna Prästgård. Det är ett svagt sluttande objekt, ställvis med källpåverkan men utan källbildningar, Det avgränsas av en barrdominerad skog mot väster. Kärret är tämligen tuvigt, med omväxlande fastmarksvegetation och kärrvegetation. Kärret var mycket hårt betat 2018 men trots detta kunde ett stort antal extremrikkärrsarter noteras. Bl.a. finns här en hel del fjällskära.

Naturvärde: Klass 1

07D2d11 Sjöstrand vid Nordsjön 4 km NNV Gullereds kyrka

Sjöstrand 0,5 ha. Fält 2007. Ulricehamns kn. Svagt medelrikkärr.

Delobjekt 1: Sjöstrand

0,5 ha, öppet-glest bevuxet

Element 1: kärrgolv, fastmattekärr av starr-brunmosstyp

Beskrivning 2007

Ett mycket fint kärr vid Nordsjöns sydvästra strand. Hög förekomst av brunmossor som späd skorpionmossa och korvskorpionmossa men även spjutmossa. Spjutmossa blir mer dominerande i den södra delen. Klibbal håller på att etablera sig och kan med fördel röjas bort. Om inga åtgärder är aktuella bör igenväxning av kärret/stranden kollas då och då. Kärret besöktes tidigt på säsongen och artlistan kan möjligen utökas.

Naturvärde: Klass 3

07D2d12 Nordsjöns sydända 1 km N Gullered

Våtmarksområde, 2 ha. Fält 1997, 2017. Ulricehamns kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

2 ha. Ett begränsat område. Svag lokal påverkan från dikning. Medelrikkärr.

Element 1: Kärrgolv. Glest träd täckt. Fastmattekärr av starr-ört-brunmoss-typ.

Delobjekt 2: Mad vid sjö

0.8 ha. Ett begränsat område. Öppet.

Beskrivning 1997

Mad vid sjö vid Nordsjöns sydända. Maden domineras av trädstarr, pors och bunkestarr. Övergår i SO i fastmattekärr av medelrik typ. Maden är öppen och betas svagt förutom kärret vid Älemossen som är ohävdad. Maden är värdefull för fågellivet.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring)

Våtmarkskomplex, 3,8 ha, Ulricehamns kn. Objektet gränsar till att övergå till fuktäng.

Objektet är stängslat, men betas ej i de fuktigare partierna där igenväxning pågår. Objekt kantar även jordbruksmark på ena sidan, och sjö på andra sidan.

Naturvärde: Klass 2

Länsstyrelsens kommentar 2019: Gränsen har delvis justerats efter kvalitetssäkringen 2017.

07D2D13 Rikkärr 200 meter OSO Hössna kyrka

Sluttande kärr, 3,4 ha, fält 1990, 1997, 2004, 2013, 2018. Ulricehamns kn. ID-kvalitetssäkring: 33607. Naturreservat och Natura 2000-område Hössna Prästgård.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

3,4 ha, öppet, två begränsade områden, källpåverkan, svag lokal påverkan från dikning.

Element 1: Kärrgolv. Två begränsade områden. Fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Axag, kärrknipprot, fjällskära, slankstarr, majviva, ängsnycklar och rosettjungfrulin.

Beskrivning 1990/1997

Cirka hundra meter öster om Prästgården i Hössna, omedelbart norr om körvägen till maderna ligger två små, starkt sluttande kärr. Dessa extremrikkärr har sitt ursprung i mynnande källdrag i östslutningen nedanför prästgården. Mellan kärren går en brukningsväg. På nordsidan om vägen går ett dike. Lokalen hyser på några få kvadratmeter en mängd av extremrikkärrs arter. Här finns en riklig förekomst av axag, kärrknipprot, fjällskära, slankstarr, majviva, ängsnycklar och rosettjungfrulin. Bland mossorna märks kamtuffmossa och kalkkammossa. Det södra kärret betas av nötkreatur, medan det norra är ohävdad. Närmast vägen finns ett utsläpp från gårdens gödselstack vilket gjort ett mindre område mycket rikt på kväve. Området är skyddat som naturreservat.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2004 (Miljöövervakning)

Området utgörs av ett litet, starkt sluttande rikkärr som omgärdas av högorter såsom älggräs i söder och väster, brudborste, blåtätel

och hundäxing i norr och öster. Kärret är välskött genom slåtter och möjligen även ett svagt efterbete. *Carex* dominerar i fältskiktet. Främst är det hirsstarr, flaskstarr, ängsstarr och nålstarr samt något av loppstarr som ses. Axag förekommer med c:a 12 tuvor.

Ängsnycklar som räknas till 22 blommande stänglar är den enda orkidéarten. Utöver nycklar och axag finns även flera plantor fjällskära vilket är nog skäl att sköta kärret. Rosettjungfrulin, vildlin, kärrfräken och vattenklöver är också ingredienser i detta lilla kärr. Trädskiktet av björk är glest. Endast enstaka videbuske förekommer. Bottenskiktet är av rikkärrstyp med späd skorpionmossa som dominerande art tillsammans med kärrbryum, guldspärrmossa, spjutmossa och kalkkammossa. Fetbålmossa, skuggtujamossa, stor fickmossa, källtuffmossa förekommer sparsamt. Sphagnum- och Palustriellaarter saknas helt. Ett dike ligger c:a 20 meter söder om området men verkar inte vara ett allvarligt hot mot kärrets ekologi. Bedömning: Ett mycket fint litet källkärr som sköts med omsorg. Med nuvarande hävd kan såväl axag, ängsnycklar och fjällskära bevaras. Vertigo gejeri finns troligen kvar på lokalen. Kvarstående träd bör tas bort.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2013 (Kvalitetssäkring)

I sluttningen nedanför Hössna kyrka finns ett källkärr mellan öppen kultiverad betesmark och sumpskog. Kärret höjer sig kupolformat i sluttningen. Synliga källmyningar saknas. I norra kanten ingår en liten del av en betesfälla där mest älgört växer. Söder om källkärret skär ett dike igenom betesvallen men berör bara marginellt kärret. Vegetationen var väldigt väl avslagen vid fältbesöket men dominerande brunmossor syntes desto bättre, dock var ganska stor del brunfärgad, kanske som följd av långvarig torcka. Dominerande brunmossor var källtuffmossa *Cratoneuron filicinum*, kalkkammossa *Ctenidium molluscum*, bandpraktmossa *Plagiomnium elatum* och kamtuffmossa *Palustriella commutata*.

Beskrivning 2018 (Miljöövervakning)

Området ligger i den norra delen av reservatet Hössna Prästgård. Det består av ett välhävdad, litet, sluttande medelrikkärr. Objektet hävdas genom slåtter och efterbete, grässvålen är

mycket jämn och tuvor saknas i stort sett helt. I nordost växer mycket brudborste. Mot söder avgränsas det av ett äldre dike. Objektet var mycket nerbetat 2018.

Naturvärde: Klass 2

Länsstyrelsens kommentar 2019: Det andra kärret som i texten 1990/1997 anges ligga ca 100 m om Hössna kyrka i texten ovan heter 07D2d100101 Källkärr ca 200 m SO Hössna kyrka och beskrivs separat.

07D2d14 Rikkärr vid Önnarp ca 2 km ONO Hössna kyrka

Från TUVÅ. Rikkärr 0,04 ha. Fält 2002, 2013. Ulricehamns kn. ID Kvalitetssäkring 2013: 32604. Backkärr.

Beskrivning 2002 (Ängs- och betesinventering)

Till större delen nyrestaurerat. delvis älggräsinvaderat. Litet rikkärr N om ån. Fjällskära på åtminstone 2 fläckar S om ån.

Beskrivning 2013 (Ängs- och betesinventering)

Ojämnt betat av nöt. Troligen betat under stor del av säsong. Stora ytor domineras av svaghävdad skogssäv- och högstarrvegetation. Men hela habitatsytorna ändå möjlig äng. Fläckvis toppenfin ängsflora. Floran kan ha ökat sedan 2002. Fläckvis inslag av 6270. 7230-yta igenväxande.

Beskrivning 2013 (Kvalitetssäkring)

I en sluttning mot ett större vattendrag finns ett källkärr som till större delen hålls öppet av betande och trampande nötkreatur. I kanterna är trädskiktet tätt av gråal, gran och glasbjörk. I väster finns starkt källpåverkad mark men utan inslag av de rikindikerande arter som förekommer i den öppna delen. Denna del har därför uteslutits ur objektet även om den har god utvecklingspotential. Angränsande fastmark i kanten mot odlingsmarken i norr varifrån gråal sprider sig ut i kärret har också avgränsats från objektet och bidragit till att det är mindre än i tidigare redovisningar. Påverkan från vattendraget är marginell, källpåverkan ger däremot objektet dess rika flora. Mossfloran bjuder på ett 10-tal indikatorarter, däribland källtuffmossa *Cratoneuron filicinum*, bandpraktmossa

Plagiomnium elatum, gyllenmossa
Tomentypnum nitens och späd skorpionmossa *Scorpidium cossonii* (rikligt). Kring bäcken växer klibbal och ask och sammantaget bidrar vattendraget med dess biologiska mångfald till objektets höga naturvärde. Betespåverkan är bra och håller bladvass och älgört i schack men för att det höga naturvärdet ska bestå behövs även slyröjning och att granen hålls efter. Avverka all gran på angränsande fastmark och ringbarka alla gråalar så minskar röjningsbehovet framöver!

07D3a010101, 07D3a010301 Alarpsmossen 4 km V Timmele

Våtmarkskomplex. 110 ha. Fält 1997, 2012, 2017, 2018, 2019. Ulricehamns kn.

Delobjekt 3: Mad vid sjö

31 ha. Öppet, gungfly, mjukmatta.

Element 1: 0,6 ha kärrgolv, öppet, extremrikkärr. Fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp, axagvariant. Axag, ängsnycklar.

Element 2: 0,05 ha kärrgolv, öppet, rikkärr. Fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp.

Element 3: Kärrgolv, glest träd täckt med lövskog, rikkärr. Fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp.

Beskrivning 1997, 07D3a010101, 07D3a010301 (ingår i VMI-objekt)

07D3a010101: Tre små rikkärssytor inom maden runt Agnsjön. På den västra och en liten del av den södra dominerar axag. Övriga delar hyser en vanligare medelrikkärssflora, dock med litet inslag av axag. Den norra ytan är nästan helt kringväxt av lövskog och floran håller på att trivialiseras. Övriga delar är öppna. 07D3a010301: Maden i sydändan av Bredsjön (ca 3,5 ha) domineras av en småtuvig, flack lerstrand med sparsam vegetation. Här påträffas arter som hirsstarr, ryltåg och knagglestarr. Här och var är vegetationen rikare med bl.a. vildlin, rosettjungfrulin och kärklomossa.

Naturvärde: Element 1 klass 1, övriga klass 2

Beskrivning 2012, 07D3a010101 (Miljöövervakning)

Det här objektet är uppdelat på två delar, ett söder om Alarpssjön (Agnsjö, Länsstyrelsens tolkning, struken) och ett på sjöns västra strand. På de i förhand aviserade punkterna fanns nästan inget annat än bladvass och trådstarr. Punkterna i väster flyttades därför till det axagkärr som ligger i närheten och som punkterna antagligen avsåg. Detta västra kärr domineras av axag men har även ett stort inslag av blååtäl. Rikkärrsarter förekommer sparsamt men här finns inslag av klubbstarr, (*Carex buxbaumi*), vilken dock är vanligare i kärrets närmaste omgivning. I kärret sågs också en tuva loppstarr, knaggelstarr, ängsvädd, ängsnycklar och lite darrgräs. Pors och bladvass finns spritt över hela kärrytan men de har som väl är ännu inte tagit överhanden. Bottenskiktet domineras av späd skorpionmossa. Åtgärdsförslag: Återkommande slåtter och röjning av det västra kärret.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2019, 07D3a010101 (Miljöövervakning)

Objektet ligger vid Agnsjöns nordväststrand. Det är ett extremrikkärr som slås. Det finns således inga buskar överstigande en halv meter. Trots slåttern är det tämligen tuvigt. Kärret är utomordentligt rikt på axag och slåtterblomma. Bottenskiktet är tätt med brunmossor. Sammantaget är objektet ganska artfattigt. Rikedomerna på axag och slåtterblomma gör att det värdemässigt ligger någonstans mellan klass 2 och klass 3.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2017, 07D3a010301 (Kvalitetssäkring)

Extremrikkärr med stora områden kalklera som upprätthåller högt pH. Stor utbredning av korvskorpionmossa och guldspärrmossa. Väldigt låg påg påverkan från igenväxning. Få träd eller buskar.

Naturvärde: Klass 4

Beskrivning 2018, 07D3a010301 (Miljöövervakning)

Vid sydvästra stranden av Bredsjön breder sig ett mindre våtmarkskomplex ut. Kärret angränsas av en trädbeklädd myrmark i söder medan kärret övergår i en bård av klibbal och

videsnår tillsammans med pors mot Bredsjön. Större delen av kärret är öppet med mindre partier av videbuskage, klibbal och tall. Vegetationen är sparsam. Blååtäl dominerar men utgör bara partivis täta tuvor. Hydrologin tycks vara intakt. Objektet har med stor säkerhet inte hävdats på lång tid och är ändå till större delen öppet. Igenväxningen kan därför ses ske långsamt. Skötsel är inte nödvändigt. Rikkärrspartier är jämnt fördelade över hela objektet. Ytor med stora förekomster av *Scorpidium scorpioides* tillsammans med *Preissia quadrata* på lera är mer vanliga i södra halvan av objektet. Det låga vattenståndet i sjön har exponerat lera vilket troligen varit gynnsamt för levermossor.

Naturvärde: Klass 2

Länsstyrelsens kommentar 2019, 07D3a010101: Kärret har behållit det ID-nr som den felplacerade utklassade ytan har.

07D3c02 Horsamossen 2 km SV Böne

Sluttande kärr. 7 ha. Fält 1990, 2014, 2019. Ulricehamns kn.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

7 ha. Öppet. Lokal hydrologisk påverkan från dikning.

Element 1: Kärrgolv. Öppet. Mjukmattekärr av starr-vitmoss-brunmosstyp.

Beskrivning 1990

Ett nästan helt kalt översilningskärr som sluttar svagt mot norr. Kärret är i vissa delar mycket blött. Kärret omges av barrskog. Ett äldre dike vars avvattande funktion har upphört sträcker sig från söder till norr. I kärret samsas utpräglade fattigkärrsväxter som t.ex. hirsstarr och flaskstarr med rikkärrsarter. Den norra delen, som betas av nötkreatur, hyser en rikare flora än den stora ohävdade delen i söder. I skogskanten växer bl.a. ögonpyrola, spindelblomster, grönvit nattviol och nattviol. Kärret har tidigare med stor sannolikhet nyttjats som slåttermad.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2014 (Miljöövervakning)

Horsamossen är ett stort öppet topogent medelrikkärr omgivet av brukade barrskogar

mellan Knätte och Timmele. I kanterna finns en zon med sumpskog, dominerad av björk. Men enstaka klibbal, tall och gran finns också. Kärret är inte så artrikt men genom sin storlek så blir artlistan ändå ganska lång. Fina mossmattor av mjukmattetyper finns på flera ställen. Genom kärret finns ett större dike i nordsydlig riktning och, framför allt i de norra delarna, ett par tvärgående diken. Dikena är gamla, igengångna och har ganska liten hydrologisk påverkan. Sannolikt är Horsamossen en gammal slättermark. I kanterna har en del röjning skett. Vegetationen domineras av starr, framför allt flaskstarr. Åtgärdsförslag: För att bevara naturvärdena bör röjning av träd och buskar, ske regelbundet. Sannolikt kan dock intervallen mellan röjningarna vara ganska långa då igenväxningen förefaller långsam.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2019 (Miljöövervakning)

Detta är ett stort medelrikkärr med fin flora och fauna. Här noterades under fältarbetet en rikedom på dagfjärilar som i dessa tider är mycket ovanligt. Sammantaget är också kärret mycket artrikt. Det finns gamla diken som är dragna genom kärret men dessa förefaller ha en ganska liten hydrologisk påverkan. Utanför kärret bedrivs ett intensivt skogsbruk med flera stora kalhyggen och stor aktivitet med dikning. Dessa dikens påverkan på kärret är oklar – men än så länge förefaller kärret OK. Området har för ett antal år sedan röjts vilket har varit gynnsamt. Dessa röjningar bör fortsätta – men det räcker med 5-10 års mellanrum. Ett av länets finaste medelrikkärr – bör på lämpligt sätt skyddas.

Naturvärde: Klass 1

07D3c040201, 07D3c040301

Våtmarksområde vid Aspholmen 1,5 km VNV Knätte kyrka

Soligent kärr 2,5 ha. fält 1997, 2004, 2010, 2013, 2017. Ulricehamns kn.

Delobjekt 1: Soligent kärr

0,15 ha. Ett begränsat område. Glest träd täckt. Extremrikkärr.

Element 1: Kärrgolv. Fastmattekärr av starrört-brunmosstyp, axagvariant. Åxag, majviva, fjällskära.

Delobjekt 2: Topogent kärr

0,1 ha. Ett begränsat område. Glest träd täckt. Rikkärr

Element 1: Kärrgolv. Fastmattekärr av starrört-brunmosstyp.

Delobjekt 3: Fuktäng

Delobjekt 4: Sumpskog

Beskrivning 1997

Våtmark som domineras av öppna fuktängar och sumpskog. Fuktängarna är bevuxna med främst starr och älgört och inslag av enstaka fjällskära. Två små rikkärrsytor finns i området. Det svagt sluttande kärret domineras av blåttåtel samt en fin rikkärrsflora och flera rikkärrsmossor. Kärret är ohävdad och håller på att växa igen. Det plana kärret har sparsamt med rikkärrsflora och domineras av vide.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2004 (Miljöövervakning)

Området utgörs av två delområden.

07D3c040101: Fuktäng, se beskrivning i bilaga 2.

07D3c040301: Detta område är betydligt mer intressant eftersom det betas och ligger mellan ett flaskstarrkärr och torrare stagghed. Det är en utpräglad fuktäng som finns här snarare än ett rikkärr. Det mest spännande inslaget är fjällskära som förekommer frekvent. Andra arter av intresse är gräsull, myrtåg, kärrsälting, kärrfräken, ängsvädd, slätterblomma, nålstarr, ängsstarr och loppstarr. I bottenskiktet dominerar icke helt oväntat spjutmossa ackompanjerad av bl.a. purpurvitmossa och gyllenmossa. Området invaderas av Salix, björk och gran. Betestrycket är svagt till måttligt. Bedömning: Förekomsten av fjällskära gör norra delområdet till ett bevarandevärd område. För att utveckla och bevara floran är det mycket viktigt att området snarast betas av betas av nöt. Djur finns i närheten. Det södra delområdet är mer intressant och mångformigt än det norra p.g.a. det betas av nöt vilket är bra för populationen av fjällskära. Buskar och

inväxande gran bör röjas kontinuerligt. Fortsatt bete är nödvändigt för att bevara fjällskäran.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2010, 07D3Co40101 och 07D3Co40301 (Miljöövervakning)

Området utgörs av två delområden.

07D3Co40101: Fuktäng. Se beskrivning i bilaga 2.

07D3Co40301: Området betas och utgörs snarare av en fuktäng än ett rikkärr. Vegetationen i området domineras av flaskstarr, älggräs och blååtätel. Endast en liten yta närmast skogskanten i söder är lite mer artrik och här finner man ängsull, smörboll, bäckbräsma, kärrfräken, kärrfibbla och hirsstarr samt lite gräsull och nålstarr. I de torrare partierna mot väster påträffas även ett tiotal skott av den exklusiva arten fjällskära. Bottenskiktet är svagt utvecklat. Här finns en del spjutmossa samt lite guldspärrmossa, späd skorpionmossa, purpurmossa och gyllenmossa. Betestrycket i området är svagt och det håller på att växa igen med vide, björk och gran.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2013, 07D3Co40301 (Kvalitetssäkring)

ID-Kvalitetssäkring: 33326. Rikkärr vid Aspholmen ca 1,5 km VNV Knätte kyrka Nederst på Hällundas östra höjdsträckning övergår det öppna odlingslandskapets åkrar och betesmarker alltmer i igenväxande fuktängar och kärr innan granskogen tar helt överhanden. Betespåverkan på detta lilla rikkärr har varit obefintligt under senaste decenniet men älgbetet har dessbättre bidragit till att igenväxningen med lövsly och videbuskar har hållits tillbaka. Närmast kanten mot en angränsande ung och tät granskog är vegetationen tydligt kalkpåverkad med förekomster av gyllenmossa *Tomentypnum nitens*, guldspärrmossa *Campylium stellatum*, purpurvitmossa *Sphagnum warnstorffii*, späd skorpionmossa *Scorpidium cossonii*, slätterblomma, gräsull, nål- och slankstarr samt fjällskära, ett fåtal fröställningar. Övergången mot mindre kalkpåverkade kärr och fuktängar mot norr sker gradvis och gränsen är därför diffus. Ett ökat betestryck är önskvärt men än mer angeläget är att hejda

igenväxningen bland träd och buskar där älgbetet behöver kompletteras med röjsåg mot granens intåg från skogen.

Beskrivning 2017, 07D3Co40201 (Kvalitetssäkring)

Objektet är inte en våtmark.

Naturvärde: Klass 4

Länsstyrelsens kommentar 2019: Oklart om beskrivningen 1997 av det plana kärret egentligen avser det mellersta kärret (07D3Co40301) eller det söder om (07D3Co40201). Inventeringarna 2004, 2007 och 2010 tyder på att de ursprungliga kärr som avses är 07D3Co40101 och 07D3Co40301. Det norra delområdet (07D3Co40101) har utklassats. Se bilaga 2. Det verkar vara oklart om objektet 07D3Co40301 är en fuktäng eller ett rikkärr. Gränsdragningen är ofta hårfin och kan vara hävdberoende. Objektet har därför behållits som rikkärr. Beskrivningen i Kvalitetssäkringen 2017 för objektet 07D3Co40201 är väldigt sparsam. Objektet kvarstår tills utförligare beskrivning finns. Det går ett dike från objektet som kan ha dränerat kärret och omkringliggande våtmark. Ett fältbesök bör kunna avgöra om objektet ska utklassas och vad det är idag.

07D3d01 Rikkärr ca 600 m SV Knätte kyrka

Topogent kärr. 2,2 ha. Fält 1990, 2017. Ulricehamns kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

2,2 ha. Två begränsade områden. Glest träd täckt. Rikkärr.

Element 1: Kärrgolv. Fastmattekärr av örtstarr-brunmostyp. Fjällskära, ängsnycklar.

Beskrivning 1990

En halv kilometer sydväst om Knätte kyrka ligger ett annat rikkärr väl dolt av en granskog. Kärret sluttar svagt åt norr och håller på att växa igen av framför allt gran och björk men även av videarter. Stora partier av kärret domineras av hirsstarr. Porsens närvaro vid många ställen antyder något fattigare näringsförhållanden. Fjällskäran har här en tämligen riklig förekomst och det finns några exemplar av ängsnycklar. I kärret bör gran och björk röjas bort.

Naturvärde: Klass 2

**Beskrivning 2017, 07D3d010101
(Kvalitetssäkring)**

Rikkärr 1,75 ha, Ulricehamn kn. Området är idag en skog utan förekomst av indikatorarter för rikkärr.

Naturvärde: Klass 2

**Beskrivning 2017, 07D3d010102
(Kvalitetssäkring)**

Rikkärr 0,45 ha, Ulricehamn kn. Området är idag en skog utan förekomst av indikatorarter för rikkärr.

Naturvärde: Klass 4

Länsstyrelsens kommentar 2019: Området kvarstår tills en utförligare beskrivning finns. Åtminstone det östra objektet ser ut att ha öppna delar. Det västra ser igenväxt ut. Dike går genom i norra kanten och en kraftledningsgata verkar löpa genom i NV-SO riktning.

**07D3d02 Sumpskog O Smedsgården 2 km S
Knätte kyrka**

Sumpskog. 3 ha. Fält 1990, 1997. Ulricehamns kn.

Delobjekt 1: Sumpskog

3 ha. Ett begränsat område. Tätt träd täckt. Svag lokal påverkan från dikning.

Element 1: Ca 0,3 ha, kärrgolv, rikkärr. Fastmattekärr av ört-starr-brunmosstyp. Fjällskära, ängsnycklar.

Beskrivning 1997

Sumpskog i sluttningen sydöst om Lund. Tydligt sluttande i väster. Centralt finns ett litet örtrikt rikkärrsparti som främst domineras av trådstarr. Kärrret håller på att växa igen.

Naturvärde: Klass 3

**07D3d03 Sumpskog SO Jonstorp 2 km S
Knätte kyrka**

Sumpskog. 4 ha. Fält 1990, 1997, 2014, 2020. Ulricehamns kn.

Delobjekt 1: Sumpskog

4 ha. Ett begränsat område. Glest träd täckt. Svag lokal påverkan från dikning.

Element 1: Ca 1,4 ha, kärrgolv, rikkärr. Fastmattekärr av ört-starr-brunmosstyp. Fjällskära, snip.

Beskrivning 1997

Sumpskog i Åtradalens sluttning. Centralt finns ett örtrikt rikkärrsparti som domineras av trådstarr, blååtätel och bladvass. Kärrret är nyligen röjt. God lokal för fjällskära.

Naturvärde: Klass 2

**Beskrivning 2014, 07D3D030101 och
07D3D030102 (Miljöövervakning)**

I de flacka markerna som omger Ätran nedom gårdarna vid Lund någon kilometer S om Knätte, ligger detta kärr inbäddat i barrskog. Det är egentligen två rikkärrsytor som åtskils av en blöt sumpskog av björk och klibbal. Den västra delen är ett soligent kärr längst i väster men kärrret planar ut och är ett topogent kärr längst ner. Den östra delen är ett topogent kärr. Hela kärrret är hydrologiskt orört men utanför kärrret finns större diken som leder ner till Ätran. Vegetationen är av medelrikkärrstyp med fastmattor i väster. Längst upp är det igenväxt av bladvass. Det östra kärrret domineras av blöta mjukmattor med en hel del lösbottnenytter. Blååtätel och trådstarr är domineranter i kärren. En liten förekomst av fjällskära finns längst upp i väster bland bladvassen. Tallar finns spridda i det västra kärrret medan glasbjörk, klibbal och viden tränger in i det östra kärrret. Åtgärdsförslag: Kärrret skulle behöva röjas på viden, björk och pors. Slätter av bladvass i den del där fjällskära finns skulle gynna denna art. Materialet efter röjningar och slätter bör forslas bort från kärtrytorna till fastmarken.

Naturvärde: Klass 3 (nästan 2)

**Beskrivning 2020, 07D3D030102
(Miljöövervakning)**

Detta kärr håller på att växa igen med björk, bindvide och jolster. Fortfarande är dock ca hälften av kärrret högre trädskikt – i de södra delarna. Området har måttligt med rikkärrsarter vad det beträffar kärllväxter. I

bottenskiktet finns dock en del brunmossor och *Sphagnum subsecundum*. Besöktes 2020-08-25.

Naturvärde: Klass 3

07D3d04 Sumpskog 1 km SV Knätte kyrka

Sumpskog. 10 ha. Fält 1997. Ulricehamns kn.

Delobjekt 1: Sumpskog

9,8 ha. Ett begränsat område. Tätt trädäck. Svag lokal påverkan från dikning och väg.

Delobjekt 2: Topogent kärr

0,2 ha. Ett begränsat område. Glest trädäck. Rikkärr.

Element 1: Kärrgolv. Fastmattekärr av ört-starr-brunmosstyp. Fjällskära.

Beskrivning 1997

I den östra kanten av sumpskogen funns ett litet topogent kärr i anslutning till en bäck. Bäckens har rätats ut och fördjupats. Rik örtflora med riklig förekomst av bl.a. fjällskära. För övrigt dominerat av bladvass.

Naturvärde: Klass 3

07D3d05 Sumpskog norr om Kärnås 2 km NO Knätte kyrka

Sumpskog. 3 ha. Fält 1997. Ulricehamns kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,5 ha. Ett begränsat område. Glest trädäck. Rikkärr.

Element 1: Kärrgolv. Fastmattekärr av ört-starr-brunmosstyp. Ängsnycklar.

Delobjekt 2: Sumpskog

2,5 ha. Två begränsade områden. Tätt trädäck. Svag lokal påverkan från dikning och väg.

Beskrivning 1997

Ett litet rikkärr strax öster om Nordgårdsbäcken. Kärrret övergår i kanterna till gransumpskog. Örtrik flora och många rikkärrsmossor.

Naturvärde: Klass 3

07D3d06 Sumpskog vid Börjagården 1 km O Böne kyrka

Sumpskog. 0,5 ha. Fält 1997. Ulricehamns kn.

Delobjekt 1: Sumpskog

2,5 ha. Ett begränsat område. Tätt trädäck.

Element 1: Ca 0,2 ha, kärrgolv, rikkärr. Fastmattekärr av ört-starr-brunmosstyp. Fjällskära.

Beskrivning 1997

Ett litet svagt fastmattekärr som översilas. Vegetationen är ganska trivialiserad av igenväxning. Svag hävd pågår.

Naturvärde: Klass 3

07D4a02 Store mosse och sjön Ömmern 3 km NV Hällstad

Svagt välvd mosse. 221 ha. Fält 1997. Ulricehamns kn.

Delobjekt 2: Mad vid sjö

22 ha, öppet. Gungfly, lösbotten.

Element 1: Ca 0,5 ha, kärrgolv, medelrikkärr. Fastmattekärr av starr-vitmoss-brunmosstyp. Ängsnycklar.

Beskrivning 1997 (ingår i VMI-objekt)

Liten del av delobjekt 2 söder om sjön. Ett fastmattekärr av medelrik karaktär.

Naturvärde: Klass 3

07D4a03 Påvagårdsmossen 3 km VSV Hällstad

Fuktäng. 45 ha. Fält 1990, 1997, 2017. Ulricehamns kn.

Delobjekt 1: Fuktäng

2,7 ha. Två begränsade områden. Öppet. Svag lokal påverkan från dikning. Rikkärr.

Element 1: 2,7 ha, kärrgolv. Fastmattekärr av ört-starr-brunmosstyp. Rosettjungfrulin och snip.

Delobjekt 2: Mad vid sjö

Beskrivning 1990/1997

Rikkärret består av två delar. Ca en tredjedel av området betas. Örtrik flora med flera rikkärsmossor.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2017, 07D4a030101 (Kvalitetssäkring)

2,00 ha. Intermediärt kärr med vissa signalarter intill en sjö. Dike påverkar objektet. Ett stängsel genomkorsar objektet.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2017, 07D4a030102 (Kvalitetssäkring)

0,14 ha. Mycket litet rikkärr som är starkt påverkat av igenväxning av gran. Avverkning har skett nyligen ända fram till kärret. Ett dike utanför kärret har med stor sannolikhet en hydrologisk påverkan.

Naturvärde: Klass 3

Länstyrelsens kommentar 2019: Gränsen i det mindre kärret har justerats efter kvalitetssäkringen 2017. Det större objektet kvarhålls i väntan på utförligare information.

07D4a04 Kärr 2 km NNO Hällstad

Sluttande kärr. 0,4 ha. Fält 1997, 2014, 2020. Ulricehamns kn.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

0,4 ha. Glest träd täckt.

Element 1: Kärrgolv. Källpåverkat mjukmattekärr av ört-starr-brunmosstyp. Kärrknipprot.

Beskrivning 1997

Ett litet sluttande och källpåverkat rikkärr som omges av alsumpskog. Kärret domineras av bladvass. Örfloran har delvis utarmats.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2014 (Miljöövervakning)

Denna lilla våtmark består av ett sluttande kärr/kalkfuktäng i en åsslutning strax väster om Hov i Ulricehamns kommun. Ytan verkar skötas genom regelbunden slåtter och floran är artrik med bland annat kärrknipprot, kärrfibbla och ängsvädd. Ytan genomkorsas också av små källflöden och i de övre delarna

finns fläckvis kuddar med kamtuffmossa *Palustriella commutata*. Våtmarken omges av sekundär skog som verkar ha uppkommit på äldre fuktängar. Ingrepp saknas men man kan ställvis ana effekter av tidigare röjningar. Åtgärdsförslag: Fortsatt slåtter är sannolikt bästa sättet att förvalta naturvärdena i denna yta.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2020 (Miljöövervakning)

Kärret är ett soligent kärr stadd i igenväxning av bladvass och lågvuxen gråal. I den översta delen finns en källa och här finns *Philonotis calcarea*. Kärret ligger nära en betesmark och borde kunna ingå i en betesfälla. Som hävd skulle slåtter kunna prövas men bete torde vara bättre mot bladvassen. Besöktes 2020-08-25.

Naturvärde: Klass 3

07D4a05 Kärr väster om Hov 2 km NNO Hällstad

Sluttande kärr. 1 ha. Fält 1997, 2004, 2017. Ulricehamns kn.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

0,5 ha. Ett begränsat område. Tätt träd täckt. Stark lokal påverkan från dikning.

Element 1: Kärrgolv. Källpåverkat mjukmattekärr av ört-starr-brunmosstyp. Majviva och axag.

Delobjekt 2: Topogent kärr

0,5 ha. Ett begränsat område. Tätt träd täckt.

Element 1: Golv. Fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Majviva, ängsnycklar och kärrknipprot.

Beskrivning 1997

Ett kärrområde med en tydligt sluttande kärryta i öster och i väster ett svagt sluttande fastmattekärr. Hela området påverkas starkt av dikning och upplagda dikesmassor. Floran är artrik och bottenskiktet rikt på brunmossor.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2004 (Miljöövervakning)

Detta våtmarksområde har till största delen förlorat sin forna glans genom de omfattande dikningar som utförts här. Det är idag en ganska liten areal som är öppet kärr eller fuktäng jämfört med det område som redovisas i rikkärrsinventeringen för Ulricehamn. Längst söderut i det södra delområdet är det dock fortfarande förhållandevis blött och översilat även om huvuddelen av vattnet avleds via diken. Här hittas några få tuvor av axag, lite majviva, tätört, kärrfräken, gräsull, ängsbräsma, slätterblomma, vattenklöver och blåttätel. Här finns även gott om purpurvitmossa. Vattenlungmossa, källmossa, späd skorpionmossa, stor fickmossa, bandpraktsmossa, kragpellia, fetbålsmossa, flikbålmossa, nordtuffmossa, kärrbryum, bäckrundmossa, och kalkkammosa ses också. Hemma vid mikroskopet hittas även ett ex. av *Vertigo* sp. På den enda övriga yta som är öppen mark, det norra delobjektet, är det påtagligt torrt av dräneringarna i området. Kalkkammosan tyckas vara den art som kan expandera av avvattningarna på bekostnad av Scorpidiumarter. Här finns förutom kalkkammosa även rikligt med spjutmossa. Fältskiktet domineras av blåttätel och bladvass med inslag av kärrfibbla, älggräs och hirsstarr. Förskrämda plantor av kärrknipprot och tätört kämpar för sin existens liksom ett enda blommande exemplar av ängsnycklar. Från del här delen finns även äldre uppgifter om majviva. Även om vissa värden finns kvar i detta våtmarksområde kan det bli svårt att motivera ett bevarande då området är kraftigt dikat. Om något skall bevaras är det i första hand det södra området med majviva och axag som är aktuellt. Detta område kan också förbättras genom att diket läggs igen på en sträcka. Gran- och buskröjning krävs som en första åtgärd för att bevara detta område.

Naturvärde: Klass 4

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring)

Östra kärrytan: Produktiv skogsmark med brett dike. Tall och gran med grov diameter. Inget torvlager.

Västra kärrytan: Dikad grov skogsmark med områden som är mer fuktiga och hyser vissa källanknutna arter.

Länsstyrelsens kommentar 2019: Troligen förstörda av dikning och ohävd. Underlag för

utklassning saknas dock. Status ej beskriven. Frågan är om de varit i de ytor som miljöövervakades 2004. Låg naturvärdesklass redan 2004.

07D4b01 Viesjön 3,5 km NV Dalum

Mad vid sjö. 43 ha. Fält 1990, 1997, 2017, 2018. Ulricehamns kn.

Delobjekt 1: Mad vid sjö

21 ha. Två begränsade områden. Öppet.

Element 1: Ca 11 ha, kärrgolv, rikkärr. Fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Ängsnycklar, rosettjungfrulin och snip.

Beskrivning 1997 (Ingår i VMI-objekt)

Söder och väster om Viesjön breder stora sankmarker ut sig. Maderna domineras av gungflyn med varierande vegetation från rik till fattig. Längs hela östra stranden finns också rika-medelrika fastmattekärr. Nordväst om Stora Hästhagen finns ett litet sluttande källkärr med flera flöden. I söder finns tätt busk- och trädskikt medan övriga delar är öppna. Örtrikt fältskikt med många rikkärrsarter. Markernas orördhet och området storlek tillsammans med sjöns värde som fågelokal - här finns t ex sothöns, knölsvan och sångsvan som rastar under flyttningen - ger lokalen ett högt skyddsvärde. Förekomst av kärrkammosa.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring)

Stort gungflykärr med flera indikatorarter för intermediärrika kärr. Hela området är starkt påverkat av vass, gran, blåttätel, björk, tall och klibbal.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2018 (Miljöövervakning)

Viesjöns östra strand utgörs av kalkpåverkad rikkärrsvegetation. Denna nordöstra del av stranden utgörs i huvudsak av björk-, gran- och videsnår och mellanliggande vassdominerade strandavsnitt. I bottenskiktet finns ett visst inslag av brunmossor, främst i den södra delen som gränsar till ett mer renodlat öppet rikkärr. Avgränsningen av rikkärrsytor är inte korrekt - de fortsätter söderut. Den inventerade delen är kraftigt

igenvuxen av björk, viden och pors. Vass dominerar i de flesta delarna.

Naturvärde: Klass 3

07D4b02 Svartemosse 2 km S Möne

Svagt välvd mosse. 10 ha. Fält 1990, 1997, 2004, 2010, 2022. Ulricehamns kn.

Delobjekt 1: Svagt välvd mosse

10 ha. Ett begränsat område. Stark lokal påverkan av dikning.

Element 1: Ca 0,7 ha, lagg, extremrikkärr. Fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp, axagvariant. Ängsnycklar.

Beskrivning 1990/1997

Längs Svartemossens norra och nordöstra kant finns ett laggkärr som har utpräglad rikkärrskaraktär I övrigt är Svartemossen en tallmosse med trivial flora. Den rika laggen hyser ett stort bestånd av axag och andra rikkärrsarter är krusfrö, tuvstarr och ängsnycklar. Laggen, som är ganska stenig, avvattnas dels norrut och i västkanten mot söder. Några små granar, björkar och tallar finns i kärret. Längre ned utmed laggen blir vegetationen mindre kalkpåverkad.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2004 (Miljöövervakning)

Laggkärr vid Svartemosse som är överraskande rikt. Man når kärret lättast från de öppna markerna vid Ekåsen och kommer då ner till kärrets mest intressanta del. Här växer nämligen gott om axag och purpurvitmossa på en mindre yta av kärret. Kärret i övrigt utgörs av ett homogent flaskstarrkärr med spjutmossa som total dominant i bottenskiktet. Beskrivningen avser den rikaste delen med axag och purpurvitmossa. Vanliga arter i fältskiktet är hirsstarr, nålstarr med inslag av gräsull, slätterblomma, kärrfräken, vattenklöver, tätört, tagelsäv, snip, loppstarr och kärrsälting. Ett litet skott av rosettjungfrulin noteras också. De arter som uppges i Våtmarksinventeringen, ängsnycklar, krusfrö, och tuvstarr, noteras inte. På den fastare ängen i östra kanten förekommer en del blåtåtel. I bottenskiktet som domineras av späd skorpionmossa, röd skorpionmossa, purpurvitmossa, spjutmossa förekommer även

en del fetbålsmossa, sumpvitmossa, guldspärrmossa, stor fickmossa, flikbålmossa, kalkkammosa, kragpellia och gyllenmossa. På en axagtuva hittas den rödlistade mossan rikkärrsskapania. Tuffmossor saknas. Björksly förekommer i hela kärret och bör tas bort åtminstone på den rikaste delen. Enstaka träd kan också tas bort i kanterna. Ohävd råder vilket ger mycket fjolårsgräs och få öppna ytor för levermossor att etablera sig på. Fint litet objekt med rik flora som hydrologiskt är intakt. För att skapa mikromiljöer och begränsa förnapålagringen efterlyses en viss markstörning, helst genom nötbete. Buskröjning behöver utföras.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2010 (Miljöövervakning)

Detta rikkärr utgörs av en liten del av ett laggkärr invid Svartemossen. Här växer rikligt med kalkgynnade arter så som darrgräs, hirsstarr, axag, gräsull, snip, nålstarr, slätterblomma, tätört och rosettjungfrulin, blandat med mer vanliga fattigkärrsarter som vattenklöver, flaskstarr, kärrfräken, kärrfibbla och krussilja. I bottenskiktet växer rikligt med vitmossor, bl a. purpurvitmossa. Men här finns också en hel del brunmossor t ex. späd skorpionmossa, guldspärrmossa, fetbålsmossa, kärrbryum, kalkkammosa, stor fickmossa, spjutmossa och gyllenmossa. Längs västra kanten finns en ca 25 m² stor cirkelformig lösbottnyta som huvudsakligen är helt vegetationslös. Det verkar vara ett utströmningsområde, men källindikerande arter saknas helt. Tillståndet i det ohävdade lilla rikkärret är inte tillfredställande. Vitmossetuvorna är på väg att växa upp över axagtuvarna och förnalagret är för tjockt för att de ljusälskande rikkärrsväxterna ska kunna trivas. Överallt i kärret har också björksly etablerat sig. Plantorna är dock små och om de överlever är ännu för tidigt att säga. Områdets rikkärrskvaliteter har försämrats rejält sedan besöket 2004. För att bryta den negativa trenden krävs bortröjning av småsly, återinförd hävd och borttagning av vitmossetuvor. Det kommer dock snart att vara för sent att göra något. Åtgärder i detta område har (pga. områdets ringa storlek) medelhög prioritet.

Naturvärde: 2

Beskrivning 2022 (Inventering inom våtmarksrestaureringsprojekt VÅMÅ)
Rejält igenväxt med träd och pors.

07D4b03 Kärr NO om Sjösvedjan 3,5 km NV Dalum

Topogent kärr. 0,3 ha. Fält 1997. Ulricehamns kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,3 ha. Ett begränsat område. Öppet. Svag lokal påverkan från dikning.

Element 1: Kärrgolv. Fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Ängsnycklar.

Beskrivning 1997

Ett litet, svagt sluttande medelrikkärr omgivet av skog. Öppet, förutom i norr där även ett dike löper. Fastmattevegetation med bl.a. ängsnycklar och flera rikkärsmossor. Kärrret hävdas med lieslätter.

Naturvärde: Klass 3

07D4b04 Kärr söder om Farstorp 4 km V Dalum

Topogent kärr. 0,6 ha. Fält 1997. Ulricehamns kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,6 ha. Ett begränsat område. Glest träd täckt. Medelrikkärr.

Element 1: Kärrgolv. Fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Ängsnycklar.

Beskrivning 1997

Ett litet, i stort sett plant medelrikkärr omgivet av skog. Tätt träd- och buskskikt utmed kanterna, samt enstaka träd och buskar på kärtrytan. Kärrret domineras av starr och brunmossor med inslag av vitmossor och örter.

Naturvärde: Klass 3

07D4b06 Kärr 500 m ONO om Stora Gunnestorp

Topogent kärr 0,2 ha. Fält 2007, 2017, 2018. Ulricehamns kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,2 ha, öppet, inga ingrepp

Element 1: kärrgolv, fastmattekärr av starrvitmoss-brunmosstyp.

Beskrivning 2007

Ett fint rikkärr med välutvecklat bottenskikt bestående av späd skorpionmossa, guldspärrmossa, gyllenmossa och på sina ställen purpurvitmossa. Vid besöket upptäcktes inte så många rikkärskarlväxter men den välutvecklade bottenskikt höjer naturvärdet. Dessvärre finns det ganska gått om små gran och björk (< 2 m) som växer in i kärret. Antagligen betas inte kärret men betade marker finns i närheten. Om inga resurser används till skötsel bör kärret i alla fall återbesökas i framtiden för att hålla koll på igenväxning.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring)

Rikkärr med flera signalarter, omgivet av produktiv skogsmark, men kärret är inte negativt påverkat och beskogningen är sparsam.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2018 (Miljöövervakning)

Ett topogent kärr. Omgärdat av barrskog och hyggen växer ett öppet och mycket fint rikkärr. Inslaget lågvuxna träd och buskar är litet. Hydrologin verkar intakt. Vitmossor finns och hade ett gott inslag av rikkärssarter väl utspritt över hela kärtrytan. Ängsnycklar växer sparsamt medan loppstarr är bitvis allmän. Näbbstarr och slätterblomma växer likaså spritt men sparsamt. Karaktäristiska rikkärsmossor för ett kärr på torv noterades, *Tomentypnum nitens* och *Campylium stellatum* allmänt. Objektet hävdas inte och har inget behov av åtgärder.

Naturvärde: Klass 2

07D4c0101 Kärr vid Dungahagen ca 600 m SO Blidsberg

Sluttande kärr 2,5 ha. Fält 1990, 1997, 2018. Ulricehamns kn. Extremrikkärr. Naturresevat och Natura 2000-område Bakträgen.

Delobjekt 1: Sluttande kärr

2,5 ha. Ett begränsat område. Öppet.

Element 1: Golv. Källkärr av *Philonotis*-typ. Kärrknipprot, axag, fjällskära och gräsull.

Beskrivning 1990/1997

Väster om Bakträgen finns några lägre liggande partier som mestadels är täckta av skog som gränsar mot igenväxande fuktängar. Trädslagen domineras av tall, gran och björk. Lokalen ger på håll föga intryck av att innehålla några skyddsvärda naturtyper. Här finns dock några små rikkärrsytor som hotas av bladvassinvandring och av trädens allt större beskuggning. Den värdefullaste delen är ett översilningskärr med ymnigt källflöde beläget i en flack västslutning. Kärrytan är välhävdad. Rik förekomst av kärrknipprot tillsammans med flera andra krävande örter. Rik mossflora. Skogsknipprot är talrik i den omgivande skogen.

Om insatser för florans ska göras bör dessa i första hand inriktas på att utvidga och säkerställa de öppna ytorna och hålla barrträden borta.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2018 (Miljöövervakning)

Området ligger i den södra delen av Bakträgens naturreservat. Det utgörs av ett fint och välskött, svagt sluttande extremrikkärr med inslag av källor och källkärr. Objektet är trots den varma sommaren endast svagt betat. Här finns en artrik flora med bland annat mycket kärrknipprot. *Sphagnum warnstorffii* dominerar bitvis bottenskiktet. Objektet skulle kunna utvidgas i sin avgränsning mot öst och norr.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2018 (skötselplan)

Marken inom området har tidigare, enligt gamla kartor, tillhört Blidsbergs allmanning och den har brukats som ängs- och betesmark. I början av 1900-talet odlades även potatis i den norra delen av det stora träget. Ängen fagades om våren och slåttorn skedde i början på augusti, varefter marken betades. Denna ängshävd upphörde 1952 men har sedan dess återupptagits och nu förekommer årlig slåtter och bete. Kärrret ingår i skötselområde som hävdas med slåtter och efterbete. Typiska arter som nämns är: axag, flugblomster, gräsull,

knagglestarr, kärrknipprot, majviva, näbbstarr, snip, slåtter-blomma, ängsnycklar, ängsstarr, fotbålmossa, kalkkällmossa, kandtuff-mossa, klotuffmossa, korvskorpomossa, kalltuffmossa, nordtuffmossa, röd skorpionmossa och späd skorpionmossa.

Länsstyrelsens kommentar 2019: Kärrret anges ha status fullgod Natura-naturtyp i NNK efter fältinventering 2010.

07D4c020101 Horsäckkrasjön i Dalum

Topogent kärr 2,8 ha. Fält 1990, 1997, 2018. Ulricehamns kn. Biotopskyddsområde och Natura 2000-område Horsäckkrasjön.

Delobjekt 1: Topogent kärr

2,8 ha. Ett begränsat område. Huvudsakligen öppet. Svag lokal påverkan från utfyllnad och anslutande industriområde.

Element 1: 1,6 ha kärrgolv, extremrikkärr. Mjukmattekärr av ört-starr-vitmoss-brunmosstyp. Strandviol, slokstarr och snip.

Beskrivning 1990/1997

Mitt i Dalums samhälle på västra sidan av riksväg 46 i en sänka ligger Tingvallakärret eller som det ibland kallas Horsäckkrasjön. Det är ett topogent kärr med stagnerat vatten som förefaller att sakna ytlig avtappning. Den södra delen av kärret är mycket gungflyartat och svårframkomligt. Här finns en gles, låg trädvegetation av björk och tall. Fältskiktet har inslag av både rik- och fattigkärrsarter. Här finns i bottenskiktet mycket *Sphagnum*. Bland kärlväxterna kan nämnas trädstarr, tranbär, kräklöver, vattenklöver och rosling. I de fuktiga hålorna finns det kaveldun, dvärgigelknopp, olika vattenbläddror och dyblad. På och bredvid vitmossvegetationen finns strängstarr, trindstarr och bunkestarr. I den sydöstra delen finns under en tätare trädvegetation rikligt med kärrbräken. I kärrets mellersta del finns ett mera normalt och fastare rikkärr med hirsstarr, näbbstarr och tillhörande brunmossor som *Scorpidium scorpidiodes* och *Cinclidium stygium*. Längst upp i nordväst finns ett område som är torrare där en av kärrets rariteter växer nämligen strandviolen. Vegetationen förefaller här att vara utsatt för ett varierande vattenstånd. Likheter med strandkantsvegetation är

påfallande. I Tingvallakärrets nordöstra hörn finns en djup, mestadels vattenfylld sänka med en "Lerhålevegetation" med bestånd av knappsäv och blåsstarr. Söder om denna sänka finns ett stort bestånd av rävtarr. Kärrets vegetation är således mycket varierande. Kärret är också bryologiskt mycket intressant. Av mossor noterades här de stora sällsyntheterna *Helodium blandowii* (kärrkammosa), *Paludella squarrosa* (piprensarmossa), *Ctenidium molluscum* (kalkkammosa), *Tomenthypnum nitens* (gyllenmossa), och *Leiocolea rutheana* (praktflikmossa).

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2018 (Miljöövervakning)

Området ligger i Dalum och utgörs av en stor, välhävdat slåtteräng på plan mark. I söder gränsar området till ett mycket intressant rikkärrsobjekt. Objektet som skulle inventeras består av tre delytor. Områdena i sydost och sydväst stryks ur inventeringen då det inte rör sig om rikkärr, utan om en vägslänt och en sumpskog av främst tall. Delar av området ligger på fastmark och har fuktängsvegetation och är ganska artfattiga. Bitvis domineras bottenskiktet av *Sphagnum*-arter. Östsidan utgörs av medelrikkärr med intressant flora. Längst i söder mot öppna vattenytor (ej detsamma som Horsäckrasjön) finns ytterligare rikkärrsytor bitvis med gungfly. Själva Horsäckrasjön ingår ej i rikkärrsobjektet vilket är riktigt. Sjön saknar ytlig avrinning. Strandviol har här en isolerad förekomst.

Naturvärde: Klass 1.

**07D4c03 Maderna vid Ätran 300 m SO
Krutbrännargården 2 km SV Dalum**

Fuktäng 1,2 ha. Fält 1990, 2016. Ulricehamns kn.

Delobjekt 1: Fuktäng

1 ha. Ett begränsat område. Öppet.

Delobjekt 2: Sluttande kärr

0,4 ha. Glest träd täckt.

Element 1: Kärrgolv. Mjukmattekärr av örtstarr-vitmoss-brunmossstyp. Kärrknipprot, majviva och gräsull.

Beskrivning 1990

Detta område kan delas upp i två olika vegetationstyper. Det som ligger närmast Ätran utgörs av en madvegetation med igenväxta korvsjöar. Det står således under visst inflytande av Ätrans vattenstånd. Längst mot nordväst mot den branta åbrinken, som utgör gräns mot odlingsmarken, ligger ett rikkärr tämligen undangömt. Runt kärret finns en tät trädvegetation där gråal är det dominerande trädslaget. Kärret påverkas förmodligen både av framsippande grundvatten och av Ätrans nivå. De öppna markerna närmast Ätran betas. Vegetationen på de fasta madmarkerna är tuvade av främst tuvåtäl. I övrigt är gräsen starkt dominerande - här finns t ex myskbrodd - men även fuktängsinslag som smörboll. I madvegetationen finns igenväxta korvsjöar som under sommaren helt saknar öppna ytor och täcks helt av brunmossor som *Calliergon giganteum*. I korvsjöarna finns också typiska strand- och åkerväxter som vattenmärke. Rikkärret som är mycket svårtillgängligt har en helt annorlunda vegetation. Här finns en hel rad rikkärrsväxter som kärrknipprot (över hundra ex), krusfrö, tagelsäv och majviva. Kärret sluttar lite åt sydöst och brunmossorna med bl.a. *Paludella squarrosa* (piprensarmossa) och *Tomenthypnum nitens* (gyllenmossa), bildar en tät matta i bottenskiktet. Mattan har ett starkt inslag av *Sphagnum warnstorffianum*. Tyvärr är kärret invaderat av bladvass som stundom växer mycket tätt. Även slyvegetationen håller på att breda ut sig. Här är glasbjörk, alarterna och olika videarter vanliga. Ridåer av högre buskvegetation skär av kärret här och var. Kärret är ohävdad.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2016 (Miljöövervakning)

Klartextbeskrivning från 2016 års miljöövervakning saknas. Data finns i accessdatabas. Kärret anges som extremrikkärr i excellfil. Noterade arter är bland annat bandpraktmossa, blååtäl, darrgräs, guldspärrmossa, gyllenmossa, hirsstarr, kalkkällmossa, knaggelstarr, kärrbryum, kärrpraktmossa, myruddmossa, näbbstarr, späd skorpionmossa, stor skedmossa, tagelsäv, trindstarr, bladvass, vattenklöver och vildlin. Foton visar ett kärr igenväxande med bladvass och klibbal.

07D4c05 Vinsarpakärret ca 2,5 km OSO

Dalum

Sluttande kärr 1,6 ha. Fält 1990, 1997, 2004, 2007, 2010. Ulricehamns kn. Natura 2000-område Vinsarpakärret.

Delobjekt 1: Sluttande kärr, 07D4c050101, 07D4c050102

0,7 ha. Två begränsade områden. Öppet. Källpåverkan.

Element 1: Kärrgolv. Mjukmattekärr av örtstarr-vitmoss-brunmosstyp. Kärrknipprot, axag och fjällskära.

Delobjekt 2: Fuktäng

1,7 ha. Öppet.

Delobjekt 3: Sumpskog

1,1 ha, tätt träd täckt.

Beskrivning 1990/1997, 07D4c050101

Detta är kanske det mest kända av Ätradalens kärr och ligger en kilometer SSV om Vinsarp i den västra kanten av Ätradalen. Kärrret, som är ett källkärr, hyser många ovanliga kärllväxter. Lokalen håller sakta på att få ett glest men ändå besvärande trädskikt. I norr dominerar gran och tall men här finns även några björkar. I kärrets södra delar växer det mest tallar. Dessa barrträd bör röjas bort. Kärrret är invaderat av bladvass. Bland många växter som finns här kan nämnas oxstarr, sumpnycklar, kärrknipprot, ängsvide, axag, tuvstarr, rosettjungfrulin och mossviol. Något förvånande är den rika förekomsten av trädstarr. Stora delar av kärret hävdas genom slätter.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2004, 07D4c050101 (Miljöövervakning)

Ett vackert och välskött rikkärr som ligger i en ostsluttning omgivet av skogsridåer. Landskapet omkring kärret är också ett vackert beteslandskap med varierad topografi och flora. Slätter sker regelbundet på en yta som är inhägnad. En mindre kärryta finns också utanför slätterfällan. Här kan man tydligt se skillnaden på den välskötta slätterängen och den svagt betade till ohävdade kärrängen som hyser betydligt mer av buskar, älggräs, vattenklöver och kråklöver, gammal bladvass

och fjolårsgräs. Att enbart sköta denna del med extensivt bete är verkligen pedagogiskt för den som vill studera skillnaden i flora och vegetationssuccessioner. Fältskiktet är rikt på Carex såsom hirsstarr, flaskstarr, slankstarr, näbbstarr, småstarr, nålstarr och ängsstarr. Dystarr förekommer sparsamt på de blötaste partierna. Bladvass förekommer glest spridd över hela ytan men utgör inget hot så länge slättern pågår. Kärrfräken, sumpnycklar, darrgräs, gräsull, ängsvädd och vattenklöver är andra vanliga arter. Ängsnycklar förekommer i betydligt färre exemplar än sumpnycklar. Krussilja, kärrvial, rosettjungfrulin, tätört, kärrknipprot, ängsbrämsa, vildlin, gökblomster är mer ovanliga inslag. Axagen har en stark ställning i de övre, mest källpåverkade delarna. Det glesa trädskiktet av tall, björk och gran samt några videbuskar kan på sikt avverkas om man vill. Bottenskiktet domineras av purpurvitmossa, späd skorpionmossa, spjutmossa och ställvis gyllenmossa. I axagpartiet finns gott om kalkkamossa, spjutmossa, klotuffmossa och lite källmossa. På axagkrön finns även den rödlistade arten rikkärrsskapania. Spridda i området är guldspärrmossa, kärrbryum, fetbålsmossa och lockvitmossa. **Bedömning:** Rikkärret är opåverkat och ett mycket fint exempel på källmyr tillika Ulricehamns vackraste och mest välskötta. Efterbete bör tillåtas i området för att en viss markstörning ska åstadkommas. Den rödlistade snäckan *Vertigo geyeri* finns troligen kvar i området.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2007, 07D4c050101 (Inventering av sällsynta grynsnäckor)

Extremrikkärr i källig, blöt O-luta. Några större tallar, enstaka björk. Talrika äldre stubbar. Kärrytan relativt nyligen (2007) avröjd. Dominerande lågstarräng med inslag av blåtåtel, gles vass. I källiga partier axag. Inslag av kärrknipprot, ängsnycklar, ängsvädd, blodrot, slätterblomma. Lokalt även tranbär. Botten av brunmossor. Kärrret har en typisk snäckfauna med tämligen allmänna hygrofila arter som *Carychium minimum* (ängsdvärgsnäcka), *Succinea putris* (större bärnstenssnäcka), *Vertigo antivertigo* (hjärtgrynsnäcka), *Euconulus praticola* (kärrkonsnäcka) och *Deroceras laeve* (sumpsnigel). Dessutom förekommer den

karaktäristiska, sällsynta och rödlistade rikkärrsarten – *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka). Kärrret är ett av få, utanför det centrala kambro-silurområdet i Västergötland, som fortfarande hyser kalkkärrsgrynsnäckan – vilket gör det speciellt skyddsvärt. Skötselrekommendationer: Ett fint extremrikkärr med en karaktäristisk fauna med den rödlistade och sällsynta *Vertigo geyeri* (kalkkärrsgrynsnäcka) – dennas kvarlevnad är beroende av att kärrret har kvar sin öppna karaktär, dominerad av lågstarrpartier. Kärrret är i sitt nuvarande skick (2007) välhävdad genom slätter. Hävden bör fortsätta på samma sätt. Eventuellt kan man utsträcka det hävdade området mot S för att få en större rikkärrsyta. Området bör avsättas som naturreservat. Värdering: Mycket högt skyddsvärde.

Beskrivning 2010, 07D4c050101 (Miljöövervakning)

Detta vackra område utgörs av ett ostvänt backkärr som omges av skogspartier belägna i ett öppet landskap. Rikkärrret är föredömligt skött med slätter. En mindre kärryta i nordost är belägen utanför slätterfällan. Fältskiktet är artrikt. Under glest ställd vass växer rikligt med gräsull, vattenklöver, hirsstarr, ängsstarr, tätört, rosettjungfrulin, kärrfräken, ängsvädd, kärrtistel, gökblomster, darrgräs och axag samt lite mindre frekvent förekommande hårstarr, sumpnycklar och kärrknipprot. Enstaka nålstarr, kärrfibbla, vildlin, kärrsälting och kärrvial påträffades också. Glest ställda träd av tall och björk samt ett fåtal videbuskar finns utspridda över i området. Bottenskiktet domineras främst av späd skorpionmossa och gyllenmossa medan fetbålmossa, kärrbryum, spjutmossa, guldspärrmossa, kalkkamossa, vattenlungmossa och purpurvitmossa förekommer mer sparsamt. Här finns också källindikerande arter som klotuffmossa och källmossa. Arten rikkärrsscapania eftersöktes men påträffades inte. En liten förekomst kan dock vara svår att upptäcka. Träden inne i det öppna området bör avverkas men videbuskagen kan få vara kvar till förmån för mollusker. Det är positivt om fällan kan efterbetas då en viss markstörning gynnar störningsberoende arter. Hög prioritet.

Naturvärde: Klass 1

Länsstyrelsens kommentar 2019:

Beskrivningen från 1990-1997 är bitvis svår att följa. Det finns två kärrytor. Den norra (07D4c050101) domineras av tall. Den södra (07D4c050102) är idag glest bevuxen med björk.

07D4c06 Kärr vid Åfärd 1 km NO Böne

Topogent kärr 0,6 ha. Fält 1997, 2011. Ulricehamns kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,6 ha. Ett begränsat område. Glest träd täckt.

Element 1: Kärrgolv. Fastmattekärr av starrört-brunmosstyp. Ängsnycklar.

Beskrivning 1997

Ett plant, huvudsakligen öppet kärr. Trädvegetation längs kanterna. Artrik mossflora men inte så många örter.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2011 (Miljöövervakning)

Ett vackert topogent medelrikkärr där röjningen som gjorts har varit gynnsam. I de norra delarna finns en del träd, framför allt björk, kvar. Floran är rätt artfattig. Omgivningarna utgörs av unga planterade granskogar. Markerna har förr varit inägomarker. I stora delar av kärrret finns pors. Åtgärdsförslag: Området bör även i fortsättningen röjas. De återkommande röjningarna kan ske med rätt många års mellanrum, gran och björk är måttligt störande. Pors är största problemet och är mer svåråtgärdat - då krävs slätter och detta kärr har inte högsta rankning för slätter i kommunen.

Naturvärde: Klass 2

07D4c07 Kärr vid Ätran NO om Dalum

Topogent kärr 0,6 ha. Fält 2007, 2017, 2018, 2019. Ulricehamns kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,6 ha, två skilda områden, öppet, inga ingrepp

Element 1: kärrgolv, fastmattekärr av starrbrunmosstyp.

Beskrivning 2007

Ett rikkärr med fint och välutvecklat bottenskikt dominerat av späd skorpionmossa och guldspärrmossa (och på sina ställen spjutmossa). Inte många rikkärrskärlväxter hittades men det fina bottenskiktet höjer naturvärdet. Den norra ytan var av sämre kvalitet m.a.p. bottenskiktet med mindre inslag av brunmossor och mer dominans av spjutmossa.

Kärret visar tecken på igenväxning. Älggräs och unga alar är vanliga på kanten men förekommer även i det öppna kärret. Ökat bete och kompletterande röjning önskvärt.

Naturvärde: Klass 2

**Beskrivning 2017, 07D4C070101
(Kvalitetssäkring)**

0,17 ha. Litet kärr nära Dalum intill Ätran. Kärret betas, men är påverkat av igenväxning.

Naturvärde: Klass 2

**Beskrivning 2017, 07D4C070102
(Kvalitetssäkring)**

0,49 ha. Litet kärr med flera källindikatorer intill Ätran. Kärret betas och kärret är tydligt påverkat av igenväxning.

Naturvärde: Klass 2

**Beskrivning 2018, 07D4C070101
(Miljöövervakning)**

Detta medelrikkärr ligger i Dalum intill en så kallad levée vid Ätran, en vall som vattnet ibland stiger över, utmed Ätran. Objektet översvämmas tidvis. Det betas och är efter den varma och torra sommaren hårdbetat. Här finns ett stort behov av att röja löv. Det är artfattigt, mycket småtuvatigt och bitvis blött.

Naturvärde: Klass 3.

**Beskrivning 2019, 07D4C070101
(Miljöövervakning)**

Kärret ligger innanför levéerna vid Ätran och torde ibland vara översvämmat. Kärret är dock ett ganska normalt medelrikkärr. Det är hårt betat och trampat, mycket naken jord och torv finns mellan växterna. Marken är tuvig. Sly av de båda alarterna växer tätt i kärret – behovet av röjning är stort.

Naturvärde: Klass 3

**07D4d02 Mad vid Lönerns sydända 3 km
ONO Böne**

Mad vid sjö 9 ha (9 ha våtmark). Fält 1990, 2008, 2013, 2016, 2019. Ulricehamns kn.

Delobjekt 1: Mad vid sjö

9 ha. Glest trädtäckt. Lokalt stört av angränsande väg

Element 1: totalt ca 1 ha, kärrgolv, gungfly. Mjukmattekärr av ört-starr-vitmoss-brunmosstyp. Ängsnycklar.

Beskrivning 2008

Större delen av maden är trädfri och domineras av tät, lågvuxen vegetation med pors, bladvass, hundstarr, bunkestarr och hirsstarr. I madens södra delar omväxlar öppna kärrstråk med tätt trädbevuxna delar. De öppna kärrpartierna domineras omväxlande av fattig vegetation och rikare partier med många krävande arter.

Naturvärde: Klass 2

**Beskrivning 2013, 07D4D020101,
07D4D020102 och 07D4D020103
(Miljöövervakning)**

Objektet är ett strandkärr i sydvästra delen av Lönern. Området är delat i flera delar med sumpskog av klibbal och glasbjörk emellan. Två av områdena har så mycket rikkärrsarter att de bör betecknas som övergångar mot extremrikkärr. Dessa arter, bortsett från brunmossorna, förekommer dock med ganska få exemplar. Utanför kärren finns vassar mot sjön. Vägen som kantar området drar ner kärrets värde. Området ligger i en bygd med både skog och jordbrukslandskap. Åtgärdsförslag: De olika kärrytorna går att utvidga något genom avverkningar av buskar och sumpskog.

Naturvärde: Klass 2

**Beskrivning 2016, 07D4D020103
(Miljöövervakning)**

Klartextbeskrivning från 2016 års miljöövervakning saknas. Data finns i accessdatabas. Kärret anges som medelrikkärr i excelfil. Noterade arter är bland annat bandpraktmossa, blåtåtel, bunkestarr, guldspärrmossa, hirsstarr, korvskorpionmossa, kärrbryum, kärrpraktmossa, kärrspärrmossa,

pors, röd skorpionmossa, späd skorpionmossa, stor fickmossa, stor skedmossa, trådstarr, bladvass och vasstarr. Foton (8 sep) visar ett kärr, delvis igenväxande med pors och spridd bladvass.

Beskrivning 2019, 07D4D020101 (Miljöövervakning)

Lönerns sydvästra strand täcks av tämligen vidsträckt medelrikkärr. Detta är den största ytan vilket är dess största värde. Kärrret är ganska artfattigt och det finns gott om pors i kärrret. En del ängsnycklar finns men kom inte med i rutorna. Bottenskiktet är ganska rikt på brunmossor. Kärrret har inventerats i miljöövervakningssammanhang ett flertal gånger – med lite olika avgränsningar. Objektet ligger värde mässigt mellan klass 2 och klass 3 – storleken får avgöra uppåt.

Naturvärde: Klass 2

07D5b01 Svarte mosse ca 5 km NV Blidsberg

Myrkomplex 32 ha (23 ha våtmark), 200 m.ö.h. Fält 1981, 1990, 2017. Ulricehamns kn.

Delobjekt 2: Topogent kärr

7,5 ha, öppet, medelrikkärr. Stark lokal påverkan av dikning. Fastmatta, lösbotten.

Element 1: Golv. Ett begränsat område, 1-3 % krontäckning, lövskog. Sumpkärr av högstarr-örttyp. Ängsnycklar, gräsull.

Element 2: Dråg, ett begränsat område, 1-3 % krontäckning, lövskog. Lösbottenkärr av intermediär typ.

Beskrivning 1990

Större delen av kärrret (delobjekt 2) är rikt-medelrikt och öppet. Det mesta domineras av fastmattor. Av rikkärrsarter märks bl.a. ängsnycklar och gräsull samt tre Scorpidiumarter. Längst i sydväst finns en kort sträcka av ett dike.

Naturvärde: Klass 1

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring), stora kärrret

Laggkärr, 5,27 ha, Ulricehamn kn. Området är ett laggkärr i kanten av en mosse. Området är inget rikkärr.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2017 (Kvalitetssäkring), lilla kärrret

0,53 ha, Ulricehamn kn. Intermediärt kärr. Området är en trädbevuxen myrmark med hög krontäckning. Området är inte ett rikkärr.

Naturvärde: Klass 2

Länsstyrelsens kommentar 2019: Området kvarstår tills en utförligare beskrivning finns.

07D5b02 Kärr söder om Rävike ca 0,5 km N Möne kyrka

Topogent kärr 0,6 ha (0,6 ha våtmark). Fält 1997. Ulricehamns kn.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,6 ha, glest träd täckt.

Element 1: Kärrgolv. Ett begränsat område. Fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Ängsnycklar.

Beskrivning 1997

Plant medelrikkärr omgivet av fuktig blandskog samt i väster fuktäng. Trädskiktet är tätt utmed kanterna samt fläckvis i norr. Större öppen yta i söder. Fastmattekärr dominerat av starr och brunmossor.

Naturvärde: Klass 3

07D5d01 Rymossen 8 km NO Dalum

Svagt välvd mosse 48 ha (48 ha våtmark). Fält 1990. Ulricehamns kn.

Delobjekt 1: Svagt välvd mosse

48 ha, öppet. Svag lokal påverkan från dikning. Tydlig lagg.

Element 1: ca 0,9 ha, lagg, medelrikkärr.

Fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp. Snip.

Beskrivning 1990

I mossens östra del ett stort laggkärr med mossholmar, dråg och andra variationer. I laggens norra del ett medelrikt parti med stort inslag av fattigare tuvor.

Naturvärde: Klass 3

07D5d030101 Kärr 1 km SO Humla kyrka

Topogent kärr 0,8 ha (0,8 ha våtmark). Fält 1990, 1997, 2013. Ulricehamns kn.

Delobjekt 1: Svagt välvd mosse

0,8 ha, öppet. Stark lokal påverkan från dikning och väg.

Element 1: Kärrgolv. Ett begränsat område. Fastmattekärr av starr-ört-brunmosstyp.

Beskrivning 1990/1997

Ett litet plant medelrikkärr i sluttningen av Åtradalen. En väg går genom kärret och väster om vägen är kärret dikat och igenslyat. Öster om vägen är kärret mest öppet.

Naturvärde: Klass 3

Beskrivning 2013 (Miljöövervakning)

Kärret är elliptiskt till formen med ett fastmarksparti i mitten. En ganska stor byväg (grusväg) löper genom objektet och påverkar detta kraftigt hydrologiskt. Objektet är också påverkat av dikning och angränsande avverkningar. Endast mindre delar är rikkärr, det mesta är fattigkärr och sumpskog. De rikaste delarna är väster om vägen. I den botaniska inventeringen har väggkantsarter ej medtagits. Kärret omges av skogsmarker. Åtgärdsförslag: Det är ej meningsfullt att lägga skötselresurser på detta objekt.

Naturvärde: Klass 3

Vårgårda kommun

07C5c02 Mosse SV Vitamossen 8 km ONO Alingsås

Svagt välvd mosse, 7 ha. Fält 1996. Vårgårda kn.

Delobjekt 1: Svagt välvd mosse
5 ha.

Delobjekt 2: Topogent kärr
2,8 ha. Öppet, medelrikkärr.

Element 1: Kärrgolv. Öppet. Mjukmattekärr av starr-vitmoss-brunmoss-typ. Brunag, ängsstarr, gräsull, snip och tagelsäv.

Element 2: Tuva, glest träd täckt. Ristuvmosse av *Sphagnus fuscum*-typ

Beskrivning 1996

Bladvass och trådstarr tillsammans med guldspärrmossa dominerar större delen av kärret. Bitvis är korvmossa dominant i bottenskiktet.

Naturvärde: Klass 3

07C5c03 Kärr vid Gasslångens nordsida 3,7 km OSO Bälinge

Topogent kärr 0,6 ha, Fält 1996. Vårgårda kn. Medelrikkärr.

Delobjekt 1: Topogent kärr

0,6 ha.

Element 1: Kärrgolv, tre skilda områden, öppet-glest träd täckt, mjukmattekärr av starr-vitmoss-brunmoss-typ.

Beskrivning 1996

Omväxlande dominerat av bladvass, trådstarr och pors. Bottenskikt med bl.a. purpurvitmossa och brunmossor.

Naturvärde: Klass 3

07C8d02 Store mosse och Lärkemossen 8 km NV Vårgårda

Mossekomplex, 1143 ha. Fält 1974, 2008 (NNK), 2014. Vårgårda kn.

Delobjekt 2: Platåformigt välvd mosse
299 ha. Svag lokal påverkan från dikning

Element 1: Ca 12 ha, kärrgolv, medelrikkärr, öppet, mjukmattekärr av starr-vitmoss-brunmoss-typ.

Delobjekt 4: Topogent kärr

58 ha, öppet. Stark lokal påverkan från dikning

Element 1: Ca 20 ha, kärrgolv, medelrikkärr, öppet, mjukmattekärr av starr-vitmoss-brunmoss-typ.

Beskrivning 1974 (Naturinventering av Lärkemossen och Fåglumsmossen)

Lärkemossen: (delobjekt 2) Medelrikkärr med rik förekomst av sumpnycklar. Andra arter i detta rikare stråk är brunag, ullsäv,

myggblomster, tätört, dybladbra och dvärgbladbra. Några kalkindikerande arter finns också bland mossorna, t ex *Sphagnum warnstorffii* och *Campylium stellatum*.

Fåglumsmossen: (delobjekt 4) Där bäcken som avvattnar Duvereds mosse mynnar bildar den ett delta i miniatyr som har utvecklats till ett alkärr. Alkärrret övergår utåt i ett flera hektar stort bladvassområde, som delvis är tätt och högvuxet. Mellan och kring vassbältena förekommer rikkärrsvegetation. I den centrala delen saknas till stor del vitmossor i bottenskiktet. Istället finner man den för rikkärr karaktäristiska klomossan. I fanerogamfloran kan man urskilja en tydlig zonerings från mossen in mot kärrets centrala del. Närmast mossen finns ett myrtiljefattigkärr. Därefter följer en mellanzon med mera krävande arter: tagelsäv (riklig), ullsäv, brunag, strängstarr och sumpnycklar. I det blöta *Scorpidium*-kärret växer ag, trådstarr, flaskstarr, vitstarr, hirsstarr, småsileshår, myggblomster, dybladbra och dvärgbladbra samt i bottenskiktet bl.a. guldspärrmossa och korvskorpionmossa. Mer sparsamt förekommande rikkärrsarter är tätört, kärrespira och bunkestarr, den sistnämnda endast med några tuvor. Tuvor med klockljung, ljung och myrtilja är också vanligt förekommande.

Beskrivning 2008 (NNK)

Den norra ytan (07C8do20401) anges ligga inom yta med rikkärr. Status bedömdes inte.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2014 (Kvalitetssäkring)

Lärkemosse är ett stort våtmarkskomplex. Den inventerade ytan (liten del av Fåglumsmossen) utgörs av ett vasshav. I sydväst ingår också en mindre del lövsumpskog. Rikkärret ligger i zonen mellan högmossen och randmyren. Gränserna är otydliga, övergången sker gradvis mot fattigare områden. Vad gäller rikkärrsindikatorer är *Scorpidium scorpidioides*, *Campylium stellatum*, *Carex lepidocarpa* och *Cladium mariscus* de mest karaktärsgivande. Förekomsterna är sporadiska utan tydlig dominans. Tuvor med klockljung, ljung och myrtilja är också vanligt förekommande. Ursprunglig gräns från 1974 omritad. Inget behov av åtgärder.

Naturvärde: Klass: 2.

Länsstyrelsens kommentar 2019:

Lärkemosse (delobjekt 2) har inventerats 2008 inom ramen för Natura 2000. I NNK noteras att inga rikkärrsarter hittades. Området bör fältbesökas och statusbedömas av rikkärrskunnig innan slutlig utklassning görs.

myggblomster, tätört, dybladbra och dvärgbladbra. Några kalkindikerande arter finns också bland mossorna, t ex *Sphagnum warnstorffii* och *Campylium stellatum*.

Fåglumsmossen: (delobjekt 4) Där bäcken som avvattnar Duvereds mosse mynnar bildar den ett delta i miniatyr som har utvecklats till ett alkärr. Alkärrret övergår utåt i ett flera hektar stort bladvassområde, som delvis är tätt och högvuxet. Mellan och kring vassbältena förekommer rikkärrsvegetation. I den centrala delen saknas till stor del vitmossor i bottenskiktet. Istället finner man den för rikkärr karaktäristiska klomossan. I fanerogamfloran kan man urskilja en tydlig zonerings från mossen in mot kärrets centrala del. Närmast mossen finns ett myrtiljefattigkärr. Därefter följer en mellanzon med mera krävande arter: tagelsäv (riklig), ullsäv, brunag, strängstarr och sumpnycklar. I det blöta *Scorpidium*-kärrret växer ag, trådstarr, flaskstarr, vitstarr, hirsstarr, småsileshår, myggblomster, dybladbra och dvärgbladbra samt i bottenskiktet bl.a. guldspärrmossa och korvskorpionmossa. Mer sparsamt förekommande rikkärrsarter är tätört, kärrespira och bunkestarr, den sistnämnda endast med några tuvor. Tuvor med klockljung, ljung och myrtilja är också vanligt förekommande.

Beskrivning 2008 (NNK)

Den norra ytan (07C8do20401) anges ligga inom yta med rikkärr. Status bedömdes inte.

Naturvärde: Klass 2

Beskrivning 2014 (Kvalitetssäkring)

Lärkemosse är ett stort våtmarkskomplex. Den inventerade ytan (liten del av Fåglumsmossen) utgörs av ett vasshav. I sydväst ingår också en mindre del lövsumpskog. Rikkärrret ligger i zonen mellan högmossen och randmyren. Gränserna är otydliga, övergången sker gradvis mot fattigare områden. Vad gäller rikkärrsindikatorer är *Scorpidium scorpidioides*, *Campylium stellatum*, *Carex lepidocarpa* och *Cladium mariscus* de mest karaktärsbildande. Förekomsterna är sporadiska utan tydlig dominans. Tuvor med klockljung, ljung och myrtilja är också vanligt förekommande. Ursprunglig gräns från 1974 omritad. Inget behov av åtgärder.

Naturvärde: Klass: 2.

Länsstyrelsens kommentar 2019:

Lärkemossen (delobjekt 2) har inventerats 2008 inom ramen för Natura 2000. I NNK noteras att inga rikkärrsarter hittades. Området bör fältbesökas och statusbedömas av rikkärrskunnig innan slutlig utklassning görs.